

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
Министерство образования и науки Республики Казахстан

Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы
Национальная академия образования имени И. Алтынсарина

**НЕГІЗГІ ОРТА МЕКТЕПТІҢ ОҚУ ПӘНДЕРІ БОЙЫНША
ҚАЛЫПТАСТЫРУШЫ БАҒАЛАУ ТАПСЫРМАЛАРЫНЫҢ ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК ЗАДАНИЙ ПО ФОРМАТИВНОМУ ОЦЕНИВАНИЮ ПО
УЧЕБНЫМ ПРЕДМЕТАМ ОСНОВНОГО СРЕДНЕГО УРОВНЯ**

Нұр-Сұлтан
2019

Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы Ғылыми кеңесінің шешімімен баспаға ұсынылды (2019 жылғы 17 қыркүйек № 9 хаттама)

Рекомендовано к изданию решением Ученого совета Национальной академии образования им. И. Алтынсарина (протокол № 9 от 17 сентября 2019 года)

«Негізгі орта мектептің оқу пәндері бойынша қалыптастырушы бағалау тапсырмаларының жинағы» Әдістемелік ұсынымдар.– Нұр-Сұлтан: Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2019. – 736 б.

«Сборник заданий по формативному оцениванию по учебным предметам основного среднего уровня». Методические рекомендации. – Нур-Султан: НАО имени И. Алтынсарина, 2019. – 736 с.

«Негізгі орта мектептің оқу пәндері бойынша қалыптастырушы бағалау тапсырмаларының жинағы» әдістемелік ұсынымдамасында қалыптастырушы бағалаудың ерекшеліктері және принциптері; негізгі орта мектептің оқу пәндері бойынша білім алушылардың оқу жетістігін қалыптастырушы бағалау тапсырмалары бойынша әдістемелік ұсыныстар берілген.

Әдістемелік ұсынымдама педагогика саласының қызметкерлері мен оқушыларға, ата-аналарға және басқа да мүдделі тұлғаларға арналған.

В методических рекомендациях **«Сборник заданий по формативному оцениванию по учебным предметам основного среднего уровня»** представлены особенности и принципы формирующего оценивания; методические рекомендации по заданиям формирующих оценивание учебных достижений обучающихся по учебным дисциплинам основной средней школы.

Методические рекомендации предназначены для работников сферы педагогики и обучающихся, родителей и других заинтересованных лиц.

© Ы.Алтынсарин атындағы
Ұлттық білім академиясы, 2019.

© Национальная академия образования
им. И.Алтынсарина, 2019

КІРІСПЕ

Орта білім беру жүйесіндегі жаңартылған білім беру мазмұнында қоғам дамуының заманауи болмысы мен өзгерістерін қамтитын құндылықтар, мақсаттар мен міндеттер анықталған.

Мұндай тұлғаға қойылатын бірінші кезектегі нақты талаптар – шығармашылық, белсенділік, жауаптылық, терең білімділік, кәсіби сауаттылық. Бұл талаптарды жүзеге асыру үшін оқушы білімін бағалауда мүлдем жаңа бағытта жұмыс істеу қажеттілігі туындайды. Осы қажеттілікті шешу мүмкіндігінің бірден-бір жолы ретінде оқушы білімін критериалды бағалау жүйесі енгізілген.

Критериалды бағалау жүйесі барлық балаларға оқу іс-әрекетіне белсенді қатысуға мүмкіндік береді. Сабақта оқушылар шығармашылық процеске, ұжымдық жұмысқа қосылды. Әр сабақ-бұл жанды диалог, талқылау. Оқушылар мұғаліммен бірге қандай да бір жұмысты бағалау критерийлерін әзірлеуге қатысады. Мұның бәрі оқу-жаттығудың оң ықпалын қалыптастырады [7].

Формативті бағалау оқушылардың дағдыларын қалыптастыру мен білімді меңгеру деңгейін көрсететін, оқудағы қиындықтарды анықтайтын, оқу бағдарламасындағы оқу мақсаттарына қол жеткізуге көмектесетін оқу үдерісінің ажырамас бөлігі болып табылады.

Критериалды бағалау жүйесінде ең маңызды нәрсе – оқу процесінің өзі, сол арқылы оқушы өзін-өзі бағалауды үйреніп, өз білімінің артықшылықтары мен кемшіліктерін көріп, әрі қарай қалай даму керектігін түсінеді, яғни бұл жүйеде оқушының қалай жұмыс жасағаны, қалай ойланғаны бағаланады [8].

Критериалды бағалау жүйесінің бірнеше тиімділігі бар. Олар:

– заман талабына сай бәсекеге қабілетті, білімді, іскер, ойлау жүйесі дамыған, логикалық тұжырым жасауға бейім, еркін ойлай алатын жеке тұлғаны қалыптастырады;

– жеке жұмыстар жүргізу арқылы білім дәрежесін, ой-өрісін әрі қарай дамытады;

– оқушылардың білім сапасын арттырады;

– оқушының тұлғалық бағытын белсенді позициясына бағыттауға мүмкіндік беретін бірден-бір бағалау жолы;

– тұлғаны өзіндік жауапкершілікке, тұғырлы нәтижеге, бағытқа жеткізетін, шығармашыл бағалау жүйесі.

Жалпы алғанда, критериалды бағалау оқушылардың оқу жетістіктерін білім беру мақсаттарына сәйкес, өзара келісілген, оқушыға, ата-анаға және мұғалімге түсінікті нақты анықталған критерийлерге сүйеніп бағалау болып табылады.

Соның ішінде қалыптастырушы бағалау күнделікті оқу процесінің ажырамас бөлігі болып табылады, оқушы дағдысының қалыптасуы және білімді меңгеру деңгейін көрсетеді, оқудағы қиындықтарды анықтап, білімді игеруде ілгерілеуге қол жеткізуге көмектеседі. Бағалаудың бұл түрі оқушылар мен мұғалім арасындағы кері байланысты қамтамасыз етеді, балл не баға қоймастан оқу процесін жетілдіріп отыруға мүмкіндік береді.

Оқыту мен оқуды тиімді ұйымдастыру үшін әр оқушының ілгерілеуі мен білімді игеруде ағымдағы деңгейін үнемі анықтап отыру маңызды. Бұл қалыптастырушы бағалау барысында жүргізіледі. Сондықтан, беріліп отырған негізгі орта мектептің оқу пәндері бойынша қалыптастырушы бағалау тапсырмаларының жинағы мұғалім үшін оқу іс-әрекетін тиімді ұйымдастыруға қажетті әдістемелік құрал.

Оқу материалының мазмұны мен оқулықтың өзі мектеп педагогының сабақта басқа ресурстар мен оқу материалдарын пайдалануы үшін шектеу болып табылмайтынын атап өткен жөн. Әр мұғалім өз сабағын қызықты, танымдық жағынан барлық білім алушылар үшін пайдалы ете алады. Білім беру мазмұнын жаңарту аясында мұғалімнің оқыту сапасын жетілдіруіне ешқандай шектеулер жоқ. Мұғалім сабақ дайындауға шығармашылықпен қарауға, оқушылардың оқуға деген қызығушылығын ынталандыруға және оған ықпал етуге, білім алушылардың қажеттіліктері мен жас ерекшеліктерін ескеруге тиіс.

Әдістемелік ұсынымдама педагогика саласының қызметкерлері мен оқушыларға, ата-аналарға және басқа да мүдделі тұлғаларға арналған. Сонымен қатар, ата-аналарға түсіндірме жұмыстарын жүргізу кезінде қосымша ресурс ретінде пайдалануға болады.

1 ҚАЛЫПТАСТЫРУШЫ БАҒАЛАУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ ЖӘНЕ ПРИНЦИПТЕРІ

1. Қалыптастырушы бағалаудың ерекшеліктері және принциптері

Білім алушылардың дағдысының қалыптасуы және білімді меңгеру деңгейі туралы ақпарат алу, оқу процесін жетілдіріп отыру, оқушыларға кері байланыс ұсыну және оқушыларды ынталандыру үшін оқытуда қалыптастырушы бағалау жүргізіледі.

Қалыптастырушы бағалаудың негізгі мақсаты – білім алушылармен тұрақты кері байланысты қамтамасыз ету үшін оқытудың мониторингін жүргізу болып табылады, бұл әдіс оқытуды жақсарту үшін пайдаланылады. Қалыптастырушы бағалауды білім алушылардың күшті және әлсіз жақтарын анықтап, әлсіз тұстарын дамыту үшін қолданады.

Қалыптастырушы бағалаудың міндеттері:

- бағалау критерийлерін анықтау, оқушыларға ұсыну;
- оқушының оқу үлгерімінің деңгейін анықтау;
- сапалы кері байланыс орнату;
- оқуы үшін білім алушыларға ұсыныстар беру;
- білім алушыларды дамытуға бағыттайтын тиімді кері байланысты қамтамасыз ету.

Қалыптастырушы бағалаудың функциялары:

- тәжірибе жүзінде құндылықтар жүйесін белгілеу, қалыптастыру және бекіту;
- ынталандыру – оқушының күтілетін нәтижеге қол жеткізуі, тиімді түрде алға ілгерілеуі үшін қолайлы жағдай жасау [9].

Қалыптастырушы бағалаудың негізгі принциптері:

- *Шынайылық*
- *Оқыту мен бағалаудың өзара байланысы*
- *Нақтылық*
- *Үздіксіздік*
- *Дамытуға бағыттау*

Мұғалім сабақты жоспарлағанда оқу бағдарламасы және оқу жоспарымен қатар, алдын ала дайындалған қалыптастырушы бағалау тапсырмаларын пайдалануы қажет. Қалыптастырушы бағалауды күнделікті сабақтың әр кезеңінде жүргізеді. Тапсырмаларды дайындағанда білім алушылардың жеке қабілеттері мен ерекшеліктерін ескере отырып, дағдыларын дамытуды ойлау керек.

Жаңартылған бағдарламалардың күтілетін нәтижеге бағытталған оқу мақсаттары бар, қалыптасушы бағалау тапсырмаларын жасағанда ең алдымен сол мақсаттарға жетуді қамтамасыз ету қажет.

Қалыптастырушы бағалауды ұйымдастыру үшін оқу мақсаттарын негізге ала отырып, Блум таксономиясының негізінде ойлау дағдыларының деңгейлеріне сәйкес критерийлер құру керек.

Бағалау критерийі – білім алушының оқу жетістіктерін бағалауға негіз болатыны белгі.

Тапсырмалардың орындалуын қадағалау үшін дескрипторлар құрылады.

Дескриптор дегеніміз – тапсырмаларды орындау кезіндегі нақты қадамдарды көрсететін сипаттама.

Сабақ барысындағы қалыптастырушы бағалаудың әр түрлі кезеңдерінде оқу мақсаттарына сәйкес құрастырылған тапсырмалар беріледі.

Тапсырмалардың *ашық* және *жабық* түрлері болады.

Жабық тапсырмалардың бірнеше түрі бар: бір жауапты таңдау, бірнеше дұрыс жауабы бар, сәйкестігін анықтау, бізділікті анықтау.

Ашық тапсырмаларға қысқаша жауап беру, толық жауап беру, эссе жазу жатады.

Қалыптастырушы бағалауды жүзеге асыру үшін оқытудың белсенді әдістерін қолдану керек.

Бағалаудың әдістерін білім алушылардың жеке, жұптық, топтық жұмыстары барысында қолдануға болады. Жеке тапсырмаларды бағалау кезінде білім алушының жеке қабілеттері мен мүмкіндіктеріне назар аударуды ұмытпау керек. Жеке жұмыс жасағанда:

Өзін-өзі бағалауға мүмкіндік беріп, ынталандырып отырған дұрыс.

Тақырып аясында білім алушының өз бетінше көбірек ізденуіне жол беру қажет, ол үшін зерттеуге негізделген тапсырмаларды қарастыру керек.

Мұғалім білім алушылармен тиімді кері байланыс орната білуі қажет.

Кері байланыс білім алушыларға жеткен жетістіктері жөнінде хабарлама беру болып табылады. Бала сұраққа дұрыс жауап беру үшін оған уақыт берілуі керек. Егер дұрыс жауап бере алмаса, қосымша сұрақтар қойып, баланы дұрыс жауап табуға бағыттаған дұрыс. Кері байланыс көбінесе уәж болып табылады және ол мұғалім мен оқушы арасында сенім мен сыйластық орнатады. Кері байланыс орнату арқылы мұғалім әрбір баланың нені білетінін, нені білмейтінін айқындап, оның білімін әрі қарай дамытуға бағытталған жұмыс жасайды.

Қалыптастырушы бағалаудың көптеген түрлері бар. Оның ішінде қазіргі кезде көп қолданысқа ие болған негізгілері:

- *Өзін-өзі бағалау*
- *Жұптық бағалау*
- *Топтық бағалау*

Өзін-өзі бағалауға қатысушылар өздерінің білімдері жайлы ақпараттар жинайды, оларға талдау жасап, өздерінің деңгейлеріне қорытынды жасайды. Өзін-өзі бағалауды жүргізгендегі міндетті шарттары – оқушылардың оқытылатын тақырыпты өтер алдында және жұмысты орындар алдында олар барлық жұмысты бағалау критерийлерін білулері қажет.

Білім алушылардың өзін-өзі бағалауы мотивациялық қажеттіліктерді, сондай-ақ қол жеткізу қажеттіліктерін қанағаттандырады. Өз жұмысын бағалай алатын білім алушылар өз мақсатына қаншалықты жақын екенін анықтап, оған жету үшін не істеу керектігін жоспарлай алады.

Топтық жұмыс жасағанда мұғалім бағалау критерийлері мен дескрипторларын жазып, тақтаға іліп қояды. Тапсырманы орындап болған соң топтар критерийлерге сәйкес бір-бірлерін бағалайды.

Мұғалім бақылаудың бір түрін құрастырып, оны қатысушылармен бірге талқылайды және мақұлдайды.

Қалыптастырушы бағалау әдісі тапсырманы түсіндірген соң білім алушылар тапсырманы орындауда ұмтылатын қарапайым мақсаттар белгілеуді көздейді. Жұмыс аяқталған кезде оқушылар ол мақсаттарға қаншалықты қол жеткізгені туралы ойланады.

Қалыптастырушы бағалаудың ажырамас бір бөлігі – кері байланыс. Мұғалім сабақтың түрлі кезеңдерінде кері байланыс жүргізіп, білім алушылармен тығыз байланыста болу арқылы, келесі сабақта жоспарлағанда назар аударатын жағдайларды болжай алады.

Кері байланыс тиімді болуы үшін:

Мұғалім тарапынан:

Оқушы білімді меңгерудің қай деңгейінде тұр?

Күтілетін нәтижені жақсарту үшін не істеу керек?

Жақсы нәтижеге жетуге қалай көмектесемін?

Оқушы тарапынан:

Мен білімді игерудің қай кезеңінде тұрмын?

Жақсы нәтижеге қалай жетемін?

Кемшіліктерімді жою үшін не істеуім керек?,- деген сияқты сұрақтарға негізделгені дұрыс.

Кері байланыстың бірнеше түрі бар: *жазбаша, графикалық, ауызша.*

Жазбаша кері байланыс жасағанда оқушы жұмысының астына ескертпелерді немесе мадақтауды жазуға болады.

Ал ауызша кері байланыс жасағанда қолдау білдіре отырып, ескертулерді де айту керек.

Келесі саты - мұғалімнің білім алушылардың жұмыстарының нәтижелеріне *талдау жасауы.*

Қалыптастырушы бағалау барысында талдау жасау мұғалімге білім алушының қандай сұрақтарға жауап беруге қиналатынын, қай тақырып немесе бөлімді меңгеру күрделі екенін және оның себептерін анықтауға мүмкіндік береді.

Талдау қорытындысы оң нәтиже беру үшін мұғалім нақты фактілерге сүйенуі керек.

Кемшіліктерді жойып, пролемаларды шешу үшін оқыту әдісін қалай өзгерту керектігін анықтау қажет.

Қалыптастырушы бағалаудан кейін білім сапасын көтеруде қандай да бір жетістікке жету үшін мұғалімге бақылау парақшаларын арнап, талдау нәтижелерін жинақтап жүретін папка арнау ұсынылады.

Мұғалім сабақ жоспарында жасалған бағалау критерийлері мен оған сәйкес құрылған дескрипторлардың негізінде білім алушылардың келесі деңгейге көтерілуіне бағытталған ұсыныстар беруі қажет.

Қалыптастырушы бағалау оқытудың әдістерін және мақсаттарға жету жолдарын жақсартуға мүмкіндік беретіндігімен тиімді. Мұндай бағалау кезінде өзінді басқа адаммен салыстыру шарты жоқ, сондықтан критерий түрлері бойынша мүмкіндігіңді бағалап, жетістікке жету жолдарын қарастыру жүзеге асырылады.

Білім деңгейін белгілі бір критерийлермен бағалау арқылы анықтау, білім беруді ізгілендіріп, оқушылардың жеке-дара қабілеттерін ескеру арқылы білім сапасын көтеруге айтарлықтай септігін тигізеді.

2 НЕГІЗГІ ОРТА МЕКТЕПТІҢ ОҚУ ПӘНДЕРІ БОЙЫНША БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ОҚУ ЖЕТІСТІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУШЫ БАҒАЛАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

1. Қазақ тілі

5-сынып. «Мәдениет: тіл және қарым-қатынас» бөлімі

Тақырып: Тіл – қатынас құралы.

Оқу мақсаты:

5.Т.А.2 Әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени тақырыптарға байланысты диалог, монологтердегі (ән мәтіні, хабарлама, жарнама, хабарландыру) көтерілген мәселені түсіндіру;

5.Т/А1. Тірек сөздер мен ұсынылған иллюстрациялар арқылы тақырыпты болжау.

Бағалау критерийі:

- мәтіндегі көтерілген мәселені анықтайды;
- анықтаған мәселеге өз ойын білдіреді;
- тірек сөздер арқылы тақырыпқа болжам жасайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Қолдану.

№1 тапсырма.

Мәтінді мұқият тыңдап, төмендегі тапсырмаларды орындаңыз.

Тіл – адамның адамдық белгісінің зоры, жұмсайтын қаруының бірі. Осы дүниедегі адамдар тілінен айырылып, сөйлеуден қалса, қандай күйге түсер еді. Біздің заманымыз - жазу заманы: жазумен сөйлесу ауызбен сөйлеуден артық. Алыстан ауызбен сөйлесуге болмайды. Жазумен дүниенің бір шетіндегі адам екінші шетіндегі адаммен сөйлеседі. Сондықтан сөйлей білу қандай керек болса, жаза білудің керектігі онан да артық. Қай сөз қай орында қалай өзгеріп, қалайша біріне-бірі қиындасып, сөйлегенде сөздің жүйесін, қисынын келтіріп сөйлеу қандай керек болса, жазғанда да сөздің кестесін келтіріп жазу сондай керек (А.Байтұрсынов).

1. Мәтіндегі ең маңызды екі мәселені анықтаңыз.

- a) _____
- b) _____

2. Мәселеге қатысты өз ойыңызды білдіріңіз.

Дескриптор

Білім алушы:

- көтерілген басты екі мәселені анықтайды;
- негізгі мәселеге қатысты өз ойын айтады.

№ 2 тапсырма

Берілген тірек сөздер арқылы тақырыпқа болжам жасаңыз. Жасаған болжамыңыздың себебін түсіндіріңіз.

Сәлемдесу, амандасу, бір-біріне ізет, сый-құрмет, күнделікті өмір, адам баласы, жылы мейірім, достық, жақындық, жылы шырай, таныс-бейтаныс.

Дескриптор

Білім алушы:

- тірек сөздер арқылы тақырыпты болжайды;
- болжамының себебін түсіндіреді.

Тақырып: Тіл – бірлік құралы

Оқу мақсаты: 5.01. Мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты түсіну, анықтау.

Бағалау критерийі: Мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды анықтайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Білу және қолдану.

Тапсырма

Мәтінді оқып, негізгі және қосымша ақпараттарды тауып, екі бағанға бөліп жазыңыз.

Жиренше шешен бір күні жолда келе жатып алдынан қарсы кездескен бір баладан:

- Дүниеде бәрінен не тәтті, балам? – деп сұрайды.

Сонда бала:

- Бал тәтті, - деген екен.
- Ал жұмсақта не жұмсақ?
- Мамық жұмсақ.
- Қаттыда не қатты?
- Тас қатты.

Бұл баланың жауабын тыңдап тұрған екінші бала: «Осы сұрақтарыңызға мен жауап беріп көрейін, рұқсат етіңіз», - деп өтінеді.

- Ал айта ғой, балам, не тәтті? – дейді Жиренше шешен.
- Ананың сүті, - деп жауап беріпті бала.
- Не жұмсақ?
- Ананың қолы!

- Ал енді не қатты? – деп сұрағанда.

- Атаның жүрегі, - деген екен.

Шешен екінші баланың жауабына риза болып, батасын беріпті.

"Ел аузынан" кітабынан (108 сөз)

Негізгі ақпарат	Қосымша ақпарат

Дескриптор

Білім алушы:

- мәтіндегі негізгі ақпаратты анықтайды;

- қосымша ақпаратты ажыратады.

Тақырып: Тіл тазалығы

Оқу мақсаты: 5.О3. Хат, хабарлама, жарнама, нұсқаулық, хабарландырудың құрылымы мен рәсімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату.

Бағалау критерийі:

Мәтіннің түрін ажыратады.

Мәтіннің құрылымын, рәсімделуін түсіндіру арқылы жанрлық ерекшелігін көрсетеді.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Қолдану.

Тапсырма

Мәтінді мұқият оқыңыз. Мәтіннің түрін анықтап, құрылымы мен рәсімделуі арқылы жанрлық ерекшелігін ажыратыңыз.

ХАБАРЛАНДЫРУ!

Құрметті ұстаздар мен оқушылар!

9 ақпан күні сағат 15.00-де мектепшілік Мұқағали оқулары өткізіледі.

Ережесі:

1. Мұқағали оқуларына 5-11 сыныптың оқушылары қатыса алады.

2. Мұқағали оқулары 2 бөлім бойынша өткізіледі.

- «Өлең - сөздің патшасы, сөз сарасы» - Мұқағали шығармаларын жатқа айту.

- «Жүйріктен жүйрік озар жарысқанда» - жас ақындар байқауы. (Мұқағалиға арнаған 1 өлеңі және кез-келген тақырыптағы 1 өлеңін жатқа оқиды.)

Мұқағали оқуларының әр бөлімі бойынша жүлделі орындармен, сыйлықтармен марапатталады.

Ұйымдастырушы: Тілдер бірлестігі

Өткізілетін орны: Мультимедия кабинеті

Келемін деушілерге есік ашық!

Мәтіннің түрі	
Мәтіннің құрылымы (кіріспе, негізгі, қорытынды бөлімі)	Мәтіннің рәсімделуі (сайыстың мақсаты, өтетін орны, уақыты)

Дескриптор

Білім алушы:

- мәтіннің түрін ажыратады;
- мәтіннің құрылымын анықтайды;
- мәтіннің рәсімделуін көрсетеді.

«Киім. Сән. Талғам» бөлімі

Тақырып: Ұлттық киім – асыл мұра.

Оқу мақсаты: 5.Т/А4. Тірек сөздер мен жетекші сұрақтар арқылы негізгі ойды анықтау.

Бағалау критерийі: Тірек сөздер мен жетекші сұрақтар арқылы негізгі ойды анықтайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Білу және түсіну.

Тапсырма

Тірек сөздер арқылы суретке қарап, өз ойыңызды білдіріңіз. Сұрақтарға жауап беріңіз.

Тірек сөздер: Ұлттық нақыш, классикалық стиль, отбасылық киім, сән стилі, үйлестіріп кию, сән мінбесі, дизайнер, сәнгер

1. Сен ұлттық киімді қалайсың ба әлде еуропалық киім үлгісіне қызығасың ба?
2. Киімде бүкіл ұлттың, халықтың болмысы жатады деген ойға өз көзқарасыңызды білдіріңіз?
3. Сен киімді қалай таңдайсың? Бағасына қарап па әлде сәнділігіне көңіл бөлесің бе?

Дескриптор

Білім алушы:

- сұрақтарға дұрыс жауап береді;
- тірек сөздерді орынды қолданады.

Тақырып: Мен дизайнер болғым келеді.

Оқу мақсаты: 5.02. Лексиканың ауызекі сөйлеу және жазба стильдік айырмашылықтарын мәтіндер арқылы тану.

Бағалау критерийі: Мәтіндегі ауызекі сөйлеу стиліне тән белгілерді анықтайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Қолдану.

Тапсырма

Мәтінді мұқият оқып, ондағы ауызекі сөйлеу стиліне тән сөйлемдер мен сөз тіркестерін теріп жазыңыз.

- Айдана: Айнұр, орталық базарға барамыз ба?
- Айнұр: Неге?
- Айдана: Интернеттегі мына бір ерекше безендірілген жарнаманы бірден байқадым. Қарала, қара, көйлектерге жеңілдіктер бар екен!
- Айнұр: Ммм! Тағы қандай заттарға жеңілдіктер бар екенін қарап жіберіш?!
- Айдана: Қаз...

Сумка және әшекей заттарға, т.б.

- Айнұр: Қойшы, рас па? Онда неғып отырмыз? Әдемі көйлектер мен әшекейлерден құр қалып қоймайық!
- Айдана: Иә, бүгін баралмасак, бармағымызды тістеп қалармыз. Сондықтан барып көріп, көңілімізді жайландырайық.

Мәтін	Ауызекі сөйлеу тіліне тән сөз тіркестері мен сөйлемдер
	Қарап жіберіш, ... баралмасак ....

Дескриптор

Білім алушы:

- мәтіндегі ауызекі сөйлеу стиліне тән сөз тіркестерін теріп жазады;
- жұбының жұмысымен салыстырады;
- қажеттілігіне қарай өз кестесіне толықтырулар енгізеді.

«Отбасылық дәстүр мен мерекелер» бөлімі

Тақырып: Отбасылық ғұрыптар.

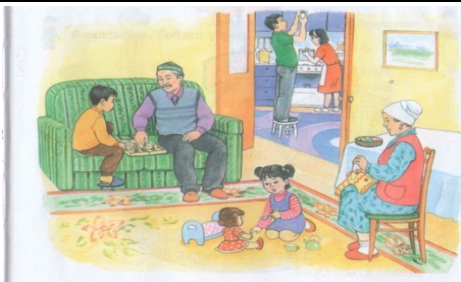

Оқу мақсаты: 5.Т/А1.Тірек сөздер мен ұсынылған иллюстрациялар арқылы тақырыпты болжау.

Бағалау критерийі: Берілген суреттерге қатысты тірек сөздерді анықтайды. Тірек сөздер мен суреттер бойынша тақырыпқа болжам жасайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Қолдану.

Тапсырма

Әр суретке қатысты бірнеше тірек сөздер жазыңыз. Тірек сөздер мен суреттерге ортақ тақырып қойыңыз.

	Тірек сөздер
	
	

	
	
<p>Ортақ тақырып</p>	

Дескриптор

Білім алушы:

- әр суретке қатысты 3 тірек сөз жазады;
- барлық суреттерге ортақ тақырып ұсынады;
- тақырыпты сөз тіркесімен береді.

Тақырып: Отбасылық мерекелердің тәрбиелік мәні.

Оқу мақсаты: 5.04. Ауызекі стильдегі мәтіндердің мазмұнын, тақырыбын және тілдік құралдарын салыстыру.

Бағалау критерийі:

- Мәтіндердің мазмұнын, тақырыбын, стилін анықтайды.
- Айырмашылығын табады.
- Тілдік құралдарға салыстыру жасайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Жоғары деңгей дағдылары.

Тапсырма

Төмендегі екі мәтінді мазмұн, тақырып жағынан салыстырыңыз. Мәтіндегі тілдік құралдардың айырмашылығын анықтаңыз (70-80 сөз).

1-мәтін

- Сәлем, Айдар, қалайсың?
- Сәлем, Жандос, жақсымын. Өзіңнің қалың қалай?
- Менде бәрі шүкір. Алдында Жайнаның туған күніне неге келмедің?
- Мен ол кезде қалада болмаған едім, сондықтан келе алмадым. Бірақ қоңырау шалып құттықтағанмын. Туған күн қалай өтті? Сен барып пе едің?

- Иә, мен бардым. Туған күн өте керемет болды. Анасының пісірген тағамы бәрімізге ұнады. Тамақтанып болған соң, бәріміз кинотеатрға барғанбыз.
- Әә, солай де! Қызықты болған сияқты. Мен қазір шұғыл шаруам шығып қалып еді, соған асығып бара жатырмын. Келесіде жүздескенше, Айдар. Сау бол!
- Сау бол, Жандос.

2-мәтін

Арман: - Сәлем! бүгін сенің киноға барғың келмейді ма?

Бағдат: - Жоқ, шынымды айтсам ауа райы қолайсыз болғандықтан барғым келіп тұрған жоқ!

Арман: - Ал ертең барсақ ше?

Бағдат: - Ертең барсақ барайық! Мен өткенда теледидарда бір жаңа шыққан киноның жарнамасын көрдім! аты"Шындық пен Сұмдық " екен, маған жарнамасы ұнады, соған барсақ қалай қарайсың?

Арман: - Жарайды, онда ертең осы уақытта кинотеатрдың алдында кездесейік!

Мәтіндерді салыстыру	
1 -мәтін	2- мәтін
Тақырыбы	
Мазмұны	
Тілдік құрал (ауызекі сөйлеу стиліне тән сөз тіркестері)	

Дескриптор

Білім алушы

- әр мәтіннің тақырыбын сөз тіркесімен береді;
- әр мәтіннің қысқаша мазмұнын 3 сөйлеммен жеткізеді;
- мәтіндердегі ауызекі сөйлеу стиліне тән сөз тіркестерін теріп жазады.

«Жануарлар әлемі мен өсімдіктер дүниесі» бөлімі

Тақырып: Жануарлар және тіршілік.

Оқу мақсаты: 5. Т/А1. Тірек сөздер мен ұсынылған иллюстрациялар арқылы тақырыпты болжау.

Бағалау критерийі:

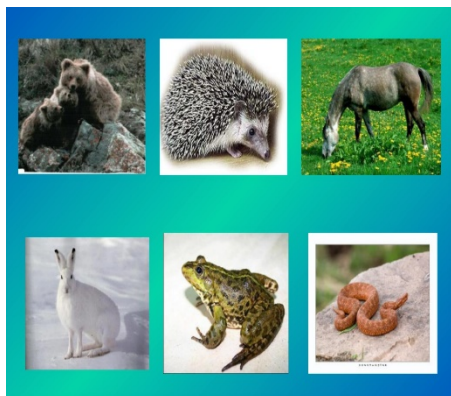
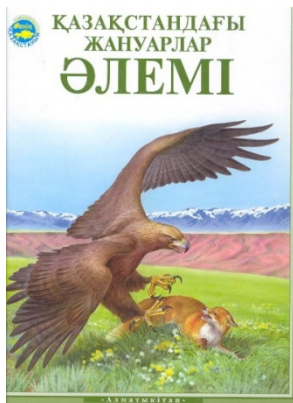
Суреттерге қатысты тірек сөздерді анықтайды.

Суреттерге ортақ тақырып ұсынады.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Қолдану.

Тапсырма

Берілген суреттердің әрқайсысына тірек сөздер ұсыныңыз. Суреттерге ортақ тақырып беріңіз.

Дескриптор

Білім алушы:

- әр сурет бойынша 2 тірек сөз ұсынады;
- суреттерге ортақ тақырып ойластырады.

Тақырып: Өсімдіктер әлемі.

Оқу мақсаты: 5.05. Мәтін мазмұнын түсінуге, нақты ақпараттарды анықтауға бағытталған сұрақтар құрастыру.

Бағалау критерийі:

Мәтіндегі нақты ақпараттарды анықтайды.

Анықталған ақпараттарға қатысты құрастырады.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Қолдану.

Тапсырма

Мәтінді түсініп оқыңыз. Мәтіндегі негізгі ақпараттарды анықтап алыңыз. Анықталған ақпараттар негізінде 3 сұрақ құрастырыңыз. Сұрақтарыңызға жұбыңыздан жауап алыңыз.

Өсімдіктер

Өсімдіктер дүниесі — нағыз тіршілік атаулының тірегі. Ол — өлі табиғат пен тірі табиғат арасындағы дәнекер, яғни органикалық емес заттарды адам мен хайуанаттар дүниесі өкілдерінің организмі қабылдай алатындай етіп бойына түрлі микроэлементтерді, витаминдерді және бойына түрлі микроэлементтерді, витаминдерді және басқа тіршілік негізіне қажетті заттарды жинақтанды. Сонымен қатар жасыл өсімдіктердің басты ролі — табиғатты көмір қышқыл

газынан арылтып, оны оттегімен байытып отыруында, яғни ұлы ғалым К.А. Тимирязевтің сөзімен айтқанда, «оттегі фабрикасының» міндетін атқарады. Өсімдіктердің «міндеті» мұнымен ғана шектеліп қоймайды. Олар топырақ құнарлығын арттырып, оны азотпен байытады, әрі ең бастысы, адамның күнделікті өміріне қажетті мыс заттарын, еңбек құралдары мен аң аулау қаруларын жасау үшін пайдаланып, оларды жинап азық етті, түрлі ауруларға қарсы ем ретінде қолданды. Кейін пайдалы деген өсімдіктерді өзінің мекенжайына жақын егіп, адамдар егіндікпен айналысты. Мұнымен бірге жабайы өсімдіктер сыйын тіршілік қажетіне пайдалануды жан-жақты кеңейтіп отырды. Мәдени дақылдардың мол өнім беретін пайдалы түрлерінің жана сорттарын алып, оларды егетін алқаптардың көлемін кеңейтті.

Дескриптор

Білім алушы

- мәтіндегі 3 нақты ақпаратты анықтайды;
- анықталған ақпараттарға қатысты 3 сұрақ құрастырады.

«Бос уақыт және хобби» бөлімі

Тақырып:

Оқу мақсаты: 5.Т/А2. Әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени, тақырыптарға байланысты диалог, монологтердегі (ән мәтіні, хабарлама, жарнама, хабарландыру) көтерілген мәселені түсіндіру.

Бағалау критерийі:

Мәтіндегі көтерілген мәселені анықтайды.
Анықталған мәселеге өз ойын білдіреді.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Қолдану

Тапсырма

Мәтінді мұқият оқыңыз. Мәтіндегі көтерілген мәселені анықтап, жұбыңызға 6 сөйлеммен түсіндіріңіз.

Адамның әрбір күні, әрбір сағаты мақсатсыз өтпеуі керек. Өмірдегі әрбір уақытын, өз бойындағы қайрат - жігерін, ақыл - ойын өмірге, өзі өмір сүріп отырған қоғамға жұмсап, қалтықсыз еңбек етуге, сөйтіп өзі үшін де өзгелер үшін де игіліктер жасауға жұмсауы керек. Уақыт бізбен санаспайды, тез өтіп кетеді. Сондықтан өмірдің әрбір сәтін бір күндік қызықтармен ғана қор қылмай, өмірдің ізсіз, мазмұнсыз болмауын қадағалау керек. Қазіргі жастық шақ – адамның өмірінің қайратты да, мүмкіндігі мол тамаша шағы. Оны жылдың көктем мезгілімен салыстыруға болады. «Көктемнің бір күні - жылға азық», - дейді халық. Ендеше жастықтың бір күні - сенің бүкіл өміріңе азық деуге

болады.

Уақыт бар ғой деп бүгінгі ісінді ертеңге қалдырма. Өмірдің ұзақ екені рас, бірақ ол біреу ғана. Зымырай шапқан асаудың мойнындағы арқандай шұбатылып, ол тез өтіп кетпек, оны өз тұсыңнан өте бергенде бас салмасаң, өтіп кеткеннен кейін кусаң да жете алмайсың. Уақыт зымырап өтіп жатыр. Ол ешқашан тоқтап тұрмақ емес.

Бір данышпанның мынандай бір қанатты сөзі бар: «Кешегі күн өтіп кетті. Ертеңгі күн белгісіз. Сондықтан бүгінгі күннің құны мен қадірін біл». Расында да, біз өтіп жатқан уақыттың құнын біле бермейміз. Көбінесе, уақыт өтіп кеткеннен кейін ғана «ah» ұрамыз. Демек, уақыт - адам баласына берілген өткінші бағалы заты. Уақыт қайта айналып келмейді.

Барлық нәрсе уақытты тиімді пайдалана білуге байланысты. Әр нәрсенің өз уақыты бар. Уақытты меңгере алмаған адам жетістікке жете алмайды.

Уақыттың қадірін білу керек. Әрбір жылдың, айдың, аптаның, бір күннің, бір сағаттың, бір минуттың, бір секундтың өзіндік құны бар. Осыны түсіне біліңіздер!

Дескриптор

Білім алушы:

- мәтіннен көтерілген мәселені анықтайды;
- мәселені 6 сөйлеммен түсіндіреді.

Тақырып:

Оқу мақсаты: 5.Ж4. Эссенің кіріспе, негізгі, қорытынды бөлімдерін сақтай отырып, өзіне таныс адамды, белгілі бір мекен мен оқиғаны сипаттап не суреттеп жазу.

Бағалау критерийі:

Тақырыпқа сай оқиғаны сипаттап жазады.

Эссе құрылымын сақтайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Жоғары деңгей дағдылары

Тапсырма

Берілген суретті пайдалана отырып, ең жақын құрбыңыздың бос уақытын қалай өткізетінін сипаттап жазыңыз (100-120 сөз).

Дескриптор

Білім алушы:

- берілген суреттен тақырыпқа қатысты хобби түрлерін іріктейді;
- іріктелген хобби түрлерін қатыстыра отырып, оқиға құрастырады;
- кіріспе бөлімінде хобби сөзіне түсініктеме береді (25 сөз);
- негізгі бөлімінде құрбысының хоббилері және бос уақытын қалай

өткізетіні туралы жазады (70 сөз);

- қорытынды бөлімінде бос уақытта хоббимен айналысуға кеңес береді (25 сөз).

7-сынып. «Ауа райы және климаттық өзгерістер» бөлімі

Тақырып:

Оқу мақсаты: Т/А1. Мәтін үзінділерін тыңдай отырып, оқиғаның дамуы мен аяқталуын болжау.

Бағалау критерийі:

Мәтін үзінділерін пайдаланып, оқиғаны дамытады.

Шығарманың аяқталуын болжайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Қолдану

1-тапсырма

Мәтінді тыңдап, оқиғаны әрі қарай өз сөзіңізбен дамытыңыз.

Табиғат ананың Жер, Су, Ауа, Ағаш деген ұлдары болыпты. Олар өте ақылды, мейірімді екен. Табиғат ана бір күні ұлдарын шақырып алып: - Адамдарға көп қызмет еткен ұлыма үлкен сый тартамын,- деп уәде береді. Сонда ұлдары анасының айтқанына қуана келісіп, адамдарға жақсылық жасауға келіседі. - Апатай, сіз қандай керемет күйге түскенсіз, мұның сыры неде? – дегенде, Табиғат ана: - Аяулы ұлдарым менің, мұның сыры сендердің адамзатқа жасаған қайырымдылықтарыңда,- деп жауап береді. Содан бері Жер, Су, Ауа, Ағаш аналарының сұлулығын сақтап қалу үшін адамдарға адал қызмет етіп келеді екен.

Дескриптор

Білім алушы:

- мәтінді мұқият тыңдайды;

- оқиғаны өз сөзімен дамытады.

2- тапсырма

«Екі түрлі түсініктеме күнделігі» бойынша мәтіннің әсер еткен тұстарын топтың ішінде талқылап, оқиғаның аяқталуы бойынша өз пікірлеріңізді ортаға салыңыздар.

Дескриптор

Білім алушы:

- мәтіндегі қатты әсер еткен тұстарды талдайды;

- өз ойларымен бөліседі.

Тақырып: Климаттың өзгеру себептері

Оқу мақсаты: 7.Т/А5. Проблемалық сұрақтарға тыңдалған мәтіннен деректер келтіре отырып, дәделді жауап беру, өз жауабын өзгенің жауабымен салыстыру, талқылау.

Бағалау критерийі:

Проблемалық сұрақтарға деректер келтіру арқылы дәделді жауап береді;
Өз жауабын өзгелердің жауабымен салыстырып, талқылайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Қолдану.

1-тапсырма

Мәтінді мұқият оқып, топтың ішінде негізгі бес тірек сөздерді анықтаңыз, осы тірек сөздерді қатыстыра отырып мәтін бойынша проблемалық сұрақтар құрастырыңыздар. Осы сұрақтарды басқа топтармен алмастырып проблемалық сұраққа жауап беріңіздер. Аталған проблема бойынша ойларыңызды салыстырыңыздар.

Қоршаған орта саласында Нобель сыйлығының алған ағылшын ғалымы профессор Geoffrey Levermore «Егер әлемнің температурасы +2 градусқа ысыса онда біз не істейтінімізді біле алмаймыз және қиын бір жағдайға ұшырауымыз мүмкін. Шындығында шара қолданбасақ және қажетті қадам баспасақ бұл әлем үшін бір пәлекет болуы мүмкін» деді.

Анталиядағы бір конференцияға қатысқан профессор Geoffrey Levermore Анадолы хабар агенттігіне жасаған мәлімдемесінде алдымыздағы кезеңде адам баласын күткен ең маңызды және ең ықпалды дағдарыстың бірі климат өзгерісі болатынын еске салды.

Соңғы уақыттары Жер шарында климаттың үлкен қарқынмен өзгеріп жатқанын байқауға болады. Әлемнің бір нүктесінде қар түсіп аяз орнаса, енді бір жерде аномалиялық аптап ыстық болып тұр. Климаттық өзгерістер айқын көрініс табуда.

Дескриптор

Білім алушы:

- негізгі бес тірек сөз табады;
- проблемалық сұрақтар құрастырады;
- мәтіннен деректер келтіре отырып сұрақтарға жауап береді;
- топтармен пікірталасқа түседі;
- басқа топтың жауабын өз жауаптарымен салыстырады.

Тақырып: Ауа райына қатысты қазақ халқының танымы.

Оқу мақсаты: 7.Об. Оқылым стратегияларын қолдану: коментарий жасау, іріктеп оқу, зерттеп оқу.

Бағалау критерийі:

Мәтіннен негізгі ақпаратты іріктейді;
Зерттеп, пікірін білдіреді.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Жоғары деңгей дағдылары.

1-тапсырма

Мәтінді мұқият оқып, мәтінде көтерілген мәселе бойынша коментарий жасаңыз («Ашық микрофон» әдісін қолдануға болады. Оқушылар қолдарына микрофон ұстап, негізгі ақпарат бойынша коментарий жасайды).

Қазақ халқы ежелден ауа райын қалай болжаған

Қазақ халқы ерте заманнан-ақ табиғатқа етене жақын өскендіктен ауа райын сол табиғат құбылыстары мен жан-жануарлардың тыныс-тіршілігіне қарап болжағаны белгілі. Олар ерте кезден ауа райын алдын ала бақылап, мал-жанның түрлі апаттардан аман сақтау үшін ерте қамданып отырған. Ауа райын болжаушылар табиғат құбылыстарын бақылап, күн есептеудің дәстүрлі әдістерін құпия ұстаған. Оны атадан балаға мұра етіп қалдырып отырған. Сонымен де олар аспан денелері мен табиғат құбылыстарын бақылап, естелікке алып отыруымен бірге, өз кезегінде мал-жанға қолайлы жаңа өріс, ел-жұртқа жайлы құтты қоныс тандауда да шешуші рөл атқарып келген. Бүгінде сол игі дәстүр ұмытылып бара жатқаны жасырын емес. Себебі интернет дамыған заманда әлемнің кез келген түкпірінде қандай ауа райы екенін немесе алдағы аптада күн райы қандай болатынын үйде отырып та білетін болдық. Әйтсе де бұл болжамдар табиғи апаттар мен зілзалалардан кейде сақтап, кейде бармақ тістетіп жататыны да бар. Ал ертедегі қазақ халқы ауа райын қалай болжаған? Академик-ғалым Ақселеу Сейдімбек «Қазақ әлемі» ғылыми-зерттеу еңбегінде осы ауа райы болжамдарын да жазып кеткен. Ендеше, назарларыңызға ата-бабаларымыздың ауа райы жайындағы жорамалдары мен ырымдарының бірнешеуін ұсынып көрмекпіз.

- Құр мен шіл қар астын қорғаласа, кешікпей-ақ боран болады.
- Бозторғай ұясын ойпаңға салса, жаз қуаң болады. Бозторғай ұясын қыраңға салса, жаз жауынды болады.
- Дуадақ қыстап қалса, қыс жайлы болады.
- Қамыс торғайы ұясын биікке салса, жаз жаңбырлы болып, су көтеріледі.
- Қызыл қаз саздан соғатын ұясының іргесін биік етсе, жаз жаңбырлы болып, су көтеріледі.
- Жыл құстары топтасып ұшса, жылымық күз созыла түседі. Жыл құстары қайтқанда төмен ұшса, қыс қатты болады.
- Жарқабақтағы ұя биікке салынса, су тасқыны болады.

- Саңырау құр бұтаққа қонақтаса, тұман түседі.

Дескриптор

Білім алушы:

- мәтіннен көтерілген негізгі мәселені анықтайды;
- коментарий жасайды.

2-тапсырма

Өздеріңіз білетін ауа райы туралы болжамдарды ортаға салыңыздар. «Егер ..., онда не болар еді?» Оқушылардың бірі жағдаят айтады, қалғандары соның шешімін тауып жалғастыру керек.

Дескриптор

Білім алушы:

- ауа райы туралы өз болжамдарын келтіреді;
- жағдаят бойынша өз пікірін білдіреді.

2. Қазақ әдебиеті.

5-сынып. «Таза, мінсіз асыл сөз» бөлімі

Тақырып: «Керқұла атты Кендебай» ертегісі. Кендебайдың ерліктері

Оқу мақсаты: Көркем шығармадағы кейіпкерлер портреті мен іс-әрекеті арқылы образын ашу. (5 Т\ЖЗ).

Бағалау критерийі:

1. Кейіпкердің портреті мен іс-әрекетін сипаттай алады.
2. Кейіпкерлер образын ашуда көркемдеуіш сөздерді, сөз тіркестерін қолдана алады.
3. Күрделі тіркестерді, даналық ой-пікірлерді қолдана отырып, өзіндік пікір айта алады.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Қолдану

№1 тапсырма

«5 Қ кестесі» әдісі арқылы әр топқа ертегі бөлімдері және кесте беріледі. «Қ» әрпінен басталатын сұрақтарға жауап береді.

«5 Қ кесте» әдісі

Тапсырма	Жауап
1. Қандай оқиға (іс-әрекет) болды?	
2. Қай кейіпкер оқиғада кездесті?	

3. Қалай болғанын жаз?	
4. Қашан болғанын жаз?	
5. Қайда болғанын жаз?	

Дескриптор

Білім алушы:

1. Оқиғаны (іс-әрекетті) сипаттап жазады.
2. Оқиғада кездесетін кейіпкерді анықтайды.
3. Кейіпкердің образын іс-әрекеті арқылы ашады.
4. Оқиғаның болған орнын көрсетеді.

№2 тапсырма

«Концептуалды кесте» әдісі арқылы оқушылар ертегі кейіпкерлерін, іс-әрекетін сипаттап жазуға нұсқаулық береді.

Кейіпкерлер	Портреті (жыр бойынша)	Іс-әрекеті	Образын берудегі оқушы сипатта масы
Кендебай			
Керкұла ат			

Дескриптор

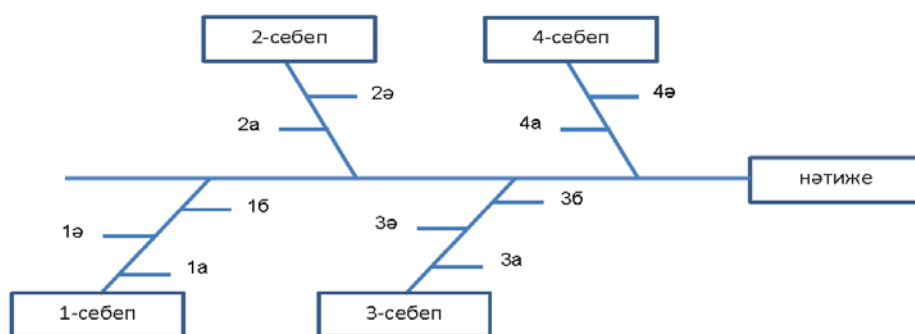
Білім алушы:

1. Кендебайдың портретін ашады.
2. Керкұла аттың портретін ашады.
3. Кендебайдың образын сипаттап жазады.

№3 тапсырма

«Себеп-салдарлық диаграмма» (Балық қаңқасы) әдісі арқылы кейіпкердің образын ашуда нақты дәлелдер (сөз тіркестері, күрделі сөздер) келтіріп жазу ұсынылады.

Себеп-салдарлық диаграмма

Дескриптор

Білім алушы:

1. Кейіпкер образын ашатын 5 сөз тіркесін жазады.
2. Өз ұстанымы мен көзқарасына сәйкес 3 дәлел келтіреді.

Тақырып: «Қобыланды батыр» жыры

Оқу мақсаты: Эпикалық шығармадағы автор бейнесін анықтау. (А/И2)

Бағалау критерийі:

Жырдағы автордың ойын білдіретін жолдарды табады;
Анықталған үзінділер негізінде автордың образын анықтайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Талдау

№1 тапсырма

«Қос жазба» күнделігі

Шығармадан автордың көзқарасын, пікірін білдіретін үзінділерді белгілеңіз.
«Қос жазба» күнделігі арқылы түсіндіріңіз.
Жұпта бір-біріңізбен талқылаңыздар.

Дәйексөз (цитата)	Түсіндірме (комментарий)
-------------------	--------------------------

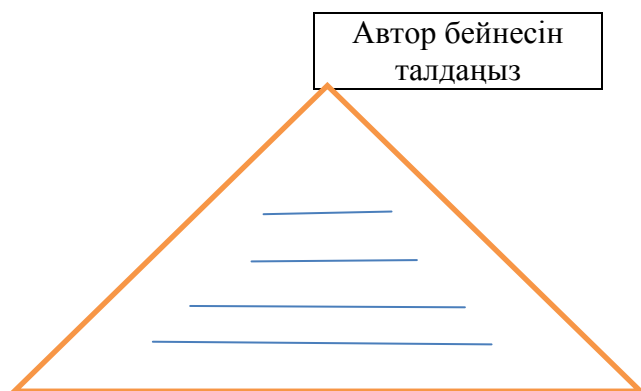
Дескриптор

Білім алушы:

Жырдан баяндаушының көзқарасын, пікірін білдіретін үзінділерді табады;
Автордың көзқарасын өз ойымен түсіндіреді.
Мәтіндегі негізгі ақпаратты анықтайды.

№2 тапсырма

«Графикалық органайзер» әдісі арқылы үзіндіден автор бейнесін анықтаңыз,
сөз тіркестері арқылы жеткізіңіз.

Дескриптор

1. Үзінді арқылы автор бейнесін анықтайды;
2. Сөз тіркестері арқылы жеткізеді.

«Адамгершілік – асыл қасиет» бөлімі

Тақырып: Ахмет Байтұрсынұлы «Егіннің бастары» мысалы

Оқу мақсаты: Көркем шығармадан алған әсерін сипаттап авторға хат, өлең жазу. (А/И4.)

Бағалау критерийі:

Алған әсерін өз сөзімен сипаттап жеткізеді.

Жазба жұмысының (хат, өлең) құрылымдық ерекшелігін сақтап жазады.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Талдау

№1 тапсырма

«СЭНКУЭН» әдісі арқылы зат есімге талдау жасап, 5 жолды өлең құрастырыңыз. Өлең құрылымындағы сөздер арқылы шығармадан алған әсеріңізді көрсетіңіз.

Ұсынылатын зат есімдер: *тәкаппарлық, адамгершілік, қасиет, үлгі*

1. Зат есім
2. Сын есім
3. Етістік
4. 4 сөзді сөйлем
5. Синоним

Дескриптор

Білім алушы:

1. Берілген зат есімдердің бірін таңдайды;
2. Таңдаған зат есімге қатысты екі сын есім жазады;
3. Зат есімге қатысты үш етістік жазады;
4. Төрт сөзден тұратын сөйлем арқылы әсерін жеткізеді;

5. Таңдаған зат есімге мағыналас болатын тағы бір зат есім жазады.

№2 тапсырма

«Авторға хат» әдісі арқылы шығармадан алған әсерін сипаттап, тілегіңізді білдіріңіз.

Дескриптор

Білім алушы:

Хат жазу құрылымын сақтайды (кіріспе, негізгі, қорытынды).

Хат жазуда сөз санын сақтайды (60-70 сөз).

Шығармадан алған әсерін жеткізуде троптың түрлерін қолданады (метафора, теңеу, эпитет).

Тақырып: Бердібек Соқпақбаев «Менің атым Қожа» повесі

Оқу мақсаты: Кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалау (Б/С2.)

Бағалау критерийі:

Шығарма кейіпкерлерінің бойындағы жағымды, жағымсыз қасиеттерді ажыратады.

Кейіпкерлердің қасиеттерін шынайы өмірдегі адамдармен салыстыра бағалайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Талдау

№1 тапсырма

Шығармадағы бір кейіпкерге таңдау жасаңыз. Кейіпкердің бойындағы жағымды және жағымсыз қасиеттерін топтастырыңыз.

Кейіпкер	Жағымды қасиеттері	Дәлел	Жағымсыз қасиеттері	Дәлел
	1.	1.	1.	1.
	2.	2.	2.	2.

Дескриптор

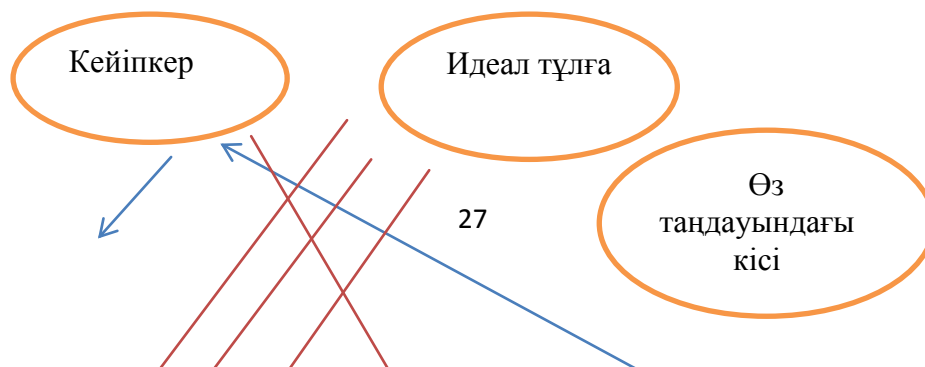
Білім алушы:

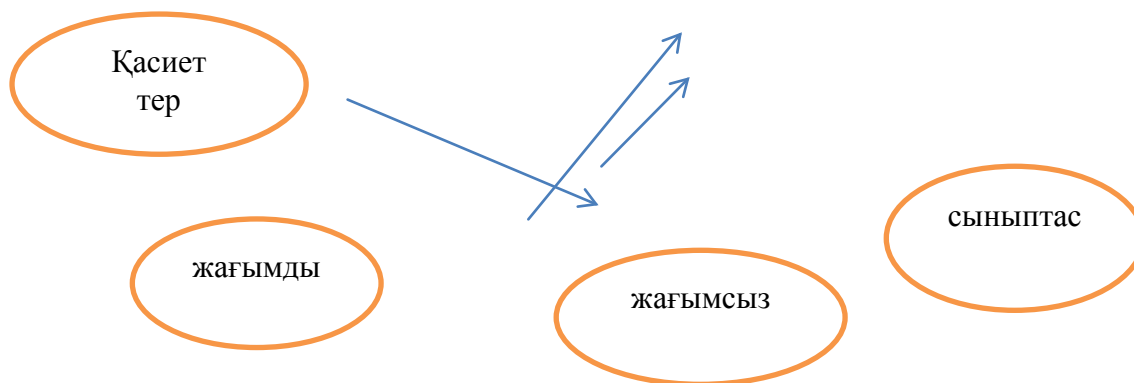
1. Кейіпкер бойындағы жағымды, жағымсыз қасиеттерді анықтайды.

2. Әр жағымды және әр жағымсыз қасиетке шығармадан дәлел келтіреді.

№2 тапсырма

Өзіңіз таңдаған бір кейіпкердің бойындағы қасиеттерді қазіргі өмірдегі адамдармен салыстыра отырып бағалаңыз

Дескриптор

Білім алушы:

- Шығармадағы 3 кейіпкердің бойында анықталған қасиеттердің қазіргі өмірдегі адамдардың бойында кездесу кездеспеуін салыстырады.
- Салыстыру арқылы кейіпкерге өзіндік баға беріп, 3 сөйлем жазады.

«Тәрбиенің қайнар бұлағы» бөлімі бойынша

Тақырып: Дулат Бабатайұлы «О, Ақтан жас, Ақтан жас» өлеңі

Оқу мақсаты: Шығармадағы кейіпкерді өзіндік құндылығы тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу. (Б/С3)

Бағалау критерийі:

Кейіпкердің тұлғалық ерекшеліктерін талдап эссе жазады.
Эссе құрылымын сақтайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Қолдану

№1 тапсырма

Авторды Ақтанды ел мақсаты үшін жан аямай күресе алатын ер, батыр ретінде суреттеу себебін қалай түсіндіресіз?
«Ел үмітін ер ақтар» тақырыбында эссе жазыңыз (100-120 сөз).

Дескриптор

Білім алушы:

- өлеңдегі бас кейіпкерді адами құндылығы тұрғысынан талдайды;
- кіріспе бөлімінде кейіпкер туралы өзіндік көзқарасын жазады (20-25 сөз);
- негізгі бөлімде автордың Ақтанды батыр ретінде суреттеу себебін түсіндіреді (30 сөз);
- Ақтанның ерлік қасиеттеріне шығармадан дәлелдер келтіреді (30 сөз);
- қорытынды бөлімде Ақтанның бойынан үлгі алатын қасиеттерді айтып, ойын тұжырымдайды (20-25 сөз).

«Отбасы құндылықтары» бөлімі бойынша

Тақырып: Т.Нұрмағамбетов «Анасын сағынған бала» әңгімесі

Оқу мақсаты: Шығармадағы тілдік бейнелеу, суреттеу құралдарының (теңеу, эпитет, ауыспалы мағынадағы сөздер, қайталау, өлең құрылысы) мағынасын анықтау (А/ИЗ).

Бағалау критерийі:

Шығармадағы бейнелеу, суреттеу құралдарын іріктейді.

Бейнелеу құралдарының түрлерін анықтайды.

Анықталған бейнелеу құралдарының мағынасын ашады.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Талдау

№1 тапсырма

Әңгімеден тілдік бейнелеу, суреттеу құралдарын табыңыз.

Дескриптор

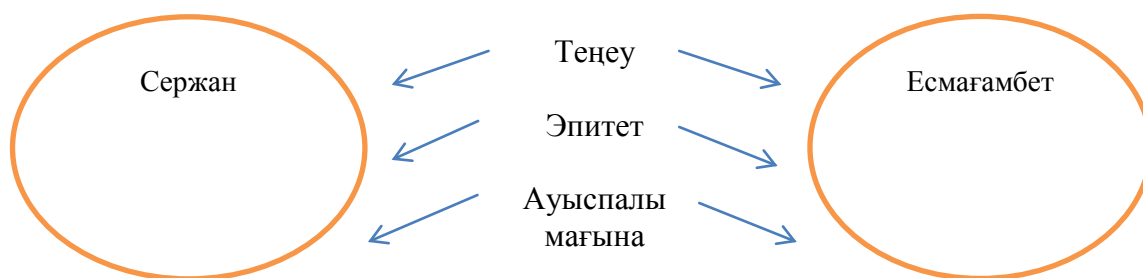
Білім алушы:

- әңгімеден тілдік бейнелеу, суреттеу құралдарын тауып жазады;
- тілдік құралдардың мағыналарын ашу үшін түсіндірмелі сөздікпен жұмыс жасайды;
- кестені толтырады.

Бейнелеу, суреттеу құралдары	Мағыналары	Қалай қолданылған

№2 тапсырма

Шығармадан теңеу, эпитет, ауыспалы мағынадағы сөздерді тауып, топтастырыңыз.

Дескриптор

Білім алушы:

Кейіпкерге қатысты кемінде 3 теңеу, 4 эпитет, 2 ауыспалы мағынадағы сөздерді топтастырады.

Тақырып: Нұрдәулет Ақыш «Нағыз әже қайда?» әңгімесі

Оқу мақсаты: Әдеби шығарманың жанрына қарай фабуласы мен сюжеттік дамуын сипаттау.

Бағалау критерийі:

Әңгіменің сюжеттік дамуын сипаттайды;

Композициялық құрылымына талдау жасайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Білу және түсіну

№1 тапсырма

Шығарманың композициялық құрылымына талдау жасаңыз.

					Шешімі
				Шарықтау шегі	
			Шиеленісуі		
		Байланысуы			
	Дамуы				
Басталуы					

Дескриптор

Білім алушы:

- шығармадағы оқиғаларды құрылымына қарай жіктейді;

- шығарманың композициялық құрылымы бойынша әңгіменің сюжеттік дамуын өз сөзімен әңгімелейді.

№2 тапсырма

Нағыз әжеге тән қасиеттерді тірек сызба арқылы көрсетіңіз.

	Нағыз әже	

--	--	--

Дескриптор

Білім алушы:

- өз көзқарасындағы нағыз әжеге тән қасиеттерді жазады;
- шығармадағы автордың көзқарасы мен өз пікірін салыстырады.

6-сынып

«Туған жерім - аялы алтын бесігім» бөлімі

Тақырып: Сөз басы. Ертегі шыншыл ертегілер

Оқу мақсаты: 6.1.1.1 Әдеби шығарманың жанрын, фабуласын, сюжетін анықтау.

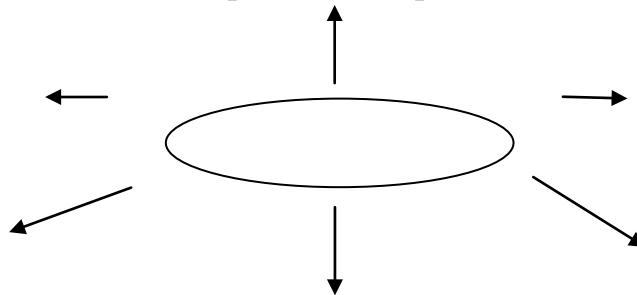
Бағалау критерийі:

- Халық ауыз әдебиетін тірек сызбасы арқылы сипаттай алады.
- Ертегілердің түрлерін дәлелді мысалдармен дәлелдей алады.
- М.Әуезов айтқан пікірлерді қолдана отырып, өзіндік пікір айта алады.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Қолдану.

№1 тапсырма

Халық ауыз әдебиетін кластер сызбасы арқылы сипаттайды.

Дескриптор

Білім алушы:

- Кластер сызбасы бойынша ауыз әдебиетінің түрлерін бір-бірінен ажыратып жазады.
- Ауыз әдебиеті халық өмірімен тығыз байланысты екендігін сипаттайды.

№ 2 тапсырма

«Концептуалды кесте» әдісі арқылы ертегілердің түрлерін дәлелді мысалдармен дәлелдей отырып, сипаттап жазуға нұсқаулық береді.

Ертегілер түрлері		
Айырмашылығы	Ұқсастығы	
1.		

2.		
3.		

Дескриптор

Білім алушы:

- Ертегілер түрлерін тізбектеп жазады.
- Іс-әрекетін сипаттау арқылы айырмашылығы мен ұқсастығын ашады.

№3 тапсырма

М.Әуезов айтқан пікірлерді қолдана отырып, өзіндік пікір айта алады.

Ертегі қандай әңгімеге жатады?

Негізгі ойды білдіретіндей көркем мәтін жазу ұсынылады.

Дескриптор

Білім алушы:

- Ертегінің ерекшелігін ашады.
- Өз тарапынан нақты дәлелдер келтіреді.

Тақырып: «Аяз би» ертегісі. Сюжеті, фабуласы

Оқу мақсаты: 2.1.1 Шығарма композициясындағы белгілі бір эпизодтың алатын маңызына негіздеме жасау.

Бағалау критерийі:

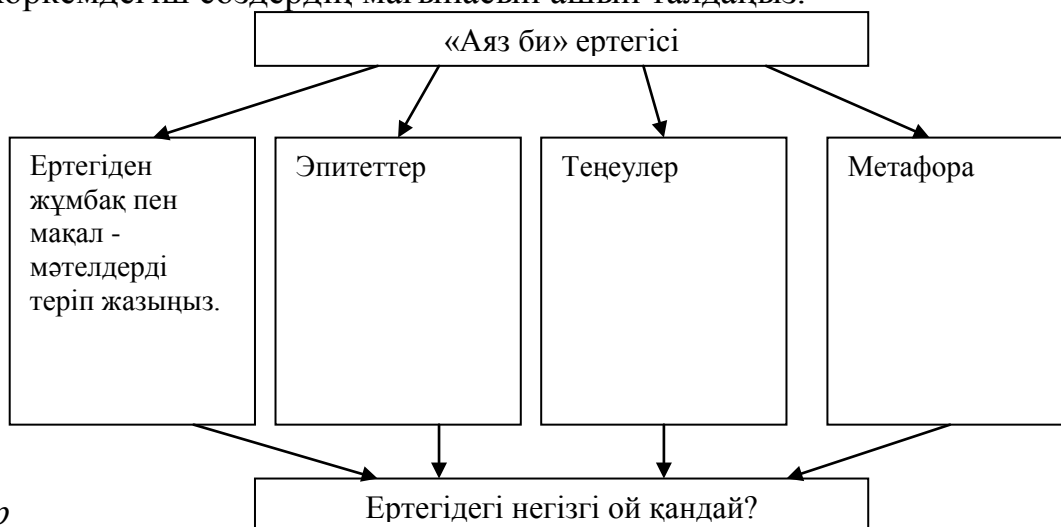
Алған әсерін өз сөзімен сипаттап жеткізеді;

Жазба жұмысының (жоспар) құрылымдық ерекшелігін сақтап жазады.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Талдау

№1 тапсырма. Мәтінмен жұмыс

Ертегідегі көркемдегіш сөздердің мағынасын ашып талдаңыз.

Дескриптор

Білім алушы:

- ертегіден кемінде 3 эпитет, 3 теңеу, 2 метафора табады;
- көркемдегіш сөздердің мағынасын ашады:

- ертегіден жұмбақ пен мақал-мәтелдері теріп жазады;
- ертегідегі негізгі ойды талдайды.

№2 тапсырма.

Аяз биді үш сөйлеммен сипаттап жазыңыз.

Ертегінің мазмұнын басшылыққа алып, жоспар құрастырыңыз.

Дескриптор

Білім алушы:

- Аяз бидің образын үш сөйлеммен сипаттап жазады.
- жоспар құру құрылымын сақтайды (кіріспе, негізгі, қорытынды).

Тақырып: «Аяз би» ертегісінің тақырыбы мен идеясы

Оқу мақсаты: 6.1.4.1 Көркем шығармалардан орта көлемді үзінділерді мәнерлеп оқу, жатқа айту.

Бағалау критерийі:

- Шығарма кейіпкерлерінің бойындағы жағымды, жағымсыз қасиеттерді талдайды.
- Кейіпкерлерді шынайы өмірдегі адамдармен салыстыра бағалайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Талдау

№1 тапсырма

Шығармадағы бір кейіпкерге таңдау жасаңыз. Кейіпкердің бойындағы жағымды және жағымсыз қасиеттерін топтастырыңыз.

Кейіпкер	Жағымды қасиеттері	Дәлел	Жағымсыз қасиеттері	Дәлел
	1.	1.	1.	1.
	2.	2.	2.	2.

Дескриптор

Білім алушы:

- кейіпкер бойындағы жағымды, жағымсыз қасиеттерді анықтайды;
- әр жағымды және әр жағымсыз қасиетке шығармадан дәлел келтіреді.

№2 тапсырма

Өзіңіз таңдаған бір кейіпкердің бойындағы қасиеттерді қазіргі өмірдегі адамдармен салыстыра отырып бағалаңыз.

Кейіпкер	Маған ұнаған іс-әрекеті қандай?	Қазіргі таңда бұл қасиеттер біздің бойымыздан табылады ма? Неге?
		№э

Дескриптор

Білім алушы:

1. Кейіпкерлердің бойындағы іс-әрекетті талдайды.
2. Қазіргі таңдағы адам бойындағы қасиеттермен салыстырады.
3. Салыстыру арқылы кейіпкерге өзіндік баға береді.

Тақырып: «Аяз би» ертегісінің тақырыбы мен идеясы.

Оқу мақсаты: 6.1.2.1 Әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені идеясы арқылы түсіндіреді

Бағалау критерийі:

- Идеясы арқылы әлеуметтік-қоғамдық мәселені анықтайды.
- Шығарманың жанрын ,сюжетін ажыратады.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Қолдану

1-тапсырма

Берілген үзіндіден көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені анықтаңыз.

... - Ол Жаман болса да, қысылғанда айла табатын ақылды, данышпан еді. Әркімнің пайдасына жарайтын еді. Сендер күндеп, ақырында екеуімізді айырдыңдар. Егер де сендерге ақыл таппаса, сендер өлетін едіңдер. «Біреуге ор қазба, өзің түсерсің» деген мақал бар,-дейді. Қырық уәзір ханға жағамыз деп, ханның көңілін аулап, күнде ойын-той жасап жатса да, ханның көңілі көншімейді. Жаманды сағынады...

Дескриптор

Білім алушы:

- әлеуметтік-қоғамдық мәселені анықтайды.

2-тапсырма

«Аяз би» ертегісі бойынша кестені толтырыңыз

Шығарманың тақырыбы	
Әдеби жанры	
Негізгі идеясы	
Көтерілген әлеуметтік мәселе	

Дескриптор

Білім алушы:

- тақырыбын анықтайды;
- әдеби жанрын табады;
- негізгі идеясын анықтайды;
- көтерілген әлеуметтік мәселені табады.

Тақырып: «Аяз би» ертегісі. Кейіпкерлері

Оқу мақсаты: 6.1.3.1 Әдеби туындыдағы кейіпкердің типтерін тек тұрғысынан сипаттау;

6.2.1.1 Шығарма композициясындағы белгілі бір эпизодтың алатын маңызына негіздеме жасау.

Бағалау критерийі: Кейіпкерлердің тұлғалық ерекшеліктерін талдап мінездеме жазады.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Қолдану

№1 тапсырма

Жаман мен Меңдіге мінездеме жазындар (Мәтіннен дәлелдеп жазып отырады).

Дескриптор

Білім алушы:

- ертегідегі кейіпкерлердің іс-әрекетін талдайды;
- Жаман мен Меңдінің бойынан үлгі алатын қасиеттерді айтып, ойын тұжырымдайды (20-25 сөз).

№2 тапсырма

Ертегінің ұнаған жерін сипаттап жаз.

Дескриптор

Білім алушы:

Ұнаған эпизодты 5 сөйлеммен сипаттап жазады.

Тақырып: «Аяз би» ертегісі. Кейіпкерлері

Оқу мақсаты: 6.3.2.1 Кейіпкерлер жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып баға беру.

Бағалау критерийі:

Шығармадағы кейіпкерлердің образын матрица әдісі арқылы іріктейді. Іс-әрекеттерді сызбаға жазып, мағынасын ашады.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Талдау

№1 тапсырма

Сызбада берілген тапсырмаларды орындаңыз, мәтіннің мазмұны бойынша талдаңыз.

Әр кейіпкердің образын ашатын мақал жаз	«Біреуге ор қазба, өзің түсесің» Неге? Талдап жаз	Қай кейіпкерде адамгершілік қасиеттер бар екен? Дәлелін оқулықтан жаз	Аяз, әліңді біл... деп неге айтты?	Мадан ханның қатты ұялған жері	Хан жеті-атасынан хан ба? Неге?

Дескриптор

Білім алушы:

- Ертегідегі негізгі ойды тауып жазады.
- Өз білімдерін бағалайды.
- Кестені толтырады.

№2 тапсырма

Ертегідегі негізгі ойды жинақтап, резюме жазыңыз (резюме талаптары ұсынылады).

Дескриптор

Білім алушы:

Ертегіні қысқартып, резюме жазады.

Тақырып: «Алып Ер Тұңға» жыры.

Оқу мақсаты: 6.2.2.1 Эпикалық, поэзиялық шығармалардағы автор бейнесін анықтау

Бағалау критерийі:

- Шығармадағы автор бейнесін ажыратады.
- Автор ойын анықтайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Қолдану

1-тапсырма

Жырдағы батырдың бейнесін, автордың ойын анықтаңыз.

Шеңгелін ажал салды ма?

Алып Ер Тұңғаны алды ма?

Сұм дүние артта қалды ма?
Қайғылы жүрек жыртылды-ау.
Ажал жұтып ағаны,
Жауыз жайлап барады,
Жақсының өшіп жанары,
Дүние азып барады.

Дескриптор

Білім алушы:

- батырдың бейнесін ажыратады;
- автордың ойын анықтайды.

2-тапсырма

Жырдан батыр бейнесіне талдау жасап, оған жыр жолдарынан дәлелдемелер келтіріңіз. Кестені толтырыңыз.

Алып Ер Тұңға бейнесі	Дәлелдемелер

Дескриптор

Білім алушы:

- батыр бейнесіне талдау жасайды;
- жырдан үзінділер келтіреді.

«Абайды оқы, таңырқа!» бөлімі

Тақырып: Абай Құнанбайұлы

Оқу мақсаты: 6.1.2.1 Әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені идеясы арқылы түсіндіру

Бағалау критерийі:

- Шығармадағы автор бейнесін ажыратады.
- Автор идеясын анықтайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Қолдану

1-тапсырма

Абай Құнанбайұлы «Мен жазбаймын өлеңді ермек үшін» өлеңінде қандай әлеуметтік-қоғамдық мәселені көтерген? Сол мәселелер қазіргі заманда кездесе ме? Өз ойыңызды дәлелдеп жазыңыз.

Дескриптор

Білім алушы:

- өлеңдегі көтерілген мәселені анықтайды,
- өлең жолдарынан мысалдар келтіреді;
- бүгінгі күнмен салыстырады, дәлелдейді

2-тапсырма

Өлеңнің негізгі идеясы қандай және ол өлеңнің қай бөлігінде ерекше көрініс тапқан? Кестені толтырыңыз.

Негізгі идея	Өлең жолдары

Дескриптор

Білім алушы:

- негізгі идеясын ажыратады;
- өлеңнен үзінділер келтіреді.

3. Орыс тілі және әдебиеті.

Учебный предмет «Русский язык и литература» (Я-2)

5 класс

IV Раздел. Кем я хочу стать, когда вырасту

Тема урока: Кем быть

Цели обучения: С 5.1.1.1.- понимать сообщение (3-5 мин), извлекая необходимую информацию, определяя тему текста
С 5.1.4.1.- определять основную мысль текста, опираясь на содержание.

Критерии оценивания: 1.Понимает основное содержание;
2.Определяет тему стихотворения;
3.Делает вывод, приводит аргументы.

Уровень учебных навыков: понимание, применение, анализ

Задание 1

Послушайте стихотворение « Я не знаю пока, кем стану», ответьте на вопросы, аргументируя примерами из стихотворения:

- а) О чем стихотворение?
 б) Какова его тема?

Дескрипторы:

- 1.Находит ключевые слова и предложения
- 2.Опираясь на ключевые слова, формулирует тему
- 3.Самостоятельно делает вывод, аргументирует его

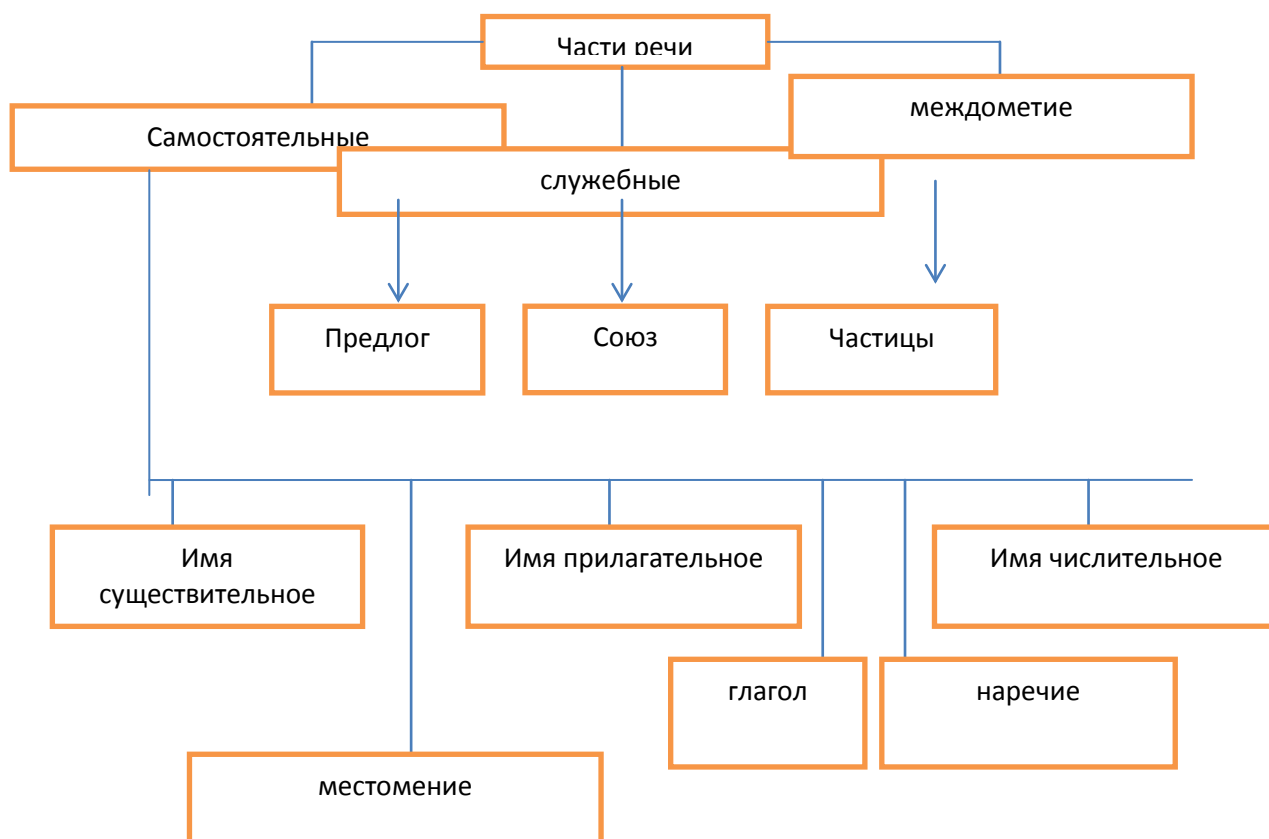
Задание 2. Ознакомьтесь со схемой; назовите известные части речи; сопровождать свой ответ примерами.

Цель обучения: Ч5.3.7.1- извлекать необходимую информацию по предложенной теме из различных источников

Критерии оценивания:

1. Самостоятельно определяет тезис (проблемный);
- 2.Интерпретирует свое понимание;
- 3.Делает вывод, приводит аргументы.

Уровень учебных навыков: применение, анализ, синтез

- а) Внимательно изучите схему
- б) назови знакомые части речи, приведи примеры
- в) самостоятельно сделайте вывод

Дескрипторы:

Выписывает из текста два слова, обозначающие предмет, признак или качество, действие;

Объясняет свою позицию в данном вопросе;

Делает вывод на основе опыта (свой, чужой: пословицы-опыт человечества).

Цель обучения: 5.1.1.2 – использовать существительные и прилагательные, правильно согласовывая по роду, числу и падежу.

Критерии оценивания:

1. высказывает свою позицию (устно, письменно), соглашаясь или отрицая авторское мнение;
2. находит и определяет существительные и прилагательные, правильно согласовывая по роду, числу и падежу;
3. правильно находит в предложениях.

Уровень учебных навыков: применение, анализ, синтез

Упр 271. Задание:

1. Знаете ли Вы о В.В. Маяковском? Что читали? Если есть дополнительные сведения о нем?

Кратко запишите свой ответ с учетом цели 5.1.1.2

Уровень учебных навыков: применение, синтез

Дескрипторы:

1. внимательно читает текст;
2. определяет существительные и прилагательные, правильно согласовывая по роду, числу и падежу;
3. теоретические знания применяет на практике.

6 класс

I Раздел. *В человеке всё должно быть красивым*
Тема урока: *А.П. Чехов «Хамелеон»*

Цели обучения: С 6.1.4.1 – определять основную мысль текста на основе ключевых слов и словосочетаний

Критерии оценивания: 1. описание внешности и детали Очумелова и городничего.
2. стиль речи (лексика, синтаксис, художественные средства).

Уровень учебных навыков: понимание, применение.

Задание:

Прочитать автобиографию А. П. Чехова:

- А) Понимает основное содержание
- Б) Составляет классификацию по годам по творчеству А.П. Чехова
- В) Сообщает дополнительную информацию о жизни и творчестве писателя.

Дескрипторы:

- 1. Находит ключевые слова и предложения;
- 2. Опираясь на ключевые слова, формулирует тему;
- 3. Самостоятельно делает вывод, аргументирует его.

Цели обучения: Г 6.3.3.1 – формулировать вопросы, направленные на оценку содержания текста, и отвечать на вопросы, выражая своё мнение по теме и/ или поднимаемой

Критерии оценивания: 1. сходство и различие главного и второстепенных героев;
2. динамика изменения отношения городничего
3. сюжетная линия, авторское отношение .

Уровень учебных навыков: применение, анализ, синтез.

Задание 2

- 1. составить тонкие и толстые вопросы по тексту «Хамелеон»;
- 2. дать характеристику главным героям с элементами описания;
- 3. сделать анализ по диаграмме Венна.

Дескрипторы:

- 1. находит детали и характеры главных персонажей;
- 2. умение делать подробный вывод, найти различие и авторскую позицию.

Цели обучения: 6.4.3.1 – представлять информацию в виде иллюстраций, сюжетных рисунков, комиксов и с использованием информационно-коммуникативных

технологий

Критерии оценивания: 1. определяет проблему произведения;
2. интерпретирует свое понимание;
3. Делает вывод, приводит аргументы.

Уровень учебных навыков: применение, анализ, синтез.

Задание: Опишите иллюстрацию к рассказу «Хамелеон»

Дескрипторы:

Приводит основные качества главного героя;

Под средством каких причин, меняется главный герой;

Делает вывод и составляет синквейн.

8 класс

Раздел 1

Сквозная тема « Семья и подросток»

Цели обучения 8.1.1.1 – понимать основную и детальную информацию сообщения продолжительностью 4–6 минут, объединяя разрозненные факты в общий контекст, определяя причинно-следственные связи и делая выводы;
8.2.3.1 – соблюдать синтаксические нормы, включающие правила согласования и управления, употребления причастных и деепричастных оборотов.

Критерии оценивания *Обучающийся*

- демонстрирует понимание общего содержания сообщения продолжительностью 4-6 минут, отвечая на вопросы;
- создает высказывание, соблюдая синтаксические нормы, включающие правила согласования и управления, употребления причастных и деепричастных оборотов

Уровень мыслительных навыков Знание и понимание
Применение

Задание

Прослушайте текст

Притча о внешней и внутренней красоте

Однажды ученик спросил у Учителя, что важнее в человеке: внешняя красота или внутренняя. В ответ на это Учитель спросил ученика:

- Скажи, если бы тебе понадобилось купить дом, а денег хватало бы либо на красивый внешне, но неуютный дом, либо на невзрачный, но теплый и надежный. Что бы ты выбрал?

- Я бы предпочел простой внешне, но удобный внутри дом.

- А если бы дом покупал человек тщеславный, гордящийся своим положением, но не имеющий достаточно средств для покупки красивого и уютного дома? – снова задал вопрос Учитель.

- Наверное, он предпочел бы внешнюю красоту и блеск удобствам, – ответил Ученик.

- Думаю, ты прав, – сказал Учитель и добавил: – Да только вот вне зависимости от вашего выбора однажды каждый из вас бы понял, что ему не хватает либо красоты, либо уюта, и начал бы к этому стремиться.

- Так, значит, внешняя и внутренняя красота по сути своей равнозначны и ценны лишь в гармонии? – спросил ученик.

- Можно сказать и так, – ответил улыбаясь Учитель, – но я думал прежде всего о том, что, обладая половиной, всегда стоит стремиться к целому, не теряя при этом того, что уже имеешь. Ведь половина, какой бы она ни была, всегда будет лишь половиной.

Задание: составьте устный ответ на вопрос, содержащийся в первом предложении, используя в своем высказывании причастия и причастные обороты. Аргументируйте свою точку зрения [1].

Критерий оценивания:

Дескрипторы:

Обучающийся

демонстрирует понимание общего содержания сообщения продолжительностью 4-6 минут, отвечая на вопросы;

- определяет основную и детальную информацию сообщения;

создает высказывание, соблюдая синтаксические нормы, включающие правила согласования и управления, употребления причастных и деепричастных оборотов

- согласует причастные обороты с определяемым словом;
- демонстрирует грамотную речь;
- аргументирует свой ответ

9 класс

Раздел III «История и личность»

Цели обучения 9.1.1.1 Понимать основную и детальную информацию сообщения, продолжительностью до 5-8 минут, определяя подтекст, цель высказывания и отношение

говорящего к событиям и героям и делая выводы.
9.1.3.1 Понимать содержание прозаических, драматических, поэтических произведений/фрагментов, определяя слова, с помощью которых автор выражает эмоционально-оценочное отношение к героям, событиям.

Критерии оценивания	<i>Обучающийся</i> <ul style="list-style-type: none"> • демонстрирует понимание основной и детальной информации • определяет слова, с помощью которых автор выражает эмоционально-оценочное отношение к героям, событиям.
Уровень мыслительных навыков	Знание и понимание Применение

Задание. Прослушайте текст, выполните задание.

Музыка для Дагни

Григ писал музыку для Дагни Педерсен больше месяца. Началась зима. Туман закутал город по горло. Заржавленные пароходы приходили из разных стран и дремали у деревянных пристаней, тихонько посапывая паром.

Вскоре пошел снег. Григ видел из своего окна, как он косо летел, цепляясь за верхушки деревьев.

Невозможно, конечно, передать музыку словами, как бы ни был богат наш язык.

Григ писал о глубочайшей прелести девичества и счастья. Он писал и видел, как навстречу ему бежит, задыхаясь от радости, девушка с зелеными сияющими глазами. Она обнимает его за шею и прижимается горячей щекой к его седой небритой щеке. «Спасибо!» – говорит она, сама еще не зная, за что она благодарит его.

«Ты как солнце, – говорит ей Григ. – Как нежный ветер и раннее утро. У тебя на сердце расцвел белый цветок и наполнил все твоё существо благоуханием весны. Я видел жизнь. Что бы тебе ни говорили о ней, верь всегда, что она удивительна и прекрасна. Я старик, но я отдал молодежи жизнь, работу, талант. Отдал все без возврата. Поэтому я, может быть, даже счастливее тебя, Дагни.

Ты – белая ночь с ее загадочным светом. Ты – счастье. Ты – блеск зари. От твоего голоса вздрагивает сердце.

Да будет благословенно все, что окружает тебя, что прикасается к тебе и к чему прикасаешься ты, что радует тебя и заставляет задуматься».

Григ думал так и играл обо всем, что думал. Он подозревал, что его подслушивают. Он даже догадывался, кто этим занимается. Это были синицы

на дереве, загулявшие матросы из порта, прачка из соседнего дома, сверчок, снег, слетавший с нависшего неба, и Золушка в заштопанном платье.

Каждый слушал по-своему.

Синицы волновались. Как они ни вертелись, их трескотня не могла заглушить рояля.

Загулявшие матросы рассаживались на ступеньках дома и слушали, всхлипывая. Прачка разгибала спину, вытирала ладонью покрасневшие глаза и покачивала головой. Сверчок вылезал из трещины в кафельной печке и поглядывал в щелку за Григом.

Падавший снег останавливался и повисал в воздухе, чтобы послушать звон, лившийся ручьями из дома. А Золушка смотрела, улыбаясь, на пол. Около ее босых ног стояли хрустальные туфельки. Они вздрагивали, сталкиваясь друг с другом, в ответ на аккорды, долетавшие из комнаты Грига.

Этих слушателей Григ ценил больше, чем нарядных и вежливых посетителей концертов.

(По К.Паустовскому)

Ответьте на вопросы. Какие изобразительно-выразительные средства языка использовал автор? С какой целью?

Критерий оценивания:

Дескрипторы:

Обучающийся

демонстрирует понимание основной и детальной информации

Отвечает на вопросы

определяет слова, с помощью которых автор выражает эмоционально-оценочное отношение к героям, событиям.

Находит в тексте эпитеты

Находит в тексте сравнения

Находит в тексте олицетворения

Находит в тексте анафору

Из опыта учителя русского языка и литературы ШЛ №70
Габдрашитовой А.С.

9-сынып

Раздел

Культура народов мира

Цель обучения

9.1.4.1 определять основную мысль текста, учитывая структуру текста;

Критерий оценивания

находит главную мысль текста, учитывая структуру текста;

Уровень мыслительных навыков

Слушание

Задание. Прочитайте текст.

Как здороваются в разных уголках Планеты?

В Тунисе здороваясь на улице принято сначала поклониться, поднести правую руку ко лбу, затем к губам, затем к сердцу. Смысл такого приветствия очень прост, если подробно, то «Я думаю о тебе», «Я говорю о тебе» и «Я тебя уважаю».

Жители страны Тонга, расположенной на островах Тихого океана, при встрече со знакомыми останавливаются на расстоянии: покачивают головой, топают ногами и щелкают пальцами.

Японцы при встрече кланяются.

Эскимосы при встрече знакомого слегка ударяют его кулаком по голове, а также по плечам.

Жители Новой Гвинеи из племени Койри здороваются щекоча друг друга под подбородком.

Представители африканского народа акамба, живущего на юге Кении в знак глубокого уважения плюют на встречного.

Жители Республики Замбии в Центральной Африке при встрече хлопают в ладоши и делают реверансы.

У гренландцев отсутствует формальное приветствие, но при встрече они обязательно произносят: «Хорошая погода».

Ватсаби в небольшой стране на юге Африки, большую часть которой занимает пустыня Калахари, традиционное национальное «Пуа» переводится как пожелание «Пусть будет дождь».

1. Найдите правильную последовательность значения приветствия жителей Туниса

- А) «Я думаю о тебе», «Я говорю о тебе», «Я тебя уважаю»
- В) «Я тебя уважаю», «Я думаю о тебе», «Я говорю о тебе»
- С) «Я говорю о тебе», «Я тебя уважаю», «Я думаю о тебе»

2. Кто при встрече знакомого слегка ударяет его кулаком по голове, а также по плечам?

- А) жители Туниса
- В) китайцы
- С) эскимосы

3. Представители африканского народа акамба, живущего на юге Кении плюют на встречного. Какое значение несет это приветствие?

- А) знак глубокого уважения
- В) радость от встречи
- С) ссора, неприязнь

4. Закончите предложение: Основная мысль текста

Дескриптор

- Определяет последовательность;
- Выбирает правильный вариант ответа;

- Находит главную мысль.

<i>Раздел</i>	<i>Природные ресурсы планеты Земля</i>
<i>Цель обучения</i>	9.3.2.1 определять стилистические особенности текстов научного стиля (аннотация, тезисы); определять принадлежность текста к различным типам на основе характерных признаков
<i>Критерий оценивания</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Определяет стилистические особенности текста • Перечисляет отличительные признаки типа текста
<i>Уровень навыков</i>	<i>мыслительных Чтение</i>

Задания. Прочитайте текст и выполните задания к нему.

Роман «Не стреляйте в белых лебедей» занимает особое место в творчестве Бориса Васильева. За какое бы дело ни брался Егор Полушкин, все кончалось недоразумением. И жена, и соседи звали его не иначе как бедоносцем. Но непутевый этот мужик был наделен талантом истинного художника и собственным взглядом на жизнь, который сильно отличал его от односельчан, практичных и рассудительных. Но в конце концов Егор находит свое призвание, дело, которое у него получается лучше всего, - любить и заботиться о прекрасном. Став лесничим, он с особой нежностью бережет семейство белых лебедей. Но однажды в лес приходят браконьеры [4]....

1. Определите особенности стиля и жанр текста
2. Перечислите 3 отличительных признака типа текста.

Дескриптор

- Определяет стиль текста;
- Указывает особенности стиля текста;
- Определяет жанр;
- Перечисляет отличительные признаки.

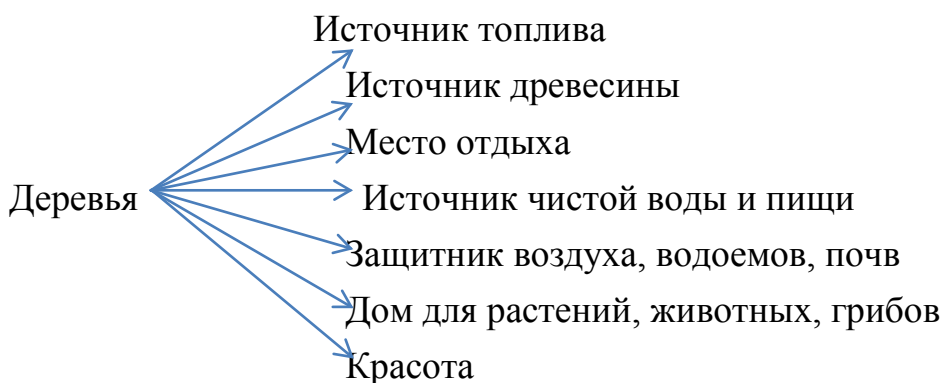
<i>Раздел</i>	<i>Реальность и фантазии</i>
<i>Цель обучения</i>	9.4.3.1 представлять информацию в виде отчета, статьи, справки на основе таблиц, схем, диаграмм, графиков и наоборот; 9.5.1.2 использовать глаголы в соответствующих формах.

Критерий оценивания

- Демонстрирует информацию в виде статьи на основе схемы;
- Применяет глаголы в соответствующих формах.

Уровень мыслительных навыков Применение

Задание. Опираясь на данную схему, напишите статью «О роли деревьев в природе и жизни людей». При написании статьи используйте глаголы в соответствующих формах. Объем 140-160 слов.

Дескриптор:

- Пишет статью на основе схемы;
- Раскрывает основную мысль;
- Раскрывает тему статьи;
- Делает вывод;
- Применяет глаголы в соответствующих формах.

Раздел

Знаменитые люди

Цель обучения

9.2.4.1 создавать высказывание (рассуждение, убеждение), используя приемы привлечения внимания и учитывая целевую аудиторию;
9.5.1.2 использовать глаголы в соответствующих формах.

Критерий оценивания

- строит высказывание (рассуждение, убеждение), применяет приемы привлечения внимания и учитывая целевую аудиторию;
- употребляет глаголы в соответствующих формах.

Уровень мыслительных навыков Применение

Задание. Выберите одну из предложенных тем. Постройте высказывание – убеждение, применяя приемы привлечения внимания и учитывая целевую аудиторию. Употребляйте глаголы в соответствующих формах.

1. В.Высоцкий: «В этом мире я ценю только верность. Без этого ты никто и у тебя нет никого. В жизни это единственная валюта, которая никогда не обесценится».
2. Ш.Монтескье: «Чтобы совершать великие дела, не нужно быть величайшим гением; не нужно быть выше людей, нужно быть вместе с ними».
3. Ч.Айтматов: «Добро не лежит на дороге, его случайно не подберешь. Добру человек у человека учится».

Дескриптор:

Строит высказывание – убеждение, применяя приемы привлечения внимания и учитывая целевую аудиторию;

1. Практическое обоснование
2. Приводит 1-ый аргумент
3. Приводит 2-ой аргумент
4. учитывает целевую аудиторию
5. Употребляет глаголы в соответствующих формах.

Раздел

Я и закон

Цель обучения

9.3.2.1 определять стилистические особенности текстов официально-делового стиля (закон); определять принадлежность текста к различным типам на основе характерных признаков.

Критерий оценивания

- установит стилистические особенности текстов официально-делового стиля (закон);

Уровень мыслительных навыков Применение

Задание. Прочитайте текст и выполните задания к нему.

Ежегодно подростками совершается более 145 тыс. преступлений, практически каждый пятый из них направляется для отбывания наказания в виде лишения свободы в воспитательные колонии (ВК).

Существует 4 вида юридической ответственности при нарушениях:

1. Уголовная ответственность – ответственность за нарушение законов, предусмотренных Уголовным кодексом. Преступление - предусмотренное уголовным законом общественно опасное деяние, посягающее на

общественный строй, собственность, личность, права и свободы граждан, общественный порядок.

За злостное хулиганство, кражу, изнасилование уголовная ответственность наступает с 14 лет.

2. Административная ответственность применяется за нарушения, предусмотренные кодексом об административных правонарушениях. К административным нарушениям относятся нарушение правил дорожного движения, нарушение противопожарной безопасности. За административные правонарушения к ответственности привлекаются с 16 лет. Наказание: штраф, предупреждение, исправительные работы.

3. Дисциплинарная ответственность – это нарушение трудовых обязанностей, т.е. нарушение трудового законодательства, к примеру, опоздание на работу, прогул без уважительной причины.

4. Гражданско – правовая ответственность регулирует имущественные отношения. Наказания к правонарушителю: возмещение вреда, уплата ущерба.

1. Заполните пропуски в тексте.

Текст представляет собой (название) _____.

Основной функцией является _____

_____. Текст в полной мере характеризуется _____

(укажите 2 признака стиля) _____

Поэтому его можно отнести к _____

_____ стилю.

Дескриптор:

- определяет название данного текста;
- указывает основную функцию;
- находит 1-й признак стиля текста;
- находит 1-й признак стиля текста.

Задание. Напишите изложение - миниатюру по данному тексту, употребив в письме изобразительно-выразительные средства. Используйте не менее 3 сложных предложений, соответствующие ситуации письменного общения. Объем 100-120 слов.

Ежегодно подростками совершается более 145 тыс. преступлений, практически каждый пятый из них направляется для отбывания наказания в виде лишения свободы в воспитательные колонии (ВК).

Существует 4 вида юридической ответственности при нарушениях:

1. Уголовная ответственность – ответственность за нарушение законов, предусмотренных Уголовным кодексом. Преступление - предусмотренное уголовным законом общественно опасное деяние, посягающее на

общественный строй, собственность, личность, права и свободы граждан, общественный порядок.

За злостное хулиганство, кражу, изнасилование уголовная ответственность наступает с 14 лет.

2. Административная ответственность применяется за нарушения, предусмотренные кодексом об административных правонарушениях. К административным нарушениям относятся нарушение правил дорожного движения, нарушение противопожарной безопасности. За административные правонарушения к ответственности привлекаются с 16 лет. Наказание: штраф, предупреждение, исправительные работы.

3. Дисциплинарная ответственность – это нарушение трудовых обязанностей, т.е. нарушение трудового законодательства, к примеру, опоздание на работу, прогул без уважительной причины.

4. Гражданско – правовая ответственность регулирует имущественные отношения. Наказания к правонарушителю: возмещение вреда, уплата ущерба.

Дескриптор

- пишет изложение-миниатюру;
- применяет эпитет;
- применяет сравнение;
- применяет олицетворение
- применяет метафору
- использует 1 сложное предложение;
- использует 2 сложное предложение;
- использует 3 сложное предложение;

From the experience of an English teacher Adamova B.K.

Grade 5

Unit: «Living things»

The theme: «Living things»

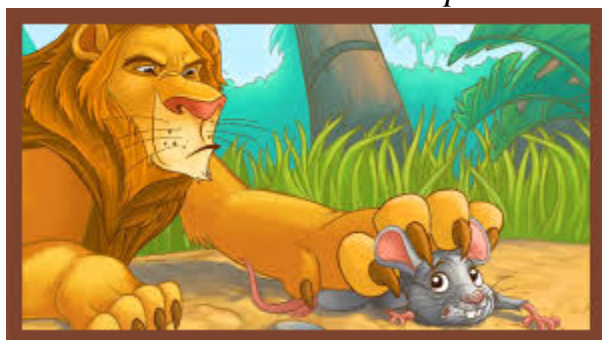
Learning objective: 5.4.1 Understand the main points in a limited range of short simple texts on general and curricular topics

Assessment criteria: Read the given text and identify the general information

The Level of thinking skills: Knowledge and comprehension

Task

Read the text carefully and do the task below
picture-1

A lion is sleeping in his den. A mouse runs into the lion's den, jumps on his head and sits on his nose. The lion is angry. He takes the mouse in his strong paw.

“What are you doing, silly mouse?” roars the lion. “I will eat you”.

The mouse is crying. “Please, don't eat me. Perhaps one day I can help you”. The lion laughs when he hears it. How is a little mouse going to help the King of Beasts? However he lets the mouse go.

Some days later the mouse is looking for food in the forest. Suddenly she sees the lion in a big net. The mouse begins to chew the net. She is making big holes in it. And the lion jumps out from the net. He is free.

“There”, says the mouse. “You see how a little mouse can help a lion”.

Link to the text: <https://lingualeo.com/ru/jungle/the-lion-and-the-mouse>

Link to the picture:

<https://www.google.com/search?q=lion+and+mouse+picture&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=eDgprqCbPULNTM%253A%252CeBD6fBeyaeD9PM%252C &vet=1&usg=AI4 -kRuzeZnGY8IAIDMHjEqtO-dGllvOw&sa=X&ved=2ahUKEwjaormJuLfkAhXkIYsKHbBRB7sQ9QEwBnoECAyQEA#imgsrc=Ky73CFZ60xNYTM:&vet=1>

Find and match the halves of the sentences

table-1

1. What are you doing silly mouse?	A. One day I can help you
2. Please don't eat me	B. However he lets the mouse go
3. The lion laughs	C. I will eat you

Keys:

1.C

2.A

3.B

Descriptor: *A learner*

- reads the given text
- identifies the general information

From the experience of an English teacher Adamova B.K.

Grade 5

Unit: «Living things»,

The theme: «Living things»

Learning objective: 5. 5.3 Write with support factual descriptions at text level which describe people, places and objects

Assessment criteria: Write short sentences on a familiar topic with support

The Level of thinking skills: Knowledge, comprehension and application

Task

Read the story about Assel's family. Write five sentences to complete the story

Use the PICTURE and words FROM THE BOX

table-2

a pink dress	a brown skirt	likes his dog
short hair	white and black	tall

Assel's family

In this picture, you can see a family. They are very friendly. They help each other every day. Her mother is watering flowers. A dog has a small house in the garden. Assel's family is very happy. They always care about their dog. Her brother feeds it and gives some sweets.

For example: This is Assel. She has a pink dress.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Link to the picture:

https://www.google.com/search?biw=1366&bih=627&tbm=isch&sa=1&ei=793bW6y4LoLprgTW17qgCw&q=картинки+семья&oq=картинки+семья&gs_l=img.3..0l10.679.2952.0.3135.9.9.0.0.0.0.365.1404.0j5j1j1.7.0....0...1c.1.64.img..2.7.1399...0i7i30k1j0i10k1.0.vQ80jfiSSno#imgsrc=n8pPWDjkuc5QuM:

Possible answers:

- 1) This is her father. He has short hair.
- 2) This is her mother. She has a brown skirt.
- 3) This is her brother. He likes dogs.
- 3) These are sunflowers. They are tall.
- 4) This is a dog. It is white and black.

Descriptor: *A learner*

- writes short sentences using topical vocabulary

From the experience of an English teacher Adamova B.K.

Grade 6

Unit: «Our health»

<i>The theme</i>	<i>«Our health»</i>
Learning objective	6.2.5. understand most specific information and detail of supported, extended talk on a range general and curricular topics;
Assessment criteria	Identify specific information and detail in a talk
The Level of thinking skills:	Knowledge and comprehension

Task. Listen to the recording TWICE. Write next to the sentences TRUE (T) or FALSE (F) according to the talk. The first sentence is for you as an example.

table-3

0	<i>The talk is between the son and the father.</i>	T	
---	--	---	--

1	Time is three thirty.		[1]
2	The son wants to eat an ice-cream		[1]
3	Father suggests broccoli and carrots instead of candy.		[1]
4	The son orders the cheese sandwich.		[1]
5	The son plays computer games while he is waiting for sandwich.		[1]

Keys:

- 1- T
- 2- F
- 3- T
- 4- F
- 5- F

Descriptor: A learner

- writes True or False
-

Tapescript

Snack Time! Healthy Foods for Kids.

Son: Dad!
Father: Yeah, Micky.
Son: Can I have a good snack?
Father: Uh, I do not know. I think it is . . . uh . . . what time it is. I think it is going on dinner.
Son: Uh, it is three thirty.
Father: Three thirty. Uh . . . We had better wait. [Why, Dad?] Well, what kind of snack do you want?
Son: Candy?
Father: No, candy is out. Oh, how about some broccoli? [No!] Uh, carrots? [No!] Well, what else can you suggest?
Son: Candy.
Father: Candy. No, I do not think . . . I think You had better wait.
Son: A sandwich? A spinach sandwich?
Father: Spinach sandwich? Spinach sandwich! When did you start liking spinach?
Son: Uh, today.
Father: Well, what about a small sandwich? [Okay] Okay, I will whip it up in a minute. Play with your toys while you're waiting for it.

From the experience of an English teacher Adamova B.K.

Grade 6

Unit: «Our health»

The theme: «Our health»

Learning objective: 6.6.5. Use common verbs followed by infinitive verb / verb + ing patterns, use infinitive of purpose on a limited range of familiar general and curricular topics

Assessment criteria: Differentiate between usage of infinitive and gerund forms after a limited variety of verbs

The Level of thinking skills: Application

Task. Use infinitive or gerund of the verb in brackets.

1. I was sorry ... (hear) that you are leaving for Almaty next month.
2. It would be a good idea ... (stay) here.
3. Have you tried ... (take) extra lessons.
4. It is necessary to teach kids ... (speak) to adults politely.
5. ... (give) advice about sport is the best way to stay healthy.

Keys:

1. to hear
2. to stay
3. taking
4. to speak
5. giving

Descriptor: *A learner*

- uses words from brackets in a form of gerund and infinitive to complete sentences

From the experience of an English teacher Essembayeva G. A Grade 7

Unit: «Clothes and fashion»

The theme: «Clothes and fashion»

Learning objective: 7.4.1. Understand the main points in text on a limited range of unfamiliar general and curricular topics.

Assessment criteria: find the main idea in the text by answering the questions

The Level of thinking skills: Knowledge and comprehension

Task: Read the text and answer the questions

Buying Clothes

picture-3

I like to do my shopping at big department stores and supermarkets. A department store is composed of many departments: ready-made clothes, fabrics, shoes, sports goods, toys, china and glass, electric appliances, cosmetics, linen, curtains, cameras, records, etc. You can buy everything you like and for any-year old people there. In the women's clothing department you can

find well-known dresses, costumes, blouses, skirts, coats, beautiful underwear and many other things. In the men's clothing department you can choose suits, trousers, overcoats, ties, etc. In the knitwear department, one can buy sweaters, cardigans, short-sleeved and long-sleeved pullovers, woolen jackets. If you want to be more fashionable and good-looking, you can find a new models from the designer right here. There are a lot of new and old-fashioned, new and old stylish, bright and dark colored dresses and wears from different designers. A shop assistant helps the customer in finding what he wants.

Questions:

1. What clothes can you find in many shops?
2. What pullovers can you buy in the knitwear department?
3. What models from the designer you can find here?

Keys:

1. Ready-made clothes
2. Short-sleeved and long-sleeved
3. New and old-fashioned, new and old stylish

Descriptor: A learner

- reads the text and answers the questions

**From the experience of an English teacher Essembayeva G. A
Grade 7**

Unit: «Clothes and fashion»

The theme: «Clothes and fashion»

Learning objective: 7.6.3 Use a variety growing of compound adjectives and adjectives as a participle

Assessment criteria: use suitable compound adjectives in practice

The Level of thinking skills: Higher order of thinking skills

Task: Match these compound adjectives with pictures given below:

Old-fashioned / Well-known / New –stylish / Short-sleeved / Well-done / Ready-made.

picture-4

Possible answers:

1. New-stylish blouse
2. Well-done costumes
3. Ready-made clothes
4. Old-fashioned hat
5. Short-sleeved dress
6. Well-known model

Descriptor: *A learner*

- Finds and matches pictures with compound adjectives

From the experience of an English teacher Abisheva K.S.

Grade 7

Unit: «Communication and technology»

The theme: «Social network profile»

Learning objective: 7.2.6 deduce meaning from context with little support in extended talk on a limited range of general and curricular topics;

7.2.1 understand with little support the main points in extended talk on a limited range of general and curricular topics;

Assessment criteria: Identify specific information and details in a talk

The Level of thinking skills: Higher order thinking skills

Task 1. Listen to the recording TWICE. Choose the right option

picture-5

1. Katia believes that people ...
  - a) People don't do outdoor things.
  - b) They enjoy virtual life.
  - c) They use Twitter most of all.
2. What does Alex think about Facebook?
  - a) It takes too much time.
  - b) It improves laziness.
  - c) Some people might get secret information about us.
3. What is a problem with texting?
  - a) People don't text so fast.
  - b) People don't talk face to face.
  - c) Phone texting is not popular.

Task 2. Match the words in the sentences with their synonyms

keep up, disclose, doubting, evolves, spying on

1. I am not ***sure*** if the whole Facebook and Twitter are actually good.
2. It is hard ***to continue*** even for me and even for us.
3. Some people that we do not know might be ***watching us secretly***; we are just open.
4. You know you do not want ***to find*** information to other people, even nonspecifically a country but in a place.
5. Well, it ***develops*** differently.

Descriptor

A learner

- chooses the right option
- matches the words with synonyms

Keys:

Task 1

1. A
2. C
3. B

Task 2

1. Doubting
2. keep up
3. spying on
4. disclose
5. evolves

Tapescript

Katia: I am doubting, I am *doubting* if the whole Facebook and Twitter, if that is actually good. It seems like generations now are spending so much time in computers and virtually but not really doing outside activities so I wonder if there should be a change and perhaps not allow it so easily or be or have more restrictions on it.

Alex: That would have to be something with children, right. Like if, children or younger generations are spending more time on Facebook or on social media online than spending time with their real friends outside playing or doing stuff in the park or going to special classes or something. I do not know. I do not have brothers, children, or anyone that I could talk about but I do not know. What do you think?

Katia: I would be worried if I had children and they were into all these social media things that it is hard to *keep up* even for me and even for us. I feel that, you know some people that we do not know might be *spying on* us; we are just open.

Alex: Yeah, that is another case. That is another thing like the one it is very easy for somebody to find out about you and what you do or who your friends are. That specifically, that is a difficult topic in a country like Mexico or some Latin American places where it could be that, criminality is higher and you know you do not want to *disclose* information to other people, even nonspecifically a country but in a place.

Katia: That is true. I would really, I don't know, it seems like my doubts are increasing about social media and what it's actually doing to us and what it will do to our generations so I really wonder how much or how should we handle it? I really do not know. Also, phone texting, it has been used so much that we do not talk on the phone any more or we do not even talk person to person. We just text message.

Alex: That is right, that is right. I have noticed that especially in younger generations. They are so into texting. They text so fast. I cannot do that. Like to me its way easier just to grab the phone and call someone, get the thing done, that's it. However, texting takes so long but there are so many people into it especially younger kids.

Katia: Yeah, so I wonder what it actually does to our communication skills. I am sure they have to change.

Alex: Well it *evolves* differently.

Katia: Yeah.

From the experience of an English teacher Abisheva K.S.

Grade 8

Unit: «Entertainment and Media»

The theme: «Entertainment and Media»

Learning objective: 8.2.6.1 (8.L.6) Deduce meaning from context with little or no support in extended talk on a growing range of general and curricular topics;

Assessment criteria: Figure out true facts in extended talks

The Level of thinking skills: Higher order thinking skills

Listening

Task 1. Listen to the text and choose true facts in the talk

Go to the link: <http://tonail.com/%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82-holidays/>

- A. Originally holidays were religious festivals.
- B. The people of only one religion celebrate Christmas and Easter.
- C. Every person has not his or her own private holiday.
- D. Father's Day is on the fourth Sunday in June.
- E. Independence Day is celebrated on July 4 in the UK.
- F. People of the USA observe Mother's Day on the second Sunday in May.
- G. The dates of some holidays can be changed during the year.

Descriptor: A learner

- chooses true facts from the talk

Keys:

A, B, F, G

Tapescript

Holidays

It is well known that almost every country has holidays honoring important events or people in its history. Many holidays have nothing to do with religion nowadays. Originally, holidays were religious festivals. The very word "holiday" comes from the words "holy day".

Some holidays like New Year's Day are celebrated in many countries, though not necessarily on the same day. Some are observed on the same day, as Independence Day is observed on July 4 in the USA. Some are celebrated in only one part of one country. The people of only one religion celebrate some, as Christmas and Easter are celebrated by Christians.

There are holidays that always come on the same day of the same month, for example Halloween (October 31). Some other holidays, such as Easter, are movable. Easter is the first Sunday after the first full moon after the beginning of spring. Mother's Day is on the second Sunday in May, while Father's Day is on the third Sunday in June.

Every person has his or her own private holiday when their family and friends give them gifts. It is his or her birthday. The traditional wishes on that day are “Happy birthday” or “Many happy returns of this day!”

From the experience of an English teacher Essembayeva G.A.

Grade 8

Unit: «Sport, Health and Exercise»,

The theme: «Sport, Health and Exercise»

Learning objective: 8.2.1 Understand with little or no support the main points in extended talk on a wide range of general and curricular topics.

Assessment criteria: Identify the main points of the text

The Level of thinking skills: Higher order of thinking skills

Listening

Task 1

Listen to the text **TWICE** and write if the statements are **TRUE (T)** or **FALSE (F)**

table -4

Statements	True or False
1. A speaker does not feel some discomfort in his healthy lifestyle.	
2. Martin says that fast food is not a real support for his health.	
3. A speaker is going to change his portions of meal.	
4. A speaker is going to go by bus a lot.	
5. A speaker thinks that time from midnight to the early sunrise will be enough for sleeping.	

Task 2

Listen to the speaker again and choose the right option.

table-5

6. It is time to do some ... in my lifestyle.	A. rewriting B. recycling reformations C. reformations
7. I am going to ... the sport centres	A. attend B. involve C. organize
8. Eating fresh meal means to have more	A. new made food B. vegetables C. new made food fruits

9. Smoking, going to the pub, watching TV a lot are bad	A. thing B. habits C. activity
10. Walking and running helps me to ...	A. keep a diet B. keep up with C. keep fit

Keys:

Task 1

1. False
2. True
3. True
4. False
5. False

Task 2.

6. «C»
7. «A»
8. «A»
9. «B»
10. «C»

Descriptor: A learner

- writes True and False
- chooses the right answers and options

Tapescript

Healthy lifestyle

These days, I feel a little bit lazy. It is time to make some lifestyle changes! My friend Martin says that exercise and healthy eating are important. I am going to be more like Martin. I am going to join the gym and getting fit. I am going to eat five portions of fruit and vegetables every day. I am going to have three healthy meals – breakfast, lunch and dinner – and I am going to cook all my food myself with fresh ingredients – no more fast food for me! I am going to drink lots of water. I am going to stop smoking. I am going to stop going to the pub. I am going to stop driving and start walking. I am going to stop watching TV and start running. I am going to go to bed early and get at least eight hours' sleep every night. From now on, I am going to be so healthy! ...Tomorrow, I am going to get fit and healthy...

From the experience of an English teacher Essembayeva G.A.

Grade 8

Unit «Sport, Health and Exercise

The theme: «Sport, Health and Exercise»

Learning objective:

8.3.7 Use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of general topics, and some curricular topics.

Assessment criteria: Apply topic related vocabulary in speech appropriately arranging words and phrases into well-formed sentences.

The Level of thinking skills: Higher order of thinking skills

Speaking

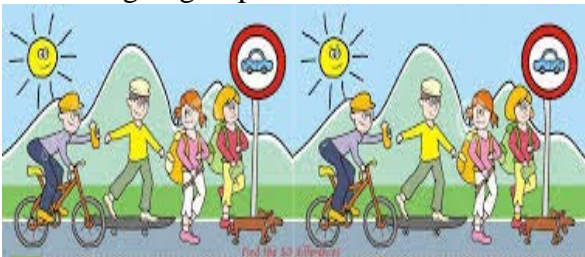
Task

Choose **ONE** of the topics and make up an individual talk. You have **1** minute for preparation, *1-2* minutes for speaking.

Tips for Speaking

- Use subject related vocabulary
- Pronounces words and phrases clearly
- Use tenses with future meaning and a phrasal verb to keep

picture-6

<p><i>Topic 1</i> Good and bad fit habits</p> 	<p>These questions can help you.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. How people are demonstrating their good habit in the picture? 2. Do you agree that these people have a fit habit at the same time?
<p><i>Topic 2</i> Sporting legends</p> 	<p>These questions can help you?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. What sport is Denis Ten presenting now? 2. How can you describe his emotions?
<p><i>Topic 3</i> Exercising in groups</p> 	<p>Use this topical vocabulary: ride a bike, skate on a board, walk together, play sport games, do fitness.</p>
<p><i>Topic 4</i></p>	

<p>Healthy body</p> 	<p>Use this topical vocabulary: eat healthy food, do physical exercises, work out, take vitamins, sleep enough time, have regular check-ups.</p>
<p>Topic 5 Teens and exercise</p> 	<p>These questions can help you.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. How teens spend their sport time? 2. What can be their mutual motivation to do sport?

Descriptor

A learner

- Uses topic related vocabulary accurately;
- Pronounces words and phrases clearly;
- Says grammatically correct sentences.

From the experience of an English teacher Abisheva K. S.

Grade 9

Unit: «Reading for pleasure»

The theme: «Reading for pleasure »

Learning objective:

9.4.2 Understand specific information and detail in texts on a range of familiar general and curricular topics, including some extended texts

9.3.4 Respond with growing flexibility at both sentence and discourse level to unexpected comments on a range of general and curricular topics;

Assessment criteria:

Read the given text and identify specific information;
Apply topic related vocabulary

The Level of thinking skills: Higher order thinking skills

Task 1

Match the descriptions of the books to their genres

1. poetry
2. horror story
3. short story

4. autobiography
  5. romantic novel
  6. historical novel
  7. travel literature
  8. crime novel
  9. science fiction
- a. *War Horse* by Michael Morpurgo is set during World War I. Albert's father sells his horse Joey to the army and he goes into battle in France.
  - b. *In Noughts and Crosses* by Malorie Blackman, Sephy is a cross and Callum is a nought. They fall in love, but in their world, noughts and crosses should not be friends. Like Romeo and Juliet, their love is forbidden.
  - c. *Jump Ball: A Basketball Season in Poems* by Mel Glenn. Through a series of poems, we get to know the members of a school basketball team.
  - d. *Fahrenheit 451* by Ray Bradbury is about a future world where books are not allowed. All books are burnt by 'firemen' whose job it is to start fires.
  - e. *The Boy Who Biked the World* is by a cyclist, Alastair Humphreys, who completed a cycle trip round the world in four years. The story follows a boy's cycle trip through Europe and all the way through Africa.
  - f. *Boy: Tales of Childhood* by Roald Dahl is about the author's childhood in Norway and his time at an English boarding school.
  - g. *Haunted* by R.L. Stine is about a girl who is visited by a ghost from the future. Together they try to stop the death of a boy from occurring. Sometimes it is quite scary.
  - h. *Whodunit? Detective Stories*, chosen by Philip Pullman, is a collection of detective stories by famous authors.
  - i. *The London Eye Mystery* by Siobhan Dowd. Ted and Kat's cousin Salim gets on the London Eye. He never gets off again. Ted and Kat follow the clues across London to help the police to find the police their cousin.

Task 2. Answer the questions

- 1 What kind of books do you prefer to read? Why?
- 2 Who is your favorite writer?
- 3 Name outstanding authors in Kazakhstani literature

Keys: Task 1 Match the descriptions of the books to their genres

- 1-c
- 2-g
- 3-i
- 4-f
- 5-b

6-сынып

«Математика» оқу пәні

Тақырыбы: Сан аралықтардың бірігуі мен қиылысуы

Оқыту мақсаты:

6.2.2.7 - сан аралықтарын жазу үшін белгілеулерді пайдалану;

6.2.2.8 - сан аралықтарды кескіндеу;

6.2.2.9 - сан аралықтардың бірігуін және қиылысуын табу.

Бағалау критерийлері:

- сан аралықтарын жазу үшін белгілеулерді пайдаланады;

- сан аралықтарды кескіндейді;

- сан аралықтардың бірігуін табады;

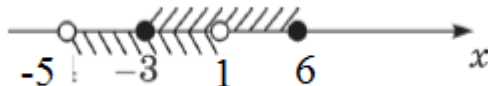
- сан аралықтардың қиылысуын табады.

Ойлау дағдыларының деңгейі:

- білу және түсіну;

- қолдану.

1-тапсырма . 1) Суретті қолданып, үш сан аралықтарын жазыңдар:

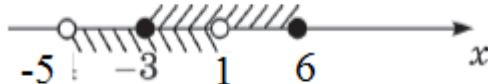
2) жазылған сан аралықтарының атауларын көрсетіңдер.

Дескриптор:

- сан аралықтарының әр түрлерін жазады;

- сан аралықтарының түрлерінің атауларын біледі.

2-тапсырма. Суретті қолданып, келесі тапсырмаларды орындаңдар:

1) $(-5; 1)$ және $[3; 6]$ аралықтарының бірігуін табыңдар;

2) $(-5; 1)$ және $[3; 6]$ аралықтарының қиылысуын табыңдар.

Дескриптор:

- сан аралықтардың бірігуін табады;

- сан аралықтардың қиылысуын табады.

3-тапсырма . 1) Суретті қолданып, үш сан аралықтарын жазыңдар:

2) жазылған сан аралықтарының атауларын көрсетіңдер.

Дескриптор:

- сан аралықтарының әр түрлерін жазады;

- сан аралықтарының түрлерінің атауларын біледі.

4-тапсырма. Суретті қолданып, келесі тапсырмаларды орындаңдар:

- 1) $(0, 10)$ және $[-7; 4]$ аралықтарының бірігуін табыңдар;
- 2) $(0, 10)$ және $[-7; 4]$ аралықтарының қиылысуын табыңдар.

Дескриптор:

- сан аралықтардың бірігуін табады;
- сан аралықтардың қиылысуын табады.

7-сынып

«Алгебра» оқу пәні

Тақырыбы: Сызықтық функция және оның графигі

Оқыту мақсаты:

- 7.4.1.4 - $y = kx$ функциясының анықтамасын білу, графигін салу, k коэффициентіне қатысты орналасуын анықтау;
- 7.4.1.5 - $y = kx + b$ түріндегі сызықтық функцияның анықтамасын білу, оның графигін салу және графиктің k және b коэффициенттеріне қатысты орналасуын анықтау;
- 7.4.1.6 - сызықтық функция графигінің координата осьтерімен қиылысу нүктелерін графикті салмай табу;
- 7.4.1.7 - $y = kx + b$ сызықтық функциясының графигінен k және b таңбаларын анықтау.

Бағалау критерийлері:

- сызықтық функцияның анықтамасын біледі;
- сызықтық функцияның графигін салады;
- сызықтық функцияның графигінің k және b коэффициенттеріне қатысты орналасуын анықтайды.
- сызықтық функция графигінің координата осьтерімен қиылысу нүктелерінің координаталарын графикті салмай табады.

Ойлау дағдыларының деңгейі:

- білу және түсіну;
- қолдану.

Тапсырма.

1. Функцияның аналитикалық тәсілмен берілуі дегеніміз не? _____ .
2. $y = x + 4$ функциясының анықталу облысы
1) $(-\infty; -4) \cup (4; +\infty)$

2) $(-\infty; +\infty)$

3) $(-\infty; -4)$

4) $(-4; +\infty)$

3. $y = 6 - x$ функциясы

1) өспелі

2) кемімелі

3) тұрақты.

4. $y = -x + 10$ функциясы

1) өспелі

2) кемімелі

3) тұрақты.

5. $y = 8 + x$ функциясы оң мәндер қабылдайтын сандар аралығы

1) $(-\infty; -8) \cup (-8; +\infty)$

2) $(-\infty; +\infty)$

3) $(-\infty; -8)$

4) $(-8; +\infty)$.

6. $y = 2 - x$ функциясы теріс мәндер қабылдайтын сандар аралығы

1) $(-\infty; 2) \cup (2; +\infty)$

2) $(-\infty; +\infty)$

3) $(-\infty; 2)$

4) $(2; +\infty)$.

7. $y = 1,5 - x$ функциясының графигінің Ох осімен қиылысу нүктесінің координаталары _____.

8. $y = 3,5 + x$ функциясының графигінің Оу осімен қиылысу нүктесінің координаталары _____.

Дескриптор:

- сызықтық функцияны аналитикалық тәсілмен жазады;
- сызықтық функцияның анықталу облысын анықтайды;
- өспелі функцияны ажыратады;
- кемімелі функцияны ажыратады;
- функция теріс мәндер қабылдайтын сандар аралығын жазады;
- функция оң мәндер қабылдайтын сандар аралығын жазады;
- сызықтық функция графигінің Ох осімен қиылысу нүктелерінің координаталарын графикті салмай табады;
- сызықтық функция графигінің Оу осімен қиылысу нүктелерінің координаталарын графикті салмай табады.

8-сынып

«Алгебра» оқу пәні

Тақырыбы: Квадрат теңдеу

Оқыту мақсаты:

- 8.2.2.1 - квадрат теңдеудің анықтамасын біледі;
- 8.2.2.2 - квадрат теңдеулердің түрлерін ажыратады.

Бағалау критерийлері:

- квадрат теңдеудің анықтамасын біледі;
- толымсыз квадрат теңдеудің анықтамасын біледі;
- келтірілмеген квадрат теңдеудің анықтамасын біледі;
- квадрат теңдеудің түбірлерін анықтайды;
- толымсыз квадрат теңдеудің түбірлерін табады.

Ойлау дағдыларының деңгейі:

- білу және түсіну;
- қолдану.

1-тапсырма. Келтірілген квадрат теңдеудің анықтаңдар:

- 1) $2x^2 + x - 6 = 0$;
- 2) $-x^2 + x - 6 = 0$;
- 3) $-3x^2 + 2x - 6 = 0$;
- 4) $x^2 - x + 6 = 0$;
- 5) $x + 2x^2 - 6 = 0$.

Дескриптор:

- квадрат теңдеуді көрсетеді;
- келтірілген квадрат теңдеуді ажыратады.

2-тапсырма. Толымсыз квадрат теңдеуді көрсетіндер:

- 1) $2x^2 + x - 6 = 0$;
- 2) $-x^2 + x = 6$;
- 3) $2x - 6 = x^2$;
- 4) $x^2 - x = 0$.

Дескриптор:

- квадрат теңдеудің анықтамасын біледі;
- толымсыз квадрат теңдеуді ажыратады.

Тапсырма 3. $x^2 + x - 6 = 0$ квадрат теңдеуінің түбірлерін көрсетіндер:

- 1) 2 және 3;
- 2) -2 және 3;
- 3) -3 және 2;
- 4) -3 және -2.

Дескриптор:

- квадрат теңдеудің түбірлерін табады.

4-тапсырма. $3x^2 + x = 0$ толымсыз квадрат теңдеуінің түбірлерін табыңдар.

Дескриптор:

- толымсыз квадрат теңдеудің түбірлерін табады.

5-тапсырма. $3x^2 - 12 = 0$ толымсыз квадрат теңдеуінің түбірлерін табыңдар

Дескриптор:

- толымсыз квадрат теңдеудің түбірлерін табады.

6-тапсырма. $3x^2 + 19 = 19$ толымсыз квадрат теңдеуінің түбірлерін табындар

Дескриптор:

- толымсыз квадрат теңдеудің түбірлерін табады.

8-сынып

«Алгебра» оқу пәні

Тақырыбы: Квадраттық функция және оның графигі

Оқыту мақсаты:

8.4.1.2 - $y = a(x - m)^2$, $y = ax^2 + n$

және $y = a(x - m)^2 + n, a \neq 0$, түрдегі квадраттық функциялардың қасиеттерін білу және графиктерін салу;

8.4.1.3 - $y = ax^2 + bx + c, a \neq 0$, түріндегі квадраттық функцияның қасиеттерін білу және графигін салу;

8.4.1.4 - аргументтің берілген мәндері бойынша функцияның мәндерін табу және функцияның мәні бойынша аргументтің мәнін табу.

Бағалау критерийлері:

- квадраттық функцияның анықтамасын біледі;
- квадраттық функцияның графигін салады;
- квадраттық функцияның қасиеттерін біледі;
- аргументтің берілген мәндері бойынша функцияның мәндерін табады;
- функцияның берілген мәндері бойынша аргументтің мәндерін табады.

Ойлау дағдыларының деңгейі:

- білу және түсіну;
- қолдану.

1-тапсырма. $y = x^2 + 4$ функциясының графигін салындар.

Дескриптор: квадраттық функцияның графигін салады.

2-тапсырма. 1-тапсырмада салынған $y = x^2 + 4$ функциясының графигін

қолданып, оның қасиеттерін атаңдар:

- 1) функцияның анықталу облысы;
- 2) функцияның мәндер жиыны;
- 3) функцияның өсу аралықтары;
- 4) функцияның кему аралықтары;
- 5) параболаның симметрия осі;
- 6) функцияның ең үлкен мәні;
- 7) функцияның ең кіші мән;
- 8) функция оң мәндерді қабылдайтын аралықтар;
- 9) функция теріс мәндерді қабылдайтын аралықтар;
- 10) функция мәні нөлге тең болатын аргументтің мәндері.

Дескриптор:

- функцияның анықталу облысын табады;

- функцияның мәндер жиынын табады;
- функцияның өсу аралықтарын анықтайды;
- функцияның кему аралықтарын анықтайды;
- параболаның симметрия осінің теңдеуін жазады;
- функцияның ең үлкен мәнін көрсетеді;
- функцияның ең кіші мәнін көрсетеді;
- функция оң мәндерді қабылдайтын аралықтарды табады;
- функция теріс мәндерді қабылдайтын аралықтарды табады;
- функция мәні нөлге тең болатын аргументтің мәндерін көрсетеді.

3-тапсырма. Аргументтің 2; -1; 0 мәндерінде $y = x^2 + 2,5x - 10$ формуласымен берілген функцияның мәндерін табыңдар.

Дескриптор: аргументтің берілген мәндері бойынша функцияның мәндерін табады.

4-тапсырма. Аргументтің қандай мәндерінде $y = x^2 + 14x - 51$ функциясының мәні нөлге тең болады?

Дескриптор: функцияның мәні нөлге тең болатындай аргументтің мәндерін табады.

8-сынып

«Алгебра» оқу пәні

Тақырыбы: Квадрат теңсіздік

Оқыту мақсаты: 8.2.2.8 - квадрат теңсіздіктерді шешу.

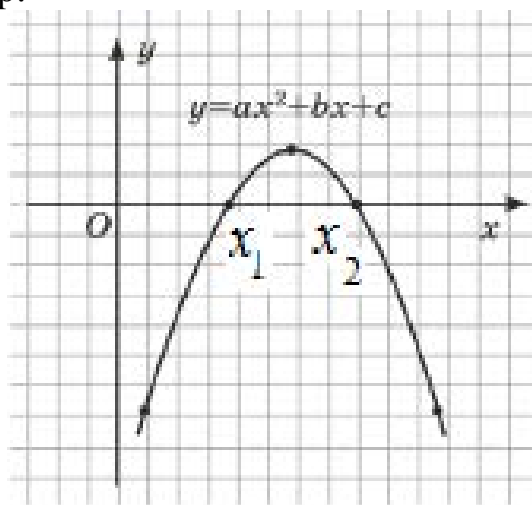
Бағалау критерийлері:

- квадрат теңсіздіктің анықтамасын біледі;
- квадраттық функциясының графигі арқылы квадрат теңсіздіктің шешімін кескіндей алады.

Ойлау дағдыларының деңгейі:

- білу және түсіну;
- қолдану.

1-тапсырма. Суретті қолданып, $ax^2 + bx + c > 0$ теңсіздігінің шешімін көрсетіңдер:

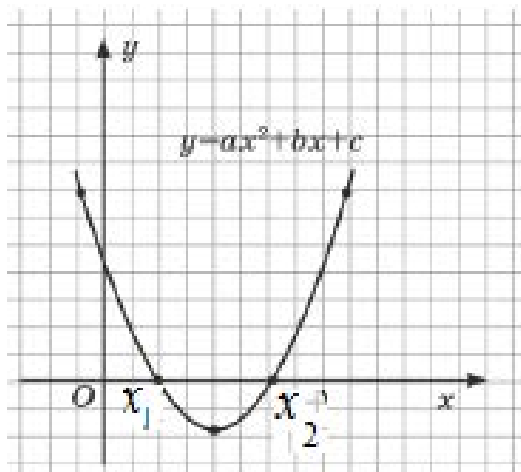

1) $(-\infty; -x_1) \cup (x_2; +\infty)$

- 2) $(-\infty; -x_1] \cup [x_2; +\infty)$
- 3) $(x_1; x_2)$
- 4) $[x_1; x_2]$
- 5) $(-\infty; +\infty)$

Дескриптор: квадраттық функциясының графигін қолданып, квадрат теңсіздіктің шешімін таба алады.

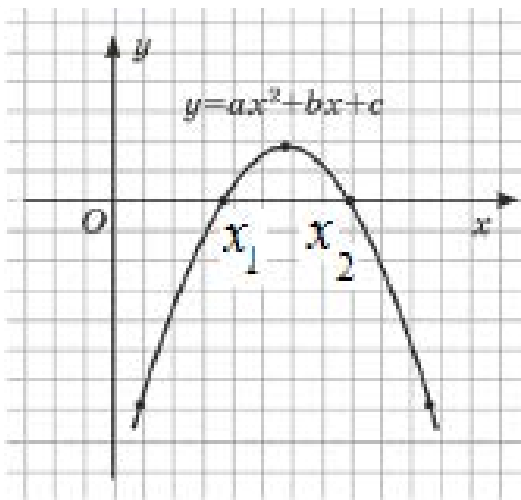
2-тапсырма. Суретті қолданып, $ax^2 + bx + c < 0$ теңсіздігінің шешімін көрсетіңдер :

- 1) $(-\infty; -x_1) \cup (x_2; +\infty)$
- 2) $(-\infty; -x_1] \cup [x_2; +\infty)$
- 3) $(x_1; x_2)$
- 4) $[x_1; x_2]$
- 5) $(-\infty; +\infty)$

Дескриптор: квадраттық функциясының графигін қолданып, квадрат теңсіздіктің шешімін таба алады.

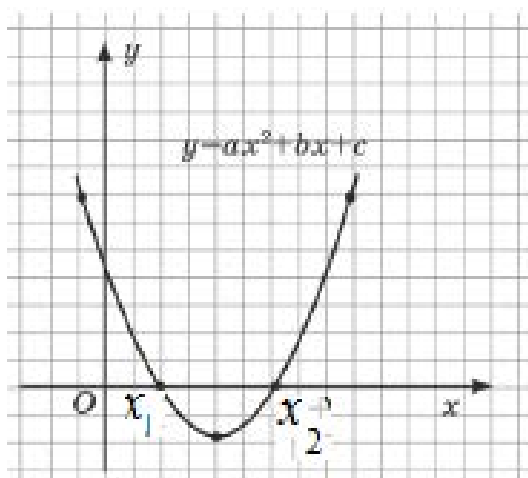
3-тапсырма. Суретті қолданып, $ax^2 + bx + c \leq 0$ теңсіздігінің шешімін көрсетіңдер:

- 1) $(-\infty; -x_1) \cup (x_2; +\infty)$
- 2) $(-\infty; -x_1] \cup [x_2; +\infty)$
- 3) $(x_1; x_2)$
- 4) $[x_1; x_2]$
- 5) $(-\infty; +\infty)$

Дескриптор: квадраттық функциясының графигін қолданып, квадрат теңсіздіктің шешімін таба алады.

4-тапсырма. Суретті қолданып, $ax^2 + bx + c \geq 0$ теңсіздігінің шешімін көрсетіңдер:

- 1) $(-\infty; -x_1) \cup (x_2; +\infty)$
- 2) $(-\infty; -x_1] \cup [x_2; +\infty)$
- 3) $(x_1; x_2)$
- 4) $[x_1; x_2]$
- 5) $(-\infty; +\infty)$

Дескриптор: квадраттық функциясының графигін қолданып, квадрат теңсіздіктің шешімін таба алады.

Нұр-Сұлтан қаласындағы «Көгілдір желкен» балабақша –гимназия кешені» білім мекемесінің математика пәнінің мұғалімі Жусупова Дамеля Бактаевнаның қалыптастырушы бағалау бойынша әзірлеген тапсырмаларының үлгісі

6-сынып

«Математика» оқу пәні

Тақырыбы: Қатынас және пропорция

Оқыту мақсаты:

- 6.1.2.3 - пропорция анықтамасын білу;
- 6.1.2.4 - пропорцияларды ажырату және құрастыру;
- 6.1.2.5 - пропорцияның негізгі қасиетін білу және қолдану.

Бағалау критерийлері:

- анықтаманы қолданып, пропорцияны құрады;
- берілген шарттар бойынша пропорция құрастырады;
- пропорцияның негізгі қасиетін қолданады.

Ойлау дағдыларының деңгейі:

- білу және түсіну;
- қолдану.

1-тапсырма. Қатынасы 3 санына тең үш пропорцияны жазыңдар.

Дескриптор:

- сандардың қатынасын анықтайды;
- пропорцияның анықтамасын қолданады;
- пропорцияны жазады.

2-тапсырма. Алты қатынас берілген.

- Бөлінділердің мәнін табыңдар;
- тең қатынастарды сызықтармен қосыңдар;
- олардан ақиқат пропорция құрастырыңдар.

<table border="1" style="margin: auto;"> <tr> <td style="padding: 5px;">13:5</td> <td style="width: 50px;"></td> </tr> </table>	13:5		<table border="1" style="margin: auto;"> <tr> <td style="padding: 5px;">7,2:12</td> <td style="width: 50px;"></td> </tr> </table>	7,2:12	
13:5					
7,2:12					
<table border="1" style="margin: auto;"> <tr> <td style="padding: 5px;">3:10</td> <td style="width: 50px;"></td> </tr> </table>	3:10		<table border="1" style="margin: auto;"> <tr> <td style="padding: 5px;">0,2:5</td> <td style="width: 50px;"></td> </tr> </table>	0,2:5	
3:10					
0,2:5					
<table border="1" style="margin: auto;"> <tr> <td style="padding: 5px;">$4\frac{1}{5}:7$</td> <td style="width: 50px;"></td> </tr> </table>	$4\frac{1}{5}:7$		<table border="1" style="margin: auto;"> <tr> <td style="padding: 5px;">$6,5:2\frac{1}{2}$</td> <td style="width: 50px;"></td> </tr> </table>	$6,5:2\frac{1}{2}$	
$4\frac{1}{5}:7$					
$6,5:2\frac{1}{2}$					

Дескриптор:

- әр қатынастағы бөліндінің мәнін есептейді;
- шыққан мәндерді салыстырады;
- ақиқат пропорциялар құрастырады.

3-тапсырма. Пропорцияның негізгі қасиетін қолданып, теңдіктің ақиқаттығын тексеріңдер.

а) $\frac{1}{3}:\frac{7}{8}=\frac{2}{3}:\frac{7}{9}$

в) $3\frac{3}{4}:1\frac{1}{8}=2\frac{1}{3}:0,7$

с) $\frac{4}{14}=14:49$

д) $39,1:85=18,63:40,5$

Дескриптор:

- пропорцияның негізгі қасиетін қолданады;
- ақиқат және ақиқат емес пропорцияларды анықтайды.

9-сынып

«Геометрия» оқу пәні

Тақырыбы: Жазықтықтағы түрлендірулер

Оқыту мақсаты:

9.1.4.10 жазықтықта түрлендіруді қолдана отырып есептер шығару.

Бағалау критерийлері:

- есептерді шығаруда симметрияны қолданады.

Ойлау дағдыларының деңгейі:

- қолдану.

1-тапсырма. Координаталық жазықтықта келесі төртбұрыштарды кескіндендер:

- 1) симметрия осі, симметрия центрі болмайтын төртбұрыш;
- 2) симметрия осі, симметрия центрі болатын үшбұрыш;
- 3) симметрия центрі бар параллелограмм;
- 4) екі симметрия осі бар ромб;
- 5) екі симметрия осі бар тіктөртбұрыш;
- 6) төрт симметрия осі бар шаршы.

Дескриптор:

- нүктеге және түзуге қарағанда симметрияны қолданып, төртбұрыш салады;
- нүктеге және түзуге қарағанда симметрияны қолданып, үшбұрыш салады;
- нүктеге қарағанда симметрияны қолданып, параллелограмм салады;
- түзуге қарағанда симметрияны қолданып, ромб салады;
- түзуге қарағанда симметрияны қолданып, тіктөртбұрыш салады;
- түзуге қарағанда симметрияны қолданып, шаршы салады;

2-тапсырма. 1) Төбелерінің координаталары бойынша координаталық жазықтықта төртбұрыш салыңдар.

A	B	C	D	
(-1;0)	(5;0)	(0;4)	(0;-6)	төртбұрыш

(-4;0)	(5;5)	(4;0)	(-5;-5)	
(-5;0)	(2;2)			параллелограмм
		(5;1)	(-3;2)	параллелограмм
(-3;0)	(0;3)			шаршы
(-5;0)	(0;2)	(5;0)	(0;-2)	
		(4;0)		шаршы
	(0;6)	(4;0)		ромб
(-1;0)	(-3;5)	(1;0)	(3;-5)	
	(-4;6)			тіктөртбұрыш
(2;1)	(-2;1)	(-2;-1)	(-2;-1)	

- 2) кестедегі бос орындарды толтырыңдар;
3) симметрия осін салыңдар.

Дескриптор:

- берілген координаталары бойынша төртбұрышты салыңдар;
- көпбұрыштардың белгісіз төбелерінің координаталарын табыңдар;
- фигураның атауын жазыңдар;
- симметрия осін салыңдар.

6. Информатика.

«Информатика» оқу пәні бойынша білім алушылардың оқу жетістігін қалыптастырушы бағалау тапсырмалары 9 сынып

«Ақпаратпен жұмыс жасау» бөлімі

Тақырып: Ақпараттың сипаттары

Оқыту мақсаты:

9.2.1.1 ақпараттың қасиеттерін анықтау (маңыздылық, дәлдік, сенімділік, құндылық);

9.4.1.1 компьютерде ұзақ уақыт жұмыс істеу тәуекелін сыни түрде бағалау.

Бағалау критерийлері:

- ақпараттың негізгі қасиеттерін біледі;
- ақпараттың маңыздылығын, дәлдігін, сенімділігі мен құндылығын анықтай алады;
- компьютерді ұзақ уақыт пайдаланудың қауіп-қатерін бағалай алады

Ойлау дағдыларының деңгейі: Білу, Қолдану

1-тапсырма

Ақпараттың қасиеттері мен сипаттамаларын сәйкестендіріңіз.

А)Маңыздылығы	1)нақты объектінің, үдерістің немесе құбылыстың нақты күйін көрсетеді.
Б)Қол жетімділігі	2)дұрыс шешім қабылдау үшін ең аз, бірақ жеткілікті мәліметтер жиынтығын білдіреді.
В)Толықтығы	3)ақпараттың пайдаланушыға түсінікті болуы.
Г)Сенімділігі	4)ақпараттың адам немесе қоғам үшін қаншалықты маңызды екендігін анықтайды.

Дескриптор: *Білім алушы*

- ақпараттың қасиеттері мен сипаттамаларын сәйкестендіреді;

2 тапсырма

Келесі сұрақтарға жауап беріңіз

1.Айналаға қарап деректерге мысал келтіріңіз. Оларды ақпаратқа қалай түрлендіресіз?

2. Сіз үшін ақпараттың қай қасиеті маңызды. Неге?

3.Дұрыс емес ақпарат сіздің өміріңізге қалай әсер етуі мүмкін?

4. Егер әр кім сенімді және толық ақпарат айтса, әлем қандай болар еді?

5. Ақпараттың барлық қасиеттерін қолдана отырып, досыңыз туралы ақпарат беріңіз.

Дескриптор: *Білім алушы*

-ақпарат қасиеттерінің адам өміріне әсерін сипаттайды;

- келтірген мысалда ақпараттың барлық қасиеттерін қолданады.

Тақырыбы: Құжаттармен бірлесіп жұмыс жасау

Оқу мақсаттары:

9.1.3.1 бұлтты технологияларды пайдаланып құжаттармен бірлескен жұмысты жүзеге асыру

Бағалау критерийлері: Бұлтты технологияларды пайдаланып құжаттармен бірлескен жұмысты жүзеге асырады

*Ойлау дағдыларының деңгейі:*Түсіну, Пайдалану

1-тапсырма

1. Google дискісінде құжат жасап, оны команда үшін қол жетімді етіңіз.
2. Команданың әр бір мүшесі құжатты өзі туралы ақпаратпен толтыру керек.

Дескриптор: *Білім алушы*

- Google дискісінде құжат жасайды, оны өз командасы үшін қол жетімді етеді;

-ортақ құжатты өзі туралы ақпаратпен толтырады.

2-тапсырма

Сұрақтарға жауап беріңіз

1. Командамен бірлесе жұмыс жасау не үшін маңызды?
2. Онлайн құжаттарды командамен қалай бөлісуге болады?
3. Командамен бірлесіп жұмыс істеу үшін онлайн-сервистің қандай түрлері бар? Оларды салыстырыңыз.

Дескриптор: *Білім алушы*

- құжатпен бірлесіп жұмыс істеу маңыздылығын түсіндіреді;

- командамен бірге онлайн құжатпен жұмыс істейді;

- құжатпен жұмыс істеу үшін онлайн-сервистердің сипаттамасын салыстырады.

Тақырып: Желілік этикет

Оқыту мақсаты:

9.4.2.1 желідегі этикалық және құқықтық нормаларын бұзу салдары туралы айту;

Бағалау критерийлері:

-желіде этикалық және құқықтық нормаларды бұзу салдары туралы айтады.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Білу, Түсіну, Қолдану

1-тапсырма

Авторлардың желілік этикет нормаларын сақтағандығын анықтаңыз.

- a) СӘЛЕМ. ҚАШАН КЕЛЕСІҢ?
- b) Мен саған төртінші рет жазып отырмын. Сен электрондық поштадағы хабарламаны алдың ба?!!!!
- c) Сен мені шаршаттың!!! Сен ақымақсың!!!
- d) Жанат, дүкеннен сүт, наң, ірімшік ала сал.
- e) Тақырып: «Досқа хат»
Сәлем, Әлихан!
Әлихан, сені қонаққа күтіп отырмын. Келген соң хабарлас.
Сенің жан досың Нүрәлі.

Дескриптор: *Білім алушы*

- желілік этикет ережелерін түсіндіреді;
- хаттардағы желілік этикет ережелерінің сақталған немесе сақталмағандығын анықтайды;

2-тапсырма

Келесі сұрақтарды талқылаңыздар.

1. Желілік этикет деген не?
2. Желіде мәдениетті болып қалу үшін нені істеу және нені істемеу керек?
3. Өз өмірінде желілік этикеттің бұзылу мысалын келтір.
4. Желілік этикетті сақтау адам өміріне қалай әсер етуі мүмкін?

Дескриптор: *Білім алушы*

- желідегі этикалық және құқықтық нормалардың бұзылғандығы туралы біледі;
- желідегі этикалық және құқықтық нормаларды бұзу салдарын түсінеді.

3-тапсырма

Желілік этикет ережелерін сақтай отырып соңғы жаңалықтарың мен жоспарларың жөнінде досыңа хат жаз.

Дескриптор: *Білім алушы*

- желілік этикет туралы білімін іс жүзінде қолданады;

«Компьютер таңдаймыз» бөлімі

Тақырып: Компьютердің конфигурациясы

Оқыту мақсаты:

9.1.1.1 мақсатына байланысты компьютердің конфигурациясын таңдау.

Бағалау критерийлері:

- мақсатына байланысты компьютердің конфигурациясын таңдайды

Ойлау дағдыларының деңгейі: Білу, Қолдану

1 тапсырма

Мектепке, офиске, үйге және жеке пайдалануға арналған компьютердің типін атаңыз:

- моноблок;
- үстел компьютері;
- ноутбук;
- ультрабук;

Дескриптор: *Білім алушы*

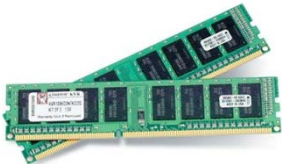

- моноблоқтың, үстел компьютерінің, ноутбуктің, ультрабуктің қызметі мен конфигурациясын біледі;

-компьютердің әр түрлі конфигурацияларының айырмашылығын түсінеді;

- мектепке, офиске, үйге және жеке пайдалануға сәйкес келетін компьютердің типін таңдай алады.

2 тапсырма

Құрылғылар мен олардың сипаттамаларын сәйкестендіріңіз:

<p>A) </p>	<p>1) Аналық тақта: Asus TUF X570-Plus Gaming</p>
<p>B) </p>	<p>2) Intel Core i7 9700KF, LGA1151, OEM</p>
<p>C) </p>	<p>3) SSD жинақтауыш 960 Gb Kingston UV500</p>
<p>Г) </p>	<p>4) DDR-4 DIMM 16Gb/3600MHz PC28800</p>

Дескриптор: Білім алушы

- құрылғылар мен олардың сипаттамаларын дұрыс сәйкестендіреді.

3 тапсырма

Пайдаланушының мақсаттары мен компьютер құрылғыларының параметрлері берілген.

<p>Мақсат</p>	<p>Процессор</p> 	<p>Шапшаң жады</p>
---------------	---	--

А) Кәсіби мақсаттағы графикалық, инженерлік, конструкторлық, ғылыми - зерттеу жұмыстарын орындау.	1) 3-3,5 ГГц жиіліктегі 4 ядродан кем емес	1)8-16 Гб
Б)Жоғары шапшаңдықтағы қарқынды ойындар ойнауға	2) 2 - 3 ГГц жиіліктегі 2 ядролы процессор	2)4 Гб-қа дейін
В) Үйде немесе офисте мәтіндік редактормен, деректер базасымен, интернетпен жұмыс істеуге, бейне және аудиофайлдарды қарауға және т.б.	3) 3-3,5 ГГц жиіліктегі 4-8 ядролы процессор	3) 8 Гб-тан кем емес

Аталған мақсаттарда жұмыс істеуге жеткілікті болатын компьютер құрылғыларын таңдап, жауабын берілген үлгіде көрсетіңіз. Жауабыңызды түсіндіріңіз.

Мақсат	Процессор	Жедел жады
А		
Б		
В		

Дескриптор: *Білім алушы*

-үйде,офисте мәтіндік редактормен, деректер базасымен, интернетпен жұмыс істеуге, бейне және аудиофайлдарды қарауға процессор мен жедел жадыны дұрыс таңдайды, түсінік береді;

-жоғары шапшаңдықтағы қарқынды ойындар ойнауға процессор мен жедел жадыны дұрыс таңдайды, түсінік береді;

- кәсіби мақсаттағы графикалық, инженерлік, конструкторлық, ғылыми - зерттеу жұмыстарына процессор мен мен жедел жадыны дұрыс таңдайды, түсінік береді;

Тақырып: «Бағдарламалық қамтамасыз етуді таңдау»

Оқыту мақсаты:

9.1.2.1 пайдаланушының қажеттілігіне қарай бағдарламалық жасақтаманы таңдау.

Бағалау критерийлері:

-пайдаланушының қажеттілігіне қарай бағдарламалық жасақтаманы таңдайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Білу, Түсіну

1-тапсырма

Берілген пайдаланушылардың жұмысына қажетті бағдарламалық жасақтамалардың атауын жазыңыз

1.Композитор _____

• _____

2. Видеомонтажер _____

• _____

3. Аниматор _____

• _____

4. Бухгалтер _____

• _____

5.Фото-редактор _____

• _____

Дескриптор: *Білім алушы*

- бағдарламалық жасақтамалардың қолданылу ортасын біледі;

-бағдарламалық жасақтамалардың түрін таңдайды.

2-тапсырма

Берілген бағдарламаларға балама болатын бастапқы коды ашық бағдарламалық жасақтамаларды анықтаңыз.

a)Microsoft Office

b)Антивирус Kaspersky

c)Promo Dj

d)Sony Vegas Pro

Дескриптор: *Білім алушы*

- бастапқы коды ашық балама бағдарламалық жасақтамаларды таба алады.

Тақырып: «Компьютер құнын есептеу»

Оқыту мақсаты:

9.1.1.1 мақсатына байланысты компьютердің конфигурациясын таңдау;

9.1.2.1 пайдаланушының қажеттілігіне қарай бағдарламалық жасақтаманы таңдау;

9.3.1.1 үдерістердің модельдерін (физикалық, биологиялық, экономикалық) электрондық кестеде әзірлеу және зерттеу.

Бағалау критерийлері:

- мақсатына байланысты компьютердің конфигурациясын таңдайды;
- пайдаланушының қажеттіліктеріне қарай бағдарламалық жасақтаманы таңдайды;

- электрондық кестелерде үдерістердің (физикалық, биологиялық, экономикалық және басқа) модельдерін әзірлейді және зерттейді.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Білу, Түсіну, Қолдану

1-тапсырма

Сіз үш түрлі компьютерді дайындап, әрқайсысының бағасын есептеуіңіз керек.

1. Мектеп әкімшілігіне арналған компьютер.
2. Информатика зертханасына арналған компьютер.
3. Мультимедиялық қолдануға арналған компьютер.

Берілген нұсқауларды қолданыңыз

1. Әр компьютердің қолданылуын сипаттаңыз.
2. Компьютерлерді өнімділігі мен қолданылуына сәйкес жинақтаңыз.

Мысал: мультимедиялық компьютерге жоғары жылдамдық пен жады қажет емес, 4 ГБ жедел жады, 250 ГБ қатты диск және 2,0 ГГц процессор жеткілікті.

3. Әр компьютердің бағасын прайс-парақтан іздеңіз.
4. Компьютердің бағасын шамамен есептеңіз.
5. Есепті 1-кестедегі үлгімен толтырыңыз.

1 кесте - Мультимедиялық компьютердің бағасы

Компьютер құрылғылары	Мультимедиялық қолдануға арналған компьютер		Информатика зертханасына арналған компьютер		Мектеп әкімшілігіне арналған компьютер	
	типі	бағасы	типі	бағасы	типі	бағасы
Аналық тақта						
Процессор						
Жедел жады						
Қатты диск						
Бейнекарта						
Қоректендіру						

блогы						
Салқындату жүйесі						
Корпус						
Монитор						
Тінтуір/Пернетақта						
Компьютер колонкалары						
Операциялық жүйе						
Қорытынды баға						

Дескриптор: *Білім алушы*

-3 түрлі компьютерді жинайды және бағасын есептейді;
-компьютердің сипаттамаларын анықтайды.

«Деректер базасы» бөлімі

Тақырып: Деректер базасы

Оқыту мақсаты:

9.2.2.1 «дерекқор, жазба, өріс» терминдерін түсіндіру;

Бағалау критерийлері:

- «дерекқор, жазба, өріс» терминдерін түсіндіру біледі және түсіндіреді.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Білу, Түсіну

1-тапсырма

Дәптердің парағына өз көзқарасыңыз бойынша сыныбыңыздың деректер базасын бейнелеңіз. Деректер базасында қандай ақпарат болуы керектігін ойлаңыз. Өрістер саны 10-нан кем болмасын. Мысалы, «Аты», «Тегі», «Туылған күні» және т.б. өрістерді көрсетіңіз. Деректер базасын 10-нан кем емес жазбалармен толтырыңыз.

Дескриптор: *Білім алушы*

- қағаз бетінде бір кестеден тұратын деректер базасын құрады;

2-тапсырма

Сөйлемдерді аяқтаңыз

1.Деректер базасы дегеніміз:_____

2.Деректер базасында жазба дегеніміз:_____

3.Деректер базасында өріс дегеніміз:_____

4.Сыныбыңыздың деректер базасы неше өріс, неше жазбадан тұрады? ___

Дескриптор: *Білім алушы*

- деректер базасы терминіне анықтама береді;
- жазба терминіне анықтама береді;
- өріс базасы терминіне анықтама береді;
- деректер базасындағы жазбалар санын айтады;
- деректер базасындағы өрістер санын айтады;

Тақырып: Электрондық кестеде деректер базасын құру

Оқыту мақсаты:

9.2.2.2 электрондық кестеде деректер базасын жасау;

Бағалау критерийлері:

-электрондық кестеде деректер базасын жасайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Білу, Түсіну, Қолдану

1-тапсырма

Берілген нұсқауларды пайдалана отырып Күн жүйесінің планеталары туралы ақпаратты қамтитын кесте құрыңыз.

Нұсқаулар:

- 1.А1 ұяшығына *Күн жүйесі* тақырыбын теріңіз.
2. А2 ұяшығына *Планета* сөзін теріңіз.
3. А3 : А8 аралығына планеталардың атауын теріңіз.
- 4.В2 ұяшығына *Айналу периоды (жер жылымен)* сөзін теріңіз..
- 5.С2 ұяшығына: *Қашықтық (млн. км. сөзін теріңіз.).*
6. D2 ұяшығына: *Диаметр (мың. км.)* сөзін теріңіз.
- 7.Е2 ұяшығына: *Серіктері* сөзін теріңіз.
- 8.Кестені ақпаратпен толтырыңыз.

Күн жүйесі

<i>Планета</i>	<i>Айналу периоды (жер жылымен)</i>	<i>Қашықтық (млн. км.)</i>	<i>Диаметр (мың км.).</i>	<i>Серіктері</i>
Меркурий	0,241	58	4,9	0
Венера	0,615	108	12,1	0
Жер	1	150	12,8	1
Марс	1,881	288	6,8	2
Юпитер	11,86	778	142,6	63

Сатурн	29,46	1426	120,2	62
--------	-------	------	-------	----

Дескриптор: *Білім алушы*

-электрондық кестеде бір кестеден тұратын деректер базасын жасайды.

7. Жаратылыстану.

География пәнінің мұғалімі Бейсенбаева Нагима Амзеевнаның тәжірибесінен

Бөлім «Адам. Жер. Ғалам»

Тақырып: Макроәлем және микроәлем

Оқу мақсаты: 5.2.1.1 Макро және микроәлем нысандарын ажырата білу және мысалдар келтіру

Бағалау критерийі: Макро және микроәлем нысандарын ажыратады, ерекшеліктерін анықтайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Білу, түсіну

Тапсырма 1

Төменде көрсетілген терминдерге анықтама беріңіздер:

Кесте-1

Мегаәлем	Макроәлем	Микроәлем	Наноәлем

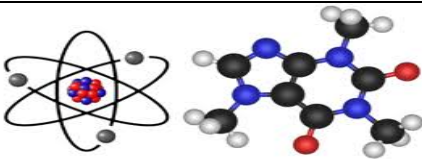
Дескриптор: *Білім алушы*

- ✓ Мегаәлем терминіне анықтама береді;
- ✓ Макроәлем терминіне анықтама береді;
- ✓ Микроәлем терминіне анықтама береді;
- ✓ Наноәлем терминіне анықтама береді;

Тапсырма 2

Төмендегі берілген суреттер қай әлем нысандары екенін сәйкестендіріңіздер

Кесте-2

	Макроәлем
---	-----------

	<p>Мегаәлем</p>
	<p>Микроәлем</p>

Дескриптор: *Білім алушы*

Берілген суреттерді әлемдер бойынша анықтап, сәйкестендіреді

География пәнінің мұғалімі Тургамбекова Алма Базарғалиевнаның тәжірибесінен

Бөлім «Адам. Жер. Ғалам»

Тақырып: Жер ғаламшарының пайда болуы

Оқу мақсаты: 5.2.2.1-Жер ғаламшарының пайда болуын түсіндіру

Бағалау критерийі: Жер ғаламшарының пайда болу ерекшеліктерін пайымдайды, болжам жасайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Білу, түсіну

Тапсырма 1

Геохронологиялық кестемен жұмыс жасай отырып, эралардың даму тарихындағы ерекшеліктерді жазыңыз

Кесте-3

<i>Эралар</i>	<i>Даму тарихы</i>
Кайназой	
Мезазой	
Протерозой	
Полеозой	
Архей	

Дескриптор: *Білім алушы*

- ✓ Кайнозой эрасының даму тарихын жазады;
- ✓ Мезазой эрасының даму тарихын жазады;
- ✓ Протерозой эрасының даму тарихын жазады;

- ✓ Полеозой эрасының даму тарихын жазады;
- ✓ Архей эрасының даму тарихын жазады

Тапсырма 2

Жердің пайда болуы туралы тұжырымдарды ғалымдардың аты-жөні мен тұжырымдарына сәйкестендіріп, жазыңыз

Кесте-4

Ғалымдар	Аты-жөні	Тұжырымдары
		Жер біртұтас тұманнан пайда болды деген болжам
		Жердің қалыптасуына Күннің қалыптасуына Күннің қатысы жоқ деген тұжырым
		Күн өзіне қосып алатын қатты бөлшектерден пайда болды деген тұжырым

Дескриптор: *Білім алушы*

- Ғалымдардың аты-жөнін жазады;
- Тұжырымдарды сәйкестендіреді

География пәнінің мұғалімі Ташмаганбетова Бибигул Жанабаевнаның тәжірибесінен

Бөлім «Ғалам. Жер. Адам»

Тақырып: Микро және макроәлем

Оқу мақсаты: 6.2.1.1 Макро және микроәлем нысандарының параметрлерін атау

Бағалау

критерийі: Микроәлем нысандарын макроәлем нысандарынан ерекшеліктерін салыстыру

Ойлау

дағдыларының

деңгейі: Талдау

Тапсырма 1

Төмендегі терминдерге анықтама беріңіз

«Макро» _____

Ләпбук _____

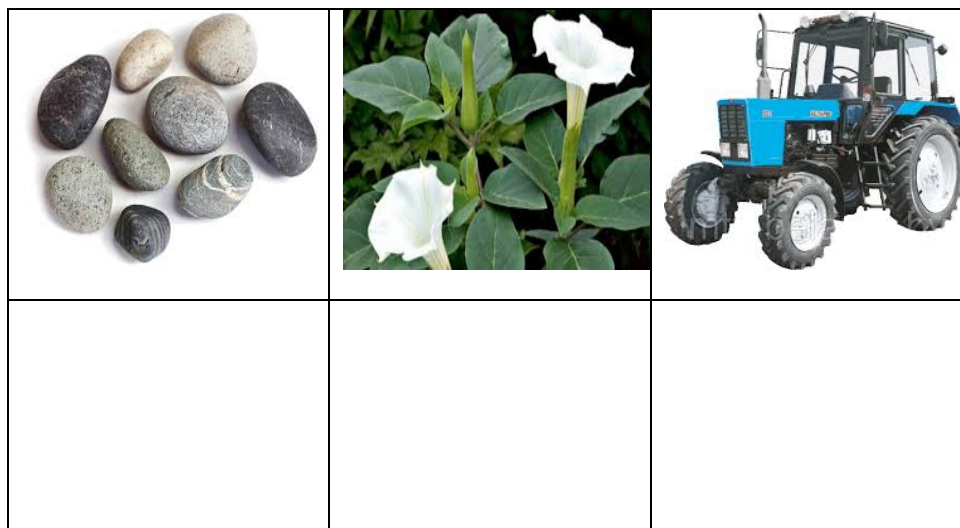
Дескриптор: Білім алушы

- ✓ «Макро» терминін сипаттайды;
- ✓ Ләпбук элементтерін атайды.

Тапсырма 2

Суретке қарап макроньсандардың ерекшеліктерін ажыратыңыз.

Кесте-5

Дескриптор: *Білім алушы*

- ✓ жансыз нысанды анықтайды;
- ✓ жанды нысанды анықтайды;
- ✓ жасанды нысанды анықтайды

География пәнінің мұғалімі Садыкова Айгерім Жанахметованың тәжірибесінен
Бөлім «Ғалам. Жер. Адам»

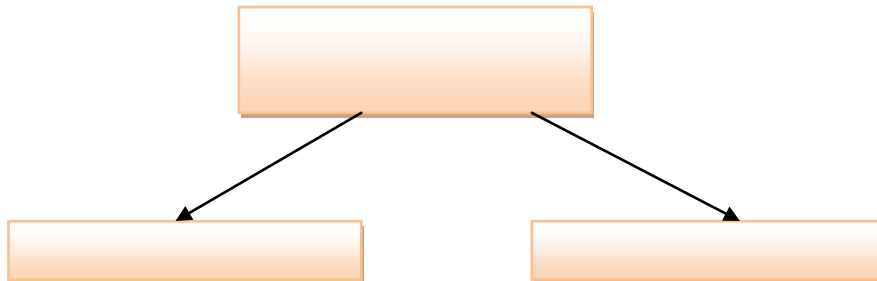
Тақырып: Жер туралы жалпы мағұлматтар

Оқу мақсаты: 6.2.2.1 Жер бетіндегі бақыланатын үдерістер мен құбылыстарды түсіндіру

Бағалау критерийі: Үдерістер мен құбылыстарды ажыратады
Ойлау дағдыларының деңгейі: Талдау
Тапсырма 1
Географиялық үдерістер типтерін жіктеп, сызбаға толтырыңыз.

Сызба-1

А).

В). Ішкі және сыртқы үдерістерге мысал келтіріңіздер.

Дескриптор: Білім алушы

- ✓ географиялық үдерістер типін жіктеп, сызбаға жазады;
- ✓ ішкі және сыртқы үдерістерге мысал келтіреді.

Тапсырма 2

Географиялық құбылысты сызбаға толтыр

Сызба-2

Дескриптор: Білім алушы

- ✓ географиялық құбылыстарды анықтап жазады.

8. Физика.

1-тоқсан

«Физика-табиғат туралы ғылым» бөлімі
«Физика-табиғат туралы ғылым» бөлімшесі

Оқу мақсаты 7.1.1.1 Физикалық құбылыстардың мысалдарын келтіру

Ойлау дағдыларының деңгейі Білу және түсіну

Бағалау критериилері Білім алушылар

- Физикалық құбылыстардың түрлерін таниды

1-тапсырма

Сәйкестік орнатыңыз: аталған құбылыстардың қайсысы механикалық, электрлік, магниттік, жылу, дыбыс, жарық құбылыстарына жатқызуға болады?

Үстелден шыныаяқ құлап, сынады

Жедел жәрдем машинасы сигнал береді

Весной на улице тает снег

Магниттелген бұрағыш шегелерді өзіне тартады

Жаңбыр кезінде найзағай жарқылдары көрінеді

Жүн матаға үйкелген рластмасс сызғыш өзіне қағаз қиындыларын тартады

Жарықтық

Дыбыстық

Электрлік

Магниттік

Жылы

Механикалық

Дескрипторлар Білім алушылар

- механикалық құбылыстарды ажырата алады
- электр құбылыстарын ажырата алады
- магнит құбылыстарын ажырата алады
- жылу құбылыстарын ажырата алады
- дыбыс құбылыстарын ажырата алады
- жарық құбылыстарын ажырата алады

«Табиғатты зерттеудің ғылыми әдістері» бөлімшесі

Оқу мақсаты 7.1.1.2 табиғат заңдарын зерттеу әдістерін ажырату.

Ойлау дағдыларының деңгейі Білу және түсіну

Бағалау критериилері Білім алушылар

- Табиғат заңдарын зерттеудің ғылыми әдістерін

анықтайды

1-тапсырма.

Таңертең шөптен шық тамшылары табылды. Металл аспаптың тегіс тегістелген бетінде ылғал тамшылары табылды. Қандай жағдайда шық құбылысы тәжірибелік жолмен, ал қандай жағдайда бақылау жолымен байқалды?

Дескрипторлар Білім алушылар
Эксперименттің не екенін ажырата алады
Бақылаудың не екенін ажырата алады

«Физикалық шамалар және өлшемдер» бөлімі
«Халықаралық (СИ) бірлік жүйесі» бөлімшесі

Оқу мақсаты 7.1.2.1 физикалық шамаларды СИ жүйесіндегі өлшем бірліктерімен салыстыру

Ойлау дағдыларының деңгейі Білу және түсіну

Бағалау критерийлері *Білім алушылар*
Физикалық шаманың және оның бірліктерінің сәйкестігін белгілейді
СИ жүйесіндегі өлшем.

1-тапсырма.

Рұқсаттамаларды толтырыңыз.

- 1) СИ жүйесіндегі ұзындықтың негізгі бірлігі _____
- 2) СИ жүйесіндегі негізгі уақыт бірлігі _____
- 3) СИ жүйесіндегі массаның негізгі бірлігі _____
- 4) СИ жүйесіндегі көлемнің негізгі бірлігі _____

Дескрипторлар Білім алушылар
СИ жүйесінде ұзындықтың негізгі бірлігін жаза алады
СИ жүйесінде негізгі уақыт бірлігін жаза алады
СИ жүйесінде массаның негізгі бірлігін жаза алады
СИ жүйесінде көлемнің негізгі бірлігін жаза алады

«Өлшеу және есептеу дәлдігі. Үлкен және кіші сандарды жазу» бөлімшесі

Оқу мақсаты 7.1.2.3 үлкен және кіші сандарды жазу кезінде еселік және үлестік префикстерді қолдану: микро (μ), милли (m), санти (c), деци (d), кило (k) және мега (M)

Ойлау дағдысының деңгейі білу, түсіну және пайдалану

Бағалау критериилері *Білім алушылар*

- Есептеу кезінде еселік және үлестік префикстердің

мәнін қолданады.

1-тапсырма.

Үлкен және кіші сандарды жазу үшін префикстерді пайдалана отырып, Қазақстан тауларын сипаттайтын сандық деректерді жазыңыз

1) Хан-Тәңірі шыңы – Қазақстанның ең биік нүктесі болып табылады. Бұл таудың биіктігі 7000 метр _____

2) Бектау-Ата тауы Бектау-Ата-Қазақстан шатқалы, 70 000 м _____ Балқаш қаласынан солтүстікке қарай Қарағанды облысы Ақтоғай ауданының аумағында. Қазақстан даласының ортасындағы таулы жер, радиусы шамамен 5000 _____ -7000 _____ м, шағын ұштары бар.

3) Шарын каньоны. «Шарын» 154 000 м.-ге созылды _____, өзен бойында. Ол Алматының шығысында Қытай шекарасына жақын орналасқан. Шөгінді жыныстардан құралған бұл табиғат ескерткішінің жасы шамамен 12 000 000 _____ жыл

4) "Қазығұрт" Тауы. "Қазығұрт" – биіктігі 1768 метр болатын таулы қырат. _____ . 40 000 м. осы аласа тау жотасы орналасқан _____ Шымкент қаласынан, Таллас Алатау алқабында.

Дескрипторлар *Білім алушылар*

- еселенген және үлестік префикстердің мәндерін пайдалана отырып, аударалады

«Физикалық шамаларды өлшеу» №1 лабораториялық жұмыс» бөлімшесі

Оқу мақсаты 7.1.3.1 ұзындығын, дене пішімін, температурасын және уақытын өлшеу, қателікті ескере отырып өлшеу нәтижелерін жазу.

Ойлау дағдыларының деңгейі Пайдалану

Бағалау критериилері *Білім алушылар*

- Өлшеу жүргізеді және деректерді СИ жүйесінде жазады. Аспаптардың қателігін анықтайды.

1-тапсырма.

Суретте екі секундомер бейнеленген а) әр секундомердің бөліну бағасын анықтаңыз және жазыңыз Б) олардың әрқайсысын қай уақыт (қателікті ескере отырып) көрсетеді?

а) _____

б) _____

а) _____

б) _____

Қорытынды:

Дескрипторлар

Білім алушылар

- 1 секундомердің бөлу бағасын анықтайды;
- 2 секундомердің бөлу бағасын анықтайды;
- 1 секундомерден көрсеткіштерді жояды;
- 2 секундомерден көрсеткіштерді жояды;
- қателікті ескере отырып, өлшеу нәтижелерін жазады;
- қорытынды жасайды.

**«Кіші денелердің өлшемдерін анықтау» бөлімшесі бойынша
№2 лабораториялық жұмыс**

Оқу мақсаты
өлшемін анықтау

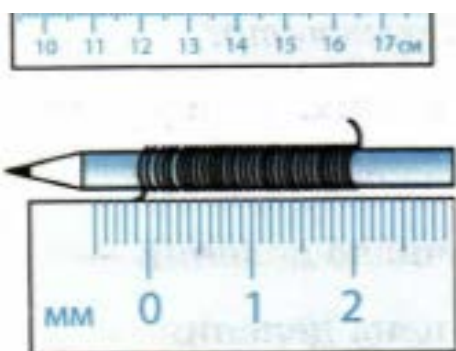
7.1.3.2 қатарлар әдісімен шағын денелердің

Оқу дағдыларының деңгейі
Бағалау критерийлері

Пайдалану
Білім алушылар

- Кіші денелердің өлшемін анықтайды
1-тапсырма.

Сымның диаметрін табу үшін оны қарындашқа (суретті қараңыз) тығыз етіп орап, 25 сым орамдары 20 мм. аралықты алады деп тапты. Сымның диаметрі қандай?

Дескрипторлар   *Білім алушылар*

- кіші денелердің өлшемін анықтауға арналған формуланы жазды.
- сым диаметрі анықталды

2-тапсырма. Миллиметрге бөлінген сызғыштың көмегімен монеталардың диаметрін 5 теңге және 10 теңге номиналымен өлшеңіз. Қандай монета үлкен диаметр және қаншалықты үлкен?

5 теңге

10 теңге

Қорытынды:

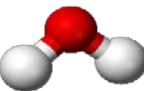
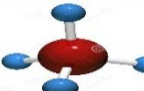
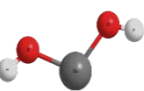
Дескрипторлар

Білім алушылар

- 1 монетаның диаметрін өлшеді;
- 2 монетаның диаметрін өлшеді;
- салыстыру жүргізді;
- қорытынды жасады

9. Химия.

**«Химия» пәнінен үлгі ретінде формативті бағалау тапсырмалары
7-сынып. «Химия» пәні**

Тақырыбы	Валенттілік. Химиялық формулалар. Қосылыстардың формуласы бойынша салыстырмалы молекулалық массасын есептеу				
Оқу мақсаты	7.1.2.16 -химиялық қосылыстың формуласы бойынша салыстырмалы молекулалық/ формулалық массасын есептеу				
Ойлау дағдыларының деңгейі	Білу, түсіну, қолдану				
Бағалау критерийі	Химиялық қосылыстың молекулалық массасын анықтайды.				
Тапсырма	Заттың молекулалық моделі арқылы салыстырмалы молекулалық массасын есептеңіз.				
	№	Заттың □тауы	Молекулалық моделі	Химиялық формуласы	Салыстырмалы молекулалық массасы
	1	оттек			
	2	су			
	3	метан			
4	мыс гидроксиді		Cu(OH) ₂		
Дескриптор					
1.Химиялық формуласын құрастырады. 2.Суреттерге қарап заттардың салыстырмалы молекулалық массаларын есептейді. 3. Химиялық қосылыстың молекулалық массасын анықтайды					

Тапсырма

I топ: Мынадай заттардың: а)көміртек (IV) оксидінің CO_2 ; ә)күкіртсутектің H_2S салыстырмалы молекулалық массасын табындар.Күрделі заттардың молекуласындағы элементтердің массалық қатынастарын есептеу

II топ:Мынадай заттардың: а)аммиактың NH_3 ;

ә)алюминий гидроксидінің $\text{Al}(\text{OH})_3$ салыстырмалы молекулалық массасын табындар.Күрделі заттардың молекуласындағы элементтердің массалық қатынастарын есептеу

III топ:Мынадай заттардың: а)метанның CH_4 ;

ә)күкірт қышқылының H_2SO_4 салыстырмалы молекулалық массасын табындар.Күрделі заттардың молекуласындағы элементтердің массалық қатынастарын есептеу

IV топ:Мынадай заттардың: а)хлорсутектің HCl ;

ә)фосфор қышқылының H_3PO_4 салыстырмалы молекулалық массасын табындар.Күрделі заттардың молекуласындағы элементтердің массалық қатынастарын есептеу

8-сынып. «Химия» пәні

Бөлім/ тақырып	Металдардың қышқыл ерітінділерімен әрекеттесуі			
Оқу мақсаты	8.2.4.4 -қышқыл ерітінділерімен әртүрлі металдардың реакцияларын зерттеу 8.2.4.5 -металдардың қышқылдармен әрекеттесуінің реакция теңдеулерін құрастыру			
Бағалау критерийі	<ul style="list-style-type: none"> ✓ қышқыл ерітінділерімен әртүрлі металдардың реакцияларын зерттейді; ✓ металдардың қышқылдармен әрекеттесуінің реакция теңдеулерін құрастырады; ✓ металдардың белсенділік қатарын қолданып орынбасу реакцияларының жүру мүмкіндігін болжайды. 			
Ойлау дағдылары	Білу, түсіну			
Тапсырма	<i>Кестемен жұмыс</i> Металдардың химиялық белсенділік қатарын пайдаланып, реакциялардың қайсысы жүретіндігін анықтап, реакция теңдеулерін жазындар.			
	Метал	Қышқы	Реакцияның теңдеуі	Реакцияның белгісі
	Al	HCl		
	Zn	H ₂ SO ₄		
	Ag	H ₂ CO ₃		
	Mg	HCl		
	Hg	H ₂ SO ₄		
Дескриптор	-Металдардың белсенділігіне байланысты қышқылдармен әрекеттесуін біледі; -Реакция теңдеуін аяқтап, теңестіреді. Тапсырма (Жеке жұмыс) Төменде келтірілген сөздерді таңдап алыңыз да, металл мен қышқылды әрекеттестіріп, мүмкін болатын химиялық реакция теңдеулерін			

<p>жазыңыз.</p> <p>1. _____ + _____ → _____ + _____</p> <p>2. _____ + _____ → _____ + _____</p> <p>3. _____ + _____ → _____ + _____</p> <p>A. Сутегі , калий хлориді, тұз қышқылы, калий</p> <p>B. Алюминий сульфаты, сутегі, алюминий, күкірт қышқылы</p> <p>D. Sulfuric Acid, sodium , hydrogen Gas, sodium Sulfate</p> <p>Дескриптор: -әрекеттесетін металл мен қышқылды таңдайды;</p> <p>-реакция өнімдерін дұрыс анықтайды;</p> <p>-металл және қышқыл қалдықтары валенттіліктерін анықтайды;</p> <p>-қышқыл, тұз формуласын құрастырады;</p> <p>-реакцияны коэффициенттер қою арқылы теңестіреді.</p>

8-сынып. «Химия» пәні

Бөлім 8.1А Атомдағы электрондардың қозғалысы

Оқу мақсаты: атомдағы электрондар ядродан энергетикалық деңгейдің өсу реті бойынша реттілікпен таралатынын түсіну.

Бағалау критерийі: Энергетикалық деңгей бойынша электрондардың таралуын түсіндіреді

Ойлау дағдысының деңгейі:

Түсіну және білу

1 тапсырма Атомның әрбір энергетикалық деңгейінде электрон саны максималды болуы мүмкін.

а) Электрон санын есептейтін формуланы жазыңыз _____.

б) Суретте қандай элементтің электрондық құрылымы бейнеленген, $1s^2 2s^2 2p^2$

с) 1 а тапсырмасындағы формуланы қолдана отырып кестені толтыр:

Энергетикалық деңгей	Максималды электрон саны	Мысалы
1	2	Ne
	18	

Дескриптор

Білім алушы

- электрон санын есептейтін формуланы жазады;
- электрондық құрылысы бойынша элементті анықтайды;
- энергетикалық деңгейді анықтайды;
- энергетикалық деңгейдегі максималды электрон санын анықтайды ;
- мысал келтіреді.

2-тапсырма. Кестені толықтыр:

Атом	Атом номері	Массасы	Протон саны	Нейтрон саны	Электрон саны
K	19		19		
Be				5	4
Ar	18	40			
Fe		56			26

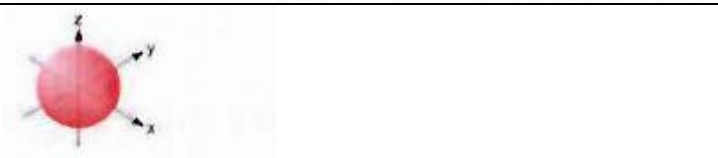
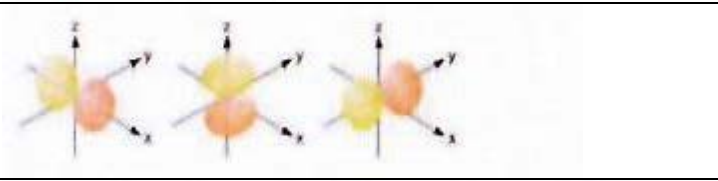

Дескриптор

Білім алушы

- элементтің периодтық кестедегі орны, массасын анықтайды
- протон, нейтрон, электрон санын анықтайды

3-тапсырма S, p, d, f –электрондарды бұлт пішіндерімен сәйкестендір:

S		4	
P		2	
D		1	
f		3	

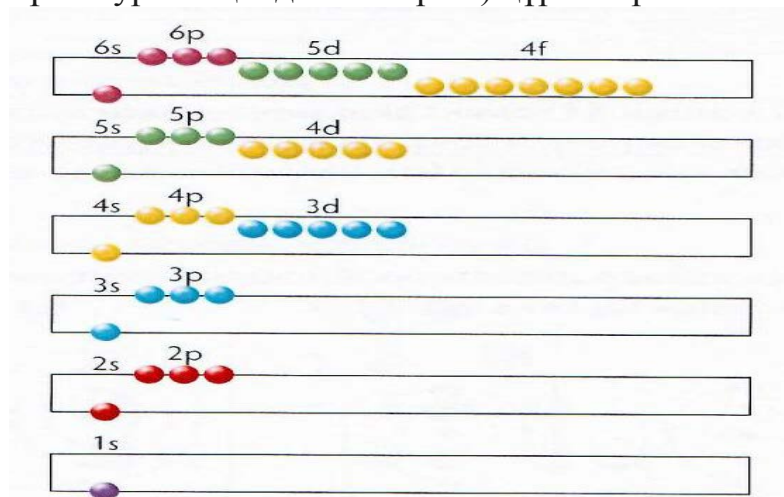
Дескриптор

Білім алушы

- деңгейше пішіндерін анықтайды
- суретпен сәйкестендіреді

Қолдану

1-тапсырма Белгісіз металдың 20 электроны бар.Осы элементтің электрондарын энергетикалық деңгейлерге орналастыр. Электрондық конфигурациясын және электрондық-графиктік формуласын (берілген түрлі түсті суретті қолдана отырып) құрастыр.

Дескриптор

Білім алушы

-электрон саны арқылы анықтайды

-электрондарды энергетикалық деңгейге орналастырады

-электрондық конфигурация, электрондық-графиктік формуласын құрастырады

2-тапсырма Кестедегі бос орындарды толтыр. Реактивтілігі (реакцияға түсу қабілеті) ең аз элементті таңдап көрсет:

Химиялық элемент таңбасы	Электрондық формуласы	Электрондық-графикалық формуласы									
Na											
	$1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6$										
B											
		$1s^2 \quad 2s^2 \quad 2p^6 \quad 3s^2 \quad 3p^2$									
		<table border="1"><tr><td>↑↓</td><td>↑↓</td><td>↑↓</td><td>↑↓</td><td>↑↓</td><td>↑↓</td><td>↑</td><td>↑</td><td></td></tr></table>	↑↓	↑↓	↑↓	↑↓	↑↓	↑↓	↑	↑	
↑↓	↑↓	↑↓	↑↓	↑↓	↑↓	↑	↑				

Дескриптор

Білім алушы

-электрондық формуласын құрастырады

-электрондық-графикалық формуласын құрастыру

Жоғарғы деңгей дағдылары

1-тапсырма Сыртқы энергетикалық деңгейінде сегіз электрон болатын атом немесе иондарды төркөз ішіне жаз:

$Mg^{+2}, O, Ar, P, Li^{+1}, S^{-2}, Cl^{-1}, Al^{+3}, K, Ca^{+2}, P^{-3}, Na^{+1}, P^{+5}, F, Ne, H^{+1}$

	Сыртқы энергетикалық деңгейінде сегіз электроны бар
Атом/ион	

Дескриптор

Білім алушы

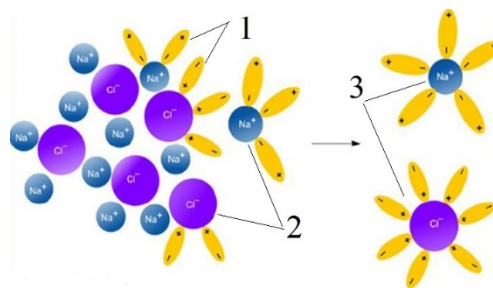
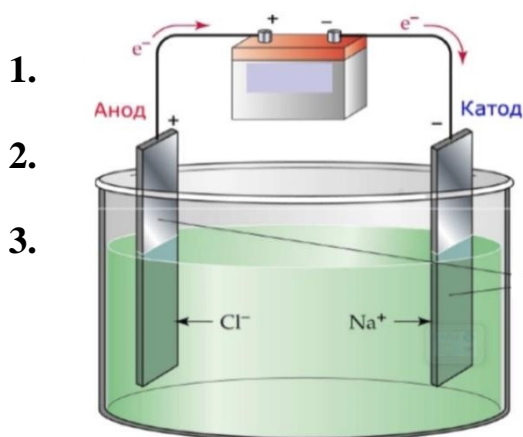
-энергетикалық деңгей толған атом, иондарды анықтайды

2-тапсырма Суретте қандай элементтің электрондарының энергетикалық деңгейлер бойынша таралып орналасуы көрсетілген?

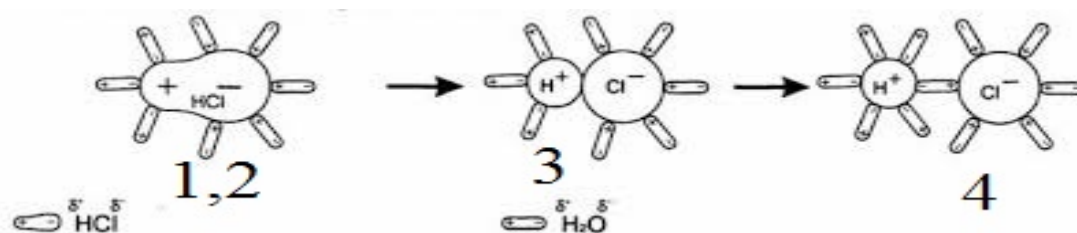
1-сурет _____

2-сурет _____

2.в. Ковалентті полюсті байланыс түрі бар заттардың диссоциация механизмін суреттегі сандар ретімен жазыңыз

1.
2.
3.
4.

Дескриптор Білім алушы

- электролиттік диссоциация теориясының негізгі қағидаларын сипаттайды.
- электролиттік диссоциациялану механизмін жазады.

Жауаптары:

1. Электролиттік диссоциация теориясының негізгі қағидалары:

1. Заттар суда ерігенде оң және теріс иондарға ыдырайды.
2. Диссоциация себебі – заттардың гидратациялануы. Электр шамы жанады.
3. Электр тогының әсерінен иондар катод пен анодқа бағытталады.
4. Диссоциация қайтымды үдеріс. Кері реакция ассоциация деп аталады.
5. Электролиттер әртүрлі шамада диссоциацияланады (α).
6. Электролит ерітінділерінің химиялық қасиеттері ондағы иондардың табиғатымен анықталады.
7. Элемент атомы мен оның ионының қасиеттері әртүрлі болады.

2.а. Иондық байланыс түрі бар заттардың диссоциация механизмі:

1. Кристалл айналасында полярлық су молекулаларының бағытталуы.
2. Натрий хлоридінің диссоциациясы. $\text{NaCl} = \text{Na}^+ + \text{Cl}^-$
3. Гидратациялану – Na^+ , Cl^- иондарының су молекулаларымен қоршалуы.

2.в. Ковалентті полюсті байланыс түрі бар заттардың диссоциация механизмі:

- 1, 2. Тұз қышқылы молекуласының айналасына полярлық су молекулаларының

бағытталуы. Ковалентті полюсті байланыстың иондық түрге өзгеруі.

3. Тұз қышқылының диссоциациясы. $\text{HCl} = \text{H}^+ + \text{Cl}^-$

4. Гидратациялану – H^+ , Cl^- иондарының су молекулаларымен қоршалуы.

9-сынып «Химия» пәні

«Химия» пәнінен үлгі ретінде формативті бағалау тапсырмалары

7-сынып

Тақырып: Валенттілік. Химиялық формулалар. Қосылыстардың формуласы бойынша салыстырмалы молекулалық массасын есептеу.

Оқу мақсаты: химиялық қосылыстың формуласы бойынша салыстырмалы молекулалық/ формулалық массасын есептеу

Ойлау дағдыларының деңгейі: Білу, түсіну, қолдану

Бағалау критерийі:

Химиялық қосылыстың молекулалық массасын анықтайды

Дескриптор:

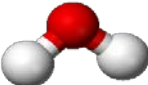
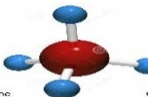
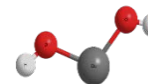
Химиялық формуласын құрастырады;

Суреттерге қарап заттардың салыстырмалы молекулалық массаларын есептейді;

Химиялық қосылыстың молекулалық массасын анықтайды.

1-тапсырма:

Заттың молекулалық моделі арқылы салыстырмалы молекулалық массасын есептеңіз

№	Заттың атауы	Молекулалық моделі	Химиялық формуласы	Салыстырмалы молекулалық массасы
1	оттек			
2	су			
3	метан			
4	мыс гидроксиді		Cu(OH)_2	

2-тапсырма: Топтық жұмыс

I топ: Мынадай заттардың: а) көміртек (IV) оксидінің CO_2 ; ә) күкіртсутектің H_2S салыстырмалы молекулалық массасын табындар. Күрделі заттардың молекуласындағы элементтердің массалық қатынастарын есептеу

II топ: Мынадай заттардың: а) аммиактың NH_3 ;

ә) алюминий гидроксидінің $\text{Al}(\text{OH})_3$ салыстырмалы молекулалық массасын табындар. Күрделі заттардың молекуласындағы элементтердің массалық қатынастарын есептеу

III топ: Мынадай заттардың: а) метанның CH_4 ;

ә) күкірт қышқылының H_2SO_4 салыстырмалы молекулалық массасын табындар. Күрделі заттардың молекуласындағы элементтердің массалық қатынастарын есептеу

IV топ: Мынадай заттардың: а) хлорсутектің HCl ;

ә) фосфор қышқылының H_3PO_4 салыстырмалы молекулалық массасын табындар. Күрделі заттардың молекуласындағы элементтердің массалық қатынастарын есептеу

8-сынып

Тақырып: Металдардың қышқыл ерітінділерімен әрекеттесуі

Оқу мақсаты:

- қышқыл ерітінділерімен әртүрлі металдардың реакцияларын зерттеу;
- металдардың қышқылдармен әрекеттесуінің реакция теңдеулерін құрастыру.

Бағалау критерийі:

- қышқыл ерітінділерімен әртүрлі металдардың реакцияларын зерттейді;
- металдардың қышқылдармен әрекеттесуінің реакция теңдеулерін құрастырады;
- металдардың белсенділік қатарын қолданып орынбасу реакцияларының жүру мүмкіндігін болжайды.

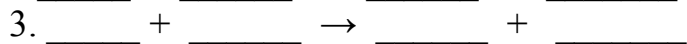
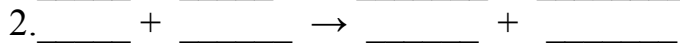
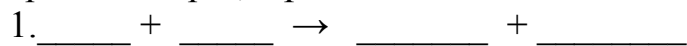
Ойлау дағдылары: Білу, түсіну

Дескриптор:

- Металдардың белсенділігіне байланысты қышқылдармен әрекеттесуін біледі;
- Реакция теңдеуін аяқтап, теңестіреді.

Тапсырма (Жеке жұмыс)

Төменде келтірілген сөздерді таңдап алыңыз да, металл мен қышқылды әрекеттестіріп, мүмкін болатын химиялық реакция теңдеулерін жазыңыз.

A. Сутегі, калий хлориді, тұз қышқылы, калий

B. Алюминий сульфаты, сутегі, алюминий, күкірт қышқылы

D. Sulfuric Acid, sodium, hydrogen Gas, sodium Sulfate

8-сынып «Химия» пәні

Тақырып: Атомдағы электрондардың қозғалысы

Оқу мақсаты: атомдағы электрондар ядродан энергетикалық деңгейдің өсу реті бойынша реттілікпен таралатынын түсіну

Бағалау критерийі:

Энергетикалық деңгей бойынша электрондардың таралуын түсіндіреді

Ойлау дағдысының деңгейі:

Түсіну және білу

1-тапсырма Атомның әрбір энергетикалық деңгейінде электрон саны максималды болуы мүмкін.

- а) Электрон санын есептейтін формуланы жазыңыз _____
- б) Суретте қандай элементтің электрондық құрылымы бейнеленген, $1s^2 2s^2 2p^2$
- с) 1 а тапсырмасындағы формуланы қолдана отырып кестені толтыр

Энергетикалық деңгей	Максималды электрон саны	Мысалы
1	2	Ne
	18	

Дескриптор

Білім алушы

- электрон санын есептейтін формуланы жазады;
- электрондық құрылысы бойынша элементті анықтайды;
- энергетикалық деңгейді анықтайды;
- энергетикалық деңгейдегі максималды электрон санын анықтайды ;
- мысал келтіреді.

2-тапсырма. Кестені толықтыр:

Атом	Атом номері	Массасы	Протон саны	Нейтрон саны	Электрон саны
K	19		19		
Be				5	4
Ar	18	40			
Fe		56			26

Дескриптор

Білім алушы

- элементтің периодтық кестедегі орны, массасын анықтайды
- протон, нейтрон, электрон санын анықтайды

3-тапсырма S, p, d, f –электрондарды бұлт пішіндерімен сәйкестендір:

S		4	
P		2	
D		1	

f		3	
---	--	---	--

Дескриптор

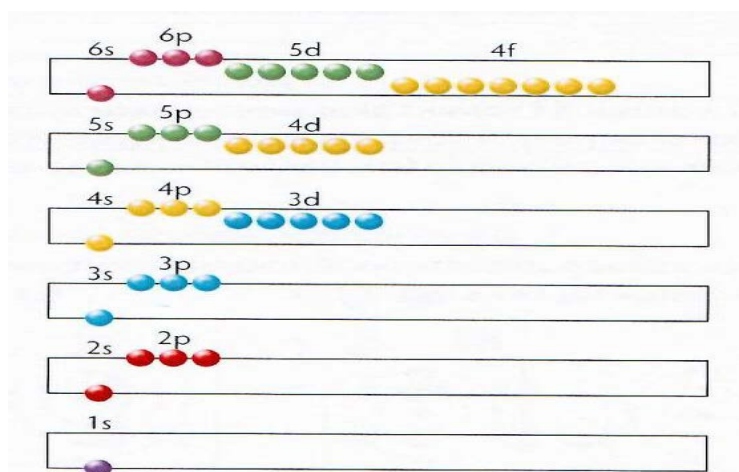
Білім алушы

-деңгейше пішіндерін анықтайды

-суретпен сәйкестендіреді

Қолдану

1-тапсырма Белгісіз металдың 20 электроны бар. Осы элементтің электрондарын энергетикалық деңгейлерге орналастыр. Электрондық конфигурациясын және электрондық-графиктік формуласын (берілген түрлі түсті суретті қолдана отырып) құрастыр.

Дескриптор:

Білім алушы

-электрон саны арқылы анықтайды

-электрондарды энергетикалық деңгейге орналастырады

-электрондық конфигурация, электрондық-графиктік формуласын құрастырады

2-тапсырма Кестедегі бос орындарды толтыр. Реактивтілігі (реакцияға түсу қабілеті) ең аз элементті таңдап көрсет:

Химиялық элемент таңбасы	Электрондық формуласы	Электрондық-графикалық формуласы
Na		
	$1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6$	
V		
		$1s^2$ $2s^2$ $2p^6$ $3s^2$ $3p^2$

Дескриптор

Білім алушы

-электрондық формуласын құрастырады

-электрондық-графикалық формуласын құрастыру

Жоғарғы деңгей дағдылары

1-тапсырма Сыртқы энергетикалық деңгейінде сегіз электрон болатын атом немесе иондарды төркөз ішіне жаз:

$Mg^{+2}, O, Ar, P, Li^{+1}, S^{-2}, Cl^{-1}, Al^{+3}, K, Ca^{+2}, P^{-3}, Na^{+1}, P^{+5}, F, Ne, H^{+1}$

	Сыртқы энергетикалық деңгейінде сегіз электроны бар
Атом/ион	

Дескриптор

Білім алушы

-энергетикалық деңгей толған атом, иондарды анықтайды

2-тапсырма Суретте қандай элементтің электрондарының энергетикалық деңгейлер бойынша таралып орналасуы көрсетілген?

1-сурет _____

2-сурет _____

Дескриптор

Білім алушы

-электрондарды энергетикалық деңгей бойынша орналастырады

-элементті анықтайды

9-сынып «Химия» пәні

Тақырып: Электролиттік диссоциация. Электролиттік диссоциациялану теориясы

Оқу мақсаты:

-электролиттік диссоциация теориясының негізгі қағидаларын білу

-иондық және коваленттік полюсті байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациялану механизмін түсіндіру

Бағалау критерийі: Білім алушы

-электролиттік диссоциация теориясының негізгі қағидаларын сипаттайды;

-электролиттік диссоциациялану механизмін жазады.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Білу және түсіну

1-тапсырма:

Берілген суретке сәйкес электролиттік диссоциация теориясының негізгі қағидаларын жазыңыз

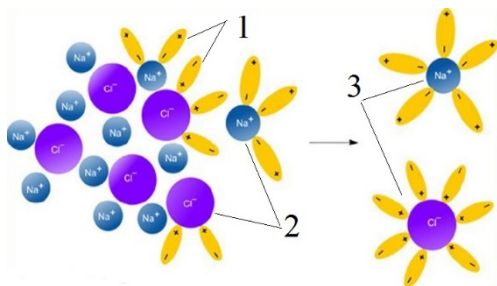

2А -тапсырма:

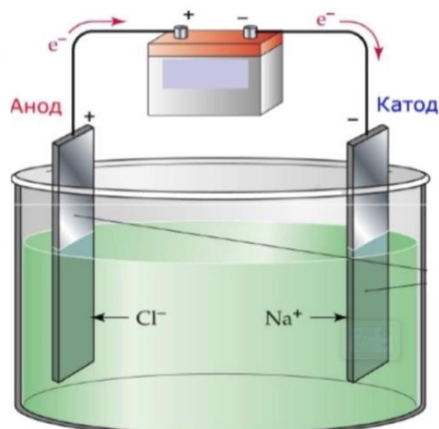
Иондық байланыс түрі бар заттардың диссоциация механизмін суреттегі сандар ретімен жазыңыз

- 1.
- 2.
- 3.

2В-тапсырма: Ковалентті полюсті байланыс түрі бар заттардың диссоциация механизмін суреттегі сандар ретімен жазыңыз

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

Дескриптор:

Білім алушы

- электролиттік диссоциация теориясының негізгі қағидаларын сипаттайды.
- электролиттік диссоциациялану механизмін жазады.

Жауаптары:

1. Электролиттік диссоциация теориясының негізгі қағидалары:

1. Заттар суда ерігенде оң және теріс иондарға ыдырайды.
2. Диссоциация себебі – заттардың гидратациялануы. Электр шамы жанады.
3. Электр тогының әсерінен иондар катод пен анодқа бағытталады.
4. Диссоциация қайтымды үдеріс. Кері реакция ассоциация деп аталады.
5. Электролиттер әртүрлі шамада диссоциацияланады (α).
6. Электролит ерітінділерінің химиялық қасиеттері ондағы иондардың табиғатымен анықталады.
7. Элемент атомы мен оның ионының қасиеттері әртүрлі болады

2А. Иондық байланыс түрі бар заттардың диссоциация механизмі:

1. Кристалл айналасында полярлық су молекулаларының бағытталуы.
2. Натрий хлоридінің диссоциациясы. $\text{NaCl} = \text{Na}^+ + \text{Cl}^-$
3. Гидратациялану – Na^+ , Cl^- иондарының су молекулаларымен қоршалуы.

2А. Ковалентті полюсті байланыс түрі бар заттардың диссоциация механизмі:

- 1,2. Тұз қышқылы молекуласының айналасына полярлық су молекулаларының бағытталуы. Ковалентті полюсті байланыстың иондық түрге өзгеруі.
3. Тұз қышқылының диссоциациясы. $\text{HCl} = \text{H}^+ + \text{Cl}^-$
4. Гидратациялану – H^+ , Cl^- иондарының су молекулаларымен қоршалуы.

9-сынып

Тақырып: Химиялық реакция жылдамдығы. Химиялық реакциялар жылдамдығына әсер ететін факторлар. № 6 зертханалық тәжірибе «Реакция жылдамдығына температура, концентрация мен бөлшектер өлшемінің әсері»

Оқу мақсаты: реакция жылдамдығына әсер ететін факторларды анықтау және оны бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру

Бағалау критерийі:

реакция жылдамдығына әсер ететін факторларды анықтайды;

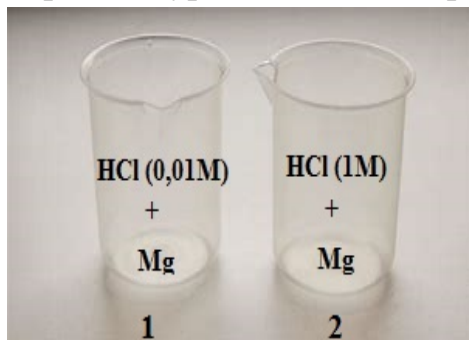
реакция жылдамдығын бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан сипаттайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Түсіну

Тапсырма

1. Магнийдің әртүрлі концентрациядағы тұз қышқылымен әрекеттесу бенежазбасынан реакция жылдамдығына концентрацияның әсерін бақылап, төмендегі реакциялардың жүру жағдайын түсіндір.

Берілген суреттегі стакандардың қай бөлігінде реакция жылдам жүреді? Себебі:

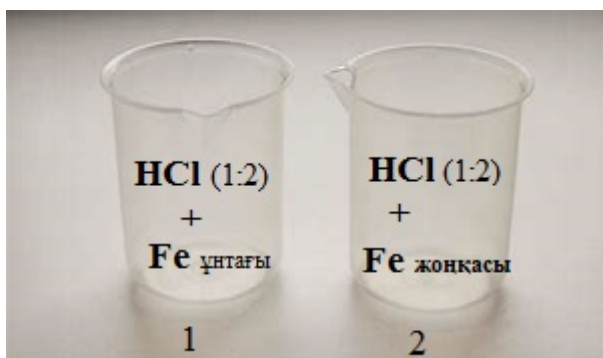

---

2. Бірінші стаканға аздап темір ұнтағын, екіншісіне дәл сондай мөлшерде темір жоңқаларын салып, екі стаканға да 2 мл хлор

сутек қышқылын (1:2) құйыңдар. Не байқадыңдар?

Дескриптор Білім алушы

- реакция жылдамдығына әсер ететін факторларды анықтайды.

реакция жылдамдығын бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан сипаттап жазады.

9-сынып

Тақырып: Қайтымды реакциялар. Химиялық тепе-теңдік

Оқу мақсаты:

- тепе-теңдікті динамикалық үдеріс ретінде сипаттау және Ле-Шателье-Браун принципі бойынша химиялық тепе-теңдіктің ығысуын болжау
- химиялық тепе-теңдікті бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру

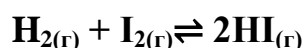
Бағалау критерийі:

- химиялық тепе-теңдікті бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан сипаттайды;
- Ле-Шателье-Браун принципі бойынша химиялық тепе-теңдіктің ығысуын болжайды

Ойлау дағдыларының деңгейі: Жинақтау

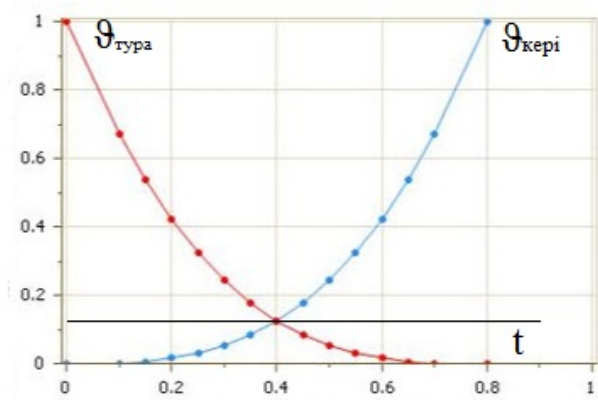
Тапсырма.

1. Төменде берілген газтәрізді йод пен сутегінің реакция теңдеуіне сәйкес берілген сызбанұсқаны пайдаланып қайтымды реакция, химиялық тепе-теңдік ұғымдарына түсінік жазыңыз.

$$\vartheta_{\text{тура}} = \vartheta_{\text{кері}}$$

Қайтымды реакция

Химиялық тепе-теңдік _____

---

2. Ле-Шателье-Браун принципі бойынша химиялық тепе-теңдіктің ығысуын болжау мысалдарын келтіріңіз.

Қолданылатын таңбалар: T – температура, P – қысым, C – концентрация, $\uparrow$ – артады, $\downarrow$ – төмендейді

Тепе-теңдікке әсер ететін факторлар	Фактор өзгерістері	Мысалдар
T	$\uparrow T$ — реакцияның тепе-теңдік эндотермической жағына қарай ауысады	
	$\downarrow T$ — тепе-теңдік экзотермиялық реакция жағына қарай ауысады	
P	$\uparrow P$ — көлемдерін кемітетін бағытына қарай	
	$\downarrow P$ — көлемдерін арттыратын бағытына қарай	
C	$\uparrow C_{\text{(реагент)}}$ – тепе-теңдік кері реакция жағына қарай ауысады (солға)	
	$\downarrow C_{\text{(реагент)}}$ – тепе-теңдік тікелей реакция жағына қарай ауысады (оңға)	
Катализатор	Тепе-теңдікке әсер етпейді!!!	

Дескриптор Білім алушы

- химиялық тепе-теңдікті бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан сипаттайды

Ле-Шателье-Браун принципі бойынша химиялық тепе-теңдіктің ығысуын болжайды

9-сынып «Химия» пәні

Тақырып: Химиялық реакция жылдамдығы. Катализаторлар. Ингибиторлар. № 3 практикалық жұмыс «Реакция жылдамдығына катализатордың әсері»

Оқу мақсаты:

катализатордың реагенттен айырмашылығын және реакция жылдамдығына әсерін түсіндіру

реакция жылдамдығына ингибитордың әсерін түсіндіру

Бағалау критерийі:

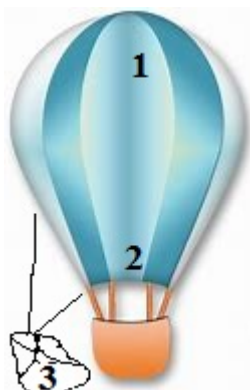
- катализатордың реагенттен айырмашылығын және реакция жылдамдығына әсерін сипаттайды;
- реакция жылдамдығына ингибитордың әсерін жазады.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Түсіну

Тапсырма

1.а. Катализаторды және ингибиторларды қолдану бейнежазбасын бақылаңыз.

1.б.Суреттегі әуешарында берілген сандарға сәйкес химиялық реакция, катализатор, ингибитор ұғымдарын сәйкестендіріңіз және анықтамаларын жазыңыз.

Химиялық реакция
Катализатор
Ингибитор

1.с. Келесі тұжырымдардың дұрыс-бұрыстығын анықтаңыз.

№	Сипаттамалары	Дұрыс	Бұрыс
1	Катализаторлар реакцияның белсенділік энергиясын жоғарлатады		
2	Катализаторлар реакцияның жүруіне альтернативті жол тауып бергендіктен оның жылдамдығын өзгертеді		
3	Белсенді энергияның төмен болуы, тиімді соқтығысқа керекті энергияға ие молекулалар санын азайтады		
4	Өндірісте реакция жылдамдығын көбейту үшін катализаторды қолдану температураны көтеруге қарағанда кеңінен таралған		
5	Ингибиторлар реакцияның белсенділік энергиясын көтеріп, тиімді соқтығыстар санын азайтады.		

Дескриптор Білім алушы

- катализатордың реакция жылдамдығына әсерін сипаттайды.
- реакция жылдамдығына ингибитордың әсерін жазады.

Жауаптары:

1.б. Катализатор-1, Химиялық реакция-2, Ингибитор-3. 1.с. Дұрыс-2, 4, 5. Бұрыс-1, 3.

10. Биология пәні бойынша қалыптасырушы бағалау тапсырмалары

Пән: Биология

Бөлім: 2. Заттардың тасымалы

Тақырыбы: «Заттар тасымалдануының тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы. Заттардың тасымалдануына қатысатын тірі ағзалардың мүшелері мен мүшелер жүйесі»

Оқу мақсаттары:

Тірі ағзалардағы қоректік заттардың тасымалының маңызын түсіндіру;

Өсімдіктерде заттардың тасымалын қамтамасыз ететін мүшелерді танып білу.

Бағалау критерийі:

Тірі ағзалардағы қоректік заттардың тасымалының маңызын түсіндіреді.

Өсімдіктерде заттардың тасымалын қамтамасыз ететін мүшелері, мүшелер жүйесін және олардың құрылысын анықтайды. Тақырыпты талдай отырып, идеясын ашу

Ойлау деңгейлері:

Білу, түсіну, қолдану, талдау

Алдыңғы білімді еске түсіру және кеңейту:

Не себепті .... деп ойлайсыз?

1. Қалай ойлайсың, неге «заттар тасымалданады»?
2. Зат тасымалдауға қандай мүшелер жүйесі жатады?
3. Тасымалданатын заттардың қанша түрі бар? Заттарды әр топқа бөліп қарастырыңыз, олар туралы не білесіздер?

1-тапсырма

«Қазына іздеу жолында» әдісі. Оқулық мәтінімен жұмыс жасайды. Топпен талқылап тапсырмаға жауап береді.

1 - топтың тапсырмасы :Өсімдіктер мен жануарларда қоректік заттардың тасымалына қатысатын құрылымдарын атаңыз.

Тірі ағзалардағы қоректік заттардың тасымалының маңызын түсіндіріңіз.

Дескриптор:

- өсімдіктер мен жануарларда қоректік заттардың тасымалына қатысатын құрылымдарын атайды;

- тірі ағзалардағы қоректік заттардың тасымалының маңызын түсіндіреді.

2 - топтың тапсырмасы: Суретте өсімдік сабағының және тамырының көлденең кесіндісі берілген.

(а) Тамыр мен сабақтың құрылысын көрсететін суретті анықтаңыз (b) Суреттен құрамының атауын жазыңыз

Дескриптор

- суреттен өсімдіктің тамыры мен сабағының көлденең кесіндісін анықтайды; - сабақ пен тамырдың құрылымдарын атайды;

3 ші топтың тапсырмасы Суреттегі құрылымның атауын жазыңыз. (с) Әр құрылымның құрылысын атқаратын қызметімен байланыстыра отырып, сипаттаңыз.

Қандай заттар тасымалданады?

Дескриптор:

- сабақ пен тамырдың құрылымдарының құрылыс ерекшелігін атқаратын қызметімен байланыстыра сипаттайды.

Топтар бірін бірі «Үш шапалақ» тәсілі арқылы бағалайды.

2-тапсырма

Жеке жұмыс

«Түртіп алу» стратегиясы «Сен білесің бе?» тәсілі.

Алынған мәлімет бойынша сұрақтарға жауап береді.

Білу және түсіну:

1. Заттар тасымалы деген не?
2. Жануарларда заттар тасымалы қалай жүреді?

3. Өсімдіктерде заттар тасымалы қалай жүреді?

Дескриптор:

- заттар тасымалы не екенін біледі.
  - жануарларда қан арқылы тасымалданатынын біледі, түсінеді.
  - өсімдікте вегетативті мүшелер арқылы тасымал жүретінін біледі, түсінеді;
- Өзін-өзі тексеру парағы*

№	Тапсырманың түрі	Белгісі
1	Түртіп алу	
2	Сұраққа жауап	

3-тапсырма

1-топ

«Ойлан, жұптас, бөліс» әдісі арқылы тақырып мазмұнын ашады.

2-топ

«Блум түймедағы» арқылы тақырып мазмұнын талдай отырып, сұрақтар құрастыру. (оқушылар тақырыптың мазмұнына қатысты сұрақтар құрастырады. Сұрақ түрлері қандай болу керек екенін ұсынамын.)

Қарапайым сұрақтар

Анықтамалық сұрақтар

Интерпретациялық (түсіндірме) сұрақтар

Шығармашыл сұрақтар

Бағалаушы сұрақтар

Тәжірибелік сұрақтар

3-топ.

Тақырып түйініне жоспар құрыңыз.

Саралау:

Т.Д.- мазмұнын түсініп оқиды, тақырыбын ашады, негізгі ұғымды табады.

О.Д.- сұрақтарға жауап береді, идеясын табады, жоспар құрады.

Ж.Д.- сұрақтар құрастыра алады, фактілер айтады, табады.

Дескриптор:

- тақырып мазмұнын талдайды;
- қосымша ресурстар пайдаланады;
- бүгінгі өмірмен байланыстырад

4-тапсырма.(сабақты пысықтау үшін)

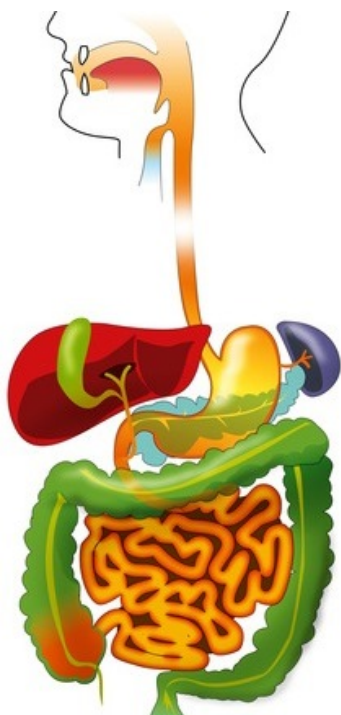
«Шеңберге жиналу уақыты» тәсілі арқылы

8-сынып «Биология» пәні

Тақырып: Тамақтану гигиенасы. Асқорыту мүшелерінің жұқпалы аурулары және олардың алдын алу. Тағамнан уланудың алдын алу. Алғашқы жәрдем шаралары. Ішек құрт ауруларының алдын алу

Оқу мақсаты: асқорыту жолы ауруларының себептерін және астан улану себепін анықтау

Бағалау критерийі:

- ✓ Тамақтану гигиенасы ережесін біледі
- ✓ Адам ағзасына ішек құрттардың, асқазан-ішек жолдары ауруларының қоздырғыштарының түсу себептерін анықтайды
- ✓ Тамақтан улану себептерін анықтап, оның алдын алу ережелерін қолданады

Ойлау деңгейлері:

Білу, түсіну, қолдану

1-тапсырма Постер жасау.

1-топқа: Асқорыту мүшелерінің жұқпалы ауруларын сипаттау

2-топқа: «Дұрыс тамақтану денсаулық кепілі» дегенді қалай түсінесіздер?

3-топқа: Уланудың алдын алу үшін қандай гигиена ережелерін сақтау керек, тағы қандай сурет ұсынар едіңіздер?

Дескриптор:

Ауру туғызатын микроағзалар туралы біледі:
бактериялар арқылы

қарапайымдар арқылы

вирустар арқылы;

Тамақ құрамында өсімдіктекті және жануартекті заттардың болуы керектігін біледі;

Тамақ ішу ережесін біледі;

Қауіпті ішек арулары туралы біледі

Улы саңырауқұлақтарды ажыратады

Тамақтан уланған кезде алғашқы көмек көрсете біледі

Тапсырма 3 Бейнефильм көру.

«Ботулизм, дизентерия, ішексүзегі, диетология» сөздерінің анықтамасын дәптерге жазу

Дескриптор: Ботулизм, дизентерия, ішексүзегі, диетология ауруларының туу себептерін біледі.

4-тапсырма

Топтық жұмыс: Мәтінмен жұмыс

ЖИГСО әдісін қолдану.

Дескриптор: Адам ағзасына ішек құрттардың, асқазан-ішек жолдары ауруларының қоздырғыштарының түсу себептерін анықтайды.

5 - тапсырма

Сыныпта талдау: Жылдам сұрақ

Қарын және ішектің қауіпті ауруларына қандай аурулар жатады? (дизентерия, іш сүзегі, тырысқақ,, т.б.

Ауру белгілерін атап айтыңыз(дене қызуы көтеріледі, құсады, ішек қызметі бұзылып, іш өтеді)

Тырысқақ індеті таралған жерде не істеу

керек (алдымен қолды сабынмен жуады, одан кейін арнайы дезинфекциялық ерітіндімен қолды шайып, артынан таза сумен жуады).

Ішек қарын ауруларын таратушылар (шыбындар, тарақандар)

Тағамдарды қалай сақтау керек (тоңазытқышта, арнайы ыдыстарда, қораптарда)

Ішек құрттарымен зақымданған жағдайдағы ауру белгілері. (тез шаршайды, басы ауырады, лоқсиды, құсады.)

Тамақпен уланғанда қандай алғашқы жәрдем көрсетіледі (ішекті қарынды жуып тазалау, ол үшін 1 стакан жылы суға 1 шай қасық ас содасын қосып, немесе марганцовка ерітіндісін ішкізеді, ішті тазалауды бірнеше рет қайталау керек. Ішті тазалағаннан кейін ауру адамға қою шай беріп, төсекке жатқызады.

«Асқорытуға байланысты проблеманың алдын алу адамның өзіне байланысты» дегенді қалай түсінесіңдер?

Диетология қандай ғылым. (Тамақты дұрыс пайдалану туралы ғылым)

Тамақтану ережесі бойынша адам күнделікті қалай тамақтануы дұрыс (бір мезгілде)

Бір күн ішінде пайдаланатын тамақ калориясының мезгілге байланысты қандай үлесте болғаны тиімді (таңертеңгілік және кешкі асқа 20% , ал сәскелік және түскі астың әрқайсысына 30% үлестен келу керек?

Артық салмақтың зияны қандай?

Дескриптор:

Тамақтану уланудың алғашқы белгілерін ажырата алады

Күнделікті тамақтану мерзімі мен мөлшерін анықтай алады

Смайликтер үлестіру арқылы бағалау.

8-сынып «Биология» пәні

Тақырып: Дәрумендер және олардың маңызы. Суда еритін және майда еритін дәрумендер. Дәрумендердің тәуліктік мөлшері

Оқу мақсаты:

- адам ағзасындағы дәрумендердің маңыздылығын сипаттау;
- құрамында дәрумендердің маңызды мөлшері бар азық-түлік тізімін жасау;
- азық-түлік құрамындағы С дәруменін анықтау

Бағалау критерийлері:

Адам ағзасындағы дәрумендердің маңызын түсіндіреді;

Дәруменге бай азық-түлік түрлерін біледі;

С дәруменіне бай жеміс-жидектерді атайды

Ойлау деңгейі: Білу, түсіну, қолдану, талдау

1- тапсырма

Жұптық жұмыс

Адам ағзасындағы дәрумендердің маңыздылығын сипаттаңыз

Дәрумендер	маңызы
A	
B	
C	
D	

2 - тапсырма

Топтық жұмыс ЖИГСО әдісі

Құрамында дәрумендері бар азық-түліктерді атаңыз

1-топ Сурет бойынша жұмыс

2-топ Берілген жемістердің құрамындағы дәрумендерге сипаттама бер

3-топ Дәрумендердің суда және майда еритін түрлерін ажырату

Дескриптор

-Құрамында дәрумендері бар азық-түліктерді мысал келтіреді

-Дәрумендерді анықтайды

3- тапсырма

Дескриптор: Дәрумендердің суда еритін және майда еритін анықтайды

Жеке жұмыс

Кесте толтырыңыз

Суда және майда еритін дәрумендерді белгілеңіз

Дәрумендер	Суда еритін	Майда еритін
------------	-------------	--------------

A		
B		
C		
D		
E		
K		

Дескриптор: Суда және майда еритін дәрумендерді сипаттайды

9-сынып «Биология» пәні

Тақырып: Ыдырау үдерісі. Асқорыту ферменттерінің әсері. Асқорытудағы ферменттердің маңызы. Сіңіру және бөліп шығару

Оқу мақсаты:

- адамның асқорыту жолдарындағы үдерістерді сипаттау;
- ас қорыту үдерісіндегі органикалық заттар мен сәйкесі ферменттердің арасындағы байланысты орнату.

Ойлау деңгейі: Білу, түсіну, қолдану

Бағалау критерийлері:

- адамның асқорыту жолдарындағы үдерістерді түсіндіреді;
- ас қорыту үдерісіндегі органикалық заттар мен сәйкесі ферменттердің арасындағы байланысты сипаттайды.

1-тапсырма: Суреттен асқорыту жолдарының қайсы бөлігінде нәруыздардың, көмірсулар мен липидтердің қорытылуы аяқталады?

Дескриптор: Нәруыздардың, көмірсулар мен липидтердің қорытылу үдерісін біледі

2-тапсырма: Мына тұжырымдардың қайсысы дұрыс екенін таңдаңыз:

А - Крахмал мен басқа да күрделі көмірсулардың қорытылуы асқазанда басталады

Б - Сілекей құрамында крахмалдың ыдырауына қатысатын ферменттер бар.

Дескриптор: Крахмал мен басқа да күрделі көмірсулардың қорытылуы процесін біледі;

Крахмалдың ыдырауына қатысатын ферменттерді атайды.

3-тапсырма:

Ішек бөлімінің сипаттамасына сәйкестікті орнатыңыз:

А- нәруыздардың, көмірсулар мен липидтердің қорытылуы аяқталады

Б – Судың негізгі мөлшері сіңіріледі

В – Органикалық заттар қан мен лимфаға өтеді

Г – Нәжіс түзіледі

Д – ішкі беті микроталшықтардан тұрады

Е – жасунықтар ыдырайды

Сәйкес жауаптарды қойындар:

Аш ішек-

Тоқ ішек-

Дескриптор: Асқорыту бөлімінде және органикалық заттардың қалай сіңірілетінін көрсетіңіз; Асқорыту ферменттерінің әсерін біледі; бездерді сипаттайды; бездердің түрлерін ажыратады және атайды.

11. География.

География пәнінің мұғалімі Який Хайраттың тәжірибесінен

Бөлім «Елтану және саяси география негіздері»

Тақырып: Елдердің саяси типологиясы

Оқу мақсаты: 7.6.1.1 Қазақстандық компонентті қосымша қамти отырып, елдерді географиялық орнына байланысты топтастырады

Бағалау

Критерийі: Елдерді географиялық орнына байланысты анықтайды

Ойлау

дағдыларының

деңгейі: Қолдану

Тапсырма 1

1. Дүниежүзінің физикалық картасын пайдаланып, берілген елдерді географиялық орнына байланысты топтастырыңыз

Қазақстан, Ресей, Үндістан, АҚШ, Ұлыбритания, Малайзия, Жаңа Зеландия, Италия, Испания, Жапония, Қытай, Куба, Польша, Филиппин, Канада, Ауғанстан, Моңғолия, Боливия

A. Түбектегі _____

B. Аралдағы _____

C. Топаралдағы _____

D. Құрлықшілік _____

E. Теңіз жағалауындағы _____

Дескриптор: Білім алушы

- Берілген елдерден түбектегі елдерді анықтайды
- Берілген елдерден аралда орналасқан елдерді анықтайды
- Берілген елдерден топаралда орналасқан елдерді анықтайды
- Берілген елдерден құрлықшілік елдерді анықтайды
- Берілген елдерден теңіз жағалауындағы елдерді анықтайды

Тапсырма 2

Қазақстанға көршілес елдерді анықтап, теңізге шыға алатын, теңізге шыға алмайтын елдерге топтаңыз, кескін картаға түсіріңіз

сурет-1

Дескриптор: Білім алушы

- Қазақстанның көршілес елдерін анықтайды
- Қазақстанға көршілес елдердің ішінен теңізге шыға алатын елдерді анықтайды
- Қазақстанға көршілес елдердің ішінен теңізге шыға алмайтын елдерді анықтайды

- Қазақстанның көршілес елдерін кескін картаға түсіреді.

География пәнінің мұғалімі Який Хайраттың тәжірибесінен

Бөлім: «Елтану және саяси география негіздері»

Тақырып: Елдердің саяси типологиясы

Оқу мақсаты: 8.6.1.2 Елдерді басқару формасы және мемлекеттік құрылымы бойынша топтастырады

Бағалау

критерийі:

Елдерді басқару формасы мен мемлекеттік құрылымы бойынша жіктейді.

Ойлау

дағдыларының

деңгейі: Қолдану

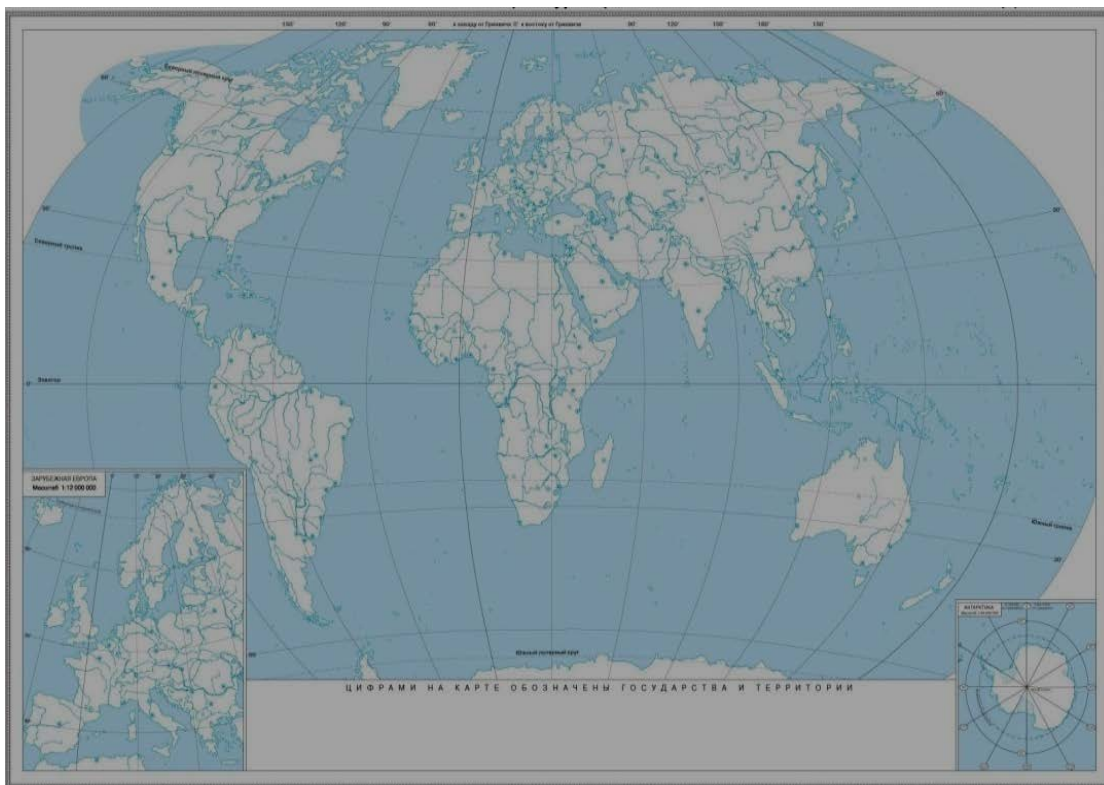
Тапсырма 1

Кескін картаға:

А) Еуропаның 3 монархиялық мемлекетін белгілеңіз

В) Азияның 3 федеративтік мемлекетін белгілеңіз

Сурет-2

Дескриптор: Білім алушы

- ✓ Еуропаның 3 монархиялық мемлекетін кескін картада белгілейді
- ✓ Азияның 3 федеративтік мемлекетін кескін картада белгілейді

Тапсырма 2

Атласты пайдалана отырып, берілген мемлекеттерді басқару формасы мен әкімшілік-аумақтық құрылымдары бойынша сәйкестендіріп топтастырыңыз

Кесте-1

Басқару формасы	Мемлекеттер	Әкімшілік-аумақтық құрылым
Монархиялық	1. АҚШ 2. Бразилия 3. Біріккен Араб Әмірлігі 4. Жапония 5. Испания 6. Қазақстан 7. Ресей	Унитарлы
Республикалық	8. Ұлыбритания	Федеративті

Дескриптор: *Білім алушы*

- ✓ Берілген мемлекеттерден монархиялық мемлекеттерді анықтап топтастырады
- ✓ Берілген мемлекеттерден республикалық басқару формасы тән елдерді анықтап, топтастырады
- ✓ Берілген мемлекеттерден унитарлы мемлекеттерді анықтап топтастырады
- ✓ Берілген мемлекеттерден федеративті мемлекеттерді анықтап топтастырады

Тапсырма 3

Қазақстан Республикасы мен АҚШ мемлекеттерінің басқару формасы мен әкімшілік-аумақтық құрылымын салыстырып сипаттама беріңіз

Кесте-2

Қазақстан	АҚШ
Ортақ белгілері	

Дескриптор: *Білім алушы*

- ✓ Қазақстан Республикасының басқару формасы мен әкімшілік-аумақтық құрылымын сипаттап жазады
- ✓ АҚШ-тың басқару формасы мен әкімшілік-аумақтық құрылымын сипаттап жазады
- ✓ Екі мемлекетке ортақ белгілерді анықтайды

География пәнінің мұғалімі Який Хайраттың тәжірибесінен

Бөлім «Елтану және саяси география негіздері»

Тақырып: Саяси картадағы сандық және сапалық өзгерістер

Оқу мақсаты: 8.6.1.3 Саяси картаның сандық және сапалық өзгерістерін талдайды

Бағалау

критерийі: Саяси картаның сандық және сапалық өзгерісін анықтап, жіктейді

Ойлау

дағдыларының

деңгейі: Қолдану

Тапсырма 1

Саяси картадағы өзгерістерді хронологиялық ретпен ертеден кейінгіге қарай орналастырыңыз және сандық және сапалық өзгерістерге жіктеңіз

- A. Көптеген ғасыр бойы монархия-корольдік болған Непал мемлекеті федеративтік республикаға айналды
- B. Бразилия астаналық мәртебені Рио-де-Жанейродан жаңа арнайы салынған Бразилия қаласына берді
- C. Түркия өз астанасын Стамбулдан Анкараға көшірді
- D. Астана қаласы Қазақстанның астанасы болды
- E. Германия астанасы Берлин қаласына өзгертілді
- F. Қазақстан тәуелсіздігін алып, Қазақстан Республикасы болып атала бастады

Дескриптор: Білім алушы

- Саяси картадағы өзгерістерді хронологиялық ретпен ертеден кейінгіге қарай орналастырады;

- ✓ Сандық өзгерістерді ажыратады;
- ✓ Сапалық өзгерістерді ажыратады

География пәнінің мұғалімі Серікбай Алмара Ғабдолқызы тәжірибесінен

Бөлім «Биосфера»

Тақырып: Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың түрлері

Оқу мақсаты: 9.3.4.2 - қорықтар, қорықшалар, ұлттық саябақтар ерекше қорғалатын аумақтарының құрылу мақсатын түсіндіреді

Бағалау

критерийі: - Ерекше қорғалатын аумақтарды атайды, ұйымдастырылу мақсаты мен ерекшеліктерін айтады.

- Ерекше қорғалатын аумақтардың орналасқан орнына қарай талдайды, маңызын сипаттайды

Ойлау

дағдыларының

деңгейі: Қолдану; Жоғары деңгей дағдылары

Тапсырма 1

Қазақстандағы ерекше қорғалатын аумақтарды атауына сәйкес белгілеңіз

Кесте-3

Ұлттық парк		Барсакелмес
Қорық		Баянауыл
Табиғи резерваттар		Іле Алатауы
Қорықшалар		Зеренді
Табиғат ескерткіштер		Семей орманы
Дендропарк		Наурызым
Қорықтық зоналар		Арыс және Қаратау

Дескриптор: Білім алушы

Ерекше қорғалатын аумақтарды атауына қарай сәйкестендіреді.

Тапсырма 2

А. Қазақстанның әр ауданда орналасқан қорықтарды тауып, ашылу мақсатын анықтап, жазбаша кестеге сипаттаңыз

Кесте-4

Аудандар	Қорықтың атауы	Ұйымдастырылу мақсаты
Солтүстік		
Оңтүстік		
Батыс		
Шығыс		
Орталық		

Дескриптор: Білім алушы

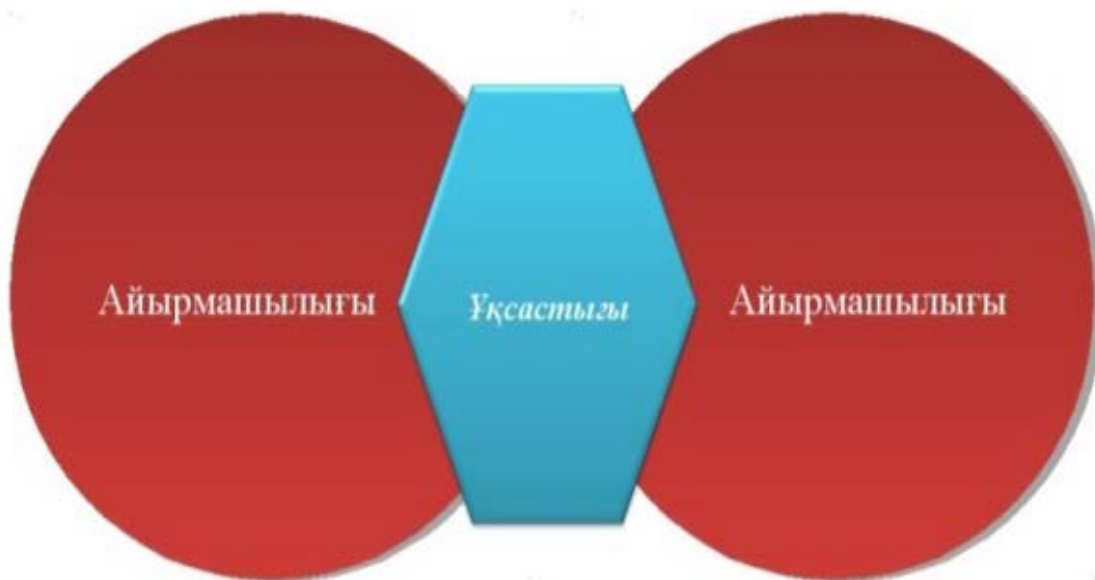
- Солтүстік, оңтүстік, батыс, шығыс, орталық аудандардағы қорықтардың атауын анықтайды,

- Әр қорықтың ұйымдастырылу мақсатын сипаттайды.

Тапсырма 3

Қорғалжын, Барсакелмес қорықтарына салыстырмалы сипаттама беріңіз

Сурет-3

Дескриптор: Білім алушы

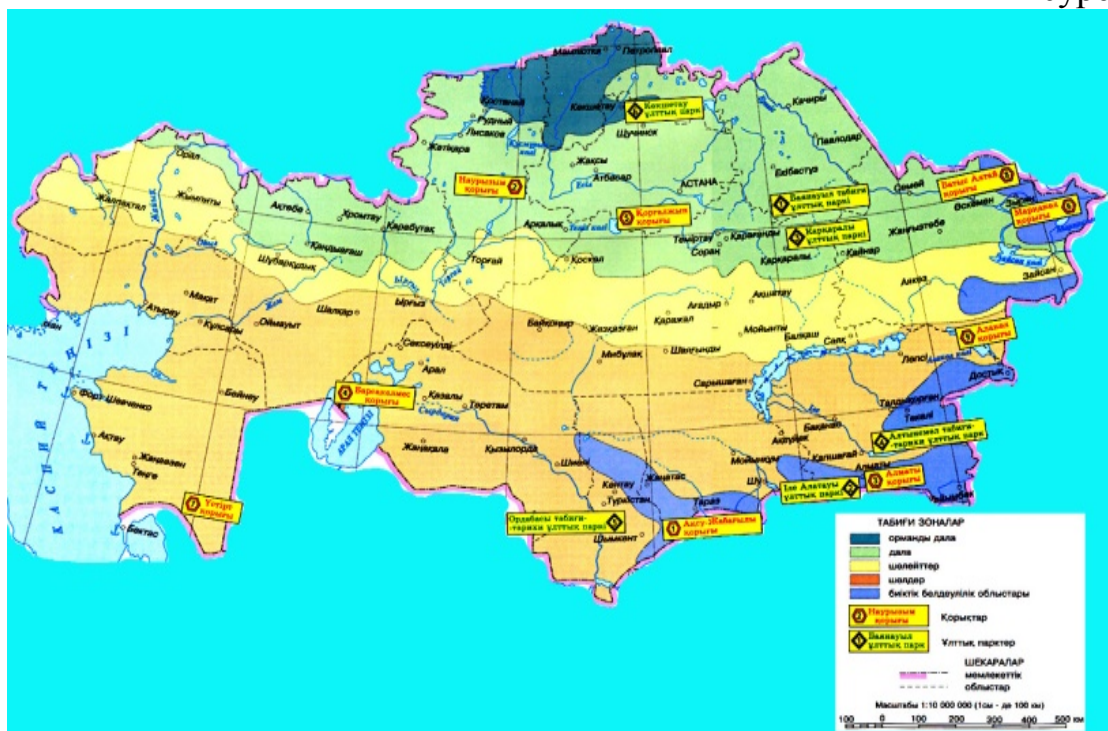
- Қорғалжын қорығының ерекшеліктерін сипаттап жазады

- Барсакелмес қорығының ерекшеліктерін сипаттап жазады

- Қорғалжын, Барсакелмес қорықтарының ортақ белгілерін анықтайды

Тапсырма 4

Картаны пайдаланып, берілген тапсырмаларды орындаңыз

А) картаны пайдаланып Қазақстандағы әр 4 табиғат зонасындағы қорықтардың атауын жазыңыз;

В) картаны пайдаланып Қазақстандағы биіктік белдеулердегі қорықтардың атауын жазыңыз;

С) өз таңдауыңыз бойынша бір қорықтың ерекше қорғалатын жануарлары мен өсімдіктерін анықтаңыз;

Д) қорықты ұйымдастырудың мемлекетіміз үшін маңызын сипаттаңыз.

Дескриптор: *Білім алушы*

- Қазақстанның әр табиғат зонасындағы қорықтарды тауып жазады;
- Қазақстанның биіктік белдеуіндегі қорықтарды тауып жазады;
- Өз таңдауы бойынша бір қорықтың ерекше қорғалатын тіршілік дүниесін анықтайды;
- қорықты ұйымдастырудың мемлекет үшін маңызын сипаттайды.

География пәнінің мұғалімі Серікбай Алмара Ғабдолқызы тәжірибесінен
Бөлім «Елтану және саяси география негіздері»

Тақырып: Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық, саяси-географиялық жағдайы

Оқу мақсаты: 9.6.1.3. Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық, саяс –географиялық жағдайына кешенді баға береді

Бағалау

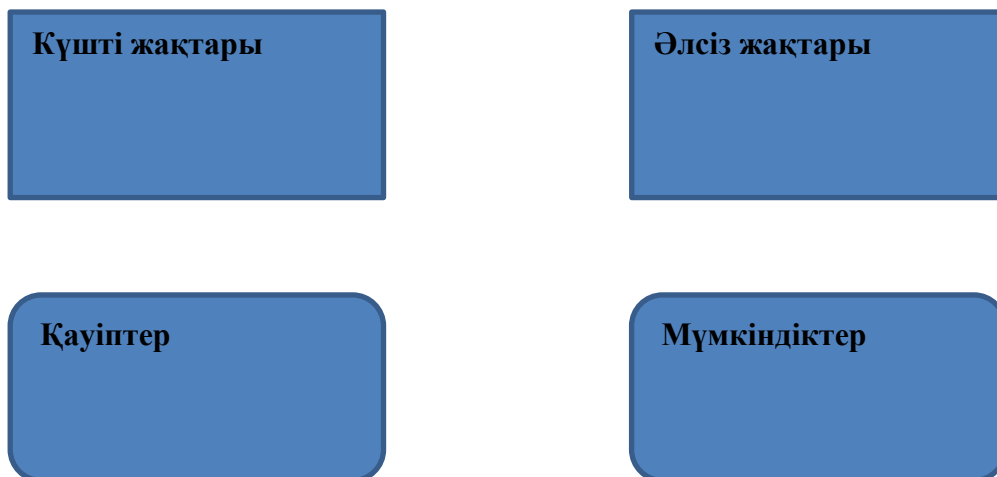
критерийі: Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық, саяси-географиялық жағдайын талдайды

Ойлау

дағдыларының
деңгейі: Жоғары деңгей дағдылары

Тапсырма 1

Қазақстанның экономикалық-географиялық жағдайына SWOT талдауын жасаңыз

Дескриптор: Білім алушы

- Қазақстанның экономикалық – географиялық жағдайының күшті жақтарын анықтайды;
- Қазақстанның экономикалық – географиялық жағдайының әлсіз жақтарын анықтайды;
- Қазақстанның экономикалық – географиялық жағдайының қауіп қатерін анықтайды;
- Қазақстанның экономикалық - жағдайының мүмкіндіктерін анықтайды.

12. Қазақстан тарихы.

Қазақстан тарихы 6-сынып

«XIII – XV ғасырдың I жартысындағы Қазақстан» бөлімі

Тақырып: Моңғол шапқыншылықтарының салдары

Оқу мақсаты:

6.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықтау.

Бағалау критерийі:

- басқару жүйесіне байланысты атаулардың мағынасын анықтайды;
- бақару жүйесінің ерекшеліктерін анықтайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Қолдану

1-тапсырма: Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесіне байланысты атаулардың мағынасын анықтаңыздар

<i>p\</i>	<i>Сөздер</i>	<i>Мағынасы</i>
1	Хан	
2	Беклербек	
3	Уәзір	
4	Басқақтар	

Дескриптор: білім алушы

- басқару жүйесіне байланысты атаулармен танысады;
- басқару жүйесіне байланысты атаулардың мағынасын анықтайды.

2-тапсырма: Мәтіндегі бос орынға тиісті сөздерді қойыңыз. Түпнұсқамен салыстырыңыз.

... мемлекетті басқарды. Ол өзінің қол астындағылар мен әскеріне балаларындай қамқорлық жасауға міндетті болды. Хан болу құқығы тек ... ұрпақтарында сақталды.

Билік органы ... болды. Уәзірлер ... болып қызмет атқарды.

Ақ Ордадағы, Әбілқайыр хандығы мен Моғолстандағы түркі тайпаларының басшыларын ..., ал Ноғай Ордасындағыларды ... деп атады. Мемлекет тағының мұрагерін тәрбиелеуші ... үлкен мән берді.

Рулық-тайпалық топтарды басқарған ақсүйектер жеріне ешкім қол сұқпайтын құқық беретін ... лауазымын алды.

Дескриптор: білім алушы

- оқиға желісін болжайды;
- тиісті мәліметтерді толықтырады;
- түпнұсқамен салыстырады.

«XIII – XV ғасырдың I жартысындағы Қазақстан» бөлімі

Тақырып: Қазақстан аумағында ұлыстардың құрылуы

Оқу мақсаты:

6.1.1.2 - XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтау.

Бағалау критерийі: білім алушы

– XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Жоғары деңгей дағдылары

1-тапсырма: Берілген мәтін бойынша аталған мемлекеттерде этникалық негізде қалыптасқан жергілікті түркі халықтарын және Алтайдан осында қоныс аударған тайпаларды анықтаңыз.

Қазақстан аумағында Алтын Орда құлағаннан кейін бірнеше мемлекеттер –Ақ Орда, Моғолстан, Әбілқайыр хандығы, Ноғай Ордасы құрылды. Бұл мемлекеттерде түркі халықтары қалыптасты. Алғашқы рет жергілікті этникалық негізде пайда болған ірі мемлекет – осы Ақ Орда хандығы. Дербес қазақ халқы мен оның мемлекеті – Қазақ хандығы құрылуының тарихи алғышарты жасалды.

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____

*Дескриптор:*білім алушы

- жергілікті түркі халықтарын анықтайды;
- Алтайдан осында қоныс аударған тайпаларды анықтайды.

2-тапсырма. Төмендегі берілген ақпараттардың «ақиқат» не «жалғандығын» анықтаңыз.

<i>p\c</i>	<i>Ақпарат</i>	<i>Ақиқат</i>	<i>Жалған</i>
1	Алтын Орданың басты бөлігін түрік тайпалары, негізінен қыпшақтар құрды		
2	Ақ Орда, Моғолстан, Әбілхайыр хандығы, Ноғай Ордасында түрік тілдес халықтар: қазақтар, өзбектер, қырғыздар, татарлар, ноғайлар қалыптасты		
3	Барлас-Мауренахрдағы Шағатай әулетінің негізгі тайпаларының бірі емес еді		
4	Моғолстан этникалық бірігу жағынан Шығыс Түркістандағы бірнеше этносаяси бірлестіктердің болашақ қазақ, қырғыз, ұйғыр халықтарын топтастырды		
5	Қыпшақ, қарлұқ, түркіленген монғол тайпалары XIV ғасырдың соңы -XV ғасырдың I жартысында ортақ «өзбектер» атауымен белгілі болды.		
6	Ноғай ордасының құрамына енген тайпалар (қоңырат, маңғыт, алшын, жалайыр, қаңлы, керей, қыпшақ, найман, арғын, тама, т.б.) кейіннен қазақ халқының этностық құрамын		

	калыптастыруда үлкен рөл атқарды		
--	----------------------------------	--	--

Дескриптор:білім алушы

- ақпараттың ақиқат екендігін анықтайды
- ақпараттың жалған екендігін анықтайды.

Нұр-Сұлтан қалалық №76 мектеп-лицейінің тарих пәні мұғалімі Г.Жаппарова әзірлеген «Дүниежүзі тарихы» оқу пәнінен 7,9-сыныпқа арналған қалыптастырушы бағалау тапсырмалары ұсынылады.

Қазақстан тарихы 7-сынып

«Отарлау және ұлт-азаттық күрес» бөлімі

Тақырып: 1836-1838 жж. Бөкей Ордасындағы қазақтардың көтерілісі

Оқу мақсаты:

7.3.1.5 - халықтың отаршылдыққа қарсы ұлт- азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау;

7.3.1.6 - ұлт- азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру.

Бағалау критерийі:

– қазақ халқының отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің негізгі себеп-салдарын ұсынады;

– ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының роліне баға береді.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Жоғары деңгей дағдылары

Тапсырмалар:

1-тапсырма. Ментальды карта негізінде оқиғаға салыстырмалы талдау жасаңыз.

<i>Махамбет және Исатай көтерілісі</i>	<i>Ұқсастығы</i>	<i>Сырым көтерілісі</i>
1.Көтеріліс сипаты:	1.Көтеріліс сипаты:	1.Көтеріліс сипаты:
2.Қозғаушы күші:	2.Қозғаушы күші:	2.Қозғаушы күші:
3.Тарихи тұлғалар:	3.Тарихи тұлғалар:	3.Тарихи тұлғалар:
4.Көтеріліс кезеңдері, негізгі оқиғалар:	4.Көтеріліс кезеңдері, негізгі оқиғалар:	4.Көтеріліс кезеңдері, негізгі оқиғалар:
5.Салдары:	5.Салдары:	5.Салдары:

- өмір жолынан мәлімет береді;
- тұлға іс-әрекет еткен тарихи орта мен тарихи жағдайды сипаттайды;
- тұлғаның жеке қасиеттерінің оның алдына қойған міндеттерін шешуге сәйкес келу дәрежесін бағалайды;
- өмірлік ұстанымы, идеалы, мінез құлық әрекетінің мақсаттылығын талдайды;
- қоғам мен мемлекетке оның іс-әрекеті әсерінің пайдасы мен зиянын бағалайды;
- мақсатқа жетудегі әрекетін, құралын, әдісін көрсетеді;
- өз ойынша оның ұлы ісін анықтайды. Кімнің мүддесін көздегенін дәлелдейді;
- оған берген ұлы адамдардың бағасы жөнінде пікірлерін келтіреді;
- Қазақстан тарихында атқарған рөлін бағалайды.

«Отарлау және ұлт-азаттық күрес» бөлімі

Тақырып: Кенесары Қасымұлы бастаған ұлт - азаттық қозғалыс.

Оқу мақсаты:

7.3.1.5 - халықтың отаршылдыққа қарсы ұлт- азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау;

7.3.1.6 - ұлт- азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру.

Бағалау критерийі:

– қазақ халқының отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің негізгі себеп –салдарын ұсынады;

– ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне бағалайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Жоғары деңгей дағдылары

Тапсырма

1. Бөкей Ордасындағы қазақтардың көтерілісі мен Кенесары Қасымұлы бастаған ұлт- азаттық қозғалысының ортақ 3 себеп-салдарын көрсетіп, оның ішіндегі негізгі болып табылатын бір себеп-салдарға дәлел ұсыныңыз.

1-себепі

.....

.....

.....

.....

2-себепі

.....

.....

.....

.....

3-себебі

.....
.....
.....
.....

Дәлел.

.....
.....
.....
.....

2-тапсырма. Ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының даралық қасиетін салыстыра отырып негіздеңіз

(Махамбет Өтемісұлы, Исатай Тайманұлы, Кенесары Қасымұлы)

Дескриптор: білім алушы

1-тапсырма

– Қазақ халқының отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің ортақ 1- себеп- салдарын көрсетеді;

– Қазақ халқының отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің ортақ 2- себеп- салдарын көрсетеді;

– Қазақ халқының отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің ортақ 3- себеп- салдарын көрсетеді;

– Қазақ халқының отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің ортақ 3 себеп-салдары ішіндегі негізгі болып табылатын бір себеп-салдарға дәлел ұсынды.

2-тапсырма

– Ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының даралық қасиетін көрсетеді;

– Көрсеткен ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының даралық қасиетін негіздейді.

«Отарлау және ұлт-азаттық күрес» бөлімі

Тақырып: 1822-1824 жылдардағы патша реформалары.

Оқу мақсаты:

7.3.1.4 - Патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік - аумақтық өзгерістерді түсіндіру;

7.1.2.1 - дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді өткен тарихи кезеңдермен салыстыру арқылы анықтау.

Бағалау критерийі:

– патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік - аумақтық өзгерістерді көрсетеді;

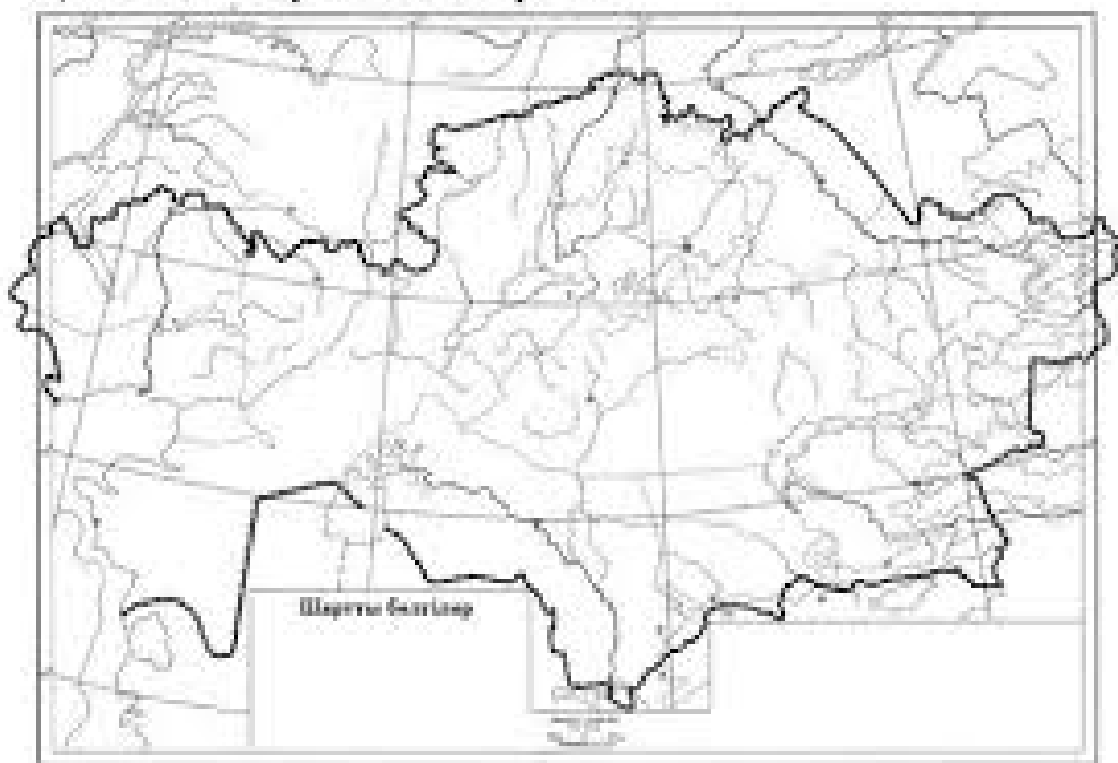
– дәстүрлі қазақ қоғамымен патша үкіметі реформа салдарынан өзгерген қоғаммен салыстырады.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Қолдану

Тапсырмалар:

1-тапсырма. Патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік - аумақтық өзгерістерді картадан белгілеп, түсіндіріңіз.

Қазақстанның физикалық картасы

2-тапсырма. Дәстүрлі қазақ қоғамындағы патша үкіметі реформасы салдарынан өзгерген екі өзгерісті бөліп көрсетіңіз.

1. _____

_____

2. _____

_____

_____

Дескриптор: Білім алушы

1-тапсырма.

– патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік - аумақтық өзгерістерді картадан көрсетеді;

– патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік - аумақтық өзгерістерді түсіндіреді.

2-тапсырма.

- дәстүрлі қазақ қоғамындағы патша үкіметі реформасы салдарынан өзгерген бірінші өзгерісті көрсетеді;

- дәстүрлі қазақ қоғамындағы патша үкіметі реформасы салдарынан өзгерген екінші өзгерісті көрсетеді.

9-сынып (өтпелі кезең)

«XX ғасырдың басындағы Қазақстан» бөлімі

Тақырып: Қазақстандағы 1916 жылғы ұлт-азаттық қозғалыс

Оқу мақсаты:

8.3.1.2 – XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси үдерістерге баға беру;

8.3.1.3 – 1916 жылғы ұлт-азаттық көтерілістің тарихи маңызын анықтау және тұлғалардың рөліне баға беру.

Бағалау критерийі:

– 1916 жылғы ұлт-азаттық қозғалыстың себептері мен салдарын анықтайды;

– 1916 жылғы ұлт-азаттық көтеріліске қатысқан батырлар мен Алаш зиялыларының көзқарастарын талдайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Қолдану, талдау.

1-тапсырма: Мәтін бойынша көтеріліс туралы кестені толтырыңыз.

Көтерілістің негізгі себептері	
Көтерілістің қозғаушы күші	
Көтеріліс болған жерлер	
Көтеріліс басшылары	
Ірі оқиғалар	
Жеңілу себептері	
Тарихи маңызы	

2-тапсырма. Берілген сөздердің авторын анықтаңыз

«Қазақ ұлтының өмір сүруінің өзі проблемаға айналды»	М.Дулатов
«Қандай амалды болса да қолданудан тайынбай, көтерілісшілерді бағындыруға лаң салушыларға қарсы күресу үшін байырғы халықтың рулық және тайпалық араздығын пайдалануға нұсқау беру	Ә.Бөкейханов
Жұрт сеңдей соғылды, түнде ұйқыдан, күндіз күлкіден айырылды»	Куропаткин
«1899 жылдан кейін қазақтар мен орыстар арасындағы этностық жанжалдар даладағы өмірдің сипатты белгісіне айналды»	А.Байтұрсынов
«Қазақ- қырғыз осы көтерілісте көп адамын өлтіріп, шаруасын күйзелтсе де келешекке қандай ел екенін білдірді»	Т.Рысқұлов

Дескриптор: білім алушы

1-тапсырма

- мәтінді оқи отырып, кестеге 1916 ж көтерілістің себептерін, қозғаушы күшін, жетекшілерін, ошақтарын жазады;
- 1916ж. көтерілістің жеңілу себептері мен тарихи маңызын анықтайды.

2-тапсырма

- А.Байтұрсыновтың сөзін анықтайды;
- Куропаткиннің сөзін анықтайды;
- Т.Рысқұловтың сөзін анықтайды;
- Ә.Бөкейхановтың сөзін анықтайды;
- М.Дулатовтың сөзін анықтайды.

«Кеңестік Қазақстанның мәдениеті (1946-1985 жылдар)» бөлімі

Тақырып: ХХ ғасырдың 40-80 жылдарындағы әдебиет пен өнердің дамуы.

Оқу мақсаты:

9.2.2.1 кеңестік әдебиет пен өнер туындыларында қоғамдық өмірдің бейнеленуін талдау;

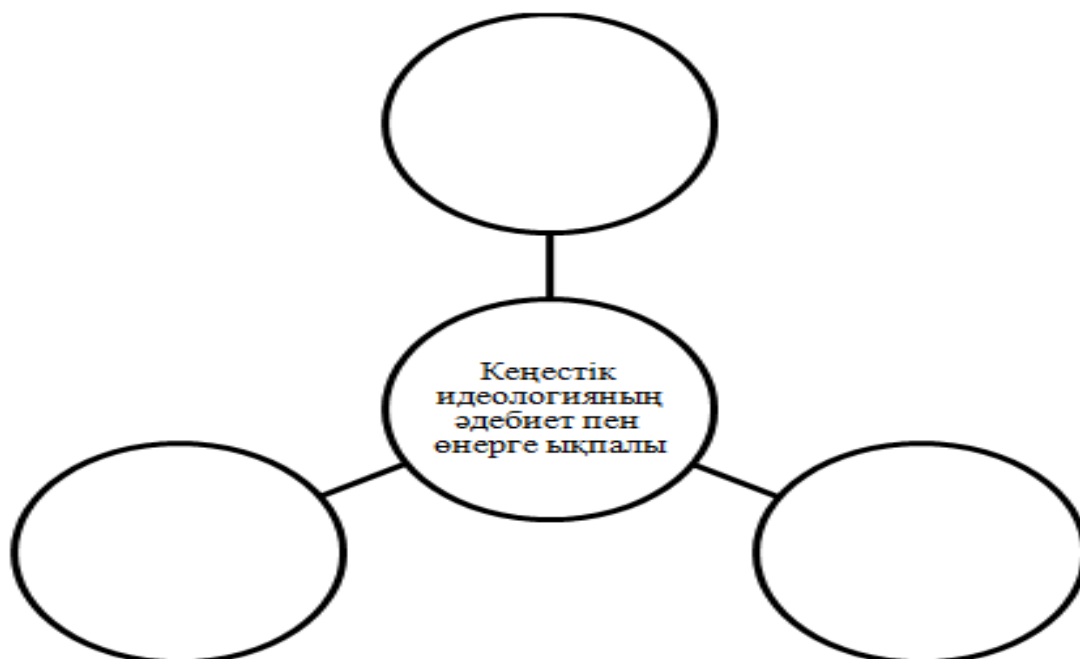
9.2.2.2 Мұхтар Әуезов шығармаларының әлем әдебиетіндегі орнын бағалау.

Бағалау критерийі:

- Кеңестік идеологияның әдебиет пен өнерге ықпалын анықтайды.
- Кеңестік идеология кезеңіндегі қазақ мәдениетінің дамуын сипаттайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Талдау, бағалау.

1-тапсырма. Сызбаны пайдаланып Кеңестік идеологияның әдебиет пен өнерге ықпалын анықтаңыз

2-тапсырма. «Тарихи диктант» Мәтіндегі көп нүктенің орнына дұрыс жауаптарын орналастырып мәтінді аяқтаңыздар

Қазақстанның тұңғыш кәсіби суретшісі Ә.Қастеев .....

Соғыс жылдары дарынды жастар:..... әдебиетке жауынгерлік рух, шығармашылық серпін берді.

Соғыстан кейінгі уақытта әдебиетшілер шығармашылығы қатаң идеологиялық бақылауға алынды. Соған қарамастан 40-жылдардың аяғы мен 50-жылдардың басы Қазақстан кеңестік әдебиетінің гүлденген кезі болды. 1947 жылы М. Әуезовтің .....басылып шықты.

Дескриптор: білім алушы

1-тапсырма:

1. Кеңестік идеологияның әдебиет пен өнерге ықпалын анықтайды;
2. Сызбаны дұрыс толтырады.

2-тапсырма:

1. Кеңестік идеология кезеңіндегі қазақ мәдениетін біледі;
2. Мәтіндегі көп нүктенің орнына дұрыс жауаптарын орналастырады.

13. Дүниежүзі тарихы.

Дүниежүзі тарихы 6-сынып

Қандыағаш қалалық №4 мектептің тарих пәні мұғалімі Ф. Кадиркулованың «Дүниежүзі тарихы» оқу пәнінен 6-сыныпқа әзірлеген қалыптастырушы бағалау тапсырмалары ұсынылады.

«Рим империясының құлауы» бөлімі

Тақырып: Кіріспе. Неліктен Батыс Рим империясы құлады ?

Оқу мақсаты:

6.3.1.1 «Ерте, орта, кейінгі орта ғасырлар» хронологиялық шегін білу және уақыт сызығында белгілеу;

6.3.2.1 Рим империясының ыдырау себептерін анықтау және жіктеу.

Бағалау критерийі: білім алушы

- Ерте, орта, кейінгі орта ғасырлар хронологиялық шегін анықтайды;
- Рим империясының ыдырау себептерін жіктейді.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Қолдану

1-тапсырма. Төмендегі тапсырмаларда ерте, орта, кейінгі орта ғасырлардың сипаттамасын тауып, хронологиялық шегін анықтаңыз:

Феодализм ыдырап және капиталистік өндіріс тәсілі туа бастады

Шаруалар феодалдарға толық тәуелділікке түсті. Олар жерді феодалдардан жалға

Ірі жер иелері пайда болды. Феодалдар шаруа қауымдарын өздеріне бағындырды

Дескриптор: білім алушы

- ерте орта ғасырдың сипаттамасын тауып, хронологиялық шегін анықтайды;
- орта ғасырдың сипаттамасын тауып, хронологиялық шегін анықтайды;
- кейінгі орта ғасырдың сипаттамасын тауып, хронологиялық шегін анықтайды.

2- тапсырма. Рим империясының ыдырау себептерін жіктеңіз:

Саяси	
Әлеуметтік	
Экономикалық	
Діни тұрғыдан	

Дескриптор: білім алушы

- Рим империясының ыдырауының саяси себебін жазады;
- Рим империясының ыдырауының әлеуметтік себебін жазады;
- Рим империясының ыдырауының экономикалық себебін жазады;
- Рим империясының діни тұрғыдан ыдырауының себебін жазады.

«Рим империясының құлауы» бөлімі

Тақырып: Рим империясы Шығыста неліктен сақталды?

Оқу мақсаты:

6.3.2.3 Византияның ішкі саясатын сипаттап, оның ұзақ өмір сүруінің себептерін анықтау және жіктеу.

Бағалау критерийі: Білім алушы

- Византияның ішкі саясатын сипаттайды;
- Византияның ұзақ өмір сүруінің себептерін анықтайды және жіктейді.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Жоғары деңгей дағдылары

Тапсырма: Византия империясының ұзақ өмір сүруінің саяси, экономикалық, әлеуметтік себебін анықтаңыз

Саяси	Экономикалық	Әлеуметтік
↓	↓	↓
1. _____ _____ – _____	1. _____ _____ – _____	1. _____ _____ – _____

–	–	–
–	–	–
–	–	–
–	–	–

Дескриптор: білім алушы

- Византия империясының ұзақ өмір сүруінің саяси себебін анықтайды;
- Византия империясының ұзақ өмір сүруінің экономикалық себебін анықтайды;
- Византия империясының ұзақ өмір сүруінің әлеуметтік себебін анықтайды.

«Крест жорықтары» бөлімі

Тақырып: Крест жорықтары христандық Еуропа мен мұсылман әлемін қалай өзгертті?

Оқу мақсаты:

6.2.2.1 тарихи оқиғалардың өзара байланысын орнату арқылы діндердің әлемдік мәдениетке ықпалын анықтау.

Бағалау критерийі: Білім алушы

– тарихи оқиғалардың өзара байланысын орнату арқылы діндердің әлемдік мәдениетке ықпалын анықтайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Қолдану

1- тапсырма. Берілген мәліметтердің «ақиқат» немесе «жалған» екендігін анықтаңыз.

<i>р/с</i>	<i>Ақпарат</i>	<i>Ақиқат</i>	<i>Жалған</i>
1.	Христиандардың ортақ мақсаттарының болмауы олардың мұсылман әлеміне қарсы бірігуін қиындатты		
2.	Аңыз бойынша Иса пайғамбар VII ғасырдан бастап мұсылмандардың қолында болған Иерусалим қаласында жерленген.		
3.	Ірі феодалдар Шығыста жаңа жер үлестерді жаулап ала алмады.		
4.	VII - IX ғасырларда арабтардың жаулаушылық жорықтары ислам дінінің әлемдік дінге айналдырды		

--	--	--	--

Дескриптор: білім алушы

1. Христиандардың ортақ мақсаттарының болмауы олардың мұсылман әлеміне қарсы бірігуін қиындатқаны ақиқат не жалған екенін анықтайды;
2. Аңыз бойынша Иса пайғамбар VII ғасырдан бастап мұсылмандардың қолында болған Иерусалим қаласында жерленгені жалған не ақиқат екенін анықтайды;
3. Ірі феодалдар Шығыста жаңа жер үлестерді жаулап ала алмағанын жалған не ақиқат ретінде анықтайды;
4. VII - IX ғасырларда арабтардың жаулаушылық жорықтары ислам дінінің әлемдік дінге айналдырғанын ақиқат не жалған екенін анықтайды.

2-тапсырма: Діндердің әлемдік мәдениетке ықпалын анықтаңыздар:

Христиан дінінің
әлемдік мәдениетке
ықпалы

1. _____
2. _____

Ислам дінінің әлемдік
мәдениетке ықпалы

1. _____
2. _____

Дескриптор: білім алушы

1. христиан дінінің әлемдік мәдениетке 1-ықпалын анықтайды;
2. христиан дінінің әлемдік мәдениетке 2-ықпалын анықтайды;
3. ислам дінінің әлемдік мәдениетке 1-ықпалын анықтайды;
4. ислам дінінің әлемдік мәдениетке 2-ықпалын анықтайды.

«Моңғолдар» бөлімі

Тақырып: Моңғолдардың жорықтары Еуразияның саяси картасын қалай өзгертті?

Оқу мақсаты:

6.3.2.5 Ортағасырлық шапқыншылықтар кезіндегі халықаралық қатынастардың ерекшеліктерін анықтау.

Бағалау критерийі: білім алушы

– ортағасырлық шапқыншылықтар кезіндегі халықаралық қатынастардың ерекшеліктерін анықтайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Қолдану

Тапсырма:

Тірек сөздерді қолдана отырып, монғол үстемдігі кезіндегі халықаралық қатынастарды сипаттаңыз.

Тірек сөздер: IV Иннокентий, Пано Карпини, Күйік хан, Рубрук, IX Людовиг

1. _____

2. _____

Дескриптор: білім алушы

– монғол империясы мен Рим империясы арасындағы қарым-қатынасты сипаттайды;

– монғол империясының Француз королімен қарым-қатынасын сипаттайды.

«XIVғасыр - XVI ғасырдың бірінші жартысындағы ортағасырлық еуропалық қоғам» бөлімі

Тақырып: «Қара індет» не себепті жылдам таралды?

Оқу мақсаты:

6.2.4.1 адам өміріндегі қоршаған орта туралы білімнің рөлін түсіндіру

Бағалау критерийі: білім алушы

– адам өміріндегі қоршаған орта туралы білімнің рөлін түсінеді.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Білу және түсіну. Қолдану

Тапсырма. Берілген суреттер бойынша оқиғаларды анықтаңыз.

а) суретте қандай оқиға бейнеленген	
ә) оқиғаның пайда болу себептері қандай	
б) бұл оқиғаның қоршаған ортаға әсерін сипатта	
в) оқиғаның Еуропаның ішкі саясатына әсері қандай	

Дескриптор: білім алушы

- суретте қандай оқиға бейнеленгенін анықтайды;
- оқиғаның пайда болу себептерін анықтайды;
- бұл оқиғаның қоршаған ортаға әсерін анықтайды;
- оқиғаның Еуропаның ішкі саясатына әсері анықтайды.

*«XIV ғасыр - XVI ғасырдың бірінші жартысындағы ортағасырлық
еуропалық қоғам» бөлімі*

Тақырып: «Қара індет» шаруалар көтерілістері мен феодалдық соғыстардың басты себебі болды ма?

Оқу мақсаты:

6.3.2.2 У.Тайлер, Г. Каль жетекшілігімен болған анти-феодалдық көтерілістердің себептері мен маңызын анықтау

Бағалау критерийі: білім алушы

– Адам өміріндегі қоршаған орта туралы білімнің рөлін түсінеді;

– У.Тайлер, Г. Каль жетекшілігімен болған анти-феодалдық көтерілістердің себептері мен маңызын анықтайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Қолдану

Тапсырма. У.Тайлер, Г. Каль жетекшілігімен болған антифеодалдық көтерілістердің себептері мен маңызын жазыңыз.

<i>У.Тайлер көтерілісі</i>	
<i>Көтеріліс себептері</i>	1.
	2.
<i>Г. Каль көтерілісі</i>	
<i>Көтеріліс себептері</i>	1.
	2.
<i>Англия мен Франциядағы көтерілісшілердің жеңілуінің себептері</i>	
1.	
<i>Англия мен Францияда антифеодалдық көтерілістердің тарихи маңызы</i>	
1.	

Дескриптор: білім алушы

- У.Тайлер көтерілісінің 1-себепін көрсетеді;
- У.Тайлер көтерілісінің 2-себепін көрсетеді;
- Г. Каль көтерілісінің 1-себепін көрсетеді;
- Г. Каль көтерілісінің 2-себепін көрсетеді;

– Англия мен Франциядағы көтерілісшілердің жеңілуінің себептерін көрсетеді;

– Англия мен Францияда антифеодалдық көтерілістердің тарихи маңызын көрсетеді.

«Абсолютизм: Батыс пен Шығыс» бөлімі

Тақырып: XIV Людовик мен Ұлы Петр: кімнің билігі айтарлықтай шексіз болды?

Оқу мақсаты:

6.3.1.2 Батыс пен Шығыстағы монархия формаларын (сословиелік-өкілдік және шексіз билік) ажырату.

Бағалау критерийі: білім алушы

– Батыс пен Шығыстағы монархия формаларын (сословиелік-өкілдік және шексіз билік) анықтайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Қолдану

1-тапсырма. Терминге анықтама беріңіз

Абсолютизм: _____
_____
_____

Дескриптор: білім алушы

– шексіз билік ұғымына анықтама береді.

2-тапсырма. Бос орындарға тиісті сөздерді қойып, абсолюттік монархия елдерін анықтаңыз.

Абсолюттік монархия елдеріне Батыста ....., ..., ..., Шығыста ....., ... елдері жатады.

Дескриптор: білім алушы

– Батыс пен Шығыстағы абсолюттік монархия елдерін анықтайды.

3-тапсырма. Батыс пен Шығыстағы монархия формалары:

Кестеге төмендегі басқару формаларын ажыратып орналастырыңыз:

1.Зем Соборы

2.Микадо(император)

3.Парламент

4.Император (Көктің баласы)

5.Бас Штаттар

6.Сегун

7.Кортес

Батыс	Шығыс

Дескриптор: білім алушы

- Шығыстағы сословиелік -өкілдік органын анықтайды;
- Батыстағы сословиелік- өкілдік органын анықтайды.

«Абсолютизм: Батыс пен Шығыс» бөлімі

Тақырып: Юнлэ мен Токугава билігі Батыс билеушілерінің билігіндей шексіз болды ма?

Оқу мақсаты:

6.3.1.5 Саяси биліктің ерекшеліктерін анықтау үшін әр түрлі ел билеушілерінің қызметін салыстыру.

Бағалау критерийі: білім алушы

– Саяси биліктің ерекшеліктерін анықтау үшін әр түрлі ел билеушілерінің қызметін сипаттайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Қолдану

Тапсырма. XIV Людовик пен Юнлэнің мемлекетті басқарудағы ерекшеліктерін анықтаңыз.

<i>XIV Людовик</i>		<i>Юнлэ</i>
	Мәдениетті дамытудағы жетістіктері	
	Экономикалық дамуы	
	Әлеуметтік дамуы	

Дескриптор: білім алушы

- XIV Людовик тұсындағы мәдениетті дамытудағы жетістіктерін анықтайды;
- Юнлэ тұсындағы мәдениетті дамытудағы жетістіктерін анықтайды;
- XIV Людовик тұсында мемлекеттің экономикалық дамуын анықтайды;
- Юнлэ тұсында мемлекеттердің экономикалық дамуын анықтайды;
- XIV Людовик тұсында мемлекеттің әлеуметтік дамуын анықтайды;
- Юнлэ тұсында мемлекеттің әлеуметтік дамуын анықтайды.

Нұр-Сұлтан қалалық №76 мектеп-лицейінің тарих пәні мұғалімі Г. Жаппарова әзірлеген «Дүниежүзі тарихы» оқу пәнінен 9-сыныпқа арналған қалыптастырушы бағалау тапсырмалары ұсынылады.

9-сынып (өтпелі кезең)

«Бірінші дүниежүзілік соғыс» бөлімі

Тақырып: Бірінші дүниежүзілік соғыстың алғышарттары мен себептері қандай?

Оқу мақсаты:

8.3.2.5 - XX ғасырдың басындағы әлемнің аумақтық бөлінуін және мемлекеттердің саяси құрылымын сипаттау;

8.3.2.1 - Бірінші дүниежүзілік соғыстың алғышарттары мен себептерін айқындау.

Бағалау критерийі: білім алушы

– XX ғасырдың басындағы әлемнің аумақтық бөлінуін біледі және мемлекеттердің саяси құрылымын түсінеді

– Бірінші дүниежүзілік соғыстың алғышарттары мен себептерін анықтайды

Ойлау дағдыларының деңгейі: білу және түсіну

1-тапсырма. А.Байтұрсынов «Бұ заманның соғысы», «Соғысушы патшалар» мақалаларын пайдаланып І-дүниежүзілік соғысқа қатысқан державалардың мақсаттарын анықтаңыз және одақтас елдерін жазыңыз

Ұлыбритания _____

_____

Франция _____

_____

Ресей _____

_____

Германия _____

_____

Австро-Венгрия _____

_____

2-тапсырма. І-дүниежүзілік соғыс себептерін маңыздылығына қарай орналастырып қабырға құрастырыңыз, таңдауыңызға дәлел келтіріңіз.

- *Жаңа өткізу нарықтары мен шикізат көздеріне күрес;*
- *Әлемді қайта бөлу;*
- *Жаңа территорияларды жаулап алу.*

Дәлел:

Дәлел:

Дәлел:

Дескриптор: білім алушы

1-тапсырма.

– А.Байтұрсынов «Бұ заманның соғысы», «Соғысушы патшалар» мақалаларын пайдаланып I дүниежүзілік соғысқа қатысқан державалардың мақсаттарын анықтайды;

– I-дүниежүзілік соғысқа қатысқан державалардың одақтас елдерін жазады.

2-тапсырма.

– I-дүниежүзілік соғыс себептерді маңыздылығына қарай орналастырады;

– себептерге дәлел келтіреді.

«Бірінші дүниежүзілік соғыс» бөлімі

Тақырып: XX ғасырдың бірінші жартысындағы қандай ғылыми жаңалықтар мен жаңа технологиялар Бірінші дүниежүзілік соғыстың барысына ықпал етті?

Оқу мақсаты:

8.2.4.3 - тарихи оқиғаларға түсіндірме бере отырып, әскери ғылым мен техниканың және соғыс стратегияларының рөлін бағалау;

8.2.4.2 - тарихи оқиғалардың себептерін, нәтижелерін, маңызын тұжырымдау арқылы ғылымның әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін бағалау.

Бағалау критерийі: білім алушы

- әскери ғылым мен техниканың тарихи оқиғалардағы рөлін бағалау
- тарихи оқиғалардың себептерін, нәтижелерін, маңызын тұжырымдау арқылы ғылымның әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін бағалау

Ойлау дағдыларының деңгейі: Жоғары деңгей дағдылары

Тапсырма: А.Байтұрсынов «Бұ заманның соғысы», «Соғысушы патшалар» мақалаларын пайдаланып таңдау бойынша бір елге SWOT- талдау жасаңыз (Германия, Ұлыбритания, Ресей, Франция)

Күшті жағы	Әлсіз жағы
Мүмкіншілігі	Қауіп-қатер

Дескриптор: білім алушы:

А.Байтұрсыновтың «Бұ заманның соғысы», «Соғысушы патшалар» мақалаларын пайдаланып таңдау бойынша бір елге SWOT- талдау жасайды;

- елдің күшті жағын анықтайды;
- елдің әлсіз жағын көрсетеді;
- мүмкіндіктерін көрсетеді;
- қауіп-қатер тұсын анықтайды.

ҚОРЫТЫНДЫ

Бағалау саясаты оқу үдерісінің бөлінбес бір бөлігі. Бағалау дұрыс болу үшін бағалауға арналған тапсырма сапалы болуы керек. Көптеген жылдар бойы оқушы жетістігі басқа оқушы жетістігімен салыстырмалы түрде бағаланып келді. Критериалды бағалау жүйесінде нақты бір дағдыны тексеру үшін алынған ағымдағы бағалау тапсырмалары бөлім бойынша қамтылған оқу мақсатындағы қорытынды бағалау тапсырмаларына сәйкес жүргізіледі. Сондықтан мұғалім өзінің әрбір әзірлеген тапсырмасын сараптау кезінде «Менің әзірлеген тапсырмам белгіленген бағалау критерийлері арқылы оқушылардың оқудағы жетістіктерін анықтай ала ма?» – деген сұрақ төңірегінде ойланады. Себебі, мұғалімнің тапсырмасынан күтілетін нәтиже оқу мақсатының орындалуының өлшемі болып табылады. Сонымен қатар, оқу мақсаттарына сай ойлау дағдыларының деңгейі туралы ойлану да маңызды. Білу мен түсіну деңгейінен жоғары ойлау дағдыларына жету үшін тапсырманың күрделілік деңгейі ескерілуі тиіс.

Қалыптастырушы бағалау сабақ жүйесінде жеке қарастырылмайтын, сабақпен қатар жүретін процесс. Қалыптастырушы бағалаудың (оқыту үшін бағалау) мәні – бақылау, алынған мәліметтердің интерпретациясы, бұдан арғы іс-әрекеттерді анықтау үшін қолданылуы мүмкін шешімдерді қорытындылау, оқушының жаңа сабақты, тарауды қалай меңгеріп жатқандығын жүйелі түрде бақылап, қадағалап отыру.

Берілген «Негізгі орта мектептің оқу пәндері бойынша қалыптастырушы бағалау тапсырмаларының жинағы» әдістемелік ұсынымдамасының бірінші тарауында қалыптастырушы бағалаудың ерекшеліктері және принциптері ұсынылса, екінші тарауында «Қазақ тілі», «Қазақ әдебиеті», «Орыс тілі және әдебиеті», «Ағылшын тілі», «Математика», «Алгебра», «Геометрия», «Информатика», «Жаратылыстану», «Физика», «Химия», «Биология», «География», «Қазақстан тарихы», «Дүниежүзі тарихы» пәндерінен қалыптастырушы бағалау тапсырмалары ұсынылды.

Жинақ 5-9 сыныптардың оқу бағдарламасының талаптарына сәйкес әзірленген, әр пән бойынша ұсынылған формативті бағалау үлгілері оқыту процесінде критериалды бағалауды іске асыру құралы болып табылады.

Бұл әдістемелік құрал оқушылардың оқу жетістіктерін икемді критериалды бағалауға, сондай-ақ олардың жеке дамуын есепке алу үшін қажетті дескрипторларды оңай анықтауға мүмкіндік береді.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығы.

2. «Қазақстан Республикасындағы бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 бұйрығы.

3. «Қазақстан Республикасындағы бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 бұйрығына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 4 қыркүйектегі № 441 бұйрығы.

4. «Білім алушылардың үлгеріміне ағымдық бақылау, аралық және қорытынды аттестаттау өткізудің үлгілік қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2008 жылғы 18 наурыздағы № 125 бұйрығы.

5. «Жалпы білім беру ұйымдарына арналған жалпы білім беретін пәндердің, таңдау курстарының және факультативтердің үлгілік оқу бағдарламаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 3 сәуірдегі № 115 бұйрығына өзгерістер мен толықтырулар енгізу Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2017 жылғы 25 қазандағы № 545 бұйрығы.

6. «Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің кейбір бұйрықтарына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2019 жылғы 26 шілдедегі № 334 бұйрығы.

7. Аскарлов М.А. О системе критериального оценивания в обучении (из наблюдений опыта учителей на практике в школе)//Молодой ученый. – 2014. – №20.1. – С.34-36. –URL Электронный ресурс: <https://moluch.ru/archive/79/14071/>

8. Формативное оценивание как важный аспект качественного обучения. <http://zkoipk.kz/kz/2016smart1/2471-conf.html>.

9. «Организация и проведение формативного оценивания в рамках обновленного содержания образования». Электронный ресурс:

<http://orleuastana.kz/kz/2017/09/trening-organizatsiya-i-provedenie-formativnogo-otsenivaniya-v-ramkah-obnovlennogo-soderzhaniya-obrazovaniya/>

10. Қазақ тілі мен әдебиеті. Бәйшешек. Оқулық. 2-бөлім. Қазақ тілінен басқа тілде оқытатын 11 жылдық жалпы білім беретін мектептің 6-сыныбына арналған. Ф. Ш. Оразбаева, Ж. Т. Дәулетбекова, А. Қ. Рауандина, Р. С. Рахметова, А. Н. Юсуп, Көкжиек-Горизонт 2018

11. *Қазақтардың зергерлік бұйымдары.* Электронный ресурс: <https://kk.wikipedia.org>

12. Қазақ тілі мен әдебиеті. Бәйшешек. Оқулық. 1-бөлім. Қазақ тілінен басқа тілде оқытатын 11 жылдық жалпы білім беретін мектептің 6-сыныбына арналған. / Ф. Ш. Оразбаева, Ж. Т. Дәулетбекова, А. Қ. Рауандина ж. б. — Алматы: Көкжиек-Горизонт, 2018

13. Қазақ тілі мен әдебиеті. Бәйтерек. Оқулық. 1-бөлім. Қазақ тілінен басқа тілде оқытатын 11 жылдық жалпы білім беретін мектептің 6-сыныбына арналған. / Ф. Ш. Оразбаева, Ж. Т. Дәулетбекова, Р.С.Рахметова, А. Қ. Рауандина, Қ.С.Жайлаубаева — Алматы: Көкжиек-Горизонт, 2018

14. Шерзат Шермет – әл-Фарабиге еліктейтін жас ғалым. Электонный ресурс: <https://official.satbayev.university/kk/massmedia/sherzat-shermet-al-farabige-elikteytin-zhas-galym>

15. Т.Сұлтанбеков. Ғажайып планета. Электонный ресурс: <https://kitap.kz/book>

16. Электондық ресурс: <https://drive.google.com/open>

17. Электондық ресурс: <https://drive.google.com/open>

18. Электондық ресурс: <https://lingualeo.com/ru/jungle/the-lion-and-the-mouse>. *Link to the picture:*

19. <https://www.google.com/search> Электондық ресурс: *Link to the picture:* <https://www.google.com/search>

20. Электондық ресурс: Link to this: <http://tonail.com/snack-time-healthy-foods-for-kids>

21. Электондық ресурс: Link to this: <http://www.ello.org/english>

22. Электондық ресурс: *Go to the link:*

<http://tonail.com>

23. Электондық ресурс:

<http://esol.britishcouncil.org/content/learners/skills/speaking/health-and-fitness>

24. Формативное (формирующее) оценивание: методическое пособие / Е.Н. Кохаева. – Астана: АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы» Центр педагогического мастерства, 2014. (7стр).

25. Мұғалімге арналған нұсқаулық. Химия және Жаратылстану (43-бет) «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ.

Педагогикалық шеберлік орталығы, 2016 «Что такое формирующие оценки и почему мы должны их использовать?» Джудит Додж. Электонный ресурс: <https://www.scholastic.com > teaching-content>

ҚОСЫМША

«Білім алушылардың үлгеріміне ағымдық бақылау, аралық және қорытынды аттестаттау өткізудің үлгілік қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2008 жылғы 18 наурыздағы № 125 бұйрығына өзгеріс енгізу туралы

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2017 жылғы 6 маусымдағы № 265 бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2017 жылғы 16 маусымда № 15233 болып тіркелді.

Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білімнің білім беретін оқу бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарындағы білім алушылардың үлгеріміне ағымдық бақылаудың, оларды аралық және қорытынды аттестаттау жүргізудің үлгі қағидалары

1-тарау. Жалпы ережелер

9) формативті бағалау – сыныпта күнделікті жұмыс барысында жүргізілетін бағалау түрі, білім алушылар үлгерімінің ағымдағы көрсеткіші болып табылады, оқыту барысында білім алушылар мен мұғалім арасындағы жедел өзара байланысты, оқушы мен мұғалім арасындағы кері байланысты қамтамасыз етеді және білім беру процесін жетілдіруге мүмкіндік береді.

3-тарау. Жаңартылған орта білім мазмұны бойынша білім алушылардың үлгеріміне ағымдық бақылау жүргізудің тәртібі

12. Білім алушылардың оқу жетістігін бағалау формативтік және жиынтық бағалау нысандарында жүзеге асырылады.

13. Формативті бағалау оқытудың нақты мақсаттарына білім алушылардың жетуін мониторингтеу және әр білім алушымен сараланған және жеке жұмыстарды одан әрі қалыптастыру үшін жүргізіледі.

17. Формативті және жиынтық бағалау тапсырмаларын педагог өзі дайындайды.

24. Формативті және жиынтық бағалау қорытындысы бойынша ақпарат білім алушыларға және ата-аналарға немесе баланың заңды өкілдеріне қағаз түрінде немесе электронды нұсқада беріледі.

Формативті бағалау нәтижелері тоқсандық және оқу жылының бағасын қою кезінде есепке алынбайды.

МАЗМҰНЫ

Кіріспе.....	3
1 Қалыптастырушы бағалаудың ерекшеліктері және принциптері.....	5
2 Негізгі орта мектептің оқу пәндері бойынша білім алушылардың оқу жетістігін қалыптастырушы бағалау тапсырмалары.....	9
Қорытынды.....	152
Пайдаланылған әдебиеттер тізімі.....	153
Қосымша.....	155

СБОРНИК ЗАДАНИЙ ПО ФОРМАТИВНОМУ ОЦЕНИВАНИЮ ПО УЧЕБНЫМ ПРЕДМЕТАМ ОСНОВНОГО СРЕДНЕГО УРОВНЯ

Введение

В рамках обновления содержания образования определены ценности, цели и задачи школьного образования, отражающие современные реалии и тенденции развития общества.

Одна из актуальных проблем современного общества – формирование личности, готовой не только жить в меняющихся социальных и экономических условиях, но и активно влиять на существующую действительность, изменяя ее к лучшему. Первоочередные конкретные требования к такой личности – творческая активность, ответственность, обладание хорошо развитым интеллектом, профессиональная грамотность. Для реализации этих требований возникает необходимость работы в совершенно новом направлении оценки знаний учащихся. Одним из путей решения этой потребности является анализ знаний учащихся по системе критериального оценивания.

Критериальная система оценивания дает возможность всем детям активно участвовать в процессе учения. На уроке учащиеся включены в творческий процесс, в коллективную работу. Каждый урок – это живой диалог, обсуждение. Учащиеся приучаются вырабатывать совместно с учителем критерии оценки той или иной работы. Все это формирует положительную мотивацию учения [7].

Неотъемлемой частью учебного процесса и в критериальной системе оценивания, который демонстрирует уровень формирования навыков учащихся и усвоения знаний, выявляет трудности в обучении, помогает достичь учебных целей в учебной программе является формативное оценивание.

Применение формативного оценивания становится одним из важнейших критериев новой системы оценки работы учителя. Использование методов формативного оценивания на уроках показало, что у учащихся появился интерес к учебе и ответственность, вырабатываются навыки самостоятельной работы, работы в группе, воспитываются чувства толерантности, коллективизма, взаимопомощи [8].

Данный вид оценивания обеспечивает обратную связь между учащимися и учителем, который дает возможность корректировать учебный процесс без оценки или баллов. Оно проводится в различных формах, приемлемой как для учащихся, так и для учителя, используется в повседневной практике (поурочно, ежедневно), что позволяет учителю и ученику скорректировать свою работу, увидеть и устранить пробелы на ранних этапах, т.е. до проведения сумативных работ. Так же дает возможность учителю отслеживать процесс продвижения учащихся к целям их учения.

Особенности техник формативного оценивания заключаются в использовании аналитических инструментов и приемов для измерения уровня усвоения, прогресса учащихся в процессе познания. Результаты такого оценивания можно применять для выработки рекомендаций по улучшению

обучения и учения.

Содержание учебного материала и сам учебник не являются ограничением для использования педагогом школы других ресурсов и учебных материалов на уроке. Каждый учитель может сделать свой урок интересным, познавательным и полезным для всех обучающихся. Никаких ограничений в совершенствовании качества преподавания учителя в рамках обновления содержания образования не существует. Учитель должен творчески подходить к подготовке уроков, мотивировать и способствовать появлению интереса у учеников к обучению, учитывать потребности и возрастные особенности обучающихся.

В данном сборнике освещены вопросы сущности формативного оценивания, даны образцы задания формативного оценивания по учебным предметам основного среднего уровня, что позволяет рационализировать образовательный процесс.

Сборник адресован руководителям школ, учителям-предметникам, работникам системы среднего образования. Они могут быть использованы также в качестве ресурса для проведения разъяснительной работы среди родителей обучающихся.

1. Особенности и принципы формативного оценивания

Формативное оценивание учебного процесса проводится для того, чтобы получить информацию об уровне усвоения знаний, формировании навыков обучающихся, а также для коррекции учебного процесса, предоставления обратной связи учащимся и их стимулирования.

Основной целью формативного оценивания является корректировка деятельности учителя и учащихся в процессе обучения на основе промежуточных результатов, полученных в процессе обучения. Формативное оценивание используется для выявления сильных и слабых сторон обучающихся.

Основные функции формативного оценивания:

- формирование – установление, формирование и утверждение системы ценностей на практике;
- стимулирование – создание благоприятных условий для достижения учеником ожидаемых результатов и эффективного прогресса;
- мотивирование – пробудить интерес учащихся к обучению и достижению результата[9].

Проведение формативного оценивания – определение, формирование и утверждение системы ценностей на практике. Стимулирование при проведении формативного оценивания – создание благоприятных условий для достижения ожидаемого результата, эффективного продвижения ученика.

Ключевые задачи формативного оценивания:

- мотивация учащихся на устранение имеющихся пробелов в знаниях;
- отследить индивидуальный прогресс и дальнейшая его корректировка;
- обеспечить обратную связь между учеником-учителем-родителем;
- создание атмосферы сотрудничества.

Основные принципы формативного оценивания:

- *Объективность*
- *Взаимосвязь между обучением и оценкой*
- *Ясность*
- *Непрерывность*
- *Направленность на развитие*

При планировании урока учитель должен использовать учебные программы, учебные планы и подготовленные задания для формативного оценивания.

Формативное оценивание можно проводить на любом этапе урока. При подготовке заданий для формативного оценивания необходимо учитывать индивидуальные способности и особенности учащихся.

Обновленные учебные программы включают учебные цели, направленные на ожидаемый результат, при составлении заданий формативного оценивания необходимо обеспечить достижение этих целей.

При составлении задания формативного оценивания необходимо исходить из целей обучения, а критерии оценивания должны соответствовать таксономии Блума – разным уровням навыков мышления.

Критерий оценивания показывают чему должен научиться обучающийся. Для контроля за исполнением задания составляются дескрипторы. Дескриптор - это описание, отражающее конкретные шаги при выполнении задач. В ходе урока используются задания формативного оценивания, составленные в соответствии с целями обучения.

Существуют *открытые* и *закрытые* формы заданий.

Есть несколько видов закрытых заданий: с выбором одного правильного ответа, нескольких правильных ответов, на определение соответствия, определение преемственности.

К открытым заданиям относятся краткие ответы, полные ответы, написание эссе.

Для осуществления формативного оценивания необходимо использовать активные методы обучения.

Оценивание можно проводить в ходе индивидуальной, парной, а также групповой работы. При оценке индивидуальных заданий не следует забывать об индивидуальных способностях и возможностях обучающегося.

При индивидуальной работе необходимо дать возможность и время для самооценивания обучающегося.

В рамках изучения новой темы необходимо допускать больше самостоятельного поиска обучающегося, для чего необходимо создавать задачи, основанные на исследовании.

Учитель должен уметь устанавливать эффективную обратную связь с обучающимися.

Обратная связь заключается в предоставлении учителем информации о достижениях обучающихся. Ребенку нужно дать время, чтобы он смог правильно ответить на вопрос. В случае неправильного ответа, лучше задать дополнительные вопросы и дать ребенку правильное направление.

Обратная связь устанавливает доверие и уважение между учителем и учеником. Установив обратную связь, учитель работает над тем, чтобы определить, что усвоил ученик, какие трудности возникли и направить его на дальнейшее развитие.

Существует множество видов формативного оценивания:

- *Самооценивание*
- *Оценки в парной работе*
- *Оценка в группе*

В процессе самооценивания обучающиеся собирают информацию о своих знаниях, анализируют их, подводят итог своего уровня достижений. Обязательное условие для проведения самооценивания – это знание критериев оценивания за выполненную работу.

Самооценка обучающихся удовлетворяет мотивационные потребности, а также доступность. Обучающиеся, которые могут оценить свою работу, определить, насколько близки они к цели, в дальнейшем могут планировать свою деятельность.

При групповой работе учитель записывает критерии оценивания и дескрипторы, вывешивает на доске. После выполнения задания, группы оценивают друг друга в соответствии с критериями.

Учитель формирует один из видов контроля, обсуждает и одобряет его с участниками.

Формативный метод оценивания предполагает определение элементарных целей, по которым обучающиеся стремятся выполнить задания после разъяснения задачи. По окончании работы учащиеся задумываются о том, насколько достигнуты эти цели.

Неотъемлемой частью формативного оценивания является обратная связь.

Учитель может проводить обратную связь на различных этапах урока, поддерживать тесную связь с обучающимися и прогнозировать ситуации, на которые на следующем занятиях нужно обратить внимание.

Чтобы обратная связь была эффективной:

Учитель должен основываться на таких вопросах, как:

На каком уровне знаний находится ученик?

Что делать, чтобы улучшить ожидаемый результат?

Как я помогу добиться хороших результатов?

Ученик:

На каком этапе обучения я нахожусь?

Как можно добиться хороших результатов?

Что нужно сделать для устранения ошибок?

Существует несколько видов обратной связи: *письменная, графическая, устная.*

При *письменном* виде обратной связи можно написать замечания или похвалы.

А при *устной* обратной связи, давая похвалу, следует говорить и о недостатках.

Следующая ступень формативного оценивания - *анализ результатов* работы обучающихся.

Анализ при формативном оценивании позволяет учителю определить, на какие вопросы обучающийся затрудняется ответить, какая тема или раздел не дается и почему.

Для того, чтобы анализ показал положительный результат, учитель должен опираться на конкретные факты.

Чтобы устранить недостатки и решить проблемы, необходимо определить, как изменить метод обучения.

После формативной оценки для достижения успехов в повышении качества образования рекомендуется вести контрольные листки, папку с обобщением результатов анализа.

Учитель на основе критериев оценки, разработанных в плане урока, и сформированных в соответствии с ним дескрипторов должен дать рекомендации, направленные на повышение уровня обучающихся.

Формативная оценка эффективна тем, что позволяет выявить возможности улучшения обучения, методов и пути достижения целей. При формативном оценивании нет условий сравнить себя с другим человеком, поэтому осуществляется оценка возможностей по типам критериев и рассмотрение путей достижения успеха.

Определение уровня знаний обучающихся по определенным критериям способствует повышению качества образования путем гуманизации образования и учета индивидуальных способностей учащихся.

2. Задания по формативному оцениванию учебных достижений обучающихся по учебным предметам основной средней школы

1. Учебный предмет «Русский язык» (Я-1)

5 класс

Раздел 3 . Жизненные ценности

Тема урока: Твори добро! Употребление синонимов в речи.

Цели обучения:

5.1.4.1. прогнозировать содержание по отрывкам текста.

Цели урока: 1.все учащиеся смогут: прогнозировать содержание по отрывкам текста при помощи наводящих вопросов.

2. большинство смогут : рассуждать о доброте о бескорыстии .

3.некоторые учащиеся смогут: составлять эссе-рассуждение, основываясь на личных примерах.

Задания.

1.Понимание информации по тексту О.Сулейменова Упражнение 243А страница 131 .

Критерии оценивания:

- понимают выражения;
- прогнозируют содержание по отрывкам текста.

Дескриптор:

- определяют тему и идею текста;
- раскрывают смысл выражений;
- рассуждают, объясняют и выражают свое мнение по тексту.

2.Работа в паре. Упражнение 244б

Критерии оценивания:

- подбирают нужные слова в предложениях.

Дескриптор:

- подбирают правильно нужные по смыслу слова.

3.Эссе-рассуждение «Мои добрые дела».

Критерии оценивания:

- объясняют правописание существительных среднего рода
- умеют рассуждать, анализируют и делают выводы.

Дескриптор:

- правильно пишут существительные среднего рода;
- рассуждают, анализируют и делают выводы.

6 класс

Раздел 1. Путешествия и достопримечательности
Тема урока: О семи чудесах света Древнего мира (продолжение)
Группа вводных слов по значению

Цели обучения:
определение главной информации, с пониманием основного содержания текста; понимание и различение группы вводных слов по значению. Прогнозирование содержания текста.

Цели урока:
1. Все учащиеся смогут: пересказывать содержание по отрывкам текста при помощи вводных слов по образцу.
2. Большинство смогут: определять группы вводных слов по значению и использовать их в речи.
3. Некоторые учащиеся смогут: составлять кластер к понятию «Семь чудес света».

Задания.

1. Понимание информации по тексту Н.Иониной «100 великих чудес света». Упражнение 4, страница 20.

Критерии оценивания:

Пересказывают содержание отрывков, используя вводные слова.

Дескриптор:

- пересказывают содержание отрывков с использованием вводных слов;
- приводят аргументы в пользу своего мнения.

2. Работа в паре. Упражнение 2, страница 20

Критерии оценивания:

- записывают ассоциации, связанные с чудесами света Древнего мира.
- формулируют одно высказывание по теме урока.

Дескриптор:

- записывают ассоциации, связанные с чудесами света Древнего мира.
- формулируют одно высказывание по теме урока.

3 Работа в группе .Составить кластер к понятию «Семь чудес света» .

Критерии оценивания:

- составляют кластер;
- используют интернет-ресурсы.

Дескриптор:

- составляют кластер к понятию «Семь чудес света » с использованием интернет-ресурсов.

7 класс

Раздел 7. Генетически модифицированных продукты
Тема урока: XXI – век генетически модифицированных продуктов
Обособленные определения

Цели обучения:

проверить степень владения орфографическими и пунктуационными нормами; развивать навыки ознакомительного чтения, способность определять тему и основную мысль текста.

Цели урока:

1 все учащиеся смогут:
уметь оценивать прослушанный материал с точки зрения содержания, объяснить орфограммы и постановку знаков препинания при обособленных определениях.
2.Большинство смогут: знать о преимуществах и недостатках ГМО, включенных в рацион человека; уметь налаживать логические связи с помощью текстов разных типов между понятиями «человек и «ГМО».
3.Некоторые учащиеся смогут использовать полученные знания для анализа, описания, аргументации, подведения итогов в разных сферах жизнедеятельности.

Задания.

1.Понимание информации по тексту Упражнение 439 А страница 239 .

Критерии оценивания:

- определяют предложение, в котором выражена основная тема текста?
- отвечают на вопрос: Почему новое поколение гербицидов называют «экологически более дружелюбным»?

Дескриптор:

- дают название тексту.
- определяют предложение, в котором выражена основная тема текста?
- отвечают на вопрос: Почему новое поколение гербицидов называют «экологически более дружелюбным» .

2.Работа в паре. Упражнение 439Г

Критерии оценивания:

- выписывают из текста предложение с обособленным определением;
- объясняют постановку знаков препинания.

Дескриптор:

- выписывают из текста предложение с обособленным определением.
- объясняют постановку знаков препинания.

3. Работа в группе. Упражнение 442Г

Критерии оценивания:

- приводят факты, аргументы, примеры;
- используют стратегию «Фишбоун».

Дескриптор:

- приводят факты, аргументы, примеры, используя стратегию «Фишбоун».

9 класс

Раздел 3.

Традиции и культура

Тема урока:

Понятие традиции в культурологии и культура как целостная среда. Синтаксис и пунктуация. Сложные предложения. Сложносочиненные предложения

Цели обучения:

определять основную мысль на основе микротема, выражая свое отношение к услышанному; понимать и определять, что такое сложное предложение и развивать навыки использования знаков препинания в сложных предложениях.

Цели урока:

1 все учащиеся смогут :

Читать текст и понимать смысл пословиц, связанных с темой традиций и культуры. Найти грамматическую основу предложений.

2.Большинство смогут: смогут сделать синтаксический разбор предложений и объяснить постановку знаков препинания в них; сформулировать вопросы к прослушанному аудиотексту, понять и определять, что такое сложное предложение.

3.Некоторые учащиеся смогут: излагать содержание текстов, синтезируя информацию прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала.

Задания.

1.Понимание информации по тексту Упражнение 117 страница, 68.

Критерии оценивания:

- записывают предложения и выделяют в них грамматическую основу.
- определяют количество микротем в тексте.
- формулируют понятие «*Что такое сложное предложение?*».

Дескриптор:

- записывают предложения и выделяют в них грамматическую основу.
- определяют количество микротем в тексте.

- формулируют понятие, что такое сложное предложение.

2. Работа в паре. Упражнение 120 страница 70

Критерии оценивания:

Работать с текстом. Определить значение слов *парцелляция* и *парцелляты*.

Сделать вывод о том, для чего используется парцеллят?

Дескриптор:

- работают с текстом. Определяют значение слов *парцелляция* и *парцелляты*.
- делают вывод о том, для чего используется *парцеллят*.

3. Работа в группе. Упражнение 122 страница 171

Критерии оценивания:

- определяют, есть ли в тексте примеры парцелляции.
- объясняют расстановку знаков препинания в предложениях первых двух абзацев.

Дескриптор:

- определяют, есть ли в тексте примеры парцелляции.
- объясняют расстановку знаков препинания в предложениях первых двух абзацев.

*Из опыта работы учителя русского языка и литературы
Ашмуханбетова Ш.Н.*

5 класс

Раздел: Жизненные ценности

Цель обучения:

5.1.2.1 определять тему и основную мысль, опираясь на вопросы

Критерий оценивания:

Обучающийся

- Определяет тему и основную мысль

- Составляет вопросы разного уровня сложности

Уровень мыслительных

навыков

Навыки высокого порядка

Задание 1.

Прочитайте текст Определите основную мысль.

Древняя легенда

Давным-давно появились люди и два государства: Можно и Нельзя. Они жили по разным законам.

В государстве Можно все было разрешено: воровать, убивать, оскорблять. В государстве Нельзя жители жили иначе: нельзя было убивать, грабить, грубить друг другу.

Государства постоянно враждовали между собой. И вот настал день решающей битвы. Сражение выиграло государство Можно. Оно захватило половину государства Нельзя и установило там свои порядки. В городах и селах бывшего государства Нельзя стали воровать, убивать друг друга, на дорогах хозяйничали разбойники.

Постепенно государство Можно пришло в упадок. И тогда правители государства Можно попросили помощи у государства Нельзя. Долго совещались правители двух государств и пришли к решению объединиться.

Так образовалось новое государство Законаия. В нем установился порядок, а все жители стали довольны и счастливы.

(100 слов)

Задание 2.

Составьте 2 «тонких» и 2 «толстых» вопроса.

Дескриптор

Обучающийся

- задание 1 определяет основную мысль текста на основе заключения;
- задание 2 составляет 2 «тонких» вопроса;
- задание 2 формулирует 2 «толстых» вопроса

7 класс

Раздел: Семья и традиция

Цель обучения:

7СГ5 Участвовать в диалоге по предложенной проблеме, аргументируя свою точку зрения.

Критерий оценивания:

Обучающийся

- Аргументирует свою точку зрения в диалоге.

Уровень мыслительных навыков

Навыки высокого порядка

Задание 1.

Прочитайте текст.

Настоящий героизм

Рома и Петя ехали в автобусе из школы. Мальчики громко обсуждали сегодняшний футбольный матч. Они размахивали руками и ногами, громко смеялись, при этом нецензурно выражаясь. Окружающих это раздражало, но все молчали. Мол, знаем мы этих подростков: им слово, а они десять в ответ.

Впереди сидел старик. По его осанке и выправке можно было догадаться, что он из бывших военных. Никто не обращал на него внимания, пока не раздался его чуть надтреснутый, но всё-таки жёсткий голос:

- Отставить!

В автобусе стояла гробовая тишина. Старик поднялся, опираясь на палку. Когда он повернулся, пассажиры увидели, что вся грудь его в орденах и медалях.

Рома и Петя стояли поражённые... Они поняли, что героизм – это не то, что ты можешь вести себя вызывающе, пренебрегая мнением окружающих. Настоящий герой – вот этот старик! Живая легенда.

(128 слов)

Задание 2.

Определите проблему данного текста. Обсудите в парах.

Задание 3.

Составьте диалог в паре по заданной проблеме.

Дескриптор

- задание 1 определяет проблему текста;
- задание 2 приводит 2 аргумента в поддержку своего мнения;
- задание 3 составляет диалог.

7 класс

Цель обучения:

7СГ2 Определять основную мысль, опираясь на структуру

Критерий оценивания:

Обучающийся:

- Определяет идею прослушанного текста

Уровень мыслительных

Навыки высокого порядка

навыков

Задание 1.

Послушайте текст.

Любите жизнь!

Каждый ребенок рождается для счастья.

Когда мать прижимает беззащитного младенца к груди, она мечтает увидеть его первые шаги, за руку отвести в школу, радоваться победам, вместе преодолевать трудности.

В жизни у человека будут радость и удача, верные друзья и интересные увлечения.

Но иногда из-за каких-то неприятностей или неудач может показаться, что твой мир рушится, и ты не в силах ничего предпринять. Иногда может показаться, что все в мире против тебя.

Но это не так!

Ведь любая, даже самая большая проблема является временной, любая ситуация разрешима.

Надо просто жить!

Надо научиться жить! Необходимо уметь видеть прекрасное вокруг: солнечный день, первый снег, весенний дождь, пение птиц, капли росы на изумрудной синеве неба. Цените каждую минуту. Любите свою жизнь. Воспринимайте её как единственную и неповторимую.

(129 слов)

Задание 2.

Составьте 2 вопроса по его содержанию.

Задание 3.

Ответьте на вопросы одноклассников.

Задание 4.

Определите основную мысль текста.

Дескриптор: *Обучающийся:*

- задание 2 составляет 2 вопроса по содержанию текста;
- задание 3 отвечает на 2 вопроса по тексту;
- задание 4 формулирует основную мысль текста.

7 класс

Цель обучения:

7СГ1 Понимать основное содержание текста, извлекая главную и второстепенную, известную и неизвестную информацию.

Уровень мыслительных навыков

Знание и понимание

Критерий оценивания: *Обучающийся:*

- Определяет основное содержание текста.
- Извлекает главную и второстепенную, известную и неизвестную информацию.
- Формулирует основную мысль текста.

Задание 1.

Прочитайте текст.

Нравственность

Что такое нравственность? Это система правил поведения личности, прежде всего, отвечающая на вопросы: что хорошо, а что плохо, что добро, а что зло. Каждый человек, оценивая своё поведение и поведение других людей, пользуется этой системой правил. В основу этой системы входят ценности, которые данный человек считает важными и необходимыми. Как правило, среди таких ценностей – жизнь человека, счастье, семья, любовь, благосостояние и другие.

В зависимости от того, какие именно ценности выбирает человек для себя, в какой иерархии он их располагает и насколько придерживается, и определяется, какими будут поступки человека – нравственными или безнравственными. Поэтому нравственность – это всегда выбор, самостоятельный выбор человека.

Что может помочь сделать правильный выбор и обеспечить нравственное поведение человека? Только совесть. Совесть, которая проявляется в чувстве вины за безнравственный поступок. Это та единственная сила, которая может обеспечить нравственное поведение человека.

(132 слова)

Задание 2.

Подчеркните в тексте известную вам информацию. Обведите новую для вас информацию.

Задание 3.

Выпишите предложение, содержащее в себе главную информацию.

Задание 4.

Сформулируйте основную мысль текста.

Дескриптор: Обучающийся:

- задание 2 подчёркивает известную информацию;
- задание 2 указывает неизвестную информацию;
- задание 3 выписывает предложение с главной информацией;
- задание 4 формулирует основную мысль текста.

7 класс

Цель обучения:

7.1.4.1 прогнозировать содержание, исходя из основной мысли текста.

Критерий оценивания: Обучающийся:

- Аргументирует свою точку зрения в диалоге.

Уровень мыслительных навыков   Навыки высокого порядка

Задание 1.

Прочитайте текст.

Цель жизни – жизнь

Моя койка в больничной палате стоит возле окна. Сегодня идет необыкновенный снег: пушистые, мягкие даже на взгляд снежинки тихо-тихо кружатся в воздухе. Захотелось открыть окно, поймать хоть одну снежинку, почувствовать ее холодок на ладони и понять: я живой!

В больницу меня привезли вчера, «скорую помощь» вызвала мама, найдя меня, истекающего кровью, на полу в ванной. Когда я очнулся, то увидел мамины глаза, какие-то спящие, потухшие, словно присыпанные пеплом. Но вот она заметила, что я смотрю на нее – и глаза проснулись, вспыхнули, засияли. Я живой!

Я был уверен, что моя жизнь принадлежит только мне, что я могу решать, жить мне или нет, и никого это не касается. Мне было плохо, страшно и больно: я решил все это прекратить. И плохо, страшно и больно стало другим: моей маме, близким, друзьям. Я знаю, что они стоят в коридоре и ждут, но разрешили войти только маме. А когда она вышла, я услышал радостные возгласы. Я живой!

Чудо жизни! Чтобы понять это, мне пришлось ее почти потерять.

Скрипнула дверь. Это пришла мама. Она принесла мне книгу: «Хоть здесь считаешь». Ну что ж, считаю. Книга почему-то сама раскрылась, и я увидел строки:

Цель жизни – жизнь. И если ты живешь,
Ты должен быть борцом во имя жизни...
Буду. Я живой!

Задание 2.

Определите проблему данного текста. Обсудите в парах.

Задание 3.

Составьте диалог в паре по заданной проблеме.

Дескриптор: *Обучающийся*

- задание 2 определяет проблему текста;
- задание 2 приводит 2 аргумента в поддержку своего мнения;
- задание 3 составляет диалог.

*Из опыта учителя русского языка и литературы ШЛ №46 г.
Шымкента Собитовой И.Н.*

2. Учебный предмет «Русская литература»

7 класс

Раздел 1.

Легенды и притчи

Тема урока: Отражение легенд в творчестве А.С.Пушкина.
Стихотворение А.С. Пушкина «Арион». Употребление синонимов в речи.

Цели обучения: читать и анализировать содержание стихотворение «Арион».

Цели урока:

- 1 все учащиеся смогут:
читать и понимать содержание текста стихотворения А.С. Пушкина «Арион».
- 2.Большинство смогут : развивать навыки критического мышления, формировать умение определять тему и идею произведения.
- 3.Некоторые учащиеся смогут : анализировать сюжет, художественные образы и оформлять свое представление в таблицах, кластерах.

Задания.

1.Понимание содержания текста стихотворения «Арион» страница 15 .

Критерии оценивания:

- находят значение слов и выражений в стихотворении А.С.Пушкина «Арион»: *риза, парус, правил грузный челн;*
- составляют картинно-эмоциональный план стихотворения А.С.Пушкина «Арион».
- указывают те чувства, которые испытывает автор, используя стратегию «График эмоций».

Дескриптор:

- находят в толковом словаре значение слов и выражений в стихотворении А.С.Пушкина «Арион»: *:риза, парус, правил грузный челн;*
- составляют картинно-эмоциональный план стихотворения А.С.Пушкина «Арион»;
- определяют чувства, которые испытывает автор , используя стратегию «График эмоций».

2.Работа в группе. Упражнение 244б

Критерии оценивания:

- умеют составлять вопросы по стихотворению А.С.Пушкина « Арион ».

Дескриптор:

- составляют вопросы к тексту.

3. Анализ сюжета, художественных образов и оформление своего представления в таблицах, кластерах.

Критерии оценивания:

- определяют тайну спасения певца;
- находят отличия Ариона А.С.Пушкина от героя древней легенды?
- определяют и обосновывают основную мысль стихотворения А.С.Пушкина «Арион»

Дескриптор:

- определяют тайну спасения певца;
- находят отличия Ариона А.С.Пушкина от героя древней легенды?
- определяют и обосновывают основную мысль стихотворения А.С.Пушкина «Арион».

8 класс

Раздел 3. Сатира и юмор

Тема урока: Антон Павлович Чехов «Толстый и тонкий»

Цели обучения: чтение и анализ содержания рассказа А.П. Чехова «Толстый и тонкий»

Цели урока:

1. все учащиеся смогут :
читать и понимать содержание рассказа А.П. Чехова «Толстый и тонкий»
2. Большинство смогут: формировать навыки критического мышления, обобщения, логических рассуждений на основе анализа произведения.
3. Некоторые учащиеся смогут: сформулировать собственную позицию по отношению к литературным героям произведения, давать этическую оценку их поступкам.

Задания.

1.Работа с текстом рассказа А.П. Чехова «Толстый и тонкий».

Критерии оценивания:

- понимают содержание прочитанного текста;
- обсуждают содержания рассказа «Толстый и тонкий».
- описывают героев, их лица, позы, мимику. Определяют, какой эпизод передал скульптор.

Дескриптор:

- читают и обсуждают содержание рассказа «Толстый и тонкий».
- рассматривают скульптуру, описывают героев, их лица, позы, мимику.
- определяют эпизод, который передал скульптор.

2.Работа в группе.

Критерии оценивания:

- составляют таблицу цитатной характеристики толстого и

тонкого;

- используют стратегию «Бортовой журнал».

Дескриптор:

- составляют таблицу цитатной характеристики толстого и тонкого, используя стратегию «Бортовой журнал».

3. Написание отзыва: «Мои впечатления от рассказа Чехова «Толстый и тонкий»».

Критерии оценивания:

- умеют писать отзыв по теме: «Мои впечатления от рассказа Чехова «Толстый и тонкий»»;
- обосновывают своё мнение.

Дескриптор:

- пишут отзыв: «Мои впечатления от рассказа Чехова «Толстый и тонкий»».
- обосновывают своё мнение.

9 класс

Раздел.

Тема маленького человека

Тема урока:

Пять шинелей в жизни Акакия Акакиевича Башмачкина

Цели обучения:

продолжить углубленный анализ темы «маленького человека» в русской литературе.

Цели урока:

1. Все учащиеся смогут: дать характеристику главным героям повести, продолжить знакомство с темой «маленького» человека в русской литературе.
2. Большинство смогут: формировать умение выражать в устной и письменной форме собственную позицию по отношению к литературному герою произведения, дать оценку его поступкам.
3. Некоторые учащиеся смогут написать эссе: «Маленький человек в большом городе Петербурге».

1. Чтение и понимание содержания текста содержание повести Н.В.Гоголя «Шинель».

Критерии оценивания:

Подготовить краткий пересказ повести.

Составить развёрнутый план повести

Дескриптор:

Учащиеся дают краткий пересказ повести.

Составляют развёрнутый план повести

2. Работа в группе. Поисковое чтение повести Н.В.Гоголя «Шинель».

Критерии оценивания:

- Подобрать в тексте цитаты и ключевые слова к пяти представленным иллюстрациям.(страница 112 ,РЛ 9 класс)
- Озаглавить иллюстрации художников Б.Кустодиева и Кукрыниксов.

Дескриптор:

- Подбирают в тексте цитаты и ключевые слова к пяти представленным иллюстрациям.(страница 112 ,РЛ 9 класс)
- Дают названия к иллюстрациям художников Б.Кустодиева и Кукрыниксов.

3. Анализ сюжета, художественных образов и оформление своего представления в таблицах, кластерах.

Критерии оценивания:

- составляют кластер.

Дескриптор:

- составляют кластер «Пять шинелей Башмачкина ».

*Из опыта работы учителя русского языка и литературы
Ашмуханбетова Ш.Н.*

3. Учебный предмет «Казахский язык и литература» (Т2)

5-сынып

Бөлім

Ұлы Дала табиғаты

Тақырыбы

«Алтынемел» ұлттық табиғи саябағында

Оқу мақсаты

5.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну және нақты ақпаратты анықтау;

Бағалау критерийі

Білім алушы

- нақты ақпаратты анықтай алады;
- мәтіннің мазмұнын біледі.

Ойлау дағдыларының деңгейі

Қолдану

Тапсырма. Мәтінді тыңдап, тірек-сызбаны толықтырыңдар. Тірек-сызба арқылы мазмұнын айтып беріңдер.

«Алтынемел» ұлттық табиғи саябағы

«Алтынемел» – 1996 жылы Алматы облысының Кербұлақ ауданында ашылған ұлттық саябақ. Ол Іле өзенінің солтүстігінде орналасқан. Жер көлемі – 460 метр гектар.

«Алтынемел» саябағы археологиялық ескерткіштерге бай. Онда түрлі-түрлі көне суреттер салынған тастар мен үлкен-үлкен үңгірлер көп.

«Алтынемел» ұлттық табиғи саябағында 1800-ге жуық өсімдіктің түрі, 56-ға жуық жануарлардың түрі, балықтар, құстар бар. Олардың көбі Қазақстанның «Қызыл кітабына» кірген.

Саябақта 17 қорықшы бекеті мен 3 туристік бағыт жұмыс істейді.

(66 сөз)

Дескриптор

Білім алушы

- мәтінді мұқият тыңдайды;
- тірек-сызбада берілген сөйлемдерді толықтыру арқылы мәтіндегі нақты ақпаратты анықтайды;
- тірек-сызба арқылы мәтіннің негізгі мазмұнын түсіндіреді.

Тақырыбы

Шайтанкөл – гажайып құбылыс

Оқу мақсаты

5.2.6.1 тірек сөздерді дұрыс қолданып иллюстрацияларды сипаттау;

Бағалау критерийі

Білім алушы

- иллюстрацияларды сипаттауда тірек сөздерді қолданады.

Ойлау дағдыларының деңгейі

Қолдану

Тапсырма. Берілген тірек сөздерді суреттермен сәйкестендіріңдер. Тірек сөздер мен суреттерге сүйене отырып «Шайтанкөл – ғажайып құбылыс» тақырыбы бойынша ауызша шағын мәтін құраңдар.

Тірек сөздер: керемет, «Бұғылы» тауы, гранитті жартас, қарағайлы орман, 1200 метр биіктікте, ұзындығы, ені, мөлдір.

Дескриптор

Білім алушы

- суреттер мен тірек сөздерді сәйкестендіреді;
- тірек сөздерді қолдана отырып иллюстрацияларды сипаттайды;
- тақырып бойынша әңгімелейді.

Тақырыбы

Оқу мақсаты

Ақсу-Жабағылы қорығы

5.3.5.1 қосымша ақпарат көздерінен тақырыпқа байланысты мәліметтерді ала білу;

Бағалау критерийі

Білім алушы

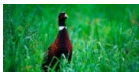

- қосымша ақпарат көздерінен қажетті мәліметтер табады;
- мәліметтер бойынша мәтін құрастырады.

Ойлау дағдыларының деңгейі

Қолдану

Тапсырма. Қосымша ақпарат көздерінен Ақсу-Жабағылы қорығы туралы мәліметтер тауып, кестені толтырыңдар. «Ақсу-Жабағылы қорығы» тақырыбы бойынша мәтін құрастырыңдар. Мәтінді мұқият оқып, сұрақтар құрастырыңдар.

Ақсу-Жабағылы қорығы

	<p>Орналасқан жері</p>	<p>Құрылған жылы</p>		 	

Дескриптор Білім алушы

- қосымша ақпарат көздерінен қажетті мәліметтер табады;
- табылған мәліметтер арқылы кестені толықтырады;
- кесте бойынша мәтін құрастырады;
- мәтін бойынша сұрақтар құрастырады.

Тақырыбы

Оқу мақсаты

Бағалау критерийі

Ойлау дағдыларының деңгейі

Табиғат - жаратылыс пернесі

5.1.1.1 тақырыпты тірек сөздер арқылы болжау;

Білім алушы

- тірек сөздердің мағынасын түсіне отырып, тақырыпты болжайды.

Қолдану

Тапсырма. Тірек сөздер мен суреттерді сәйкестендіру арқылы мағынасын анықтап, Қадыр Мырза-Әлінің «Табиғат - жаратылыс пернесі» өлеңін тыңдаңдар. Өлеңнің тақырыбын болжаңдар[10].

Тірек сөздер: байтақ дала, толған ай, солған ай

Дескриптор

Білім алушы

- тірек сөздер мен суреттерді сәйкестендіреді;
- тірек сөздер арқылы тақырыпты болжайды;
- тірек сөздер арқылы тыңдалған өлеңнің мазмұнын айтады.

6-сынып

Бөлім

Қазақ ұлттық қолөнері. О. Бөкей «Апамның астауы» әңгімесінен (үзінді), Ф.Оңғарсынова «Оюлар» өлеңі (үзінді)

Тақырыбы

Қазақтың ұлттық қолөнері

Оқу мақсаты

6.1.3.1 тұрмыстық-әлеуметтік тақырыптарға байланысты жаңа сөздер мен тірек сөздердің мағынасын түсіну.

Бағалау критерийі

Білім алушы

- қазақтың ұлтық қолөнеріне қатысты сөздерді меңгереді;
- жаңа сөздер мен тірек сөздерді мағынасына қарай дұрыс қолданады.

Ойлау дағдыларының деңгейі

Білу және түсіну

-

Тапсырма. Кестедегі суреттер арқылы жаңа сөздердің мағынасын анықтаңдар. Сөйлемдер құрастырыңдар. Мәтінді тыңдап, мазмұнын өз сөздеріңмен айтыңдар.

Қол+өнер		
Ою-өрнек		Ағаш ою өнері
		Тас ою өнері

		Сүйек ою өнері
		Нышан

Қазақтың ұлттық қолөнері

Қазақ ұлттық мәдениетінің ең байырғы, аса құнды салаларының бірі – қолөнер. Қолөнердің сала-саласында кең қолданылып келген, өнердің өте көне әрі күрделі түрі – ою-өрнек өнері. Ою өрнектер әсемдікпен, сәнділіктің белгісі ғана емес, сонымен бірге халықтың арман-ойының, тілек мүддесінің нышаны.

Жазу-сызу шыға қоймаған ерте заманда адам өз ойын тасқа, сүйекке, ағашқа ойып, қашап түсіріп отырған. Қазіргі қолөнер саласындағы «сүйек ою өнері», «ағаш ою өнері» деген сөздер сол ерте заманда қалыптасқан ұғымдар.

Бір кезде тасқа, ағашқа, сүйекке түсірілген ою-таңбалар келе-келе киізге, алаша, кілем тағы басқа заттарға салынатын болған.

(84 сөз)

Дескриптор

Білім алушы

- суреттер арқылы жаңа сөздердің мағынасын анықтайды;
- жаңа сөздермен сөйлемдер құрастырады;
- жаңа сөздердің мазмұнын түсіне отырып тыңдалған мәтіннің мазмұнын айтады.

Тақырыбы

Қазақтың зергерлік өнері

Оқу мақсаты

6.3.6.1 тақырып бойынша үйренген сөздерін қолдана отырып, мәтінде көтерілген мәселені шынайы өмірмен байланыстыру.

Бағалау критерийі

Білім алушы

- жаңа сөздерді меңгереді;
- диалог арқылы үйренген сөздерін шынайы өмірмен байланыстырады.

Ойлау дағдыларының деңгейі

Білу және түсіну

Тапсырма. Мәтінді оқып, асты сызылған сөздерді кестедегі суреттермен сәйкестендіріп орналастырыңдар. «Менің сыйлығым» тақырыбына диалог құрастырыңдар.

Қазақтардың зергерлік бұйымдары — асыл металдарды әшекейлеп өңдеп, көп жағдайда қымбат тастармен безендіріп алынатын бұйымдар.

Зергерлік әшекей бұйымдардың төмендегідей түрлері болады:

Жүзік, сақина – әйелдердің саусақтарына тағылатын зергерлік бұйымдардың бір түрі. Зергерлер жүзік, сақинаны алтыннан, күмістен жасаған.

Сырға – қыз-келіншектердің аса сүйіп тағатын әсемдік бұйымдардың бірі. Қазақ зергелері жасайтын ай сырға, тас көзді сырға, күмбез сырға, салпыншақ сырға деп аталатын сырғалардың түрлері өте көп.

Шолпы, шаш теңге – қыз-келіншектердің шаштарына тағатын бұйымдары.

Алқа – әйел адамдар мойнына, омырауына тағатын әшекейлі сәнді бұйым.

Білезік – білекке тағылатын әшекейлі, сәндік бұйым. Білезік сыңар қолға да, қос қолға да тағыла береді. Олар көбіне күмістен соғылады[11].

(96 сөз)

Зергерлік әшекей бұйымдар				
				

Дескриптор

Білім алушы

- суреттер арқылы жаңа сөздердің мағынасын анықтайды;
- жаңа сөздерді қолдана отырып диалог құрастырады.

Тақырыбы

Оқу мақсаты

Зергерлік өнер көрмесі

6.2.3.1 ауызша мәтіндер құрауда сұраулы, хабарлы, лепті және бұйрықты сөйлемдердің интонациялық ерекшелігін ескеріп айту.

Бағалау критерийі

Білім алушы

- жай сөйлемдердің түрлерін және олардың жасалу жолдарын біледі;
- сұраулы, хабарлы, лепті және бұйрықты сөйлемдердің интонациялық ерекшелігін ескеріп айта алады.

Ойлау дағдыларының деңгейі Білу және түсіну

Тапсырма. Мәтінді оқып, мәтін бойынша диалог құрастырыңдар. Жай сөйлемнің барлық түрлерін қолданыңдар. Диалогтегі сұраулы, хабарлы, лепті және бұйрықты сөйлемдердің интонациялық ерекшелігін ескере отырып, бір-біріңмен тақырып бойынша сөйлесіңдер.

Қазақстан Республикасы Ұлттық музейінде Қазақ хандығының 550 жылдығына орай «Зергерлік өнер» атты көрменің ашылуы өтті.

«Зергерлік өнер» көрмесіне «Әдемі-ай» өнер музейінің топтамаларынан сирек кездесетін зергерлік бұйымдар қойылды. «Әдемі-ай» өнер музейінің негізін 2011 жылы танымал коллекция жинаушы, өнертанушы Бахаргүл Төлеген қалады. Бүгінгі таңда музей экспозициясының қоры мыңнан астам экспонаттардан тұрады.

Барлық әшекейлер қазақ халқының тарихымен тығыз байланысты және тамыры мыңдаған жылдарға бойлайтын ұлттық мәдениеттің дамуын көрсетеді.

(65 сөз)

Дескриптор

Білім алушы

- мәтін бойынша диалог құрастырады;
- сұраулы, хабарлы, лепті және бұйрықты сөйлемдердің интонациялық ерекшелігін ескеріп, бір-бірімен тақырып бойынша сөйлеседі.

Тақырыбы

О. Бөкей «Апамның астауы» әңгімесінен (үзінді)

Оқу мақсаты

6.4.3.1 жазба жұмыстарында теңеу, эпитет сөздерін қолданып жазу.

Бағалау критерийі

Жазба жұмыстарында теңеу мен метафораны қолданады

Ойлау дағдыларының деңгейі Қолдану

1-тапсырма. Мәтінді оқып, мәтіннен теңеулерді тауып жасалу жолдарын түсіндіріңдер. Теңеулерді пайдаланып, тақырып бойынша 3 сөйлем құрастырып жазыңдар.

АПАМНЫҢ АСТАУЫ (1)*

...Он бес жасыма дейін апамның қойнына жаттым; он бес жасыма дейін әкенің, шешенің кім екенін білмей, сол айналайын Апамның тәрбиесінде өстім; он бес жасыма дейін Апамның етегіне жабысып, соңынан қалмай бүлкектеп құлындай еріп ер жеттім. Сол кісімен жүрсем, мал сойған үйдің құлағы, тәттісі мен дәмдісі менің аузыма тиетін. Мен ол кезде Апамның өмір тарихын, тіпті кім екенін білмей алаңсыз шуақты күндерге марқайып маңар едім. Бүгінде көз алдымда: арық ашаң кемпір, тарамысты мықты саусақтар, еріні мен иегін күйік шалып тыртықтанған әдемі ажар, кимешегінен дудырап шығыңқырап жүретін ақ шалмаған қара бұйра шаш қана... менің көз алдымда:

қандауырынын қайрап, басының қаны тасыған еркек-ұрғашының кеудесіне мініп,арам қанын ағызып тұрған;немесе тері илеп,көн тігіп отырған;жүн түтіп, арқан ескен,жіп иіріп, алаша тоқып, оюлап сырмақ тігіп отырған Апам;..ертеректе қазақ әйелі не істеу керек болса түгел қолынан келетін Апам;қазақ әйелінің ғана емес,ер-азамат атқарар істі қара нардай қасқая көтерген Апам.

(Оралхан Бөкеев)

(138 сөз)

2-тапсырма. Мәтінді оқып, мәтіннен эпитетті табыңдар. Эпитетті пайдаланып, тақырып бойынша 2 сөйлем құрастырып жазыңдар.

АПАМНЫҢ АСТАУЫ (2)*

...Қазір ойлаймын, егер қазақтың әйелдері атқарар бүкіл ісмерліктің қолөнер институтын немесе фабрикасын ашып, менің апамды бастық сайласа,тұтас бір он саусағы өнер ұрпақ дайындап шығарар еді. Иә, ол кісі тірі кезінде ешкім елеп-ескермеген алтын қолды құдіретті әйел еді. Қазақта осыншалық мықты, осыншалық ақылды ұлы әйелдер болғаны қандай жақсы. Бірақ біздер, жиырмамыншы ғасырдың азаматтары көп ретте осындай асылымызды байқамай айналып өтер едік. Айрылып қалған соң ғана айы өтіп, сан соға өкінер едік.Өзгені қойып, мықтымсынып жүрген мына менің өзім сол Апамнан тірі кезінде неге ғана бәр-бәрін: киіз басып, үй тігуді, арқан есуді, тері илеп, өңдеп киім тігуді, алаша тоқып, өрнектеп сырмақ тігудің, саба, сүйретпе, торсық істеудің бүкіл қыр- сырын тәптіштеп жазып алмадым. Енді міне ... қолымызды мезгілінен кеш сермеп отырғанымыз...

(Оралхан Бөкеев)

(117 сөз)

*Астау – ағаштан ойылып жасалған ас салатын ыдыс [12].

Дескриптор

Білім алушы

- теңеулер мен эпитеттің жасалу жолдарын анықтайды;
- теңеулер мен эпитетті қолданып, тақырып бойынша сөйлемдер құрастырады.

Бөлім

8-сынып

Білім. Ғылым. Инновация

Тақырыбы

Мен армандайтын мектеп

Оқу мақсаты

8.1.5.1 тірек сөздер, автор көзқарасы мен көңіл күйі арқылы негізгі ойды анықтау;

Бағалау критерийі

Білім алушы

- тірек сөздер, автор көзқарасы мен көңіл күйі арқылы негізгі ойды анықтай алады.

Ойлау дағдыларының деңгейі

Қолдану

Тапсырма. Берілген тірек сөздердің мағынасын анықтап, тыңдалған мәтін бойынша сұрақтарға жауап беріңдер.

Тірек сөздер: артықшылығымыз, талапқа сай, өзекті, өркениетті.

- Саша, сәлем! Оқу жылының басталуымен құттықтаймын!
- Рақмет, Әлібек, сені де құттықтаймын!
- Мектебінде қандай инновация бар?
- Біздің мектебіміз жаңа, сондықтан көп *артықшылығымыз* бар. Сексеннен аса кең әрі жарық кабинет бар. Олардың барлығы *талапқа сай*. Жаңа компьютермен жабдықталған, ғаламтор қосылған. Бес мыңдай кітап қоры бар кітапхана жұмыс істейді. Мұғалімдеріміз де – білімпаз кісілер. бізге басқа не керек?
- Солай деп осылайсың ба? «*Өзекті* мәселе шешілген, кемшілік жоқ», – дейсің ғой?
- Айтпақшы, ұмытып барамын, мектепте жүзу бассейні бар. Он шақты үйірме жұмыс істейді. Би, домбыра, қазақша күрес, самбо, таэквондо, тоғызқұмалақ және тағы басқа...
- Оның бәрі жақсы-ау... Бірақ қазір мектептер жаңаша жұмыс істей бастады ғой.
- Сонда бұлар – инновация емес пе?
- Қазір *өркениетті* елдердің мектептерінде оқушылар сабақты өздері таңдап оқиды екен...

Сұрақтар:

1. Әлібек пен Саша не туралы әңгімелесті?
2. Олардың көңіл-күйлері қандай екен?
3. Автордың ойынша жаңашыл мектеп қандай болуы тиіс?
4. Тірек сөздерді қолдана отырып тақырып бойынша қандай сөйлемдер құрастыра аласыңдар?
5. Сен қандай мектепті армандайсың?

Дескриптор

Білім алушы

- мәтінді мұқият тыңдайды;
- тірек сөздердің мағынасын түседі;
- кейіпкерлердің көңіл- күйін, автор көзқарасын анықтайды;
- мәтіндегі негізгі ойды түсіндіреді.

Бөлім

Білім. Ғылым. Инновация

Тақырыбы

Электронды кітапхананы пайдаланамын

Оқу мақсаты

8.2.1.1 тұрақты тіркестер мен көркемдегіш құралдарды қолданып, ауызша мәтіндер құрау;

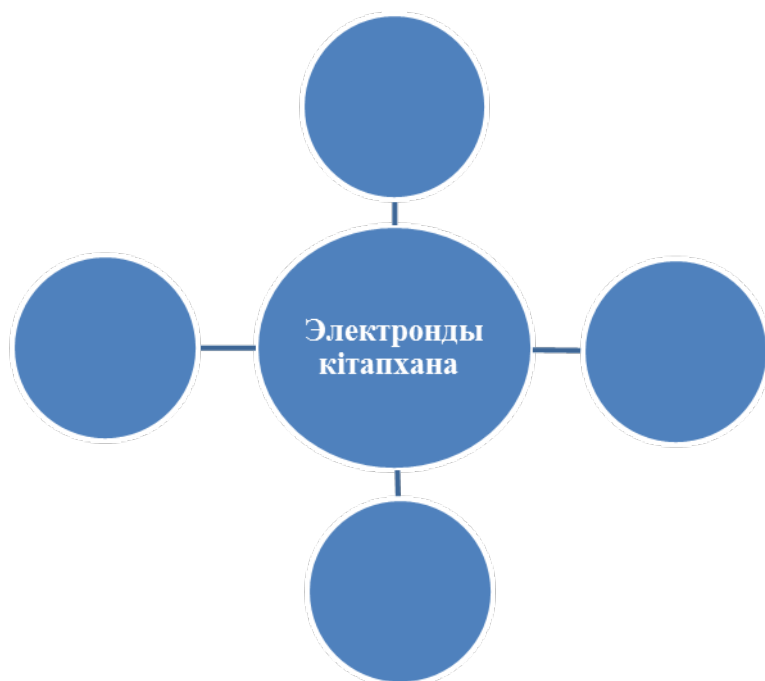
Бағалау критерийі

Білім алушы

- ауызша мәтін құрауда тұрақты тіркестер мен теңеулерді қолданады.

Ойлау дағдыларының деңгейі Қолдану

Тапсырма. Тақырып бойынша тұрақты тіркестер ойлап табындар. Тенеулерді пайдаланып, ауызша мәтін құраңдар.

Дескриптор

Білім алушы

- тақырып бойынша тұрақты тіркестер ойлап табады;
- тұрақты тіркестер мен тенеулерді пайдалана отырып сөйлемдер құрастырады.

Бөлім

Білім. Ғылым. Инновация

Тақырыбы

Жоба жұмысын орындадым

Оқу мақсаты

8.3.4.1 мәтіндердің түрлерін, тілдік ерекшеліктерін салыстырып, талдау жасау;

Бағалау критерийі

Білім алушы

- мәтіндердің түрлерін, тілдік ерекшеліктерін салыстырады;
- мәтіндерге талдау жасайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі

Қолдану

Тапсырма. Мәтіндерді мәнерлеп оқып, түрлерін анықтаңдар. Тілдік ерекшеліктерін салыстырып, талдау жасаңдар.

1-мәтін

Бүгін «Қазақ тілі» сабағында жоба жұмысын қорғадым. «Тақырып: «Менің болашақ үйім». Өзім үшін тақырып қызық әрі өзекті болды. Себебі менің арманым – жекежайда тұру. Бос уақытта ғаламтордан екі-үш қабатты жекежайлардың суреттерін тамашалағанды ұнатамын. Соларға қарап, болашақ үйімді көзіме елестетемін.

Жобаны жасау үшін жеделдетіп ғаламтор сайттарын қарадым. Ертелі-кеш соны ойлады, зияткерлік бағдарламаларды іздедім. Ойым онға, санам санға бөлінді.

Болашақ үйімнің сызбасын он шақты күнде өзім жасадым. Ағаштан салынатын екі қабатты үлкен үйдің терезелері тауға қарайды. Ауланың төртке жуық аумағына арша мен шырша отырғызамын. Есіктің алдындағы хауыздың айналасына алуан түрлі гүлдер егемін. Аулаға бес-алты аңның, құстың мүсіндерін орналастырамын. Қақпаның екі жағына мәжнүн талын егемін.

Есік алдындағы террасадағы аспалы құмырада гүл өседі. Жаяу жолдың екі жағына онға жуық аспалы шам ілемін.

Менің жұмысым «Ең үздік жоба» аталымына ие болды. Инновациялық технологиялар армандаған үйімнің жобасын жасауға көмектесті. Ал мен оны әлі де терең игеруді қалаймын [13].

2-мәтін

Қ.Сәтпаев атындағы ҚазҰТЗУ-да түрлі салаларды зерттеп жүрген Шерзат Шермет өзінің зерттеулері туралы былай дейді:

– Мен үш бағытта зерттеу жүргізіп жүрмін. Біріншісі – психологиялық бағытта. Себебі, менің мамандығым – инженер-педагог. Қазір көп жастар оқу бітірген соң, мамандығы бойынша жұмыс істемейді. Осының себебін зерттеп жатырмын. Екінші бағытым – энергетика саласында. Ескі диірмендерді су-электр станцияларына айналдырғым келеді. КСРО кезінде ұнды су диірмендері арқылы тартатын. Қазір оларды ешкім қолданбайды, қараусыз қалып кетті.

Ал енді үшінші бағытым – химия. Мен оны енді бастап жатырмын. Жетекшім – Абдиқаримов Малик Нығманұлы. Екеуіміз мұнайдың химиялық қалдықтарын зерттеп жатырмыз. Біздің еліміздегі мұнайдың құрамында парафинді күкіртті қосылыстар өте көп. Соның есесінен қалдықтар тіптен көп төгіліп жатыр. Мысалы, қазіргі таңда Каспий өңірінің өзінде 125 кен орны бар. Олар жыл сайын бірнеше тонналап мұнай қалдықтарын төгіп жатыр. Бұның қоршаған ортаға зиянын айтпаса да түсінікті шығар. Ол қалдықтардан парафин шөгінділері жиналып қалады. Осыны зерттеу үшін Құмкөл кен орнының мұнайларын алдық. Соларды зерттей келе жетекшім спорт алаңдарына төселетін битум жасап шығарды. Ал, елімізде ондай заттардың бәрін шетелден сатып алады.

Біз мұнай қалдықтарын өңдей отырып, осындай пайдалы заттарды шығарсақ дейміз. Бұл жобаны әлі ешқайда ұсынбадық. Тек осы туралы мақалалар жазып, халықаралық конференцияларда қорғадық... [14].

Дескриптор

Білім алушы

мәтіндердің түрлерін ажыратады;

- тілдік ерекшеліктерін анықтай алады;
- мәтіндер бойынша талдау жасай алады.

<i>Бөлім</i>	Білім. Ғылым. Инновация
<i>Тақырыбы</i>	<i>Ғажайып планета – жанды планета</i>
<i>Оқу мақсаты</i>	8.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, интервью жазу;
<i>Бағалау критерийі</i>	<i>Білім алушы</i> <ul style="list-style-type: none"> - мәтіндердің мазмұнын түсінеді; - жанрлық және стильдік ерекшеліктерін анықтайды; интервью жазады.

Ойлау дағдыларының деңгейі Қолдану

Тапсырма. Мәтіндерді мәнерлеп оқып, жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, интервью жазыңдар.

1-мәтін

«Байқоңыр-12» өзіне жүктелген тапсырманы ойдағыдай орындап, «Тұңғыық» жұлдыздар жүйесінен екпіндей көтеріліп, Орталық космос станциясының мекен-тұрағына қарата ақпа жұлдыздай заулап келе жатыр еді. Экипаж кемедегі жұмыстың бәрін автокосмонавқа жүктеп, үш айлық терең ұйқыға кеткен-ді. Мұндай алыс жолдарды космонавтар анабиоздық ұйқыда өткізеді ғой. Әйтпесе жүздеген жылдарға созылатын космостық саяхатқа олардың өмірі жете ме? «Байқоңыр-12» кемесі мылқау тыныштықта космос әлемін тіліп үнсіз жүзіп келеді. Ең ақыры эзілқой Кибер де «шешініп» жатып қалған. Кенет «апат» аппаратының кернейі сарнап қоя берді. «Байқоңыр-12» жүрісін баяулатып кібіртіктеп қалыпты. Бұған алдымен Кибер оянды. Ол жанұшыра жүгіріп, механик Осиповты жұлқылады. Әпсәтте бүкіл экипаж аяғынан тік тұрды. Осипов электрондық миды іске қосты.

— Не боп қалды?

— Жанар отын секциясында апат!

— Хауіптілігі қандай?

— «Байқоңырға» міндетті түрде қону керек! [15]

(116 сөз)

2-мәтін

Планетаның табиғаты өте қызық екен. Кеменің үлкен телеэкранынан ойлы-қырлы сарғыш алқап көрінді. Бір ғажабы кілемнің түгіндей ғана шөп тәріздес бірдеңе ескен тақыр дүние. Тек оқта-текте ғана арқан жіп сияқты шубалған ағаштар бой созып шайқалады. Мәриям теледүрбімен жан-жақты түгел шолулап қарап шықты. Көңілсіз де қорқынышты. Алғашында қарайған тас сияқты бірдеңелер қарауытып жатыр еді, кейін олардың бәрі зым-зия болып

ұшып кетті. Олардың жаны бар хайуанаттар екені айдан анық. Сезім мүшелері де ерекше дамыған. Томпаңдаған борсық тәрізді.

Бұл планетаның қос Күні де біздің жақтың Күніндей кішкентай екен деп ойлады Мәриям. Сол сәтте оның жүрегі дүрсілдеп өзінің үйреншікті жерін сағынды. Планета атмосферасы жөңкіліп жүрген сүлік тәрізді «кұстарға» толы. Кәдімгі бір мұхит сияқты дөңбекшіп, шалқып, толқын атып жатқандай. Әредік-әредік жарқылдап от шығады. Бейнебір бұлтсыз күнгі найзағай іспетті.

Шындығына келсек космонавтар мұндай жағдайға душар боламыз деп мүлде ойламаған-ды. Үстеріндегі скафандрларының биотокқа қарсы күресер қорғанышы жоқ.

Алып шыққан биомагнит аппаратының қуаты да мына планетада түкке аспай қалды. Мәселе биологқа келіп тірелді [16].

(154 сөз)

Дескриптор

Білім алушы

- мәтіндердің жанрларын ажыратады;
- стильдік ерекшеліктерін сақтай отырып интервью жазады.

9-сынып

Бөлім: Қазақ жазуының даму жолы

Тақырыбы: Орта ғасыр: түркі тілі – ғылым тілі

Оқу мақсаты: 9.2.3.1 коммуникативтік жағдаятқа сай сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп, өз ойын жеткізу.

Бағалау критерийі Білім алушы

- коммуникативтік жағдаятқа сай сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп, өз ойын жеткізеді.

Ойлау дағдыларының деңгейі Қолдану

Тапсырма.

1. Оқылған, тыңдалған мәтіннің мазмұнына сүйеніп, орта ғасырдағы жазу мәдениеті мен ғылымның дамуына қатысты диалог құрыңдар. Диалогте өздік етістерді, арнайы лексиканы қолданыңдар.

Арнайы лексика: түркі халықтары, түрлі жазу таңбасы, төл жазу, араб таңбасы, пайдаланылды, ортақ ескерткіштер.

Дескриптор

Білім алушы

- берілген тақырыпқа 8 үнқатымнан тұратын диалог құрайды;
- коммуникативтік жағдаятқа сай сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп, өз ойын жеткізеді;
- диалог құрауда өздік етістерді, арнайы лексиканы дұрыс қолданады.

Тақырыбы: Тасқа қашалған жазулар
Оқу мақсаты: 9.3.3.1 Ғылыми стильде (аннотация, пікір, тезис, мақала, баяндама, презентация) жазылған еңбектердің тілдік және жанрлық ерекшелігін анықтап, талдау жасау.

Бағалау критерийі:

- ғылыми стильде жазылған еңбектердің тілдік және жанрлық ерекшелігін анықтайды;
- аннотация, пікір, тезис, мақала, баяндама, презентация талдау жасайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі Қолдану

Тапсырма. Курсивпен жазылған сөздер бойынша сөздік жұмысын жасаңдар.

2. Кез келген синоним сөздермен 3-4 сөйлем құрастырыңдар.
3. Мәтінді оқып, стилін анықтаңдар.

<i>сөздер</i>	<i>синонимдер</i>
<i>құлпытас</i>	
<i>шумер, мысырлық, этрустар</i>	
<i>мәйіт</i>	
<i>Түркі қағандығы</i>	
<i>Рәміздік мән-мағынасы</i>	
<i>сақтар</i>	
<i>бітіктастармен</i>	
<i>әрлеу, нақыштау, бедерлеу</i>	
<i>дүниетанымының</i>	
<i>өрнекті көктастар</i>	
<i>тыйым салынды</i>	

Құлпытас – бейітке қойылатын тас белгі. Дүниежүзі халықтарында құлпытастың көптеген түрі кездеседі.

Ежелгі *шумер, мысырлық, этрустар* заманында құлпытастар адам мүсіні түрінде жасалды. Құлпытасқа адам бейнесі қашап салынды. Оны *мәйітпен* бірге қою дәстүрі ғұн заманы. *Түркі қағандығы*, қыпшақ түркеш дәуірлерінде кең жайылды.

Құлпытастардың шығу тегі, *рәміздік мән-мағынасы* туралы ғалымда нақты тұжырым қалыптаспаған. Қалай болғанда да, қазіргі қазақ даласындағы құлпытастардың арғы тарихи *сақтар* мен ежелгі түркілердің тас мүсіндерімен, сондай-ақ көне түркі жазуы қашалған *бітіктастармен* байланысты екен анық.

Құлпытастарды *әзірлеу, нақыштау, бедерлеу* ісі сол кезеңде өмір сүрген халықтың қолөнері мен мемориалдық үрдісі, салт-дәстүрі, әдет-ғұрпы мен *дүниетанымның* белгісі іспетті. Мысалы, түркі жерінде ислам дінінің

таралуына байланысты бейнелі құлпытастардың орнына *өрнекті көктастар* қойылатын болды. Ислам дінінде қабір басына белгі қоюға рұқсат етілді. Бірақ аса үлкен құлпытас қойып, оған адамның, малдың немесе әлдебір заттың суретін бейнелеуге *тыйым салынды*. Сондықтан құлпытастарға арабша «Құран» сүрелері мен аяттар жазылды.

Түркістандағы Ясауиге қойылған құлпытаста, сонда жерленген қазақ халқының атақты хандары мен қайраткерлерінің басына қойылған құлпытастарда осы үрдіс сақталған.

Дескриптор Білім алушы:

- берілген сөздерге синонимдер табады;
- синоним сөздермен сөйлем құрастырады;
- мәтіннің стилін анықтайды.

Бөлім:

Қазақ жазуының даму жолы

Тақырыбы:

Әлемдік жазу мәдениетінің реформаторы

Оқу мақсаты

9.1.1.1 тыңдалатын мәтіндегі тірек сөздерді (фразалар мен дәйексөздерді) талқылай отырып, тақырып пен көтерілетін мәселені болжау.

Бағалау критерийі

Білім алушы

- тыңдалатын мәтіндегі фразалар мен дәйексөздерді талқылай отырып, тақырып пен көтерілетін мәселені болжайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі

Жоғары деңгей дағдылары

Ахмет Байтұрсынұлы қазақтың ұлттық жазуының теориясын алғаш рет ғылыми негіздеді. Ғалым мың жыл бойы қолданылып келген араб таңбасын жетілдіріп, қазақтың төте жазуын жасады. Бұл таңбалар қазақтың ауызша және жазбаша тілінің сәйкестігін реттеді. А. Байтұрсынұлы «Әліпби деген тілдің негізгі дыбыстарына арналған таңбалардың жинағы. Әліпби – неғұрлым оқуға, жазуға жеңіл болса, үйретуге оңай болса, заманымыздағы өнер құралдарына орнатуға қолайлы болса, соғұрлым әліпби жақсы болмақшы» деген еді. Ғалым жүйелеген таңбалар меңгеруге жеңіл болды, әріптің дыбыстан аз болуы қазақ тілінің сингармониялық заңымен байланысты. Ғалымның ұстанымдары бүгін де сақталып, ұлт жазуының жаңа жүйесіне тірек болу керек[17].

Тапсырмалар.

1. Тыңдалатын мәтінге берілген тірек сөздерді (фразалар мен дәйексөздерді) талқылай отырып, тақырып пен көтерілетін мәселені болжаңдар.

Тірек сөздер: төл жазу, ұлттық әліпби, негізделді, жетілдіру, дыбыс, дыбысталуы, ретте, жүйеле.

Мәтіннің тақырыбы _____

Мәтінде көтерілетін мәселе _____

2. Мәтінді тыңдап, тақырыбы мен көтерілетін мәселені анықтаңыздар.

Мәтіннің тақырыбы _____

Мәтінде көтерілген мәселе _____

Дескриптор   *Білім алушы*

- тірек сөздер арқылы тыңдалатын мәтіннің тақырыбы мен көтерілетін мәселені болжайды;

мәтінді тыңдап, тақырыбы пен көтерілетін мәселені анықтайды.

Тақырыбы:

Көне түркі жазуын зерттеушілер

Оқу мақсаты:

9.2.1.1 тыңдалатын мәтіндегі фразалар мен дәйексөздерді талқылай отырып, тақырып пен көтерілетін мәселені болжау.

Бағалау критерийі

тыңдалатын мәтіндегі фразалар мен дәйексөздерді талқылайды;

тақырып пен көтерілетін мәселені болжайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі   Қолдану

Тапсырма.

Мәтінді тыңда. «Түртіп алу» тәсілімен негізгі ақпараттарды жазыңдар.

1. Аудиомәтін

2. «Түртіп алу» тәсілімен негізгі ақпараттарды жазыңдар.

Негізгі ақпарат

Дескриптор   *Білім алушы:*

✓ мәтінді тыңдайды;

✓ негізгі ақпаратты анықтай алады.

Тақырыбы:

Күлтегін

Оқу мақсаты:

9.4.3.1 Жазба жұмыстарында афоризмдерді тиімді қолданып жазу

Бағалау критерийі:

жазба жұмыстарында афоризмдерді қолданып жазады.

Ойлау дағдыларының деңгейі   Қолдану

Тапсырма.

1. орыс халқы мен қазақ халқының мақал-мәтелін жазып, салыстырыңдар.
2. суреттегі қандай ескерткіш екенін анықтап, сыртқы бейнесін сипаттап жазыңдар.

орыс халқының мақал-мәтелі	қазақ халқының мақал-мәтелі	ортақ ойы	ерекшелігі

3.

Тірек сөздер: Құлпытас, қашап жазу, көне түркі, жазба ескерткіш.

Дескриптор Білім алушы:

- ✓ мақал-мәтелдерді жазады, салыстырады, ортақ ойды, ерекшеліктерін анықтайды;
- ✓ Суретті анықтап, тірек сөздермен сипаттайды.

Тақырыбы:

Қазақ жазба мәдениетінің даму тарихы

Оқу мақсаты:

9.2.4.1 Эссе құрлымы мен дамуын сипаттап, мәселе бойынша ұсынылған шешімнің артықшылығы мен кемшілік тұстарын салыстыра отырып, өз ойын дәлелдеп жазу.

Бағалау критерийі:

- эссе құрлымы мен дамуын сипаттайды;
- мәселе бойынша ұсынылған шешімнің артықшылығы мен кемшілік тұстарын салыстырады;
- өз ойын дәлелдеп жазады.

Ойлау дағдыларының деңгейі

Жоғарғы деңгей дағдылары

Тапсырма.

«Тіл және өркениет» тақырыбында ойынды эссе түрінде жазыңыз. Онда халықтың даму тарихындағы ауызша және жазбаша тілдің маңызын, артықшылығы мен кемшілігін көрсетіңіз. Өз ойыңызды дәлелдеңіз.

Дескриптор Білім алушы:

- ✓ кіріспе бөлімде тақырыпқа түсінік береді;
- ✓ өз ойын жазады;
- ✓ негізгі бөлімде өз көзқарасын айқындайды;
- ✓ тақырыпқа қорытынды жасап, ұсыныс білдіреді.

From the experience of an English teacher Adamova B.K.

Grade 5

Unit: «Living things»

The theme: «Living things»

Learning objective: 5.4.1 Understand the main points in a limited range of short simple texts on general and curricular topics

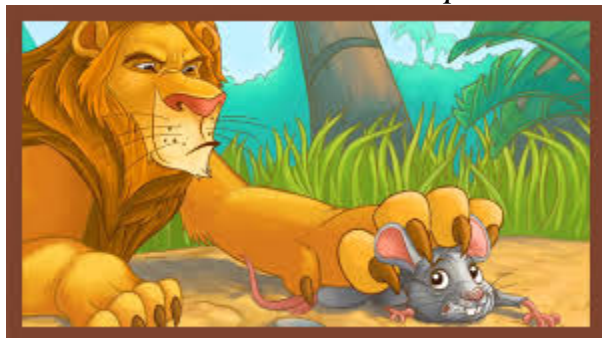
Assessment criteria: Read the given text and identify the general information

The Level of thinking skills: Knowledge and comprehension

Task

Read the text carefully and do the task below

picture-1

A lion is sleeping in his den. A mouse runs into the lion's den, jumps on his head and sits on his nose. The lion is angry. He takes the mouse in his strong paw. "What are you doing, silly mouse?" roars the lion. "I will eat you".

The mouse is crying. "Please, don't eat me. Perhaps one day I can help you".

The lion laughs when he hears it. How is a little mouse going to help the King of Beasts? However he lets the mouse go.

Some days later the mouse is looking for food in the forest. Suddenly she sees the lion in a big net. The mouse begins to chew the net. She is making big holes in it. And the lion jumps out from the net. He is free.

"There", says the mouse. "You see how a little mouse can help a lion".

Link to the text: <https://lingualeo.com/ru/jungle/the-lion-and-the-mouse>

Link to the picture:

https://www.google.com/search?q=lion+and+mouse+picture&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=eDgprqCbPULNTM%253A%252CeBD6fBeyaeD9PM%252C_&vet=1&usg=AI4_-kRuzeZnGY8IAIDMHjEqtO-dGllvOw&sa=X&ved=2ahUKEwjaormJuLfkAhXkIYsKHbBRB7sQ9QEwBnoECAyQEA#imgrc=Ky73CFZ60xNYTM:&vet=1

Find and match the halves of the sentences

table-1

4. What are you doing silly mouse?	D. One day I can help you
5. Please don't eat me	E. However he lets the mouse go
6. The lion laughs	F. I will eat you

Keys:

1.C

2.A

3.B

Descriptor: *A learner*

- reads the given text
- identifies the general information

From the experience of an English teacher Adamova B.K.

Grade 5

Unit: «Living things»,

The theme: «Living things»

Learning objective: 5. 5.3 Write with support factual descriptions at text level which describe people, places and objects

Assessment criteria: Write short sentences on a familiar topic with support

The Level of thinking skills: Knowledge, comprehension and application

Task

Read the story about Assel's family. Write five sentences to complete the story

Use the PICTURE and words FROM THE BOX

table-2

a pink dress	a brown skirt	likes his dog
short hair	white and black	tall

Assel's family

picture-2

In this picture, you can see a family. They are very friendly. They help each other every day. Her mother is watering flowers. A dog has a small house in the garden. Assel's family is very happy. They always care about their dog. Her brother feeds it and gives some sweets.

For example: This is Assel. She has a pink dress.

6. _____
7. _____
8. _____
9. _____

10. _____

Link to the picture:

https://www.google.com/search?biw=1366&bih=627&tbm=isch&sa=1&ei=793bW6y4LoLprgTWI7qgCw&q=картинки+семья&oq=картинки+семья&gs_l=img.3..0110.679.2952.0.3135.9.9.0.0.0.0.365.1404.0j5j1j1.7.0....0...1c.1.64.img..2.7.1399...0i7i30k1j0i10k1.0.vQ80jfiSSno#imgsrc=n8pPWDjkuc5QuM:

Possible answers:

- 1) This is her father. He has short hair.
- 2) This is her mother. She has a brown skirt.
- 3) This is her brother. He likes dogs.
- 3) These are sunflowers. They are tall.
- 4) This is a dog. It is white and black.

Descriptor: *A learner*

- writes short sentences using topical vocabulary

From the experience of an English teacher Adamova B.K.

Grade 6

Unit: «Our health»

<i>The theme</i>	«Our health»
Learning objective	6.2.5. understand most specific information and detail of supported, extended talk on a range general and curricular topics;
Assessment criteria	Identify specific information and detail in a talk
The Level of thinking skills:	Knowledge and comprehension

Task. Listen to the recording TWICE. Write next to the sentences TRUE (T) or FALSE (F) according to the talk. The first sentence is for you as an example.

table-3

0	<i>The talk is between the son and the father.</i>	T	
1	Time is three thirty.		[1]
2	The son wants to eat an ice-cream		[1]
3	Father suggests broccoli and carrots instead of candy.		[1]
4	The son orders the cheese sandwich.		[1]
5	The son plays computer games while he is waiting for sandwich.		[1]

Keys:

- 1- T
- 2- F
- 3- T
- 4- F
- 5- F

Descriptor: A learner

- writes True or False
-

Tapescript

Snack Time! Healthy Foods for Kids.

Son: Dad!
Father: Yeah, Micky.
Son: Can I have a good snack?
Father: Uh, I do not know. I think it is . . . uh . . . what time it is. I think it is going on dinner.
Son: Uh, it is three thirty.
Father: Three thirty. Uh . . . We had better wait. [Why, Dad?] Well, what kind of snack do you want?
Son: Candy?
Father: No, candy is out. Oh, how about some broccoli? [No!] Uh, carrots? [No!] Well, what else can you suggest?
Son: Candy.
Father: Candy. No, I do not think . . . I think You had better wait.
Son: A sandwich? A spinach sandwich?
Father: Spinach sandwich? Spinach sandwich! When did you start liking spinach?
Son: Uh, today.
Father: Well, what about a small sandwich? [Okay] Okay, I will whip it up in a minute. Play with your toys while you're waiting for it.

From the experience of an English teacher Adamova B.K.

Grade 6

Unit: «Our health»

The theme: «Our health»

Learning objective: 6.6.5. Use common verbs followed by infinitive verb / verb + ing patterns, use infinitive of purpose on a limited range of familiar general and curricular topics

Assessment criteria: Differentiate between usage of infinitive and gerund forms after a limited variety of verbs

The Level of thinking skills: Application

Task. Use infinitive or gerund of the verb in brackets.

6. I was sorry ... (hear) that you are leaving for Almaty next month.
7. It would be a good idea ... (stay) here.
8. Have you tried ... (take) extra lessons.
9. It is necessary to teach kids ... (speak) to adults politely.
- 10.... (give) advice about sport is the best way to stay healthy.

Keys:

6. to hear
7. to stay
8. taking
9. to speak
10. giving

Descriptor: *A learner*

- uses words from brackets in a form of gerund and infinitive to complete sentences

From the experience of an English teacher Essembayeva G. A

Grade 7

Unit: «Clothes and fashion»

The theme: «Clothes and fashion»

Learning objective: 7.4.1. Understand the main points in text on a limited range of unfamiliar general and curricular topics.

Assessment criteria: find the main idea in the text by answering the questions

The Level of thinking skills: Knowledge and comprehension

Task: *Read the text and answer the questions*

Buying Clothes

picture-3

I like to do my shopping at big department stores and supermarkets. A department store is composed of many departments: ready-made clothes, fabrics, shoes, sports goods, toys, china and glass, electric appliances, cosmetics, linen, curtains, cameras, records, etc. You can buy everything you like and for any-year old people there. In the women's clothing department you can

find well-known dresses, costumes, blouses, skirts, coats, beautiful underwear and many other things. In the men's clothing department you can choose suits, trousers, overcoats, ties, etc. In the knitwear department, one can buy sweaters, cardigans, short-sleeved and long-sleeved pullovers, woolen jackets. If you want to be more fashionable and good-looking, you can find a new models from the designer right

here. There are a lot of new and old-fashioned, new and old stylish, bright and dark colored dresses and wears from different designers. A shop assistant helps the customer in finding what he wants.

Questions:

4. What clothes can you find in many shops?
5. What pullovers can you buy in the knitwear department?
6. What models from the designer you can find here?

Keys:

1. Ready-made clothes
2. Short-sleeved and long-sleeved
3. New and old-fashioned, new and old stylish

Descriptor: A learner

- reads the text and answers the questions

**From the experience of an English teacher Essembayeva G. A
Grade 7**

Unit: «Clothes and fashion»

The theme: «Clothes and fashion»

Learning objective: 7.6.3 Use a variety growing of compound adjectives and adjectives as a participle

Assessment criteria: use suitable compound adjectives in practice

The Level of thinking skills: Higher order of thinking skills

Task: Match these compound adjectives with pictures given below:

Old-fashioned / Well-known / New –stylish / Short-sleeved / Well-done / Ready-made.

picture-4

1

2

3

Possible answers:

1. New-stylish blouse
2. Well-done costumes
3. Ready-made clothes
4. Old-fashioned hat
5. Short-sleeved dress
6. Well-known model

Descriptor: *A learner*

- Finds and matches pictures with compound adjectives

From the experience of an English teacher Abisheva K.S.

Grade 7

Unit: «Communication and technology»

The theme: «Social network profile»

Learning objective: 7.2.6 deduce meaning from context with little support in extended talk on a limited range of general and curricular topics;

7.2.1 understand with little support the main points in extended talk on a limited range of general and curricular topics;

Assessment criteria: Identify specific information and details in a talk

The Level of thinking skills: Higher order thinking skills

Task 1. Listen to the recording TWICE. Choose the right option

picture-5

4. Katia believes that people ...
  - d) People don't do outdoor things.
  - e) They enjoy virtual life.
  - f) They use Twitter most of all.
5. What does Alex think about Facebook?
  - d) It takes too much time.
  - e) It improves laziness.
  - f) Some people might get secret information about us.
6. What is a problem with texting?
  - d) People don't text so fast.
  - e) People don't talk face to face.
  - f) Phone texting is not popular.

Task 2. Match the words in the sentences with their synonyms

keep up, disclose, doubting, evolves, spying on

6. I am not *sure* if the whole Facebook and Twitter are actually good.
7. It is hard *to continue* even for me and even for us.
8. Some people that we do not know might be *watching us secretly*; we are just open.
9. You know you do not want *to find* information to other people, even nonspecifically a country but in a place.
10. Well, it *develops* differently.

Descriptor

A learner

- chooses the right option
- matches the words with synonyms

Keys:

Task 1

4. A
5. C
6. B

Task 2

6. Doubting
7. keep up
8. spying on
9. disclose
10. evolves

Tapescript

Katia: I am doubting, I am *doubting* if the whole Facebook and Twitter, if that is actually good. It seems like generations now are spending so much time in computers and virtually but not really doing outside activities so I wonder if there should be a change and perhaps not allow it so easily or be or have more restrictions on it.

Alex: That would have to be something with children, right. Like if, children or younger generations are spending more time on Facebook or on social media online than spending time with their real friends outside playing or doing stuff in the park or going to special classes or something. I do not know. I do not have brothers, children, or anyone that I could talk about but I do not know. What do you think?

Katia: I would be worried if I had children and they were into all these social media things that it is hard to *keep up* even for me and even for us. I feel that, you know some people that we do not know might be *spying on* us; we are just open.

Alex: Yeah, that is another case. That is another thing like the one it is very easy for somebody to find out about you and what you do or who your friends are. That specifically, that is a difficult topic in a country like Mexico or some Latin American places where it could be that, criminality is higher and you know you do not want to *disclose* information to other people, even nonspecifically a country but in a place.

Katia: That is true. I would really, I don't know, it seems like my doubts are increasing about social media and what it's actually doing to us and what it will do to our generations so I really wonder how much or how should we handle it? I really do not know. Also, phone texting, it has been used so much that we do not talk on the phone any more or we do not even talk person to person. We just text message.

Alex: That is right, that is right. I have noticed that especially in younger generations. They are so into texting. They text so fast. I cannot do that. Like to me its way easier just to grab the phone and call someone, get the thing done, that's it. However, texting takes so long but there are so many people into it especially younger kids.

Katia: Yeah, so I wonder what it actually does to our communication skills. I am sure they have to change.

Alex: Well it *evolves* differently.

Katia: Yeah.

From the experience of an English teacher Abisheva K.S.

Grade 8

Unit: «Entertainment and Media»

The theme: «Entertainment and Media»

Learning objective: 8.2.6.1 (8.L.6) Deduce meaning from context with little or no support in extended talk on a growing range of general and curricular topics;

Assessment criteria: Figure out true facts in extended talks

The Level of thinking skills: Higher order thinking skills

Listening

Task 1. Listen to the text and choose true facts in the talk

Go to the link: <http://tonail.com/%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82-holidays/>

- A. Originally holidays were religious festivals.
- B. The people of only one religion celebrate Christmas and Easter.
- C. Every person has not his or her own private holiday.
- D. Father's Day is on the fourth Sunday in June.
- E. Independence Day is celebrated on July 4 in the UK.
- F. People of the USA observe Mother's Day on the second Sunday in May.
- G. The dates of some holidays can be changed during the year.

Descriptor: A learner

- chooses true facts from the talk

Keys:

A, B, F, G

Tapescript

Holidays

It is well known that almost every country has holidays honoring important events or people in its history. Many holidays have nothing to do with religion nowadays. Originally, holidays were religious festivals. The very word "holiday" comes from the words "holy day".

Some holidays like New Year's Day are celebrated in many countries, though not necessarily on the same day. Some are observed on the same day, as Independence Day is observed on July 4 in the USA. Some are celebrated in only one part of one country. The people of only one religion celebrate some, as Christmas and Easter are celebrated by Christians.

There are holidays that always come on the same day of the same month, for example Halloween (October 31). Some other holidays, such as Easter, are movable. Easter is the first Sunday after the first full moon after the beginning of spring. Mother's Day is on the second Sunday in May, while Father's Day is on the third Sunday in June.

Every person has his or her own private holiday when their family and friends give them gifts. It is his or her birthday. The traditional wishes on that day are "Happy birthday" or "Many happy returns of this day!"

From the experience of an English teacher Essembayeva G.A.

Grade 8

Unit: «Sport, Health and Exercise»,

The theme: «Sport, Health and Exercise»

Learning objective: 8.2.1 Understand with little or no support the main points in extended talk on a wide range of general and curricular topics.

Assessment criteria: Identify the main points of the text

The Level of thinking skills: Higher order of thinking skills

Listening

Task 1

Listen to the text **TWICE** and write if the statements are **TRUE (T)** or **FALSE (F)**

table -4

Statements	True or False
1. A speaker does not feel some discomfort in his healthy lifestyle.	
2. Martin says that fast food is not a real support for his health.	
3. A speaker is going to change his portions of meal.	
4. A speaker is going to go by bus a lot.	
5. A speaker thinks that time from midnight to the early sunrise will be enough for sleeping.	

Task 2

Listen to the speaker again and choose the right option.

table-5

6. It is time to do some ... in my lifestyle.	A. rewriting B. recycling reformations C. reformations
7. I am going to ... the sport centres	A. attend B. involve C. organize
8. Eating fresh meal means to have more	A. new made food B. vegetables C. new made food fruits
9. Smoking, going to the pub, watching TV a lot are bad	A. thing B. habits C. activity
10. Walking and running helps me to ...	A. keep a diet B. keep up with C. keep fit

Keys:

Task 1

1. False
2. True
3. True
4. False
5. False

Task 2.

6. «C»
7. «A»
8. «A»
9. «B»
10. «C»

Descriptor: *A learner*

- writes True and False
- chooses the right answers and options

Tapescript

Healthy lifestyle

These days, I feel a little bit lazy. It is time to make some lifestyle changes! My friend Martin says that exercise and healthy eating are important. I am going to be more like Martin. I am going to join the gym and getting fit. I am going to eat five portions of fruit and vegetables every day. I am going to have three healthy meals – breakfast, lunch and dinner – and I am going to cook all my food myself with fresh ingredients – no more fast food for me! I am going to drink lots of water. I am going to stop smoking. I am going to stop going to the pub. I am going to stop driving and start walking. I am going to stop watching TV and start running. I am going to go to bed early and get at least eight hours' sleep every night. From now on, I am going to be so healthy! ...Tomorrow, I am going to get fit and healthy...

From the experience of an English teacher Essembayeva G.A.

Grade 8

Unit «Sport, Health and Exercise

The theme: «Sport, Health and Exercise»

Learning objective: 8.3.7 Use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of general topics, and some curricular topics.

Assessment criteria: Apply topic related vocabulary in speech appropriately arranging words and phrases into well-formed sentences.

The Level of thinking skills: Higher order of thinking skills

Speaking

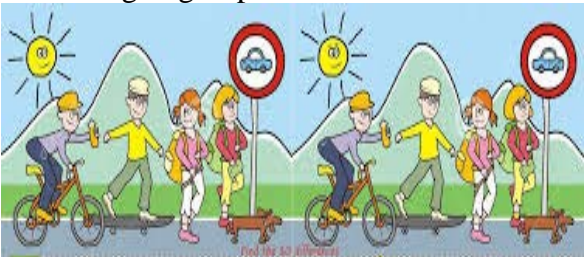
Task

Choose **ONE** of the topics and make up an individual talk. You have **1** minute for preparation, *1-2* minutes for speaking.

Tips for Speaking

- Use subject related vocabulary
- Pronounces words and phrases clearly
- Use tenses with future meaning and a phrasal verb to keep

picture-6

<p><i>Topic 1</i> Good and bad fit habits</p> 	<p>These questions can help you.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. How people are demonstrating their good habit in the picture? 2. Do you agree that these people have a fit habit at the same time?
<p><i>Topic 2</i> Sporting legends</p> 	<p>These questions can help you?</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. What sport is Denis Ten presenting now? 4. How can you describe his emotions?
<p><i>Topic 3</i> Exercising in groups</p> 	<p>Use this topical vocabulary: ride a bike, skate on a board, walk together, play sport games, do fitness.</p>
<p><i>Topic 4</i> Healthy body</p>	<p>Use this topical vocabulary: eat healthy food, do physical exercises, work out, take vitamins, sleep enough time, have regular check-ups.</p>

	
<p><i>Topic 5 Teens and exercise</i></p>	<p><i>These questions can help you.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>How teens spend their sport time?</i> 2. <i>What can be their mutual motivation to do sport?</i>
	

Descriptor

A learner

- Uses topic related vocabulary accurately;
- Pronounces words and phrases clearly;
- Says grammatically correct sentences.

From the experience of an English teacher Abisheva K. S.

Grade 9

Unit: «Reading for pleasure»

The theme: «Reading for pleasure »

Learning objective:

9.4.2 Understand specific information and detail in texts on a range of familiar general and curricular topics, including some extended texts

9.3.4 Respond with growing flexibility at both sentence and discourse level to unexpected comments on a range of general and curricular topics;

Assessment criteria:

Read the given text and identify specific information;
Apply topic related vocabulary

The Level of thinking skills: Higher order thinking skills

Task 1

Match the descriptions of the books to their genres

10.poetry

11.horror story

12.short story

- 13. autobiography
- 14. romantic novel
- 15. historical novel
- 16. travel literature
- 17. crime novel
- 18. science fiction

- j. *War Horse* by Michael Morpurgo is set during World War I. Albert's father sells his horse Joey to the army and he goes into battle in France.
- k. *In Noughts and Crosses* by Malorie Blackman, Sephy is a cross and Callum is a nought. They fall in love, but in their world, noughts and crosses should not be friends. Like Romeo and Juliet, their love is forbidden.
- l. *Jump Ball: A Basketball Season in Poems* by Mel Glenn. Through a series of poems, we get to know the members of a school basketball team.
- m. *Fahrenheit 451* by Ray Bradbury is about a future world where books are not allowed. All books are burnt by 'firemen' whose job it is to start fires.
- n. *The Boy Who Biked the World* is by a cyclist, Alastair Humphreys, who completed a cycle trip round the world in four years. The story follows a boy's cycle trip through Europe and all the way through Africa.
- o. *Boy: Tales of Childhood* by Roald Dahl is about the author's childhood in Norway and his time at an English boarding school.
- p. *Haunted* by R.L. Stine is about a girl who is visited by a ghost from the future. Together they try to stop the death of a boy from occurring. Sometimes it is quite scary.
- q. *Whodunit? Detective Stories*, chosen by Philip Pullman, is a collection of detective stories by famous authors.
- r. *The London Eye Mystery* by Siobhan Dowd. Ted and Kat's cousin Salim gets on the London Eye. He never gets off again. Ted and Kat follow the clues across London to help the police to find the police their cousin.

Task 2. Answer the questions

- 4 What kind of books do you prefer to read? Why?
- 5 Who is your favorite writer?
- 6 Name outstanding authors in Kazakhstani literature

Keys: Task 1 Match the descriptions of the books to their genres

- 1-c
- 2-g
- 3-i
- 4-f
- 5-b

- знает понятие нечетного числа;
- знает понятие четного числа.

6 класс

Предмет «Математика»

Тема: Объединение и пересечение промежутков

Цель обучения:

- 6.2.2.7 - использовать обозначения для записи числовых промежутков;
- 6.2.2.8 - изображать числовые промежутки;
- 6.2.2.9 - находить объединение и пересечение числовых промежутков.

Критерий оценивания:

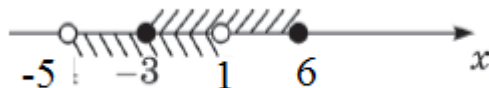
- использует обозначения для записи числовых промежутков;
- изображает числовые промежутки;
- находит объединение числовых промежутков;
- находит пересечение числовых промежутков.

Уровень мыслительных навыков:

- знание и понимание;
- применение.

Задание 1.

1) Используя рисунок, напишите три промежутка:

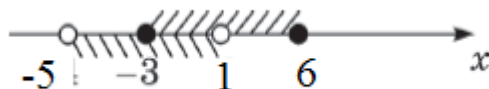

2) запишите названия этих промежутков.

Дескриптор:

- записывает различные виды числовых промежутков;
- знает названия числовых промежутков.

Задание 2. Используя рисунок, найдите:

- 1) объединение промежутков $(-5, 1)$ и $[3, 6]$;
- 2) пересечение промежутков $(-5, 1)$ и $[3, 6]$.

Дескриптор:

- находит пересечение числовых промежутков;
- находит объединение числовых промежутков.

Задание 1.

1) Используя рисунок, напишите три промежутка:

2) запишите названия этих промежутков.

Дескриптор:

- записывает различные виды числовых промежутков;
- знает названия числовых промежутков.

Задание 2.

Используя рисунок, найдите:

- 1) объединение промежутков $(0, 10)$ и $[-7; 4]$;
- 2) пересечение промежутков $(0, 10)$ и $[-7; 4]$.

Дескриптор:

- находит пересечение числовых промежутков;
- находит объединение числовых промежутков.

7 класс

Предмет «Алгебра»

Тема: *Линейная функция и ее график*

Цель обучения:

- 7.4.1.4 - знать определение функции $y = kx$, строить её график и устанавливать его расположение в зависимости от k ;
- 7.4.1.5 - знать определение линейной функции $y = kx + b$, строить её график и устанавливать его расположение в зависимости от значений k и b ;
- 7.4.1.6 - находить точки пересечения графика линейной функции с осями координат (без построения графика);
- 7.4.1.7 - определять знаки k и b линейной функции $y = kx + b$, заданной графиком.

Критерий оценивания:

- знает определение линейной функции;
- умеет строить график линейной функции;
- устанавливает расположение графика линейной функции зависимости от значений k и b .
- находить точки пересечения графика линейной функции с осями координат (без построения графика).

Уровень мыслительных навыков:

- знание и понимание;
- применение.

Задание.

1. Аналитическим способом задания функции называется её задание с помощью _____.
2. Областью определения функции $y = x + 4$ является
  - 1) $(-\infty; -4) \cup (4; +\infty)$
  - 2) $(-\infty; +\infty)$
  - 3) $(-\infty; -4)$
  - 4) $(-4; +\infty)$
3. Функция $y = 6 - x$ является
  - 1) возрастающей
  - 2) убывающей
  - 3) постоянной.
4. Функция $y = -x + 10$ является
  - 1) возрастающей
  - 2) убывающей
  - 3) постоянной.
5. Значения функции $y = 8 + x$, при которых она положительна это числовой промежуток
  - 1) $(-\infty; -8) \cup (-8; +\infty)$
  - 2) $(-\infty; +\infty)$
  - 3) $(-\infty; -8)$
  - 4) $(-8; +\infty)$.
6. Значения функции $y = 2 - x$, при которых она отрицательна это числовой промежуток
  - 1) $(-\infty; 2) \cup (2; +\infty)$
  - 2) $(-\infty; +\infty)$
  - 3) $(-\infty; 2)$
  - 4) $(2; +\infty)$.
7. График функции $y = 1,5 - x$ пересекает ось Ox в точке с координатой _____.

8. График функции $y = 3,5 + x$ пересекает ось Oy в точке с координатой _____.

Дескриптор:

- умеет записывать линейную функцию аналитическим способом;
- находит область определения линейной функции;
- определяет возрастающую функцию;
- определяет убывающую функцию;
- находит промежутки, в которых функция принимает положительные значения;
- находит промежутки, в которых функция принимает отрицательные значения;
- находит точки пересечения графика линейной функции с осью Ox (без построения графика);
- находит точки пересечения графика линейной функции с осью Oy (без построения графика).

8 класс

Предмет «Алгебра»

Тема: Квадратное уравнение

Цель обучения:

- 8.2.2.1 - знать определение квадратного уравнения;
- 8.2.2.2 - различать виды квадратных уравнений.

Критерий оценивания:

- знает определение квадратного уравнения;
- знает определение неполного квадратного уравнения;
- знает определение неприведенного квадратного уравнения;
- умеет определять корни квадратного уравнения;
- умеет находить корни неполного квадратного уравнения.

Уровень мыслительных навыков:

- знание и понимание;
- применение.

Задание 1.

Укажите приведенное квадратное уравнение:

- 1) $2x^2 + x - 6 = 0$;
- 2) $-x^2 + x - 6 = 0$;
- 3) $-3x^2 + 2x - 6 = 0$;
- 4) $x^2 - x + 6 = 0$;
- 7) $x + 2x^2 - 6 = 0$.

Дескриптор:

- распознает квадратное уравнение;
- различает приведенное квадратное уравнение.

Задание 2.

Укажите неполное квадратное уравнение:

- 1) $2x^2 + x - 6 = 0$;
- 2) $-x^2 + x = 6$;
- 3) $2x - 6 = x^2$;
- 4) $x^2 - x = 0$.

Дескриптор:

- распознает квадратное уравнение;
- различает неполное квадратное уравнение.

Задание 3.

Укажите корни квадратного уравнения $x^2 + x - 6 = 0$.

- 1) 2 и 3;
- 2) -2 и 3;
- 3) -3 и 2;
- 4) -3 и -2.

Дескриптор:

- умеет находить корни квадратного уравнения.

Задание 4.

Найдите корни квадратного уравнения $3x^2 + x = 0$.

Дескриптор:

- умеет находить корни неполного квадратного уравнения.

Задание 5.

Найдите корни квадратного уравнения $3x^2 - 12 = 0$.

Дескриптор:

- умеет находить корни неполного квадратного уравнения.

Задание 6.

Найдите корни квадратного уравнения $3x^2 + 19 = 19$.

Дескриптор:

- умеет находить корни неполного квадратного уравнения.

8 класс
Предмет «Алгебра»

Тема: Квадратичная функция и ее график

Цель обучения:

8.4.1.2 - знать свойства и строить графики квадратичных функций вида

$$y=a(x-m)^2, y=ax^2+n, y=a(x-m)^2+n, a\neq 0;$$

8.4.1.3 - знать свойства и строить график квадратичной функции вида

$$y = ax^2 + bx + c, a \neq 0;$$

8.4.1.4 - находить значения функции по заданным значениям аргумента и находить значение аргумента по заданным значениям функции.

Критерий оценивания:

- знает определение квадратичной функции;
- умеет строить график квадратичной функции;
- знает свойства квадратичной функции;
- находит значения функции по заданным значениям аргумента;
- находит значение аргумента по заданным значениям функции.

Уровень мыслительных навыков:

- знание и понимание;
- применение.

Задание 1.

Постройте график функции $y = x^2 + 4$.

Дескриптор: умеет строить график квадратичной функции.

Задание 2.

Используя график, из задания 1, перечислите свойства функции $y = x^2 + 4$:

- 1) область определения функции;
- 2) множество значений функции;
- 3) промежутки возрастания функции;
- 4) промежутки возрастания функции;
- 5) ось симметрии параболы;
- 6) наибольшее значение функции;
- 7) наименьшее значение функции;

- 8) промежутки, в котором функция принимает положительные значения;
- 9) промежутки, в котором функция принимает положительные значения;
- 10) значения аргумента, в которых функция равна нулю.

Дескриптор:

- умеет находить область определения функции;
- умеет находить множество значений функции;
- умеет находить промежутки возрастания функции;
- умеет находить промежутки возрастания функции;
- умеет находить ось симметрии параболы;
- умеет находить наибольшее значение функции;
- умеет находить наименьшее значение функции;
- умеет находить промежутки, в котором функция принимает положительные значения;
- умеет находить промежутки, в котором функция принимает положительные значения;
- умеет находить значения аргумента, в которых функция равна нулю.

Задание 3.

Найдите значение зависимой переменной, если значения аргумента равны 2; -1; 0 и функция задана формулой $y = x^2 + 2,5x - 10$.

Дескриптор: находит значения функции по заданным значениям аргумента.

Задание 4.

При каких значениях аргумента значение функции $y = x^2 + 14x - 51$ равна нулю?

Дескриптор: находит значения аргумента, в которых функция равна нулю.

8 класс

Предмет «Алгебра»

Тема: Квадратное неравенство

Цель обучения: 8.2.2.8 - решать квадратные неравенства.

Критерий оценивания:

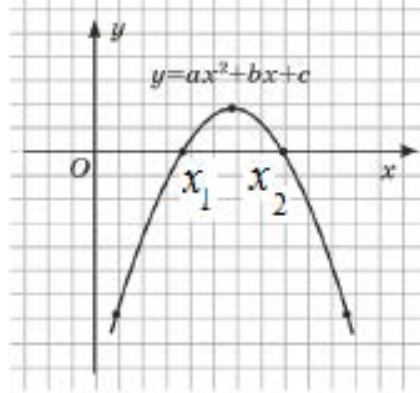
- знает определение квадратного неравенства;
- умеет изображать решение квадратного неравенства с помощью графика квадратичной функции.

Уровень мыслительных навыков:

- знание и понимание;
- применение.

Задание 1.

Укажите решение квадратного неравенства $ax^2 + bx + c > 0$, используя рисунок:

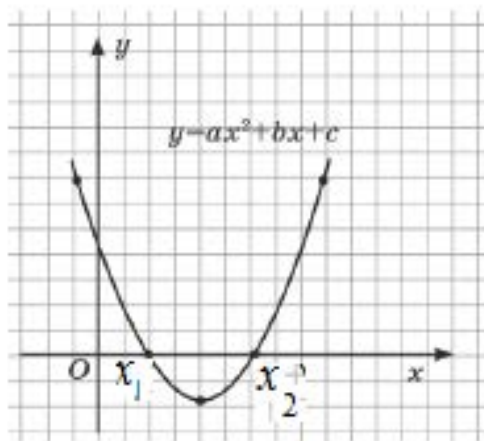

- 1) $(-\infty; -x_1) \cup (x_2; +\infty)$
- 2) $(-\infty; -x_1] \cup [x_2; +\infty)$
- 3) $(x_1; x_2)$
- 4) $[x_1; x_2]$
- 5) $(-\infty; +\infty)$

Дескриптор: находит решение квадратного неравенства с помощью графика квадратичной функции.

Задание 2.

Укажите решение квадратного неравенства $ax^2 + bx + c < 0$, используя рисунок:

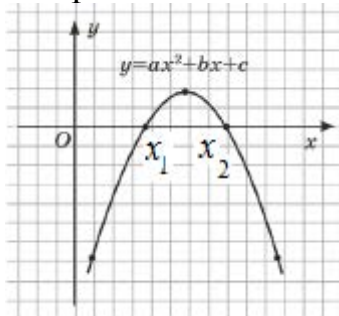

- 1) $(-\infty; -x_1) \cup (x_2; +\infty)$
- 2) $(-\infty; -x_1] \cup [x_2; +\infty)$
- 3) $(x_1; x_2)$
- 4) $[x_1; x_2]$
- 5) $(-\infty; +\infty)$

Дескриптор: находит решение квадратного неравенства с помощью графика квадратичной функции.

Задание 3.

Укажите решение квадратного неравенства $ax^2 + bx + c \leq 0$, используя рисунок:

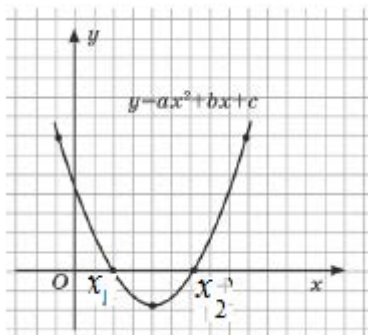

- 1) $(-\infty; -x_1) \cup (x_2; +\infty)$
- 2) $(-\infty; -x_1] \cup [x_2; +\infty)$
- 3) $(x_1; x_2)$
- 4) $[x_1; x_2]$
- 5) $(-\infty; +\infty)$

Дескриптор: находит решение квадратного неравенства с помощью графика квадратичной функции.

Задание 4.

Укажите решение квадратного неравенства $ax^2 + bx + c \geq 0$, используя рисунок:

- 1) $(-\infty; -x_1) \cup (x_2; +\infty)$
- 2) $(-\infty; -x_1] \cup [x_2; +\infty)$
- 3) $(x_1; x_2)$
- 4) $[x_1; x_2]$
- 5) $(-\infty; +\infty)$

Дескриптор: находит решение квадратного неравенства с помощью графика квадратичной функции.

Образцы заданий по формативному оцениванию, разработанный учителем Жусуповой Дамеля Бактаевной, учительницы математики ФУО «Комплекс детский сад –гимназия «Голубой парус», г. Нур-Султан

6 класс
Предмет «Математика»

Тема: Отношения и пропорции

Цель обучения:

- 6.1.2.3 знать определение пропорции;
- 6.1.2.4 распознавать и составлять пропорции;
- 6.1.2.5 знать и применять основное свойство пропорции.

Критерий оценивания:

- составляет пропорции, используя определение;
- составляет пропорции по заданным условиям;
- применяет основное свойство пропорции.

Уровень мыслительных навыков:

- знание и понимание;
- применение.

Задание 1.

Напишите три пропорции, в которых отношение было бы равно 3.

Дескриптор:

- определяет отношение чисел;
- использует определение пропорции;
- записывает пропорции.

Задание 2.

Даны 6 отношений. Найдите:

- а) значения частных;
- в) соедините стрелками равные отношения;
- с) составьте из них верные пропорции.

<table border="1"><tr><td>13:5</td><td></td></tr></table>	13:5		<table border="1"><tr><td>7,2:12</td><td></td></tr></table>	7,2:12	
13:5					
7,2:12					
<table border="1"><tr><td>3:10</td><td></td></tr></table>	3:10		<table border="1"><tr><td>0,2:5</td><td></td></tr></table>	0,2:5	
3:10					
0,2:5					

<table border="1"> <tr> <td>$4\frac{1}{5} : 7$</td> <td></td> </tr> </table>	$4\frac{1}{5} : 7$		<table border="1"> <tr> <td>$6,5 : 2\frac{1}{2}$</td> <td></td> </tr> </table>	$6,5 : 2\frac{1}{2}$	
$4\frac{1}{5} : 7$					
$6,5 : 2\frac{1}{2}$					

Дескриптор:

- вычисляет значение частного каждого отношения;
- сравнивает полученные значения;
- составляет верные пропорции.

Задание 3.

Используя основное свойство пропорции, проверьте, верно ли составлена пропорция.

а) $\frac{1}{3} : \frac{7}{8} = \frac{2}{3} : \frac{7}{9}$

в) $3\frac{3}{4} : 1\frac{1}{8} = 2\frac{1}{3} : 0,7$

с) $\frac{4}{14} = 14 : 49$

д) $39,1 : 85 = 18,63 : 40,5$

Дескриптор:

- использует основное свойство пропорции;
- определяет верные и неверные пропорции.

9 класс

Предмет «Геометрия»

Тема: Преобразования плоскости

Цель обучения:

9.1.4.10 Решать задачи с применением преобразований плоскости.

Критерий оценивания:

- применяет симметрии при решении задач.

Уровень мыслительных навыков:

- применение.

Задание

1. Изобразите на координатной плоскости следующие виды четырехугольников:

- 1) четырехугольник, не имеющий ни оси симметрии, ни центра симметрии;
- 3) треугольник, имеющий и центр симметрии, и ось симметрии;

- 3) параллелограмм, имеющий центр симметрии;
- 4) ромб, имеющий две оси симметрии;
- 8) прямоугольник, имеющий две оси симметрии;
- 9) квадрат, имеющий четыре оси симметрии.

Дескриптор:

- строит четырехугольник, применяя симметрии относительно точки и прямой;
- строит треугольник, применяя симметрии относительно точки и прямой;
- строит параллелограмм, применяя симметрию относительно точки;
- строит ромб, применяя симметрию относительно прямо;
- строит прямоугольник, применяя симметрию относительно прямой;
- строит квадрат, применяя симметрию относительно прямой;

Задание 2.

- 1) Постройте на координатной плоскости четырехугольники по заданным координатам вершин.

А	В	С	Д	
(-1;0)	(5;0)	(0;4)	(0;-6)	четыреугольник
(-4;0)	(5;5)	(4;0)	(-5;-5)	
(-5;0)	(2;2)			параллелограмм
		(5;1)	(-3;2)	параллелограмм
(-3;0)	(0;3)			квадрат
(-5;0)	(0;2)	(5;0)	(0;-2)	
		(4;0)		квадрат
	(0;6)	(4;0)		ромб
(-1;0)	(-3;5)	(1;0)	(3;-5)	
	(-4;6)			прямоугольник
(2;1)	(-2;1)	(-2;-1)	(-2;-1)	

- 2) Заполните пропущенные координаты вершин и названия фигур.
 3) Постройте оси симметрии.

Дескриптор:

- строит четырехугольники по заданным координатам;
- заполняет пропущенные координаты вершин;
- заполняет названия фигур;
- строит оси симметрии.

6. Учебный предмет «Информатика»
9 класс

Раздел «Работа с информацией»

Тема: Свойства информации

Цель обучения:

- определять свойства информации (актуальность, точность, достоверность, ценность);
- 9.4.1.1 критически оценивать риски, связанные с продолжительным использованием компьютеров.

Критерий оценивания:

- знает основные свойства информации;
- может определять актуальность, точность, достоверность и ценность информации;
- умеет оценивать риски продолжительного использования компьютера.

Уровень мыслительных навыков:

Знание, Понимание, Применение

Задание 1.

Установите соответствие между свойством и характеристикой информации.

А) Актуальность	1) определяется свойством отражать состояние реально существующего объекта, процесса или явления.
Б) Доступность	2) означает, что она содержит минимальный, но достаточный для принятия правильного решения набор данных.
В) Полнота	3) обеспечивается за счёт её преобразования в понятную для восприятия форму.
Г) Надежность	4) определяется тем, насколько важны для человека или общества данные сведения.

Дескриптор: Обучающийся

-устанавливает соответствие между свойством информации и ее характеристиками;

Задание 2.

Ответьте на следующие вопросы:

- 1.Посмотрите вокруг и приведите примеры данных. Как вы можете преобразовать их в информацию?
- 2.Какое свойство информации наиболее важна для вас. Почему?
- 3.Как неправильная информация может повлиять на вашу жизнь?
- 4.Как бы сложился мир, если бы все говорили достоверную и полную информацию?
- 5.Дайте информацию о вашем друге, используя все свойства информации.

Дескриптор: Обучающийся

- описывает влияния свойств информации на жизнь человека;
- на примере использует все свойства информации.

Тема: Совместная работа с документами

Цель обучения:

- 9.1.3.1 осуществлять совместную работу с документами с использованием облачных технологий

Критерий оценивания:

- Осуществляет совместную работу с документами с использованием облачных технологий;

Уровень мыслительных навыков:

Понимание, Применение

Задание 1.

1. Создайте документ в Google Диске и сделайте его доступным для своей команды.
2. Каждый член команды должен заполнить документ информацией о себе.

Дескриптор: Обучающийся

- создает документ в Google Диске, делает его доступным для своей команды;
- заполняет общий документ информацией о себе.

Задание 2.

Ответьте на вопросы:

- 1.Почему важно работать вместе с командой?
- 2.Как поделиться онлайн документом с командой?

3. Какие существуют виды онлайн-сервиса для совместной работы с командой? Сравните их.

Дескриптор: Обучающийся

- объясняет важность совместной работы с документом;
- совместно с командой работает над онлайн документом;
- сравнивает характеристики онлайн-сервисов для совместной работы документом.

Тема: Сетевой этикет

Цель обучения:

9.4.2.1 рассуждать о последствиях нарушения этических и правовых норм в сети

Критерий оценивания:

рассуждает последствия нарушения этических и правовых норм в сети

Уровень мыслительных навыков:

Знание, Понимание, Применение

Задание 1.

Определите, придерживаются ли авторы норм сетевого этикета.

а) ПРИВЕТ. КОГДА ПРИЕДЕШЬ?

б) Я тебе уже четвертый раз пишу. Ты получил сообщение по электронной почте?!!!!

с) Ты мне надоел!!! У тебя нет ума!!!!

д) Жанна, купи хлеба, малака, сметаны, творог.

е) Тема: «Письмо другу»

Привет, Алихан.

Жду тебя, Алихан, в гости. Позвони, когда подъедешь.

Твой преданный друг, Нурали.

Дескриптор: Обучающийся

- объясняет правила сетевого этикета;
- определяет соблюдение и несоблюдение сетевого этикета в письмах.

Задание 2.

Рассуждайте следующие вопросы.

1. Что такое сетевой этикет?

2.Что нужно делать и чего не нужно делать для того, чтобы оставаться воспитанным в сети?

3.Приведи примеры нарушения сетевого этикета из своей жизни.

4.Знание сетевого этикета как может повлиять на жизнь человека?

Дескриптор: Обучающийся

-знает о нарушениях этических и правовых норм поведения в сети;

-понимает последствия нарушения этических и правовых норм в сети.

Задание 3.

Напиши письмо другу о своих последних новостях и планах соблюдая все правила сетевого этикета.

Дескриптор: Обучающийся

-применяет на практике знания о сетевом этикете.

Раздел «Выбираем компьютер»

Тема: Конфигурация компьютера

Цель обучения:

9.1.1.1 выбирать конфигурацию компьютера в зависимости от его назначения

Критерий оценивания:

-выбирает конфигурацию компьютера в зависимости от его назначения.

Уровень мыслительных навыков:

Знание, Применение

Задание 1.

Выберите тип компьютера наиболее подходящий для школы, офиса, дома и личного пользования.

-моноблок

-настольный компьютер

-ноутбук

-ультрабук

Дескриптор: Обучающийся

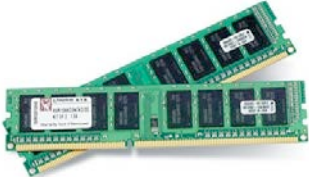

-знает конфигурацию и назначение моноблока, настольного компьютера, ноутбука, ультрабука;

-понимает разницу между разными конфигурациями компьютера;

-умеет выбирать тип компьютера наиболее подходящий для школы, офиса, дома и личного пользования.

Задание 2.

Установите соответствие между устройствами и их характеристиками.

<p>A)</p> 	<p>1)Материнская плата Asus TUF X570-Plus Gaming</p>
<p>Б)</p> 	<p>2) Intel Core i7 9700KF, LGA1151, OEM</p>
<p>В)</p> 	<p>3) SSD накопитель 960 Gb Kingston UV500</p>
<p>Г)</p> 	<p>DDR-4 DIMM 16Gb/3600MHz PC28800</p>

Дескриптор: Обучающийся

-правильно устанавливает соответствие между картинками устройств и их характеристиками.

Задание 3.

Даны цели пользователя и параметры устройств компьютера.

<p>Цель</p>	<p>Процессор</p> 	<p>Оперативная память</p>
		<p>1) 8-16 Гб</p>

А)Для выполнения работ профессионального назначения (графика, инженерные, конструкторские разработки, научные исследования).	1) как минимум 4-х ядерный процессор с частотой не менее 3-3,5 ГГц	
Б)Для мощных высокопроизводительных игр.	2) 2-х ядерный процессор от 2 до 3 ГГц	2) до 4 Гб
В)Для работы дома, в офисе с текстовым редактором, базами данных, в интернете, просмотра видео и аудиофайлов и т. д.	3) 4-8 ядерный процессор с частотой 3-3,5 ГГц	3) не менее 8 Гб

Выберите устройства компьютера для заданных целей. Ответ представьте в виде представленного образца и объясните ваш выбор.

Цель	Процессор	Оперативная память
А		
Б		
В		

Дескриптор: Обучающийся

- правильно выбирает процессор и оперативную память для работы дома, в офисе с текстовым редактором, базами данных, в интернете, просмотра видео и аудиофайлов и объясняет свой выбор;

- правильно выбирает процессор и оперативную память для высокопроизводительных мощных игр и объясняет свой выбор;

- правильно выбирает процессор и оперативную память для профессионального назначения (графика, инженерные, конструкторские разработки, научные исследования) и объясняет свой выбор;

Тема: «Выбор программного обеспечения»

Цель обучения:

9.1.2.1 выбирать программное обеспечение в зависимости от потребности пользователя

9.1.2.2 *Критерий оценивания:*

9.1.2.3 -выбирает программное обеспечение в зависимости от потребности пользователя

Уровень мыслительных навыков: Знание, Применение

Задание 1.

Напишите необходимое программное обеспечение для данных пользователей и приведите примеры.

1.Композитор _____

• _____

2. Видеомонтажер _____

• _____

3. Аниматор _____

• _____

4. Бухгалтер _____

• _____

5.Фото-редактор _____

• _____

Дескриптор: Обучающийся

-определяет типы программного обеспечения;

-знает среду применения программных обеспечений;

Задание 2.

Найдите альтернативные программные обеспечения с открытым исходным кодом для нижеприведенных программ:

a)Microsoft Office

b)Антивирус Kaspersky

c)Promo Dj

d)Sony Vegas Pro

Дескриптор: Обучающийся

-может находить альтернативные программные обеспечения с открытым кодом.

Тема: «Расчет стоимости компьютера»

Цель обучения:

9.1.1.1 выбирать конфигурацию компьютера в зависимости от его назначения;

9.1.2.1 выбирать программное обеспечение в зависимости от потребности пользователя;

9.3.1.1 разрабатывать и исследовать модели процессов (физических, биологических, экономических) в электронных таблицах

Критерий оценивания:

- выбирает конфигурацию компьютера в зависимости от его назначения;
- выбирает программное обеспечение в зависимости от потребности пользователя;
- разрабатывает и исследует модели процессов (физических, биологических, экономических) в электронных таблицах

Уровень мыслительных навыков:

Знание, Понимание, Применение

Задание 1.

Вы должны подготовить 3 различных типа компьютеров и подсчитать цену на каждый из них.

1. Компьютер для администрации школы.
2. Компьютер для лаборатории информатики.
3. Компьютер для мультимедийного использования.

Используйте данную инструкцию.

1. Опишите использование каждого компьютера
2. Соберите компьютеры в соответствии с их производительностью и использованием.

Пример: мультимедийному компьютеру не нужны высокая скорость и память, достаточно 4 ГБ ОЗУ, 250 ГБ жесткий диск и 2,0 ГГц процессора.

3. Поиск цен каждого устройства на прайс-листе.
4. Рассчитайте примерную цену компьютера.
5. Заполните отчет в таблицу 1.

Таблица 1- Цена мультимедийного компьютера

Устройства компьютера	Компьютер для мультимедийного использования		Компьютер для лаборатории информатики		Компьютер для администраций школы	
	тип	цена	тип	цена	тип	цена
Материнская плата						
Процессор						
ОЗУ						
Жесткий диск						
Видеокарта						

Блок питания						
Система охлаждения						
Корпус						
Монитор						
Мышь/ Клавиатура						
Компьютерные колонки						
Операционная система						
Итоговая цена						

Дескриптор: Обучающийся

- собирает и рассчитывает цену на 3 разных типа компьютера;
- определяет характеристики компьютера.

Раздел «Базы данных»

Тема: Базы данных

Цель обучения:

9.2.2.1 объяснять термины «базы данных, запись, поле»

Критерий оценивания:

- знает и объясняет термины «базы данных, запись, поле».

Уровень мыслительных навыков:

Знание, Понимание

Задание 1.

Нарисуйте свое собственное видение базы данных вашего класса на листе бумаги. Вам нужно подумать о том, какая информация должна быть в базе данных. Укажите не менее 10 полей, которые могут быть «имя», «фамилия», «день рождения» и т. д. Сделайте не менее 10 записей.

Дескриптор: Обучающийся

-создает свою однотабличную базу данных на листе бумаги.

Задание 2.

Закончите предложения

1.Базой данных называется: _____

2. Записью в базе данных называется: _____

3. Полем в базе данных называется: _____

4. Сколько полей и сколько записей имеется в база данных вашего класса? _____

Дескриптор: Обучающийся

- дает определение термину «база данных»;
- дает определение термину «запись»;
- дает определение термину «поле»;
- определяет количество полей в база данных;
- определяет количество записей в база данных;

Тема: Создание базы данных в электронных таблицах

Цель обучения:

9.2.2.2 создавать базу данных в электронной таблице

Критерий оценивания:

- создает базу данных в электронной таблице

Уровень мыслительных навыков:

Знание, Понимание, Применение

Задание 1.

Создайте таблицу содержащую информацию о планетах солнечных систем, руководствуясь данным указаниям.

Указания:

1. В ячейке *A1* напечатайте заголовок: *Солнечная система.*
2. В ячейку *A2* внесите текст: *Планета*
3. В диапазон *A3 : A8* введите название планет.
4. В ячейку *B2* внесите текст: *Период обращения (в земных годах).*
5. В ячейку *C2* внесите текст: *Расстояние (в млн. км.).*
6. В ячейку *D2* внесите текст: *Диаметр (в тыс. км.).*
7. В ячейку *E2* внесите текст: *Спутники.*

Солнечная система.

<i>Планета</i>	<i>Период обращения (в земных годах)</i>	<i>Расстояние (в млн. км.)</i>	<i>Диаметр (в тыс. км.).</i>	<i>Спутники</i>
Меркурий	0,241	58	4,9	0
Венера	0,615	108	12,1	0
Земля	1	150	12,8	1
Марс	1,881	288	6,8	2

Юпитер	11,86	778	142,6	63
Сатурн	29,46	1426	120,2	62

Дескриптор: Обучающийся

-создает однотоабличную базу данных в электронных таблицах.

7. Учебный предмет «Естествознание»

Раздел

«Человек. Земля. Планета»

Тема:

Макромир и микромир

Цель обучения:

5.2.1.1 Уметь различать и приводить примеры объектов макро и микромира.

Критерий оценивания:

Различает, определяет особенности объектов микро и макромира

Уровень мыслительных навыков:

Знание, понимание

Задание 1.

Дайте определение указанным терминам:

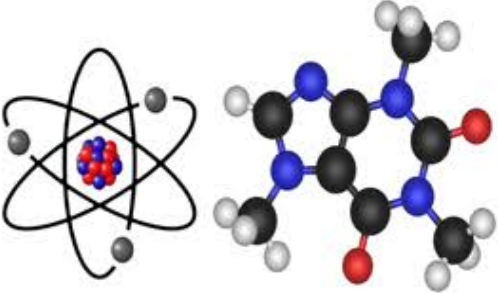

Мегамир	Макромир	Микромир	Наномир

Дескриптор: Обучающийся

- ✓ Дает определение термину мегамир;
- ✓ Дает определение термину макромир;
- ✓ Дает определение термину микромир;
- ✓ Дает определение термину наномир.

Задание 2.

Сопоставьте изображения, объектами какого мира они являются?

	<p>Макромир</p>
	<p>Мегамир</p>
	<p>Микромир</p>

Дескриптор: Обучающийся

- Определяет и сопоставляет представленные изображения.

Из опыта учителя английского языка Бейсенбаевой Н. А.

Раздел

«Человек. Земля. Планета»

Тема:

Появление планеты Земля

Цель обучения:

5.2.2.1 Объяснение теории происхождения планеты Земля

Критерий оценивания:

Рассуждает об особенностях появления планеты Земля, делает

ВЫВОД

Уровень мыслительных навыков:

Знание, понимание.

Задание 1.

Используя геохронологическую таблицу, напишите особенности развития каждой эры:

Эры	<i>История развития</i>
Кайнозой	
Мезозой	
Протерозой	
Палеозой	
Архей	

Дескриптор: Обучающийся

- ✓ Пишет об особенностях развития эры Кайнозой;
- ✓ Пишет об особенностях развития эры Мезозой;
- ✓ Пишет об особенностях развития эры Протерозой;
- ✓ Пишет об особенностях развития эры Палеозой;
- ✓ Пишет об особенностях развития эры Архей.

Задание 2.

Сопоставьте и напишите выводы о планете Земля в соответствии с выводами ученых

<i>Ученый</i>	<i>Имя ученого</i>	<i>выводы</i>
		Предполагается, что Земля возникла из космического тумана

		<p>Вывод о том, что Солнце не связано с образованием Земли</p>
		<p>Вывод о том, что Солнце произошло из твердых частиц, которые могут поглощать себя</p>

Дескриптор: Обучающийся

- Напишет имена авторов гипотез;
- Сопоставит выводы или сделает заключение.

Из опыта учителя английского языка Ташмаганбетовой Б.Ж.

Раздел

«Человек. Земля. Планета»

Тема:

Микро и макромир.

Цель обучения:

6.2.1.1 Назвать параметры объектов микромира и макромира

Критерий оценивания :

Сравнение особенностей объектов микромир с объектами макромир

Уровень мыслительных навыков: Анализ

Задание 1

Дайте определение ниже указанным терминам

Макро

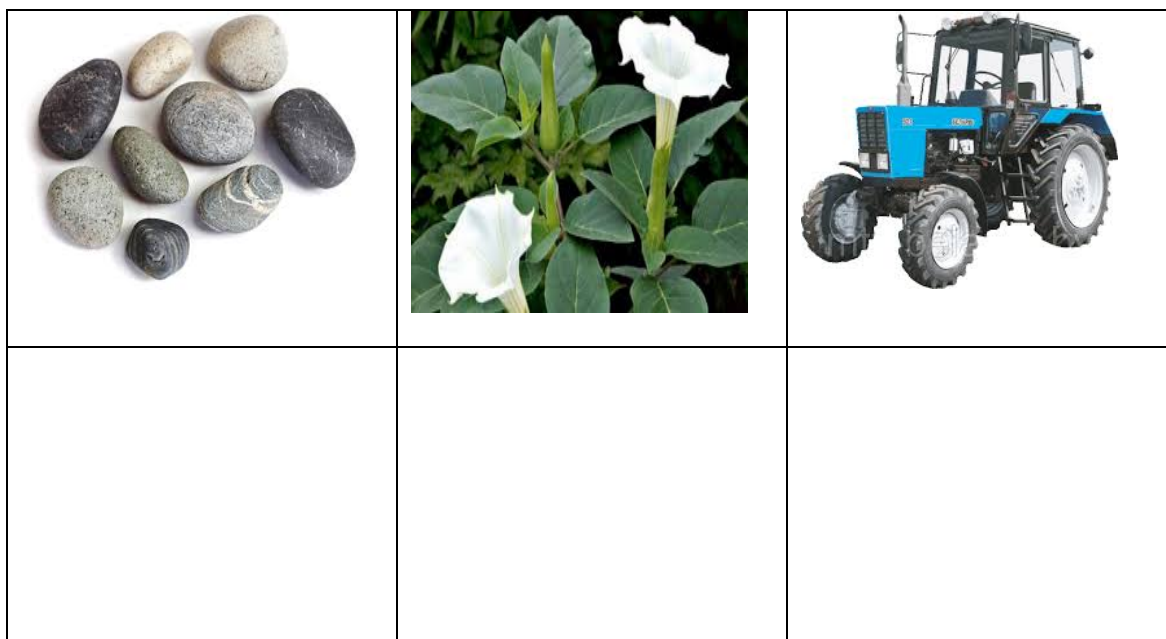

Дескриптор: Обучающийся

- ✓ Определяет термин «Макро»
- ✓ Определяет термин «Лэпбук»

Задание 2.

Выделите на картинке особенности макрообъектов

Дескриптор: Обучающийся

- ✓ определяет неживые объекты;
- ✓ определяет живые объекты;
- ✓ Определяет искусственные объекты.

Из опыта учителя английского языка Садыковой А. Ж.

Раздел

Тема:

Цель обучения:

6.2.2.1 Объяснение процессов и явлений, происходящих на планете Земля

Критерий оценивания:

Уровень мыслительных навыков:

«Человек. Земля. Планета»

Общие понятия о планете Земля

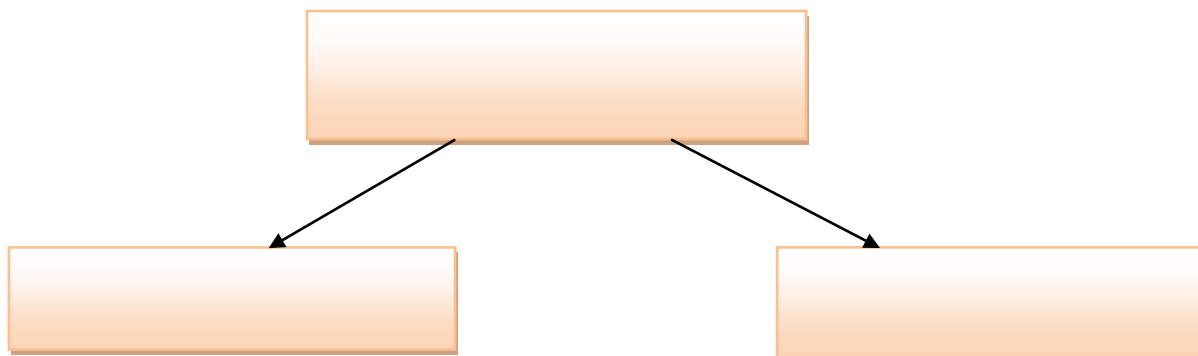
Определяет процессы и явления

Анализ

Задание 1.

А) Классифицируйте типы географических процессов. Заполните таблицу.

В) Приведите примеры внутренних и внешних процессов

Дескриптор: Обучающийся

- ✓ классифицирует типы географических процессов и заполнит таблицу;
- ✓ приводит пример внутренних и внешних процессов.

Задание 2.

2. Заполнить схему «Географические явления»

Дескриптор: Обучающийся

- ✓ определяет географические явления.

Из опыта учителя английского языка Тургамбековой А.Б.

8. Учебный предмет «Физика»

7-класс

«Физика – наука о природе»

Раздел

Цель обучения

7.1.1.1 Приводить примеры физических явлений.

Уровень мыслительных навыков

Знание и понимание

Критерии оценивания Обучающийся

- Распознает виды физических явлений

Задание 1.

Установите соответствие: какие из перечисленных явлений можно отнести к механическим, электрическим, магнитным, тепловым, звуковым, световым?

Световые

Звуковые

Электрические

Магнитные

Тепловые

Механические

Дескриптор Обучающийся

- различает механические явления
- различает электрические явления
- различает магнитные явления
- различает тепловые явления
- различает звуковые явления
- различает световые явления

7-класс

Подраздел
Цель обучения

«Научные методы изучения природы»
7.1.1.2 различать методы изучения законов природы.

Уровень мыслительных навыков

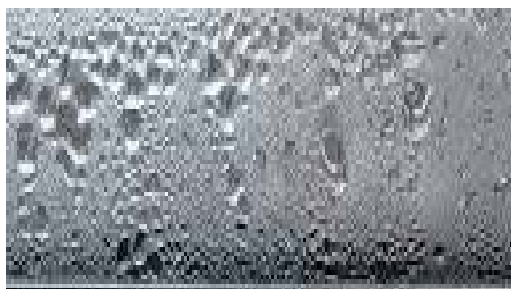
Знание и понимание

Критерии оценивания Обучающийся

- определяет научные методы изучения законов природы.

Задание 1.

Утром на траве обнаружены капельки росы. На гладко отшлифованной поверхности металлического прибора обнаружены капельки влаги. В каком случае явление росы наблюдалось опытным путем, а в каком – путем наблюдения?

Дескриптор Обучающийся
Различает, что такое эксперимент
Различает, что такое наблюдение

7-класс

Раздел
Подраздел
Цель обучения

«Физические величины и измерения»
«Международная система единиц (СИ)»
7.1.2.1 соотносить физические величины с их единицами измерения в системе СИ

Уровень мыслительных навыков

Знание и понимание

Критерии оценивания Обучающийся

- Устанавливает соответствие физической величины ее единиц измерения в системе СИ.

Задание 1.

Заполните пропуски.

- 5) Основная единица длины в системе СИ _____
- 6) Основная единица времени в системе СИ _____
- 7) Основная единица массы в системе СИ _____
- 8) Основная единица объема в системе СИ _____

Дескриптор   *Обучающийся*

Записывает основную единицу длины в системе СИ
 Записывает основную единицу времени в системе СИ
 Записывает основную единицу массы в системе СИ
 Записывает основную единицу объема в системе СИ

Подраздел «Точность измерений и вычислений. Запись больших и малых чисел»

Цель обучения

7.1.2.3 применять кратные и дольные приставки при записи больших и малых чисел: микро (μ), милли (m), санти (c), деци (d), кило (k) и мега (M)

Уровень мыслительных навыков

Знание и понимание Применение

Критерии оценивания

Обучающийся

- Использует значения кратных и дольных приставок при расчетах.

Задание 1.

Запишите числовые данные, характеризующие горы Казахстана, используя приставки для записи больших и малых чисел

- 5) Пик Хан-Тенгри – является самой высокой точкой Казахстана. Высота этой горы, составляет 7000 метров _____

- 6) **Гора Бектау-Ата** **Бектау-Ата́** — урочище в Казахстане, в 70 000 м _____ на север от города Балхаш на территории Актогайского

района Карагандинской области. Гористая местность посреди казахстанской степи, радиусом около 5000_____ -7000_____ м, с небольшими лесками.

- 7) **Чарынский каньон.** «Чарын» протянулся на 154 000м _____, ровно вдоль реки. Располагается он на востоке Алматы, недалеко от границы с Китаем. Возраст этого памятника природы, сложенный из осадочных пород составляет около 12 000 000 _____ лет

- 8) **Гора «Казыгурт».** «Казыгурт» это горная возвышенность, высота которой составляет 1768 метров _____. Расположен этот горный кряж в 40 000 м _____ от города Шымкент, в долине Таллаского Алатау.

Дескриптор
приставок

Обучающийся
- переводит, используя значения кратных и дольных

Подраздел

*«Лабораторная работа № 1.
Измерение физических величин»*

Цель обучения

7.1.3.1 измерять длину, объем тела, температуру и

время, записывать результаты измерений с учетом погрешности.

Уровень мыслительных навыков Применение

Критерии оценивания Обучающийся

- Производит измерения и записывает данные в системе СИ. Определяет погрешность приборов.

Задание 1.

На рисунке изображены два секундомера а) определите и запишите цену деления каждого секундомера б) Какое время (с учетом погрешности) показывает каждый из них?

а) _____

а) _____

б) _____

б) _____

Вывод:

Дескриптор

Обучающийся

- определяет цену деления 1 секундомера;
- определяет цену деления 2 секундомера;
- снимает показания с 1 секундомера;

- снимает показания со 2 секундомера;
- записывает результаты измерений с учетом погрешности;
- формулирует вывод.

Подраздел

«Лабораторная работа № 2.
Определение размеров малых тел»

Цель обучения

7.1.3.2 определять размер малых тел
методом рядов

Уровень мыслительных
навыков

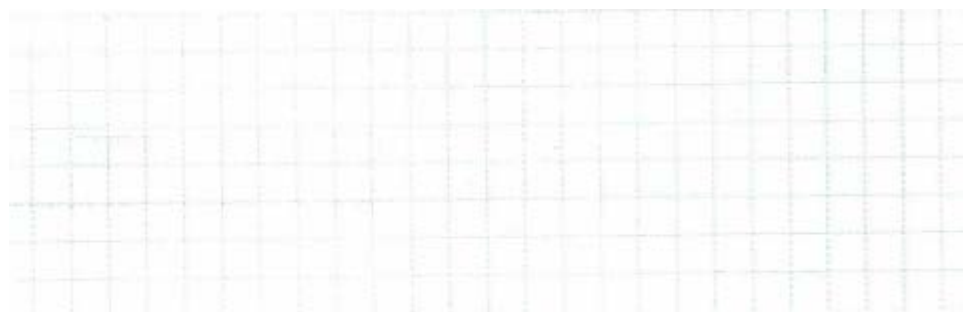
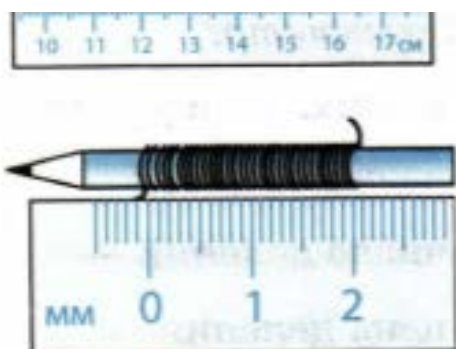
Применение

Критерии оценивания

Обучающийся

- Определяет размер малых тел

Задание 1. Чтобы найти диаметр проволоки, ее плотно намотали витками на карандаш (см рис) и нашли, что 25 витков проволоки занимают расстояние 20 мм. Каков диаметр проволоки?

Дескриптор

Обучающийся

- записал формулу для определения размеров малых тел.
- определил диаметр проволоки

Задание 2. С помощью линейки, имеющей миллиметровые деления, измерьте диаметры монет номиналом 5 тенге и 10 тенге. Какая монета имеет больший диаметр и насколько больший?

5 тенге

10 тенге

Вывод:

<i>Дескриптор</i>	<i>Обучающийся</i>
	- измерил диаметр 1 монеты;
	- измерил диаметр 2 монеты;
	- произвел сравнение;
	- сделал вывод

9. Учебный предмет «Химия»

7 класс

<i>Раздел</i>	<i>Периодическая таблица химических элементов</i>
<i>Тема:</i>	<i>История создания Периодической таблицы химических элементов</i>
<i>Цели обучения:</i>	<i>знать и сравнивать классификации элементов на примере работ И. Дебейнера, Дж. Ньюлендса, Д.И. Менделеева</i>
<i>Критерии оценивания:</i>	<i>-знает и понимает классификации элементов работ И. Дебейнера, Дж. Ньюлендса, Д.И. Менделеева; -умеет анализировать и сравнивать классификации элементов работ И. Дебейнера, Дж. Ньюлендса, Д.И. Менделеева.</i>

Уровень мыслительных навыков:

знание и понимание, анализ

Задание 1:

Заполните концептуальную таблицу и сделайте выводы о сходствах и различиях классификаций химических элементов различных ученых.

Линия сравнения	«Триады» И. Дёберейнера	«Октавы» Дж. Ньюлендса	Классификация Д.И. Менделеева
Свойства элементов			
Атомный вес			
Возможность открытия новых элементов			

Дескриптор:

Обучающийся:

- знает и понимает классификации химических элементов, предложенных И. Дёберейнером, Дж. Ньюлендсом, Д.И.Менделеевым;
- объясняет различия классификации химических элементов, предложенных И. Дёберейнером, Дж. Ньюлендсом, Д.И.Менделеевым;
- сравнивает и анализирует классификации химических элементов, предложенных И. Дёберейнером, Дж. Ньюлендсом, Д.И.Менделеевым.

9 класс

Тема:

С Элементы 1 (I), 2 (II) и 3 (III) групп и их соединения

Цели обучения:

объяснять общие свойства щелочных металлов, на основе строения их атомов

Критерии оценивания:

- устанавливает соответствие между химическими элементами и их названиями;
- объясняет общие свойства щелочных металлов, на основе строения их атомов.

Уровень мыслительных навыков:

Знание и понимание

Задание 1

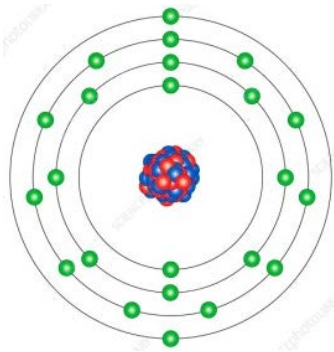
Установите соответствие между химическими элементами и их названиями

<i>Химический элемент</i>	<i>Название на русском</i>	<i>Название на английском</i>
Na	Цезий	Lithium
Fr	Нагрий	Potassium
Rb	Литий	Francium
K	Франций	Caesium
Li	Рубидий	Sodium
Cs	Калий	Rubidium

Задание 2.

На приведенном рисунке изображена модель атома химического элемента, укажите его основное свойство:

- пластичный металл серебристо-серого цвета
- мягкий, химически активный металл серебристо-белого цвета
- ядовитый газ желтовато-зелёного цвета
- мягкий, ковкий щёлочноземельный металл

Дескриптор: определяет основные свойства элементов

Задание 3.

Заполните таблицу

<i>Название металла</i>	<i>Строение атома</i>	<i>Электронная формула</i>
Li		
	$+19) \quad) \quad) \quad)$ $2e \quad 8e \quad 8e \quad 1e$	
		$1s^2 2s^2 2p^6 3s^1$
Cs		

- Сравните радиус атомов химических элементов и объясните закономерность
- Как меняются металлические (восстановительные) свойства в группе сверху вниз, укажите самый активный элемент
- Все элементы главной подгруппы I группы периодической системы относятся к ...
  - типичным окислителям
  - переходным элементам

3) s – элементам

Дескриптор:

- правильно соотносит химические элементы с названиями;
- определяет свойство элемента по строению атома;
- записывает электронную формулу и объясняет закономерность свойств химических элементов.

9 класс

Тема: Элементы 16 (VI) группы.

Сера.

Цель обучения: сравнивать физические свойства аллотропных видоизменений серы и составлять уравнения реакций, отражающие химические свойства серы

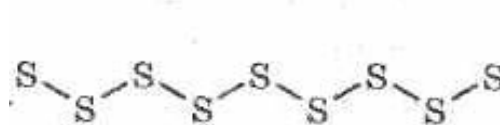
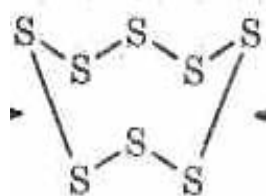
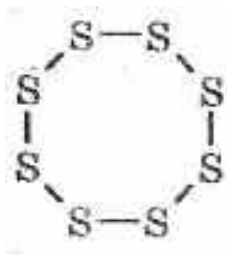
Критерий оценивания:

- устанавливает соответствие аллотропных видоизменений серы и указывает их свойства.

Уровень мыслительных навыков: Знание, понимание, применение, навыки высокого порядка

Задания 1.

1. На рисунках изображены аллотропные модификации серы, укажите вид модификации

2. Выдающийся естествоиспытатель древности Плиний Старший погиб в 70 г. н.э. при извержении вулкана. его племянник в письме историку Тациту писал: «...Вдруг раздалось раскаты грома, и от горного пламени покатались вниз черные серные пары. Все разбежались. Плиний... упал и задохнулся». Какими свойствами обладают соединения, входящие в состав вулканических газов?

3. Соотнесите физическое свойство серы с ее видом аллотропной модификации

Свойство	Ромбическая	Моноклинная	Пластическая
----------	-------------	-------------	--------------

Устойчивая при температуре более 96°C			
Неустойчива при затвердевании			
Имеет формулу S ₈			
Коричневая резиноподобная масса.			
Плотность равна 2,07 г/см ³			
Температура плавления 119°C			
Имеет медово-желтый цвет			
Плотность равна 1,96г/см ³			
При нагревании превращается в желтую легкоподвижную жидкость			

4. Допишите продукты реакций. Составьте уравнения, характеризующие химические свойства серы

- a. $Al + S =$
- b. $S + O_2 =$
- c. $Zn + S =$
- d. $S + Cl_2 =$
- e. $H_2 + S =$
- f. $P + S =$

Дескриптор:

- g. -правильно определяет виды модификаций;
- h. - устанавливает свойства соединений, входящих в состав вулканических газов;
- i. - правильно указывает свойство видов аллотропных модификаций серы;
- j. - составляет уравнение реакций, отражающие химические свойства серы;
- k. - составляет уравнение реакций, отражающие химические свойства серы

8 класс

Тема:

Оксиды

Цель урока:

знать классификацию и свойства оксидов и составлять уравнения реакций характеризующие их химические свойства.

Критерий оценивания:

Умеет классифицировать оксидов и составлять уравнения реакций характеризующие их химические свойства

Уровень мыслительных навыков:

Знание, понимание, применение

Задание 1.

Какое из веществ, формулы которых приведены ниже, является оксидом?

H_3PO_4

Co

SiO_2

$\text{Fe}(\text{OH})_2$

К какой группе относится данный оксид BaO ?

К амфотерным

К кислотным

К основным

Задание 2.

Допишите продукты реакций. Составьте уравнения

$\text{CaO} + \text{HCl} =$

$\text{ZnO} + \text{HCl} =$

$\text{P}_2\text{O}_5 + \text{H}_2\text{O} =$

Задание 3.

Из перечня веществ выпишите формулы: а) оксидов металлов, б) оксидов неметаллов: Fe_2O_3 , SO_3 , MgO , AlCl_3 , N_2O_3 , CuO , H_2O , HF .

Дескриптор: составляет уравнения реакций, классифицирует оксидов

Тема: Химические элементы и соединения в организме человека

Цели обучения: знать элементы, входящие в состав организма человека

Критерии оценивания:

- Перечисляют элементы, входящие в состав организма человека;
- Записывают знаки химических элементов;
- Различают макро- и микроэлементы;
- Называют источники химических элементов;
- Перечисляют функции и описывают внешние признаки недостаточности некоторых элементов в организме;

Уровень мыслительных навыков: Знание, понимание, применение
Все группы получают рисунок. На рисунке представлены сведения о веществах, из которых состоит организм человека и их содержание в долевого соотношении.

Задание 1.

«Угадай вопрос»

1. Учащиеся рассматривают рисунок, обсуждают в группах и предлагают свои вопросы.
2. С помощью ПСХЭ найдите и запишите символы элементов: серы, азота, кальция, меди, хлора, натрия, цинка.
3. Дайте названия следующим химическим элементам: С, Н, Fe, О, К, Р, Mg, Si.
4. «Убери лишнее»

Предлагается группам таблицы с химическими элементами и прошу исключить лишнее (все металлы, один – неметалл и наоборот)

Дескрипторы:

- знают вещества, из которых состоит человек и их состав (1);
- умеют работать с ПСХЭ, находить химические элементы и называть их (2);
- понимают деление элементов на металлы и неметаллы (2).

Задание 2. Работа в группах.

- 1 группа. На какие группы делятся элементы? (макро- и микроэлементы)
- 2 группа. Какова роль макроэлементов? (перечисляют, называют элементы)
- 3 группа. Найти соотношение между понятиями «следовые» химические элементы и микроэлементы (малое %-ное содержание в организме)
- 4 группа. «Что такое хорошо и что такое плохо?»
Сопоставьте два понятия «польза» и «вред» на примере элементов и веществ.

Дескрипторы:

- знают классификацию химических элементов (1);
- умеют находить и называть макро- и микроэлементы (2);
- могут объяснять и сопоставлять химические термины и понятия(3).

Задание 3

Работа в парах.

1. Артем не любит хлеб, конфеты и печенье. Он решил есть только мясо и мясопродукты. Приведите аргументы «за» и «против» его выбора.

2. «Если это ответ, то каков вопрос?»

- Пройдя медицинское обследование, Светлана в своей карточке прочитала диагноз: «Анемия»

3. Данияра отвезли в деревню к бабушке и у него каждый день в рационе питания были свежее молоко и молочные продукты.

4. Алёна изменилась, стала раздражительной и у неё появилась «пучеглазость»

5. В организме человека массой 70 кг содержится 12,6 кг некоторого элемента. Определите, о каком элементе идет речь? Ответ докажите путем необходимых вычислений.

Дескрипторы:

- анализируют состав пищи; объясняют негативные стороны нехватки определенных химических элементов; рассчитывают содержание элементов в организме человека.

Тема: «Химические элементы. Простые и сложные вещества».

Цели обучения: знать, что каждый химический элемент обозначается символом и является определенным видом атомов

Критерии оценивания:

- Дают определение химическому элементу;
- Записывают знаки химических элементов;
- Различают металлы и неметаллы;
- Различают простые и сложные вещества.

Уровень мыслительных навыков: Знание, понимание, применение

Дескриптор: Обучающиеся:

- Разделяет следующие спирты по количеству гидроксильных групп.
- Записывает химические уравнения получения этанола.
- Устанавливает соответствие между метанолом, этанолом, этиленгликолем, глицерином и их физическими свойствами и применением.

Задание 1.

Работа в парах: На каждую парту раздают картинки по 9 элементов (знаки химических элементов). Учащиеся работают с периодической системой и находят названия данных элементов.

Дескриптор: записывают символы химических элементов

Задание 2.

Выбери названия простых веществ:

- железо
- серная кислота
- графит
- хлорид натрия

Дескриптор: называет простых и сложных веществ

Задание 3.

Выбери верные утверждения:

- простых веществ намного меньше, чем сложных;
- аллотропные видоизменения одного химического элемента могут иметь разное строение;
- озон и кислород образованы разными химическими элементами;
- из одного простого вещества можно получить несколько новых веществ

Дескриптор: различает простых и сложных веществ

9 класс

Раздел: Кислородсодержащие и азотсодержащие органические соединения. Спирты

Цели обучения:

- знать классификацию кислородсодержащих органических соединений;
- знать классификацию спиртов и объяснять свойства, получение этанола применение метанола и этанола;
- объяснять физиологическое действие метанола и этанола на организм человека;
- знать физические свойства и применение этиленгликоля и глицерина.

Критерии оценивания: Обучающиеся:

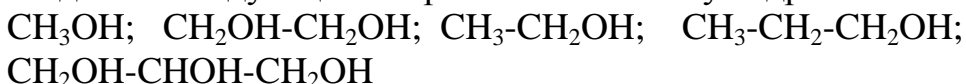

- записывает классификацию кислородсодержащих органических соединений;
- записывает классификацию спиртов и объясняет свойства, получение этанола применение метанола и этанола;
- объясняет физиологическое действие метанола и этанола на организм человека;
- объясняет физические свойства и применение этиленгликоля и глицерина.

Уровень мыслительных навыков: знание, понимание

Задание 1.

Разделите следующие спирты по количеству гидроксильных групп.

Задание 2.

Запишите химические уравнения получения этанола.

Задание 3.

Установите соответствие между спиртами и их физическими свойствами, применением

1.Метанол	а) Бесцветный, сочный. Применяется в виде смягчающей мази, как мягкий и растягивающийся ингредиент в парфюмерии и тканях.
2.Этанол	б) Бесцветный, сладкий густая жидкость. Применяется для получения антифриза (незамерзающая жидкость).
3.Этиленгликоль	с) Водка водный раствор этого вещества, легко проникает в желудок, проходя через кровоток влияет на нервную систему. Дезодорирующий агент, дезинфицирующее средство. Используется для получения резины и пластмасс.
4.Глицерин	д) Ядовитое вещество, вызывает слепоту, в больших количествах опасен для жизни. Применяется как полимер и дополнительные запчасти для автомобилей.

Дескриптор: Обучающиеся:

- Разделяет следующие спирты по количеству гидроксильных групп.
- Записывает химические уравнения получения этанола.

- Устанавливает соответствие между метанолом, этанолом, этиленгликолем, глицерином и их физическими свойствами и применением.

Ответы:

1. Одноатомные спирты – метанол, этанол и пропанол. Многоатомные спирты – этиленгликоль и глицерин.

2. Гидратация алкенов (в присутствии катализатора)

3. Брожение сахарозы

4. 1-d, 2-с, 3-b, 4-a

9 класс

Раздел: Кислородсодержащие и азотсодержащие органические соединения. Аминокислоты. Белки.

Цели обучения:

- объяснять образование пептидной связи между α-аминокислотами в белках;
- исследовать реакцию денатурации белка;
- объяснять биологическое значение и функции белков.

Критерии оценивания: Обучающиеся:

- объясняет образование пептидной связи между α-аминокислотами в белках;
- исследует реакцию денатурации белка;
- объясняет биологическое значение и функции белков.

Уровень мыслительных навыков: знание, понимание

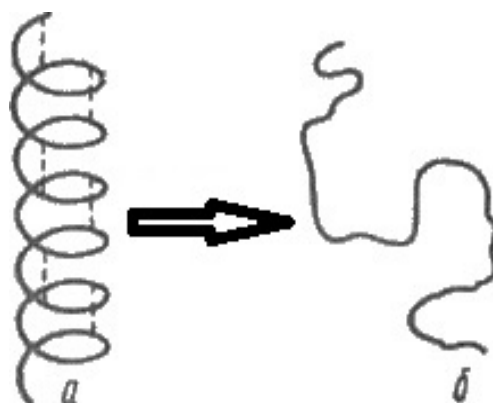
Задание 1.

Допишите уравнение реакции, объясните образование пептидной связи.

Задание 2.

Объясните явление показанный на рисунке

Дескриптор: Обучающиеся

-Записывает уравнение реакции и объясняет образование пептидной связи.

-Записывает денатурацию белка.

Ответы:

Пептидная связь представляет собой связь, образованную взаимодействием карбоксильной группы одной аминокислоты с аминокислотой второй аминокислоты.

На изображении показано нарушение конфигурации молекулы белка. При воздействию тепла и облучения белки подвергаются разрушению. Это явление называется денатурацией. Денатурация обусловлена изменением формы молекулы, при которой природные свойства белка исчезают.

9 класс

Цели обучения:

-знать классификацию углеводов и их производных: спирты, альдегиды, карбоновые кислоты, углеводы, аминокислоты;

-объяснять понятие функциональной группы, как группы определяющей характерные химические свойства данного класса соединений.

Критерии оценивания: Обучающиеся:

- объясняет классификацию углеводов и их производных: спирты, альдегиды, карбоновые кислоты, углеводы, аминокислоты;

- объясняет понятие функциональной группы, как группы определяющей характерные химические свойства данного класса соединений.

Дескриптор:

-объясняет классификацию углеводов и их производных: спирты, альдегиды, карбоновые кислоты, углеводы, аминокислоты;

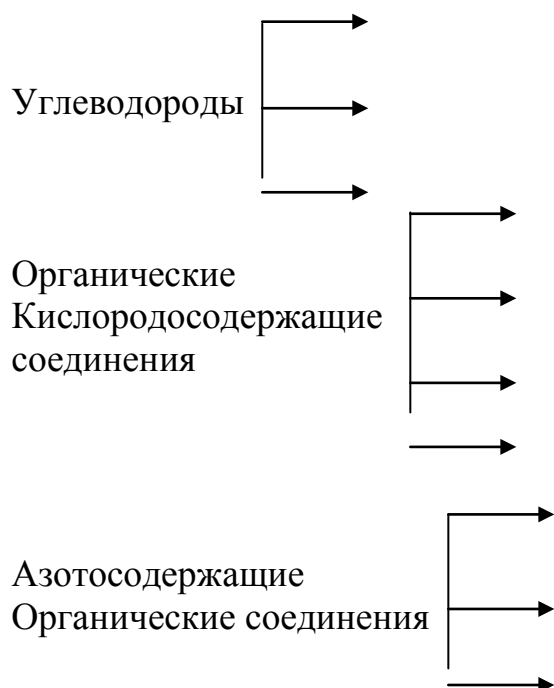
-называет функциональные группы, как группы определяющей характерные химические свойства данного класса соединений.

Уровень мыслительных навыков:

знание, понимание

Задание 1.

Напишите классификацию углеводородов и их производных: углеводы, ароматические углеводороды, аминокислоты, альдегидтер, спирты, карбоновые кислоты, амины, нитросоединения.

Задание 2.

Назовите производные углеводорода по функциональной группе

- a)R-OH
- b)R-COH
- c)R-COOH
- d)R-NO₂
- e)R-NH₂
- f)HOOC-R-NH₂

Ответы:

1. Углеводороды являются насыщенными, ненасыщенными и ароматическими

Кислородные органические соединения - спирты, альдегиды, карбоновые кислоты и углеводы.

Азотистые органические соединения - амины, нитросоединения и аминокислоты;

2. а) спирты б) альдегиды в) карбоновые кислоты г) нитросоединения д) амины е) аминокислоты

9 класс

Раздел: Химические элементы в организме

Человека. Химический состав организма человека. Макроэлементы, микроэлементы и их значения.

Цели обучения:

- называть элементы, входящие в состав организма человека и объяснять их значение (O, C, H, N, Ca, P, K, S, Cl, Mg, Fe);
- исследовать типичный рацион питания жителей Казахстана и составлять сбалансированный рацион питания.

Критерии оценивания: Обучающиеся:

- называет элементы, входящие в состав организма человека и объясняет их значение (O, C, H, N, Ca, P, K, S, Cl, Mg, Fe);
- определяет типичный рацион питания жителей Казахстана и составляет сбалансированный рацион питания.

Уровень мыслительных навыков: знание, понимание

Задание 2.

Найдите элементы, входящие в состав организма человека в периодической системе

www.calc.ru

ДИ. Менделеев 1834–1907

СИМВОЛ ЭЛЕМЕНТА: Rb

ПОРЯДКОВЫЙ НОМЕР: 37

НАЗВАНИЕ ЭЛЕМЕНТА: РУБИДИЙ

ОТНОСИТЕЛЬНАЯ АТОМНАЯ МАССА: 85,468

РАСПРЕДЕЛЕНИЕ ЭЛЕКТРОНОВ ПО СЛОЯМ: [Kr] 5s¹

0:05:1

Дескриптор:

- называет элементы, входящие в состав организма человека и объясняет их значение (O, C, H, N, Ca, P, K, S, Cl, Mg, Fe);

Ответы:

O, C, H, N, Ca, P, K, S, Cl, Mg, Fe.

10. Учебный предмет «Биология»

7 класс

Тема урока:

Понятия: клетка, ткань, орган, система органов

Цели обучения: объяснять понятия: клетки, ткани, органы, системы органов

Уровень мыслительных навыков: знание, понимание, применение

Критерии оценивания:

- Дают определение понятий клетки, ткани, органы, системы органов.
- Классифицируют примеры на клетки, ткани, органы, системы органов.
- Устанавливает соответствие между рисунками и понятиями (клетки, ткани, органы, системы органов).

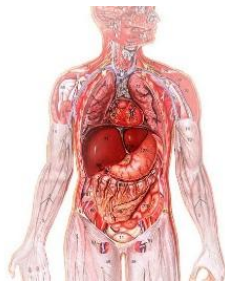
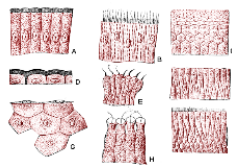
Дескриптор

Обучающийся:

- определяют царства животных по рисунку;
- распределяют предложенные организмы по пяти царствам;
- соотносят названия с таксономическими группами.

Задание 1.

Определите, к каким царствам относятся изображенные организмы:

Задание 2.

1 Определите, к каким царствам относятся изображенные организмы

1. Вирусы 2.Бактерии 3.Грибы 4.Растения 5.Животные

Кишечная палочка	Ель	Амеба	Манул	Серпоклов
Ландыш	Трутовик	Мухомор	Стафилакок	Радиолярия
Подсолнечник	Эвглена зеленая	Папоротник	Подберезовик	Полынь
Дождевой червь	Улитка	Хлорелла	Фазан	Цикорий

Задание 3.

Соотнесите названия с таксономической группой

1)Хордовые	А) Царство
2)Животные	Б) Тип
3)Красный волк	В) Класс
4)Хищные	С) Отряд
5)Млекопитающие	Д) Семейство
6)Псовые	Е) Род
7)Красные волки	Ж) Вид

Задание 4.

«Инфо-карусель»

На разных столах раскладываются информационный материал связанные с темой (книги, рисунки, наглядные пособия). Каждая группа составляет кластер опираясь на вопросы предоставленные учителем

1. Виды тканей растений
2. Виды тканей животных
3. Системы органов растений
4. Системы органов животных

Дескрипторы:

Знают виды тканей растений и животных;

Умеют составлять кластер;

Сравнивают ткани растений и животных;

Определяют сходство и различие клеток, тканей и органов растений и животных.

Защита кластера каждой группы. Оценивание групп, используется АМО «Светофор»:

Зеленый цвет – все было понятно и доступно

Желтый цвет – возникали вопросы

Красный цвет – нужно доработать, не до конца изложили материал.

Закрепление материала

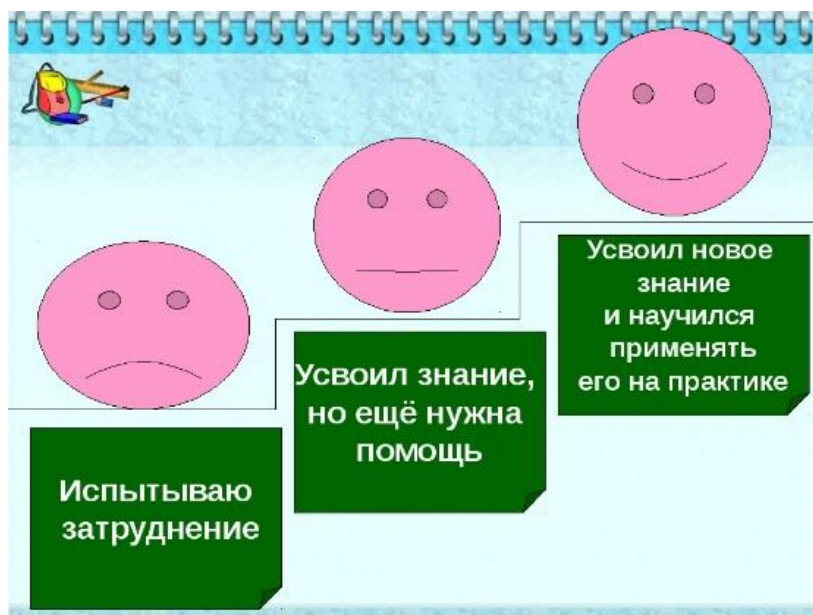
Используется АМО «ДА, НЕТ»

Задание 5.

Выбери верные утверждения, обведи в кружок

Клетка это	Структурная и функциональная единица всего живого	ДА, НЕТ
Ткань это	это часть тела человека, животного или часть растения, которая выполняет определённую функцию.	ДА, НЕТ
Орган	это часть тела человека, животного или часть растения, которая выполняет определённую функцию.	ДА, НЕТ
Система органов	это группа органов, которые имеют общий план строения, общее происхождение и выполняют общую функцию.	ДА, НЕТ
Организм	это биологически целостная структура.	ДА, НЕТ

АМО «Лесенка успеха»

8 класс

Тема: Строение скелета человека. Роль и функции опорно-двигательной системы.

Цель обучения: описывать функцию опорно-двигательной системы.

Уровень мыслительных навыков: знание, понимание, применение

Критерий оценивания: определяет виды костей; описывает функцию опорно-двигательной системы человека

Задание:

Впиши в таблицу цифры, расположив их в порядке, соответствующем буквам.

A	B	C	D	E

A - бедренная и большая берцовая кости;

B - лобная и теменная кости;

C - затылочная и височная кости;

D - нижняя челюсть и височная кость;

E - позвонки крестцового отдела.

Дескрипторы:

Определяет соответствие между примером соединения костей и типом, к которому оно относится.

8 класс

Тема: Понятия «гормоны», «гуморальная регуляция». Месторасположение и функции эндокринных, экзокринных и смешанных желез. Гормоны, выделяемые железами

Цели обучения: определять расположение эндокринных, экзокринных и смешанных желез; объяснять основные функции желез.

Уровень мыслительных навыков: знание, понимание, применение

Критерий оценивания: определяет расположение эндокринных, экзокринных и смешанных желез; описывает основные функции желез.

Дескрипторы:

Охарактеризует желез; различает и называет виды желез.

Задание 1:

Отметьте рисунок(ки), на котором изображена(ы) железа(ы) внутренней секреции:

1)

2)

3)

Задание 2.

Обозначь рисунок, на котором изображена железа, вырабатывающая гормон — инсулин:

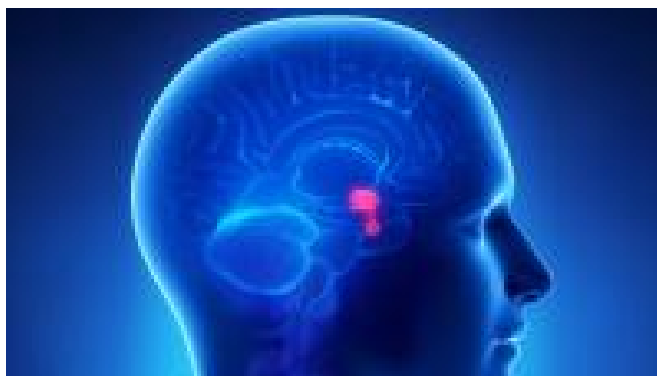
A)

B)

C)

Задание 3.

Выбери предложения, в которых допущены ошибки
(Укажи соответствующие буквы в алфавитном порядке, без пробелов):

- В. Железы внутренней секреции имеют протоки, по которым секрет поступает в кровь.
- Г. Эти железы выделяют биологически активные регуляторные вещества — гормоны.
- Л. Все гормоны по химической природе являются белками.
- З. Гормон поджелудочной железы — инсулин.
- П. Он регулирует содержание глюкозы в крови.
- Т. При его недостатке концентрация глюкозы в крови уменьшается.

9 класс

Раздел:

Питание

Тема:

*Процесс расщепления. Действие
пищеварительных ферментов. Роль ферментов
в пищеварении. Абсорбция и выделение*

Цели обучения:

описывать в деталях процессы пищеварения у человека;
устанавливать взаимосвязь между органическим
веществом и соответствующим ферментом в процессе
переваривания пищи.

Уровень мыслительных навыков: знание, понимание, применение

Критерий оценивания:

описывает в деталях процессы пищеварения у человека;
понимает взаимосвязь между органическим веществом
и соответствующим ферментом в процессе
переваривания пищи

Задание 1.

Укажи, в каком отделе пищеварительного канала заканчивается переваривание белков, углеводов и липидов.

Задание 2

Выбери, какие из суждений верны.

- А. Переваривание крахмала и других сложных углеводов начинается в желудке.
- Б. Слюна содержит ферменты, участвующие в расщеплении крахмала.

Дескриптор:

Знает процесс переваривания крахмала и других сложных углеводов;
Называют ферменты, участвующие в разложении крахмала.

Задание 3.

Установи соответствие между характеристикой и отделом кишечника человека, которому она свойственна.

А — заканчивается переваривание белков, углеводов и липидов.

- Б — всасывается основная часть воды.
В — органические вещества всасываются в кровь и лимфу.
Г — формирование каловых масс.
Д — внутренняя поверхность имеет микроворсинки.
Е — расщепляется клетчатка.

Вставь соответствующие буквы (в алфавитном порядке, без пробелов):
тонкий кишечник —
толстый кишечник —

Дескрипторы:

Указывает в каком отделе пищеварения и как перевариваются органические вещества; Знает действие пищеварительных ферментов; охарактеризует желез; различает и называет виды желез.

9 класс

Тема: Влияние добычи и переработки полезных ископаемых на окружающую среду и здоровье человека

Цели обучения: объяснять влияние добычи и переработки полезных ископаемых на окружающую среду

Уровень мыслительных навыков: знание, понимание, применение

Критерий оценивания:

Описывает переработки полезных ископаемых на окружающую среду.

Задание 1.

Написать эссе

Дескриптор: объяснять влияние добычи и переработки полезных ископаемых на окружающую среду

Задание 2.

Групповая работа

Обсуждение над вопросом: как найти пути снижения негативного воздействия процессов добычи и переработки полезных ископаемых на окружающую среду

Дескриптор: предлагают пути решения проблем.

9 класс

Тема: Гигиена мочевыделительной системы. Заболевания почек и органов мочевыделительной системы: пиелонефрит, цистит, мочекаменная болезнь почек. Причины и меры профилактики

Цели обучения:

- объяснять меры профилактики болезней почек и мочевыделительной системы.

Уровень мыслительных навыков: знание, понимание, применение

Критерий оценивания:

описывает заболевания почек и органов мочевыделительной системы.

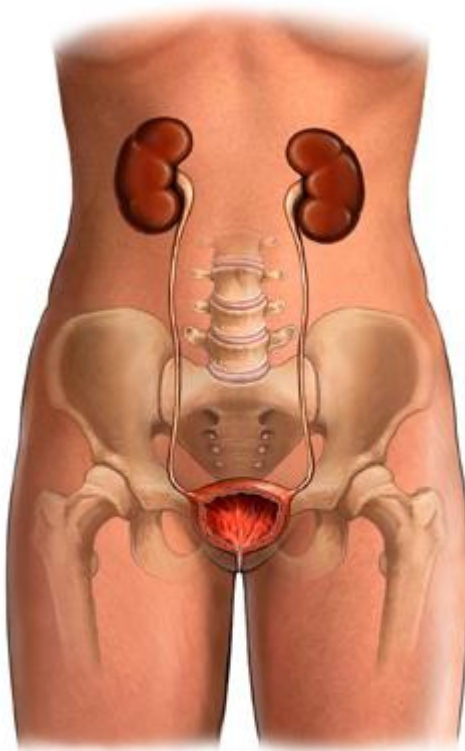
Дескрипторы:

Знает органов мочевыделительной системы;

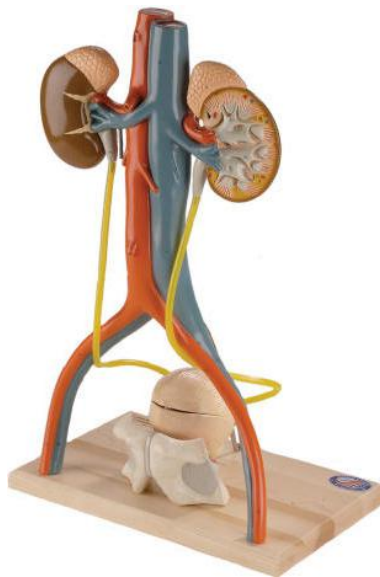
Задание 1.

Назовите по порядку органы мочевыделительной системы

Задание 2.

Дескриптор:

Описывает виды заболевания почек и органов мочевыделительной системы: пиелонефрит, цистит, мочекаменная болезнь почек.

Задание 3.

Как влияют следующие факторы на развитие болезни цистит:

застой мочи;

общее переохлаждение;

чрезмерное употребление копченостей, разных пряностей, спиртных напитков;

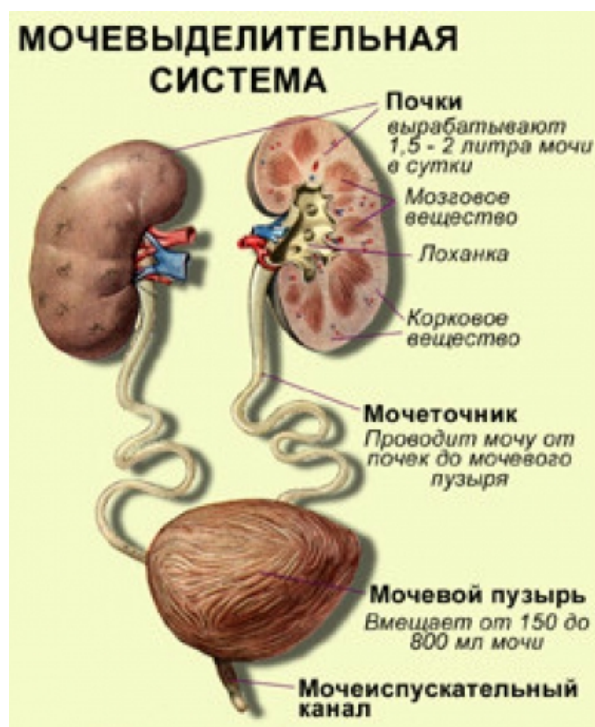
нарушение гигиенических правил;
воспаление других органов мочевой системы;
наличие в мочевом пузыре камней и опухолей.

Дескриптор: Объясняют влияния факторов на развитие болезни цистит

Задание 4.

Групповая работа

Составить правила личной гигиены в подростковый период

Дескриптор: Объясняет меры профилактики гигиены мочевыделительной системы

11. Учебный предмет «География»

7-класс

Раздел

Основы страноведения и политической географии

Тема:

Политическая типология стран.

Цель обучения:

7.6.1.1 Используя региональный компонент, группирует страны по месту расположения

Критерий оценивания:

Определяет страну по месту расположения

Уровень мыслительных навыков: Применение

Задание 1.

Использует физическую карту мира и группирует страны по географическому месту расположения

Казахстан, Россия, Индия, США, Великобритания, Малайзия, Новая Зеландия, Италия, Испания, Япония, Китай, Куба, Польша, Филиппины, Канада, Афганистан, Монголия, Боливия

A. На полуострове _____

В. На острове _____

С. На архипелаге _____

D. На суше _____

E. На берегу моря _____

Дескриптор: Обучающийся

- Определяет страны, расположенные на полуостровах
- Определяет страны, расположенные на островах
- Определяет страны, расположенные на архипелаге
- Определяет страны, расположенные на суше
- Определяет страны, расположенные на побережье

Задание 2.

Определите соседние страны границы с Казахстаном, отметьте страны, имеющие выход к морю и не имеющие выхода к морю, укажите их на карте

Дескриптор: Обучающийся

- Определяет соседние страны Казахстана
- Определяет страны, имеющие выход к морю (из соседних стран Казахстана)
- Определяет страны, не имеющие выход к морю (из соседних стран Казахстана)
- Отмечает на карте соседние страны Казахстана

Раздел «Основы политологии и политической географии»

Тема: Политическая типология стран

Цель обучения:

8.6.1.2 Группирует страны по форме управления и государственному устройству.

Критерий оценивания:

Классифицируют страны по форме управления и государственному устройству

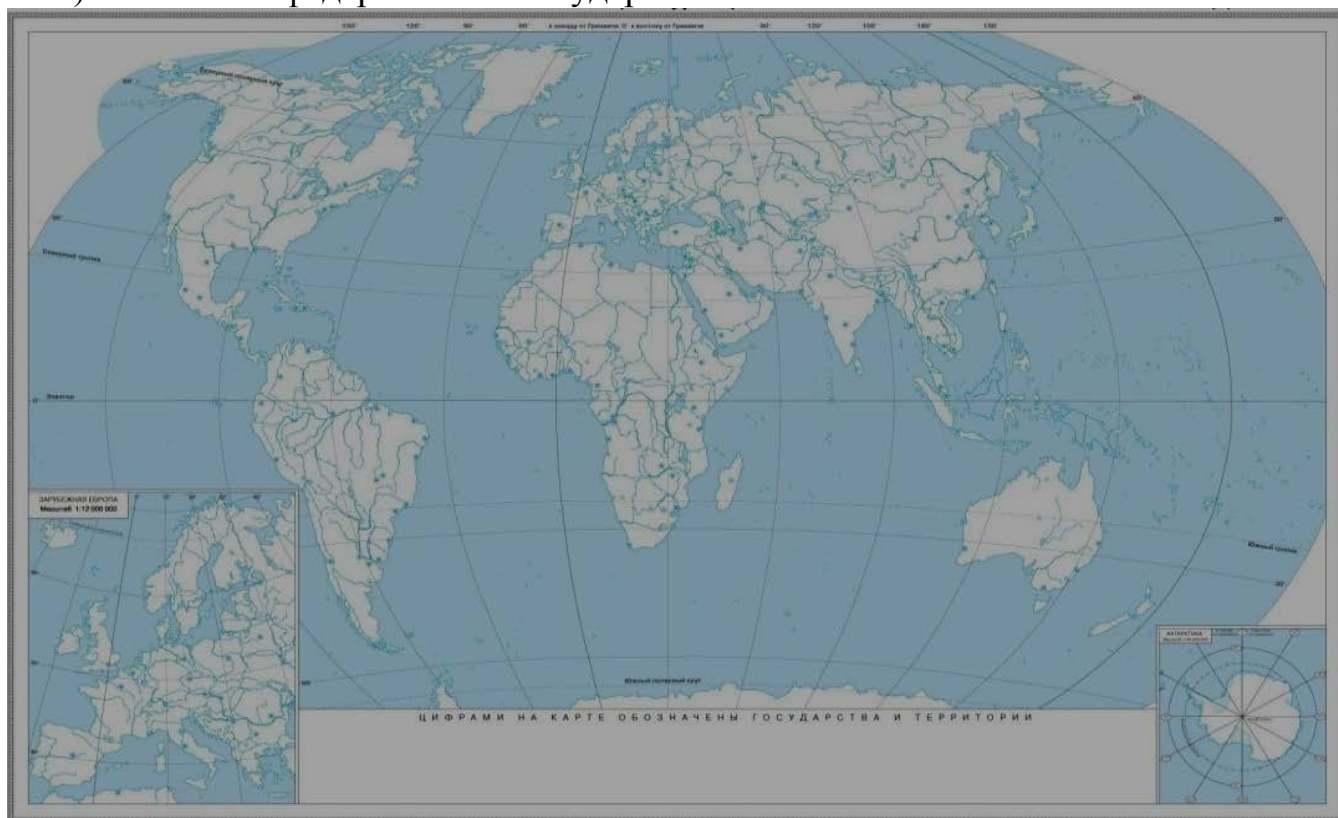
Уровень мыслительных навыков: Применение

Задание 1.

Отметьте на карте

А) Отметьте 3 монархических государства Европы

В) Отметьте 3 федеративных государства Азии

Дескриптор: Обучающийся

- ✓ Отмечает на карте 3 монархических государств Европы
- ✓ отмечает на карте изображение 3 федеративных государств Азии

Задание 2.

Используя атласы, сгруппируйте данные государства в соответствии с формой управления и административно-территориальными структурами

Форма управления	Страны	Административно-территориальное устройство
Монархическая	9. США 10. Бразилия 11. Объединенные Арабские Эмираты	Унитарное
Республиканская	12. Япония 13. Испания 14. Казакстан 15. Россия 16. Великобритания	Федеративное

Дескриптор: Обучающийся

- Определяет и классифицирует монархические государства
- Определяет и классифицирует страны с республиканской формой правления
- Определяет и объединяет унитарные государства
- Определяет и классифицирует федеративные государства

Задание 3.

Сравните и дайте определение системе управления и административно-территориальной структуре Республики Казакстан и США.

Казакстан	США
Общие символы	

Дескриптор: Обучающийся

- Описывает формы государственного и административно-территориального устройства Республики Казахстан;
- Описывает государственное управление и административно-территориальную структуру США;
- Определяет общие признаки для двух стран.

Раздел «Основы страноведения и и политической географии»
Тема: Цифровые и качественные изменения на политической карте

Цель обучения:

8.6.1.3 Анализировать цифровые и качественные изменения политической карты.

Критерий оценивания: Определяет и классифицирует цифровые и качественные изменения политической карты

Уровень мыслительных навыков: Применение

Задание 1.

Определите изменения на политической карте в хронологическом порядке и классифицируйте их по цифровым и качественным изменениям

- А. В течении многих веков Непал стал федеративной республикой с монархической формой правления и королевством;
- Б. Бразилия присвоила статус столицы новому бразильскому городу - Рио-де-Жанейро;
- В. Турция перенесла свою столицу из Стамбула в Анкару;
- Д. Астана была столицей Казахстана;
- Е. Столица Германии – Берлин;
- Ж. Казахстан стал независимым и стал Республикой Казахстан.

Дескриптор: Обучающийся

- определить изменения на политической карте в хронологическом порядке;
- определяет цифровые изменение;
- Определяет качественные изменение.

Из опыта учителя географии Який Хайрата

Раздел «Биосфера»
Тема: Виды особо охраняемых природных территорий

Цель обучения:

9.3.4.2 - Объясняют цель создания особо охраняемых территорий
 - заповедников, национальные парков.

Критерий оценивания

- Определяет охраняемые территории, описывает цель и особенности территорий;
- Анализируется местоположение особо охраняемых территорий и описывается их деятельность.

Уровень мыслительных навыков: Применение.
Навыки высокого уровня.

Задание 1.

Укажите охраняемые территории в Казахстане в соответствии с их названием.

Национальный парк		Барсакелмес
Заповедник		Баянауыл
Природный заповедник		Илийский Алатау
Заказники		Зеренда
Памятники природы		Лес Семья

Цифровые изменение	Качественное изменение

Дендропарк		Наурызым
Пограничные зоны		Арыс и Каратау

Дескриптор: Обучающийся

Определяет особые охраняемые территории в соответствии с их названием

Задание 2.

А. Найдите заповедники в каждом регионе Казахстана, опишите цель открытия и кратко опишите его

Районы	Наименование заповедника	Цель организации
Север		
Юг		
Запад		
Восток		
Центр		

Дескриптор: Обучающийся

- Определяет названия заповедников в Северном, Южном, Западном, Восточном и Центральном районах.
- Описывает назначение каждого заповедника

Задание 3.

Сравнительная характеристика заповедников Коргалжын, Барсакельмес

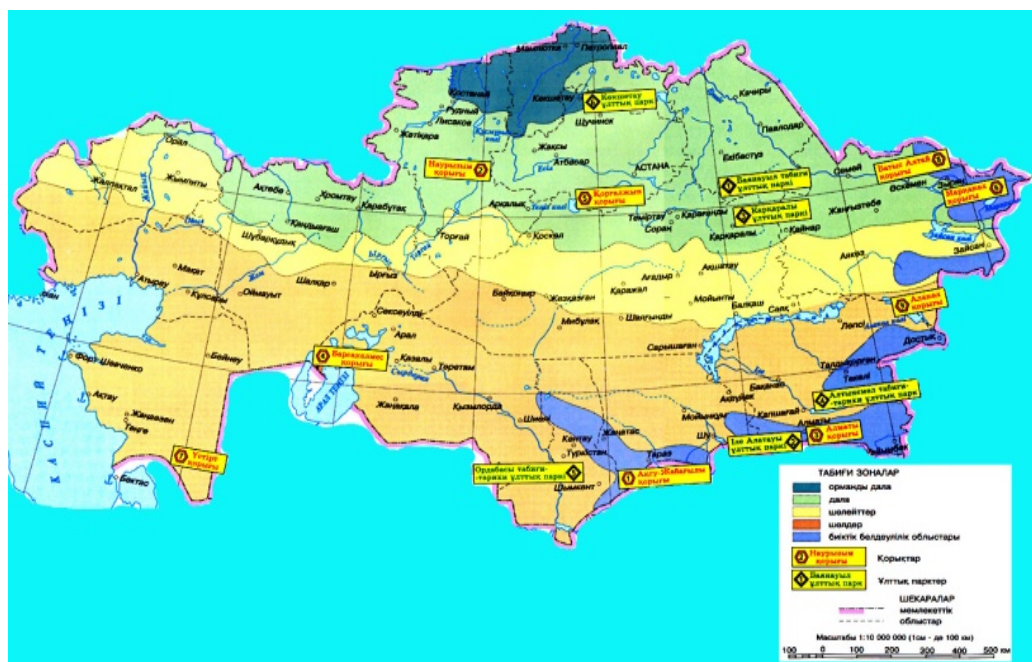

Дескриптор: Обучающийся

- Описывает особенности Коргалжынского заповедника;
- Описывает особенности Барсакельмес;
- Определяет общие признаки заповедников Коргалжын и Барсакельмес.

Задание 4.

Используйте карту и выполните задания

- Используйте карту и напишите название заповедников в каждой из 4 зон дикой природы в Казахстане;
- Определите название заповедника в высотных зонах Казахстана, используя карту;
- Определите особо охраняемых животных и растения в одном из заповедников;
- Опишите важность организации охраняемых территорий для нашего государства.

Дескриптор: Обучающийся

- Находит заповедники в разных природных зонах Казахстана;
- Находит заповедники в высотной зоне Казахстана;
- Определяет природную среду охраняемой территории в одном из заповедников;
- описывает важность организации охраняемых территорий для государства.

Из опыта учителя географии Серікбаевой А.Г.

Раздел

«Основы страноведения и и политической географии»

Тема: Социальное, экономическое, политико-географическое положение Республики Казахстан

Цель обучения:

9.6.1.3. Оценивает социальное, экономическое, политическое и географическое положение Республики Казахстан.

Критерий оценивания:

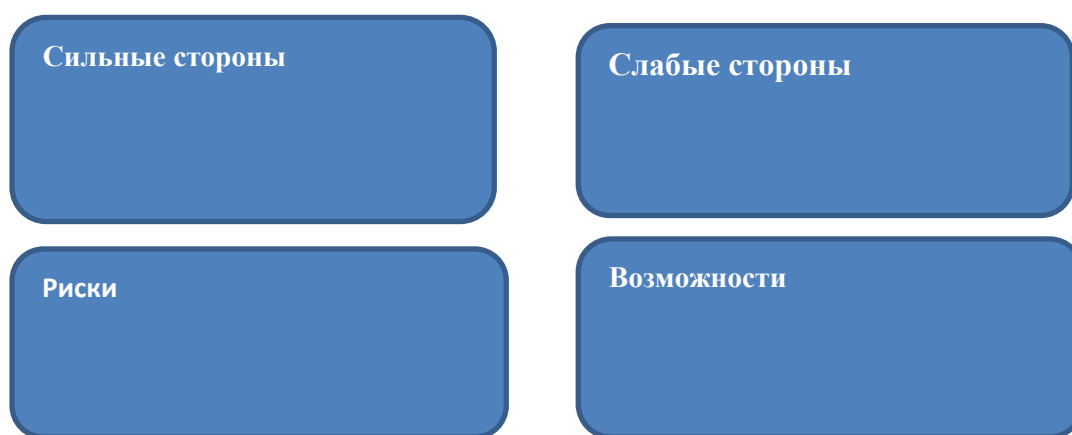
Анализирует социально-экономическое, политическое и географическое положение Республики Казахстан.

Уровень мыслительных навыков:

Навыки высокого уровня

Задание 1.

Сделайте SWOT-анализ экономико-географического положения Казахстана

Дескриптор: Обучающийся

- определяет сильные стороны экономико-географического положения Казахстана
- определяет слабые стороны экономико-географического положения Казахстана
- выявляет риски экономико-географического положения Казахстана
- Определяет экономические возможности Казахстана

Из опыта учителя географии Серікбаевой А.Г.

12. Учебный предмет «История Казахстана»

5 класс

Раздел: Жизнь древних людей на территории Казахстана

Тема урока: Стоянки эпохи камня на территории Казахстана

Цели обучения:

5.2.3.1 знать археологические открытия казахстанских ученых.

Критерий оценивания: Обучающийся

– определяет труды казахстанских ученых археологов.

Уровень мыслительных навыков: Понимание

Задание:

Приведите в соответствие казахстанских ученых-археологов и их открытия

1	Алпысбаев Хасан Алпысбайулы	А	Известен открытием ранних палеолитических памятников Западного, Восточного и Центрального Казахстана. Археолог, исследовавший стоянку Шакпак-ата в Мангистауском регионе.
2	Медоев Алан Георгиевич	В	Основные научные труды этого ученого посвящены изучению эпохи палеолита в Казахстане и прилегающих к нему регионах. Ученый является одним из исследователей, открывших всемирно известные древние памятники расположенные на территории Казахстана (Кызылтау, Саяк, Шоктас, Кошкорган, Эмба, Узень, т. б.).
3	Таймагамбетов Жәкен Кожаметулы	С	С его именем связано открытие первого палеолитического памятника Казахстана. В 1950-1960 годах он открыл ряд палеолитических стоянок, таких как Бориказган, Танирказган в окрестностях Каратау и обнаружил множество орудий труда.

Дескриптор: обучающийся:

- определяет открытия Х. Алпысбаева ;
- определяет открытия А. Медоева;
- определяет открытия Ж. Таймагамбетова.

Предлагаются формативные задания по предмету «История Казахстана» для 5-7 класса, разработанные учителем истории ШГ №63 г. Нур-Султана М.Кулахметовой.

5 класс

Раздел: Жизнь древних людей на территории Казахстана

Тема урока: Древние наскальные рисунки Казахстана.

Цели обучения:

5.2.1.1 – описывать верования первобытных людей.

Критерий оценивания: Обучающийся

- описывает верования первобытных людей.

Уровень мыслительных навыков: Понимание

Задание: Соотнесите верования первобытных людей с определениями:

<i>№</i>	<i>Определение</i>	<i>Ответ</i>	<i>Верования</i>
1	Вера в существование душ и духов. Первобытный человек одушевлял весь окружающий мир.		А) Анимизм
2	Вера в то, что человек обладает сверхъестественной силой, которая проявляется в магических обрядах.		В) Фетишизм
3	Вера в существование душ и духов. Первобытный человек одушевлял весь окружающий мир.		С) Тотемизм
4	Культ неодушевленных предметов, обладающих, по представлениям верующих, сверхъестественными свойствами.		Д) Магия

Дескриптор: обучающиеся:

- находят определение термину анимизм;
- находят определение термину фетишизм;
- находят определение термину тотемизм;
- находят определение термину магия.

Раздел:

Саки

Тема урока:

Царские курганы Шиликты и Бесшатыр.

Цели обучения:

5.2.2.1 – описывать археологические памятники.

Критерий оценивания: обучающийся

- описывает археологические памятники Шиликты и Бесшатыр.

Уровень мыслительных навыков: Применение

Задание: Заполните сравнительную таблицу

	<i>Шиликтинский курган</i>	<i>Бесшатырский курган</i>
<i>Территория</i>		

<i>Объем строения</i>		
<i>Количество могильников</i>		
<i>Находки</i>		

Дескриптор: обучающиеся:

- указывают территорию нахождения памятников Шиликты и Бесшатыр;
- указывают объем курганов Шиликты и Бесшатыр;
- указывают количество могильников в Шиликтинском и Бесшатырском кургане;
- описывают находки, обнаруженные в курганах Шиликты и Бесшатыр.

6 класс

Раздел: *Казахстан в XIII - первой половине XV вв.*

Тема урока: *Культура Казахстана в XIII–XV веках.*

Цели обучения:

6.2.2.1 – определять значимость кюев, легенд, шежире и эпосов как исторических источников

Критерий оценивания: обучающийся

- определяют значимость произведений устной литературы Казахстана XIII – XV вв. как исторических источников.

Уровень мыслительных навыков: Применение

Задание 1

Исключите лишнее:

А) Куламерген-Жоямерген; Кобыланды-батыр; Ер-Тостик; Желим, вышедший из-под земли.

Б) Кендебай с саврасым конем; Алпамыс; Ер-Таргын; Едыге-батыр.

В) Аксак-Кулан; Сагыныш; Ел Айырылган; Хосров и Ширин.

Задание 2.

Приведите в соответствие название произведения и его содержание:

<i>№</i>	<i>Название</i>		<i>Содержание</i>
1	Камбар-батыр	А	О подвигах Бату-хана, изображенного народным героем

2	Едыге-батыр	Б	О войне кыпчаков с шахом Персии в конце XIII века
3	Кобыланды-батыр	В	О борьбе за власть в конце XIV века с Тохтамышем
4	Ер-Саин	Г	Героическая битва казахских батыров с калыками

Дескриптор: обучающиеся:

- классифицируют жанры устного народного творчества по названиям произведений;
- соотнесут название произведения и его содержание.

Раздел: Развитие Казахского ханства в XVI - XVII веках.

Тема урока: Социальная структура Казахского ханства.

Цели обучения:

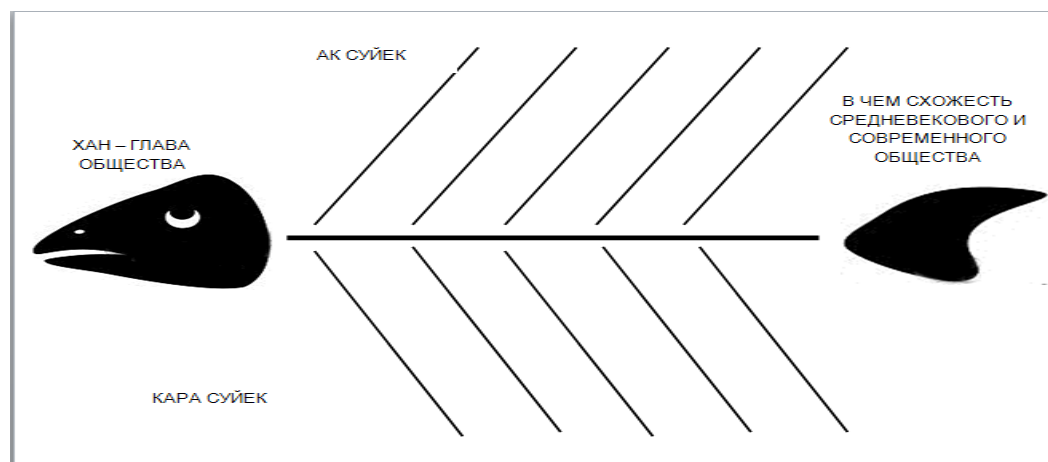
- 6.1.2.1 - определять роль социальных групп в Казахском ханстве;
- 6.3.1.11 - характеризовать деятельность султанов, биев, батыров, жырау в общественно-политической жизни государства.

Критерий оценивания: обучающийся

- описывает деятельность султанов, биев, батыров, жырау в общественно-политической жизни государства

Уровень мыслительных навыков: применение, анализ.

Задания: заполнить фишбоун

Дескриптор: обучающиеся:

- определяют социальные группы казахского общества;
- распределяют социальные группы по иерархической

- лестнице;
- устанавливают связь с современным обществом и выражают свою точку зрения.

7 класс

Раздел: Казахско-джунгарские войны
Тема: Начало Отечественной войны против джунгарской агрессии

Цели обучения:

7.2.2.1 – оценивать ценность народного фольклора и музыкальных произведений как исторических источников

Критерий оценивания: обучающийся

- анализирует ценность народного фольклора и музыкальных произведений как исторических источников.

Уровень мыслительных навыков: Навыки высокого порядка

Задание:

Прочитать отрывок из поэмы Ш. Кудайбердиева «Калкаман-Мамыр» и ответить на вопросы

*Год одна тысяча семьсот двадцать третий,
Когда казахи сразились с калмыками (джунгарами).
Суан Рабдан возглавил войско врага,
Сам батыр, имевший опыт ведения войны.
Стройными рядами вступили в бой казахи и калмыки,
Только трусам не было место в этом строю,
Твои предки потеряли самых лучших батыров,
И казахи приняли на себя основной удар врага.
В этой войне казахи уступили врагу,
Потеряв две трети своего состава,
Проиграв войну, они не смогли удержаться на Сырдарье.
И были вынуждены отступить в степи Сарыарки.
Эта дорога отступления известна всем казахам;
Поэтому мы и назвали ее «Ақтабан шұбырынды».
Отступающие шли в пешем порядке, сверкая пятками,
Видя ужас и страдания, разбредаясь кто куда...*

Вопросы:

1. В каком году джунгары напали на казахов?

---

2. Как был назван период нападения джунгаров?

---

3. Каковы последствия Джунгарского нашествия?

---

4. Приведите доказательства из содержания текста, что данную поэму можно рассматривать как исторический источник.

Дескриптор: обучающиеся:

- указывают год начала Великого бедствия;
- находят название периода нападения джунгаров;
- определяют последствия Джунгарского нашествия;
- приводят не менее 3-х доказательств описания джунгарских нашествий в поэме «Калкаман-Мамыр».

Раздел:

Казахско-джунгарские войны

Тема:

Организация единого народного ополчения

Цели обучения:

7.3.1.2- анализировать внутреннее политическое положение Казахского ханства.

Критерий оценивания: обучающийся

- анализирует виды оружия, боевые способности и методы в казахском обществе.

Уровень мыслительных навыков: Навыки высокого порядка

Задание:

С помощью «ПОПС формулы» сделайте вывод о вооружении и боевых способностях казахов.

«Я думаю ...»

«Потому что...»

«В качестве доказательства приведу следующие примеры ...»

Дескриптор: обучающийся:

- по данному заданию высказывает свои мысли;
- по данному заданию объясняет;
- данное задание аргументирует фактами.

Раздел:

Казахское ханство в XVIII веке

Тема:

Внутренняя и внешняя политика Абылай хана

Цели обучения:

7.3.2.3 – оценивать внутреннюю и внешнюю политику хана Абылай

Критерий оценивания: обучающийся

- определяет особенности внутренней и внешней политики Абылай хана и оценивает влияние его политики на развитие дальнейших исторических событий.

Уровень мыслительных навыков: Оценка

Задание:

Напишите эссе на тему: «Абылай хан: полководец, правитель и политик» по следующему плану:

1. Дает краткую характеристику личности Абылай хана.
2. Описывает внешнее положение Казахского ханства до прихода Абылай-хана к власти.
3. Указывает не менее 2-х важных событий, повлиявших на карьеру Абылай хана.
4. Описывает особенности внутренней политики Абылай хана .
5. Называет не менее 2-х особенностей внешней политики в период правления Абылай хана.
6. Оценивает влияние политики Абылай хана на развитие дальнейших исторических событий.

Дескриптор: обучающиеся:

- дают характеристику личности Абылай хана;
- описывают внешнее положение Казахского ханства до прихода Абылай-хана к власти;
- указывают 1-е важное событие, повлиявшее на карьеру Абылай хана;
- указывают 2-е важное событие, повлиявшее на карьеру Абылай хана;
- описывают особенности внутренней политики Абылай хана;
- называют 1-ю особенность внешней политики в период правления Абылай хана;
- называют 2-ю особенность внешней политики в период правления Абылай хана;
- оценивают влияние политики Абылай хана на развитие дальнейших исторических событий.

Раздел: Колонизация и народно-освободительная борьба

Тема: Взаимоотношения казахов со среднеазиатскими государствами в 40-е – 60-е годы XIX века

Цели обучения:

- 7.3.1.5 – определять причины и последствия национально-освободительной борьбы казахского народа против колониальной политики.

Критерий оценивания: обучающийся:

Определяет причины и последствия национально-освободительной борьбы казахского народа против колониальной политики

Уровень мыслительных навыков: Применение

Задание:

Прочитайте предложенный текст и, используя свои знания, ответьте на вопросы.

В марте правитель Ташкента Мырзахмет с 3000 воинами, собранными им как из кокандцев, так и из киргизов, прибыл в крепость Аулие-Ата, призвал биев кочующих здесь киргизов и назначил подать не только с баранов, как это всегда делалось, но даже с верблюдов, лошадей и рогатого скота.

В начале мая месяца и туркестанские киргизы, как то: коньраты, найманы, кипчаки, аргыны возмутились против кокандцев, коньраты назначили даже одного из кочевавших между ними султанов Джапека своим ханом, но, несмотря на все это, туркестанские киргизы не предпринимали ничего решительного против Мирзы Нияза; напротив, уверяют его до сих пор, что они желали бы только смены ташкентского правителя Ахмета и назначения на его место Мирзы Нияза.

Вопросы:

- Какие события описываются в тексте? Кто является участником этих событий?

-

1
2

- Какие требования предъявляли участники этих событий?

1
2

- Политические последствия данного события для казахов Старшего жуза?

1
2

Дескриптор: обучающиеся:

- называют основное событие, описываемое в тексте;
- называют основных участников событий;
- называют 1-е требование участников данных событий;
- называют 2-е требование участников данных событий;

- определяют 1-е политическое последствие данного события для Казахского ханства;
- определяют 1-е политическое последствие данного события для Казахского ханства.

Раздел: *Казахстан в составе Российской империи*
Тема: *Административно-территориальные реформы в Казахстане во второй половине XIX века*

Цели обучения:

7.1.2.1 – определять изменения в традиционном казахском обществе на основе сравнений с предыдущими периодами.

Критерий оценивания: Обучающийся:

Описывает изменения в традиционном казахском обществе на основе сравнений с реформами 20-х годов.

Уровень мыслительных навыков: Применение

Задание: Заполните сравнительную таблицу

<i>Основные направления реформ</i>	<i>Реформы 20-х годов</i>	<i>Реформы 60-х годов</i>
Административно-территориальное устройство		
Система управления		
Судебная реформа		
Земельные реформы		
Реформы в области образования и здравоохранения		

Дескриптор: обучающиеся:

- описывают изменения административно-территориального устройства в ходе реформ;

- описывают изменения в системе управления в ходе реформ;
- описывают изменения в судебной системе в ходе реформ;
- описывают изменения в земельном пользовании в ходе реформ;
- описывают изменения в области образования и здравоохранения в ходе реформ.

Раздел: *Казахстан в составе Российской империи*
Тема: *Массовая крестьянская колонизация Казахстана*
Цели обучения:

7.1.1.2 – анализировать причины и последствия переселенческой политики Российской империи.

Критерий оценивания: обучающийся:

- оценивает причины и последствия переселенческой политики Российской империи.

Уровень мыслительных навыков: Применение, анализ

Задания:

Прочитайте текст и заполните аналитическую таблицу

В 60-х годах XIX столетия началось переселение русских крестьян из центральных районов России в Казахстан. 20 октября 1866 г. в постановлении Главного управления Западной Сибири сообщалось: «...Большинству крестьян, имеющих нравственные качества и материальные возможности, разрешается поселение в Киргизской степи...»

Повальное переселение на казахские земли русских, украинских, белорусских крестьян началось в 70-х годах XIX столетия. По инициативе военного губернатора Семиреченской области генерала Колпаковского в 1868 г. были разработаны «Временные правила о крестьянских переселениях в Семиречье», которые сохраняли свою силу до 1883 г. По этим «Правилам», каждому переселенцу (мужчине) передавалось 30 десятин земли. Переселенцы на 15 лет освобождались от всех видов налогов, повинностей, обязательных работ. Для нуждающихся семей «на обзаведение» выделялся кредит до 100 руб.

Переселение принесло казахскому народу огромный вред. Так, если в Казахстане имелось 50 млн. гектаров пригодных для земледелия земель, то переселенцам было передано 40 млн. гектаров лучших земель, отобранных у местного населения. В результате казахи были вытеснены со своих исконных земель. Прибывший в Семиречье с инспекцией сенатор Х. Пален так написал в своем отчете царскому правительству: «Чиновники переселенческого управления разрушили в Семиреченском крае 5100 оседлых зимовок, в которых жили более 30 тыс. человек, и самые лучшие плодородные земли отдали казакам».

<i>Положения и правила о переселении крестьян, принятые царским правительством</i>	<i>Льготы и привилегии, предоставляемые переселенцам</i>	<i>Последствия переселенческой политики</i>

Дескриптор: обучающиеся:

- указывают положения и правила о переселении крестьян, принятые царским правительством;
- описывают льготы и привилегии, предоставляемые переселенцам;
- определяют последствия переселенческой политики.

13. Учебный предмет «Всемирная история»

6 класс

Раздел:

Падение Римской империи

Тема:

Введение. Почему Римская империя пала на Западе?

Цели обучения:

- 6.3.1.1 знать хронологические рамки раннего, среднего, позднего средневековья и отмечать их на ленте времени;
- 6.3.2.1 выявлять и классифицировать причины распада Римской империи.

Критерий оценивания: Обучающийся

- определяет хронологические рамки ранних, средних, поздних средневековья;
- определяет и классифицирует причины распада Римской империи

Уровень мыслительных навыков:

Знание, понимание, применение

Задание 1:

Найдите описание раннего, среднего, позднего средневековья и определите хронологические рамки в заданиях:

Феодализм
распадался и начало
зарождаться
капиталистическое
производство

Крестьяне стали
полностью зависимыми
от феодалов. Они
арендовали землю у
них и собирали урожай

Появились крупные
землевладельцы.
Феодалы полностью
подчинили себе
крестьян

Дескриптор: обучающийся

- находит описание древнего средневековья и определяет хронологические рамки;
- находит описание средневековья и определяет хронологические рамки;
- находит описание позднего средневековья и определяет хронологические рамки.

Задание 2:

Классификация причин распада Римской империи:

Политические		
Социальные		
Экономические		
С религиозной точки зрения		

Дескриптор: обучающийся

- может написать политическую причину распада Римской империи;
- может написать социальную причину распада Римской империи
- может написать экономическую причину распада Римской империи
- может написать причину распада Римской империи с политической точки зрения.

Предлагаются формативные задания по предмету «Всемирная история» для 6-7 класса, разработанные учителем истории ШГ №63 г. Нур-Султана М.Кулахметовой.

6 класс

Раздел:

Падение Римской империи

Тема:

Как визит княгини Ольги в Константинополь изменил Киевскую Русь?

Цели обучения:

6.3.2.4 описывать политику дипломатии Византии на примере ее взаимоотношений с соседними государствами.

Критерий оценивания: Обучающийся

- определяет политику дипломатии Византии на примере её взаимоотношений с соседними государствами.

Уровень мыслительных навыков: Навыки высокого порядка

Задания:

Рассмотрите источники по истории Киевской Руси и ответьте на вопросы:

Второй прием русской княгини Ольги

Девятого сентября, в среду состоялся прием, во всем сходный с вышеописанными, по случаю прибытия Русской княгини Ольги. Княгиня вошла со своими родственницами княгинями и избраннейшими прислужницами, причем она шла впереди всех других женщин, а они в порядке следовали одна за другою; она остановилась на том месте, где логофет обычно предлагал вопросы. Позади ее вошли апокрисиарии Русских князей и торговые люди и стали внизу у завес... Когда царь по обычному чину вошел в дворец, состоялся второй прием следующим образом. В триклине Юстиниана было поставлено возвышение, покрытое багряными шелковыми тканями, а на нем поставлен большой трон царя Феофила и сбоку царское золотое кресло... Когда царь воссел с Августою и своими багрянородными детьми, княгиня была приглашена из триклина кенургия и, сев по приглашению царя, высказала ему то, что желала. В тот же день состоялся званый обед в том же триклине Юстиниана. Государыня и невестка ее сели на вышеупомянутом троне, а княгиня стала сбоку...

Октября 18-го, в воскресенье, состоялся званый обед в Золотой палате, и сел царь с Руссами, и опять был дан другой обед в пентакувуклии св. Павла, и села государыня с багрянородными детьми ее, невесткою и княгинею и дано было княгине 200 мил., племяннику ее 20 мил., священнику Григорию 8 мил., 16 приближенным женщинам ее по 12 мил., 18 рабыням ее по 6 мил., 22 апокрисиариям по 12 мил., 44 купцам по 6 мил. и двум переводчикам по 12 мил.

Константин Багрянородный. О церемониях. X век.

«Повесть временных лет» о крещении Ольги

Отправилась Ольга в Греческую землю и пришла к Царьграду. Был тогда цесарь Константин, сын Льва. И увидев, что она красива лицом и весьма умна, подивился цесарь ее разуму, беседуя с нею, и сказал ей: «Достойна ты царствовать с нами в городе этом». Она же, поразмыслив, ответила цесарю: «Я язычница; если хочешь крестить меня, то крести меня сам - иначе не крещусь». И крестил ее цесарь с патриархом. [...] И было наречено ей в крещении имя Елена, как и древней царице - матери Константина Великого. И благословил ее патриарх и отпустил. После крещения призвал ее цесарь и сказал ей: «Хочу взять тебя в жены». Она же ответила: «Как ты хочешь взять меня, когда сам крестил меня и назвал дочерью? А у христиан не разрешается это - ты сам знаешь». И сказал ей цесарь: «Перехитрила ты меня, Ольга». И поднес ей многочисленные дары - золото, и серебро, и паволоки, и сосуды различные, и отпустил ее, назвав своею дочерью.

Эта же Ольга пришла в Киев, и прислал к ней греческий царь послов со словами: "Много даров я дал тебе. Ты ведь говорила мне: когда возвращусь в Русь, много даров пришлю тебе: челядь, воск, и меха, и воинов в помощь". Отвечала Ольга через послов: "Если ты так же постоишь у меня в Почайне, как я в Суду, то тогда дам тебе". И отпустила послов с этими словами.

Вопросы:

1. Каких принципов придерживалась Восточная Римская империя?
2. Считалась ли Восточная Римская империя с Киевской Русью?
3. Определите методы ведения дипломатии Восточной Римской империи.

Дескриптор: обучающийся

– описывают взаимоотношение Византийской империи и Киевской Руси, анализируя исторические источники.

Раздел:

Феодализм

Тема:

Как было построено феодальное общество?

Цели обучения:

- 6.1.1.1 – описывать социальную структуру феодального общества;
- 6.1.2.1 – характеризовать взаимоотношения господствующего и зависимого сословий (феодалы и крестьяне).

Критерий оценивания: Обучающийся

- характеризует социальную структуру и взаимоотношения господствующего и зависимого сословий;
- определит не менее 3 различий условий жизни представителей средневековых сословий.

Уровень мыслительных навыков: Применение, анализ.

Задание. Определите особенности условий жизни представителей средневековых сословий, выделяя сильные и слабые стороны и прогнозируя риски и возможности:

- 1 группа – Духовенство;
- 2 группа - Феодалы;
- 3 группа - Крестьяне.

Учащимся предлагается изучить информацию учебника одного подзаголовка и обсудить в группе. Возникающие идеи фиксируются под соответствующим подзаголовком (С-С-В-Р) в таблицу.

Сила	Слабость
Риск	Возможность

Дескрипторы: обучающийся

- определяют особенности жизни каждого сословия;
- выявляют сильные стороны сословий;
- выявляют слабые стороны сословий;
- прогнозируют возможности сословий;
- прогнозируют риски сословий.

Раздел:

Монголы

Тема:

Как монгольские завоевания изменили политическую карту Евразии?

Цели обучения:

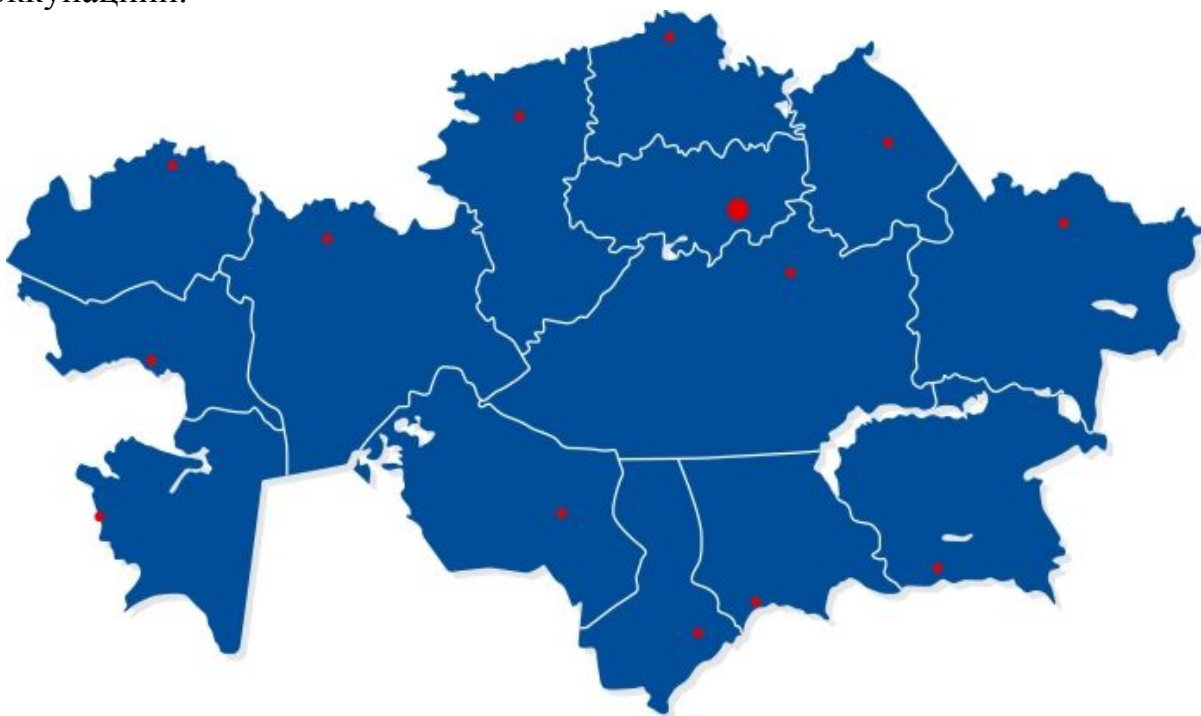
6.3.2.5 – выявлять особенности международных отношений в период средневековых завоеваний.

Критерий оценивания: Обучающийся

- определяет особенности международных отношений в период средневековых завоеваний.

Уровень мыслительных навыков: Применение

Задание: Составьте карту государств, возникших после монгольской оккупаций.

Дескриптор: обучающийся

- отмечают государства, которые были созданы;
- определяют особенности этих государств в международных отношениях.

Раздел Средневековое европейское общество в XIV веке – в первой половине XVI века

Тема: Являлся ли Черный мор главной причиной крестьянских восстаний и феодальных войн?

Цели обучения:

6.3.2.2 определять причины и последствия антифеодальных восстаний в позднем средневековье;

Критерий оценивания: Обучающийся

- определяют причины и последствия антифеодальных восстаний под руководством У.Тайлера, Г. Каль.

Уровень мыслительных навыков: Применение

Задание:

определите причины и последствия антифеодальных восстаний под руководством У.Тайлера, Г. Каль.

<i>Антифеодальное восстание У.Тайлера</i>	
<i>Причины восстаний</i>	1.
	2.
<i>Антифеодальное восстание Г. Каль</i>	
<i>Причины восстаний</i>	1.
	2.
<i>Причины поражения антифеодальных восстаний Англии и Франции</i>	
1.	
<i>Историческое значение антифеодальных восстаний Англии и Франции</i>	
1.	

Дескриптор: обучающийся

- указывает 1-ю причину восстания У.Тайлера
- указывает 2-ю причину восстания У.Тайлера
- указывает 1-ю причину восстания Г. Каль
- указывает 2-ю причину восстания Г. Каль
- указывает причины поражения антифеодальных восстаний Англии и Франции;

– указывает историческое значение антифеодальных восстаний Англии и Франции.

Раздел Абсолютизм на Западе и Востоке
Тема: Людовик XIV и Петр Великий: чья власть была более абсолютной?

Цели обучения:
6.3.1.2 различать формы монархии в странах Запада и Востока (сословно-представительная и абсолютная);

Критерий оценивания: Обучающийся
- определяет формы монархии в странах Запада и Востока (сословно-представительная и абсолютная);

Уровень мыслительных навыков: Применение

Задание 1:
Дайте определение терминов

Абсолютизм: _____
_____
_____

Дескриптор: обучающийся
- дает определение на понятий абсолютизма.

Задание 2. Проставив соответствующие слова, определите страны абсолютной монархий.

Страны абсолютной монархий относятся на Западе ....., ..., ...,
на Востоке ....., ...

Дескриптор: обучающийся
- определяют страны абсолютной монархий на Западе и на Востоке.

Задание 3.
Формы монархии на Западе и Востоке:
Разместите в таблице следующие формы управления

1. Земский Собор
2. Микадо (император)
3. Парламент
4. Император (Сын небесной)
5. Главный Штаты Бас Штаттар

6.Сегун
7.Кортес

Запад	Восток

Дескриптор: обучающийся

- определяют сословно- представительные органы на Востоке;
- определяют сословно-представительные органы на Западе.

Раздел Абсолютизм на Западе и Востоке
Тема: Была ли власть Юнлэ и Токугава такой же абсолютной, как у западных монархов?

Цели обучения:

6.3.1.5 сравнивать деятельность правителей разных стран для выявления особенностей политической власти

Критерий оценивания: Обучающийся

- характеризует деятельность правителей разных стран для выявления особенностей политической власти

Уровень мыслительных навыков: Применение

Задание. Определите особенности в управлении государством Людовика XIV и Юнлэ

<i>XIV Людовик</i>		<i>Юнлэ</i>
	☐ Достижения в развитии культуры	
	Экономическое развития	
	Социальное развития	

Дескриптор: обучающийся

- определяет достижения в развитии культуры при Людовике XIV;
- определяет достижения в развитии культуры при Юнлэ;
- определяет экономическое развитие государства при Людовике XIV;
- определяет экономическое развитие государства при Юнлэ;
- определяет социальное развитие государства при Людовике XIV
- определяет социальное развития государства при Юнлэ.

7 класс

Раздел: Начало нового времени
Тема: Какое значение имела Английская буржуазная революция середины XVII века?

Цели обучения: 7.3.2.1 характеризовать причины буржуазных революций в Западной Европе.

Критерий оценивания: Обучающийся
Определяет экономические и политические причины Английской буржуазной революции

Уровень мыслительных навыков: Применение

Задание.

Прочитайте текст и определите экономические и политические причины буржуазной революции в Англии:

Открытие Америки в 1492 году обеспечило приток серебра в Европу, что привело к революции цен и инфляции. Эти процессы привели к увеличению прибылей торговой буржуазии и к разорению крестьян и землевладельцев. Свободному развитию буржуазных отношений препятствовали феодальные интересы королевского двора, аристократии и епископата, законы и политические учреждения. Местные помещики и спекулянты увеличивали ренты и поборы с крестьян, что вело к разорению многих из них. Часть крестьян также желала жить по-старому и выплачивать фиксированную ренту. Большинство помещиков и крестьян, особенно на севере и западе страны, не были затронуты буржуазными отношениями.

Для дальнейшего развития капитализма необходимо было покончить с устаревшим феодальным государством.

С начала XVII века парламент вел борьбу против Якова I, самовольно повышавшего налоги. Раздор вызывало и разное отношение к колониям: буржуазные слои рассматривали колонии Англии как источник своих устойчивых прибылей, в то время как для Якова I и бедневшего дворянства колонии были источником земель, а также средством в международной политике. Конфликт между землевладельцами старого (феодального) и нового (капиталистического) типа выразился в виде противостояния короля и парламента.

<i>Экономические причины</i>	<i>Политические причины</i>
1	1
2	2
3	3

Дескриптор: обучающийся

- определяют первую экономическую причину Английской буржуазной революции;
- определяют вторую экономическую причину Английской буржуазной революции;
- определяют третью экономическую причину Английской буржуазной революции;
- определяют первую политическую причину Английской буржуазной революции;
- определяют вторую политическую причину Английской буржуазной революции;
- определяют третью политическую причину Английской буржуазной революции.

Раздел: Начало нового времени

Тема: Как промышленная революция изменила мир

Цели обучения:

7.4.2.2 определять различия между доиндустриальным и индустриальным этапами развития общества;

Критерий оценивания: Обучающийся

- определяет различия между доиндустриальным и индустриальным этапами развития общества

Уровень мыслительных навыков: Применение

Задание:

Определите признаки доиндустриального и индустриального общества и впишите ответы в таблицу цифрами.

1. Стабильность, неизменность социальной структуры;
2. Верховенство религиозного мировоззрения;
3. Строгое соблюдение людьми обычаев и традиций;
4. Принятие законов, ограничивающих власть крупных феодалов и королей;
5. Формирование двух основных классов общества – буржуазия и наемные рабочие;
6. Формирование кредитно-банковской системы;
7. Стремление людей к достижению богатства и личного успеха;
8. Примитивное (ручное) ремесленное производство;
9. Основная производящая сила - наемные рабочие;
10. Земля - главное богатство;
11. Машинное производство;
12. Низкая мобильность.

Доиндустриальное общество	Индустриальное общество

Дескриптор: обучающийся

- определяют первый признак доиндустриального общества;
- определяют второй признак доиндустриального общества;
- определяют третий признак доиндустриального общества;
- определяют четвертый признак доиндустриального общества;
- определяют пятый признак доиндустриального общества;
- определяют шестой признак доиндустриального общества;
- определяют первый признак индустриального общества;
- определяют второй признак индустриального общества;
- определяют третий признак индустриального общества;
- определяют четвертый признак индустриального общества;
- определяют пятый признак индустриального общества;
- определяют шестой признак индустриального общества.

Раздел: Картина Французской революции

Тема: Почему Давид и Бодри были разного мнения о Марате

Цели обучения:

7.2.2.2 определять признаки основных течений в искусстве (неоклассицизм, романтизм, импрессионизм, реализм).

Критерий оценивания: обучающийся

- определяет признаки основных течений в искусстве.

Уровень мыслительных навыков: Понимание

Задание:

Определите, к какому течению в искусстве относятся данные картины, и кратко охарактеризуйте особенности каждого течения:

1.

Течение:

Краткая характеристика:

2.

Течение:

Краткая характеристика:

3.

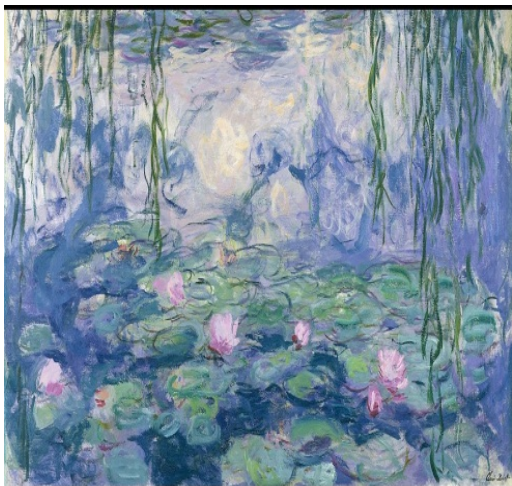

Течение:

Краткая характеристика:

4.

Течение:

Краткая характеристика:

Дескриптор: обучающийся

- находят картину в стиле неоклассицизм;
- определяют основные признаки неоклассицизма;
- находят картину в стиле реализм;
- определяют основные признаки реализма;
- находят картину в стиле импрессионизм;
- определяют основные признаки импрессионизма;
- находят картину в стиле романтизм;
- определяют основные признаки романтизма.

Раздел:

Влияние революционных идей на Европу XIX века

Тема:

Какие политические идеи сформировали революции 1848 года в Европе

Цели обучения:

7.3.2.5 использовать понятия «либерализм», «консерватизм», «социализм», «марксизм», «национализм» для объяснения исторических событий

Критерий оценивания: обучающийся

- характеризует исторические события, используя термины понятия «либерализм», «консерватизм», «социализм», «марксизм», «национализм».

Уровень мыслительных навыков: Применение

Задание 1. Дайте определение понятиям:

Либерализм	
------------	--

Консерватизм	
Социализм	
Марксизм	
Национализм	

Задание 2. Опишите, как данные политические идеи способствовали буржуазным революциям в Европе в 1848 г.

Дескриптор: обучающийся

1-е задание

- дают определение термину «либерализм»;
- дают определение термину «консерватизм»;
- дают определение термину «социализм»;
- дают определение термину «марксизм»;
- дают определение термину «национализм».

2-е задание

- характеризуют исторические события, используя данные термины.

Заключение

Система оценивания учащихся является эффективным инструментом не только измерения достижений учащихся, но и повышения качества образования. Поэтому под системой оценивания понимается не только та шкала, которая используется при выставлении отметок, но, прежде всего, сам механизм осуществления диагностико-развивающей деятельности учителя и ученика как полноправных участников образовательного процесса [24]

В разделе «Особенности и принципы формативного оценивания» в методической рекомендации «Разработка сборника заданий по формативному оцениванию по учебным предметам основного среднего уровня» представлены основные функции, принципы, ключевые задачи, виды формативного оценивания, даны образцы обратной связи, в разделе «Задания по формативному оцениванию учебных достижений обучающихся по учебным предметам основной средней школы», в разделе «Задания по формативному оцениванию учебных достижений обучающихся по учебным предметам основной средней школы» даны образцы формативного задания по следующим предметам: «Русский язык», «Русская литература», «Казахский язык и литература», «Английский язык», «Математика», «Алгебра», «Геометрия», «Информатика», «Естествознание», «Физика», «Химия», «Биология», «География», «История Казахстана», «Всемирная история».

Данный сборник разработан в соответствии с требованиями учебной программы 5-9 классов, предложенные образцы формативного оценивания по каждому предмету является инструментом для реализации критериального оценивания в процессе обучения.

Данная методическая разработка дает возможность учителям работающим в различных предметных областях легко определять дескрипторы, необходимые для гибкого критериального оценивания учебных достижений обучающихся, а также для учета их индивидуального развития.

Список используемой литературы

1. Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 31 октября 2018 года № 604 «Об утверждении государственных общеобязательных стандартов образования всех уровней образования».
2. Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 8 ноября 2012 года № 500 «Об утверждении типовых учебных планов начального, основного среднего, общего среднего образования Республики Казахстан».
3. Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 4 сентября 2018 года № 441 «О внесении изменений и дополнений в приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 8 ноября 2012 года № 500 «Об утверждении типовых учебных планов начального, основного среднего, общего среднего образования Республики Казахстан».
4. Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 18 марта 2008 года № 125 «Об утверждении Типовых правил проведения текущего контроля успеваемости, промежуточной и итоговой аттестации обучающихся».
5. Приказ и.о. Министра образования и науки Республики Казахстан от 25 октября 2017 года № 545 «О внесении изменений и дополнений в приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 3 апреля 2013 года № 115 «Об утверждении типовых учебных программ по общеобразовательным предметам, курсам по выбору и факультативам для общеобразовательных организаций».
6. Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 26 июля 2019 года № 334 «О внесении изменений и дополнений в некоторые приказы Министра образования и науки Республики Казахстан».
7. Аскарлов М.А. О системе критериального оценивания в обучении (из наблюдений опыта учителей на практике в школе)//Молодой ученый. – 2014. – №20.1. – С.34-36. –URL Электронный ресурс: <https://moluch.ru/archive/79/14071/>
8. Формативное оценивание как важный аспект качественного обучения. <http://zkoipk.kz/kz/2016smart1/2471-conf.html>.
9. «Организация и проведение формативного оценивания в рамках обновленного содержания образования». Электронный ресурс: <http://orleuastana.kz/kz/2017/09/trening-organizatsiya-i-provedenie-formativnogo-otsenivaniya-v-ramkah-obnovlennogo-soderzhaniya-obrazovaniya/>
10. Қазақ тілі мен әдебиеті. Бәйшешек. Оқулық. 2-бөлім. Қазақ тілінен басқа тілде оқытатын 11 жылдық жалпы білім беретін мектептің 6-сыныбына арналған. Ф. Ш. Оразбаева, Ж. Т. Дәулетбекова, А. Қ. Рауандина, Р. С. Рахметова, А. Н. Юсуп, Көкжиек-Горизонт 2018
11. Қазақтардың зергерлік бұйымдары. Электронный ресурс: <https://kk.wikipedia.org>
12. Қазақ тілі мен әдебиеті. Бәйшешек. Оқулық. 1-бөлім. Қазақ тілінен басқа тілде оқытатын 11 жылдық жалпы білім беретін мектептің 6-сыныбына

арналған. / Ф. Ш. Оразбаева, Ж. Т. Дәулетбекова, А. Қ. Рауандина ж. б. — Алматы: Көкжиек-Горизонт, 2018

13. Қазақ тілі мен әдебиеті. Бәйтерек. Оқулық. 1-бөлім. Қазақ тілінен басқа тілде оқытатын 11 жылдық жалпы білім беретін мектептің 6-сыныбына арналған. / Ф. Ш. Оразбаева, Ж. Т. Дәулетбекова, Р.С.Рахметова, А. Қ. Рауандина, Қ.С.Жайлаубаева — Алматы: Көкжиек-Горизонт, 2018

14. Шерзат Шермет – әл-Фарабиге еліктейтін жас ғалым. Электонный ресурс: <https://official.satbayev.university/kk/massmedia/sherzat-shermet-al-farabige-elikteytin-zhas-galym>

15. Т.Сұлтанбеков. Ғажайып планета. Электонный ресурс: [https://kitap.kz/book/2822/read#epubcfi\(/6/2\[id1\]!/4/2/2/1:0\)](https://kitap.kz/book/2822/read#epubcfi(/6/2[id1]!/4/2/2/1:0))

16. Электонный ресурс: <https://drive.google.com/open>

17. Электонный ресурс: <https://drive.google.com/open>

18. Электонный ресурс: <https://lingualeo.com/ru/jungle/the-lion-and-the-mouse>.
Link to the picture: <https://www.google.com/search>

19. Электонный ресурс: *Link to the picture:*
<https://www.google.com/search?biw>

20. Электонный ресурс: *Link to this:* <http://tonail.com/snack-time-healthy-foods-for-kids>

21. Электонный ресурс: *Link to this:* <http://www.ello.org/english>

22. Электонный ресурс: *Go to the link:* <http://tonail.com>

Электонный ресурс:

<http://esol.britishcouncil.org/content/learners/skills/speaking/health-and-fitness>

23. Формативное (формирующее) оценивание: методическое пособие / Е.Н. Кохаева. – Астана: АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы» Центр педагогического мастерства, 2014. (7стр).

24. Мұғалімге арналған нұсқаулық. Химия және Жаратылстану (43-бет) «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ.

Педагогикалық шеберлік орталығы, 2016 «Что такое формирующие оценки и почему мы должны их использовать?» Джудит Додж. Электонный ресурс: <https://www.scholastic.com > teaching-content>

Приложение

«О внесении изменения в приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 18 марта 2008 года № 125 "Об утверждении Типовых правил проведения текущего контроля успеваемости, промежуточной и итоговой аттестации обучающихся»

Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 6 июня 2017 года № 265. Зарегистрирован в Министерстве юстиции Республики Казахстан 16 июня 2017 года № 15233.

Типовые правила проведения текущего контроля успеваемости, промежуточной и итоговой аттестации обучающихся в организациях образования, реализующих общеобразовательные учебные программы начального, основного среднего, общего среднего образования

Глава 1. Общие положения

9) формативное оценивание – вид оценивания, которое проводится в ходе повседневной работы в классе, является текущим показателем успеваемости обучающихся, обеспечивает оперативную взаимосвязь между обучающимся и учителем в ходе обучения, обратную связь между учеником и педагогом и позволяет совершенствовать образовательный процесс.

Глава 3. Порядок проведения текущего контроля успеваемости обучающихся по обновленному содержанию среднего образования

12. Оценка учебных достижений обучающихся осуществляется в форме формативного и суммативного оценивания.

13. Формативное оценивание проводится для мониторинга достижений обучающимися конкретных целей обучения и дальнейшего выстраивания дифференцированной и индивидуальной работы с каждым обучающимся.

17. Задания формативного и суммативного оценивания составляются педагогами самостоятельно.

24. Информация по итогам формативного и суммативного оценивания предоставляется обучающимся, родителям или законным представителям ребенка в бумажном или электронном формате.

Результаты формативного оценивания не учитываются при выставлении оценок за четверть и учебный год.

Содержание

Введение	157
1 Особенности и принципы формативного оценивания.....	159
2 Задания по формативному оцениванию учебных достижений обучающихся по учебным предметам основной средней школы	163
Заключение.....	302
Список использованной литературы	303
Приложение.....	305

НЕГІЗГІ ОРТА МЕКТЕПТІҢ ОҚУ ПӘНДЕРІ БОЙЫНША ҚАЛЫПТАСТЫРУШЫ БАҒАЛАУ ТАПСЫРМАЛАРЫНЫҢ ЖИНАҒЫ (Ұйғыр тілінде)

КИРИШМӘ

Әлнің келәчиги - яш әвлат келәчигиниң муваппәқийәтлик болуши вә уни әмәлгә ашуруш муәллимләрниң әмгиги билән өлчинидиғанлиғи сөзсиз. Мәктәп иши билән оқуғучи утуклирини жанландуруштики асасий шәхс-муәллим экәнлигини әскә алсақ, билим беришни реформлаш һалитидики алаһидә муһим мәсиләләрниң бири-һазирқи жәмийәттики муәллимниң хизмити. Һазирқи мәктәп жәмийәтлик өзгиришләргә тез өзлишип кетидиған, йеңилиққа хуштар муәллимләргә алаһидә зөрүр болмақта. Шуниң үчүн һәрқандақ инновациялик тапшурмиларни орунлиғанда ойлинип, ижадий турғусидин алаһидә қабилиәтлик мутәхәсисләр һажәт.

Бүгүнки яш әвлатқа һәртәрәплимә билим бериш, тәрбийиләш -һәрбир устазниң муһим вәзиписи. Муәллимләр дәрисни жүргүзүш жәриянида қандақла усулни пайдиғанмисун, униң мәхсити-программидики материалниң мәзмунини шағиртиниң бойиға синдүрүш, пәнгә болған интасини, қизиқишини ашуруш арқилиқ иқтидарлирини тәрәққий әттүрүш болуп һесаплиниду.

Бүгүнки жәмийәттики муһим мәсиләләрниң бири-ижтимаий, ихтисадий өзгиришчан шараитларда һаят кәчүрүшкә тәйяр болупла қалмастин, шуниң билән биллә уни әмәлгә ашурушқа, яхшилишқа ижабий тәсир қилидиған шәхсни қелиплаштуруш. Мундақ шәхскә қоюлидиған биринчи новәттики ениқ тәләпләр, ижадийәтчанлиқ, паалийәтчанлиқ, жавапкәрчилиги жуқури, чоңқур билимлиқ, кәспий саватлиқ болуши керәк. Бу тәләпләрни әмәлгә ашуруш үчүн оқуғучи билимини баһалашта тамамән йеңи йөнилиштә иш елип бериш һажәтлиги туғулиду. Мошу һажәтликни қараштуруш йоллириниң бирдин-бир йоли оқуғучи билимини критериаллиқ баһалаш системиси бойичә пухта тәкшүрәйду. Критериаллиқ баһалаш системисида әң муһим нәрсә-оқуш жәрияниниң өзи, шу арқилиқ оқуғучи өзини-өзи баһалашни үгиниду, өз билиминиң артуқчиликлири билән камчиликлирини көрүп, келәчәктә қандақ тәрәққий етиши керәклигини чүшиниду, йәни бу системада оқуғучиниң қандақ ишлигини, қандақ ойлиғини баһалиниду. Критериаллиқ баһалаш системисиниң бирнәччә үнүмлүк йоллири бар. Улар:

✓ заман тәлвигә лайиқ риқабәткә қабилиәтлик, билимлиқ, иш биләرمән, ойлаш иқтидари жуқури, мәнтиқий түрдә хуласә чиқиридиған, әркин ойлайдиған шәхсни қелиплаштуриду;

✓ йәккә ишларни әмәлгә ашуруш арқилиқ билим дәрижисини, ой-пикрини техиму тәрәққий әттүриду;

✓ оқуғучиларниң билим сапасини ашуриду;

✓ оқуғучиниң шәхслиқ йөнилишини паалийәтчанлиққа мүмкинчилик беридиған бирдин-бир баһалаш йоли;

✓ шәхсни өзигә болған жавапкәрчиликкә, нәтижигә йетишкә, мәхсәткә йетәкләйдиған ижадий баһалаш системиси;

Умумән алғанда, критериаллиқ баһалаш дегинимиз – оқуғучиларниң оқушта йәткән утуқлирини билим бериш мәхсәтлири билән мәзмуниға мувапик, топ ичидә ишләнгән, оқуғучиға, ата-аниға вә муәллимгә чүшинишлик болған ениқ критерийларға асасланған жәриян.

Шәкилләндүргүчи баһалаш оқуш жәрияниниң ажралмас бөлүги болуп һесаплиниду, оқуғучи иқтидариниң қелиплишиши вә билимини өзләштүрүш дәрижисини көрситиду, оқуштики қийинчиликларни ениқлап, оқуш программисидики оқуш мәхсәтлиригә қол йәткүзүшкә ярдәм бериду. Баһалашниң бу түри оқуғучилар билән муәллим арасидики бағлинишни тәминләйду, балл яки баһа қоймастин оқуш жәриянини түзүтүп олтиришка мүмкинчилик бериду.

Шәкилләндүргүчи баһалаш – оқуғучиниң оқуш нәтижисиниң үнүмлүк илгирилишигә вә риважлинишиға тәсир қилидиған, муәллим билән оқуғучи, оқуғучи билән оқуғучи арасида болған бағлинишни тәминләйдиған жәриян.

Оқутуш билән оқушни утуқлуқ уюштуруш үчүн һәр оқуғучиниң илгирилиши вә еқимдики чүшиниш дәрижисини үнүмлүк ениқлап туруш муһим. Бу шәкилләндүргүчи баһалаш жәриянида жүргүзүлүп, оқуғучиниң оқуштики йәткән утуқлири һәққидә қарар қобул қилишиға мүмкинчилик бериду.

1. ШӘКИЛЛӘНДҮРГҮЧИ БАҲАЛАШНИҢ АЛАҢИДИЛИКЛИРИ БИЛӘН ПРИНЦИПЛИРИ (Уйғур тилида)

Билим алғучиларниң иқтидариниң қелиплишиши вә билимни өzlәштүрүш дәрижиси тоғрилиқ әхбарат елиш, оқуш жәриянини түзитиш, оқуғучиларға пикирләрни тәвсийә қилиш вә оқуғучиларни интилдурүш үчүн оқуш жәриянида шәкилләндүргүчи баһалашни жүргүзидү.

Шәкилләндүргүчи баһалашниң асасий мәхсити – билим алғучиларниң турақлақ бағлинишини тәминләш үчүн оқутушниң мониторинги болуп санилиду, бу усул оқутушни яхшилитиш үчүн пайдилинилиду. Шәкилләндүргүчи баһалашни билим алғучиларниң күчлүк вә әҗиз болған тәрәплирини ениқлап, шу әҗиз тәрәплирини риважландурүш үчүн қоллиниду.

Шәкилләндүргүчи баһалашниң асасий функциялири:

- шәкилләндүрүш – әмәлиятта кәдриятләр системисини бәлгүлиши, шәкилләндүрүш вә бәкитиш; интилдурүш – оқуғучиниң күтилидиған нәтиҗигә қол йәткүзүши, алға қарап илгириләп меңиши үчүн қолайлиқ шараит яритиш;
- қизиқтуруш – оқуғучиларда оқушқа вә нәтиҗигә қол йәткүзүшкә болған қизиқишини ойғитиш.

Шәкилләндүргүчи баһалашниң асасий вәзипилири:

- оқуш мәхсәтлирини, баһалаш критерийлирини ениқлаш, оқуғучиларға тәвсийә қилиш;
- оқуғучиларниң билим алғанлиғиниң дәлиллирини топлашқа йөнәлдүрүлгән синипичилик оқуш жәриянини уюштуруш;
- оқуғучиларниң алға қарап риважлинишиға шараит яритидиған конструктивлиқ бағлиниш билән тәминләш;
- оқуғучиларниң бирини-бири бирлишип оқутушниң сапалиқ мәнбәси ретидә қатнаштуруш;
- оқутуш вә оқуш жәриянида бирләшкән оқушни қоллайдиған һәмкарлиқ муһитини қуруш [16].

Шәкилләндүргүчи баһалашниң асасий принцилири:

- *Һәқиқәтлик;*
- *Оқутуш билән баһалашниң өз ара бағлиниши;*
- *Ениқлиқ;*
- *Үзлүксизлик;*
- *Риважлиниш үчүн йөнилиш;*

Муәллим дәрисни реҗилигәндә оқуш программиси вә оқуш реҗиси билән қатар, алдин-ала тәйярланған шәкилләндүргүчи баһалаш тапшурмилирини пайдилиниши керәк. Шәкилләндүргүчи баһалашни күндиликтики дәрисниң һәр басқучида жүргүзидү. Тапшурмиларни тәйярлиғанда билим алғучиларниң шәхсий қабилиятлири билән алаһидиликлирини инавәткә елип, иқтидарлирини тәрәққий әтгүрүшни ойлаштуруш керәк. Йеңиланған программиларниң күтилидиған нәтиҗигә йөнәлдүрүлгән оқуш мәхсәтлири бар, шәкилләндүргүчи баһалаш тапшурмилирини түзгәндә әң алди билән шу мәхсәтләргә йетишни тәминләш керәк.

Шәкилләндүргүчи баһалашни уюштуруш үчүн окуш мәхсәтлиригә асаслинип, Блум таксономиясигә – ойлаш иқтидарлириниң дәрижилиригә мувапиқ критерийләр қуруш керәк.

Баһалаш критерийи – билим алғучиниң окушта йәткән утуқлирини баһалашқа асас болидиған бәлгү.

Тапшурмиларниң орунлинишини назарәт қилиш үчүн дескрипторлар қурулиду.

Дескриптор дегинимиз – тапшурмиларни орунлаш пәйтидики ениқ қәдәмләрни көрситидиған тәриплимә.

Шәкилләндүргүчи баһалашта дәрисниң һәр түрлүк басқучлирида окуш мәхсәтлиригә мувапиқ қураштурулған тапшурмилар берилиду.

Тапшурмиларниң *очуқ* вә *йепақ* түрлири болиду.

Йепақ тапшурмиларниң бирнәччә түри бар: бир жавапни таллаш, бирнәччә дурус жавави бар, мувапиқ келишини ениқлиши, бир хиллиқни ениқлиши.

Очуқ тапшурмиларға қисқичә жавап бериш, толук жавап бериш, эссе йезиш ятиду.

Шәкилләндүргүчи баһалашни әмәлгә ашуруш үчүн окутушниң үнүмлүк усуллирини қоллиниш керәк.

Баһалашниң усуллирини билим алғучиларниң йәккә, жүп болуп, топ билән иш елип бериш жәриянидиму уюштурушқа болиду. Шәхсий тапшурмиларни баһалаш вақтида билим алғучиниң шәхсий кабилийәтлири билән мүмкинчиликлиригә диққәт қилишини әстин чиқармаслиқ керәк.

Оқуғучилар шәхсий иш елип барғанда:

- Өзини-өзи баһалашқа мүмкинчилик берип, рәғбәтләндүрүп турған тоғра;
- Мавзуниң әтрапида билим алғучиниң өз алдиға көпирәк издинишигә йол бериш керәк, униң үчүн тәтқиқ қилишқа асасланған тапшурмиларниму қараштурған тоғра;
- Муәллим билим алғучилар билән дайим үнүмлүк бағлинишни орнитишниму билиши керәк.

Билим алғучилар билән муәллим арасидики бу бағлиниш, оқуғучиларниң йәткән утуқлири һәққидә хәвәрләндүрүш болуп һесаплиниду. Бала соалға дурус жавап бериши үчүн униңға вақит бериш керәк. Әгәр дурус жавап берәлмисә, қошумчә соаллар қоюп, балини дурус жавап тепашқа йөнәлдүргән дурус. Бағлиниш көпинчә испат болуп һесаплиниду вә у муәллим билән оқуғучи арасида ишәнч билән һөрмәт орнитиду. Бағлиниш орнитиш арқилиқ муәллим һәрбир балиниң немини болидиғанлиғи, немини билмәйдиғанлиғини ениқлап, униң билимини техиму риважландурушқа йөнәлдүрүш ишлирини әмәлгә ашуриду.

Шәкилләндүргүчи баһалашниң көплигән түрлири бар:

- *Өзини-өзи баһалаш*
- *Жүплүк баһалаш*
- *Топлуқ баһалаш*

Билим алғучиларниң өзини-өзи баһалиши мотивациялик һажәтликләрни, шундақла қол йәткүзүш һажәтликлирини қанаәтләндүриду. Өз ишини баһалап алидиған билим алғучилар өз мәхситигә қанчилик йеқин экәнлигини ениқлап, унингә йетиш үчүн немә қилиш керәк экәнлигини режиләп алиду.

Өзини-өзи баһалаш усули тапшурмини чүшәндүргәндин кейин билим алғучилар тапшурмини орунлашта унтулуп қалидиған аддий мәхсәтләрни бәлгүләшни көзләйду. Иш аяқлашқанда оқуғучилар шу мәхсәтләргә қанчилик қол йәткүзгәнлиги һәққидә ойлиниду. Баһалаш нәтижилири билән бөлүшүш үчүн улар светофорни пайдилинилайду яки бармақлирини төвән/жуқури көрситиду. Билим алғучиларниң немини яхшилатқуси келидиғанлигини ейтиши муәллимгә уларниң қараштурулуватқан мәсилини қанчилик чүшәнгинини баһалашқа ярдәмлишиду, буни «әгәр 5 минутиңиз болса» усули арқилиқ орунлашқа болиду.

Шәкилләндүргүчи баһалашниң ажралмас бир бөлиги –бағлиниш жүргүзүш. Муәллим дәрисниң түрлүк басқучлирида бағлиниш жүргүзүп, билим алғучилар билән қоюқ бағлиниш жүргүзүп, улар билән қоюқ мунасивәттә болуш арқилиқ, кейинки дәристә режилигәндә диққәткә алидиған әһвалларни молжалайду.

Бағлиниш утуклуқ болуши үчүн:

Муәллим:

Оқуғучи билимниң қайси дәрижисидә туриду?

Күтүлидиған нәтижени яхшилаш үчүн немә қилиш керәк?

Яхши нәтижигә йетишкә қандақ ярдәм беримән?

Оқуғучи:

Мән оқушниң қайси басқучида туримән?

Яхши нәтижигә қандақ йетимән?

Камчиликлиримни йоқ қилиш үчүн немә қилишим керәк?,- дегәнгә охшаш соалларға асаслангини дурус.

Бағлинишниң бирнәччә түри бар: язмичә, *графикалик, еғизчә.*

Язмичә бағлиниш жүргүзгәндә оқуғучи ишиниң астиға әскәртмиләрни яки махташни йезишқа болиду.

Еғизчә бағлиништа болса, махтап олтирип, әскәртишләрни ейтиш керәк, Кейинки басқучи муәллимниң билим алғучиларниң ишлириниң нәтижилиригә *тәһлил жүргүзүши.*

Шәкилләндүргүчи баһалаш жәриянида тәһлил ясаш муәллимгә билим алғучиниң қандақ соалларға жавап беришкә кийнилидиғанлигини, қайси мавзу яки бөлүмни өzlәштүрүш қайси оқуғучиға мурәккәп вә немишкә экәнлигини ениқлашқа мүмкинчилик бериду. Тәһлил ясаш дурус нәтижә бериш үчүн муәллим ениқ фактларға тайиниш керәк.

Камчиликларни йоқитип, муәммаларни йешиш үчүн окутуш усулини қандақ өзгәртиш керәклигини ениқлаш һажәт.

Шәкилләндүргүчи баһалаштин кейин билим сапасини көтириштә қандақту бир утукқа йетиш үчүн муәллимгә байқаш варақлирини арнап, , тәһлил нәтижилирини жиғип жүридиған папка тутуш тәвсийә қилиниду

Шәкилләндүргүчи баһалаш оқушта, усулларни вә мәхсәткә йетиш йоллирини яхшилаш мүмкинчиликлирини ениқлашқа йөнәлгәнлиги билән утуқлуқ. Мундақ баһалаш пәйтидә өзәңни башқа адәм билән селиштуруш шәрти йоқ, шуңлашқа критерий түрлири бойичә мүмкинчилигини баһалап, утуққа йетиш йоллирини караштуруш әмәлгә ашурилиду.

Билим алғучиниң билим дәрижисини бәлгүлүк бир критерийлар билән баһалаш арқилиқ ениқлаш, билим сапасини көтиришкә һәссә қошиду.

2. НЕГІЗГІ ОРТА МЕКТЕПТИҢ ОҚУ ПӘНДЕРІ БОЙЫНША БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ОҚУ ЖЕТІСТІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУШЫ БАҒАЛАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ (ҰЙҒЫР ТІЛІНДЕ)

Уйғур тили. Алмута шәһири, А.Розибақиев наmidики №153-мәктәп –гимназияниң уйғур тили вә әдәбияти пәни муәллими Илиева Рано Тлевалдиевнаниң иш тәжрибисидин

Шәкилләндүргүчи баһалаш, 10-синип
Уйғур тили

Бөлүм «Һазирқи жәмийәт: ижтимаий тәңсизлик» 6-бап

Мавзу:	Ижтимаий тәңсизлик
Оқуш мәхсити:	10.1.2.1-тар даирилик саһаларға мунасивәтлик мәтинләрдики (лекция, интервью, пикирталаш, мақалә) шу саһаға аит аталғуларни, уқумларни, сөз бирикмилирини таллаш.
Баһалаш критерийлири:	мәтинниң мәзмунини чүшиниду; мәтиндики тар даирилик саһаларға мунасивәтлик аталғуларни, уқумларни, сөз бирикмилирини таллашни билиду; аталғуларни, уқумларни, сөз бирикмилирини таллап, тәһлил қилиш арқилиқ чүшәндүриду.
Ойлаш иқтидариниң дәрижиси:	Қоллиниш
	<p>1-тапшурма</p> <p>Мәтинни диққәт билән тиңшаңлар. Мәтиндики асасий мәсилә бойчә муәллипкә оқурмән тәрипидин соаллар қуруштуруңлар. Бир-бириңларниң соаллирини баһалаңлар. Икки топқа бөлүнүп, мавзуға бағлиқ синипта пикир муназирисини уюштуруңлар.</p> <p>Дескриптор: Билим алғучи</p> <ul style="list-style-type: none"> - мәтинниң мәзмунини чүшиниду; - мәтиндә көтирилгән сәясий-ижтимаий мәсилени тәһлил қилиду; - мәтиндики тар даирилик саһаларға мунасивәтлик аталғуларни, уқумларни, сөз бирикмилирини тоғра қоллинишин билиду. <p>2-тапшурма.</p> <p>Муәллим төвәндә берилгән пикирләрни тәқрар оқуп чиқиду, оқуғучилар диққәт билән тиңшап, ейтилған ой-пикирни тәһлил қилиду. Пикиргә бағлиқ оқуғучилар ой-</p>

	<p>пикирлири билэн бөлүшүп, уни давамлаштуриду.</p> <p><i>Үечқачан берилмәң, һәрикәт қилишини тохтатмаң, бир орунда турмаң, тәрәққий етип алға қарап меңиш йоллирини издәң. Йоқсизчилик билән күришин. Йоқсизчилик барлиқ адәмзатниң дүшмини.</i></p> <p>Дескриптор: Билим алғучи</p> <ul style="list-style-type: none"> - ейтилған пикирләрниң мәзmunини толук қобул қилалайду; - ейтилған пикирләрдики ой-пикирни тәһлил қилиду; -ейтилған пикирләрдики мавзуға мунасивәтлик аталғуларни, уқумларни, сөз бирикмилирини таллашни билиду; - тоғра хуласә чиқаришини билиду.
--	--

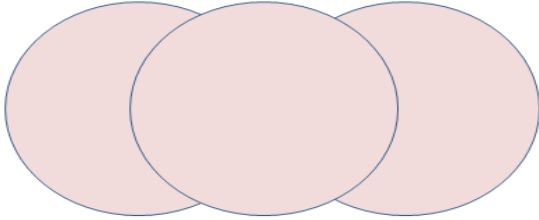
Бөлүм: «Ихтисадий интеграция – бүгүнки күнниң тәрәққият әнъәниси»
4-бап

Мавзу:	Интеграцияниң пайдиси
Оқуш мәхсити:	10.1.5.1-мәтиндә көтирилгән мәсилигә муәллип вә оқурмәнниң мунасивитини һесапқа алған һалда соаллар түзүш вә баһа бериш.
Баһалаш критерийлири:	<ul style="list-style-type: none"> – мәтинниң мәзmunини чүшиниду; – мәтиндә көтирилгән мәсилигә муәллип вә оқурмәнниң мунасивитини һесапқа алған һалда соаллар түзүшни билиду; – көтирилгән мәсилә бойичә ой хуласиләшни билиду.
Ойлаш иқтидариниң дәрижиси:	Қоллиниш

	<p>1-тапшурма</p> <p>Мәтинни диққәт билән тиңшаңлар. Мәтин мәзмуни бойичә бир-бириңларға соал қоюңлар. Берилгән әхбаратни аләмшумул мәсиләләр билән бағлаштуруп, өз ой-пикирлириңлар билән толуктуруңлар.</p> <p>Дескриптор: Билим алғучи</p> <ul style="list-style-type: none"> - мәтинниң мәзмунини чүшиниду; - мәтинниң мәзмуни бойичә соаллар түзүшни билиду; -мәтиндә берилгән әхбаратни аләмшумул мәсиләләр билән бағлаштурушни билиду; - мәтиндики һажәт болған әхбарат бойичә ой хуласиләшни билиду. <p>2-тапшурма</p> <p>Илмий стильниң жанрлиқ вә стильлиқ алаһидиликлиригә мувапиқ тил васитилирини қоллинип, «Ихтисадиј интеграцияни қандақ чүшинисән?» дегән мавзуда сөһбәт жүргүзүңлар. Кәтирилгән мәсилә бойичә соаллар қуруштуруп, соалларға жавап бериңлар.</p> <p>Дескриптор: Билим алғучи</p> <ul style="list-style-type: none"> - өтүлгән мавзуни толук қобул қилалайду; - мавзуға бағлиқ соалларни түзүшни билиду; - мавзу бойичә өз ойини изчил йәткүзүп берәләйду; -түрлүк васитилиәрни қоллинип, мавзу бойичә тоғра хуласә чиқирип, баһалашни билиду.
--	---

Бөлүм: «Жәмийәт қәдријәтлири: мәдәнийәт вә цивилизация» 3-бап

Мавзу:	Бебаһа гөһәр қәдријәтләр
Оқуш мәхсити:	10.2.3.1 - һәр түрлүк стильдики мәтинләрниң жанрлиқ алаһидиликлирини тешишни билиш.
Баһалаш критерийлири:	мәтинниң мәзмунини чүшиниду; мәтинниң қайси стильда йезилғанлиғини ениқлайду; мәтинниң стилини ениқлаш арқилиқ тил васитилирини ажритип ейтип берәләйду.
Ойлаш иқтидариниң дәрижиси:	Қоллиниш

	<p>1-тапшурма Мәтинни оқуп чиқинлар. Мәтин қайси стильда йезилған вә униң жанрлиқ алаһидиликлирини ениқлаңлар. Дескриптор: Билим алғучи -мәтинләрниң йезилиш стилини тил васитилири арқилиқ ениқлайду; - кошумчә пикирләрни пайдилинишини билиду; - мәтинләрниң жанрлиқ алаһидиликлирини көрситидиған амилларни ениқлайду.</p> <p>2-тапшурма Жуқурида берилгән икки мәтинни («Он икки муқам» вә «Миң өй») селиштуруп, «Венн» диаграммисига селиңлар. Тапшурмини топ болуп тәһлил қилип, өз оюңларни дәлилләр арқилиқ испатлаңлар.</p> <p>Дескриптор: Билим алғучи - мәтинләрниң мәзmunини чүшиниду вә селиштуриду; - мәтинләрниң стилини ениқлайду; - мәтинләрниң бир-биридин болған пәрқини ениқлайду.</p>
--	--

**Бөлүм: «Ихтисадий интеграция – бүгүнки күнниң тәрәққият әнъәниси»
4-бап**

Мавзу:	Ихтисадий интеграция
Оқуш мәхсити:	10.4.3.1-ижтимаий–мәиший мунасивәт саһасида нутук этикети вә нутук ипадисини дурус қоллиниш.
Баһалаш критерийлири:	<p>мәтинниң мәзmunини чүшиниду вә өз пиқрини ейталайду; мәтингә сәрләвһә қойиду; мәтин мәзmunини бойичә мустәқил пикир ейтишни билиду; нутук этикетиниң муражиәт қилиш вә диққәтни жәлип қилиш қатарлиқ турақлиқ ибарилирини пайдилинишни билиду.</p>
Ойлаш иқтидариниң дәрижиси:	Қоллиниш
	<p>1-тапшурма Мәтингә асаслинип, «Муражиәт қилиш вә диққәтни</p>

	<p>жәлип қилиш» тураклик ибарилерини кәштигә йезиңлар:</p> <div style="text-align: center;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin: 10px auto; width: 80%;">Муражиәт қилиш вә диққәтни жәлип қилиш</div> <div style="display: flex; justify-content: space-around; margin: 10px 0;"> <div style="text-align: center;">↓</div> <div style="text-align: center;">↓</div> </div> <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 45%;">Натонуш адәмләргә муражиәт</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 45%;">Тонуш кишигә муражиәт</div> </div> <div style="display: flex; justify-content: space-around; margin-top: 10px;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 45%;">1. 2. 3.</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 45%;">1. 2. 3.</div> </div> <p>Дескриптор: Билим алғучи</p> <ul style="list-style-type: none"> - оқуған мәтинниң мәзмунини чүшиниду; - нутуқ этикетиниң тураклик ибарилери билән тонушиду; - бу ибариләрни нутқида тоғра ишлитишни билиду. <p>2-тапшурма</p> <p>Нутуқ этикетиниң муражиәт қилиш вә диққәтни жәлип қилиш қатарлик тураклик ибарилерини пайдилинип, кишилик мунасивәттә адәмләрниң бир-биригә болған иззәт-һөрмити тоғрисида қисқичә қилип, һекайә йезиңлар. һекайигә сәрләвһә қоюңлар.</p> <p>Дескрипторлар: Билим алғучи</p> <ul style="list-style-type: none"> - оқуғучилар билимини пайдилинип, мавзуға бағлик һекайә йезишни билиду; - саватлик йезишни билиду; - нутуқ этикети бойичә мавзуни толук өзләштүриду. </div>
--	---

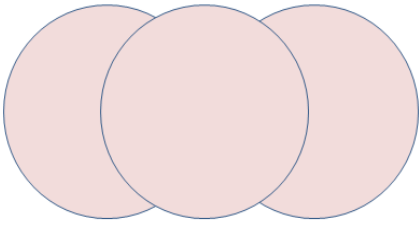
2. Ұйғыр әдебиеті

Шәкилләндүргүчи баһалаш, 5-синип

Алмута шәһири, А.Розибәкиев намидики №153-мәктәп –гимназияниң уйғур тили вә әдәбияти пәни муәллими Илямова Гүлбәһрәм Камаловнаниң иш тәҗрибисидин.

Бөлүм «П.Сабитованиң«Баламниң ағинилири» һекайиси»

Мавзу:	П. Сабитованиң «Баламниң ағинилири» һекайиси (III қисим)
Оқуш мәхсити:	5.Ч/Ж2.Бәдий әсәрниң мавзуси билән идеясини ениқлаш. 5.Ч/Ж3.Бәдий әсәрдики персонажлар портретлири вә иш-һәрикәтлири арқилиқ уларниң обризини ечиш.
Баһалаш критерийлири:	бәдий әсәрләрдин ихчам һәжимлик үзүндиңи чүшинип оқуйду; мәтиндики мәсилини тәһлил қилиш арқилиқ асасий ойни ениқлашни билиду;

	эсэр кәһриманлирини ениқлайду.				
Ойлаш иқтидариниң дәрижиси:	Қоллиниш				
	<p>1-тапшурма Эсэр мәзмунини тәһлил қилиш арқилиқ, Мамутниң меһирсиз, көйүмсиз хисләтлирини йезиңлар. Андин язған пикирлириңларни һекайидики эпизодлардин тепип, пикирлириңларни дәлилләш арқилиқ, жәдвални толдуруңлар.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th><i>Мамутниң миҗәзигә тәриплимә</i></th> <th><i>Мәтиндин дәлил</i></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> </td> <td> </td> </tr> </tbody> </table> <p>Дескриптор: Билим алғучи - мәтин мәзмунини чүшиниду; - асасий пикирни ениқлайду; - эсэр кәһриманлириниң миҗәзигә тәриплимә бериду.</p> <p>2-тапшурма «Баламниң ағинилири ким? вә «Ата меһри» намлиқ эсэрләрдә атиларға хас қандақ гәмхорлуқни байқидиңлар? Икки эсәрдики охшашлиқ билән пәриқни ениқлап, «Венн» диаграммисиға селиңлар. Өз оюңларни дәлилләш арқилиқ испатлаңлар.</p> <p>Дескриптор: Билим алғучи - парчиниң мәзмунини чүшиниду; - эсэрләрдики охшашлиқлар билән пәриқләрни селиштуруш арқилиқ ениқлайду; - эсэрләрдики атиларниң иш-һәрикәтлири арқилиқ кәһриманларниң образлирини ачиду.</p>	<i>Мамутниң миҗәзигә тәриплимә</i>	<i>Мәтиндин дәлил</i>		
<i>Мамутниң миҗәзигә тәриплимә</i>	<i>Мәтиндин дәлил</i>				

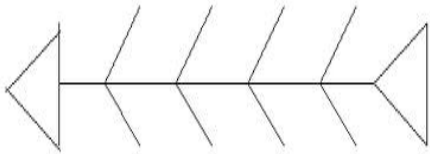
Бөлүм «Х.Һәмраев шеирийити»

Мавзу:	Х.Һәмраевниң «Гүл» шеири
Оқуш мәхсити:	5.Ч/Ж 1. Бәдий эсэрләрдин ихчам һәжимлик үзүндиләрни ипадилик оқуш, ядқа елиш; Т/ИЗ Эсәрдики тиллиқ тәсвирий васитиләрниң (охшатиш,

	эпитет, метафора, тэкрар) мәнәлирини ениқлаш.												
Баһалаш критерийлири:	бәдий эсәрләрдин ихчам һәжмлик үзүндиһәрни ипадилик окуйду, ядқа алиду; тәсвирий васитиләрниң (охшитиш, эпитет, метафора, тэкрар) мәнәлирини ениқлалайду.												
Ойлаш иқтидариниң дәрижиси:	Қоллиниш												
	<p>1-тапшурма Х.Һәмраевниң «Гүл» шеирини ипадилик окуп чиқинлар. Шеирдики асасий пикирни, ойни ениқлаңлар. Мавзуға бағлиқ қошумчә пикирләр билән жаваплириңларни толуктуруңлар.</p> <p>Дескриптор: Билим алғучи шеирни ипадилик окуйду; мавзуға бағлиқ қошумчә пикирләрни ейтиду; мавзу бойичә ой-пикрини толуклайду.</p> <p>2-тапшурма Гүл Достлуқ вә сөйгүниң нишаниси-гүл, Гүл териш әзәлдин бизләргә адәт. Яхшидин гүл алсаң, ечилар көңүл, Ялқуни қозғитар дилда һарарәт. Баһар тәбәссүми көрүнәр гүлдә, Шуңа гүл өстүрәр уйғурлар өйдә.</p> <p>Жәдвәлни толдуруңлар:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Тәсвирий васитиләр</th> <th>Чүшәнчиси</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Метафора</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Эпитет</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Охшитиш</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Тэкрар</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Селиштуруш</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>Дескриптор: Билим алғучи - шеирни ипадилик окуйду; - шеирниң мәзмунини тәһлил қилиду; - эсәрдики тиллиқ тәсвирий васитиләрни ениқлайду.</p>	Тәсвирий васитиләр	Чүшәнчиси	Метафора		Эпитет		Охшитиш		Тэкрар		Селиштуруш	
Тәсвирий васитиләр	Чүшәнчиси												
Метафора													
Эпитет													
Охшитиш													
Тэкрар													
Селиштуруш													

Бөлүм «Турған Тохтәмов ижадийити» 5-синип

Мавзу:	«Нәдекин бечарә жанивар» һекайиси V қисим
Оқуш мәхсити:	5.Ч/Ж2. Бәдий эсәрниң мавзуси билән идеясини ениқлаш.
Баһалаш критерийлири:	эсәрниң мәзмунини чүшиниду; эсәрниң идеясини ениқлайду;

	эсэрдики вақиэлэр тизмисини ениқлашни билиду.																																	
Ойлаш иқтидариниң дәрижиси:	Қоллиниш																																	
	<p>1-тапшурма</p> <p>Һекайидә көтирилгән мәсилеләрни вә идеясини ениқлаңлар. Һекайидә тәсвирләнгән вақиәдики асасий муәммани бүгүнки күн билән бағлаштуруп, пикирлириңлар билән бөлүшүңлар.</p> <p>Тапшурмини «Белиқ устихини» усули арқилиқ әмәлгә ашурушқа болиду.</p> <p>Белиқниң беши- Берилгән парчиниң идеяси; Үстинки устихини – Һекайидә көтирилгән мәсилә; Астинқи устиханлири – Көтирилгән мәсилигә бағлиқ муаммәләр. Қуйруғи – мәсилә бойичә өзиниңниң ой-пикриңиз.</p> <p>Дескриптор: Билим алғучи парчиниң мәзмунини чүшиниду; муәммани ениқлайду; мавзу бойичә ой-пикрини ейтиду.</p> <p>2-тапшурма</p> <p>Һекайидә тәсвирләнгән вақиәләрни жәдвални толдуруш арқилиқ бөлгүләнлар:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Эсәрдики вақиәләр</th> <th>«Һә»</th> <th>«Яқ»</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Әхмәт ешәкни хотәк чегидин биләтти.</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Кочида жүридиған ешигимни адәмләр сорақсиз минип кетиверәтти.</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Әхмәтниң ешигини Қош қорада бөриләр йәп, қуруқ сүйигини қалдурупту.</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Әхмәт шәһәргә оқу□қа кәткәндә, ешигини Надир бовай елип кет□пту.</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Илахун жаниварларға гәмхорлуқ қилатти.</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Жилдин жылға йезимизда ешәкләр көпийишкә башлиди.</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Һекайә ахирида Әхмәт ешиги билән учришиду.</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Һекайә жаниварларға гәмхорлуқ қилишқа чақириду.</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Һекайини Тур□ан Тохтәмов язған.</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Бир топ ешәкләрни Алмута зоопаркиға елип кәтти.</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Эсәрдики вақиәләр	«Һә»	«Яқ»	Әхмәт ешәкни хотәк чегидин биләтти.			Кочида жүридиған ешигимни адәмләр сорақсиз минип кетиверәтти.			Әхмәтниң ешигини Қош қорада бөриләр йәп, қуруқ сүйигини қалдурупту.			Әхмәт шәһәргә оқу□қа кәткәндә, ешигини Надир бовай елип кет□пту.			Илахун жаниварларға гәмхорлуқ қилатти.			Жилдин жылға йезимизда ешәкләр көпийишкә башлиди.			Һекайә ахирида Әхмәт ешиги билән учришиду.			Һекайә жаниварларға гәмхорлуқ қилишқа чақириду.			Һекайини Тур□ан Тохтәмов язған.			Бир топ ешәкләрни Алмута зоопаркиға елип кәтти.		
Эсәрдики вақиәләр	«Һә»	«Яқ»																																
Әхмәт ешәкни хотәк чегидин биләтти.																																		
Кочида жүридиған ешигимни адәмләр сорақсиз минип кетиверәтти.																																		
Әхмәтниң ешигини Қош қорада бөриләр йәп, қуруқ сүйигини қалдурупту.																																		
Әхмәт шәһәргә оқу□қа кәткәндә, ешигини Надир бовай елип кет□пту.																																		
Илахун жаниварларға гәмхорлуқ қилатти.																																		
Жилдин жылға йезимизда ешәкләр көпийишкә башлиди.																																		
Һекайә ахирида Әхмәт ешиги билән учришиду.																																		
Һекайә жаниварларға гәмхорлуқ қилишқа чақириду.																																		
Һекайини Тур□ан Тохтәмов язған.																																		
Бир топ ешәкләрни Алмута зоопаркиға елип кәтти.																																		

	<p>Дескриптор: Билим алғучи шекайиниң мәзмунини толук чүшиниду; вақиәләр тизмисини тоғра бөлгүләшни билиду;</p>
--	--

3. Қазақ тілі және әдебиеті

5-сынып

Бөлім «Ұлы Дала табиғаты»

Тақырыбы «Алтынемел» ұлттық табиғи саябағында
Оқу мақсаты 5.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну және нақты ақпаратты анықтау;

Бағалау критерийі *Білім алушы*
 нақты ақпаратты анықтай алады;
 мәтіннің мазмұнын біледі.

Ойлау дағдыларының деңгейі Қолдану

Тапсырма. *Мәтінді тыңдап, тірек-сызбаны толықтырыңдар. Тірек-сызба арқылы мазмұнын айтып беріңдер.*

«Алтынемел» ұлттық табиғи саябағы

«Алтынемел» – 1996 жылы Алматы облысының Кербұлақ ауданында ашылған ұлттық саябақ. Ол Іле өзенінің солтүстігінде орналасқан. Жер көлемі – 460 метр гектар.

«Алтынемел» саябағы археологиялық ескерткіштерге бай. Онда түрлі-түрлі көне суреттер салынған тастар мен үлкен-үлкен үңгірлер көп.

«Алтынемел» ұлттық табиғи саябағында 1800-ге жуық өсімдіктің түрі, 56-ға жуық жануарлардың түрі, балықтар, құстар бар. Олардың көбі Қазақстанның «Қызыл кітабына» кірген.

Саябақта 17 қорықшы бекеті мен 3 туристік бағыт жұмыс істейді.

(66 сөз)

... жылы
 ... облысының
 ... ауданында

... өзенінің
 солтүстігінде
 орналасқан

Жер көлемі – ...

Дескриптор *Білім алушы*

- мәтінді мұқият тыңдайды;
- тірек-сызбада берілген сөйлемдерді толықтыру арқылы мәтіндегі нақты ақпаратты анықтайды;
- тірек-сызба арқылы мәтіннің негізгі мазмұнын түсіндіреді.

Тақырыбы

Шайтанкөл – гажайып құбылыс

Оқу мақсаты

5.2.6.1 тірек сөздерді дұрыс қолданып иллюстрацияларды сипаттау;

Бағалау критерийі

Білім алушы

- иллюстрацияларды сипаттауда тірек сөздерді қолданады.

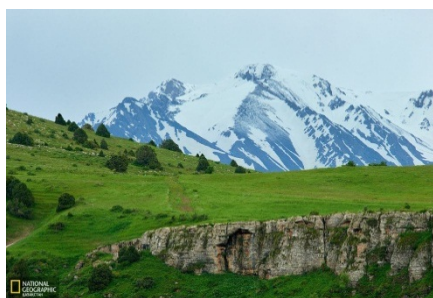
Ойлау

Қолдану

дағдыларының деңгейі

Тапсырма. *Берілген тірек сөздерді суреттермен сәйкестендіріңдер. Тірек сөздер мен суреттерге сүйене отырып «Шайтанкөл – гажайып құбылыс» тақырыбы бойынша ауызша шағын мәтін құраңдар.*

Тірек сөздер: керемет, «Бұғылы» тауы, гранитті жартас, қарағайлы орман, 1200 метр биіктікте, ұзындығы, ені, мөлдір.

Дескриптор *Білім алушы*

- суреттер мен тірек сөздерді сәйкестендіреді;
- тірек сөздерді қолдана отырып иллюстрацияларды сипаттайды;
- тақырып бойынша әңгімелейді.

Тақырыбы *Ақсу-Жабағылы қорығы*

Оқу мақсаты 5.3.5.1 қосымша ақпарат көздерінен тақырыпқа байланысты мәліметтерді ала білу;

Бағалау критерийі *Білім алушы*
қосымша ақпарат көздерінен қажетті мәліметтер табады;
мәліметтер бойынша мәтін құрастырады.

Ойлау дағдыларының деңгейі Қолдану

Тапсырма. *Қосымша ақпарат көздерінен Ақсу-Жабағылы қорығы туралы мәліметтер тауып, кестені толтырыңдар. «Ақсу-Жабағылы қорығы» тақырыбы бойынша мәтін құрастырыңдар. Мәтінді мұқият оқып, сұрақтар құрастырыңдар.*

Ақсу-Жабағылы қорығы

	Орналасқан жері	Құрылған жылы			

--	--	--	--	--	--

Дескриптор *Білім алушы*

- қосымша ақпарат көздерінен қажетті мәліметтер табады;
- табылған мәліметтер арқылы кестені толықтырады;
- кесте бойынша мәтін құрастырады;
- мәтін бойынша сұрақтар құрастырады. .

Тақырыбы *Табиғат - жаратылыс пернесі*

Оқу мақсаты 5.1.1.1 тақырыпты тірек сөздер арқылы болжау;

Бағалау критерийі *Білім алушы*

тірек сөздердің мағынасын түсіне отырып, тақырыпты болжайды

Ойлау Қолдану

дағдыларының деңгейі

Тапсырма. *Тірек сөздер мен суреттерді сәйкестендіру арқылы мағынасын анықтап, Қадыр Мырза-Әлінің «Табиғат - жаратылыс пернесі» өлеңін тыңдаңдар. Өлеңнің тақырыбын болжаңдар.*

Тірек сөздер: *байтақ дала, толған ай, солған ай*

Дескриптор *Білім алушы*

- тірек сөздер мен суреттерді сәйкестендіреді;
- тірек сөздер арқылы тақырыпты болжайды;
- тірек сөздер арқылы тыңдалған өлеңнің мазмұнын айтады.

6-сынып

Бөлім **Қазақ ұлттық қолөнері. О. Бөкей «Апамның астауы» әңгімесінен (үзінді), Ф.Оңғарсынова «Оюлар» өлеңі (үзінді)**

Тақырыбы
Оқу мақсаты

Қазақтың ұлттық қолөнері
6.1.3.1 тұрмыстық-әлеуметтік тақырыптарға байланысты жаңа сөздер мен тірек сөздердің мағынасын түсіну.

Бағалау критерийі

Білім алушы
қазақтың ұлттық қолөнеріне қатысты сөздерді меңгереді; жаңа сөздер мен тірек сөздерді мағынасына қарай дұрыс қолданады.

Ойлау дағдыларының деңгейі

Білу және түсіну

Тапсырма. *Кестедегі суреттер арқылы жаңа сөздердің мағынасын анықтаңдар. Сөйлемдер құрастырыңдар. Мәтінді тыңдап, мазмұнын өз сөздеріңмен айтыңдар.*

Қол+өнер		
Ою-өрнек		Ағаш ою өнері
		Тас ою өнері
		Сүйек ою өнері
		Нышан

Қазақтың ұлттық қолөнері

Қазақ ұлттық мәдениетінің ең байырғы, аса құнды салаларының бірі – қолөнер. Қолөнердің сала-саласында кең қолданылып келген, өнердің өте көне әрі күрделі түрі – ою-өрнек өнері. Ою өрнектер әсемдікпен, сәнділіктің белгісі ғана емес, сонымен бірге халықтың арман-ойының, тілек мүддесінің нышаны.

Жазу-сызу шыға қоймаған ерте заманда адам өз ойын тасқа, сүйекке, ағашқа ойып, қашап түсіріп отырған. Қазіргі қолөнер саласындағы «сүйек ою өнері», «ағаш ою өнері» деген сөздер сол ерте заманда қалыптасқан ұғымдар.

Бір кезде тасқа, ағашқа, сүйекке түсірілген ою-таңбалар келе-келе киізге, алаша, кілем тағы басқа заттарға салынатын болған.

(84 сөз)

Дескриптор *Білім алушы*

- суреттер арқылы жаңа сөздердің мағынасын анықтайды;
- жаңа сөздермен сөйлемдер құрастырады;
- жаңа сөздердің мазмұнын түсіне отырып тыңдалған мәтіннің мазмұнын айтады.

Тақырыбы *Қазақтың зергерлік өнері*

Оқу мақсаты 6.3.6.1 тақырып бойынша үйренген сөздерін қолдана отырып, мәтінде көтерілген мәселені шынайы өмірмен байланыстыру.

Бағалау критерийі *Білім алушы*
жаңа сөздерді меңгереді;
диалог арқылы үйренген сөздерін шынайы өмірмен байланыстырады.

Ойлау дағдыларының деңгейі Білу және түсіну

Тапсырма. *Мәтінді оқып, асты сызылған сөздерді кестедегі суреттермен сәйкестендіріп орналастырыңдар. «Менің сыйлығым» тақырыбына диалог құрастырыңдар.*

Қазақтардың зергерлік бұйымдары — асыл металдарды әшекейлеп өңдеп, көп жағдайда қымбат тастармен безендіріп алынатын бұйымдар.

Зергерлік әшекей бұйымдардың төмендегідей түрлері болады:

Жүзік, сақина – әйелдердің саусақтарына тағылатын зергерлік бұйымдардың бір түрі. Зергерлер жүзік, сақинаны алтыннан, күмістен жасаған.

Сырға – қыз-келіншектердің аса сүйіп тағатын әсемдік бұйымдардың бірі. Қазақ зергелері жасайтын ай сырға, тас көзді сырға, күмбез сырға, салпыншақ сырға деп аталатын сырғалардың түрлері өте көп.

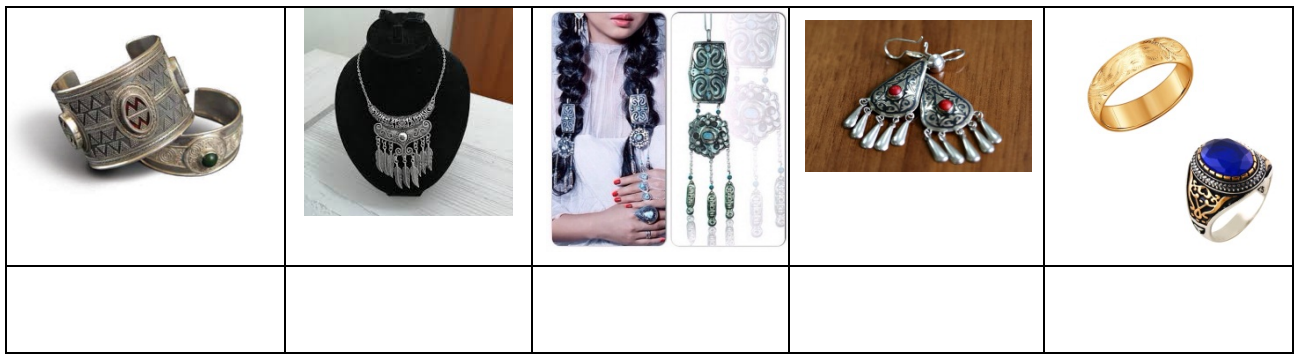
Шолпы, шаш теңге – қыз-келіншектердің шаштарына тағатын бұйымдары.

Алқа – әйел адамдар мойнына, омырауына тағатын әшекейлі сәнді бұйым.

Білезік – білекке тағылатын әшекейлі, сәндік бұйым. Білезік сыңар қолға да, қос қолға да тағыла береді. Олар көбіне күмістен соғылады.

(96 сөз)

Зергерлік әшекей бұйымдар

Дескриптор *Білім алушы*

- суреттер арқылы жаңа сөздердің мағынасын анықтайды;
- жаңа сөздерді қолдана отырып диалог құрастырады.

Тақырыбы *Зергерлік өнер көрмесі*

Оқу мақсаты 6.2.3.1 ауызша мәтіндер құрауда сұраулы, хабарлы, лепті және бұйрықты сөйлемдердің интонациялық ерекшелігін ескеріп айту.

Бағалау критерийі *Білім алушы*
жай сөйлемдердің түрлерін және олардың жасалу жолдарын біледі;
сұраулы, хабарлы, лепті және бұйрықты сөйлемдердің интонациялық ерекшелігін ескеріп айта алады.

Ойлау дағдыларының деңгейі Білу және түсіну

Тапсырма. *Мәтінді оқып, мәтін бойынша диалог құрастырыңдар. Жай сөйлемнің барлық түрлерін қолданыңдар. Диалогтегі сұраулы, хабарлы, лепті және бұйрықты сөйлемдердің интонациялық ерекшелігін ескере отырып, бір-біріңмен тақырып бойынша сөйлесіңдер.*

Қазақстан Республикасы Ұлттық музейінде Қазақ хандығының 550 жылдығына орай «Зергерлік өнер» атты көрменің ашылуы өтті.

«Зергерлік өнер» көрмесіне «Әдемі-ай» өнер музейінің топтамаларынан сирек кездесетін зергерлік бұйымдар қойылды. «Әдемі-ай» өнер музейінің негізін 2011 жылы танымал коллекция жинаушы, өнертанушы Бахаргүл Төлеген қалады. Бүгінгі таңда музей экспозициясының қоры мыңнан астам экспонаттардан тұрады.

Барлық әшекейлер қазақ халқының тарихымен тығыз байланысты және тамыры мыңдаған жылдарға бойлайтын ұлттық мәдениеттің дамуын көрсетеді.

(65 сөз)

Дескриптор *Білім алушы*

- мәтін бойынша диалог құрастырады;

- сұраулы, хабарлы, лепті және бұйрықты сөйлемдердің интонациялық ерекшелігін ескеріп, бір-бірімен тақырып бойынша сөйлеседі.

Тақырыбы	О. Бөкей «Апамның астауы» әңгімесінен (үзінді)
Оқу мақсаты	6.4.3.1 жазба жұмыстарында теңеу, эпитет сөздерін қолданып жазу.
Бағалау критерийі	• Жазба жұмыстарында теңеу мен метафораны қолданады
Ойлау дағдыларының деңгейі	Қолдану

1-тапсырма. Мәтінді оқып, мәтіннен теңеулерді тауып жасалу жолдарын түсіндіріңдер. Теңеулерді пайдаланып, тақырып бойынша 3 сөйлем құрастырып жазыңдар.

АПАМНЫҢ АСТАУЫ* (1)

...Он бес жасыма дейін апамның қойнына жаттым; он бес жасыма дейін әкенің, шешенің кім екенін білмей, сол айналайын Апамның тәрбиесінде өстім; он бес жасыма дейін Апамның етегіне жабысып, соңынан қалмай бүлкектеп құлындай еріп ер жеттім. Сол кісімен жүрсем, мал сойған үйдің құлағы, тәттісі мен дәмдісі менің аузыма тиетін. Мен ол кезде Апамның өмір тарихын, тіпті кім екенін білмей алаңсыз шуақты күндерге марқайып маңар едім. Бүгінде көз алдымда: арық ашаң кемпір, тарамысты мықты саусақтар, еріні мен иегін күйік шалып тыртықтанған әдемі ажар, кимешегінен дудырап шығыңқырап жүретін ақ шалмаған қара бұйра шаш қана... менің көз алдымда: қандауырынын қайрап, басының қаны тасыған еркек-ұрғашының кеудесіне мініп, арам қанын ағызып тұрған; немесе тері илеп, көн тігіп отырған; жүн түтіп, арқан ескен, жіп иіріп, алаша тоқып, оюлап сырмақ тігіп отырған Апам; ..ертеректе қазақ әйелі не істеу керек болса түгел қолынан келетін Апам; қазақ әйелінің ғана емес, ер-азамат атқарар істі қара нардай қасқая көтерген Апам.

(Оралхан Бөкеев)
(138 сөз)

2-тапсырма. Мәтінді оқып, мәтіннен эпитетті табаңдар. Эпитетті пайдаланып, тақырып бойынша 2 сөйлем құрастырып жазыңдар.

АПАМНЫҢ АСТАУЫ* (2)

...Қазір ойлаймын, егер қазақтың әйелдері атқарар бүкіл ісмерліктің қолөнер институтын немесе фабрикасын ашып, менің апамды бастық сайласа, тұтас бір он саусағы өнер ұрпақ дайындап шығарар еді. Иә, ол кісі тірі кезінде ешкім елеп-ескермеген алтын қолды құдіретті әйел еді. Қазақта

осыншалық мықты, осыншалық ақылды ұлы әйелдер болғаны қандай жақсы. Бірақ біздер, жиырмасыншы ғасырдың азаматтары көп ретте осындай асылымызды байқамай айналып өтер едік. Айрылып қалған соң ғана айы өтіп, сан соға өкінер едік. Өзгені қойып, мықтымсынып жүрген мына менің өзім сол Апамнан тірі кезінде неге ғана бәр-бәрін: киіз басып, үй тігуді, арқан есуді, тері илеп, өңдеп киім тігуді, алаша тоқып, өрнектеп сырмақ тігудің, саба, сүйретпе, торсық істеудің бүкіл қыр- сырын тәптіштеп жазып алмадым. Енді міне ... қолымызды мезгілінен кеш сермеп отырғанымыз...

(Оралхан Бөкеев)
(117 сөз)

*Астау – ағаштан ойылып жасалған ас салатын ыдыс.

Дескриптор *Білім алушы*

- теңеулер мен эпитеттің жасалу жолдарын анықтайды;
- теңеулер мен эпитетті қолданып, тақырып бойынша сөйлемдер құрастырады.

9-сынып

Бөлім: «Қазақ жазуының даму жолы».

Тақырыбы: Орта ғасыр: түркі тілі – ғылым тілі

Оқу мақсаты 9.2.3.1 коммуникативтік жағдаятқа сай сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп, өз ойын жеткізу.

Бағалау критерийі Білім алушы

□□ коммуникативтік жағдаятқа сай сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп, өз ойын жеткізеді.

Ойлау дағдыларының Қолдану
деңгейі

Тапсырма

1. Оқылған, тыңдалған мәтіннің мазмұнына сүйеніп, орта ғасырдағы жазу мәдениеті мен ғылымның дамуына қатысты диалог құрыңыздар. Диалогте өздік етістерді, арнайы лексиканы қолданыңыздар.

Арнайы лексика: түркі халықтары, түрлі жазу таңбасы, төл жазу, араб таңбасы, пайдаланылды, ортақ ескерткіштер.

Дескриптор *Білім алушы*

- берілген тақырыпқа 8 үнқатымнан тұратын диалог құрайды;
- коммуникативтік жағдаятқа сай сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп, өз ойын жеткізеді;
- диалог құрауда өздік етістерді, арнайы лексиканы дұрыс қолданады.

Тақырыбы: Тасқа қашалған жазулар

Оқу мақсаты: 9.3.3.1 Ғылыми стильде (аннотация, пікір, тезис, мақала, баяндама, презентация) жазылған еңбектердің тілдік және жанрлық ерекшелігін анықтап, талдау жасау

Бағалау критерийі: Қолдану.

Тапсырма

1. Қою қара әріппен жазылған сөздер бойынша сөздік жұмысын жаса.

сөздер	синонимдер
құлпытас	
шумер, мысырлық, этрустар	
мәйіт	
Түркі қағандығы	
Рәміздік мән-мағынасы	
сақтар	
бітіктастармен	
әрлеу, нақыштау, бедерлеу	
дүниетанымының	
өрнекті көктастар	
тыйым салынды	

4. Кез келген синоним сөздермен 3-4 сөйлем құрастыру.

5. Мәтінді оқып, стилін анықтаңыз.

Құлпытас – бейітке қойылатын тас белгі. Дүниежүзі халықтарында құлпытастың көптеген түрі кездеседі.

Ежелгі *шумер, мысырлық, этрустар* заманында құлпытастар адам мүсіні түрінде жасалды. Құлпытасқа адам бейнесі қашап салынды. Оны *мәйітпен* бірге қою дәстүрі ғұн заманы. *Түркі қағандығы*, қыпшақ түркеш дәуірлерінде кең жайылды.

Құлпытастардың шығу тегі, *рәміздік мән-мағынасы* туралы ғалымда нақты тұжырым қалыптаспаған. Қалай болғанда да, қазіргі қазақ даласындағы құлпытастардың арғы тарихи *сақтар* мен ежелгі түркілердің тас мүсіндерімен, сондай-ақ көне түркі жазуы қашалған *бітіктастармен* байланысты екен анық.

Құлпытастарды *әзірлеу, нақыштау, бедерлеу* ісі сол кезеңде өмір сүрген халықтың қолөнері мен мемориалдық үрдісі, салт-дәстүрі, әдет-ғұрпы мен *дүниетанымның* белгісі іспетті. Мысалы, түркі жерінде ислам дінінің таралуына байланысты бейнелі құлпытастардың орнына **өрнекті көктастар** қойылатын болды. Ислам дінінде қабір басына белгі қоюға рұқсат етілді. Бірақ аса үлкен құлпытас қойып, оған адамның, малдың немесе әлдебір заттың суретін бейнелеуге *тыйым салынды*. Сондықтан құлпытастарға арабша «Құран» сүрелері мен аяттар жазылды.

Түркістандағы Ясауиге қойылған құлпытаста, сонда жерленген қазақ халқының атақты хандары мен қайраткерлерінің басына қойылған құлпытастарда осы үрдіс сақталған.

Дескриптор Білім алушы:

- ✓ берілген сөздерге синонимдер табады;
- ✓ синоним сөздермен сөйлем құрастырады;
- ✓ мәтіннің стилін анықтайды.

Бөлім: «Қазақ жазуының даму жолы».

Тақырыбы: Әлемдік жазу мәдениетінің реформаторы

Оқу мақсаты 9.1.1.1 тыңдалатын мәтіндегі тірек сөздерді (фразалар мен дәйексөздерді) талқылай отырып, тақырып пен көтерілетін мәселені болжау.

Бағалау критерийі *Білім алушы*

тыңдалатын мәтіндегі фразалар мен дәйексөздерді талқылай отырып, тақырып пен көтерілетін мәселені болжайды.

Ойлау дағдыларының Жоғары деңгей дағдылары
деңгейі

ресурс:

<https://drive.google.com/open?id=1jVLo0ofC1VuZVbJfbPGQEIEJEC5y0Mh4>

Ахмет Байтұрсынұлы қазақтың ұлттық жазуының теориясын алғаш рет ғылыми негіздеді. Ғалым мың жыл бойы қолданылып келген араб таңбасын жетілдіріп, қазақтың төте жазуын жасады. Бұл таңбалар қазақтың ауызша және жазбаша тілінің сәйкестігін реттеді. А. Байтұрсынұлы «Әліпби деген тілдің негізгі дыбыстарына арналған таңбалардың жинағы. Әліпби – неғұрлым оқуға, жазуға жеңіл болса, үйретуге оңай болса, заманымыздағы өнер құралдарына орнатуға қолайлы болса, соғұрлым әліпби жақсы болмақшы» деген еді. Ғалым жүйелеген таңбалар меңгеруге жеңіл болды, әріптің дыбыстан аз болуы қазақ тілінің сингармониялық заңымен байланысты. Ғалымның ұстанымдары бүгін де сақталып, ұлт жазуының жаңа жүйесіне тірек болу керек.

Тапсырмалар

1. Тыңдалатын мәтінге берілген тірек сөздерді (фразалар мен дәйексөздерді) талқылай отырып, тақырып пен көтерілетін мәселені болжаңыздар.

Тірек сөздер: төл жазу, ұлттық әліпби, негізделді, жетілдіру, дыбыс, дыбысталуы, ретте, жүйеле.

Мәтіннің
тақырыбы _____

—
Мәтінде көтерілетін мәселе

2. Мәтінді тыңдап, тақырыбы мен көтерілетін мәселені анықтаңыздар.

Мәтіннің
тақырыбы _____

—

Мәтінде көтерілген мәселе

Дескриптор Білім алушы

- тірек сөздер арқылы тыңдалатын мәтіннің тақырыбы мен көтерілетін мәселені болжайды; мәтінді тыңдап, тақырыбы пен көтерілетін мәселені анықтайды.

Тақырыбы: Көне түркі жазуын зерттеушілер.

Оқу мақсаты: 9.2.1.1 Тыңдалатын мәтіндегі фразалар мен дәйексөздерді талқылай отырып, тақырып пен көтерілетін мәселені болжау

Бағалау критерийі: Қолдану

Тапсырма.

Мәтінді тыңда. «Түртіп алу» тәсілімен негізгі ақпараттарды жазыңдар.

3. Аудиомәтін

<https://drive.google.com/open?id=1XflBd9ZOE00OckX6uLUyFkFOj4fZqYlv>

4. «Түртіп алу» тәсілімен негізгі ақпараттарды жазыңдар.

Негізгі ақпарат

Дескриптор Білім алушы:

- ✓ мәтінді тыңдайды;
- ✓ негізгі ақпаратты анықтай алады.

Тақырыбы: «Күлтегін»

Оқу мақсаты: 9.4.3.1 Жазба жұмыстарында афоризмдерді тиімді қолданып жазу.

Бағалау критерийі: Қолдану

Тапсырма

4. орыс халқы мен қазақ халқының мақал-мәтелін жазып, салыстырыңдар.

орыс халқының мақал-мәтелі	қазақ халқының мақал-мәтелі	ортақ ойы	ерекшелігі

5. суреттегі қандай ескерткіш екенін анықтап, сыртқы бейнесін сипаттап жазыңдар.

Тірек сөздер: Құлпытас, қашап жазу, көне түркі, жазба ескерткіш.

Дескриптор Білім алушы:

- ✓ мақал-мәтелдерді жазады, салыстырады, ортақ ойды, ерекшеліктерін анықтайды;
- ✓ Суретті анықтап, тірек сөздермен сипаттайды.

Тақырыбы: «Қазақ жазба мәдениетінің даму тарихы»

Оқу мақсаты: 9.2.4.1 Эссе құрлымы мен дамуын сипаттап, мәселе бойынша ұсынылған шешімнің артықшылығы мен кемшілік тұстарын салыстыра отырып, өз ойын дәлелдеп жазу

Бағалау критерийі: Жоғарғы деңгей дағдылары

Тапсырма

«Тіл және өркениет» тақырыбында ойынды эссе түрінде жазыңыз. Онда халықтың даму тарихындағы ауызша және жазбаша тілдің маңызын, артықшылығы мен кемшілігін көрсетіңіз. Өз ойыңызды дәлелдеңіз.

Дескриптор Білім алушы:

- ✓ кіріспе бөлімде тақырыпқа түсінік береді;
- ✓ өз ойын жазады;
- ✓ негізгі бөлімде өз көзқарасын айқындайды;
- ✓ тақырыпқа қорытынды жасап, ұсыныс білдіреді.

4. Орыс тілі және әдебиеті

Учебный предмет «Русский язык и литература» (Я-2)

5 класс

IV Раздел. Кем я хочу стать, когда вырасту

Тема урока: Кем быть

Цели обучения: С 5.1.1.1.- понимать сообщение (3-5 мин), извлекая необходимую информацию, определяя тему текста
С 5.1.4.1.- определять основную мысль текста, опираясь на содержание.

Критерии оценивания: 1.Понимает основное содержание;
2.Определяет тему стихотворения;

3. Делает вывод, приводит аргументы.

-

Уровень учебных навыков: понимание, применение, анализ

Задание 1

Послушайте стихотворение « Я не знаю пока, кем стану», ответьте на вопросы, аргументируя примерами из стихотворения:

- а) О чем стихотворение?
- б) Какова его тема?

Дескрипторы:

- 1. Находит ключевые слова и предложения
- 2. Опираясь на ключевые слова, формулирует тему
- 3. Самостоятельно делает вывод, аргументирует его

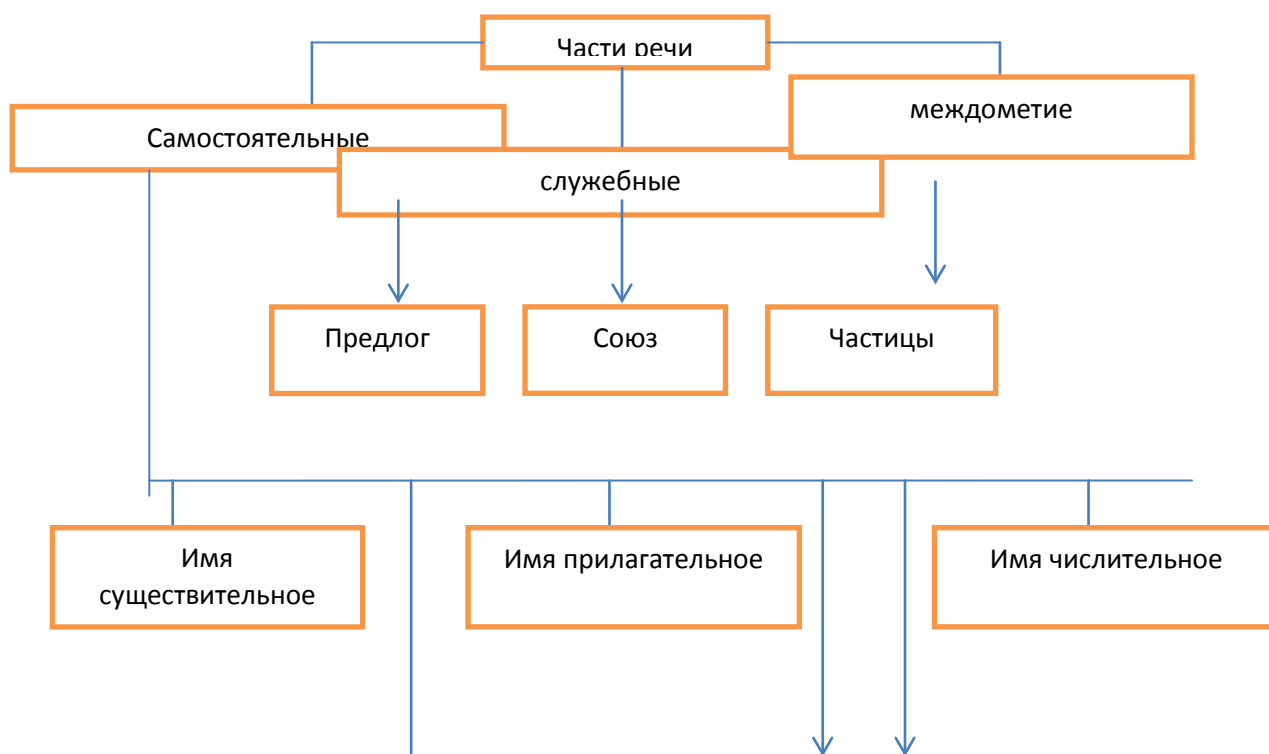
Задание 2. Ознакомьтесь со схемой; назовите известные части речи; сопровождать свой ответ примерами.

Цель обучения: Ч5.3.7.1- извлекать необходимую информацию по предложенной теме из различных источников

Критерии оценивания: 1. Самостоятельно определяет тезис (проблемный);
2. Интерпретирует свое понимание;
3. Делает вывод, приводит аргументы.

-

Уровень учебных навыков: применение, анализ, синтез

- а) Внимательно изучите схему
- б) назови знакомые части речи, приведи примеры
- в) самостоятельно сделайте вывод

Дескрипторы:

Выписывает из текста два слова, обозначающие предмет, признак или качество, действие;

Объясняет свою позицию в данном вопросе;

Делает вывод на основе опыта (свой, чужой: пословицы-опыт человечества).

Цель обучения: 5.1.1.2 – использовать существительные и прилагательные, правильно согласовывая по роду, числу и падежу.

Критерии оценивания:

1. высказывает свою позицию (устно, письменно), соглашаясь или отрицая авторское мнение;
2. находит и определяет существительные и прилагательные, правильно согласовывая по роду, числу и падежу;
3. правильно находит в предложениях.

Уровень учебных навыков: применение, анализ, синтез

Упр 271. Задание:

1. Знаете ли Вы о В.В. Маяковском? Что читали? Если есть дополнительные сведения о нем?

Кратко запишите свой ответ с учетом цели 5.1.1.2

Уровень учебных навыков: применение, синтез

Дескрипторы:

4. внимательно читает текст;
5. определяет существительные и прилагательные, правильно согласовывая по роду, числу и падежу;
6. теоретические знания применяет на практике.

6 класс

I Раздел. *В человеке всё должно быть красивым*
Тема урока: *А.П. Чехов «Хамелеон»*

Цели обучения: С 6.1.4.1 – определять основную мысль текста на основе ключевых слов и словосочетаний

Критерии оценивания: 1. описание внешности и детали Очумелова и городничего.
2. стиль речи (лексика, синтаксис, художественные средства).

Уровень учебных навыков: понимание, применение.

Задание:

Прочитать автобиографию А. П. Чехова:

- А) Понимает основное содержание
- Б) Составляет классификацию по годам по творчеству А.П. Чехова
- В) Сообщает дополнительную информацию о жизни и творчестве писателя.

Дескрипторы:

- 1. Находит ключевые слова и предложения;
- 2. Опираясь на ключевые слова, формулирует тему;
- 3. Самостоятельно делает вывод, аргументирует его.

Цели обучения: Г 6.3.3.1 – формулировать вопросы, направленные на оценку содержания текста, и отвечать на вопросы, выражая своё мнение по теме и/ или поднимаемой

Критерии оценивания: 4. сходство и различие главного и второстепенных героев;
5. динамика изменения отношения городничего
6. сюжетная линия, авторское отношение .

Уровень учебных навыков: применение, анализ, синтез.

Задание 2

- 1. составить тонкие и толстые вопросы по тексту «Хамелеон»;
- 2. дать характеристику главным героям с элементами описания;

3. сделать анализ по диаграмме Венна.

Дескрипторы:

3. находит детали и характеры главных персонажей;
4. умение делать подробный вывод, найти различие и авторскую позицию.

Цели обучения: 6.4.3.1 – представлять информацию в виде иллюстраций, сюжетных рисунков, комиксов и с использованием информационно-коммуникативных технологий

Критерии оценивания: 1. определяет проблему произведения;
2. интерпретирует свое понимание;
3. Делает вывод, приводит аргументы.

Уровень учебных навыков: применение, анализ, синтез.

Задание: Опишите иллюстрацию к рассказу «Хамелеон»

Дескрипторы:

Приводит основные качества главного героя;
Под средством каких причин, меняется главный герой;
Делает вывод и составляет синквейн.

8 класс

Раздел 1

Сквозная тема « Семья и подросток»

Цели обучения 8.1.1.1 – понимать основную и детальную информацию сообщения продолжительностью 4–6 минут, объединяя разрозненные факты в общий контекст, определяя причинно-следственные связи и делая выводы;
8.2.3.1 – соблюдать синтаксические нормы, включающие правила согласования и управления, употребления причастных и деепричастных оборотов.

Критерии оценивания *Обучающийся*

- демонстрирует понимание общего содержания сообщения продолжительностью 4-6 минут, отвечая на вопросы;
- создает высказывание, соблюдая

синтаксические нормы, включающие правила согласования и управления, употребления причастных и деепричастных оборотов

Уровень
мыслительных
навыков

Знание и понимание
Применение

Задание

Прослушайте текст

Притча о внешней и внутренней красоте

Однажды ученик спросил у Учителя, что важнее в человеке: внешняя красота или внутренняя. В ответ на это Учитель спросил ученика:

- Скажи, если бы тебе понадобилось купить дом, а денег хватало бы либо на красивый внешне, но неудобный дом, либо на невзрачный, но теплый и надежный. Что бы ты выбрал?

- Я бы предпочел простой внешне, но удобный внутри дом.

- А если бы дом покупал человек тщеславный, гордящийся своим положением, но не имеющий достаточно средств для покупки красивого и уютного дома? – снова задал вопрос Учитель.

- Наверное, он предпочел бы внешнюю красоту и блеск удобствам, – ответил Ученик.

- Думаю, ты прав, – сказал Учитель и добавил: – Да только вот вне зависимости от вашего выбора однажды каждый из вас бы понял, что ему не хватает либо красоты, либо уюта, и начал бы к этому стремиться.

- Так, значит, внешняя и внутренняя красота по сути своей равнозначны и ценны лишь в гармонии? – спросил ученик.

- Можно сказать и так, – ответил улыбаясь Учитель, – но я думал прежде всего о том, что, обладая половиной, всегда стоит стремиться к целому, не теряя при этом того, что уже имеешь. Ведь половина, какой бы она ни была, всегда будет лишь половиной.

Задание: составьте устный ответ на вопрос, содержащийся в первом предложении, используя в своем высказывании причастия и причастные обороты. Аргументируйте свою точку зрения [1].

Критерий оценивания:

Дескрипторы:

Обучающийся

демонстрирует понимание общего содержания сообщения продолжительностью 4-6 минут, отвечая на вопросы;

• определяет основную и детальную информацию сообщения;

создает высказывание, соблюдая синтаксические нормы, включающие правила

• согласует причастные обороты с определяемым словом;
• демонстрирует грамотную речь;

согласования и управления, • аргументирует свой ответ
употребления причастных и
деепричастных оборотов

9 класс

Раздел III «История и личность»

Цели обучения	9.1.1.1 Понимать основную и детальную информацию сообщения, продолжительностью до 5-8 минут, определяя подтекст, цель высказывания и отношение говорящего к событиям и героям и делая выводы. 9.1.3.1 Понимать содержание прозаических, драматических, поэтических произведений/фрагментов, определяя слова, с помощью которых автор выражает эмоционально-оценочное отношение к героям, событиям.
Критерии оценивания	<i>Обучающийся</i> <ul style="list-style-type: none"> • демонстрирует понимание основной и детальной информации • определяет слова, с помощью которых автор выражает эмоционально-оценочное отношение к героям, событиям.
Уровень мыслительных навыков	Знание и понимание Применение

Задание. Прослушайте текст, выполните задание.

Музыка для Дагни

Григ писал музыку для Дагни Педерсен больше месяца. Началась зима. Туман закутал город по горло. Заржавленные пароходы приходили из разных стран и дремали у деревянных пристаней, тихонько посапывая паром.

Вскоре пошел снег. Григ видел из своего окна, как он косо летел, цепляясь за верхушки деревьев.

Невозможно, конечно, передать музыку словами, как бы ни был богат наш язык.

Григ писал о глубочайшей прелести девичества и счастья. Он писал и видел, как навстречу ему бежит, задыхаясь от радости, девушка с зелеными сияющими глазами. Она обнимает его за шею и прижимается горячей щекой к его седой небритой щеке. «Спасибо!» – говорит она, сама еще не зная, за что она благодарит его.

«Ты как солнце, – говорит ей Григ. – Как нежный ветер и раннее утро. У тебя на сердце расцвел белый цветок и наполнил все твое существо благоуханием весны. Я видел жизнь. Что бы тебе ни говорили о ней, верь всегда, что она удивительна и прекрасна. Я старик, но я отдал молодежи жизнь, работу, талант. Отдал все без возврата. Поэтому я, может быть, даже счастливее тебя, Дагни.

Ты – белая ночь с ее загадочным светом. Ты – счастье. Ты – блеск зари. От твоего голоса вздрагивает сердце.

Да будет благословенно все, что окружает тебя, что прикасается к тебе и к чему прикасаешься ты, что радует тебя и заставляет задуматься».

Григ думал так и играл обо всем, что думал. Он подозревал, что его подслушивают. Он даже догадывался, кто этим занимается. Это были синицы на дереве, загулявшие матросы из порта, прачка из соседнего дома, сверчок, снег, слетавший с нависшего неба, и Золушка в заштопанном платье.

Каждый слушал по-своему.

Синицы волновались. Как они ни вертелись, их трескотня не могла заглушить рояля.

Загулявшие матросы рассаживались на ступеньках дома и слушали, всхлипывая. Прачка разгибала спину, вытирала ладонью покрасневшие глаза и покачивала головой. Сверчок вылезал из трещины в кафельной печке и поглядывал в щелку за Григом.

Падавший снег останавливался и повисал в воздухе, чтобы послушать звон, лившийся ручьями из дома. А Золушка смотрела, улыбаясь, на пол. Около ее босых ног стояли хрустальные туфельки. Они вздрагивали, сталкиваясь друг с другом, в ответ на аккорды, долетавшие из комнаты Грига.

Этих слушателей Григ ценил больше, чем нарядных и вежливых посетителей концертов.

(По К.Паустовскому)

Ответьте на вопросы. Какие изобразительно-выразительные средства языка использовал автор? С какой целью?

Критерий оценивания:

Дескрипторы:

Обучающийся

демонстрирует понимание основной и детальной информации

Отвечает на вопросы

определяет слова, с помощью которых автор выражает эмоционально-оценочное отношение к героям, событиям.

Находит в тексте эпитеты

Находит в тексте сравнения

Находит в тексте олицетворения

Находит в тексте анафору

Из опыта учителя русского языка и литературы ШЛ №70
Габдрашитовой А.С.

9-сынып

Раздел	Культура народов мира
Цель обучения	9.1.4.1 определять основную мысль текста, учитывая структуру текста;
Критерий оценивания	находит главную мысль текста, учитывая структуру текста;
Уровень мыслительных навыков	Слушание

Задание. Прочитайте текст.

Как здороваются в разных уголках Планеты?

В Тунисе здороваясь на улице принято сначала поклониться, поднести правую руку ко лбу, затем к губам, затем к сердцу. Смысл такого приветствия очень прост, если подробно, то «Я думаю о тебе», «Я говорю о тебе» и «Я тебя уважаю».

Жители страны Тонга, расположенной на островах Тихого океана, при встрече со знакомыми останавливаются на расстоянии: покачивают головой, топают ногами и щелкают пальцами.

Японцы при встрече кланяются.

Эскимосы при встрече знакомого слегка ударяют его кулаком по голове, а также по плечам.

Жители Новой Гвинеи из племени Койри здороваются щекоча друг друга под подбородком.

Представители африканского народа акамба, живущего на юге Кении в знак глубокого уважения плюют на встречного.

Жители Республики Замбви в Центральной Африке при встрече хлопают в ладоши и делают реверансы.

У грендланцев отсутствует формальное приветствие, но при встрече они обязательно произносят: «Хорошая погода».

Ватсаби в небольшой стране на юге Африки, большую часть которой занимает пустыня Калахари, традиционное национальное «Пуа» переводится как пожелание «Пусть будет дождь».

4. Найдите правильную последовательность значения приветствия жителей Туниса

- А) «Я думаю о тебе», «Я говорю о тебе», «Я тебя уважаю»
- В) «Я тебя уважаю», «Я думаю о тебе», «Я говорю о тебе»
- С) «Я говорю о тебе», «Я тебя уважаю», «Я думаю о тебе»

5. Кто при встрече знакомого слегка ударяет его кулаком по голове, а также по плечам?

- А) жители Туниса
- В) китайцы

С) эскимосы

6. Представители африканского народа акамба, живущего на юге Кении плюют на встречного. Какое значение несет это приветствие?

А) знак глубокого уважения

В) радость от встречи

С) ссора, неприязнь

4. Докажите предложение: Основная мысль текста

Дескриптор

- Определяет последовательность;
- Выбирает правильный вариант ответа;
- Находит главную мысль.

Раздел

Природные ресурсы планеты Земля

Цель обучения

9.3.2.1 определять стилистические особенности текстов научного стиля (аннотация, тезисы); определять принадлежность текста к различным типам на основе характерных признаков

Критерий оценивания

- Определяет стилистические особенности текста
- Перечисляет отличительные признаки типа текста

Уровень мыслительных навыков Чтение

Задания. Прочитайте текст и выполните задания к нему.

Роман «Не стреляйте в белых лебедей» занимает особое место в творчестве Бориса Васильева. За какое бы дело ни брался Егор Полушкин, все кончалось недоразумением. И жена, и соседи звали его не иначе как бедоносцем. Но непутевый этот мужик был наделен талантом истинного художника и собственным взглядом на жизнь, который сильно отличал его от односельчан, практичных и рассудительных. Но в конце концов Егор находит свое призвание, дело, которое у него получается лучше всего, - любить и заботиться о прекрасном. Став лесничим, он с особой нежностью бережет семейство белых лебедей. Но однажды в лес приходят браконьеры [4]....

3. Определите особенности стиля и жанр текста

4. Перечислите 3 отличительных признака типа текста.

Дескриптор

- Определяет стиль текста;

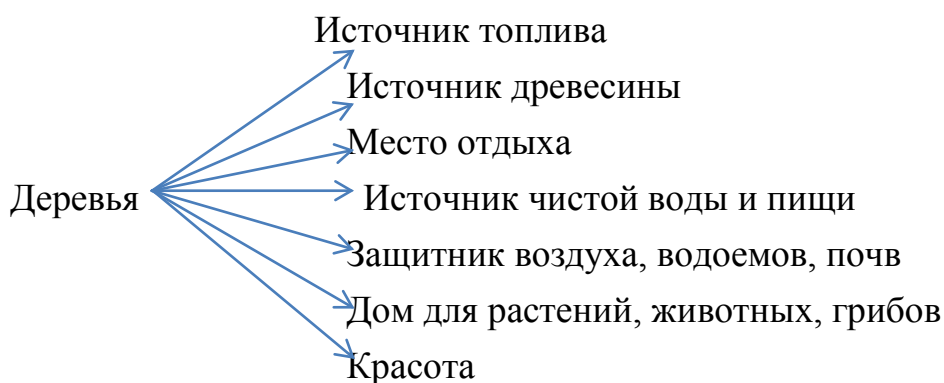
- Указывает особенности стиля текста;
- Определяет жанр;
- Перечисляет отличительные признаки.

<i>Раздел</i>	<i>Реальность и фантазии</i>
<i>Цель обучения</i>	9.4.3.1 представлять информацию в виде отчета, статьи, справки на основе таблиц, схем, диаграмм, графиков и наоборот; 9.5.1.2 использовать глаголы в соответствующих формах.

<i>Критерий оценивания</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Демонстрирует информацию в виде статьи на основе схемы; • Применяет глаголы в соответствующих формах.
----------------------------	--

Уровень мыслительных навыков Применение

Задание. Опираясь на данную схему, напишите статью «О роли деревьев в природе и жизни людей». При написании статьи используйте глаголы в соответствующих формах. Объем 140-160 слов.

Дескриптор:

- Пишет статью на основе схемы;
- Раскрывает основную мысль;
- Раскрывает тему статьи;
- Делает вывод;
- Применяет глаголы в соответствующих формах.

<i>Раздел</i>	<i>Знаменитые люди</i>
<i>Цель обучения</i>	9.2.4.1 создавать высказывание (рассуждение, убеждение), используя приемы привлечения внимания и учитывая целевую аудиторию;

9.5.1.2 использовать глаголы в соответствующих формах.

- Критерий оценивания*
- строит высказывание (рассуждение, убеждение), применяет приемы привлечения внимания и учитывая целевую аудиторию;
  - употребляет глаголы в соответствующих формах.

Уровень мыслительных навыков Применение

Задание. Выберите одну из предложенных тем. Постройте высказывание – убеждение, применяя приемы привлечения внимания и учитывая целевую аудиторию. Употребляйте глаголы в соответствующих формах.

4. В.Высоцкий: «В этом мире я ценю только верность. Без этого ты никто и у тебя нет никого. В жизни это единственная валюта, которая никогда не обесценится».
5. Ш.Монтескье: «Чтобы совершать великие дела, не нужно быть величайшим гением; не нужно быть выше людей, нужно быть вместе с ними».
6. Ч.Айтматов: «Добро не лежит на дороге, его случайно не подберешь. Добру человек у человека учится».

Дескриптор:

Строит высказывание – убеждение, применяя приемы привлечения внимания и учитывая целевую аудиторию;

1. Практическое обоснование
2. Приводит 1-ый аргумент
3. Приводит 2-ой аргумент
4. учитывает целевую аудиторию
5. Употребляет глаголы в соответствующих формах.

Раздел

Я и закон

Цель обучения

9.3.2.1 определять стилистические особенности текстов официально-делового стиля (закон); определять принадлежность текста к различным типам на основе характерных признаков.

Критерий оценивания

- установит стилистические особенности текстов официально-делового стиля (закон);

Уровень мыслительных навыков Применение

Задание. Прочитайте текст и выполните задания к нему.

Ежегодно подростками совершается более 145 тыс. преступлений, практически каждый пятый из них направляется для отбывания наказания в виде лишения свободы в воспитательные колонии (ВК).

Существует 4 вида юридической ответственности при нарушениях:

1. Уголовная ответственность – ответственность за нарушение законов, предусмотренных Уголовным кодексом. Преступление - предусмотренное уголовным законом общественно опасное деяние, посягающее на общественный строй, собственность, личность, права и свободы граждан, общественный порядок.

За злостное хулиганство, кражу, изнасилование уголовная ответственность наступает с 14 лет.

2. Административная ответственность применяется за нарушения, предусмотренные кодексом об административных правонарушениях. К административным нарушениям относятся нарушение правил дорожного движения, нарушение противопожарной безопасности. За административные правонарушения к ответственности привлекаются с 16 лет. Наказание: штраф, предупреждение, исправительные работы.

3. Дисциплинарная ответственность – это нарушение трудовых обязанностей, т.е. нарушение трудового законодательства, к примеру, опоздание на работу, прогул без уважительной причины.

4. Гражданско – правовая ответственность регулирует имущественные отношения. Наказания к правонарушителю: возмещение вреда, уплата ущерба.

2. Заполните пропуски в тексте.

Текст представляет собой (название) _____.

Основной функцией является _____

_____. Текст в полной мере характеризуется _____

(укажите 2 признака стиля) _____

_____

Поэтому его можно отнести к _____

_____ стилю.

Дескриптор:

- определяет название данного текста;
- указывает основную функцию;
- находит 1-й признак стиля текста;
- находит 1-й признак стиля текста.

Задание. Напишите изложение - миниатюру по данному тексту, употребив в письме изобразительно-выразительные средства. Используйте не менее 3 сложных предложений, соответствующие ситуации письменного общения. Объем 100-120 слов.

Ежегодно подростками совершается более 145 тыс. преступлений, практически каждый пятый из них направляется для отбывания наказания в виде лишения свободы в воспитательные колонии (ВК).

Существует 4 вида юридической ответственности при нарушениях:

1. Уголовная ответственность – ответственность за нарушение законов, предусмотренных Уголовным кодексом. Преступление - предусмотренное уголовным законом общественно опасное деяние, посягающее на общественный строй, собственность, личность, права и свободы граждан, общественный порядок.

За злостное хулиганство, кражу, изнасилование уголовная ответственность наступает с 14 лет.

2. Административная ответственность применяется за нарушения, предусмотренные кодексом об административных правонарушениях. К административным нарушениям относятся нарушение правил дорожного движения, нарушение противопожарной безопасности. За административные правонарушения к ответственности привлекаются с 16 лет. Наказание: штраф, предупреждение, исправительные работы.

3. Дисциплинарная ответственность – это нарушение трудовых обязанностей, т.е. нарушение трудового законодательства, к примеру, опоздание на работу, прогул без уважительной причины.

4. Гражданско – правовая ответственность регулирует имущественные отношения. Наказания к правонарушителю: возмещение вреда, уплата ущерба.

Дескриптор

- пишет изложение-миниатюру;
- применяет эпитет;
- применяет сравнение;
- применяет олицетворение
- применяет метафору
- использует 1 сложное предложение;
- использует 2 сложное предложение;
- использует 3 сложное предложение;

From the experience of an English teacher Adamova B.K.

Grade 5

Unit: «Living things»

The theme: «Living things»

Learning objective: 5.4.1 Understand the main points in a limited range of short simple texts on general and curricular topics

Assessment criteria: Read the given text and identify the general information

The Level of thinking skills: Knowledge and comprehension

Task

Read the text carefully and do the task below

picture-1

A lion is sleeping in his den. A mouse runs into the lion's den, jumps on his head and sits on his nose. The lion is angry. He takes the mouse in his strong paw.

“What are you doing, silly mouse?” roars the lion. “I will eat you”.

The mouse is crying. “Please, don't eat me. Perhaps one day I can help you”.

The lion laughs when he hears it. How is a little mouse going to help the King of Beasts? However he lets the mouse go.

Some days later the mouse is looking for food in the forest. Suddenly she sees the lion in a big net. The mouse begins to chew the net. She is making big holes in it. And the lion jumps out from the net. He is free.

“There”, says the mouse. “You see how a little mouse can help a lion”.

Link to the text: <https://lingualeo.com/ru/jungle/the-lion-and-the-mouse>

Link to the picture:

<https://www.google.com/search?q=lion+and+mouse+picture&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=eDgprqCbPULNTM%253A%252CeBD6fBeyaeD9PM%252C&vet=1&usg=AI4-kRuzeZnGY8IAIDMHjEqtO-dGllvOw&sa=X&ved=2ahUKEwjaormJuLfkAhXkIYsKHbBRB7sQ9QEwBnoECAYQEA#imgrc=Ky73CFZ60xNYTM:&vet=1>

Find and match the halves of the sentences

table-1

7. What are you doing silly mouse?	G. One day I can help you
8. Please don't eat me	H. However he lets the mouse go
9. The lion laughs	I. I will eat you

Keys:

1.C

2.A

3.B

Descriptor: A learner

- reads the given text
- identifies the general information

From the experience of an English teacher Adamova B.K.

Grade 5

Unit: «Living things»,

The theme: «Living things»

Learning objective: 5. 5.3 Write with support factual descriptions at text level which describe people, places and objects

Assessment criteria: Write short sentences on a familiar topic with support

The Level of thinking skills: Knowledge, comprehension and application

Task

Read the story about Assel's family. Write five sentences to complete the story
Use the PICTURE and words FROM THE BOX

table-2

a pink dress	a brown skirt	likes his dog
short hair	white and black	tall

Assel's family

picture-2

In this picture, you can see a family. They are very friendly. They help each other every day. Her mother is watering flowers. A dog has a small house in the garden. Assel's family is very happy. They always care about their dog. Her brother feeds it and gives some sweets.

For example: This is Assel. She has a pink dress.

11. _____
12. _____
13. _____
14. _____
15. _____

Link to the picture:

https://www.google.com/search?biw=1366&bih=627&tbm=isch&sa=1&ei=793bW6y4LoLprgTW17qgCw&q=картинки+семья&oq=картинки+семья&gs_l=img.3..0l10.679.2952.0.3135.9.9.0.0.0.0.365.1404.0j5j1j1.7.0....0...1c.1.64.img..2.7.1399...0i7i30k1j0i10k1.0.vQ80jfiSSno#imgrc=n8pPWDjkuc5QuM:

Possible answers:

- 1) This is her father. He has short hair.
- 2) This is her mother. She has a brown skirt.
- 3) This is her brother. He likes dogs.
- 3) These are sunflowers. They are tall.
- 4) This is a dog. It is white and black.

Descriptor: A learner

- writes short sentences using topical vocabulary

**From the experience of an English teacher Adamova B.K.
Grade 6**

Unit: «Our health»

<i>The theme</i>	«Our health»
Learning objective	6.2.5. understand most specific information and detail of supported, extended talk on a range general and curricular topics;
Assessment criteria	Identify specific information and detail in a talk
The Level of thinking skills:	Knowledge and comprehension

Task. Listen to the recording TWICE. Write next to the sentences TRUE (T) or FALSE (F) according to the talk. The first sentence is for you as an example.

table-3

0	<i>The talk is between the son and the father.</i>	T	
1	Time is three thirty.		[1]
2	The son wants to eat an ice-cream		[1]
3	Father suggests broccoli and carrots instead of candy.		[1]
4	The son orders the cheese sandwich.		[1]
5	The son plays computer games while he is waiting for sandwich.		[1]

Keys:

- 1- T
- 2- F
- 3- T
- 4- F
- 5- F

Descriptor: A learner

- writes True or False
-

Tapescript

Snack Time! Healthy Foods for Kids.

Son: Dad!
Father: Yeah, Micky.
Son: Can I have a good snack?
Father: Uh, I do not know. I think it is . . . uh . . . what time it is. I think it is going on dinner.
Son: Uh, it is three thirty.
Father: Three thirty. Uh . . . We had better wait. [Why, Dad?] Well, what kind of snack do you want?
Son: Candy?

Father: No, candy is out. Oh, how about some broccoli? [No!] Uh, carrots? [No!] Well, what else can you suggest?
Son: Candy.
Father: Candy. No, I do not think . . . I think You had better wait.
Son: A sandwich? A spinach sandwich?
Father: Spinach sandwich? Spinach sandwich! When did you start liking spinach?
Son: Uh, today.
Father: Well, what about a small sandwich? [Okay] Okay, I will whip it up in a minute. Play with your toys while you're waiting for it.

From the experience of an English teacher Adamova B.K.

Grade 6

Unit: «Our health»

The theme: «Our health»

Learning objective: 6.6.5. Use common verbs followed by infinitive verb / verb + ing patterns, use infinitive of purpose on a limited range of familiar general and curricular topics

Assessment criteria: Differentiate between usage of infinitive and gerund forms after a limited variety of verbs

The Level of thinking skills: Application

Task. Use infinitive or gerund of the verb in brackets.

11. I was sorry ... (hear) that you are leaving for Almaty next month.
12. It would be a good idea ... (stay) here.
13. Have you tried ... (take) extra lessons.
14. It is necessary to teach kids ... (speak) to adults politely.
15. ... (give) advice about sport is the best way to stay healthy.

Keys:

11. to hear
12. to stay
13. taking
14. to speak
15. giving

Descriptor: A learner

- uses words from brackets in a form of gerund and infinitive to complete sentences

From the experience of an English teacher Essembayeva G. A
Grade 7

Unit: «Clothes and fashion»

The theme: «Clothes and fashion»

Learning objective: 7.4.1. Understand the main points in text on a limited range of unfamiliar general and curricular topics.

Assessment criteria: find the main idea in the text by answering the questions

The Level of thinking skills: Knowledge and comprehension

Task: Read the text and answer the questions

Buying Clothes

picture-3

I like to do my shopping at big department stores and supermarkets. A department store is composed of many departments: ready-made clothes, fabrics, shoes, sports goods, toys, china and glass, electric appliances, cosmetics, linen, curtains, cameras, records, etc. You can buy everything you like and for any-year old people there. In the women's clothing department you can

find well-known dresses, costumes, blouses, skirts, coats, beautiful underwear and many other things. In the men's clothing department you can choose suits, trousers, overcoats, ties, etc. In the knitwear department, one can buy sweaters, cardigans, short-sleeved and long-sleeved pullovers, woolen jackets. If you want to be more fashionable and good-looking, you can find a new models from the designer right here. There are a lot of new and old-fashioned, new and old stylish, bright and dark colored dresses and wears from different designers. A shop assistant helps the customer in finding what he wants.

Questions:

7. What clothes can you find in many shops?
8. What pullovers can you buy in the knitwear department?
9. What models from the designer you can find here?

Keys:

1. Ready-made clothes
2. Short-sleeved and long-sleeved
3. New and old-fashioned, new and old stylish

Descriptor: *A learner*

- reads the text and answers the questions

**From the experience of an English teacher Essembayeva G. A
Grade 7**

Unit: «Clothes and fashion»

The theme: «Clothes and fashion»

Learning objective: 7.6.3 Use a variety growing of compound adjectives and adjectives as a participle

Assessment criteria: use suitable compound adjectives in practice

The Level of thinking skills: Higher order of thinking skills

Task: Match these compound adjectives with pictures given below:

Old-fashioned / Well-known / New –stylish / Short-sleeved / Well-done / Ready-made.

picture-4

Possible answers:

1. New-stylish blouse
2. Well-done costumes
3. Ready-made clothes
4. Old-fashioned hat
5. Short-sleeved dress
6. Well-known model

Descriptor: A learner

- Finds and matches pictures with compound adjectives

From the experience of an English teacher Abisheva K.S.

Grade 7

Unit: «Communication and technology»

The theme: «Social network profile»

Learning objective: 7.2.6 deduce meaning from context with little support in extended talk on a limited range of general and curricular topics;

7.2.1 understand with little support the main points in extended talk on a limited range of general and curricular topics;

Assessment criteria: Identify specific information and details in a talk

The Level of thinking skills: Higher order thinking skills

Task 1. Listen to the recording TWICE. Choose the right option

picture-5

7. Katia believes that people ...
  - g) People don't do outdoor things.
  - h) They enjoy virtual life.
  - i) They use Twitter most of all.
8. What does Alex think about Facebook?
  - g) It takes too much time.
  - h) It improves laziness.
  - i) Some people might get secret information about us.
9. What is a problem with texting?
  - g) People don't text so fast.
  - h) People don't talk face to face.
  - i) Phone texting is not popular.

Task 2. Match the words in the sentences with their synonyms

keep up, disclose, doubting, evolves, spying on

11. I am not *sure* if the whole Facebook and Twitter are actually good.
12. It is hard *to continue* even for me and even for us.
13. Some people that we do not know might be *watching us secretly*; we are just open.
14. You know you do not want *to find* information to other people, even nonspecifically a country but in a place.
15. Well, it *develops* differently.

Descriptor

A learner

- chooses the right option
- matches the words with synonyms

Keys:

Task 1

7. A
8. C
9. B

Task 2

11. Doubting
12. keep up
13. spying on
14. disclose
15. evolves

Tapescript

Katia: I am doubting, I am *doubting* if the whole Facebook and Twitter, if that is actually good. It seems like generations now are spending so much time in computers and virtually but not really doing outside activities so I wonder if there should be a change and perhaps not allow it so easily or be or have more restrictions on it.

Alex: That would have to be something with children, right. Like if, children or younger generations are spending more time on Facebook or on social media online than spending time with their real friends outside playing or doing stuff in the park or going to special classes or something. I do not know. I do not have brothers, children, or anyone that I could talk about but I do not know. What do you think?

Katia: I would be worried if I had children and they were into all these social media things that it is hard to *keep up* even for me and even for us. I feel that, you know some people that we do not know might be *spying on* us; we are just open.

Alex: Yeah, that is another case. That is another thing like the one it is very easy for somebody to find out about you and what you do or who your friends are. That specifically, that is a difficult topic in a country like Mexico or some Latin American places where it could be that, criminality is higher and you know you do not want to *disclose* information to other people, even nonspecifically a country but in a place.

Katia: That is true. I would really, I don't know, it seems like my doubts are increasing about social media and what it's actually doing to us and what it will do to our generations so I really wonder how much or how should we handle it? I really do not know. Also, phone texting, it has been used so much that we do not talk on the phone any more or we do not even talk person to person. We just text message.

Alex: That is right, that is right. I have noticed that especially in younger generations. They are so into texting. They text so fast. I cannot do that. Like to me its way easier just to grab the phone and call someone, get the thing done, that's it. However, texting takes so long but there are so many people into it especially younger kids.

Katia: Yeah, so I wonder what it actually does to our communication skills. I am sure they have to change.

Alex: Well it *evolves* differently.

Katia: Yeah.

From the experience of an English teacher Abisheva K.S.

Grade 8

Unit: «Entertainment and Media»

The theme: «Entertainment and Media»

Learning objective: 8.2.6.1 (8.L.6) Deduce meaning from context with little or no support in extended talk on a growing range of general and curricular topics;

Assessment criteria: Figure out true facts in extended talks

The Level of thinking skills: Higher order thinking skills

Listening

Task 1. Listen to the text and choose true facts in the talk

Go to the link: <http://tonail.com/%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82-holidays/>

- A. Originally holidays were religious festivals.
- B. The people of only one religion celebrate Christmas and Easter.
- C. Every person has not his or her own private holiday.
- D. Father's Day is on the fourth Sunday in June.
- E. Independence Day is celebrated on July 4 in the UK.
- F. People of the USA observe Mother's Day on the second Sunday in May.
- G. The dates of some holidays can be changed during the year.

Descriptor: A learner

- chooses true facts from the talk

Keys:

A, B, F, G

Tapescript

Holidays

It is well known that almost every country has holidays honoring important events or people in its history. Many holidays have nothing to do with religion nowadays. Originally, holidays were religious festivals. The very word “holiday” comes from the words “holy day”.

Some holidays like New Year’s Day are celebrated in many countries, though not necessarily on the same day. Some are observed on the same day, as Independence Day is observed on July 4 in the USA. Some are celebrated in only one part of one country. The people of only one religion celebrate some, as Christmas and Easter are celebrated by Christians.

There are holidays that always come on the same day of the same month, for example Halloween (October 31). Some other holidays, such as Easter, are movable. Easter is the first Sunday after the first full moon after the beginning of spring. Mother’s Day is on the second Sunday in May, while Father’s Day is on the third Sunday in June.

Every person has his or her own private holiday when their family and friends give them gifts. It is his or her birthday. The traditional wishes on that day are “Happy birthday” or “Many happy returns of this day!”

From the experience of an English teacher Essembayeva G.A.

Grade 8

Unit: «Sport, Health and Exercise»,

The theme: «Sport, Health and Exercise»

Learning objective: 8.2.1 Understand with little or no support the main points in extended talk on a wide range of general and curricular topics.

Assessment criteria: Identify the main points of the text

The Level of thinking skills: Higher order of thinking skills

Listening

Task 1

Listen to the text **TWICE** and write if the statements are **TRUE (T)** or **FALSE (F)**

table -4

Statements	True or False
1. A speaker does not feel some discomfort in his healthy lifestyle.	
2. Martin says that fast food is not a real support for his health.	
3. A speaker is going to change his portions of meal.	
4. A speaker is going to go by bus a lot.	
5. A speaker thinks that time from midnight to the early sunrise will be enough for sleeping.	

Task 2

Listen to the speaker again and choose the right option.

table-5

6. It is time to do some ... in my lifestyle.	A. rewriting B. recycling reformations C. reformations
7. I am going to ... the sport centres	A. attend B. involve C. organize
8. Eating fresh meal means to have more	A. new made food B. vegetables C. new made food fruits
9. Smoking, going to the pub, watching TV a lot are bad	A. thing B. habits C. activity
10. Walking and running helps me to ...	A. keep a diet B. keep up with C. keep fit

Keys:

Task 1

1. False
2. True
3. True
4. False
5. False

Task 2.

6. «C»
7. «A»
8. «A»
9. «B»
10. «C»

Descriptor: *A learner*

- writes True and False
- chooses the right answers and options

Tapescript

Healthy lifestyle

These days, I feel a little bit lazy. It is time to make some lifestyle changes! My friend Martin says that exercise and healthy eating are important. I am going to be more like Martin. I am going to join the gym and getting fit. I am going to eat five portions of fruit and vegetables every day. I am going to have three healthy meals – breakfast, lunch and dinner – and I am going to cook all my food myself with fresh

ingredients – no more fast food for me! I am going to drink lots of water. I am going to stop smoking. I am going to stop going to the pub. I am going to stop driving and start walking. I am going to stop watching TV and start running. I am going to go to bed early and get at least eight hours' sleep every night. From now on, I am going to be so healthy! ...Tomorrow, I am going to get fit and healthy...

From the experience of an English teacher Essembayeva G.A.

Grade 8

Unit «Sport, Health and Exercise

The theme: «Sport, Health and Exercise»

Learning objective: 8.3.7 Use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of general topics, and some curricular topics.

Assessment criteria: Apply topic related vocabulary in speech appropriately arranging words and phrases into well-formed sentences.

The Level of thinking skills: Higher order of thinking skills

Speaking

Task

Choose **ONE** of the topics and make up an individual talk. You have **1** minute for preparation, *1-2* minutes for speaking.

Tips for Speaking

- Use subject related vocabulary
- Pronounces words and phrases clearly
- Use tenses with future meaning and a phrasal verb to keep

picture-6

<p><i>Topic 1</i> Good and bad fit habits</p> 	<p>These questions can help you.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. How people are demonstrating their good habit in the picture? 2. Do you agree that these people have a fit habit at the same time?
<p><i>Topic 2</i> Sporting legends</p>	<p>These questions can help you?</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. What sport is Denis Ten presenting now? 6. How can you describe his emotions?

	
<p><i>Topic 3</i> Exercising in groups</p> 	<p>Use this topical vocabulary: ride a bike, skate on a board, walk together, play sport games, do fitness.</p>
<p><i>Topic 4</i> Healthy body</p> 	<p>Use this topical vocabulary: eat healthy food, do physical exercises, work out, take vitamins, sleep enough time, have regular check-ups.</p>
<p><i>Topic 5 Teens and exercise</i></p> 	<p><i>These questions can help you.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>How teens spend their sport time?</i> 2. <i>What can be their mutual motivation to do sport?</i>

Descriptor

A learner

- Uses topic related vocabulary accurately;
- Pronounces words and phrases clearly;
- Says grammatically correct sentences.

**From the experience of an English teacher Abisheva K. S.
Grade 9**

Unit: «Reading for pleasure»

The theme: «Reading for pleasure »

Learning objective: 9.4.2 Understand specific information and detail in texts on a range of familiar general and curricular topics, including some extended texts

9.3.4 Respond with growing flexibility at both sentence and discourse level to unexpected comments on a range of general and curricular topics;

Assessment criteria: Read the given text and identify specific information;
Apply topic related vocabulary

The Level of thinking skills: Higher order thinking skills

Task 1

Match the descriptions of the books to their genres

19.poetry

20.horror story

21.short story

22.autobiography

23.romantic novel

24.historical novel

25.travel literature

26.crime novel

27.science fiction

- s. *War Horse* by Michael Morpurgo is set during World War I. Albert's father sells his horse Joey to the army and he goes into battle in France.
- t. *In Noughts and Crosses* by Malorie Blackman, Sephy is a cross and Callum is a nought.They fall in love, but in their world, noughts and crosses should not be friends. Like Romeo and Juliet, their love is forbidden.
- u. *Jump Ball: A Basketball Season in Poems* by Mel Glenn. Through a series of poems, we get to know the members of a school basketball team.
- v. *Fahrenheit 451* by Ray Bradbury is about a future world where books are not allowed. All books are burnt by 'firemen' whose job it is to start fires.
- w. *The Boy Who Biked the World* is by a cyclist, Alastair Humphreys, who completed a cycle trip round the world in four years. The story follows a boy's cycle trip through Europe and all the way through Africa.
- x. *Boy: Tales of Childhood* by Roald Dahl is about the author's childhood in Norway and his time at an English boarding school.
- y. *Haunted* by R.L.Stine is about a girl who is visited by a ghost from the future. Together they try to stop the death of a boy from occurring. Sometimes it is quite scary.

z. *Whodunit? Detective Stories*, chosen by Philip Pullman, is a collection of detective stories by famous authors.

aa. *The London Eye Mystery* by Siobhan Dowd. Ted and Kat's cousin Salim gets on the London Eye. He never gets off again. Ted and Kat follow the clues across London to help the police to find the police their cousin.

Task 2. Answer the questions

- 7 What kind of books do you prefer to read? Why?
- 8 Who is your favorite writer?
- 9 Name outstanding authors in Kazakhstani literature

Keys: Task 1 Match the descriptions of the books to their genres

- 1-c
- 2-g
- 3-i
- 4-f
- 5-b
- 6-a
- 7-e
- 8-h
- 9-d

Descriptor: *A learner*

Task 1 • distinguishes the genres of stories according to descriptions of books

Task 2 • answers the questions

6. Математика пәни бойичә шәкилләндүргүчи баһалаш тапшурмилири 5-синип

Алмута шәһири А.Розibaқиев намидики №153-мәктәп-гимназияниң
математика пәни муәллими Гаитова Гульнара Юсуповнаниң иш
тәжрибисидин

Бап «Натурал санлар вә нөл»

Оқуш мәхсити:	Жүп вә тағ санлар чүшәнчисини келиплаштуруш			
Баһалаш критерийлири:	Жүп вә тағ санларни ажритиш			
Ойлаш дәрижисиниң иқтидари:	Қоллиниш			
1-тапшурма	Жәдвалда йезилған жүп санларниң астини сизинлар:			
	18	34	11	114
	61	152	143	158

		777	5	20	8	
Дескриптор:	Билим алғучи -Жүп вә тағ санларни ажритишни билиду;					
2-тапшурма	Жүп санларни кәйнидин жүп санниң рәқимини йезиң: Тағ санларниң кәйнидин тағ санлар рәқимини йезиң: 86 _____ 57 _____ 7 _____					
Дескриптор:	Билим алғучи -жүп санларни язиду; -тағ санларни язиду;					
3-тапшурма	Төвәндики тапшурмидин санларниң жүп вә тағ экәнлигини ениқлаң: Бир һәптидә нәччә күн бар ; Декабрь ейида нәччә күн; Бир жилда нәччә ай .					
Дескриптор:	Билим алғучи санларниң жүп вә тағ сан экәнлигини көрситиду;					

6-синип

Бап «Нисбәт вә пропорция»

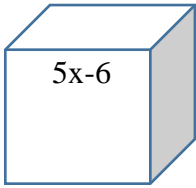
Мавзу:	Процентка берилгән мәтинлик һесаплар		
Оқуш мәхсити:	6.5.1.2 процентларға берилгән мәтинлик һесапларни пропорцияни пайдилинип чиқириш;		
Баһалаш критерийлири:	Билим алғучи	пропорция	мәтинлик
	һесапларни чиқиришта қоллиниду.		
Ойлаш дәрижисиниң иқтидари:	Қоллиниш		
Тапшурма:	Һесапни пропорция түзүш арқилиқ чиқириңлар: 1) Массиси 300г, концентрацияси 15% лик қәнтлик су еритмисиға 60г таза су қуюлди. Ахирки еритминиң концентрацияси нәччә процент? 2) Концентрацияси 8% болидиған тамақ содисиниң судики 450 г еритмиси тәйярланған. Униңға 10 г тамақ содисини қошқанда еритминиң нәччә процент болиду?		
Дескриптор:	Билим алғучи: пропорцияниң қайси беқиндиликқа беригәнлигини ениқлайду; һесапниң шәртигә бағлиқ пропорция түзиду; түзүлгән пропорцияни чиқириду; жававини язиду;		

7. Алгебра пәни бойичә шәкилләндүргүчи баһалаш тапшурмилири

7-синип

Бап: Қисқичә көпәйтиш формулилири

Мавзу:	Қисқичә көпәйтиш формулилири
---------------	------------------------------

Оқуш махсити:	7.1.2.14. Қолайлик ҳесаплаш үчүн қисқичә көпәйтиш формулирини қоллиниш.
Баһалаш критерийлири:	Билим алғучи Қолайлик ҳесаплаш үчүн қисқичә көпәйтиш формулирини қоллиниду;
Ойлаш дәрижисиниң иқтидари:	Қоллиниш
1-тапшурма	<p>a) $87^2 - 87 \cdot 26 + 13^2$</p> <p>b) $\frac{(53 - 32)(53 + 32)}{(61 - 44)(61 + 44)}$</p> <p>c) $(87^3 + 32^3) \div (87^2 - 87 \cdot 32 + 32^2)$</p> <p>$97^3 + 83^3 + \underline{97 \cdot 83}$</p> <p>d) $\frac{180}{59^2 - 41^2}$</p> <p>e) $\frac{59^2 - 2 \cdot 59 \cdot 41 + 41^2}{}$</p>
Дескриптор:	Билим алғучи: тегишлик формулини пайдилиниду; өзгәртиш йоллирини әмәлгә ашуриду; ипадиниң мәнәсини ениқлайду;
2-тапшурма	Берилгән сүрәт бойичә: a) Кубниң мәйданиниң формулисини йезиң; b) Кубниң һәжиминиң формулисини йезиң;
Дескриптор:	- икки ипадә айримисиниң квадрат формулисини пайдилиниду; - икки ипадә айримисиниң куб формулисини пайдилиниду; - тәңлиминиң томурини тапиду;

8-синип

Бап: Квадрат тәңлимиләр

Мавзу:	Квадрат тәңлимиләр
Оқуш махсити:	8.2.1.2. Үчәзалиқтин икки эзалиқниң толук квадратини бөлүш;
Баһалаш критерийлири:	үчәзалиқтин икки эзалиқниң толук квадратини ажритиң.
Ойлаш дәрижисиниң иқтидари:	Қоллиниш
Тапшурма:	Берилгән үчәзалиқтин икки эзалиқниң толук квадратини ажритиң: $x^2 - 14x + 49$; $100x^2 + 20xy + y^2$; $9x^2 - 24xy + 16y^2$; $25x^2 + 10x + 1$;
Дескриптор:	Билим алғучи үчәзалиқниң түрини өзгәртиду; ипадини икки санниң қошундисиниң вә айримисиниң квадрати түригә кәлтүриду; икки санниң толук квадратиға өзгәртиду.
2-тапшурма	Берилгән ипадидин $x^2 - 6x + 8$: ипадини төвәндики формулиға кәлтүрүң, $(x - a)^2 - b$;

	үчөзаликни аддий көпөйткүчкө кэлтүрүң;
Дескриптор:	Билим алгучи йеңи усулларни коллинишни билиду; а ниң мәнасини ениклайду; b ниң мәнасини ениклайду;

Шәкилләндүргүчи баһалаш математика 5- синип

Мавзу:	Натурал санлар нөл сани
Оқуш мэхсити:	5.1.1.1. натурал санларниң бирикмә чүшәнчисини қелиплаштуруш 5.1.1.2. тағ вә жүп санлар чүшәнчисини қелиплаштуруш
Баһалаш критерийлири:	- натурал сан чүшәнчисини билиду; - жүп сан чүшәнчисини билиду; - тағ сан чүшәнчисини билиду.
Ойлаш дәрижисиниң иқдидари:	- билиш вә чүшиниш; - қоллиниш.
<p>Тапшурма.</p> <p>1. Натурал санлар қатары қайси сан билән башлиниду? 1) 5 2) 1 3) 0 4) һәр қандақ сан.</p> <p>2. Натурал санлар қатарини көрситиңлар: 1) 0, 1, 2, 3, 4, 5 3) 1, 2, 3, 4, 5 2) 0, 1, 2, 3, 4, 5, ... 4) 1, 2, 3, 4, 5, ...</p> <p>3. Жүп санни көрситиң: 1) 0 2) 5 3) 101 4) 200.</p> <p>4. Тағ санни көрситиң: 1) 0 2) 6 3) 100 4) 309.</p> <p>5. 20 вә 40 санилири арисидә орунлашқан бәш жүп санни йезиңлар.</p> <p>6. 30 вә 50 сани арисидә орунлашқан бәш жүп санни йезиңлар.</p>	
Дескриптор:	- натурал сан чүшәнчисини билиду; - жүп сан чүшәнчисини билиду; - тағ сан чүшәнчисини билиду; - жүп санни ажритишни билиду; - тағ санни ажритишни билиду.

Мавзу:	Сан ариликлириниң бирикиши билэн қийилиши
---------------	--

Оқуш махсити:	6.2.2.7 – сан арилиқлирини йезиш үчүн бөлгүлөшни пайдилиниду ; 6.2.2.8 - сан арилиғини тэсвирлэш; 6.2.2.9 - сан арилиғиниң бирикишини вэ қийилишини тепиш.
Баһалаш критерийлири	- сан арилиқлирини йезиш үчүн бөлгүлөшни пайдилиниду; - сан арилиқлирини тэсвирлэйдү - сан арилиқлириниң бирикишини тапиду; - сан арилиқлириниң қийилишини тапиду.
Ойлаш дәрижисиниң иқтидари:	- билиш,чүшиниш; - қоллиниш.
1-тапшурма . 1) Төвэндики сүрэтни пайдилинип,үч сан арилиғини йезиңлар: <div data-bbox="564 837 1050 927" style="text-align: center;"> </div> 2) йезилған сан арилиқлириниң ейтилишини көрситиңлар.	
Дескриптор:	- сан арилиқлириниң түрлирини язиду; - сан арилиқлириниң намлирини билиду.
2-тапшурма. Төвэндики сүрэтни пайдилинип , тапшурмини орунлаңлар: <div data-bbox="178 1294 775 1397" style="text-align: center;"> </div> 1) $(-5; 1)$ вэ $[3; 6]$ арилиқлириниң бирикишини тепиңлар; 2) $(-5; 1)$ вэ $[3; 6]$ арилиқлириниң қийилишини тепиңлар.	
Дескриптор:	- сан арилиқлириниң бирикишини тапиду; - сан арилиқлириниң қийилишини тапиду.
3-тапшурма . 1) Төвэндики сүрэтни пайдилинип , үч сан арилиғини йезиңлар: <div data-bbox="150 1774 641 1863" style="text-align: center;"> </div> 2) йезилған сан арилиғиниң ейтилишини көрситиңлар.	
Дескриптор:	- сан арилиқлириниң түрлирини язиду; - сан арилиқлириниң түрлириниң намлирини билиду.

4-тапшурма. Төвэндик сүрәтти пайдилинип, тапшурмини орунлаңлар:

- 1) $(0, 10)$ вә $[-7; 4]$ арилиқлириниң бирикишини тепиңлар;
 2) $(0, 10)$ вә $[-7; 4]$ арилиқлириниң қийилишишини тепиңлар.

Дескриптор:

- сан арилиғиниң бирикишини тапиду;
- сан арилиғиниң қийилишишини тапиду.

**Шәкилләндүргүчи баһалаш 7-синип
алгебра пәни**

Мавзу:	Сизиклик функция вә униң графиги
Оқуш мәхсити:	7.5.1.5. $y=kx+b$ түридики сизиклик функцияниң ениқлимисини билиш ,униң графигини селиш вә графикниң R билән b коффициентларға бағлинишлик орунлинишини ениқлаш 7.5.1.4. $y=kx$ функцияниң ениқлимисини билиш ,униң графигини селиш вә графикниң коффициентларға бағлинишлик унлинишини ениқлаш 7.5.1.6. Сизиклик функцияниң графигини сизмай координата оқлири билән қийлишиш чекитлирини тепиш 7.5.1.7. $y=kx +b$ сизиклик функцияниң графигидин K вә B бәлгүлирини ениқлаш
Баһалаш критерийлири:	<ul style="list-style-type: none"> - сизиклик функция ениқлимисини билиду; - сизиклик функция графигини салиду; - сизиклик функция графигиниң k вә b коэффициентлириға бағлинишлик орунлинишини ениқлайду. - сизиклик функция графигиниң координата оқлири билән қийлишиш чекитлирини графикни салмай ениқлайду.
Ойлаш дәрижисиниң иқтидари:	<ul style="list-style-type: none"> - билиш вә чүшиниш; - қоллиниш.

Тапшурма. 1. Фунуцияниң аналитикилик усул билән берилиши дегинимиз немә? _____

2. $y = x + 4$ функцияниң ениқлиниш саһаси

- 1) $(-\infty; -4) \cup (4; +\infty)$
- 2) $(-\infty; +\infty)$
- 3) $(-\infty; -4)$
- 4) $(-4; +\infty)$

3. $y = 6 - x$ функцияси

- 1) өскүчи
- 2) кемигүчи
- 3) турақлик.

4. $y = -x + 10$ функциясы

- 1) өскүчи
- 2) кемигүчи
- 3) турақлик.

<p>5. $y = 8 + x$ функцияси ижабий мәнәларни қобул қилидиған санлар арилиғи</p> <p>1) $(-\infty; -8) \cup (-8; +\infty)$</p> <p>2) $(-\infty; +\infty)$</p> <p>3) $(-\infty; -8)$</p> <p>4) $(-8; +\infty)$.</p> <p>6. $y = 2 - x$ функцияси сәлбий мәнәларни қобул қилидиған санлар арилиғи</p> <p>1) $(-\infty; 2) \cup (2; +\infty)$</p> <p>2) $(-\infty; +\infty)$</p> <p>3) $(-\infty; 2)$</p> <p>4) $(2; +\infty)$.</p> <p>7. $y = 1,5 - x$ функциясиниң графигиниң Ох оқи билән қийилишиш чекитлириниң координатлири _____.</p> <p>8. $y = 3,5 + x$ функциясиниң графигиниң Оу оқи билән қийилишиш чекитлириниң координатлири _____.</p>	
Дескриптор:	<ul style="list-style-type: none"> - сизиклик функцияни аналитикилик усул билән язиду; - сизиклик функцияниң ениқлиниш саһасини ениқлайду; - өскүчи функцияни ажритишни билиду; - кемигүчи функцияни ажритишни билиду; - функция сәлбий мәнәлар қобул қилидиған арилиқни язиду; - функция ижабий мәнәлар қобул қилидиған арилиқни язиду;
Мавзу:	Квадрат тәңлимә
Оқуш мәхсити:	<p>8.2.2.1. Квадрат тәңлиминиң ениқлимисини билиш;</p> <p>8.2.2.2. Квадрат тәңлиминиң түрлирини ажритиш;</p>
Баһалаш критерийлири:	<ul style="list-style-type: none"> - квадрат тәңлиминиң ениқлимисини билиду; - толук эмәс квадрат тәңлиминиң ениқлимисини билиду; - кәлтүрүлмигән квадрат тәңлимисиниң ениқлимисини билиду; - квадрат тәңлиминиң томурлирини ениқлайду; - толук эмәс квадрат тәңлиминиң томурлирини ениқлайду.
Ойлаш дәрижисиниң иқтидари:	<ul style="list-style-type: none"> - билиш вә чүшиниш; - қоллиниш.
<p>1-тапшурма. Кәлтүрилгән квадрат тәңлимиләрни ениқлаңлар:</p> <p>1) $2x^2 + x - 6 = 0;$</p> <p>2) $-x^2 + x - 6 = 0;$</p> <p>3) $-3x^2 + 2x - 6 = 0;$</p> <p>4) $x^2 - x + 6 = 0;$</p> <p>5) $x + 2x^2 - 6 = 0$</p>	
Дескриптор:	<ul style="list-style-type: none"> - квадрат тәңлимини көрситиду; - кәлтүрилгән квадрат тәңлимини ажритишни билиду

2-тапшурма. Толук эмес квадрат тәңлимиләрни көрситиңлар:

1) $2x^2 + x - 6 = 0$;

2) $-x^2 + x = 6$;

3) $2x - 6 = x^2$;

4) $x^2 - x = 0$.

Дескриптор:

- квадрат тәңлиминиң ениқлимисини билиду;
- толук эмес квадрат тәңлимини ажритишни билиду.

Тапшурма 3. $x^2 + x - 6 = 0$ квадрат тәңлиминиң томурлирини көрситиңлар:

1) 2 вә 3;

2) -2 вә 3;

3) -3 вә 2;

4) -3 вә -2.

Дескриптор:

- квадрат тәңлиминиң томурлирини ениқлайду.

4-тапшурма. $3x^2 + x = 0$ толук эмес квадрат тәңлиминиң томурлирини теңиңлар.

Дескриптор:

- толук эмес квадрат тәңлиминиң томурлирини ениқлайду

5-тапшурма. $3x^2 - 12 = 0$ толук эмес квадрат тәңлиминиң томурлирини теңиңлар

Дескриптор:

- толук эмес квадрат тәңлиминиң томурлирини ениқлайду

6-тапшурма. $3x^2 + 19 = 19$ толук эмес квадрат тәңлиминиң томурлирини теңиңлар

Дескриптор:

- толук эмес квадрат тәңлиминиң томурлирини ениқлайду

Шәкилләндүргүчи баһалаш

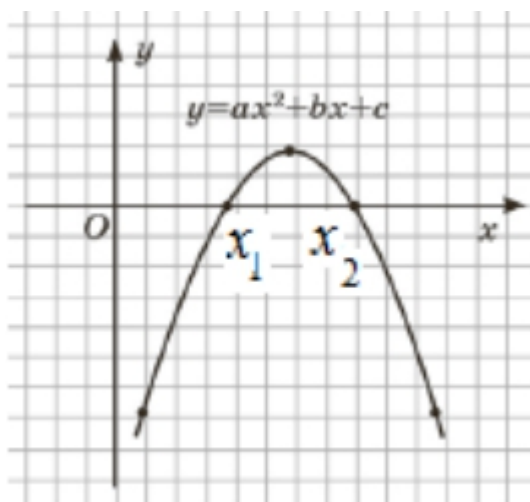
алгебра 8-синип

Мавзу:	Квадрат функция вә униң графиги
Оқуш мәхсити:	8.4.1.2. $y = a(x - m)^2, a \neq 0, y = a(x - m)^2, a \neq 0, y = ax^2 + n, a \neq 0, y = a(x - m)^2 + n, a \neq 0$ түридики квадрат функцияләрниң хусусийәтлирини билиш вә графиклирини селиш; - 8.4.1.3. $y = ax^2 + bx + c, a \neq 0$ түридики квадрат функцияләрниң хусусийәтлирини билиш вә графиклирини селиш; 8.4.1.4. Аргументниң берилгән мәналири бойичә функцияниң

	мәналарини тепиш вә функцияниң мәнаси бойичә аргументниң мәнасини тепиш;
Баһалаш критерийлири:	- квадрат функцияниң ениқлимисини билиду; - квадрат функцияниң графигини салиду; - квадрат функцияниң хусусийәтлирини билиду; - аргументниң берилгән мәналари бойичә функцияниң мәнасини тапиду; - функцияниң берилгән мәналари бойичә аргументниң мәналарини тапиду.
Ойлаш дәрижисиниң иктидари:	Билиш вә чүшиниш; - коллиниш.
1-тапшурма. $y = x^2 + 4$ функциясиниң графигини селиңлар.	
Дескриптор:	квадратлиқ функцияниң графигини салиду.
2-тапшурма. 1-тапшурмида селинған $y = x^2 + 4$ функциясиниң графигини қоллинип, униң хусусийәтлирини атаңлар: 1) функцияниң ениқлиниш саһаси; 2) функцияниң мәналар саһаси; 3) функцияниң өсүш арилиқлири; 4) функцияниң кемийиш арилиқлири; 5) параболаниң симметрия оқи; 6) функцияниң эң чоң мәнаси; 7) функцияниң эң кичик мәнаси; 8) функция ижабий мәналар қобул қилидиған арилиқлар; 9) функция сәлбий мәналар қобул қилидиған арилиқлар; 10) функция мәнаси нөлгә тәң болидиған аргументниң мәналари.	
Дескриптор:	- функцияниң ениқлиниш саһасини ениқлайду; - функцияниң мәналар жиғиндисини ениқлайду; - функцияниң өсүш арилиқлирини ениқлайду; - функцияниң кемийиш арилиқлирини ениқлайду; - параболаниң симметрия оқиниң тәңлимисини язиду; - функцияниң эң чоң мәнасини көрситиду; - функцияниң эң кичик мәнасини көрситиду; - функция ижабий мәналарни қобул қилидиған арилиқни ениқлайду; - функция сәлбий мәналарини қобул қилидиған арилиқни ениқлайду; - функция мәнаси нөлгә тәң болидиған аргументниң мәналарини көрситиду
3-тапшурма. Аргументниң 2; -1; 0 мәналарида $y = x^2 + 2,5x - 10$ формулиси билән берилгән функцияниң мәналарини тепиңлар.	
Дескриптор:	аргументниң берилгән мәналари бойичә функцияниң мәналарини тапиду
4-тапшурма. Аргументниң қандақ мәналарида $y = x^2 + 14x - 51$ функциясиниң мәнаси нөлгә тәң болиду?	
Дескриптор:	Функцияниң мәнаси нөлгә тәң болидиған аргументниң мәнасини ениқлайду.

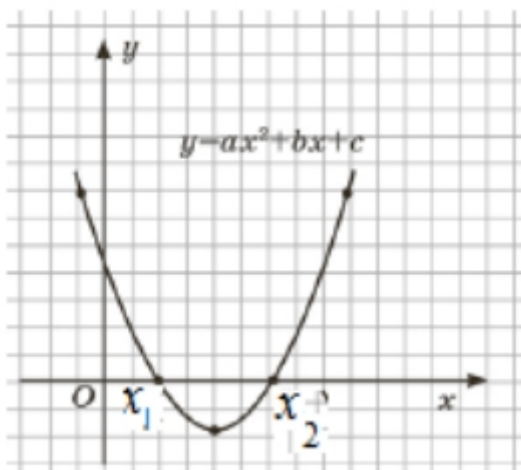
Мавзу:	Квадрат тәңсизлик
Оқуш махсити:	8.2.2.8 - квадрат тәңсизликлирини йешиш.
Баһалаш критерийлири:	- квадрат тәңсизлигиниң ениқлимисини билиду; - квадрат функциясиниң графиги арқилиқ квадрат тәңсизликниң йешимини тәсвирләп алиду.
Ойлаш дәрижисиниң иқтидари:	билиш вә чүшиниш; - қоллиниш.

1-тапшурма. Төвәндики сүрәтни пайдилинип, $ax^2 + bx + c > 0$ тәңсизлигиниң йешимини көрситиңлар:

- 1) $(-\infty; -x_1) \cup (x_2; +\infty)$
- 2) $(-\infty; -x_1] \cup [x_2; +\infty)$
- 3) $(x_1; x_2)$
- 4) $[x_1; x_2]$
- 5) $(-\infty; +\infty)$

Дескриптор:	квадрат функциясиниң графигини қоллинип, квадрат тәңсизлигиниң йешимини тапиду.
2-тапшурма. Төвәндики сүрәтни пайдилинип, $ax^2 + bx + c < 0$ тәңсизлигиниң йешимини көрситиңлар:	

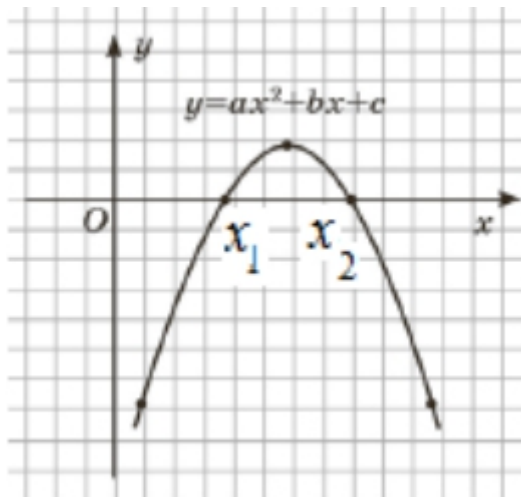

- 1) $(-\infty; -x_1) \cup (x_2; +\infty)$
- 2) $(-\infty; -x_1] \cup [x_2; +\infty)$
- 3) $(x_1; x_2)$
- 4) $[x_1; x_2]$
- 5) $(-\infty; +\infty)$

Дескриптор:

квадрат функциясының графигини қоллинип, квадрат тәңсизлигиниң йешимини тапиду.

3-тапсырма. Төвәндики сүрәтни пайдилинип, $ax^2 + bx + c \leq 0$ тәңсизлигиниң йешимини көрситиңлар:

- 1) $(-\infty; -x_1) \cup (x_2; +\infty)$
- 2) $(-\infty; -x_1] \cup [x_2; +\infty)$
- 3) $(x_1; x_2)$
- 4) $[x_1; x_2]$
- 5) $(-\infty; +\infty)$

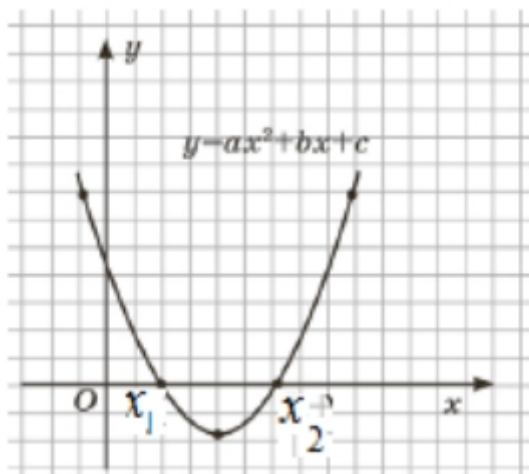
Дескриптор:

квадрат функциясының графигини қоллинип , квадрат тәңсизлигиниң йешимини тапиду.

4-тапшурма. Төвәндики сүрәтни пайдилинип, $ax^2 + bx + c \geq 0$ тәңсизлигиниң йешимини

көрситиңлар:

- 1) $(-\infty; -x_1) \cup (x_2; +\infty)$
- 2) $(-\infty; -x_1] \cup [x_2; +\infty)$
- 3) $(x_1; x_2)$
- 4) $[x_1; x_2]$
- 5) $(-\infty; +\infty)$

Дескриптор:	квадрат функциясының графигини қоллинип , квадрат теңсізліктің йешимини тапиду.
--------------------	---

**Нур –Султан шәһиридики «Көгілдір желкен» балилар бағчиси –гимназия комплекси»
билим мәһкимисиниң
математика пәни муәллими Жусупова Дамеля Бактаевнаниң шәкилләндүргүчи
баһалаш бойичә тәйярлиған тапшурмилар үлгиси**

**Шәкилләндүргүчи баһалаш
6-синип математика**

Мавзу:	Нисбәт вә пропорция
Оқуш мәхсити:	6.1.2.3 пропорция ениқлимисини билиш; 6.1.2.4 пропорцияларни ажиритиш вә қураштуруш; 6.1.2.5 пропорцияның асасий хусусийитини билиш вә қоллиниш;
Баһалаш критерийлири:	-ениқлимини қоллиниш арқилиқ пропорция түзишни билиду; - берилгән шәрт бойичә пропорция түзишни билиду; - пропорцияның асасий хусусийитини қоллиниду.
Ойлаш дәрижисиниң иқтидари:	Билиш вә чүшиниш; - қоллиниш.

1-тапшурма. Нисбити 3 саниға тәң үч пропорцияни йезиңлар.													
Дескриптор:	-санларниң нисбитини ениқлайду; - пропорцияниң ениқлимисини қоллиниду; - пропорцияни язиду												
2-тапшурма. Алтә нисбәт берилгән. а) Бөлүнминиң мәнасини тепиңлар; ә) Тәң нисбәтләрни сизик биән туташтуруңлар; б) Улардин тәң пропорция түзиңлар.													
<table border="1"> <tr> <td>13:5</td> <td></td> <td>7,2:12</td> <td></td> </tr> <tr> <td>3:10</td> <td></td> <td>0,2:5</td> <td></td> </tr> <tr> <td>$4\frac{1}{5}:7$</td> <td></td> <td>$6,5:2\frac{1}{2}$</td> <td></td> </tr> </table>	13:5		7,2:12		3:10		0,2:5		$4\frac{1}{5}:7$		$6,5:2\frac{1}{2}$		
13:5		7,2:12											
3:10		0,2:5											
$4\frac{1}{5}:7$		$6,5:2\frac{1}{2}$											
Дескриптор:	- һәрбир нисбәттәки бөлүнминиң мәнасини һесаплайду; - чиққан мәнасини селиштуриду; - тәң пропорцияләр түзиду.												
3-тапшурма. Пропорцияниң асасий хусусийитини пайдилинип, тәңликниң дуруслиғини тәкшүрәңлар.													
<p>а) $\frac{1}{3}:\frac{7}{8}=\frac{2}{3}:\frac{7}{9}$</p> <p>б) $\frac{4}{14}=14:49$</p>	<p>в) $3\frac{3}{4}:1\frac{1}{8}=2\frac{1}{3}:0,7$</p> <p>г) $39,1:85=18,63:40,5$</p>												
Дескриптор:	Пропорцияниң асасий хусусийитини пайдилиниду; - тоғра вә тоғра эмәс пропорцияләрни ениқлайду.												

Шәкилләндүргүчи баһалаш

9-синип геометрия
9.2 А Тәкшиликтики түрләндүрүш

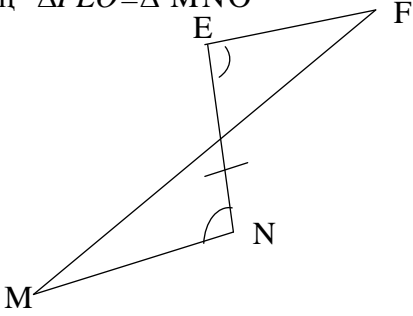
Мавзу:	Һәрикәт вә униң хусусийәтлири
Оқуш мәхсити:	9.1.4.10 тәкшиликтики түрләндүрүшни қоллиниш арқилиқ һесапларни чиқириш ;
Баһалаш критерийлири:	- һесапларни чиқиришта симметрияни қоллиниш.
Ойлаш дәрижисиниң иқтидари:	- қоллиниш.
1-тапшурма. Координатилиқ тәкшиликтә төртбулуңлуқни тәсвирләңлар:	
1) симметрия оқи, симметрия мәркизи болмайдиган төртбулуңлуқ;	
2) симметрия оқи, симметрия мәркизи болидиған үчбулуңлуқ;	
3) симметрия мәркизи бар параллелограмм;	
4) икки симметрия мәркизи оқи бар ромб;	
5) икки симметрия оқи бар тик төртбулуңлуқ;	
6) төрт симметрия оқи бар квадрат.	
Дескриптор:	- чекит вә түзгә нисбәтән симметрияни қоллинип , төртбулуңлуқ салиду; - чекит вә түзгә нисбәтән симметрияни қоллинип, үчбулуңлуқ салиду; - чекиткә нисбәтән симметрияни қоллинип, параллелограмм салиду; - түзгә нисбәтән симметрияни қоллинип, ромб салиду; - түзгә нисбәтән симметрияни қоллинип, тик төртбулуңлуқ салиду; - түзгә нисбәтән симметрияни қоллинип, квадрат салиду;
Дескриптор:	берилгән координатилири бойичә төртбулуңлуқ селиңлар; - көпбулуңлуқларниң бәлгүсиз чоқкилириниң координатилирини тепиңлар; - шәкилниң намини йезиңлар; - симметрия оқини селиңлар.

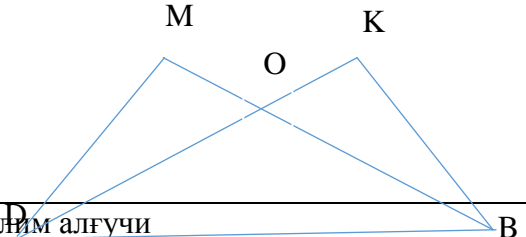
**Алмута шәһири А.Розibaқиев наmidики №153-мәктәп-гимназияниң
математика пәни муәллими Гаитова Гульнара Юсуповнаниң иш
тәҗрибисидин**

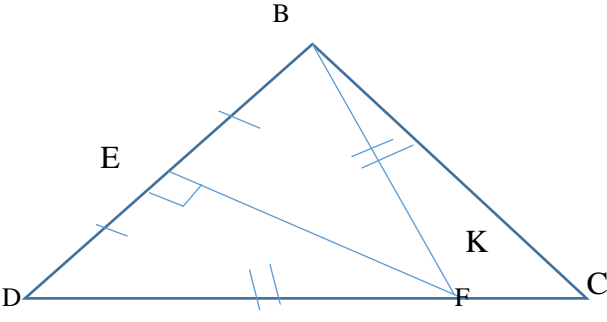
**8. Геометрия пәни бойичә шәкилләндүргүчи баһалаш тапшурмилири
7-синип**

Бап: Үчбулуңлуқлар

Мавзу:	Үчбулуңлуқниң түрлири вә уларниң хусусийәтлири.
Оқуш мәхсити:	7.3.1.21. Үчбулуңлуқниң тәңлик бәлгүлирини билиш вә испатлаш;
Баһалаш критерийлири:	- Үчбулуңлуқларниң тәңлик бәлгүлирини қоллиниш арқилиқ үчбулуңлуқларниң тәңлигини дәллиләйду;
Ойлаш дәрижисиниң иқтидари:	Қоллиниш

Тапшурма	<p>1. Сүрәттикі $EO=ON$, $\angle FOE = \angle MON$. Үчбулуңлукниң тәңлигини дәллиләң $\triangle FEO = \triangle MNO$</p>
Дескриптор:	<p>Билим алғучи</p> <ul style="list-style-type: none"> - булуңларниң тәңлигини ениқлайду; - үчбулуңлукларниң тәңлик бәлгүлирини қоллиниш арқилиқ, үчбулуңлукларниң тәңлигини дәллиләйду;
2-тапшурма	<p>Тәң янлик үчбулуңлукниң тәрәплири 8 см вә 3 см. Үчбулуңлукниң периметрини тепиң.</p>
Дескриптор:	<p>Билим алғучи</p> <ul style="list-style-type: none"> -үчбулуңлукларниң тәңлик бәлгүлирини қоллиниду; -үчбулуңлукниң периметрини альтернативлик усул билән тапиду;

Мавзу:	Үчбулуңлукларниң түрлири вә уларниң хусусийәтлири
Оқуш мәхсити:	7.3.1.23. Тәң янлик үчбулуңлукниң хусусийәтлирини вә бәлгүлирини қоллиниш;
Баһалаш критерийлири:	Билим алғучи
Ойлаш дәрижисиниң иктидари:	Қоллиниш
Тапшурма	<p>1. Сүрәттә $\triangle DOB$-тәң янлик үчбулуңлук тәсвирләнгән, BD-асаси, $\angle MDB = \angle KBD$. У чағда $DM=BK$ ға тәң экәнлигини дәллиләң:</p>
Дескриптор:	<p>Билим алғучи</p> <ul style="list-style-type: none"> - тәң янлик үчбулуңлукниң булуңлириниң тәңлигиниң бәлгүсини қоллиниду; -үчбулуңлукниң тәңлигиниң II бәлгүсини қоллиниду; -кесиндиләрниң тәңлигини ениқлап, жавабини язиду;

<p>Тапшурма</p>	<p>2. $\triangle DEF$ үчбулуңдуғида DE оттура перпендикуляр, $DE=EF=19$ см. DE тәрипиниң оттура перпендикуляр DF тәрипини K чекитидә қийип өтиду. Әгәр $\triangle EKF$ үчбулуңдуғиниң периметри 58 см ға тәң болса, DF тәрипиниң узунлуғини тапиң.</p>
<p>Дескриптор:</p>	<p>Билим алғучи -$\triangle DEF$ үчбулуңдуғиниң DE тәрипигә жүргүзүлгән медиана вә егизлигини ениқлайду; -$\triangle DEK$ үчбулуңдуғиниң тәң янлик экәнлиги дәлилләйду; -EK вә KF тәрәплириниң қошундиси DK вә KF тәрәплириниң қошундисиға тәң экәнлиги дәлилләйду; -DF тәрипиниң узунлуғини тапиду;</p>

9. Информатика пәни бойичә шәкилләндүргүчи баһалаш тапшурмилири
Бөлүм: «Әхбарат билән иш елип бериш»

9-синип

Мавзу:	Әхбаратниң тәриплимиси					
Оқуш мәхсити:	<p>9.2.1.1 әхбаратниң хусусийәтлирини ениқлаш (муһимлик, ениқлик, ишәнчә, қәдријәт) 9.4.1.1 компьютерда узақ вақит ишләш ховупини тәнқидий түридә баһалаш.</p>					
Баһалаш критерийлири:	<p>-әхбаратниң асасий хусусийәтлиирни билиду; - әхбаратниң муһимлиғини, ениқ экәнлигини, ишәнчә артиш билән қәдријитини ениқлашни билиду; -компьютерни узақ вақит пайдилинишниң ховуп-хәтәрини баһалашни билиду.</p>					
Ойлаш иқтидариниң дәрижиси:	Билиш, Қоллиниш					
	<p>1-тапшурма Әхбаратниң хусусийәтлири билән тәриплимилирини мувапиқлаштуруңлар:</p> <table border="1" data-bbox="408 1794 1426 2042"> <tr> <td data-bbox="408 1794 746 1951">Муһимлиғи</td> <td data-bbox="754 1794 1426 1951">объектиниң, жәриянниң яки һадисиниң ениқ һалитини көрситиду.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="408 1957 746 2042">Мүмкинчиликлири</td> <td data-bbox="754 1957 1426 2042">тоғра қарар қобул қилиш үчүн әң аз, бирақ йетәрлик мәлуматлар</td> </tr> </table>		Муһимлиғи	объектиниң, жәриянниң яки һадисиниң ениқ һалитини көрситиду.	Мүмкинчиликлири	тоғра қарар қобул қилиш үчүн әң аз, бирақ йетәрлик мәлуматлар
Муһимлиғи	объектиниң, жәриянниң яки һадисиниң ениқ һалитини көрситиду.					
Мүмкинчиликлири	тоғра қарар қобул қилиш үчүн әң аз, бирақ йетәрлик мәлуматлар					

		жиғиндисини билдүриду.
	Толуклуғи	эхбаратниң пайдиланғучиға чүшинишлик болуши.
	Ишәнчә артиш	эхбаратниң адәм яки жәмийәт үчүн қанчили ☐ муһим экәнлигини ениқлайду.
<p>Дескриптор: Билим алғучи: - эхбаратниң хусусийәтлири билән тәриплимилирини мувапиқлаштуриду;</p> <p>2 -тапшурма Төвәндики соалларға жавап бериң: 1. Өтрапқа қарап мәлуматларға мисал кәлтүрүң. Уларни эхбаратқа қарап түрләндүрүң? 2. Сиз үчүн эхбаратниң қайси хусусийити муһим. Немә үчүн? 3. Дурус әмәс эхбарат сизниң һаятиңизға қандақ тәсир қилиш мүмкин? 4. Әгәр һәрким ишәнч билән вә толук эхбарат ейтса, дуня қандақ болар еди? 5. Эхбаратниң барлиқ хусусийәтлирини қоллиниш арқилиқ, достиңиз тоғрилиқ эхбарат бериң.</p> <p>Дескриптор: Билим алғучи: - эхбарат хусусийәтлириниң адәм һаятиға болған тәсирини тәрипләйду; - мисалда эхбаратниң барлиқ хусусийәтлирини қоллиниду.</p>		

Мавзуси:	Һөжжәтләр билән бирлишип иш елип бериш
Оқуш мәхсәтлири:	9.1.3.1 булутлуқ технологияләрни пайдилинип, һөжжәтләр билән бирләшкән ишни әмәлгә ашуруш.
Баһалаш критерийлири:	Булутлуқ технологияләрни пайдилинип, һөжжәтләр билән бирлишип ишлигән ишни әмәлгә ашуриду.
Ойлаш иқтидарлириниң дәрижиси:	Чүшиниш, Пайдилиниш
	<p>1-тапшурма 1. Google дискисидә һөжжәт ясап, уни топ әзалири қоллиниш үчүн мүмкинчилик яритип бериң. 2. Командиниң һәрбир әзаси һөжжәтни өзи тоғрилиқ эхбарат билән толтуруш керәк.</p>

	<p>Дескриптор: Билим алғучи - Google дискисада һөжжәт ясайду, уни өз топ эзалириниң қоллиниши үчүн мүмкинчилик яритип бериду; -умумий һөжжәтни өзи тоғрилиқ әхбарат билән толтуруиду.</p> <p>2-тапшурма Соалларға жавап бериң: 1.Топ билән бирлишип иш елип бериш немә үчүн муһим? 2. Онлайн һөжжәтләрни топ билән қандақ бөлүшүшкә болиду? 3. Топ билән бирлишип иш елип бериш үчүн онлайн-сервисниң қандақ түрлири бар? Уларни селиштуруң.</p> <p>Дескриптор: Билим алғучи -һөжжәт билән бирлишип иш елип беришниң муһимлиғини чүшәндүриду; - топ билән биллә онлайн һөжжәт билән иш елип бариду; - һөжжәт билән иш елип бериш үчүн онлайн-сервисларниң тәриплимисини селиштуриду.</p>
--	---

Мавзу:	Тармақлик этикет
Оқуш мәхсити:	9.4.2.1 тармақтики этикилик вә һоқуқлуқ нормилирини бузуш ақивәтлири тоғрилиқ ейтиш;
Баһалаш критерийлири	тармақта этикилик вә һоқуқлуқ нормиларни бузуш ақивәтлири тоғрилиқ ейтиду.
Ойлаш иқтидариниң дәрижиси:	Билиш, Чүшиниш, Қоллиниш
	<p>1-тапшурма Муәллипләрниң тармақлик этикет нормилирини сақлиғанлиғини ениқлаң. а) Салам. Қачан келисән? б) Мән саңа төртинчи қетим йезиватимән. Сән электронлуқ почтидики хәвәрлимини алдиңму?!!!! с) Сән мени зеринтүрдүң!!! Сән ақмақ!!! д) Жанат, дукадин сүт, нан, сүзмә еливал. е) Мавзу: «Достқа хәт» Салам, Әлихан! Әлихан, сени мейманда күтүп олтиримән. Кәлгәндә</p>

	<p>хәвэрләш. Сениң жан достуң, Нурлан.</p> <p>Дескриптор: Билим алғучи: - тармақлик этикет қайдилерини чүшәндүриду; - хәтләрдики тармақлик этикет қайдилериниң сақланған яки сақланмиғанлиғини ениқлайду.</p> <p>2-тапшурма Төвәндә берилгән соалларни тәһлил қилиңлар: 1. Тармақлик этикет дегинимиз немә? 2. Мунасивәт қилишта мәдәнийәтлик болуп қелиш үчүн немини ишләш яки немини ишлимәслик керәк? 3. Өз һаятинда тарақлик этикетниң бузулуш мисалини кәлтүр. 4. Тармақлик этикетни сақлаш адәм һаятиға қандақ тәсир қилиши мүмкин?</p> <p>Дескриптор: Билим алғучи: -тармақтики этикилик вә һоқуқлуқ нормиларнин бузулғанлиғит тоғрилиқ билиду; -тармақтики этикилик вә һоқуқлуқ нормиларни бузуш ақивәтлирини чүшиниду.</p> <p>3-тапшурма Тарақлик этикет қайдилерини сақлаш арқилиқ ахирқи йеңилиқлириңлар билән режелириңлар тоғрисида достунға хәт яз.</p> <p>Дескриптор: Билим алғучи: -тармақлик этикет тоғрилиқ билимини әмәлиятта пайдилиниду.</p>
--	---

Бөлүм: «Компьютер таллаймиз»

Мавзу:	Компьютерниң конфигурацияси
Оқуш мәхсити:	9.1.1.1 мәхситигә бағлинишлиқ компьютерниң конфигурациясини таллаш.
Баһалаш критерийлири:	Мәхситигә бағлинишлиқ компьютерниң конфигурациясини таллайду.
Ойлаш иқтидариниң дәрижиси:	Билиш, қоллиниш
Тапшурмилар:	1-тапшурма Мәктәпкә, офиска, өйгә вә шәхсий пайдилинишқа беғишланған компьютерниң түрини атаң:

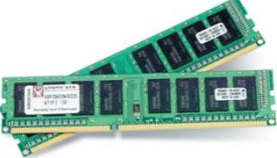

- моноблок;
- үстэл компьютери;
- ноутбук;
- ультрабук;

Дескриптор: Билим алғучи:

- моноблокниң, үстэл компьютериниң, ноутбукниң, ультрабукниң хизмити билән конфигурациясини билиду;
- компьютерниң һәр түрлүк конфигурациялириниң айримчилиғини чүшиниду;
- мәктәпкә, офисқа, өйгә вә шәхсий пайдилинишқа мас келидиған компьютерниң түрини таллап алиду.

2-тапшурма

Қурулғулар билән уларниң тәриплимилирини мувапиклаштуруң:

<p>A)</p> 	<p>1)Анилик тахта: Asus TUF X570-Plus Gaming</p>
<p>Б)</p> 	<p>2)Intel Core i7 9700KF, LGA1151, OEM</p>
<p>С)</p> 	<p>3)SSD умумлаштурғучи 960 Gb Kingston UV500</p>
<p>Г)</p> 	<p>4) DDR-4 DIMM 16Gb/3600MHz PC28800</p>

Дескриптор: Билим алғучи:

- қурулғулар билән уларниң тәриплимилирини тоғра мувапиклаштуриду.

3-тапшурма

Пайдиланғучиниң мәхсәтлири билән компьютер қурулғулириниң параметрлири берилгән.

	<p>Мәхсәт:</p>	<p>Процессор:</p> 	<p>Тез хатирә сақлаш:</p> 												
	<p>А) Кәспий мәхсәттики графикалик, инженерлик, конструкторлик, илмий - тәтқиқ қилиш ишлирини орунлаш.</p>	<p>1) 3-3,5 ГГц чапсанлиғи 4 ядролик кам әмәс.</p>	<p>1)8-16 Гб.</p>												
	<p>Б) Жуқури чапсанлиқтики қизғин оюнларни ойнашқа.</p>	<p>2) 2 - 3 ГГц чапсанлиғи 2 ядролик процессор.</p>	<p>2)4 Гб чә.</p>												
	<p>В) Өйдә яки офиста мәтинлик редактор биләнн, мәлуматлар базиси билән, тор бети билән иш елип беришқа, видео вә аудиофайлларни қарашқа в.б.</p>	<p>3) 3-3,5 ГГц чапсанлиқтик и 4-8 ядролик процессор.</p>	<p>3) 8 Гб-дин кам әмәс.</p>												
<p>Аталған мәхсәтләрдә иш елип беришкә йетәрлик болидиған компьютер қурулғуларни таллап, жававини кәштә түридә көрситиң. Жававиниңизни чүшәндүрүң.</p>															
<table border="1"> <thead> <tr> <th data-bbox="450 1451 657 1496">Мәхсәт</th> <th data-bbox="657 1451 1040 1496">Процессор</th> <th data-bbox="1040 1451 1369 1496">Тез хатирә сақлаш</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="450 1496 657 1541">А</td> <td data-bbox="657 1496 1040 1541"></td> <td data-bbox="1040 1496 1369 1541"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="450 1541 657 1585">Б</td> <td data-bbox="657 1541 1040 1585"></td> <td data-bbox="1040 1541 1369 1585"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="450 1585 657 1630">В</td> <td data-bbox="657 1585 1040 1630"></td> <td data-bbox="1040 1585 1369 1630"></td> </tr> </tbody> </table>				Мәхсәт	Процессор	Тез хатирә сақлаш	А			Б			В		
Мәхсәт	Процессор	Тез хатирә сақлаш													
А															
Б															
В															
<p>Дескриптор: Билим алғучи: - өйдә, офиста мәтнлик редактор билән, мәлуматлар базиси билән, шундақла тор бетидә иш елип беришқа, видео вә аудиофайлларни қарашқа процессор билән тез хатирә сақлашни дурус таллайду, чүшиник бериду; - жуқури чапсанлиқтики қизғин оюнлар ойнашқа процессор билән тез хатирә сақлашни дурус таллайду, чүшиник бериду; - кәспий мәхсәттики графикалик, инженерлик,</p>															

	конструкторлик, илмий – тэтқиқ қилиш ишлириға процессор билән тез хатирә сақлашни дурус таллайду, чүшиник бериду;
Мавзу:	«Программилик тәминләшни таллаш»
Оқуш мәхсити:	9.1.2.1 пайдиланғучиниң һажәтлигигә қарап программилик дизайнни таллаш.
Баһалаш критерийлири:	-пайдиланғучиниң һажәтлигигә қарап программилик дизайнни таллайду.
Ойлаш иқтидариниң дәрижиси:	Билиш, Чүшиниш
	<p>1-тапшурма Берилгән пайдиланғучиларниң ишиға керәклик программилик дизайнларниң намини йезиң: 1.Композитор _____ . _____ 2. Видеомонтажер _____ . _____ 3. Аниматор _____ . _____ 4. Бухгалтер _____ . _____ 5.Фото-редактор _____ . _____</p> <p>Дескриптор: Билим алғучи: - программилик дизайнларниң қоллиниш даирисини билиду; - программилик дизайнларниң түрини таллайду.</p> <p>2-тапшурма Берилгән программаға эквивалентлик болидиған дәсләпки коди очуқ программилик дизайнларни ениқлаң. а) Microsoft Office б) Антивирус Kaspersky с) Promo Dj д) Sony Vegas Pro</p> <p>Дескриптор: Билим алғучи: - дәсләпки коди очуқ эквивалентлик программилик дизайнларни тапиду.</p>

Мавзу:	«Компьютерниң баһасини һесаплаш»
Оқуш	9.1.1.1 мәхситигә бағлиқ компьютерниң конфигурациясини

мәхсәтлири:	таллаш; 9.1.2.1 пайдиланғучиниң керәкликлигигә қарап программилік дизайнни таллаш. 9.3.1.1 процесс модельлирини (физиқилиқ, биологиялик, ихтисадий) электронлуқ кәштидә тәйярлаш вә тәтқиқ қилиш.						
Баһалаш критерийлири:	<ul style="list-style-type: none"> - пайдиланғучиниң һажәтлигигә бағлиқ компьютерниң конфигурацияси билән программилік дизайнниң хизмитини билиду; - компьютерниң һәр түрлүк конфигурациялириниң айримчилиғини чүшиниду; - мәхситигә қарап компьютер конфигурациясини қурушни вә таллашни билиду; - пайдиланғучиниң һажәтликлиригә қарап программилік дизайн қурушни вә таллашни билиду; - электронлиқ кәштиләрдә (физиқилиқ, биологиялик, ихтисадий в.б.) жәрияларниң модельлирини тәйярлайду вә тәтқиқ қилиду. 						
Ойлаш иқтидарлириниң дәәрижиси:	Билиш, Чүшиниш, Қоллиниш						
	<p>1-тапшурма Сиз үч түрлүк компьютерни тәйярлап, һәрқайсисиниң баһасини һесаплишиңиз керәк.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мәктәп мәмурийитигә беғишланған компьютер; 2. Информатика лабораториясигә беғишланған компьютер; 3. Мультимедиялик қоллинишқа беғишланған компьютер. <p>Берилгән нусхиларни қоллиниң:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Һәр компьютерниң қоллинишини тәрипләң; 2. Компьютерларни ишләп чиқирилиши билән қоллинишиға мувапиқ топлаң; <p>Мәсилән: мультимедиялик компьютерға жуқури илдамлик билән әстә сақлаш керәк әмәс. 4 ГБ тез әстә сақлаш, 250 ГБ қаттиқ диск вә 2,0 ГГц процессор йетәрлик.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Һәр компьютерниң баһасини компьютердин издәң; 4. Компьютерниң баһасини тәхминән һесаплаң; 5. Төвәндики һесапни толдуриң. <table border="1" data-bbox="472 1827 1417 2018"> <tr> <td data-bbox="472 1827 754 2018"></td> <td data-bbox="754 1827 967 2018">Мультимедия-лик қоллинишқа беғишланған компьютер</td> <td data-bbox="967 1827 1206 2018">Информатика лабораториясигә беғишланған компьютер</td> <td data-bbox="1206 1827 1417 2018">Мәктәп мәмурийитигә беғишланған компьютер</td> </tr> </table>				Мультимедия-лик қоллинишқа беғишланған компьютер	Информатика лабораториясигә беғишланған компьютер	Мәктәп мәмурийитигә беғишланған компьютер
	Мультимедия-лик қоллинишқа беғишланған компьютер	Информатика лабораториясигә беғишланған компьютер	Мәктәп мәмурийитигә беғишланған компьютер				

	типі	бағасы	типі	бағасы	типі	бағасы
Анилик тахта						
Процессор						
Тез хатирә сақлаш						
Қаттиқ диск						
Тәсвиркартиси						
Электр тәминатиниң блогы						
Салқинлителиш системиси						
Корпус						
Монитор						
Чашқан/ клавиатура						
Компьютер колонкилири						
Операциялик система						
Йәкүнлүк баһа						

Дескриптор: Билим алғучи
- 3 түрлүк компьютерни жиғиду вә баһасини һесаплайду;
- компьютерниң тәриплимилирини ениқлайду.

10. Тәбиәтшунаслиқ пәни бойичә шәкилләндүргүчи баһалаш

тапшурмилири

5-синип

Бөлүм «Адам. Йәр. Каинат»

Мавзу:	Макродуния вә микродуния
Оқуш мәхсити:	5.2.1.1 Макро вә микродуния формилярини ажритишни билиш вә мисаллар кәлтүрүш;
Баһаш критерийлири:	Макро вә микродуния формилярини ажритиду, алаһидилигини ениқлайду;
Ойлаш иқтидариниң дәрижиси:	Қоллиниш

1-тапшурма

Төвэндикі көрситилгән терминларға ениқлима беринлар:

Жәдвал-1

Мегадуния	Макро□уния	Микродун ия	Нанодун ия

Дескриптор: *Билим алгучи*

Мегадуния терминиға ениқлима бериду;

Макродуния терминиға ениқлима бериду;

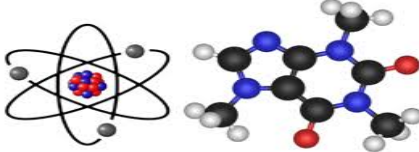

Микродуния терминиға ениқлима бериду;

Нанодуния терминиға ениқлима бериду;

2-тапшурма

Төвэндикі берилгән сүрәтләр қайси дуния формириға тегишлик экәнлигини мувапиқлаштуруңлар:

Жәдвал-2

	<p>Макродуния</p>
	<p>Мегадуния</p>
	<p>Микродуния</p>

Дескриптор: *Билим алгучи*

Берилгән сүрәтләр дунияси бойичә ениқлайду ,мувапиқлаштуриду;

Бөлүм «Адам. Йэр. Каинат»

Мавзу:	Йэр шариниң пәйда болуши																			
Оқуш махсити:	5.2.2.1-Йэр шариниң пәйда болушини чүшөндүрүш;																			
Баһалаш критерийлири:	Йэр шариниң пәйда болуш алаһидилигини тәхмин қилиду вә молжалайду;																			
Ойлаш иқтидариниң дәрижиси:	Қоллиниш																			
	<p>1-тапшурма Геохронологиялик жәдвилени пайдилиниш арқилиқ, эраларниң тәрәққий етиш тарихидики алаһидиликлирини йезиң:</p> <p style="text-align: right;"><i>Жәдвал-3</i></p> <table border="1" style="width: 100%;"> <thead> <tr> <th>Эралар:</th> <th>Тәрәққий етиш тарихи:</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Кайназой</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Мезазой</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Протерозой</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Полеозой</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Архей</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>Дескриптор: Билим алғучи - Кайнозой әсириниң тәрәққий етиш тарихини язиду; Мезазой әсириниң тәрәққий етиш тарихини язиду; Протерозой әсириниң тәрәққий етиш тарихини язиду; Полеозой әсириниң тәрәққий етиш тарихини язиду; Архей әсириниң тәрәққий етиш тарихини язиду;.</p> <p>2-тапшурма Йәрниң пәйда болуши тоғрилиқ хуласиләрни, алимларниң исим-нәсиби билән мувапиклаштуруп йезиң:</p> <p style="text-align: right;"><i>Жәдвал-4</i></p> <table border="1" style="width: 100%;"> <thead> <tr> <th>Алимлар:</th> <th>Исим-нәсиби:</th> <th>Йәкүн:</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;"> </td> <td></td> <td>Йәр бир туташ тумандин пәйда болди дегән хуласә.</td> </tr> </tbody> </table>		Эралар:	Тәрәққий етиш тарихи:	Кайназой		Мезазой		Протерозой		Полеозой		Архей		Алимлар:	Исим-нәсиби:	Йәкүн:			Йәр бир туташ тумандин пәйда болди дегән хуласә.
Эралар:	Тәрәққий етиш тарихи:																			
Кайназой																				
Мезазой																				
Протерозой																				
Полеозой																				
Архей																				
Алимлар:	Исим-нәсиби:	Йәкүн:																		
		Йәр бир туташ тумандин пәйда болди дегән хуласә.																		

			<p>Йәрниң келиплишишиға Күнниң келиплишишиға Күнниң қатниши йок дегән хуласә.</p>
			<p>Күн өзигә қошуп алидиған қаттиқ бөләкләрдин пәйда болди дегән хуласә.</p>
<p>Дескриптор: <i>Билим алғучи</i> - Алимларниң исим-нәсибини язиду; - Хуласиләрни мувапиклаштуриду;</p>			

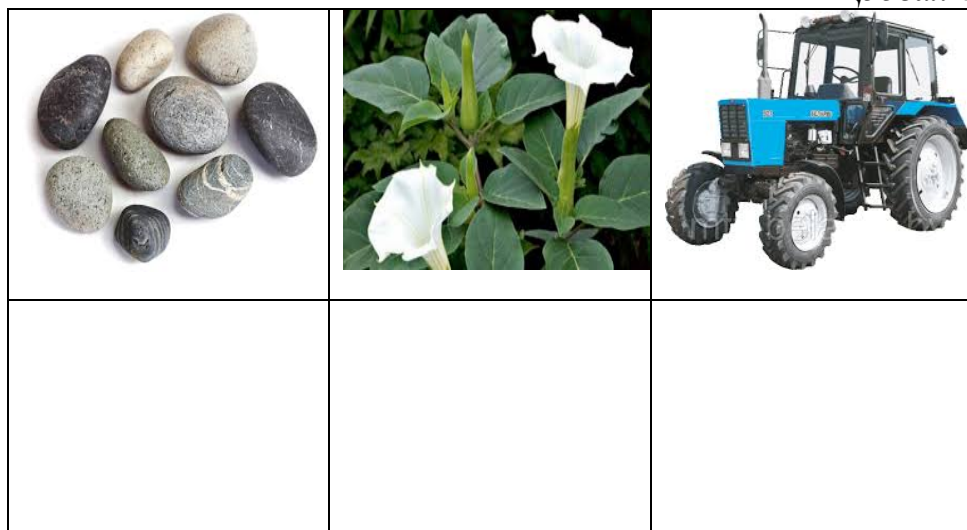
Бөлүм «Каинат.Йәр. Адәм»

Мавзу:	Микро вә макродуния
Оқуш мәхсити:	6.2.1.1 Макро вә микродуния объектлириниң параметрлирини аташ;
Баһалаш критерийлири:	Микродуния объекти билән макродуния объектниң айримчилиғини селиштуруш
Ойлаш иқтидариниң дәрижиси:	Қоллиниш
	<p>1-тапшурма Төвәндики терминларға ениқлима бериң:</p> <p>«Макро» _____</p> <p>Ләпбук _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>Дескриптор: Билим алғучи - «Макро» терминини тәрипләйду; - Ләпбук элементлирини атайду.</p> <p>2-тапшурма</p>

Сүрәткә карап макро объектның айрымчилиғини ажритиң.

Жәдвал-5

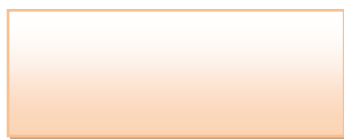
Дескриптор: Билим алғучи

- жансиз объектни ениклайду;
- жанлик объектни ениклайду;
- сунъий объектни ениклайду;

Бөлүм «Каинат. Йәр. Адәм»

Мавзу:	Йәр тоғрисида умумий мәлуматлар
Оқутуш мәхсити:	6.2.2.1 Йәр шаридики тәкшүрүлидиған жәриянлар билән һадисиләрни чүшәндүриду;
Баһалаш критерийлири:	Жәриянлар билән һадисиләрни ажритиду;
Ойлаш иқтидариниң дәрижиси:	Қоллиниш
	<p>1-тапшурма Географиялик һадисиләр билән типлирини топлап, сизмини толдуруң.</p> <p><i>1-сизма</i> А).</p>

В) Ички вә сиртки жәриянға мисал кәлтүрүң.

Дескриптор: Билим алғучи

- Географиялик һадисиләрниң типини топлап, сизмини язиду;

Ички вә сиртки жәриянларға мисал кәлтүриду.

2-тапшурма

Географиялик һадисиләрниң сизмисини толдуруң:

2-сизма

Дескриптор: Билим алғучи

- географиялик һадисиләрни ениқлап язиду;

Бөлүм «Өлкә тонуш вә сәясий география асаслири»

Мавзу :	Өлкә тонуш сәясий типологияси
Оқуш мәхсити:	7.6.1.1 Қазақстанлиқ компонентни қошумчә тәминләш арқилиқ, мәмликәтләрни географиялик орниға бағлинишлиқ топлаштуриду;
Баһалаш критерийлири:	географиялик орниға бағлинишлиқ экәнлигини ениқлайду;
Ойлаш иқтидариниң дәрижиси:	Қоллиниш
	<p>1-тапшурма Дунияйүзиниң физикилик хәритисини пайдилинип, берилгән мәмликәтләрни географиялик орниға бағлиқ орунлаштуруң:</p> <p>Қазақстан, Россия, Һиндстан, АҚШ, Улукбритания,</p>

Малайзия, Йеңи Зеландия, Италия, Испания, Япония, Хитай, Куба, Польша, Филиппин, Канада, Афғанстан, Моңғолия, Боливия

А.Йеримарал _____

В. Аралдики _____

С.Топаралдики _____

Д. Қуруқлуқтики _____

Е. Деңиз

яқисидики _____

Дескриптор: Билим алғучи

- Берилгән мәмликәтләрнің ичидин йерим аралдики мәмликәтләрни ениқлайду;

Берилгән мәмликәтләрнің ичидин аралда орунлашқан мәмликәтләрни ениқлайду;

- Берилгән мәмликәтләр ичидин топаралда орунлашқан мәмликәтләрни ениқлайду;

- Берилгән мәмликәтләрнің ичидин қуруқлуқтики мәмликәтлирини ениқлайду;

- Берилгән мәмликәтләрнің ичидин деңиз яқисидики мәмликәтләрни ениқлайду;

2-тапшурма

Қазақстанға чегаридаш мәмликәтләрни ениқлап, деңизға чиқалайдиған, деңизға чиқалмайдиған мәмликәтләрни топлаң, сүритини хәритигә чүшириң:

Дескриптор: Билим алғучи

- Қазақстанға чегаридаш мәмликәтлерини ениқлайду;
- Қазақстанға чегаридаш мәмликәтләрниң ичидин деңизға чиқидиған мәмликәтләрни ениқлайду;
- Қазақстанға чегаридаш мәмликәтләрниң ичидин деңизға чиқалмайдиған мәмликәтләрни ениқлайду;
- Қазақстанға чегаридаш мәмликәтләрниң сүритини хәритигә чүшириду;

11. Физика пәни бойичә шәкилләндүргүчи баһалаш тапшурмилири
«Физика-тәбиәт тоғрисидаки пән» бөлүми

Оқуш мәхсити: 7.1.1.1 Физикилик һадисиләрниң мисаллирини кәлтүрүш;

Ойлаш иқтидариниң дәрижиси: Қоллиниш

Баһалаш критерийлири: *Билим алғучи*

- Физикилик һадисиләрниң түрлиригә мисаллар кәлтүриду;

1-тапшурма

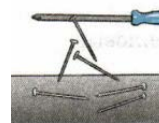
Мувапиқлаштурушни орунлаң: ейтилған һадисиләрниң қайсиси механикилик, электрлик, магнитлик, тавушлук, йоруклук һадисилиригә ятқузушқа болиду?

Үстэлдин чинэ чүшүп,
суниду.

йоруклук

Магнитланган буруғучи
миқларни өзигэ тартиду.

тавушлук

Тез ярдэм машиниси
сигнал бериду.

электрлик

Ямғур якқанда чакмак
чаққанлиғи көрүниду.

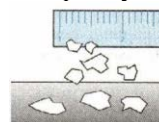
магнитлик

Әтияз пәслидә кочиларда
кар еришкәбашлайду.

йоруклук

Рәхт үстигә угитилган
кәғәз қийиндилерини
пластмас сизгуч өзигэ
тартиду.

механикилик

Дескрипторлар: Билим алғучи

- механикилик һадисиләрни ажритип алиду;
- электр һадисилерини ажритип алиду;
  - магнитлик һадисиләрни ажритип алиду;
  - йеқилғу һадисилерини ажритип алиду;
  - табушлук һадисиләрни ажритип алиду;

Бөлүм: «Тәбиәтни өзләштүрүшниң илмий усули»

Оқуш мәхсити:

7.1.1.2 тәбиәт қанунлириниң өзләштүрүш
усуллирини ажритип көрситиш.

Ойлаш иқтидариниң дәрижиси: Қоллиниш

Баһалаш критерийлири: Билим алғучи

- Тәбиәт қанунлириниң илмий усулларини
ениқлайду;

1-тапшурма

Әтигәнлиги чим үстидә шәбнәм тамчилири көрүнди. Силиқланған металл қачилириниң үстидә шәбнәм тамчилири тепилди. Қандақ һаләттә шәбнәм һадисиси әмәлий усул билән назарәткә елинған?

Дескриптор: Билим алғучи

- Тәжрибә жүргүзүшниң пәрқини билиду;

Физика пәни бойичә шәкилләндүргүчи баһалаш тапшурмилири

Бөлүм « Хәлиқаралиқ бирликләр системиси (СИ)»

Оқуш мәхсити: 7.1.2.1 тегишлиқ физикилик миқдарларни өлчәш вә бирликләр системиси (СИ)

Ойлаш иқтидариниң дәрижиси: Қоллиниш

Баһалаш критерийлири: Билим алғучи

- физикилик миқдарлар вә уларниң бирликлирини СИ системисида бәлгүләшни билиду;

1-тапшурма

Бош йәрләргә йезип көрситиң:

9) Узунлуқниң СИ системисидики асасий бирликлири_____

10) Вақитниң СИ системисидики асасий бирликлири_____

11) Еғирлиқниң СИ системисидики асасий бирликлири_____

12) Һәжимниң СИ системисидики асасий бирликлири_____

Дескриптор: Билим алғучи

- Узунлуқниң СИ системисидики асасий бирликлирини язиду;
- Вақитниң СИ системисидики асасий бирликлирини язиду;
- Еғирлиқниң СИ системисидики асасий бирликлирини язиду;
- Һәжимниң СИ системисидики асасий бирликлирини язиду;

Бөлүм «Өлчәш вә һесаплашниң ениқлиғи. Чоң вә кичик санларни йезиш»

Оқуш мәхсити: 7.1.2.3 Узунлуқниң бөлүнидиған өлчәм бирликлири билән һәссилик өлчәм бирликлириниң толук вә қисқичә йезилишини пайдилиниш: микро (μ), милли (m), санти (с), деци (d), кило (k) и мега (M)

Ойлаш иқтидариниң дәрижиси: Қоллиниш

Баһалаш критерийлири:

- Узунлукниң бөлүнидиған өлчәм бирликлири билән һәссилик өлчәм бирликлириниң һесаплашта қоллиниш;

1-тапшурма

Чоң вә кичик рәкәмләрни пайдилиниш арқилиқ Қазақстанниң тағрилирини тәрипләйдиған санлиқ мәлуматларни йезиңлар:

- 9) Хантәһри чоққиси – Қазақстанниң әң чоң мәркизи болуп һесаплиниду. Бу тағниң егизлиги, 7000 метрни өз ичигә алиду _____

- 10) **Бектау-Ата теги Бектау-Ата** — Қазақстандики жира, 70 000 м _____ арилиқта _____ Балқаш шәһириниң шималида, Ақтоғай наһийәсиниң территорияси Қарағанда вилайитигә жайлашқан. Тағлиқ йәр Қазақстанниң чөл далалирини қоршиған, радиуси 5000-7000 _____ м, бираз орманлиқлар билән.

- 11) **Чарин каньони.** «Чарин» узунлуғи 154 000м _____, ениғирақ дәрия бойға орунлашқан. У Алмутиниң шәрқигә орунлашқан, Хитай мәмликидиниң чегарисидин жирақ әмәс. Бу тәбиәт ядикарлиғиниң йеши, чиринда жинислар түзүлүп, 12 000 000 _____ жилни тәшкил қилиду.

- 12) **«Казыгурт» теги.** «Казыгурт» бу тағ чоққисиниң егизлиги в 1768 метрни тәшкил қилиду _____. Бу тағ тизмиси Чимкәнт шәһиридин 40 000 м арилиқта, Таллас Алатеги вадисиға орунлашқан.

Дескриптор: Билим алғучи

- узунлукниң бөлүнидиған өлчәм бирликлири билән һәссилик өлчәм бирликлириниң _____ толук вә қисқичә йезилишини пайдилиниш арқилиқ йөткәйду;

**Бөлүм «Әмәлий иш № 1.
«Физиикилик миқдарларни өлчәш»**

Оқуш махсити:

7.1.3.1 узунлукни өлчөш, шәкилниң һәжими, температура вә вақит;
Өлчәшниң нәтижилирини хатасини һесапқа елиш арқилиқ йезиш.

Ойлаш иқтидариниң дәрижиси: Қоллиниш

Баһалаш критерийлири: Билим алғучи

- Ишләп чиқиришта СИ системисидики мәләматларни өлчәш вә йезиш;
- Әсвапларниң хаталиғини ениқлайду.

1-тапшурма Сүрәттә 2 секундомер тәсвирләнгән:

а) секундомерниң бөлүнүш нәрқини ениқлап йезиң;

б) қайси вақитта (хатани һесапқа алған һалда) уларниң һәрбири көрсилитиду?

а) _____

б) _____

а) _____

б) _____

Нәтижә:

Дескриптор:

Билим алғучи

- 1 секундомерниң бөлүнүш нәрқини бәлгүләйду;
- 2 секундомерниң бөлүнүш нәрқини бәлгүләйду;
- 1 секундомерниң көрситишини алиду;
- 2 секундомерниң көрситишини алиду;
- хатани һесапқа алған һалда өлчәш нәтижисини язиду;
- хуласә чиқириду.

**Бөлүм «Эмэлий иш № 2.
“Кичик жисимлар һәжimini ениқлаш”**

Оқуш мәхсити:

7.1.3.2 Кичик жисимлар һәжimini қатар
узули арқилиқ ениқлайду

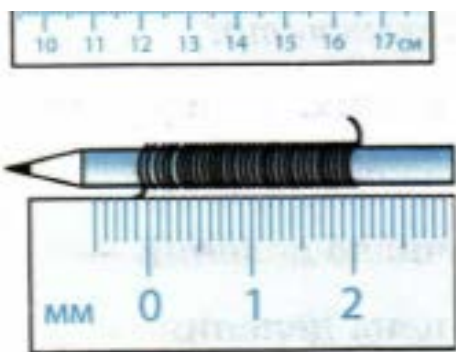
Ойлаш иқтидариниң дәрижиси:

Қоллиниш

Баһалаш критерийлири:

- Кичик жисимлар һәжimini ениқлайду;

1-тапшурма Симниң диаметрини тепиш үчүн, уни мәккәп кериндашқа орап (см сүрәт), диаметрини ениқлайду, 25 сим ораминиң арилиғи 20 мм. Симниң диаметри нәччә?

Дескриптор:

Билим алғучи

- кичик жисимлар өлчәмлирини ениқлаш формулисини язиду;
- симниң диаметрини ениқлайду;

2-тапшурма Миллиметрлик бөләклири бар сизғучниң ярдими билән 5 тәңгә вә 10 тәңгә тийинниң диаметрини өлчәң. Қайси тийинниң диаметри нәччигә чоң?

5 тәңгә

10 тәңгә

Нәтижә:

Дескриптор: Билим алғучи
- 1 тийин диаметрини өлчәйду;
- 2 тийин диаметрини өлчәйду;
- диаметрлирини селиштуриду;
- нәтижә чиқириду;

Алмута шәһири А.Розибәкиев наmidики №153-мәктәп –гимназияниң физика пәни муәллими Махпирова Рано Таировна вә Зунунова Наилә Заиржановнаниң иш тәжрибисидин

**Шәкилләндүргүчи баһалаш, 9-синип
Физика**

Бап 9.2А Динамика асаслири

Мавзу «Пүткүл аләмлик тартилиш қануни»

Оқуш мәхсәтлири:	9.2.2.6 Пүткүл аләмлик тартилиш қанунини йезиш вә уни һесап чиқиришта қоллиниш;
Баһалаш критерийлири:	Пүткүл аләмлик тартилиш қанунини йезиш вә уни һесап чиқиришта қоллиниду;
Ойлаш қабилыйәтлирининң дәрижиси:	Қоллиниш

1-тапшурма

Массисили $7,35 \cdot 10^{22}$ кг вә $5,98 \cdot 10^{24}$ кг болған Ай билән Йәрниңоттураарилиғи $3,84 \cdot 10^8$ м. Улар бир-биригә қандақ күч билән тартилиду.

Дескриптор

- Пүткүл аләмлик тартилиш қанунини тәрипләйду;
- Математикилик йезилишини язиду;
- Ай билән Йәрниң тартилиш күчини һесаплайду;

2-тапшурма

0,1 м арилиқта ятқан массилирибирхиликки шар бир-биригә $6,67 \cdot 10^{-15}$ Н күч билән тартилиду. Шарларниң массиси қанчә?

Дескриптор

- Пүткүл аләмлик тартилиш қанунини тәрипләйду;
- Формулидин массиларниң формулисини чиқириду;
- Шарларниң массисини һесаплайду;

Бап 9.1А Кинематика асаслири
Мавзу: «Мәркәзгә тарткучиш тикләш»

Оқуш мәхсәтлири:	9.2.1.15 Мәркәзгә интилиш иштикләш формулисини һесап чиқиришта қоллиниш;
Баһалаш критерийлири:	Мәркәзгә интилиш иштикләш формулисини һесап чиқиришта қоллиниду;
Ойлаш қабилйәтлириниң дәрижиси:	Қоллиниш

1-тапшурма

Радиуси 40 м чәмбәр бойи билән 2,5 м/с² иштикләш билән қозғилип келиватқан жисимниң сизиклик илдамлиғи қанчә?

Дискриптор:

- Мәркәзгә интилиш иштикләш формулисини язиду;
- Сизиклик илдамликниң формулисини чиқириду;
- Сизиклик илдамликниң мәнасини һесаплайду;

2-тапшурма

«Нива» комбайниниң диаметри 600 мм болған ашлиқ тепидиған барабаниниң айлиниш периоды 0,046 сек-қа тәң. Барабаниниң ултиңида ятқан чекитләрниң илдамлиғини вә уларниң мәргәзгә интилғучи иштиклишини тепиңлар.

Дискриптор:

- Мәркәзгә интилиш иштикләш формулисини язиду;
- Сизиклик илдамликниң формулисини язиду;
- Мәргәзгә интилғучи иштиклишини һесаплайду;

Бап: Атом қурулуши. Атом һадисилири.
Мавзу: «Йоруқ квантлири тоғрилиқ Планк гипотезиси»

Оқуш мәхсәтлири:	9.6.1.2 Планк формулисини һесап чиқиришта қоллиниш;
Баһалаш критерийлири:	Планк формулисини қоллинип, һесап чиқириду;
Ойлаш қабилйәтлириниң дәрижиси:	Қоллиниш

1-тапшурма

Азот атомлирини ионлашүчүн 14,53 эВ энергия зөрүрдур. Ионлинишни пәйдақилидиған шола чиқиришниң долқун узунлуғини тепиңлар.

Дискриптор:

- Планк формулисини йезиш;

- Планк формулисидин долқун узунлуғиниң формулисини түрлөндүрүш;
- Долқун узунлуғиниң мәнасини ҳесаплаш;

2-тапшурма

Барий оксидиға тәврениш чапсанлиғи 1ПГц болған йорук шолитарни цинкқа чүшәргәндә, уларниң айрилип чиққан электронларниң максимал кинетикилик энергияси қандақ?

Дискриптор:

- Планк формулисини йезиш;
- Электронларниң максимал кинетикилик энергиясини ҳесаплаш;

Шәкиллөндүргүчи баһалаш, 7-синип
Бап: «Жисимларниң өз ара тәсирлишиши»
Мавзу «Әвришимлик күчи. Гук қануни»

Оқуш мәхсәтлири:	7.2.2.5 Гук формулисини қоллинип әвришимлик күчини ҳесаплаш;
Баһалаш критерийлири:	Гук формулисини қоллинип әвришимлик күчини ҳесаплайду;
Ойлаш қабилйәтлириниң дәрижиси:	Қоллиниш

1-тапшурма

Қаттиқлиғи 100 кН/м болған симни 1 мм-ға созуш үчүн, учлириға қандақ күчни чүшириш керәк?

Дискриптор:

- Гук формулисини язиду;
- Күчниң мәнасини ҳесаплайду;

2-тапшурма

Икки бала резина шнурниң учлириғадин амометрларни бәкитип, уни созуп тартиду. Резина шнур 2 см-ға узарған чағда динамометрларниң һәрбири 20 Н күч көрсәтти. Резина шнурниң қаттиқлиғи қандақ? Резина шнурни 6 см созғанда динамометрлар немини көрситиду?

Дискриптор:

- Гук формулисини язиду;
- Қаттиқлик формулисини түрлөндүриду;
- Резина шнурниң қаттиқлиғини ҳесаплайду;
- Динамометр мәнасини ениқлайду;

Бап: «Энергия»
Мавзу «Кинетикилик энергия. Потенциаллик энергия»

Оқуш мэхсэтлири:	7.2.3.2 механикилик энергияниң 2 түриниң айримисини билиш; 7.2.3.3 кинетикалик энергияниң формулисини һесап чиқарғанда қоллиниш;
Баһалаш критерийлири:	Кинетикалик энергия билән потенциаллик энергияниң формулисини һесап чиқаришта қоллиниду;
Ойлаш қабилиятлириниң дәрижиси:	Қоллиниш

1-тапшурма

Әгәр «Союз» сериялик космос кораблиниң массиси 6,6 т болуп, бу корабль орбитада 7,8 км/сек илдамлик билән һәрикәтләнгәндә униң кинетикалик энергияси қандақ болиду?

Дискриптор:

- СанларниХБ системисиға кәлтүриду;
- Кинетикалик энергияниң формулисини язиду;
- Кинетикалик энергия мәнәсини һесаплайду;

2-тапшурма

Қандақ егизликтә массиси 2 т болған жүкниң потенциаллик энергияси 10 кДж-ға тәң болиду?

Дискриптор:

- Санларни ХБ системисиға кәлтүриду;
- Потенциаллик энергияниң формулисидин егизликниң формулисини түрләндрүриду;
- Егизликниң мәнәсини ениқлайду;

Бап «Бесим»

Мавзу «Қаттиқ жисимларда бесимниң берилиши»

Оқуш мэхсэтлири:	7.3.1.2 қаттиқ жисим чүширидиған бесимни һесаплашни үгинисиләр;
Баһалаш критерийлири:	Бесимниһесаплапчиқаришнибилиду;
Ойлаш қабилиятлириниң дәрижиси:	Қоллиниш

1-тапшурма

Мәйдани $0,5 \text{ мм}^2$ миқниң учи 10^8 Па бесим чүшириш үчүн уни қандақ күч билән уруш керәк?

Дискриптор

- СанларниХБ системисиға кәлтүриду;

- Бесим күчинің формулисини язиду;
- Бесим күчинің мәнасини ҳесаплайду;

2-тапшурма

Һәрә өз нәштирини адәм терисигә санчиғанда қандақ бесим чүшириду, әгәр униң нәштириниң мәйдани $3 \cdot 10^{-12} \text{ см}^2$, санчиш күчи 9 мкН болса?

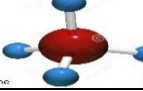
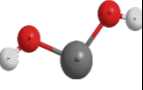
Дискриптор:

- Санларни ХБ системисиға кәлтүриду;
- Бесим формулисини язиду;
- Бесим мәнасини ҳесаплайду;

12. Химия пәни бойичә шәкилләндүргүчи баһалаш тапшурмилири

7-синип

1)

Оқуш мәхсити:	7.1.2.16 –химиялик қошулушниң формулиси бойичә селиштурмилиқ молекулилик/ формулилик массисини ҳесаплаш.				
Ойлаш иқтидарлириниң дәрижиси:	Билиш, Чүшиниш, Қоллиниш				
Баһалаш критерийи:	Химиялик қошулушниң молекулилик массисини ениқлайду.				
Тапшурма:	Маддиниң молекулилик модели арқилиқ селиштурма молекулилик массисини ҳесаплаң.				
	№	Затниң нами	Молекул илиқ модели	Химия лик формул иси	Селиштур милиқ молекулил иқ массиси
	1	кислоро д			
	2	су			
	3	метан			
	4	мис гидрокс иди		Cu(OH) 2	

Баһалаш критерийи:	Дескриптор:				
Химиялик қошулушның молекулилик массисини ениқлайду.	1. Химиялик формулисини кураштуриду; 2. Сүрәтләргә карап нәрсиләрның селиштурма молекулилик массилириниһесаплайду;				

2)

Оқушмәхсити:	7.1.2.16 –химиялик қошулушның формулиси бойичә селиштурмилик молекулилик/ формулилик массисини һесаплиши;
Ойлаш иқтидарлириниң дәрижиси:	Билиш, Чүшиниш, Қоллиниш
Баһалаш критерийи:	Химиялик қошулушның молекулилик массисини ениқлайду.
Тапшурма:	<p>I топ: Мундақ маддиларның: а) углерод (IV) оксидиниң CO_2; ә) водород сульфиди H_2S селиштурмилик молекулилик массисини тепиңлар. Мурәккәп маддиларның молекулисидики элементларның маССИЛИК қатнашлирини һесаплиши;</p> <p>II топ: Мундақ маддиларның: а) аммиакниң NH_3; ә) алюминий гидроксидиниң $\text{Al}(\text{OH})_3$ селиштурма молекулилик массисини тепиңлар. Мурәккәп маддиларның молекулисидики элементларның маССИЛИК нисбәтлирини һесаплаш.</p> <p>III топ: Мундақ маддиларның: а) метанниң CH_4; ә) гуңгут кислотасиниң H_2SO_4 селиштурма молекулилик массисини тепиңлар. Мурәккәп маддиларның молекулисидики элементларның маССИЛИК қатнишишини һесаплиши.</p> <p>IV топ: Мундақ маддиларның: а) водород хлориди (туз кислотаси) HCl; ә) фосфор кислотасиниң H_3PO_4 селиштурма молекулилик массисини тепиңлар. Мурәккәп маддиларның молекулисидики элементларның маССИЛИК қатнишишини һесаплаш.</p>
Баһалаш критерийлири:	Дескриптор:
Химиялик қошулушның молекулилик	1. Мадиниң формулиси бойичә селиштурмилик «молекулилик» массисини тапиду. 2. Мурәккәп маддиларның молекулисидики

массисини ениклайду.	элементларниң массилиқ қатнашлирини ҳесаплайду.
----------------------	---

3)

Бөлүм/ мавзу	Металларниң кислота еритмилири билән тәсирлишиши.																										
Оқуш мәхсити:	8.2.4.4-кислота еритмилири билән һәр түрлүк металларниң реакциялирини тәтқиқ қилиду; 8.2.4.5 - металларниң кислоталар билән һәрикәтлинишиниң реакция тәңлимилирини кураштуриду;																										
Баһалаш критерийлири:	- кислота еритмилири билән һәр түрлүк металларниң реакциялирини тәтқиқи қилиду; - металларниң кислоталар билән һәрикәтлинишиниң реакция тәңлимилирини кураштуриду; -металларниң паал қатарини қоллинип, орун бәсиш реакциялириниң жүрүш мүмкинчилигини молжалайду.																										
Ойлаш иқтидарлириниң дәрижиси:	Қоллиниш																										
Тапшурма:	<p><i>Жәдвал билән иш.</i></p> <p>Металларниң химиялик паал қатарини пайдилинип, қандақ реакцияләрниң маңидиғанлиғини ениклап, реакция тәңлимилирини йезинлар:</p> <table border="1" data-bbox="335 1182 1332 1496"> <thead> <tr> <th>Метал</th> <th>Кислота</th> <th>Реакцияниң тәңлимиси</th> <th>Реакцияниң бәлгүси</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Al</td> <td>HCl</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Zn</td> <td>H₂SO₄</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Ag</td> <td>H₂CO₃</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Mg</td> <td>HCl</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Hg</td> <td>H₂SO₄</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>			Метал	Кислота	Реакцияниң тәңлимиси	Реакцияниң бәлгүси	Al	HCl			Zn	H ₂ SO ₄			Ag	H ₂ CO ₃			Mg	HCl			Hg	H ₂ SO ₄		
Метал	Кислота	Реакцияниң тәңлимиси	Реакцияниң бәлгүси																								
Al	HCl																										
Zn	H ₂ SO ₄																										
Ag	H ₂ CO ₃																										
Mg	HCl																										
Hg	H ₂ SO ₄																										
Дескриптор:	- Металларниң паалийәтчанлиғиға қарап, кислота билән тәсирлишишини билиду; - Реакция тәңлимисини аяқлаштуруп, тәңләштүриду.																										

4) Бөлүм/ мавзу	Металларниң кислота еритмилири билән тәсирлишиши.
Оқуш мәхсити:	8.2.4.4-кислота еритмилири билән һәр түрлүк металларниң реакциялирини тәқиқ қилиш; 8.2.4.5 -металларниң кислоталар билән тәсирлишишиниң реакция тәңлимилирини кураштуруш;
Баһалаш критерийли	- кислота еритмилири билән һәр түрлүк металларниң реакциялирини тәтқиқ қилиду;

ри:	- металлларниң кислоталар билән тәсирлишишиниң реакция тәңлимилирини қураштуриду; -металлларниң паал қатарини қоллинип, орун бесиш реакциялириниң жүрүш мүмкинчилигин молжалайду.
Ойлаш иқтидариниң дәрижиси:	Қоллиниш
Тапшурма:	Тапшурма (Өз алдиға иш) Төвәндә кәлтүрүлгән сөзләрни таллап елиңдә, металл билән кислотаниң тәсирлишиши, мүмкин болидиған химиялик реакция тәңлимилирини йезиң. 1. _____ + _____ → _____ + _____ 2. _____ + _____ → _____ + _____ 3. _____ + _____ → _____ + _____ <i>A. Водород , калий хлориди, туз кислотаси, калий</i> <i>B. Алюминий сульфати, водород, алюминий, гуңгут кислотаси</i> <i>D.Sulfuric Acid, sodium , hydrogen Gas,sodium Sulfate</i>
Дескриптор:	- тәсирлишидиған металл билән кислотани таллайду; - реакция мәһсулатлирини дурус ениқлайду; - металл вә кислота қалдуклири валентлиқлирини ениқлайду; - кислота, туз формулисини қураштуриду; - реакцияни коэффициентлар қоюш арқилиқ тәңләштүриду.

8-синип

Бөлүм 8. 1А Атомдики электронларниң һәрикити

Оқуш мәхсити: атомдики электронлар ядродин энергетикалик балдақниң өсүш рети бойичә тарилидиғанлиғини чүшиниду.

Баһалаш критерийлири:

Билим алғучи

- Энергетикалик балдақ бойичә электронларниң тарилишини чүшәндүриду.

Ойлаш иқтидариниң дәрижиси:

Қоллиниш

1- тапшурма Атомниң һәрбир энергетикалик балдиғида электрон сани максимал болуши мүмкин.

а) Электрон санини һесаплайдиған формилини йезиң _____.

б) Сүрәттә қандақ элементниң электронлуқ қурулуми көрситилгән, $1s^2 2s^2 2p^2$

с) 1 а тапшурмисидики формулини пайдилинип олтирип жәдвәлни толдуруң:

Энергетикалик балдақ	Максимал электрон сани	Мәсилән
----------------------	------------------------	---------

1	2	Ne
	18	

Дескриптор: Билим алғучи

- электрон санин һесаплайдыған формулин и язиду;
- электронлик қурулуми бойичә элементни ениқлайду;
- энергетиклик балдақни ениқлайду;
- энергетиклик балдақтики максимал электрон санин ениқлайду;
- мисал кәлтүриду.

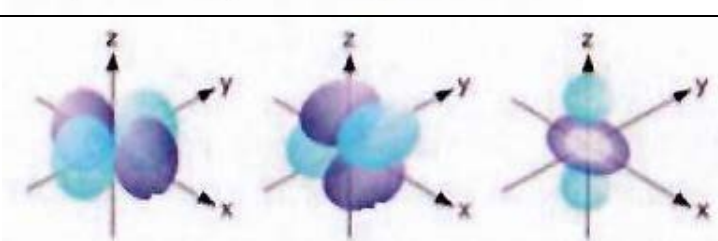
2-тапшурма. Жәдвални толдуруң:

Атом	Атом номери	Массиси	Протон сани	Нейтрон сани	Электрон сани
K	19		19		
Be				5	4
Ar	18	40			
Fe		56			26

Дескриптор: Билим алғучи

- элементниң периодлуқ жәдвәлдики орни, массисини ениқлайду;
- протон, нейтрон, электрон санин ениқлайду;

3-тапшурма s, p, d, f – электрондарни булут шәкиллири билән маслаштур:

S	4	
P	2	
D	1	
f	3	

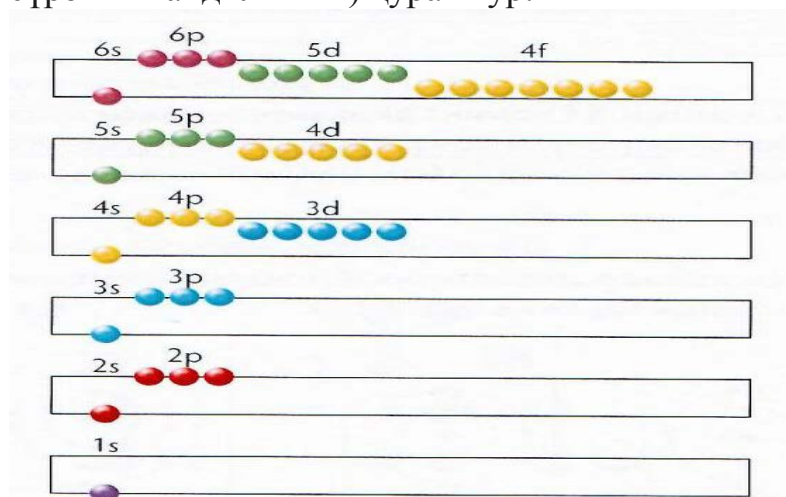
Дескриптор: Билим алғучи

- балдақчә шәкиллирини ениқлайду;
- сүрәт билән маслаштуруиду;

Қоллиниш

1-тапшурма Бәлгүсиз металлниң 20 электрони бар. Мошу элементниң электронлирини энергетиклик балдақларға орунлаштур. Электронлуқ

конфигурациясыни вэ электронлуқ-графикалик формулисини (берилгэн рэнлик сүрэтни пайдилинип) кураштур.

Дескриптор: Билим алғучи

- электрон сани арқилиқ ениқлайду;
- электронларни энергетикалик балдаққа орунлаштуриду;
- электронлуқ конфигурация, электронлуқ-графикалик формулисини кураштуриду

2-тапшурма: жәдвәлдики бош орунларни толдур. Реактивлиғи (реакциягә чүшүш қабилити) әң аз элементни таңлап көрситиң:

Химиялик элемент бәлгүси	Электронлуқ формулиси	Электронлуқ-графикалик формулиси									
Na											
	$1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6$										
B											
		$1s^2$ $2s^2$ $2p^6$ $3s^2$ $3p^2$ <table border="1" style="display: inline-table; vertical-align: middle;"> <tr> <td>↑↓</td><td>↑↓</td><td>↑↓</td><td>↑↓</td><td>↑↓</td><td>↑↓</td><td>↑</td><td>↑</td><td></td> </tr> </table>	↑↓	↑↓	↑↓	↑↓	↑↓	↑↓	↑	↑	
↑↓	↑↓	↑↓	↑↓	↑↓	↑↓	↑	↑				

Дескриптор: Билим алғучи

- электронлуқ формулисини түзиду;
- электронлуқ-графикалик формулисини түзиду;

Жуқури дәрижидики иқтидари.

1-тапшурма Сиртки энергетикалик дәрижисидә сәккиз электрон болидиған атом яки ионларни бош чакмақниң ичигә йезиң:

Mg^{+2} , O , Ar , P , Li^{+1} , S^{-2} , Cl^{-1} , Al^{+3} , K , Ca^{+2} , P^{-3} , Na^{+1} , P^{+5} , F , Ne , H^{+1}

	Сиртки энергетикалик дәрижидики сәккиз электрони бар
Атом/ион	

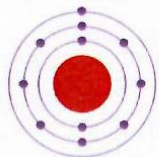
Дескриптор: Билим алғучи

-энергетикалык дэрижиси толган атом, ионларни ениклайду;

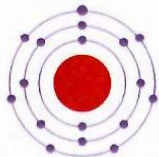
2-тапшурма Сүрэттики қайси элементниң электронлириниң энергетикалык дэрижилири бойичэ тарилиш орунлишиши көрситилгэн?

1-сүрэт _____

2-сүрэт _____

1-сүрэт

2-сүрэт

Дескриптор: Билим алғучи

- электронларни энергетикалык дэрижэ бойичэ орунлаштуриду;

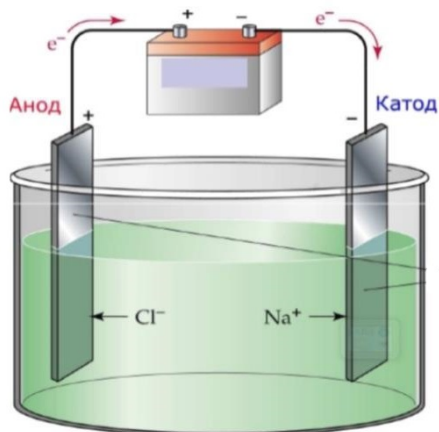
- элементни ениклайду;

9 - синип

Бөлүм/ Мавзу	9.1А Электродитлик диссоциация. Электродитлик диссоциациялиниш нээрийэси.
Оқуш махсити:	9.4.1.3 – электродитлик диссоциация нээрийэсиниң асасий қайдилерини билиш; 9.4.1.4 – ионлуқ вэ ковалентлик полюсиниң бағлиниши бар маддиларниң электродитлик диссоциациялиниш механизмини чүшөндүрүш;
Баһалаш критерийлири:	- Электродитлик диссоциация нээрийэсиниң асасий қайдилерини тэриплэйдү; - Электродитлик диссоциациялиниш механизмини язиду;
Ойлаш иқтидариниң дэрижиси:	Қоллиниш

Тапшурма:

Берилгэн сүрөткэ лайиқ электродитлик диссоциация нээрийэсиниң асасий қайдилерини йезиң:

_____

_____

_____

_____

_____

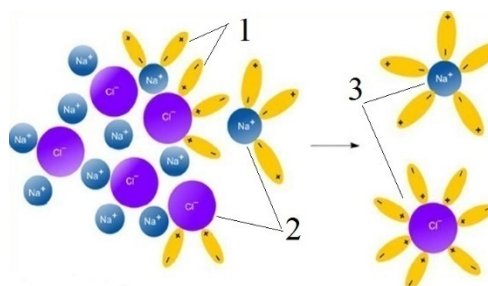
_____

_____

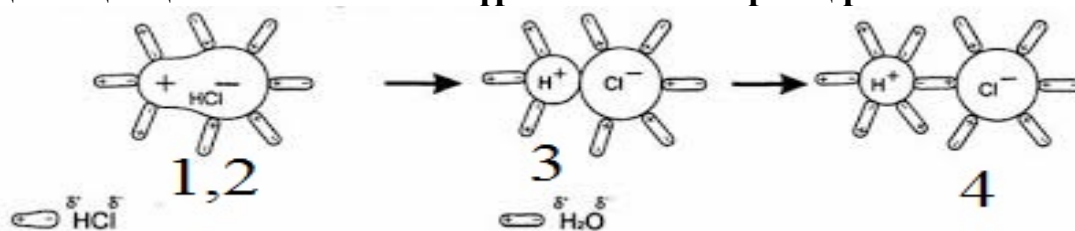
_____

2.а. Ионлуқ бағлинишниң түрлири бар маддиларниң диссоциация механизмини сүрәттики санларни рети билән йезиң:

- 1.
- 2.
- 3.

2.в. Ковалентлиқ полюсни бағлиниш түри бар маддиларниң диссоциация механизмини сүрәттики санларниң рети билән йезиң:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

Дескриптор: Билим алғучи

- Электролитлиқ диссоциация нәзәрийәсиниң асасий қайдиларини тәрипләйду;
- Электролитлиқ диссоциациялиниш механизмини язиду;

жаваплири: Электролитлиқ диссоциация нәзәрийәсиниң асасий қайдиларини:

- Маддилар суда ериғанда ижабий вә сәлбий ионларға парчилиниду.
- Диссоциация сәвәви- маддиларниң гидратациялиниши. Электр чиреғи яниду.
- Электр токиниң тәсиридин ионлар катод билән анодқа йөнилиду.
- Диссоциация ташқи жәриян. Экси реакция ассоциация дәп атилиду.
- Электролитлар һәр түрлүк миқдарда диссоциациялиниду (α).
- Электролит еритмилириниң химиялик хусусийәтлири униңдики ионларниң тәбиити билән ениқлиниду.

- Элемент атоми билэн униң иониниң хусусийәтлири һәрхил болиду.

2.а. Ионлиқ бағлиниш түри бар маддиларниң диссоциация механизми:

1. Кристалл әтрапида полярлиқ су молекулириниң йөнилиши.
2. Натрий хлоридиниң диссоциацияси. $\text{NaCl} = \text{Na}^+ + \text{Cl}^-$
3. Гидратациялиниш – Na^+ , Cl^- ионлириниң су молекулири билэн қоршилиду.

2.в. Ковалентлиқ полюстики бағлиниш түри бар маддиларниң диссоциация механизми:

- 1.2. Туз кислотаси молекулисиниң әтрапиға полярлиқ су молекулириниң йөнилиши. Ковалентлиқ полюслиқ бағлинишниң ионлуқ түргә өзгириши.
3. Туз кислотасиниң диссоциацияси. $\text{HCl} = \text{H}^+ + \text{Cl}^-$
4. Гидратациялиниш – H^+ , Cl^- ионлириниң су молекулири билэн қоршилиши.

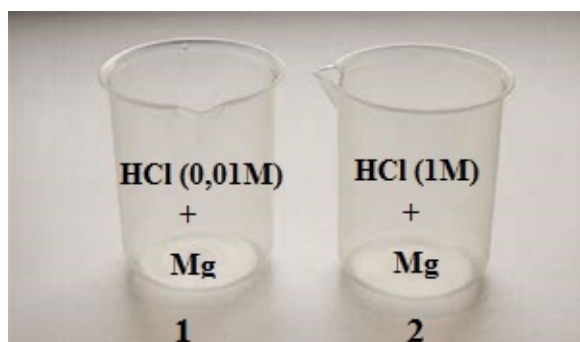
Бөлүм/ Мавзу	9.1С Химиялик реакция илдамлиғи. Химиялик реакцияләр илдамлиғиға тәсир қилидиған факторлар. № 6 лабораториялик тәжрибә «Реакция илдамлиғиға температура, концентрация билэн бөләкләр өлчиминиң тәсири»
Оқуш мәхсити:	9.3.2.2 -реакция илдамлиғиға тәсир қилидиған факторларни ениқлаш вә уни бөләкләрниң кинетикалик нәзәрийәси турғусидин чүшәндүрүш;
Баһалаш критерийи:	- реакция илдамлиғиға тәсир қилидиған факторларни ениқлайду; - реакция илдамлиғини бөләкләрниң кинетикалик нәзәрийәси турғусидин тәрипләйду;
Ойлаш иқтидариниң дәрижиси:	Қоллиниш

Тапшурма:

Магнийниң һәр түрлүк концентрациядики туз кислотаси билэн тәсирлинишини видеофильмдин реакция илдамлиғиға концентрацияниң тәсирини назарәт қилиш арқилиқ, төвәндики реакцияләрниң жүрүш һалитини чүшәндүрүң.

Берилгән сүрәттики стаканларниң қайси бөлигидә реакция илдам жүриду.?

Сәвәви:

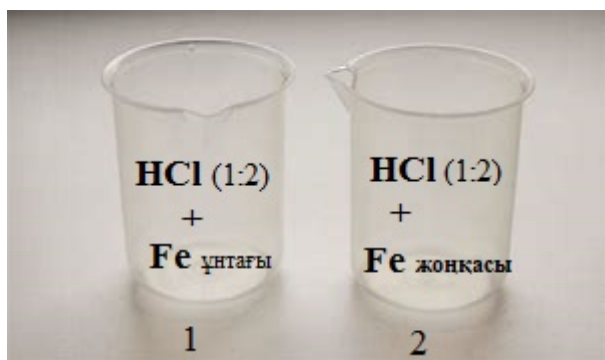

Биринчи стаканга азирақ төмүр угиғини, иккинчисигиму дәл шундақ мөлчөрдө төмүр хәшәклирини селип, икки стаканғиму 2 мл хлор водород кислотасини (1:2) қуюңлар. Немини байқидиңлар?

Дескриптор. *Билим алғучи*

- реакция илдамлығыға тәсир қилидиған факторларни ениклайду;
- реакция илдамлығыни бөләкләрнің кинетикалық нәзәрийәси турғусидин тәрипләп язиду.

Алмута шәһири А.Розибәқиев наmidики №153-мәктәп-гимназияның химия пәни муәллими Мирзалимова Муқәддәс Юлдашевнаниң иш тәжрибисидин

8-синип

Бөлүм

Оқуш мәхсити

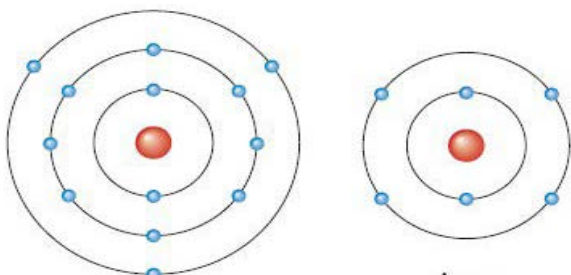
Баһалаш критерийи

8.1А Атомдики электронларнинг һәрикити

8.1.3.1 Атомда электронлар ядродин арилиғи өскәнсири энергетикалық балдақлири бойичә тарилидиғанлығыни чүшиниш

Билим алғучи

- Атомда электронларнинг тарилиши бойичә химиялик элементларни ениклайду

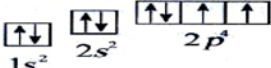

Сүрәттә қайсу элементнің электронлириниң тарилиши берилгән?

Дескриптор -Энергетикалық балдақта электронларның тарилиши бойичә элементни ениқлайду

Оқуш мәхсити

8.1.3.4 Дәсләпки 20 химиялик элементнің электронлуқ конфигурациясиниң вә электронлуқ – графикалик формулирини йезишни билиду

Химиялык элемент таңбасы	Электрондык формуласы	Электронды – графикалык формуласы
P		
	$1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^2$	
		
Ca		
	$1s^2 2s^2 2p^6$	

Дескриптор

- химиялик элемент бәлгүси бойичә электронлуқ формулисини язиду
- химиялик элемент бәлгүси бойичә графикалик формулисини язиду
- электронлуқ формулиси бойичә элементни ениқлайду
- графикалик формула асасида элементни ениқлап, электронлуқ формулисини язиду

Оқуш мәхсити

8.1.3.5 Атомлар электронларни қобул қилип яки йоқитип елишидин вә мошуниң нәтижесидә ионлар түзүлидиғанлиғини чүшиниш

X элементиниң атомида 16 нейтрон вә 15 протон бар.

Мошу X элементи қандақ сәлбий ион түзәләйду? X элементиниң ионида нәччә электрон бар?

Дескриптор

- протон, нейтрон сани бойичә бәлгүсиз элементни ениқлайду;
- ионни ениқлайду;
- ионниң электрон санини ениқлайду

13. Биология пәни бойичә шәкилләндүргүчи баһалаш тапшурмилири

Бөлүм: Маддиларни тошуш

Мавзуси: «Организмдики маддиларниң тошулуши»

Мошу дәрис арқилиқ эмәлгә ашуридиған оқуш мәхсәтлири:

7.1.3.1 Тирик организмлардики һәзим қилиш маддилар тошушиниң әһмиитини чүшәндүрүш;

7.1.3.2 Өсүмлүкләрдә маддиларниң тошулушини тәминләйдиған әзаларни тонуп билиш;

Баһалаш критерийи:

- Тирик организмдики һәзим қилиш маддиларниң тошулушиниң әһмиитини чүшәндүриду;

- Өсүмлүкләрни маддиларниң тошулушини тәминләйдиған әзалири, әзалар системиси вә уларниң түзүлүшини ениқлайду;

Алдинқи билимни әскә чүшириш вә кәңәйтиш:

Немә сәвәптин .... дәп ойлайсиз?

1. Қандақ ойлайсиз, немә үчүн «маддилар тошулиду»?

2. Маддиниң тошулишиға қандақ мүчиләр системиси ятиду?

3. Тошулидиған маддиларниң қанчә түри бар?

4. Маддиларни һәр топқа бөлүп қараштуруңлар, улар тоғрисида немә билисиләр?

1-тапшурма «Ғәзнә издәш йолида» усули. Дәрислик мәтини билән иш елип бариду. Топ билән тәһлил қилип, тапшурмиларға жавап бериду.

1- топниң тапшурмиси : Өсүмликләр билән жаниварларда һәзим қилиш маддиларниң тошулушиға қатнишидиған қурулумларни атап бериң.

Тирик организмлардики һәзим қилиш маддиларниң тошулушиниң әһмиитини чүшәндүрүң.

Дескриптор:

- өсүмлүкләр билән жаниварларда һәзим қилиш маддиларниң тошулушиға қатнишидиған қурулумларни атайду;

- тирик организмлардики һәзим қилиш маддиларниң тошулушиниң әһмиитини чүшәндүриду.

2 - топниң тапшурмиси: Сүрәттә өсүмлүк ғолиниң вә томуриниң тоғра кесиндиси берилгән.

(а) Томур билән ғолиниң қурулушини көрситидиған сүрәтни ениқлаң.

(б) Сүрәттин түзүлүшиниң намини йезиң.

Дескриптор:

- сүрәттин өсүмлүкниң томури билән ғолиниң тоғра кесиндисини ениқлайду;

- ғол билән томурниң түзүлүшини ейтиду;

3-топниң тапшурмиси

Сүрәттики қурулумниң намини йезиң.

(с) Һәр қурулумниң түзүлүшини атқуридиған хизмити билән бағлаштуруп, тәрипләң.

Қандақ маддилар тошулиду?

Дескриптор:

- ғол билән томур курулумлириниң түзүлүш алаһидилигини атқуридиған хизмити билән бағлаштуруп, тәрипләйду.

Топлар бир-бирини «Үч чавак» усулир арқилиқ баһалайду.

Дәрисниң оттуриси:

2-тапшурма

Йәккә иш

«Түртүп елиш» стратегиясини «Сән биләмсэн?» усули.

Дескриптор:

Билим алғучи

1. Маддилар тошулуши дегән немә?
2. Һайванатларда маддилар тошулуши қандақ әмәлгә ашурулиду?
3. Өсүмлүкләрдә маддилар тошулуши әмәлгә ашурулиду?

3-тапшурма.

1-топ

«Ойлан, жүплән, бөлүш» усули арқилиқ мавзу мәзмунини ачиду.

2-топ

«Блум таксономияси» арқилиқ мавзу мәзмунини тәһлил қилиш арқилиқ соаллар түзиду. (оқуғучилар мавзуниң мәзмунига бағлиқ соаллар түзиду. Соалларниң түрлирини тәвсийә қилимән).

Аддий соаллар;

Ениқлимилик соаллар;

Интерпретациялик (чүшәндүрмә) соаллар;

Ижадий соаллар;

Баһалиғучи соаллар;

Әмәлий соаллар.

3-топ.

Мавзулуқ хуласисигә режә түзүңлар.

Пухта сораш:

- мазмунини чүшинип окуйду, мавзуни ачиду, асасий укумни ениклайду;
- солларга жавап бериду, идеясини тапиду, режә куриду;
- соалларни түзэләйду, фактиларни ейтиду һәм тапиду.

Ойлаш дэрижиси	Баһалаш критерийи	Дескриптор
Қоллиниш	Мавзуниң идеясини ениклайду	Чүшинип окуйду Соаллар түзиду Қурулумидики бирликләр мәнәсини ачиду
Тәһлил	Мавзуни тәһлил қилип, идеясини ачида	Мавзу мазмунини тәһлил қилиду; Қошумчә ресурслар пайдилиниду; Бүгүнки һаят билән бағлаштуриду;

Дәрисниң ахири:

4-тапшурма.(дәрисни пишшиқдаш үчүн)

«Чәмбәргә жиғилиш пәйти» усули

Синип: 8

Мавзу: Тамақлиниш гигиениси. Тамақни һәзим қилиш эвалириниң жуқумлуқ кесәлликлири вә уларниң алдини елиш. Тамақтин оғилинишиниң алдини елиш. Дәсләпки ярдәм иш-чарилири. Ички қурут ағриқлириниң алдини елиш.

Оқуш мәхсити: тамақни һәзим қилиш йоли кесәлликлирини вә тамақтин оғилиниш сәвәплирини ениклаш.

Баһалаш критерийи:

- ✓ тамақлиниш гигиениси қаидилирини билиду;
- ✓ адәм организмидики ички қурутларниң, асқазан-үчәй йоллири кесәлликлириниң қозғиғучилириниң чүшүш сәвәплирини ениклайду;
- ✓ тамақтин оғилиниш сәвәплирини ениклап, униң алдини елиш қаидилирини қоллиниду;

✓ Дескриптор:

- ағриқ қозғиғучт микроорганизмалр һәққидә билиду;
- бактерияләр арқилиқ, вируслар арқилиқ;
- тамақ ичиш қаидилирини билиду;
- ховуплуқ ички ағриқлири тоғрилиқ билиду;

- Ботулизм ағриғиниң пәйда болуш сәвәплирини ениқлайду;
  - оғилиқ моғуларни ажритишни билиду;
  - тамақтин оғиланған пәйттә дәсләпки ярдәм көрситишни билиду..
- 1-топ Тамақ һәзим қилиш әзалириниң жуқумлуқ ағриқлирини тәрипләш.

2-топ: «Дурус тамақлиниш-саламәтликниң кепили» дегәнни қандақ чүшинисиләр?

3-топ: Оғилинишниң алдини елиш үчүн қандақ гигиена қайдилрини сақлаш керәк, йәнә қандақ сүрәтни тәвсийә қилған болар едиңлар?

Дескриптор: Ботулизм, дизентерия, диетология ағриқлириниң пәйда болуш сәвәплирини билиду.

4-тапшурма

Топ билән иш: Мәтин билән иш

«ЖИГСО» усули.

Баһалаш критерийи: Адәм организмиға үчәй курутлириниң. Ашқазан-үчәй йоллири ағриқлирини қозғуғучилириниң чүшүш сәвәплирини ениқлайду.

5-тапшурма

Синип билән тәһлил қилиш:

«Тез соал-жавап» усули

- Қерин вә үчәйниң ховуплуқ ағриқлириға қайсиләр ятиду? (дизентерия, ваба ағриғи, тиришип қелиш) в.б.

- Ағриқниң бәлгүлирини атап берин (тән һараритиниң көтирилиш, қусуш, үчәйниң хизмити бузулуп, ичниң өтүши);

- Ваба кесили таралған йәрдә немә қилиш керәк? (алди билән қолни совун билән жуюш, андин мәхсус дезинфекциялик суюқлуқ билән қолни чайқап, андин таза су билән жуйиду).

- Үчәй-керин ағриқлирини таратқучилар(чивинләр тараканлар);

- Тамақларни қандақ сақлаш керәк (музтонлатқуда, мәхсус қачиларда)

- Үчәй курутлири билән зәхимләнгән һаләттики ағриқ бәлгүлири. (тез һерип қалиду, беши ағрийдү, көңли айнийду, қусуду)

- Тамақ билән оғиланғанда қандақ дәсләпки ярдәм көрситилиду (үчәй-қеринни жуюп тазилаш, униң үчүн 1 стакан иссиқ суға 1 бир чай аш содисини қошуп, яки марганцовка еритмисини ичкүзиду, ичини тазилаш бирнәччә кетим тәқрарлиниши керәк) ичини тазилиғандин кейин ағриқ адәмгә қоюқ чай берип орунға ятқузиду;

- «Тамақ һәзим қилишқа бағлиқ муәмманниң алдини елиш адәмниң өзигә бағлинишлиқ» дегәнни қандақ чүшинисиләр?

- Диетология қандақ илим.(Тамақни дурус пайдилиниш тоғрисидаки илим);

- Артуқ салмақниң зийини қандақ?

Баһалаш критерийи: Тамақтин оғилиниш сәвәплирини, артуқ салмақни ташлаш йоллирниң алдини елиш қайдилрини қоллиниду.

Дескриптор:

- Тамақтин оғилинишиниң дәсләпки бәлгүлирини айришни билиду;
- Күндиликтики тамақлиниш вақти билән мөлчәрини ениқлап алиду;

Синип: 8

Мавзу: Витаминлар вә уларниң әһмийити. Суда ерийдиған вә майда ерийдиған витаминлар. Витаминларниң тәвликтики мөлчәри.

Оқуш мәхсити:

Адәм организмидаки витаминларниң әһмийитини тәрпиләш. Тәркивидә асасий витаминлар бар озук-түлүкләр тизимини ясаш.

Баһалаш критерийи:

Асасий витаминларни вә озук-түлүк тәркивидики мөлчәрини тәрипләйду. Витаминларниң суда вә майда ерийдиған түрлирини билиду.

Дескриптор:

Адәм организмидаки витаминларниң муһимлиғини тәрипләйду.

1-тапшурма

Адәм организмидаки витаминларниң муһимлиғини тәрипләң.

Витаминлар	Муһимлиғи
А	
В	
С	
Д	

2-тапшурма

«ЖИГСО» усули

Тәркивидә витаминлири бар озук-түлүкләрни атаң.

1-топ Сүрәт бойичә иш.

2-топ Берилгән мевиләрниң тәркивидики витаминларға тәриплимә бәр.

3-топ Витаминларниң суда вә майда ерийдиған түрлирини ажритиш;

Дескриптор:

- Тәркивидә витаминлар бар озук-түлүкләрни мисал кәлтүриду;

- Витаминларни ениқлайду.

14. География пәни бойичә шәкилләндүргүчи баһалаш тапшурмилири

Бөлүм «Өлкә тонуш вә сәясий география асаслири»

Мавзу:	Мәмликәтләрниң сәясий типологияси
Оқуш мәхсити:	7.6.1.1 Қазақстанлиқ компонентни қошумчә пайдилиниш арқилиқ, мәмликәтләрни географиялиқ орниға бағлиқ топлаштур
Баһалаш Критерийлири:	-Мәмликәтләрни географиялиқ орниға бағлиқ ениқлайду,
Ойлаш иқтидариниң дәрижиси:	Қоллиниш
	1-тапшурма Дуния йүзиниң физикилиқ хәритисини пайдилинип, берилгән мәмликәтләрни географиялиқ орниға бағлиқ орунлаштуруң: Қазақстан, Россия, Һиндстан, АҚШ, Улуқбритания, Малайзия, Йеңи Зеландия, Италия, Испания, Япония, Хитай, Куба, Польша, Филиппин, Канада, Авғанстан, Моңғолия, Боливия А. Йерим аралдики _____ _____ В. Арилидики _____ _____ С. Толуқ арилидики _____ _____ Д. Қуруқлиқтики _____ _____ Е. Деңиз яқисидики _____ _____ Дескриптор: Билим алғучи Берилгән мәмликәтләрниң ичидин йерим аралдики

мәмликәтләрни ениқлайду;
 - Берилгән мәмликәтләрниң ичидин аралда орунлашқан мәмликәтләрни ениқлайду;
 Берилгән мәмликәтләрниң ичидин толук аралда орунлашқан мәмликәтләрни ениқлайду;
 Берилгән мәмликәтләрниң ичидин куруклуқтики мәмликәтләрни ениқлайду;
 - Берилгән мәмликәтләрниң ичидин деңиз бойидики мәмликәтләрни ениқлайду;

2-тапшурма

Қазақстанға хошна мәмликәтләрни ениқлап, деңизға чиқидиған, деңизға чиқалмайдиған мәмликәтләрни топлап, тәсвирий хәритигә чүшириң:

Дескриптор: *Билим алғучи*

- Қазақстанға хошна мәмликәтләрни ениқлайду;
 - Қазақстанға хошна мәмликәтләрниң ичидин деңизға чиқидиған мәмликәтләрни ениқлайду;
 Қазақстанға хошна мәмликәтләрниң ичидин деңизға чиқалмайдиған мәмликәтләрни ениқлайду;
 -Қазақстанға хошна мәмликәтләрни хәритигә чүшириду;

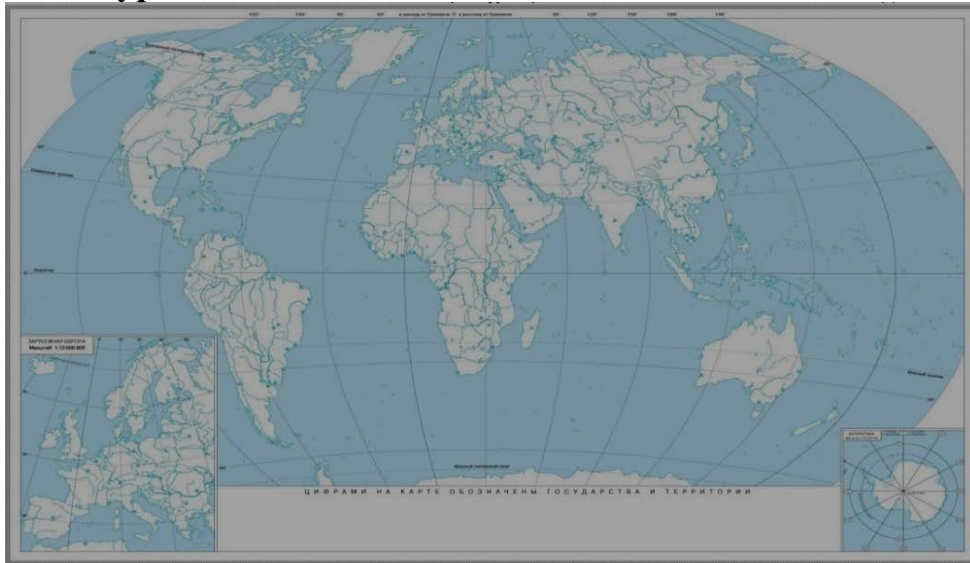
Бөлүм «Өлкә тонуш сәсий география асаслири»

Мавзу:	Мәмликәтләрниң сәсий типологияси
Оқуш мәхсити:	8.6.1.2 Мәмликәтләрниң башқуруш формиси вә мәмликәтлик қурилими бойичә топлаштуриду;
Баһалаш Критерийлири:	- Мәмликәтләрни башқуруш формиси билән мәмликәтлик қурилими бойичә топлайду;
Ойлаш	Қоллиниш

иқтидариниң
дәрижиси:

1-тапшурма

Тәсвирий хәритигә:

- А) Европиниң 3 монархиялик мәмликитини бәлгүләң;
- В) Азияниң 3 федеративлик мәмликитини бәлгүләң;

Дескриптор: Билим алғучи

-Европиниң 3 монархиялик мәмликитини тәсвирий хәритидә бәлгүләйду;
Азияниң 3 федеративлик мәмликитини тәсвирий хәритидә бәлгүләйду;

2-тапшурма

Атластни пайдилинип, берилгән мәмликәтләрниң башқуруш формиси вә мәмурийәтлик-вилайәтлик уюшма бойичә мувапиклаштуруп топлаштуруң:

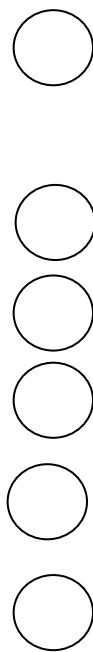
Башқуруш формиси	Мәмликәтләр	Мәмурийәтлик-вилайәтлик уюшма
Монархиялик	.АҚШ .Бразилия .Бириккән Әрәп Әмирлиги .Япония .Испания	Унитарлик

	Республикалар қ	.Қазақстан .Россия .Улқбритания	Федеративлик								
<p>Дескриптор: Билим алғуши Берилгән мәмликәтләрдин монархиялик мәмликәтләрни ениқлап топлаштуриду;</p>											
<p>- Берилгән мәмликәтләрниң ичидин жумһурийәтлик башқуруш формисиға мувапиқ мәмликәтләрни ениқлап, топлаштуриду;</p>											
<p>Берилгән мәмликәтләрниң ичидин унитарлик мәмликәтләрни ениқлап топлаштуриду;</p>											
<p>- Берилгән мәмликәтләрниң ичидин федеративлик мәмликәтләрни ениқлап топлаштуриду;</p>											
<p>3-тапшурма</p>											
<p>Қазақстан Жумһурийити вә АҚШ мәмликәтлириниң башқуруш формиси билән мәмурийәтлик-вилайәтлик уюшмини селиштуруп тәрипләп бериң:</p>											
<table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td style="width: 50%;">Қазақстан</td> <td style="width: 50%;">АҚШ</td> </tr> <tr> <td style="height: 40px;"></td> <td style="height: 40px;"></td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="padding: 5px;">Умумий бәлгүлири:</td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="height: 20px;"></td> </tr> </table>				Қазақстан	АҚШ			Умумий бәлгүлири:			
Қазақстан	АҚШ										
Умумий бәлгүлири:											
<p>Дескриптор: Билим алғуши</p>											
<p>- Қазақстан Жумһурийитиниң башқуруш формиси билән мәмурийәтлик-вилайәтлик уюшмини тәрипләп язиду;</p>											
<p>АҚШ-ниң башқуруш формиси билән мәмурийәтлик-вилайәтлик уюшмини тәрипләп язиду;</p>											
<p>- Икки мәмликәтниң умумий бәлгүлирини ениқлайду;</p>											

Бөлүм «Өлкә тонуш вә сәясий география асаслири»

Мавзу:	Сәясий хәритидики санлиқ вә сапалиқ өзгиришләр
Оқуш мәхсити:	8.6.1.3 Сәясий хәритиниң санлиқ вә сапалиқ өзгиришлирини тәһлил қилиду;
Баһалаш Критерийлири:	Сәясий хәритиниң санлиқ вә сапалиқ өзгиришлирини ениқлап, топлайду
Ойлаш	Қоллиниш

иқтидариниң дәрижиси:	
	<p>1-тапшурма Сәясий хәритидики өзгиришләрни хронологиялик рети билән бурунқидин кейинкигә қарап орунлаштуруң вә санлик, сапалиқ өзгиришлирини топлаштуруң. Көплигән әсирләр бойи монархия-корольлик болған Непал мәмликиги федеративлик республикиға айланди;</p> <p>Бразилия пайтәхтини Рио-де-Жанейридин йеңидин селинған Бразилия шәһиригә алмаштуруиду;</p> <p>Түркия өз пайтәхти Стамбулни Анкараға көчәрди;</p> <p>Астана шәһири Қазақстанниң пайтәхти болди;</p> <p>Германия пайтәхти Берлин шәһиригә өзгәртилди;</p> <p>Қазақстан мустәқиллигини елип, Қазақстан Жумһурийити болуп аталди;</p> <p>Дескриптор: Билим алғучи: - Сәясий хәритидики өзгиришләрни хронологиялик рети билән бурунқидин кейинкигә қарап орунлаштуриду; - Санлик өзгиришләрни ажритиду; - Сапалиқ өзгиришләрни ажритиду;</p>

Бөлүм «Биосфера»

Мавзу:	Алаһидә қорғаш астидики тәбийй регионларниң түрлири
Оқуш мәхсити:	9.3.4.2 - қоруклар, қорукчилар, миллий истраһәт бағлири алаһидә қорғаш астидики регионларни қуруш мәхситини чүшәндүрүш;
Баһалаш критерийлири:	Алаһидә қорғаш астидики регионларни атайду, уюштуруш мәхсити билән алаһидилигини атайду; Алаһидә қорғаш астидики регионларниң орунлашқан орниға қарап тәһлил қилиду, әһмийитини тәрипләйду;
Ойлаш иқтидариниң дәрижиси:	Қоллиниш Жуқури дәрижидики паалийти
	<p>1-тапшурма Қазақстандики алаһидә қорғаш астидики регионларни</p>

	Қутуп:	Қорукниң нами:	Уюштуруш мэхсити:
	Шималий		
	Жәнубий		
	Шәрқий		
	Ғәрбий		
	Мәркизий		
мувапиклаштуруш арқилиқ бөлгүләң:			
	Миллий истраһәт беғи		Барсакәлмәс
	Қорук		Баянаул
	Тәбий резерватлар		Или Алитеғи
	Қорукчилар		Зерен
	Тәбиәт ядикарлиқлар		Шәмәй ормини
	Дендроистраһәт беғи		Наврузум
	Қоруклуқ зонилар		Арис вә Қаратау
Дескриптор: Билим алғучи			
Алаһидә қорғаш астидики территорияләрни намиға қарап мувапиклаштуруң:			
2-тапшурма			
Қазақстанниң һәрбир вилайитидә орунлашқан қорукчиларни тепип, ечилиш мэхситини ениқлап, язмичә жәдвални тәрипләң:			
Дескриптор: Билим алғучи			
- Шималий, жәнубий, шәриқ, ғәрип, мәркизий вилайәтлиридики қорукчиларниң намлирини ениқлайду,			
- Һәрбир қорукниң уюштурулуш мэхситини тәрипләйду.			
3-тапшурма			
Қорғалжин, Барсакәлмәс қорукчилириға селиштуруш арқилиқ тәриплимә бериң:			

Дескриптор: Билим алғучи

- Қорғалжин қоруғиниң алаһидилигини тәрипләп язиду;
- Барсакәлмәс қоруғиниң алаһидилигини тәрипләп язиду;
- Қорғалжин, Барсакәлмәс қоруқчилариниң умумий бәлгүлирини ениқлайду;

4-тапшурма

Хәритини пайдилинип, берилгән тапшурмини орунлаң

- A) хәритини пайдилинип Қазақстандики һәрбир 4 тәбиәт зонисидики қоруқчиларниң намлирини йезиң;
- B) хәритини пайдилинип, Қазақстандики жуқури зонилардики қоруқчиларниң намлирини йезиң;
- C) өзиниз таллап бир қоруқчидики алаһидә қорғуливатқан һайванатлар билән өсүмлүкләрни ениқлаң;
- D) қоруқчини қуруш мәмликитимиз үчүн әһмийитлик экәнлигини тәрипләң;

Дескриптор: Билим алғучи

- Қазақстанниң һәрбир тәбиәт зонисидики қоруқчиларни тепип язиду;

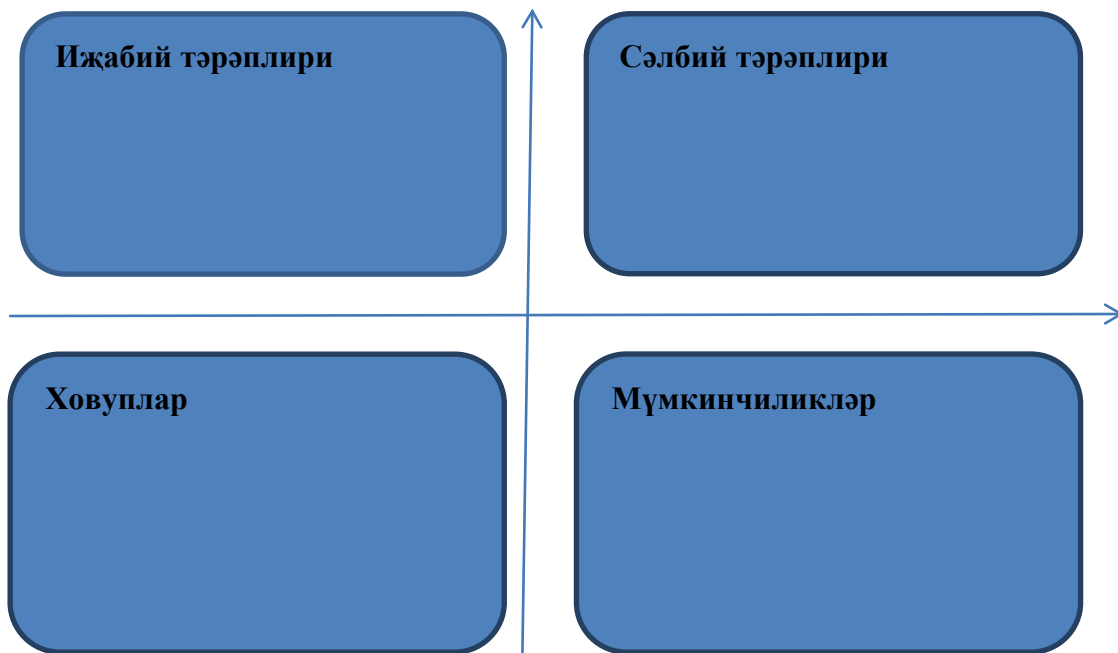
	<ul style="list-style-type: none"> - Қазақстанның жуқури зонилардики қорукчилирини тепип язиду; - Өз алдиға таллап бир қорукчиниң тирикчилик дуниясини ениклайду; - Қорукни уюштурушниң мәмликәт үчүн әһмийитини тәрипләйду;
--	---

Бөлүм «Өлкә тонуш вә сәясий геграфия асаслири»

Мавзу:	Қазақстан Жумһурийитиниң ижтимай, ихтисадий, сәясий-географиялик әһвали
Оқуш мәхсити:	9.6.1.3.Қазақстан Жумһурийитиниң ижтимай, ихтисадий, сәясий-географиялик әһвалиға баһа бериду;
Баһалаш Критерийлири:	Қазақстан Жумһурийитиниң ижтимай, ихтисадий, сәясий-географиялик әһвалини тәһлил қилиду
Ойлаш иқтидариниң дәрижиси:	Жуқури дәрижилик паалийәтчанлиғи

1-тапшурма

Қазақстанның ихтисадий-географиялик әһвалиға SWOT тәһлилин иясәң.

Дескриптор: Билим алғучи

- Қазақстанның ихтисадий – географиялик әһваллириниң жуқури тәрәплирини ениклайду;

Қазақстанның ихтисадий

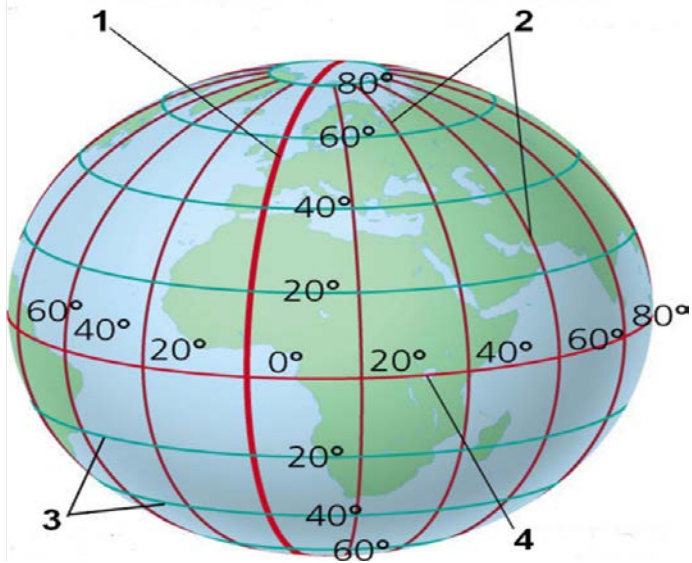
Қазақстанның ихтисадий – географиялик әһвалиниң ховуп хәтәрлигини ениклайду;

- Қазақстанның ихтисадий - әһваллириниң мүмкинчиликлирини ениклайду;

Алмута шәһири, Абдулла Розобақиев наמידики №153-мәктәп-гимназияның география пәни муәллими Туйгунова Мехринисямның Ялкуновнаның иш тәжрибисидин

6-синип

Бөлүм: «Адәм.Йәр.Каинат»

Мавзу:	Йәр бетини чүшириш усуллири
Оқуш мәхсити:	6.2.5.4 географиялик координатларни ениқлаш
Баһалаш критерийлири:	<p><i>Оқуғучи</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Глобуста тәсвирләнгән сизикларни ениқлайду; • Хәритидин географиялик координатларни ениқлаш йоллирини көрситиду;
Ойлаш иқтидариниң дәрижиси:	Қоллиниш
Тапшурмилар:	<p>1) Сүрәттә тәсвирләнгән градуслуқ тор элементлирини атаңлар вә тәриплимә бериңлар;</p> <p>1) _____</p> <p>2) _____</p> <p>3) _____</p> <p>4) _____</p>

Дескриптор:

- Сүрәттә тәсвирләнгән градуслуқ тор элементлири ениқлайду;
- Сүрәттә тәсвирләнгән градуслуқ тор элементлириға тәриплимә бериду;
- 2) а) Сүрәттә тәсвирләнгән географиялик нишанларниң координатлирини ениқлаңлар.

А) _____

В) _____

б) Дүнияйүзи йерим шарлар хәритисини қоллинип, берилгән координатлар бойичә географиялик нишанларни ениқлаңлар.

1) $40^{\circ}49'17''$ ш. к. $14^{\circ}25'32''$ ш. у.

2) $43^{\circ}15'24''$ ш.к. $76^{\circ}55'42''$ ш.у.

Дескриптор:

- Хәритидин сүрәтләр бойичә географиялик координатларни ениқлайду;
- Хәритидин координатлар бойичә географиялик нишанларни ениқлайду;

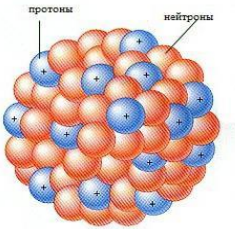

Мавзу:	Микродуния вә макродуния
Оқуш мәхсити:	5.2.1.1 – макро-вә микродуния нишанлирини ажритишни билиш вә мисал кәлтүрүш

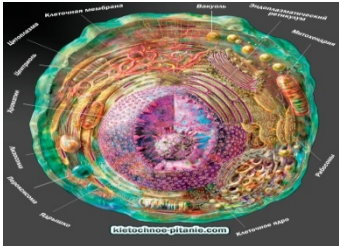

Баһалаш критерийлири:	<p><i>Оқуғучи</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Микро-вә-макродуния нишанлирини ениқлайду вә тәсвирләйду • Мисаллар кәлтүриду
Ойлаш иқтидариниң дәрижиси:	Қоллиниш

Тапшурмилар:

1) Сүрәтләрдики нишанларни макродуния вә микродуния объектлириға мувапиклаштуруңлар:

А) Б) В)

Г) Д) Ж)

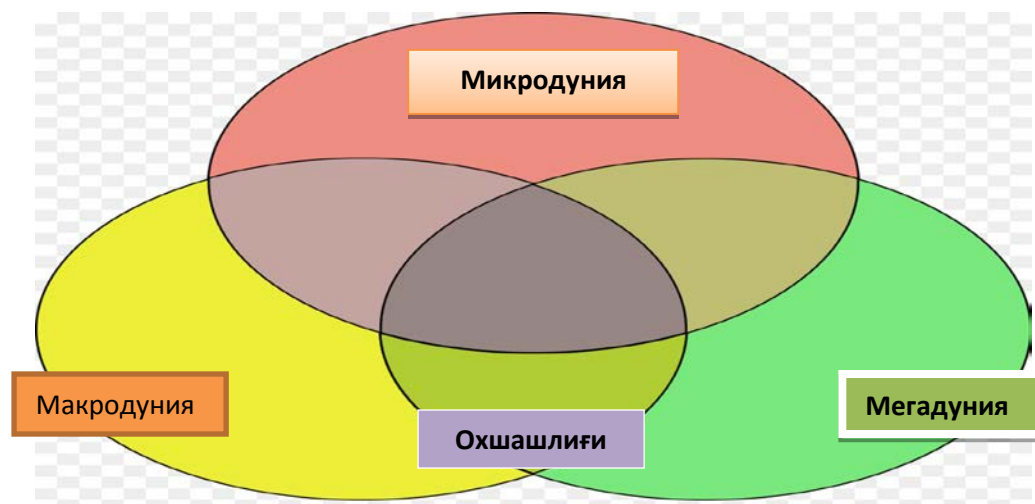
З) И) К)

Микродуния нишанлири :	Макродуния нишанлири:

Дескриптор:

- Микродуния нишанлирини мувапиклаштуриду;
- Макродуния нишанлирини мувапиклаштуриду;

2) Микро вә макродуния нишанлириниң критерийлирини қоллинип диаграммини толтуруңлар.

Дескриптор:

- Макро-вә микродуния нишанлириниң көләмлирини селиштуриду;
- Макро-вә микродуния нишанлириниң һәжмлирини селиштуриду;
- Макро-вә микродуния нишанлириниң көрүнүш әһмийитини селиштуриду;

5-синип

Бөлүм: «Адәм.Йәр.Каинат»

15. Қазақстан тарихи пәни бойичә шәкилләндүргүчи баһалаш тапшуурмилири

Қазақстан тарихи 6-синип

«XIII – XV әсирниң I йеримидики Қазақстан» бөлүми

Мавзу: Моңғол чапқунчилириниң ақивити

Оқуш мәхсити:

6.3.1.8 Қазақстан территориясидики дөләтләрни башқуруш системисиниң алаһидиликлирини ениқлаш.

Баһалаш критерийи:

- башқуруш системисиға бағлинишлиқ намларниң мәнасини ениқлайду;
- башқуруш системисиниң алаһидиликлирини ениқлайду.

Ойлаш иқтидариниң дәрижиси: Қоллиниш

1-тапшурма: Қазақстан территориясидики дөләтләрниң башқуруш системисиға бағлинишлиқ аталғуларниң мәнасини ениқлаңлар

р\с	Сөзләр	Мәнаси
1	Хан	
2	Беклербек	
3	Вәзир	
4	Басқақлар	

Дескриптор: билим алғучи

- башқуруш системисиға бағлинишлиқ аталғулар билән тонушиду;
- башқуруш системисиға бағлинишлиқ аталғуларниң мәнәсини ениқлайду.

2-тапшурма: Мәтиндики бош орунға керәклик сөзләрни қоюң. Әсли нусха билән селиштуруң.

... дәләтни башқурди. Униңға өзиниң қол астидикиләр билән әскәрлиригә балилиридәк ғәмхорлуқ қилиш вәзиписи жүкләнди. Хан болуш һоқуқи пәкәт ... әвлатлирида сақланди.

Башқуруш оргини ... болди. Вәзирләр ... болуп хизмәт атқурди.

Ақ Ордидики, Әбилхайир ханлиғи билән Моғолстандики түркий қәбилилириниң рәһбәрлирини..., Ноғай Ордисидикиләрни болса...дәп атиди. Дәләт тәхтиниң варисини тәрбийилигүчи ... чоң көңүл бәрди.

Рулиқ-қәбилилик топларни башқурған ақсүйәкләр йеригә һечким рәт қилалмайдиған ... лавазимини алди.

Дескриптор: Билим алғучи

- вақиә тармақлирини молжалайду;
- тегишлик мәлуматларни толуктуруиду;
- әсли нусха билән селиштуриду.

«XIII – XV әсирниң I йеримидики Қазақстан» бөлүми

Мавзу: Қазақстан территориясида улусларниң қурулуши

Оқуш мәхсити:

6.1.1.2 - XIII-XV әсирләрдики дәләтләрниң этноижтимаий қурулумини ениқлаш.

Баһалаш критерийи: билим алғучи

XIII-XV әсирлиридики дәләтләрниң этноижтимаий қурулумини ениқлайду.

Ойлаш иқтидариниң дәрижиси: Жуқарқи дәрижә иқтидари

1-тапшурма: Берилгән мәтин бойичә аталған дәләтләрдә этникилик асаста қелиплашқан йәрлик түркий хәлиқлирини вә Алтайдин мошу йәргә көчүп кәлгән қәбилиләрни ениқлаңлар.

Қазақстан территориясидә Алтун Орда ғулиғандин кейин бирнәччә дәләтләр –Ақ Орда, Моғолстан, Әбулхайир ханлиғи, Ноғай Ордиси қурулди. Бу дәләтләрдә түркий хәлиқлири қелиплашти. Дәсләпки қетим йәрлик этникилар асасида пәйда болған чоң дәләт-мошу Ақ Орда ханлиғи. Мустәқил қазақ хәлқи билән униң мәмлики-Қазақ ханлиғи қурулушиниң тарихий тәләплири түзүлди.

2 _____
3 _____

Дескриптор : Билим алғучи

- йәрлик түркий хәлиқлирини ениқлайду;
- Алтайдин мошу йәргә көчүп кәлгән қәбилеләрни ениқлайду.

2-тапшурма. Төвәндики берилгән әхбаратларниң «раст» яки «ялғанлиғини» ениқлаң.

р\с	Әхбарат	Раст	Ялған
1	Алтун Ординиң баш қисмини түрк қәбилелири, асасән қипчақлар курди		
2	Ақ Орда, Моғолстан, Әбилхайир ханлиғи, Ноғай Ордисида түркий тиллиқ хәлиқләр: қазақлар, өзбәкләр, қирғизлар, татарлар, ноғайлар келиплашти		
3	Барлас-Маверинахрдик Чағатай сулалисиниң асасий қәбилелириниң бири әмәс еди.		
4	Моғолстан этникилик бирикиши тәрипидин Шәрқий Түркстандики бирнәччә этносәсий бирләшмиләрниң келәчәк қазақ, қирғиз, уйғур хәлиқлирини топлаштурди.		
5	Қипчақ қарлуқ, түркийләнгән монғол қәбилелири XIV әсирниң ахири-ХVәсирниң I йеримида ортақ «өзбәкләр» нами билән бәлгүлүк болди.		
6	Ноғай ордисиниң тәркивигә киргән қәбилеләр (қоңират, маңғут, алчин, жалайир, қаңли, керей, қипчақ, найман, арғин, тама, т.б.) кейинирәк қазақ хәлқиниң этнослиқ тәркивини келиплаштурушта чоң роль атқурди.		

Дескриптор: Билим алғучи

- әхбаратниң һәқиқәт екәнлиғини ениқлайду
- әхбаратниң ялған екәнлиғини ениқлайду.

Қазақстан тарихи 7-синип

«Мустәмликчилик вә миллий –азатлиқ күрәш» бөлүми

Мавзу: 1836-1838- жж. Бөкей Ордисидики қазақларниң көтирилиши

Оқуш мәхсити:

7.3.1.5 - хәлиқниң сәвәплирини ениқлаш;

7.3.1.6 - миллий-азатлиқ көтирилиш рәһбәрлириниң ролиға баһа бериш.

Баһалаш критерийи:

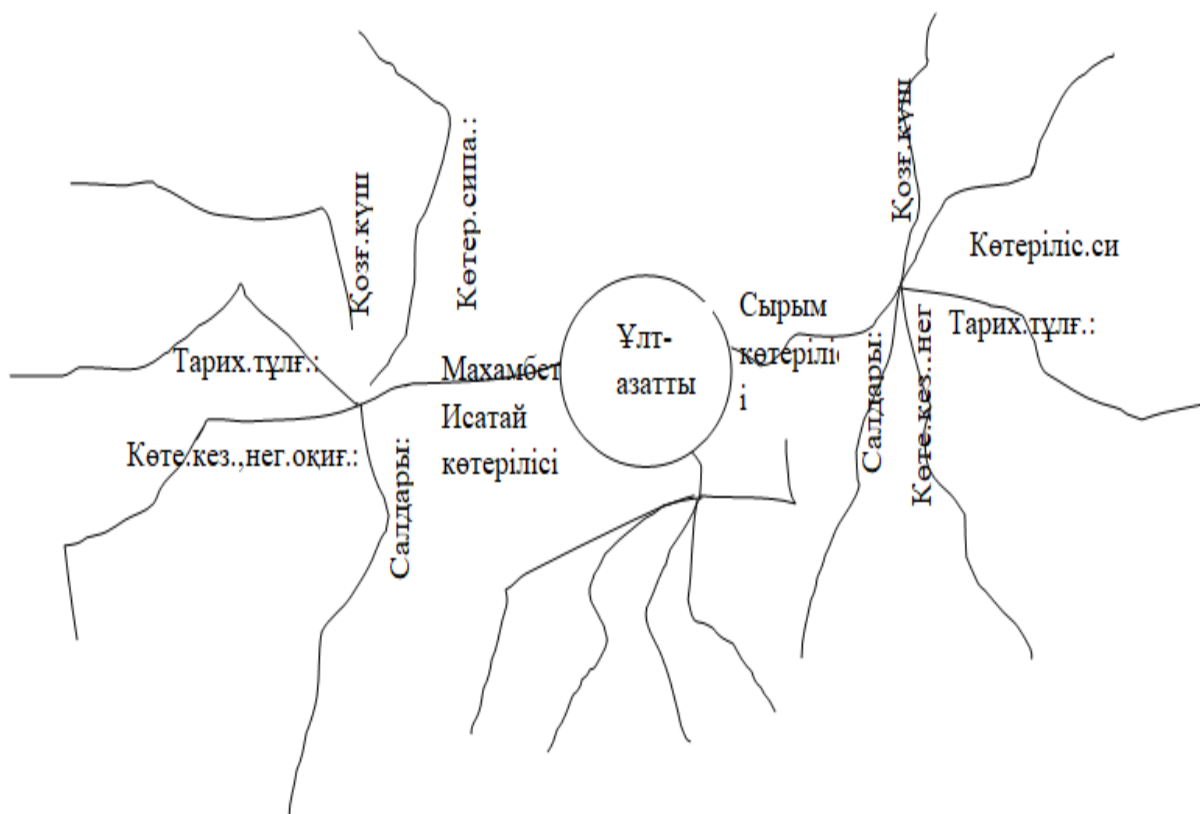
- қазақ халқиниң мустәмичиликкә қарши миллий-азатлиқ күришиниң асасий сәвәп-ақивәтлирини тәвсийә қилиду.
- миллий-азатлиқ көтирилиш рәһбәрлириниң ролиға баһа бериду.

Ойлаш иқтидариниң дәрижиси: Жуқури дәрижә иқтидари

Тапшурмилар:

1-тапшурма. Ментальлиқ карта асасида вақиәгә селиштурма тәһлил ясаң.

Махамбет вә Исатай көтирилиши	Охшашлиғи	Сырым көтирилиши
1.Көтирилиш тәриплимиси	1.Көтирилиш тәриплимиси	1.Көтирилиш тәриплимиси
2.Қозғаш күчи :	2.Қозғаш күчи :	2.Қозғаш күчи :
3.Тарихий шәхсләр:	3.Тарихий шәхсләр:	3.Тарихий шәхсләр:
4.Көтирилиш пәйтидики асасий вақиәләр :	4.Көтирилиш пәйтидики асасий вақиәләр :	4.Көтирилиш пәйтидики асасий вақиәләр :
5.Ақивәтлири:	5.Ақивәтлири:	5.Ақивәтлири:

2-тапшурма: Тарихий кәһриманға мижэзнамә берин: *Махамбет Өтемисұлы, Исатай Тайманұлы(таллаш бойичә)*

1. *Һаят йолидин мәлумат (теги-тәти, һаятиниң әң муһим вақтидин мәлумат);*

2. *Шәхс иш-һәрикәт қилған тарихий орта вә тарихий вақиәни тәрипләш;*

3. *Шәхсниң йәккә хусусийәтлири(зиялий, адәмгәрчилик, малийә) униң алдиға қойған вәзипилирини йешишкә дурус келиш дәрижәси;*

4. *Һаят тәрзи, идеали, минәз-хулқи, мәхсәтлик ишлири;*

5. *Жәмийәт вә дөләткә униң һәрикити тәсириниң пайдиси вә зийини;*

6. *Мәхсәткә йетишидики һәрикити, қурали, усули;*

7. *Сениң оюңчә, у қандақ улук ишларни әмәлгә ашурди? Кимниң мүддиасини көзлигәнлигини ойлинип жавап берин;*

8. *Тарихий шәхскә көрнәклик адәмләрниң бәргән баһаси һәққидә пикирлирини кәлтүрүң.*

9. *Қазақстан тарихидики роли.*

Дескриптор:Билим алғучи

1-тапшурма:

✓ Ментальлик картида қозғилаңларни тәрипләп язиду;

✓ Ениқ қозғилаң бәлгүлири асасида охшашликларни тепип язиду.

2-тапшурма:

✓ Миллий-азатлик қозғилаң рәһбәрлириниң шәхслик бәлгүлири асасида мижэзнамә бериду;

✓ Һаят йолидин мәлумат бериду;

✓ Шәхс иш-һәрикәт қилған тарихий орта вә тарихий вақиәни тәрипләйду;

✓ Шәхсниң йәккә хусусийәтлири(зиялий, адәмгәрчилик, малийә) униң алдиға қойған вәзипилирини йешишкә дурус келиш дәрижәсини баһалайду;

✓ Һаят тәрзи, идеали, минәз-хулқи, мәхсәтлик ишлирини тәһлил қилиду;

✓ Жәмийәт вә дөләткә униң һәрикити тәсириниң пайдиси вә зийинини баһалайду;

✓ Мәхсәткә йетишидики һәрикити, қурали, усулини көрситиду;

✓ Өз ойичә у қандақ улук ишлирини ениқлайду. Кимниң мүддиасини көзлигәнлигини дәлилләйду.

✓ Униңға көрнәклик адәмләрниң бәргән баһаси һәққидә пикирлирини кәлтүриду;

✓ Қазақстан тарихидики ролини баһалайду.

«Мустәмликчилик вә миллий –азатлик күрәш» бөлүми

Мавзу: Кенесары Қасимұлы башлиған миллий –азатлик қозғилаң.

Оқуш мәхсити:

7.3.1.5 – хәлиқниң мустәмликчиликкә қарши миллий-азатлиқ күришиниң сәвәп-ақивәтлирини ениқлаш;

7.3.1.6 - миллий-азатлиқ қозғилаң рәһбәрлириниң ролиға баһа бериш.

Баһалаш критерийи:

- қазақ хәлқиниң мустәмиччиликкә қарши миллий-азатлиқ күришиниң асасий сәвәп-ақивәтлирини тәвсийә қилиду;

- миллий-азатлиқ көтирилиш рәһбәрлириниң ролини баһалайду.

Ойлаш иқтидариниң дәрижиси: Жуқури дәрижә иқтидари

Тапшурма

2. Бөкей Ордисидики қазақларниң қозғилиңи вә Кенесары Қасимұлы башлиған миллий-азатлиқ қозғилиңиниң умумий 3 сәвәп-ақивәтлирини көрситип, униң ичидики асасий болуп һесаплинидиған бир сәвәп-ақивәтлиригә дәлил бериду. .

1-сәвәви

.....
.....

.....2- сәвәви

.....

.....3- сәвәви

.....

Дәлил.

.....
.....
.....

2-тапшурма. Миллий –азатлиқ қозғилаң рәһбәрлириниң шәхслик хусусийәтлирини селиштуруп олтирип асаслаң

(Махамбет Өтемисұлы, Исатай Тайманұлы, Кенесары Қасимұлы)

Дескриптор: *Билим алғуучи*

1-тапшурма

- ✓ Қазақ халқиниң мустәмичиликкә қарши миллий-азатлик күришиниң умумий 1-сәвәп-ақивәтлирини көрситиду;
- ✓ Қазақ халқиниң мустәмичиликкә қарши миллий-азатлик күришиниң умумий 2-сәвәп-ақивәтлири көрситиду ;
- ✓ Қазақ халқиниң мустәмичиликкә қарши миллий-азатлик күришиниң умумий 3-сәвәп-ақивәтлирини көрситиду;
- ✓ Қазақ халқиниң мустәмичиликкә қарши миллий-азатлик күришиниң умумий 1-сәвәп-ақивәтлири ичидики асасий болуп һесаплинидиған бир сәвәп-ақивәткә дәлил бериду.

2-тапшурма

- ✓ Миллий-азатлик қозғилаң рәһбәрлириниң алаһидә қабилиятлирини көрситиду;
- ✓ Көрсәткән миллий –азатлик қозғилаң рәһбәрлириниң алаһидә қабилиятлирини асаслайду.
- ✓ **«Мустәмликчилик вә миллий –азатлик күрәш» бөлүми**

Мавзу: 1822-1824- жилиридики падиша реформири.

Оқуш мәхсити:

- 7.3.1.4 - Падиша һөкүмити реформири нәтижисидики мәмурий – территориялик өзгиришләрни чүшәндүриду;
- 7.1.2.1 - әнъәнивий қазақ жәмийитидики өзгиришләрни өткән тарихий дәвирләр билән селиштуруш арқилиқ ениклайду.

Баһалаш критерийи:

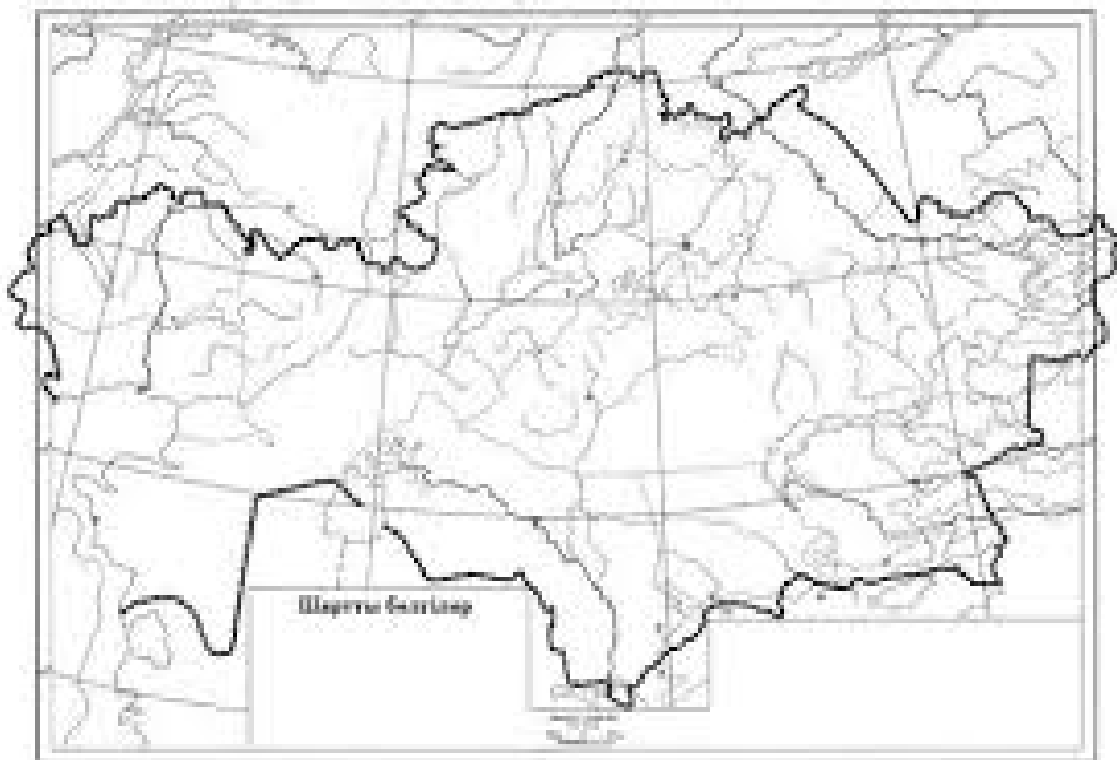
- Падиша һөкүмити реформири нәтижисидики мәмурий – территориялик өзгиришләрни көрситиду;
- әнъәнивий қазақ жәмийитидики падиша һөкүмити реформа ақивәтлиридин өзгәргән жәмийәт билән селиштуриду.

Ойлаш иқтидариниң дәрижилири: Қоллиниш

Тапшурмилар: **1-тапшурма.** Падиша һөкүмити реформири нәтижисидики мәмурий –территориялик өзгиришләрни картидин бәлгүләп, чүшәндүрүң.

Қазақстанның физикалық картасы

2-тапшурма. әнъәнивий қазақ жәмийитидики падиша һөкүмити реформиси ақивәтлиридин өзгәргән икки өзгиришни бөлүп көрситиң..

1. _____

---

2. _____

Дескриптор: *Билим алғучи*

1-тапшурма.

- падиша һөкүмити реформири нәтижисидики мәмурий – территориялик өзгиришләрни картидин көрситиду;
- падиша һөкүмити реформири нәтижисидики мәмурий – территориялик өзгиришләрни чүшәндүриду.

2- тапшурма

- энъэнивий қазақ жәмийитидики падиша һөкүмити реформиси ақивәтлиридин өзгәргән биринчи өзгиришни көрситиду;
- энъэнивий қазақ жәмийитидики падиша һөкүмити реформиси ақивәтлиридин өзгәргән иккинчи өзгиришни көрситиду.

9-синип

«Кеңәш Қазақстанның мәдәнийити (1946-1985-жиллар)» бөлүми

Мавзу: XX әсирниң 40-80-жиллиридики әдәбият билән сәнъәтниң тәрәққий етиши

Оқуш мәхсити:

9.2.2.1 кеңәш әдәбияти билән сәнъәт әсәрлиридә жәмийәтлик һаятниң тәсвирлинишини тәһлил қилиш;

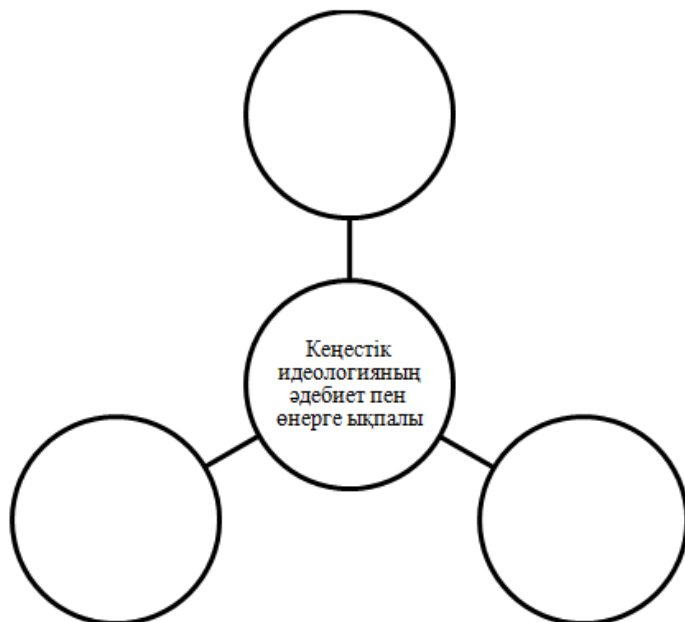
9.2.2.2 Мухтар Әвезов әсәрлириниң дуния әдәбиятидики орнини баһалаш.

Баһалаш критерийи:

- Кеңәш идеологиясиниң әдәбият билән сәнъәткә тәсирини ениқлайду.
- Кеңәш идеология дәвридики қазақ мәдәнийитиниң тәрәққиятини тәрипләйду.

Ойлаш иқтидариниң дәрижиси: Тәһлил, баһалаш.

1-тапшурма. Сизмини пайдилинип Кеңәш идеологиясиниң әдәбият билән сәнъәткә тәсирини ениқлаң.

2-тапшурма. «Тарихий диктант» Мәтиндики көп чекитниң орниға дурус жаваплирини қоюп, мәтинни аяқлаштуруңлар

Қазақстан дәсләпкә кәстий рәссамы Ә.Қастеев .....

Уруш жилири қабилыйәтлик яшлар :.....,.....
әдәбиятқа жәнгивар роһ, ижадий түрткә бәрди. Уруштин кейинки вақитта әдәбиятчилар ижадийити қаттиқ идеологиялик назарәткә елинди. Шунинға қаримастин 40-жилларниң ахири вә 50-жилларниң беши Қазақстан кеңәш әдәбиятиниң гүлләнгән вақти болди. *1947-жили М. Әвезовниң .....*нәшир қилинди.

Дескриптор: Билим алғучи

1-тапшурма:

1. Кеңәш идеологиясиниң әдәбият билән сәнъәткә тәсирини билиду;
2. Сизмини дурус толтуриду.

2-тапшурма:

3. Кеңәш идеология дәвридики қазақ мәдәнийитини билиду;
4. Мәтиндики көп чекитниң орниға дурус жаваплирини қоюңлар.

16. Дунияйүзи тарихи пәни бойичә шәкилләндүргүчи баһалаш тапшурмилири

Дунияйүзи тарихи 6-синип

«Рим империясиниң ғулиши» бөлүми

Мавзу: Киришмә. Немә үчүн Ғәрбий Рим империяси ғулиди?

Оқуш мәхсити:

6.3.1.1 «Қедимий, оттура,кейинки оттура әсирләр» хронологиялик чәмбирини билиш вә вақит сизифида бәлгүләш;

6.3.2.1 Рим империясиниң парчилиниш сәвәплирини ениқлаш вә түркүмләргә бөлүш.

Баһалаш критерийи: *Билим алғучилар*

– Қедимий, оттура,кейинки оттура әсирләр хронологиялик чәмбирини ениқлайду;

– Рим империясиниң парчилиниш сәвәплирини түркүмләргә бөлиду.

Ойлаш иқтидариниң дәрижиси: Қоллиниш

1-тапшурма. Төвәндики тапшурмиларда қедимий, кейинки, оттура әсирләрниң тәиплимисини тепип, хронологиялик чәмбирини ениқлаң:

Феодализм
парчилинип вә
капиталистик
ишләпчиқириш усули
пәйда болушқа
башлиди

Хәлиқ феодалларниң
қол астиға толук
беқиндиликқа өтті.
Улар йәрни
феодаллардин кәризгә
елип,мәһсулат чиқарди

Чоң йәр егилири
пәйда болди.
Феодаллардар
деханлар жамаитини
өзлиригә

Дескриптор: билим алғучи

– Қедимий оттура әсирнің тәриплимисини тепип, хронологиялик чәмбирини ениқлайду;

– Оттура әсирнің тәриплимисини тепип, хронологиялик чәмбирини ениқлайду;

– Кейинки оттура тәриплимисини тепип, хронологиялик чәмбирини ениқлайду.

2- тапшурма. Рим империясиниң парчилиниш сәвәплирини түркүмләргә бөлүң:

Сәясий	
Ижтимаий	
Ихтисадий	
Диний турғидин	

Дескриптор: билим алғучи

– Рим империясиниң парчилинишиниң сәясий сәвәвини язиду;

– Рим империясиниң парчилинишиниң ижтимаий сәвәвини язиду;

– Рим империясиниң парчилинишиниң ихтисадий сәвәвини язиду;

– Рим империясиниң диний турғидин парчилиниш сәвәвини язиду.

«Рим империясиниң ғулиши» бөлүми

Мавзу: Рим империяси Шәриктә немә үчүн сақланди?

Оқуш мәхсити:

6.3.2.3 Византияниң ички сәяситини тәрипләп, униң узақ өмүр сүрүшиниң сәвәплирини ениқлаш вә түркүмләш.

Баһалаш критерийи: *Билим алғучи*

– Византияниң ички сәяситини тәрипләйду;

– Византияниң узақ өмүр сүрүшиниң сәвәплирини ениқлайду вә түркүмләйду.

Ойлаш иктидариниң дәрижиси: Жуқури дәрижә иктидари

Тапшурма: Византия империясиниң узақ өмүр сүрүшиниң сәясий, ихтисадий, ижтимаий сәвәплирини ениқлаң

Сәясий

Ихтисадий

Ижтимаий

1. _____ _____	1. _____ _____	1. _____ _____
–	–	–
–	–	–
–	–	–
–	–	–
–	–	–
–	–	–

Дескриптор: билим алғучи

Византия империясиниң өмүр сүрүшиниң сәвәплирини ениқлайду;

Византия империясиниң узақ өмүр сүрүшиниң ихтисадий сәвәвини ениқлайду;

Византия империясиниң узақ өмүр сүрүшиниң ижтимаий сәвәвини ениқлайду.

«Крест жүрүшлири» бөлүми

Мавзу: Крест жүрүшлири христианлиқ Европа билән мусулман дуниясини қандақ өзгәртти?

Оқуш мәхсити:

6.2.2.1 тарихий вақиәләрниң өз ара бағлинишини орнитиш арқилиқ динларниң дуниявий мәдәнийәткә тәсирини ениқлаш..

Баһалаш критерийи: *Билим алғучи*

– тарихий вақиәләрниң өз ара бағлинишини орнитиш арқилиқ динларниң дуниявий мәдәнийәткә тәсирини ениқлайду.

Ойлаш иқтидариниң дәрижиси: Қоллиниш

Тапшурмилар:

1. Берилгән мәлуматларниң «һәқиқәт» яки «ялған» экәнлигини ениқлаң.

р/с	Әхбарат	Һәқиқәт	Ялған
1.	Христианларниң умумий мәхсәтлириниң болмаслиғи уларниң мусулман дуниясиға қарши бирикишини қийинлаштурди		

2.	Ривайэт бойичэ Иса пәйғәмбәр VII әсирдин башлап мусулманларниң қолида болған Иерусалим шәһиридә йәрләнгән.		
3.	Жирик феодаллар Шәриктә йеңи йәрләргә егә болалмиди.		
4.	VII - IX әсирләрдә әрәпләрниң басқунчилик жүрүшлири ислам динини дунявий динға айландурди.		

Дескриптор: билим алғучи

1. Христианларниң умуий мәхсәтлириниң йоқлуғи уларниң мусулман дунясиға қарши бирикишини қийинлаштурғини һәқиқәт яки ялған екәнлигини ениқлайду;

2. Ривайәт бойичә Иса пәйғәмбәр VII әсирдин башлап мусулманларниң қолида болған Иерусалим шәһиридә йәрләнгән екәнлигини ениқлайду;

3. Жирик феодаллар Шәриктә йеңи йәрләргә егә болалмиғанлиғиниң ялған яки һәқиқәт сүпитидә ениқлайду;

4. VII - IX әсирләрдә әрәпләрниң басқунчилик жүрүшлири ислам динини дунявий динға айландурғанлиғиниң һәқиқәт яки ялған екәнлигини ениқлайду;

2-тапшурма: Динларниң дунявий мәдәнийитигә болған тәсирини ениқлаңлар:

Христиан дининиң дунявий мәдәнийәткә тәсири

1. _____
- _____
2. _____
- _____

Ислам дининиң дунявий мәдәнийәткә тәсири

1. _____
- _____
2. _____
- _____

Дескриптор: билим алғучи

5. христиан дининиң дунявий мәдәнийәткә 1-тәсирини ениқлайду;

6. христиан дининиң дунявий мәдәнийәткә 2- тәсирини ениқлайду;

7. ислам дининиң дунявий мәдәнийәткә 1-тәсирини ениқлайду;;

8. ислам дининиң дунявий мәдәнийәткә 2- тәсирини ениқлайду;

9. «Моңғоллар» бөлүми

Мавзу: Моңғолларниң жүрүшлири Евразияниң саясий хәритисини қандақ өзгәртти?

Оқуш мәхсити:

6.3.2.5 Оттура әсирлик чапқунчилик дәвридики хәлиқаралиқ мунасивәтләр алаһидиликлирини ениқлайду.

– **Баһалаш критерийи:** *Билим алғучи*

Оттура әсирлик чапқунчилик дәвридики хәлиқаралиқ мунасивәтләр алаһидиликлирини ениқлайду

Ойлаш иқтидариниң дәрижиси: Қоллиниш

Тапшурма:

Тирәк сөзләрни қоллинип олтирип, моңғол мустәмичилик дәвридики хәлиқаралиқ мунасивәтләрни тәрипләп бериң.

Тирәк сөзләр: IY Иннокентий, Плато Карпини, Күйик хан, Рубрук, IX Людовиг

1. _____
_____ 2. _____
_____

Дескриптор: билим алғучи

– моңғол империяси билән Рим империяси арасидики мунасивәтни тәрипләйду;

– моңғол империясиниң Француз короли билән мунасивитини тәрипләйду.

«Абсолютизм: Ғәрип билән Шәриқ» бөлүми

Мавзуси: XIV Людовик билән Улуқ Петр: кимниң бийлиги узақ вә чәксиз болди?

Оқуш мәхсити:

6.3.1.2 Ғәрип билән Шәриқтики монархия формилирини (сословиелик-вәкиллик вә чәксиз бийлик) айриш.

Баһалаш критерийи: *Билим алғучи*

– Ғәрип билән Шәриқтики монархия формилирини (сословиелик-вәкиллик вә чәксиз бийлик) айриду.

Ойлаш иқтидариниң дәрижиси: Қоллиниш

1-тапшурма. Терминға ениқлима бериң

Абсолютизм: _____
_____
_____

- **Дескриптор:** билим алғучи
- Чәксиз бийлик укумиға ениқлима бериду.

2-тапшурма. Бош орундики тегишлик сөзләрни қоюп, абсолюттик монархия әллирини ениқлаң.

Абсолюттик монархия әллиригә Ғәрбий ....., ..., ..., Шәриктә ....., ...әллири кириду.

Дескриптор: билим алғучи

- Ғәрип билән Шәриктики абсолюттик монархия әллирини ениқлайду.

3-тапшурма. 2 Ғәрип билән Шәриктики монархия формилири: Кәштигә төвәндики башқуруш формилирини айрип орунлаштуруң:

- 1.Зем Собори
- 2.Микадо(император)
- 3.Парламент
- 4.Император
- 5.Баш Штатлар
- 6.Сегун
- 7.Кортес

Ғәрип	Шәрик

Дескриптор: билим алғучи

- Шәриктики сословиелик –вәкиллик органини ениқлайду;
- Ғәриптики сословиелик- вәкиллик органини ениқлайду.

«Абсолютизм: Ғәрип билән Шәрик» бөлүми

Мавзу: Юнлэ билән Токугава бийлиги Ғәрип бийлигүчилириниң бийлиги охшаш чәксиз болдиму?

Оқуш мәхсити:

6.3.1.5 Сәясий бийликниң алаһидиликлирини ениқлаш үчүн һәрхил әл бийлигүчилириниң хизмитини селиштуруш

Баһалаш критерийи: *Билим алғучи*

- Сәясий бийликниң алаһидиликлирини ениқлаш үчүн һәрхил әл бийлигүчилириниң хизмитини тәрипләйду.

Ойлаш иқтидариниң дәрижиси: Қоллиниш

Тапшурма. XIV Людовик билэн Юнлэнің дәлэтни башқуруштики алаһидиликлирини ениқлаң.

XIV Людовик		Юнлэ
	Мәдәнийәтни тәрәққий әттүрүштики утуқлири	
	Ихтисадий тәрәққият	
	Ижтимаий тәрәққият	

Баһалаш критерийи: *Билим алғучи*

– XIV Людовик дәвридики мәдәнийәтни тәрәққий әттүрүштики утуқлирини ениқлайду;

– Юнлэ дәвридики мәдәнийәтни тәрәққий әттүрүштики утуқлирини ениқлайду;

– XIV Людовик дәвридә дәләтнің ихтисадий тәрәққиятини ениқлайду;

– Юнлэ дәвридә дәләтнің ихтисадий тәрәққиятини ениқлайду;

– XIV Людовик дәвридә дәләтнің ижтимаий тәрәққиятини ениқлайду;

– Юнлэ дәвридә дәләтнің ижтимаий тәрәққиятини ениқлайду.

ХУЛАСӘ

Баһалаш сәясити оқуш жәрияниниң бөлүнмәс бир бөлүги. Баһалаш дурус болуш үчүн баһалашка беғишланған тапшурма сапалиқ болуши керәк. Көплигән жиллар бойи оқуғучи утуқлири башка оқуғучи утуқлири билән селиштуруш арқилиқ баһалинип кәлди. Критериаллиқ баһалаш системисида баһалаш еқимдики баһалаш тапшурмилириниң бөлүм бойичә елинған оқуш мәхситидики ениқ бир иқтидарни тәкшүрүш үчүн йәкүнлүк баһалаш тапшурмилириниң чарәк ахирида бәлгүләнгән оқуш мәхсәтлиригә мувапиқ жүргүзүлиду. Шуниң үчүн муәллим өзиниң һәрбир тәйярлиған тапшурмисини тәкшүрүш арқилиқ пухтилиғанда «Мениң тәйярлиған тапшурмилири бәлгүләнгән баһалаш критерийлири арқилиқ оқуғучиларниң оқуштики утуқлирини ениқламду?» – дегән соал әтрапида ойлиниду. Сәвәви, муәллимниң тапшурмисидин күтүлидиған нәтижә оқуш мәхситиниң орунлишиниң өлчими болуп санилиду. Шуниң билән биллә, оқуш мәхсәтлиригә мувапиқ ойлаш иқтидарлириниң дәрижиси тоғрисида ойлиниш муһимдур. Билиш билән чүшиниш дәрижисидин жуқарқи ойлаш иқтидарлириға йетиш үчүн тапшурмилар дәрижисиниң мурәккәп экәнлиги инавәткә елиниши керәк.

Тапшурмиларниң қисқа вә толуқ жавапни тәләп қилишиға қарап, тапшурмиларниң түрлирини йәкүнниң һәқиқий/ялған экәнлигини, мувапиқлаштуруш йәни селиштуруш, бирнәччә жавави бар тапшурмилириға қарап, топлашни әмәлиятта орунлайду.

Шәкилләндүргүчи баһалаш – оқуғучи билән муәллим арасидики бағлинишни тәминләйдигән вә оқуш жәриянини өз вақтида түзүтүшкә мүмкинчилик беридигән баһалашниң түри. Шәкилләндүргүчи баһалаш – оқутуш үчүн баһалаш, жәмлигүчи баһалаш – оқутушни баһалаш болуп санилиду. Шәкилләндүргүчи баһалаш дәрис системисида йәккә қараштурулмайдигән, дәрис билән қатар жүридиған жәриян. Шәкилләндүргүчи баһалашниң (оқутуш үчүн баһалаш) әһмийити – билим беришни, усулларни вә мошу мүмкинчиликләрни әмәлгә ашурушниң түрлирини яхшиллитиш, мәхсити – оқутушниң қийинчиликлирини ениқлиши, оқутуш программисиниң мәзмунини вә билим бериш стилини билиш, тәхминләш билән пухтилаш, утуққа йәткәнлигини көрситидигән бағлиниш. Баһалашниң мәнәси – назарәт қилиш, елинған мәлуматларниң интерпретацияси, кейинки иш-һәрикәтләрни ениқлаш үчүн қоллинилиши мүмкин болған қарарларни йәкүнләш. У оқуғучиниң йеңи дәрисни, бөлүмни қандақ қандақ өзләштүрүватқанлиғини системилиқ түрдә назарәт астиға елип, тәкшүрүп олтириш.

Берилгән «Асасий оттура мәктәпниң оқуш пәнлири бойичә шәкилләндүргүчи баһалаш тапшурмилириниң топлимини тәйярлаш» методикилиқ тәвсипнаминиң «Шәкилләндүргүчи баһалашниң алаһидиликлири вә принциплири» бөлүмидә бу баһалашниң алаһидиликлири вә принциплири тәвсийә қилинса, «Асасий оттура мәктәпниң оқуш пәнлири бойичә билим алғучиларниң оқушта йәткән утуқлирини шәкилләндүргүчи баһалаш тапшурмилири» бөлүмидә «Уйғур тили», «Уйғур әдәбияти», «Қазақ тили вә

әдәбияти», «Рус тили вә әдәбияти» «Инглиз тили», «Математика», «Алгебра», «Геометрия», «Информатика», «Тәбиәтшунаслиқ», «Физика», «Химия», «Биология», «География», «Қазақстан тарихи», «Дүниәйүзи тарихи» пәнлири бойичә шәкилләндүргүчи баһалаш тапшурмилири тәвсийә қилинди.

ПАЙДИЛИНИЛҒАН ӘДӘБИЯТЛАР ТИЗИМИ (Ұйғыр тiлiнде)

1. Билим беришниң барлиқ дәрижисиниң дәләтлик умумға миннәтлик билим бериш стандартини бәкитиш һәққидики Қазақстан Жумһурийити Билим вә пән министриниң 2018-жилиниң 31-октябрь ейидики № 604 буйруғи;

2. «Қазақстан Жумһурийитидики башланғуч , асасий билим, умумий оттура билим беришниң үлгилик оқуш программисини бәкитиш һәққидә» Қазақстан Жумһурийити Билим вә пән министриниң 2012-жилиниң 8-ноябрь ейидики № 500 буйруғи;

3. «Қазақстан Жумһурийитидики башланғуч, асасий билим, умумий оттура билим беришниң үлгилик оқуш программисини бәкитиш һәққидә» Қазақстан Жумһурийити Билим вә пән министриниң 2012-жилиниң 8-ноябрь ейидики № 500 буйруғиға өзгиришләр вә толуктурушлар киргүзүлгән тоғрисида Қазақстан Жумһурийити Билим вә пән министриниң 2018-жилиниң 4-сентябрь ейидики № 441 буйруғи;

4. Билим алғучиларниң үлгүримигә екимлик баһалаш, арилиқ вә хуласиләш аттестацияләштин өткүзүшниң үлгилик қайдиларини бәкитиш тоғрилиқ Қазақстан Жумһурийити Билим вә пән министриниң 2008-жилиниң 18–март ейидики № 125 буйруғи.

5. «Умумий билим бериш мәһкимилиригә беғишланған умумий билим беридиған пәнләрниң, талланма курслириниң вә факультативларниң үлгилик оқуш программиларини бәкитиш тоғрисида» Қазақстан Жумһурийити Билим вә пән министриниң 2013-жилиниң 3-апрель ейидики № 115 буйруғиға өзгиришләр вә толуктурушлар киргүзүш Қазақстан Жумһурийити Билим вә пән министриниң 2017-жилиниң 25-октябрь ейидики № 545 буйруғи.

6. «Қазақстан Жумһурийити билим вә пән министриниң бәзи буйруклириға өзгиришләр билән толуктурушлар киргүзүш тоғрилиқ» Қазақстан Жумһурийити Билим вә пән министриниң 2019-жилиниң 26 –июль ейидики № 334 буйруғи.

7. Аскарров М.А. Билим бериш жәриянидики критериаллиқ баһалаш системиси тоғрисида (мәктәп муәллимлириниң әмәлий иш тәҗрибисидин байқаш/ Яш алим. – 2014. – №20.1. – С.34-36. –URL Электронлуқ мәнбә: <https://moluch.ru/archive/79/14071/>

Шәкилләндүргүчи баһалаш сүпәтлик билим беришниң муһим нуқтәий нәзәрийәси сүпитидә. <http://zkoipk.kz/kz/2016smart1/2471-conf.html>.

8. «Йеңиланған билим мәзмуни даирисидә шәкилләндүргүчи баһалашни уюштуруш вә өткүзүш». Электронлуқ мәнбә: <http://orleuastana.kz/kz/2017/09/trening-organizatsiya-i-provedenie-formativnogo-otsenivaniya-v-ramkah-obnovlennogo-soderzhaniya-obrazovaniya/>

9. Қазақ тили вә әдәбияти. Бәйшешек. Дәрислик. 2-бөлүм. Қазақ тилидин башқа тилда оқутилидиған 11 жилиқ умумий билим беридиған мәктәпниң 6-синипи үчүн беғишланған. Ф. Ш. Оразбаева, Ж. Т. Дәулетбекова, А. Қ. Рауандина, Р. С. Рахметова, А. Н. Юсуп, Көкжиек-Горизонт 2018

10. Қазақ хәлқиниң зәрғарлиқ буюмлири. Электронлуқ мәнбә:

<https://kk.wikipedia.org>

11. Қазақ тили вә әдәбияти. Бәйшешек. Дәрислик. 1-бөлүм. Қазақ тилидин башқа тилда окутулидиган 11 жилиқ умумий билим беридиган мәктәпниң б-синипи үчүн беғишланған / Ф. Ш. Оразбаева, Ж. Т. Дәулетбекова, А. Қ. Рауандина в. б. — Алмута: Көкжиек-Горизонт, 2018

12. Қазақ тили вә әдәбияти. Бәйшешек. Дәрислик. 1-бөлүм. Қазақ тилидин башқа тилда окутулидиган 11 жилиқ умумий билим беридиган мәктәпниң б-синипи үчүн беғишланған / Ф. Ш. Оразбаева, Ж. Т. Дәулетбекова, Р.С.Рахметова, А. Қ. Рауандина, Қ.С.Жайлаубаева — Алмута: Көкжиек-Горизонт, 2018

13. Шерзат Шермет – әл-Фарабийға тәхлит қилған яш алим. Электронлуқ мәнбә: <https://official.satbayev.university/kk/massmedia/sherzat-shermet-al-farabige-elikteytin-zhas-galym>

14. Т.Султанбеков. Әжайип сәйярә. Электронлуқ мәнбә: [https://kitap.kz/book/2822/read#epubcfi\(/6/2\[id1\]!/4/2/2/1:0\)](https://kitap.kz/book/2822/read#epubcfi(/6/2[id1]!/4/2/2/1:0))

15. Электронлуқ мәнбә:

<https://drive.google.com/open>

Электронлуқ мәнбә:

<https://drive.google.com/open>

Электронлуқ мәнбә: <https://lingualeo.com/ru/jungle/the-lion-and-the-mouse>.
Link to the picture:

<https://www.google.com/search>

18. Электронлуқ мәнбә: Link to the picture: <https://www.google.com/search>

19. Электронлуқ мәнбә: Link to this: <http://tonail.com/snack-time-healthy-foods-for-kids>

20. Электронлуқ мәнбә: Link to this: <http://www.elllo.org/english/1151/T1166-Katia-SocialMedia.html>

21. Электронлуқ мәнбә: Go to the link:

<http://tonail.com>

22. Электронлуқ мәнбә:

<http://esol.britishcouncil.org/content/learners/skills/speaking/health-and-fitness>

23. Шәкилләндүргүчи (шәкилләш) баһалаш: методикилик қолланма / Е.Н. Кохаева. – Астана: АО «Назарбаев Әқлийә мәктәплири» Педагогикалик маһарәт мәркизи, 2014. (7бәт).

24. Муәллимгә беғишланған нусха. Химия вә Тәбиәтшунаслиқ (43-бәт) «Назарбаев Әқлийә мәктәплири» ШББМ.

Педагогикалик маһарәт мәркизи, 2016 «шәкилләш баһалаш дегән немә вә немә үчүн биз уни пайдилинишимиз керәк?» Джудит Додж. Электронлуқ мәнбә: <https://www.scholastic.com › teaching-content>

ҚОШУМЧӘ

«Билим алғучиларның үлгиримигә еқимлик баһалаш, арилиқ вә йәкүнләш аттестацияләштин өткүзүшннң үлгилик қаидилирини бәкитиш тоғрилиқ Қазақстан Жумһурийити Билим вә пән министриннң 2008-жилиннң 18 –март ейидики № 125 -буйруғиға өзгириш киргүзүш тоғрилиқ Қазақстан Жумһурийити Билим вә пән министриннң 2017-жилиннң 6 –июнь ейидики № 265- буйруғи.

Қазақстан Жумһурийитиннң Әдлийә министрлигидә 2017-жилиннң 16-июнь ейида № 15233 -болуп тиркәлди.

Башланғуч , асасий билим, умумий оттура билим беришннң үлгилик оқуш програмилирини әмәлгә ашуридиған билим бериш мәһкимилиридики билим алғучиларннң үлгиримигә еқимлик баһалашннң, уларни арилиқ вә йәкүнләш аттестацияләш жүргүзүшннң үлгә қаидилири:

1-бөлүм. Умумий қаидиләр

9) шәкилләндүргүчи баһалаш-синипта күндиликтики иш жәриянида жүргүзүлидиған баһалаш түри, билим алғучилар үлгириминнң көрсәткүчи болуп һесаплиниду, оқутуш жәриянида билим алғучилар билән муәллимләр арисидики бағлинишни тәминләйду вә билим бериш жәриянини йетилдүрүшкә мүмкинчилик бериду.

3-бөлүм. Йеңиланған оттура билим мәзмуни бойчә билим алғучиларннң үлгиримини еқимлик баһалаш жүргүзүшннң тәртиви

12. Билим алғучиларннң оқушта йәткән утуклирини баһалаш шәкилләндүргүчи вә қелиплаштурғучи баһалаш түрлиридә әмәлгә ашурилиду.

13. Шәкилләндүргүчи баһалаш оқутушннң ениқ мәхсәтлиригә билим алғучиларннң йетишини мониторингләш вә һәр билим алғучи билән пәрикләндүрүлгән вә йәккә ишларни давамлик қелиплаштуруш үчүн әмәлгә ашурилиду.

17. Шәкилләндүргүчи вә қелиплаштурғучи баһалаш тапшурмилирини педагог өзи тәйярлайду.

24. Шәкилләндүргүчи вә қелиплаштурғучи баһалаш йәкүни бойчә әхбарат билим алғучиларға вә ата-анилириға яки балиннң қануний вәкиллиригә қәғәз түридә яки электронлуқ нусхида берилиду.

Шәкилләндүргүчи баһалаш нәтижилири чарәклик вә оқуш жилиннң баһасини қойғанда һесапқа елинмайду.

МӘЗМУНИ

Киришмә	3307
1 Шәкилләндүргүчи баһалашниң алаһидиликлири вә асаслири	309
2 Асасий оттура мәктәпниң оқуш пәнлири бойичә билим алғучиларниң оқушта йәткән утуқлирини шәкилләндүргүчи баһалаш тапшурмилири	313
Хуласә	446
Пайдилинилған әдәбиятлар тизими	448
Қошумчә.....	450

Кириш

Мамлакат келажаги – ёш авлод келажагининг муваффақиятли бўлиши ва уни амалга ошириш ўқитувчи меҳнати орқали ўлчаниши, шубҳасиз. Мактаб иши ҳамда ўқувчи ютуқларида асосий омил – ўқитувчи эканлигини ҳисобга олиб, таълимни ислоҳ қилиш соҳасидаги энг долзарб масалалардан бири ўқитувчининг замонавий жамиятдаги ўрнидир. Замонавий мактаб ижтимоий ўзгаришларга тез мослашадиган янги ўқитувчиларга жуда зарур. Шунинг учун учун мулоҳазали, ижодий фикрлайдиган, ҳар қандай инновацион вазифаларни ҳал қилишга қобилиятли мутахассислар керак.

Ёш авлодни ҳар томонлама ўқитиш ва тарбиялаш ҳар бир ўқитувчининг асосий вазифасидир. Ўқитувчи қандай усулдан фойдаланмасин, мақсад дастур мазмунини ўқувчига сингдириш, фанга бўлган қизиқишини тарбиялаш, кўникмаларни ўзлаштиришдир.

Замонавий жамиятнинг долзарб масалаларидан бири нафақат ижтимоий, иқтисодий, ўзгарувчан шароитларда яшашга тайёр бўлиш, балки уни амалга ошириш ва такомиллаштиришга ижобий таъсир кўрсатадиган шахсни шакллантиришдир. Бундай шахсга кўйиладиган асосий талаблар – бу ижодкорлик, фаоллик, масъулият, теран билим, касбий саводхонлик. Ушбу талабларга жавоб бериш учун ўқувчилар билимини баҳолашда мутлақо янги усулда ишлаш зарурати туғилади.

Ушбу эҳтиёжларни ҳал қилиш усулларида бири ўқувчилар билимини мезонли баҳолаш тизимини бўйича саралаш. Мезонли баҳолаш тизимидаги энг муҳим нарса ўқув жараёни бўлиб, у орқали ўқувчи ўз-ўзини баҳолашни ўрганади, ўз билимининг афзалликлари ва камчиликларини кўради ва келгусида қандай ривожланиш кераклигини, қандай ишлашини ва қандай фикрлаши тушунади. Мезонли баҳолаш бир қатор афзалликларга эга. Улар:

- замон талабига мос рақобатдош, билимли, ишбилармон, фикрлаш қобилияти шаклланган, мантиқий фикрлашга қодир бўлган, мустақил фикрлайдиган шахсни шакллантиради;
- индивидуал ишлар ёрдамида билим, кўникма даражасини, ўй-фикрини янада ривожлантиради;
- ўқувчиларнинг билим сифатини оширади;
- ўқувчининг шахсий диққатини фаол позицияга йўналтиришнинг ягона баҳолаш йўли;
- шахсни масъулиятлиликка, натижага, йўналишга олиб келадиган ижодий баҳолаш тизими. Умуман олганда, мезонли баҳолаш ўқувчиларнинг ўқув ютуқларини таълимий мақсад ва мазмунига мувофиқ, ўқувчига, ота-онага ҳамда ўқитувчига тушунарли бўлган аниқ мезонларга асосланган жараён дир.

Қолиплаштирувчи баҳолаш ўқув жараёнининг ажралмас қисми бўлиб, ўқувчи кўникмасининг шаклланиши ва билим даражасини акс эттиради, ўрганишдаги қийинчиликларни аниқлайди, ўқув дастурининг таълимий мақсадларига эришишга ёрдам беради. Баҳолашнинг ушбу тури ўқувчилар ва ўқитувчилар ўртасида қайта боғланишни таъминлайди, уларга ўқув жараёнини баллсиз ёки рейтингсиз тузатиш имконини беради.

Қолиплаштирувчи баҳолаш – ўқувчи ўқув натижасининг ҳамisha илгарилаб борилиши ҳамда ривожланишига имкон берувчи, ўқитувчи ва ўқувчи, ўқувчи ва ўқувчи ўртасидаги қайта боғланишни таъминлайдиган жараён.

Ўқитиш ва ўрганишни самарали уюштириш учун ҳар бир ўқувчининг муваффақияти ва жорий тушунча даражасини мунтазам равишда аниқлаб туриши муҳимдир. Бу қолиплаштирувчи баҳолаш давомида ўтказилиб, ўқувчининг ўқув ютуқлари тўғрисида қарор қабул қилишига имкон беради.

1. Қолиплаштирувчи баҳолашнинг хусусиятлари ва тамойиллари

Ўқувчиларнинг кўникмаларининг шаклланиши ва билимларни ўзлаштириш даражаси тўғрисида маълумот олиш, ўқув жараёнини йўлга қўйиш, ўқувчиларга қайта боғланиш тавсия этиш ва уларни рағбатлантириш учун ўқув жараёнида қолиплаштирувчи баҳолашни амалга оширади.

Қолиплаштирувчи баҳолашнинг асосий мақсади билим олувчиларнинг мунтазам равишда қайта боғланишини таъминлаш учун ўқитишни мониторинг қилишдир. Ушбу усул ўқитишни такомиллаштириш учун фойдаланилади. Қолиплаштирувчи баҳолашни ўқувчиларнинг кучли ва заиф томонларини аниқлаш ҳамда уларнинг заиф томонларини ривожлантириш учун ишлатилади.

Қолиплаштирувчи баҳолашнинг асосий функциялари:

Қолиплаштириш – амалда кадриятлар тизимини яратиш, шакллантириш ва тасдиқлаш; рағбатлантириш – ўқувчининг кутиладиган натижаларга эришиши, самарали равишда олдинга силжиши учун қулай муҳит яратиш;

Мотивация – ўқувчиларни ўқиш ва натижаларга эришиш учун рағбатлантириш.

Қолиплаштирувчи баҳолашнинг асосий вазифалари:

- ўқув мақсадларини, баҳолаш мезонларини аниқлаш, ўқувчиларга тавсия қилиш;
- ўқувчиларнинг олган билимларини мустаҳкамлаш учун ўқув машғулотларини ташкил этиш;
- ўқувчиларни ривожлантиришга ёрдам берадиган конструктив қайта боғланиш бериш;
- ўқувчиларни ҳамкорликда бир-бирини ўқитишга ўрганишнинг сифатли манбаи сифатида жалб қилиш;
- таълим ва ўқув жараёнида биргаликда ўрганишни қўллаб-қувватлайдиган ҳамкорлик муҳитини яратиш [16].

Қолиплаштирувчи баҳолашнинг асосий принциплари:

- ҳақиқат;
- ўқитиш ва баҳолаш ўртасидаги ўзаро боғлиқлик;
- аниқлик;
- узлуксизлик;
- ривожланишга йўналтириш

Дарсни режалаштиришда ўқитувчи олдиндан тайёрланган қолиплаштирувчи баҳолаш топшириқлари билан биргаликда ўқув режаси ва ўқув дастуридан фойдаланиши керак. Қолиплаштирувчи баҳолаш дарснинг ҳар бир босқичида амалга оширилади. Топшириқларни тайёрлашда ўқувчиларнинг индивидуал қобилиятлари ва хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда кўникмаларни ривожлантиришни кўзда тутиш керак.

Мазмуни янгиланган дастурларда кутиладиган натижага эришиш учун ўқув натижалари мавжуд, қолиплаштирувчи баҳолаш топшириқларини ишлаб чиқишда энг аввало ўша мақсадларга эришишни таъминлаш муҳимдир.

Қолиплаштирувчи баҳолашни ташкил этиш мобайнида ўқув мақсадларига асосланиб, Блум таксономиясига – фикрлаш кўникмалари даражасига мувофиқ мезонларни яратиш керак.

Баҳолаш мезони – ўқувчиларнинг ўқув ютуқларини баҳолаш учун асос бўладиган белги.

Вазифаларни бажарилишини назорат қилиш учун дескрипторлар яратилади.

Дескриптор – вазифаларни бажариш мобайнидаги аниқ кадамларни кўрсатувчи тавсиф.

Дарс давомида қолиплаштирувчи баҳолашнинг турли босқичларида ўқув мақсадларига эришиш учун мўлжалланган топшириқлар берилади.

Топшириқларнинг очик ва ёпиқ тури бўлади.

Ёпиқ топшириқларнинг бир нечта турлари мавжуд: битта жавобни танлаш, бир нечта тўғри жавобларга эга бўлган, мос жавобларни топиш, кетма-кетликни аниқлаш.

Очик топшириқлар қисқа жавоб, батафсил жавоб, эссе ёзишни ўз ичига олади.

Қолиплаштирувчи баҳолашни амалга ошириш учун ўқитишнинг самарали усулларидан фойдаланиш керак.

Баҳолаш усуллари ўқувчиларнинг якка, жуфт ҳамда гуруҳли ишлари давомида ўтказилиши мумкин. Шахсий топшириқларни баҳолашда ўқувчининг индивидуал қобилиятларини эътиборга олмоқ зарур. Якка вазифани бажарганда:

Ўз-ўзини баҳолашга имкон бериб, рағбатлантириш даркор; ўқувчига мавзунини кўпроқ мустақил изланишига имкон бериш керак, унинг доирасида тадқиқотга асосланган вазифалар кўриб чиқилиши керак.

Ўқитувчи ўқувчилар билан самарали қайта боғланиш ўрната олиши керак.

Қайта боғланиш ўқувчилар ва ўқитувчиларнинг ютуқлари ҳақидаги маълумотдир. Бола саволга тўғри жавоб бериши учун унга вақт бериш керак. Агар у тўғри жавоб бермаса, кўшимча саволлар бериб, уни тўғри жавобга йўналтириш мақсадга мувофиқдир. Қайта боғланиш кўпинча мотивация бўлиб, ўқитувчи ва ўқувчи орасида ишонч ва ҳурматни шакллантиради. Қайта боғланиш ўқитувчининг ҳар бир бола нимани билиши, нимани билмаслигини аниқлашга ва унинг билимларини кейинги ривожланишига йўналтиришга ҳаракат қилади.

Қолиплаштирувчи баҳолашнинг кўп турлари мавжуд:

- ўз-ўзини баҳолаш;
- жуфтлик баҳолаш;
- гуруҳни баҳолаш

Ўқувчиларнинг ўз-ўзини баҳолаши мотивация эҳтиёжларига, шунингдек ютуққа эришиш талабларига жавоб беради. Ўз ишини баҳолай оладиган ўқувчи ўз мақсадига қанчалик яқин эканлигини аниқлаб олиши ва унга эришиш учун нима қилиш кераклигини режалаштириши мумкин.

Ўз-ўзини баҳолаш усуллари. Вазифани тушунтиргандан сўнг ўқувчиларга вазифани бажариш учун интиладиган оддий мақсадларни белгилаш вазифаси юклатилади. Иш якунида ўқувчилар шу мақсадларга қанчалик эришганлиги ҳақида фикр юритишади. Баҳолаш натижаларини кўрсатиш учун улар светофордан фойдаланишлари ёки бармоқларини пастга/юқорига кўрсатишлари мумкин. Ўқувчиларнинг нимани яхшилашни хошлашлари ўқитувчига уларнинг масалани қанчалик яхши тушунганликларини аниқлашига ёрдам беради, буни "Агар сизда 5 дақиқа бўлса" усули ёрдамида амалга ошириш мумкин.

Қолиплаштирувчи баҳолашнинг ажралмас қисми бу қайта боғланишдир. Ўқитувчи дарснинг турли босқичларида қайта боғланиш уюштириб, ўқувчилар билан узвий боғланишда бўлиш орқали, кейинги дарсни режалаштирганда эътиборга лойиқ вазиятларни башорат қилиши мумкин.

Қайта боғланиш самарали бўлиш учун:

Ўқитувчи:

Ўқувчининг билим даражаси қандай?

Кутиладиган натижани яхшилаш учун нима қилиш керак?

Сизга энг яхши натижага эришиш учун қандай ёрдам беришим мумкин?

Ўқувчи:

Мен билим олишнинг қайси босқичидаман?

Яхши натижага қандай эриша оламан?

Камчиликларимни йўқ қилиш учун нима қилишим керак?- каби саволларга асослангани тўғри.

Қайта боғланишнинг бир нечта турлари мавжуд: ёзма, график, оғзаки.

Ёзма қайта боғланишда сиз талабанинг иши бўйича шарҳлар, далиллар ёки мақтовлар ёзишингиз мумкин.

Қайта боғланишнинг оғзаки турида эса ўқувчиларни мақтаб, шарҳларни ҳам айтиб ўтиш керак.

Кейинги қадам – ўқитувчи ўқувчи ишининг натижаларини таҳлил қилиши.

Қолиплаштирувчи баҳолаш давомида таҳлил қилиш ўқитувчига ўқувчининг қайси саволларга жавоб беришида қийналиши, қайси мавзу ёки бўлимни ўзлаштириш қайси бири ўқувчига мураккаблиги ва нима учун эканлигини аниқлашга имкон беради.

Ижобий фикр билдириш учун ўқитувчи аниқ далилларга таяниши керак.

Камчиликларни бартараф этиш ва муаммони ҳал қилиш учун ўқув услубини қандай ўзгартириш кераклигини аниқлаш керак.

Қолиплаштирувчи баҳолашдан сўнг билим сифатини оширишда қандайдир ютуқларга эришиш учун ўқитувчида назорат варақлари бўлиши даркор. Таҳлил натижаларини тўплаш учун ўқитувчиларга папка тутиш тавсия этилади.

Қолиплаштирувчи баҳолаш ўқитишни, усулларини ҳамда мақсадларга эришиш йўлларини аниқлашда самарали ҳисобланади. Бундай баҳолашда ўзингизни бошқа одам билан солиштиришнинг ҳожати йўқ, шунинг учун сиз ўзингизнинг қобилиятингизни мезон турлари бўйича баҳолаб, муваффақиятга эришиш йўлларини кўриб чиқишингиз мумкин.

Ўқувчининг билим даражасини муайян мезонлар бўйича аниқлаш таълим сифатини сезиларли даражада такомиллаштиради.

2. Ўзбек тили ва адабиёти ўқув фанлари бўйича ўқувчиларнинг билимларини аниқлаш, уларнинг ўқув ютуқларини баҳолаш

6-синф, Ўзбек тили фани бўйича қолиплаштирувчи баҳолаш

топшириқлари намуналари

1-БЎЛИМ: ҚОЗОҒИСТОНДАГИ КЎРКАМ МАСКАНЛАР

Мавзу	4-ДАРС. КЎКЧАТОВ – КЎРКАМ ДИЁР
Таълимий мақсадлар	6.1.3.1 учинчи шахс номидан матн мазмунини тўлиқ қайта ҳикоя қилиш, қисқа ва айримларига тўхталган ҳолда ҳикоя қилиш (ҳикоялаш ва таърифлаш); 6.3.4.1 маълум мақсадга йўналтирилган аудитория малакаларига таяниб, ҳикоялаш услубидан фойдаланган ҳолда матн яратиш (тушунтириш хати, кичик мақола, шеъринг матн, ҳикоя, репортаж, интервью, эртақ ва бошқалар..)
Баҳолаш мезонлари	- тингланган матннинг мазмунини учинчи шахс номидан ҳикоя қила олади; - ҳикоялаш услубидан фойдаланиб тасвирий матн –ҳикоя туза олади;; -Кўкчатова табиати, иқлими ҳақида фикр билдира олади; - адабий тилнинг имло меъёрларига амал қилади, ундошларнинг нутқдаги ролини аниқлайди.
Фикрлаш қобилияти даражаси	Қўллаш
Дескрипторлар	Ўқиш ва Ёзиш 9-машқ. Матнолди топшириқлар. 1. Расмларни диққат билан кузатинг. 2. Қуйида берилган таянч сўзлардан фойдаланиб, кузатувчанлик, ўхшатиш ва завқланиш, гўзаллик ва эзгуликни ҳис қилиш каби малакаларингизни ишга солиб, “Кўкчатова – кўркам диёр ” мавзусида тасвирий матн – ҳикоя яратинг. Дескрипторлар: - берилган таянч сўзларнинг барчасини қўллайди; - тасвирий матн –ҳикоя туза олади(6-7 гап) -имло қоидаларига риоя қилади; - сирғалувчи ва портловчи ундош товушларни белгилайди; Қолиплаштирувчи баҳолаш (ўз-ўзини баҳолаш) Ўқиш Ёзиш Муҳокама қилиш 10-машқ. Матнни ўқиш ва мазмунини муҳокама қилиш. Расмга қараб матнни ижодий давом эттириш. Акт-дан фойдаланиш. Матндаги ундошларни лаб ундошлари, тил ундошлари ва бўғиз ундошларига ажратинг ва жадвални тўлдириш Ўқувчиларга дескрипторларни мустақил туздириш.
Дескриптор	- матн мазмуни бўйича фикр-мулоҳаза билдиради; -фикрини изчиллик билан ёзма равишда баён қила олади. -нутқ меъёрларига риоя қилади,жадвални тўлдиради(3 тадан мисол) Қолиплаштирувчи баҳолаш (ўзаро бир-бирини баҳолаш)

Мавзу	ТАРИХИНГДИР МИНГ АСРЛАР...
Таълимий мақсадлар	6.1.6.1 матн мазмунидан келиб чиққан ҳолда тингланган маълумотни баҳолаш, материални мантиқан баён этиш; 6.3.5.1 ҳикоя-эссе, муҳокама-эссе, таърифий эссе ёзиш ;
Баҳолаш мезонлари	- тингланган маълумотни баҳолай олади, маълумотни мантиқан ёрита олади; - эссе ёза олади; - Наврўз байрамига хос бўлган урф-одатлар ҳақида фикр-мулоҳазалар билдира олади; - адабий тилнинг имло меъёрларига амал қилади, сифат сўз туркумининг нутқдаги ролини аниқлайди
Фикрлаш қобилияти даражаси	Кўллаш
Дескриптор	1-топширик 219-машқ. Қуйидаги расмларни диққат билан кузатинг. Улардан бирини танлаб, матн ҳосил қилинг. - матн ҳосил қила олади(6-8 гап); - матн яратишда предметнинг белгисини билдирувчи сўзлардан фойдаланади; - нутқ меъёрларига риоя қилади,матн турини аниқлайди.
Дескриптор	2-топширик 220-машқ. Матнни хатбошиларга ажратиб ўқинг ва ҳар бир хатбошига сарлавҳа қўйинг. Мазмунини ўзлаштиринг. Манбаларда қайд этилишича. Аждодларимиз қуёш,ой ва юлдузлар ҳаракатини жуда яхши билганлар. Энг қадимги даврларда йил даставвал икки қисмга- ёз ва қиш фаслларига бўлиниб, ушбу фаслларнинг ўрни алмашиши муддати муҳим аҳамият касб этган.Боболаримиз кўкламнинг ҳар бир аломатида эзгулик тимсолини кўрганлар. - матнга сарлавҳа қўя қолади, матн мазмунини қисқача баён қила олади; - очиқ саволлар туза олади (2-3 та); - матн мазмунини 2-3 жумла орқали ёрита олади; -такрорий сўзлар ҳосил қила олади (3-4 та).

Мавзу	ҚОЗОҒИСТОН – УМУМИЙ УЙИМИЗ
Таълимий мақсадлар	6.2.2.1 ижтимоий-маданий, расмий-иш қоғозлар, мавзуларга оид диалог, монологлардаги (қўлланмалар, табрикномалар, ахборотлар, автобиография, янгиликлар, интервью,) кўтарилган масалаларни таҳлил қилиш;
Баҳолаш мезонлари	- турли мавзуга оид диалог, монологлардаги кўтарилган масалаларни таҳлил қила олади; - Наврўз байрами ҳақида фикр-мулоҳазалар билдира олади; - адабий тилнинг имло меъёрларига амал қилади, сифат сўз туркумининг нутқдаги ролини аниқлайди
Фикрлаш қобилияти даражаси	Тушуниш, қўллаш
	1 –топширик 222-машқ. Матнни овоз чиқариб ўқинг.

<p>Дескриптор</p>	<p>Ҳар бир халқнинг миллий ўзига хослигини кўрсатувчи анъана ва маросимлари, урф-одатлари, байрамлари бор. Ҳар бир миллат аجدодлар тафаккури сарчашмасидан баҳра олган ана шу миллий анъаналар тизимининг беқиёс рухий- маънавий қувватидан куч олиб тараққий этади, ривожлаади. Қозоғистон дея аталмиш муборак заминда ўзига хос қадимий маданият бунёд этган халқимизнинг эзгу ва ҳаётбахш анъаналарини акс эттирган Наврўз байрами ҳам ана шундай бетакрор қадриятдир...</p> <ul style="list-style-type: none"> - матнни хатбошиларга бўлиб ифодали ўқий олади; - 3 та калит сўз туза олади; - калит сўз ёрдамида сўз бирикмаси туза олади ва гап туза олади (3-4 та) - белгини билдирувчи сўзларни аниқлайди. <p>2-топширик 224-машқ. Матнни овоз чиқариб, ифодали ўқинг</p> <p>Шундай давлатда яшаш- буюк бахт Миллий қадриятларимиз қадрлаган авлоднинг қадди ҳам, қалби ҳам ҳамиша юксак, рухий уйғоқ, фикри теран бўлади. Ота-боболаримиз танлаган йўлдан ҳикмат топсак, миллий маънавиятимизни англаймиз. Аждодларимизнинг ҳаёти тарзи ва удумларини ривожлантирсак, миллат рухий бардавомлилигига ҳисса қўшган бўламиз. Бу эзгу йўлнинг азалий ва абадий мезонлари халқимизнинг энг азиз байрамларидан бири- Наврўз фалсафасида ҳам ўз ифодасини топган...</p> <ul style="list-style-type: none"> - матн мазмунини ёритувчи 2-3 та гап ёза олади; - матн ҳақида фикр билдира олади; - нутқ меъёрларига риоя қилади, сифат сўз туркумини аниқлай олади.
<p>Дескриптор</p>	<p>Шундай давлатда яшаш- буюк бахт Миллий қадриятларимиз қадрлаган авлоднинг қадди ҳам, қалби ҳам ҳамиша юксак, рухий уйғоқ, фикри теран бўлади. Ота-боболаримиз танлаган йўлдан ҳикмат топсак, миллий маънавиятимизни англаймиз. Аждодларимизнинг ҳаёти тарзи ва удумларини ривожлантирсак, миллат рухий бардавомлилигига ҳисса қўшган бўламиз. Бу эзгу йўлнинг азалий ва абадий мезонлари халқимизнинг энг азиз байрамларидан бири- Наврўз фалсафасида ҳам ўз ифодасини топган...</p> <ul style="list-style-type: none"> - матн мазмунини ёритувчи 2-3 та гап ёза олади; - матн ҳақида фикр билдира олади; - нутқ меъёрларига риоя қилади, сифат сўз туркумини аниқлай олади.

<p>Мавзу</p>	<p>НАВРЎЗ ДУНЁ КЕЗМОҚДА</p>
<p>Таълимий мақсадлар</p>	<p>6.1.7.1орфографик меъёрларга риоя қилган ҳолда, кўргазмали қуроллардан, видеороликлар, рангли расмлардан ўринли фойдаланиб, ҳикоялаш, таърифлаш характеридаги монологларни тузиш;</p>
<p>Баҳолаш мезонлари</p>	<ul style="list-style-type: none"> - кўргазмали қуроллардан фойдаланган ҳолда монолог туза олади; - Наврўз байрами ҳақида фикр-мулоҳазалар билдира олади; - адабий тилнинг имло меъёрларига амал қилади, сифат сўз туркумининг нутқдаги ролини аниқлайди.
<p>Фикрлаш қобилияти даражаси</p>	<p>Ўқиш ва ёзиш</p>
<p>Дескриптор</p>	<p>Топширик 227-машқ. Матн билан танишинг. Топшириқларни бажаринг Наврўз байрамининг тарихига яна бир бор назар ташласак, у қадимий ва ўзига хос босқичларни босиб ўтган навқирон ва кўҳна байрам ҳисобланади. Бу байрам қадимдан Эрон, Покистон, Афғонистон, Қирғизистон, Қозоғистон, Тожикистон ва шу жумладан Ўзбекистон ҳудудида ҳам қадимдан ўзгача тайёргарлик билан қарши олинган...</p> <ul style="list-style-type: none"> - матннинг ҳар бир абзацига савол туза олади; - 5 тадан аслий ва нисбий сифатларни топиб ёзади; - энг сўнгги гапни кўчириб, шарҳлай олади; <p>Топширик 229-машқ. Матнни диққат билан ўқинг. Топшириқларни бажаринг</p>

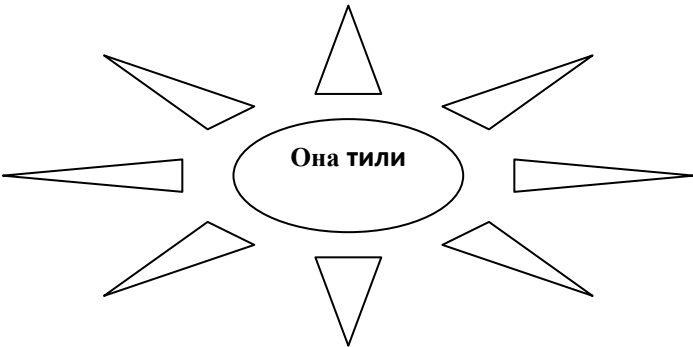
Дескриптор	<p>Наврўз тарихига яна бир назар</p> <p>Абу Райҳон Беруний бу кунни айнан нима учун Наврўз деб аталишининг сабабини аниқлаган ҳолда, қуйидагича келтиради: “Жамшид подшоҳ бўлгач, мажусийлар динини янгилади ва шу кунни “Наврўз” – янги кун деб аталди. Аммо кейинги подшолар бу ой, яъни Фарвардин моҳнинг барчаси (кунлари)ни ҳайитга айлантириб, уларни олдига тақсимлаб: биринчи беш кун- подшоҳлар учун, иккинчиси-улуғ кишилар, учинчиси- подшоҳларнинг ғуломалари учун, тўртинчиси - хизматкорлар учун, бешинчиси – халқ оммаси учун, олтинчиси- чўпонлар учун деб белгилайди”.</p> <p>- нотаниш сўзларни аниқлайди(5 та), изоҳини топа олади;</p> <p>-5 та калит сўз топади;</p> <p>-Наврўз ҳақида билимини мустаҳкамлайди.</p>
-------------------	---

Мавзу	НАВРЎЗ ДУНЁ КЕЗМОҚДА
Таълимий мақсадлар	6.3.6.1 ўз хаёлидаги асар қаҳрамонининг вазиятини ҳис этган ва шахсий кўзқарашларини баён этган ҳолда ижодий иш ёзиш (150-200 сўз);
Баҳолаш мезонлари	<ul style="list-style-type: none"> - ўз хаёлидаги асар қаҳрамонининг вазиятида ҳис этган ва шахсий кўзқарашларни баён этган ҳолда ижодий иш ёза олади; - Наврўз байрами ҳақида фикр-мулоҳазалар билдира олади; - адабий тилнинг имло меъёрларига амал қилади, сифат сўз туркумининг нутқдаги ролини аниқлайди.
Фикрлаш қобилияти даражаси	Ўқиш ва сўзлаш, ёзиш
Дескриптор	<p>Топширик 231-машқ. Матнни овоз чиқариб ўқинг. Диққат билан тингланг. Наврўз одатлари ва таомлари Қадимги урфларга кўра Наврўздан олдин тозаликка риоя этилиши, уй ва унинг атрофларини тозалаши, экин экиш олдида далада мувофиқ ишларнинг амалга оширилиши лозим бўлган. Наврўз учун анъанавий бўлган одатлардан бири ҳафт синан (форсча) ва ҳафт шин-ани тайёрлашдир...</p> <ul style="list-style-type: none"> - матн мазмунини ёритувчи 3 та жумла ёзади; - макон-замонни билдирувчи сифатларни топади(5 та); - Наврўз таомлари ҳақида фикр билдиради. <p>Топширик 232-машқ. Матнни диққат билан ўқинг. Мазмунини қайта сўзланг. Наврўзга тайёргарлик Наврўзга хос анъаналардан бири байрамга тайёргарлик 10-15 кун олдин бошланади. Ҳамма ўзига янги либос тиктиради. Уйлар, ҳовлилар, кўча ва ариқ бўйлари тозаланади. Сумалак учун буғдой ундирилади. Наврўз байрами бошланган кундан эътиборан одамлар барча хафагарчиликларни унутиши, гинахонликларга барҳам беришга интиладилар...</p> <ul style="list-style-type: none"> - энг яқин инсонини байрам билан табриклаб очик хат ёза олади; - нутқ меъёрларига риоя қилади. - Наврўз байрами ҳақида фикр билдира олади.
Дескриптор	

Мавзу	НАВРЎЗ ТАОМЛАРИ
Таълимий мақсадлар	6.1.5.1 берилган мавзу юзасидан фикр алмашув диалогларида иштирок этиш
Баҳолаш мезонлари	- тингланган маълумотни баҳолай олади, маълумотни мантиқан ёрита олади; - Наврўз таомлари ҳақида фикр-мулоҳазалар билдира олади; - адабий тилнинг имло меъёрларига амал қилади, сифат сўз туркумининг нутқдаги ролини аниқлайди
Фикрлаш қобилияти даражаси	Қўллаш
Дескриптор	Топшириқ 235-машқ. Матнни кўз югуртириб ўқиб чиқинг. ...Марказий Осиё ҳамда бошқа туркий ва форсий халқлари таомидан Наврўз байрами кунлари пишириладиган ширин таом тури. Асосан, буғдойнинг ёш новдалари, ун, ёғлардан тайёрланади. Шунингдек, баъзи миллий анъаналарга кўра, тош ёки ёнғоқ ҳам солиб... сутка мобайнида пиширилади... - матнга сарлавҳа қўяди; - нукталар ўрнига сўзларни қўйиб, гапларни қўчиради; - отлашган сифатларни топади (5-6 та); - сумалак ҳақида ривоятлар билади;
Дескриптор	Топшириқ 236-машқ. Интернет манбаларидан фойдаланиб, “Сумалак” мультфильмини томоша қилинг ва топшириқларни бажаринг. https://yandex.kz/video/search?text=сумалак%20мультфильм - мультфильм қаҳрамонларини аниқлайди; - сумалакка тош солиш сабабини айта олади; - бош қаҳрамонларга тавсиф бера олади; - мультфильм юзасидан фикр-мулоҳаза қила олади.

Мавзу	НАВРЎЗ УДУМЛАРИ
Таълимий мақсадлар	6.2.8.1 турли матнларнинг мавзу доираси ва композицион қурилишининг афзалликларини инobatга олган ҳолда матн услубининг ўзига хослигини қиёслаш (шеърлар, эртаклар, ҳикоя, кичик мақола, репортаж, интервью ва б.к.);
Баҳолаш мезонлари	- турли матнларнинг мавзу доираси ва композицион қурилишининг афзалликларини инobatга олган ҳолда матн услубининг ўзига хослигини қиёслайди ; - Наврўз удумлари ҳақида фикр-мулоҳазалар билдира олади; - адабий тилнинг имло меъёрларига амал қилади, сон сўз туркумининг нутқдаги ролини аниқлайди.
Фикрлаш қобилияти даражаси	Ўқиш ва ёзиш, қўллаш

ЎЎЎЎЎЎ. ҚАДИМГИ ТУРҚИЙ ЁЗУВЛАР ВА ЎЗБЕК ЁЗУВИ	
Дарс мавзуси	1-ДАРС. ҚАДИМГИ ТУРҚИЙ ЁЗУВЛАР – ТИЛИМИЗ АСОСИ
Таълимий мақсадлар	8.1.1.1 матндаги асосий мазмунни тушуниш, яширин берилган ахборотни аниқлаш, мақсади ҳақида фикр билдириш; 8.3.1.1 матннинг ўзига хос жанрини инобатга олган ҳолда оддий ва мураккаб цитатани режа тузиш; Қадимги туркий ёзувлар – тилимиз асоси эканлигини англаш.
Баҳолаш мезонлари	- тингланган матннинг асосий мазмунини аниқлай оламиз, - қадимий туркий тилнинг келиб чиқиши ҳақида фикр юрита оламиз; - адабий тил ва шева мавзусида суҳбатлаша оламиз; - нутқ турларини аниқлаймиз ва улардан фойдалана оламиз.
Фикрлаш даражаси	Қўллаш
Дескрипторлар:	<p>ЎҚИШ ВА ТИНГЛАШ 1-топшириқ. <u>Эътиборингизни дарсликдаги 1-машққа қаратинг.</u> Қуйидаги топшириқни бажарамиз: “Соябон” усули.</p> <p>Топшириқ: <u>шеърда қандай фикрлар ифодаланган?</u> Гуруҳингизда савол устида фикр алмашинг. Шеърга қандай сарлавҳа қўйиш мумкин?</p> <p>2- топшириқ. Якка тартибда шеърнинг насрий баёнини ёзинг. “Ассоциация” усули орқали она тилига хос хусусиятларни тўплаштиринг қуёш расмига ўхшаш шакл чизиш.</p> <p>“Ақлий ҳужум”: Одамнинг муддаосини куйламоқ нима учун зарур? -ифодаланган фикрни айта олади; -шеърга сарлавҳа танлай олади; -она тилига хос хусусиятларни тўплаштиради; -якка ҳолда шеърнинг насрий баёнини ёза олади.</p> <p>Қолиплаштирувчи баҳолаш (ўз-ўзини баҳолаш)</p>

ЎҚИШ СЎЗЛАШ

Тинглашолди топшириқлари

2-машқ. Матнни “Жигсо” усули асосида ўрганиб чиқинг. Гуруҳда ишлаш (турли рангдаги карточкалар орқали бир гуруҳ ташкил этиш)

1-топшириқ. Матн бир неча қисмларга бўлиниб гуруҳларга топширилади.

2-топшириқ .Режа тузилади.

3-топшириқ.Тақдимот ўтказиш. Матн тузилишини сақлаган ҳолда нутқ турларидан фойдаланиб, матн мазмунини қайта ҳикоя қилинг. Фикрингиз билан ўртоқлашинг. Ҳар бир гуруҳ ўз нусхасини ҳимоя қилади (1 дақиқадан-4д.)

Дескрипторлар:

-ўқиган матндаги ахборот асосида яхлитсиз матн(ментал карта) ҳосил қиладилар,

-матндаги ахборотни аниқ етказиб бера олади, бир-бирларининг ғояларини такрорламайдилар,

-матн мазмунини қўшимча ахборотлар билан бойитиб, баён эта оладилар,

-нутқий меъёрга риоя қиладилар; нутқ турларидан тўғри фойдаланадилар.

1. Жуфтликда матн тезисини тузинг.

2.Ўзбек тили тарихига оид қандай маълумотларга эга бўлдингиз?

3. “Адабий тил ва шева” мавзусида суҳбат ташкил этинг.

-матн тезисини тузади ;

-ўзбек тилига оид маълумотларни билади .

-адабий тил ва шевани фарқлай олади.

Қолиплаштирувчи баҳолаш (ўзаро бир-бирини баҳолаш)

Дескрипторлар:

Дескриптор

1 БЎЛИМ. ҚАДИМГИ ТУРКИЙ ЁЗУВЛАР ВА ЎЗБЕК ЁЗУВИ

Дарс мавзуси	ЎЗБЕК АДАБИЙ ТИЛИНИНГ ТАРАҚҚИЁТ БОСҚИЧЛАРИ
Таълимий мақсадлар	8.1.1.1 матндаги асосий мазмунни тушуниш, яширин берилган ахборотни аниқлаш, мақсади ҳақида фикр билдириш; 8.2.1.1 матндаги асосий мазмунни тушуниш, яширин берилган ахборотни аниқлаш, мақсади ҳақида фикр билдириш; Ўзбек адабий тили тараққиёти ҳақида маълумотга эга бўлиш.

Баҳолаш мезонлари	<ul style="list-style-type: none"> - тингланган матннинг асосий мазмунини аниқлай оламиз; - яширин берилган ахборотни аниқлаймиз; -қадимий туркий тилнинг келиб чиқиши ҳақида фикр юрита оламиз; - адабий тил ва шева мавзусида суҳбатлаша оламиз ҳамда ихчам эссе ёза оламиз; - нутқ турларидан фойдалана оламиз ва аниқлаймиз.
Фикрлаш даражаси	Тушуниш, қўллаш
Дескрипторлар:	<p style="text-align: center;"><u>ЎҚИШ ВА СЎЗЛАШ</u></p> <p><u>Тинглаш олди топширик</u></p> <p>1-топширик. (Ўқувчиларга матнни олдиндан тайёрлаб олиб қисмларга ажратиб, 4 гуруҳга бир хил тарқатилади. 1та матндан 4 нусха) </p> <p>Эътиборингизга берилган матнни ўрганиб чиқиб, матн қисмларини ўз ўрнига жойлаштиринг.</p> <p>2-топширик. Ҳар бир қисмка сарлавҳа танланг.</p> <p>3- топширик. Бош ахборотни дафтарингизга кўчириб ёзинг.</p> <p>4-топширик. “Давра суҳбати” усулидан фойдаланиш. Ёзма ёки оғзаки шаклини қўллаш.</p> <p>Якка ҳолда матндан ҳар бир мустақил сўз туркумига иккитадан мисоллар топиб, боғланган сўз билан бирга ёзинг.</p> <ul style="list-style-type: none"> -матнни ўз ўрнига жойлаштира олади; -бўлақларга сарлавҳа танлайди; -бош ахборотни аниқлай олади; -берилган муаммони ечимини топа олади; -мустақил сўз туркумига мисоллар топа олади. <p><i>Қолиплаштирувчи баҳолаш (ўз-ўзини баҳолаш)</i></p> <p> 5 –машқ. Жуфтликда “Ўзбек адабий тили тарихи” матнига мураккаб режа тузинг.</p> <p> Кичик гуруҳда тузган режангизни муҳокама қилинг ҳамда фикрларингизни оғзаки баён этинг.</p> <p>Дескрипторлар:</p> <ul style="list-style-type: none"> -мураккаб режа туза оладилар; -муҳокамада иштирок этади; -фикрини баён эта олади. <p><i>Қолиплаштирувчи баҳолаш (ўзаро бир-бирини баҳолаш)</i></p>

Узоқ муддатли режа бўлими	І БЎЛИМ. ҚАДИМГИ ТУРКИЙ ЁЗУВЛАР ВА ЎЗБЕК ЁЗУВИ
----------------------------------	---

Дарс мавзуси	АДАБИЙ ТИЛ – УМУМХАЛҚ ОММАВИЙ АЛОҚА ВОСИТАСИ						
Таълимий мақсадлар	8.2.1.1 матндаги асосий мазмунни тушуниш, яширин берилган ахборотни аниқлаш, мақсади ҳақида фикр билдириш; 8.3.1.1 матннинг ўзига хос жанрини инobatга олган ҳолда оддий ва мураккаб цитаталарни режа тузиш.						
Баҳолаш мезонлари	-матндаги асосий мазмунни тушунамиз, яширин берилган ахборотни аниқлаймиз; - матн жанрига хос оддий ёки мураккаб цитаталарни режа тузамиз; -адабий тилнинг шаклланиш тарихини биламиз; -адабий тилнинг икки хил шаклини биламиз; -матндан равишларни топа оламиз.						
Фикрлаш даражаси	Тушуниш, қўллаш						
Дескрипторлар:	<p><u>ЎҚИШ ВА СЎЗЛАШ</u> 1-топшириқ. 6-машқ.</p> <p>Адабий тил ва унинг шакллари мавзусини жуфтликда ўқиб чиқиб, саволлар тузинг, сўнгра кичик гуруҳ ташкил этиб, саволларингиз билан алмашинг ва уларга жавоб беринг. Адабий тилнинг ёзма ва оғзаки шакллари Венн диаграммаси ёрдамида таққосланг.</p> <p>Якка ҳолда матндан 5та калит сўзларини топинг. -матн асосида саволлар туза олади; -саволларга жавоб топа олади; -калит сўзларини топа олади.</p> <p><i>Қолиплаштирувчи баҳолаш (ўзаро бир-бирини баҳолаш)</i></p> <p><u>ЎҚИШ ВА СЎЗЛАШ</u> 2-топшириқ.7- машқ. Матнни ўқиб чиқинг ва адабий тилнинг нима эканлигини кичик гуруҳда бир-бирларингизга тушунтиринг. Адабий тил билан халқ тили ўртасидаги фарқни “Т-жадвали” орқали тушунтиринг.</p> <table border="1" data-bbox="446 1814 1189 1948"> <tr> <th colspan="2"><i>Тиллар ўртасидаги фарқ</i></th> </tr> <tr> <td><i>Адабий тил</i></td> <td><i>Халқ тили</i></td> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> </tr> </table> <p>Оғзаки адабий тилининг меъёри нима эканлиги ҳақида хулоса чиқаринг.</p>	<i>Тиллар ўртасидаги фарқ</i>		<i>Адабий тил</i>	<i>Халқ тили</i>		
<i>Тиллар ўртасидаги фарқ</i>							
<i>Адабий тил</i>	<i>Халқ тили</i>						

	<p>Дескрипторлар: -адабий тилнинг нима эканлигини билади; -адабий тил билан халқ тилини фарқини аниқлайди; -адабий тил меъёрини билади.</p> <p>Қолиплаштирувчи баҳолаш (ўз-ўзини баҳолаш) ЎҚИШ ВА СЎЗЛАШ</p> <p> 3- топшириқ.8 –машқ. Гуруҳда ишлаш. Матн мазмунини ҳикояланг, асосий фикрни аниқланг. Тадқиқот иши юритинг: Нима учун кўшни мамлакатнинг подшоси яширинча мактуб юборди? Нима учун вазирнинг жавоби подшоҳга маъқул бўлди?</p> <p>.Дескрипторлар: -матн мазмунини қайта ҳикоя қила олади; -матннинг асосий мазмунини ёритувчи оддий режа тузади; -матндаги бош ва яширин берилган ахборотни аниқлай олади.</p> <p>Қолиплаштирувчи баҳолаш (ўзаро бир-бирини баҳолаш)</p>
--	--

Узоқ муддатли режа бўлими	І БЎЛИМ. ҚАДИМГИ ТУРКИЙ ЁЗУВЛАР ВА ЎЗБЕК ЁЗУВИ
Дарс мавзуси	ЎЗБЕК АДАБИЙ ТИЛИНИНГ МУКАММАЛЛАШИДА БУЮК СЎЗ САНЪАТКОРЛАРИНИНГ РОЛИ
Таълимий мақсадлар	8.1.3.1 аввалги матн тузилишини сақлаган ҳолда нутқ турларидан фойдаланиб, матн мазмунини қайта ҳикоя қилиш; 8.4.2.1 адабий тил меъёрларига амал қилган ҳолда гап бўлаклари ва уларнинг турларидан керакли жойларда тўғри ва ўринли фойдаланиш.
Баҳолаш мезонлари	-матн мазмунни англаймиз, берилган ахборотни аниқлаймиз; -адабий тилнинг шаклланиш тарихида буюк сиймолар тутган ўрнини англаймиз; -буюк сиймолар ижоди билан танишамиз; -матндан атоқли отларни топа оламиз.
Фикрлаш даражаси	Тушуниш, қўллаш

	лекциялардан парчалар)да муаллиф кўтарган масалани ва экспрессив-эмоционал сўзларнинг вазифасини таҳлил қилиш; 8.4.2.1 адабий тил меъёрларига амал қилган ҳолда гап бўлаклари ва уларнинг турларидан керакли жойларда тўғри ва ўринли фойдаланиш.
Баҳолаш мезонлари	<ul style="list-style-type: none"> - турли мавзуларга оид интервью олиш орқали суҳбат юрита олади; - адабий нутқ нима эканлигини биламиз; -адабий тил ва нутқ услубларини ўрганамиз; -нутқ меъёрлари ҳақида тушунчага эга бўламиз; - адабий нутқ ва шевани бир –биридан фарқлай оламиз.
Дескрипторлар :	<p><u>ЎҚИШ ВА СЎЗЛАШ</u> 12-машқ. 1-топшириқ. Матнни ўқиб чиқиб қуйидаги саволларга жавоб беринг: 1.Адабий нутқ нима? 2.Адабий нутқ меъёрлари ҳақида нима биласиз? 3.“Минг бир ривоят” дан парча томоша қилинг. Лавҳанинг тил услубини аниқланг. 4.Гуруҳда <i>матн мазмуни бўйича интервью учун саволлар тайёрланг ва ўзга гуруҳ аъзоларидан интервью олинг.</i> Дескрипторлар: <ul style="list-style-type: none"> - адабий нутқ ва унинг меъёрларини билади; - лавҳанинг тил услубини аниқлайди, - матн услубини аниқлайди; - мавзуга оид интервью саволлари туза олади ва суҳбат уюштира олади. <i>Қолиплаштирувчи баҳолаш (ўзаро бир-бирини баҳолаш)</i> <u>ЎҚИШ ВА СЎЗЛАШ</u> 2-топшириқ. 13-машқ. Синфни кичик гуруҳларга бириктириб савол қўйиш: Келтирилган матн мазмунини сўзлаш. Гуруҳлар билан 2 тадан соат мили бўйича алмашиш. Саволларга жавоб бериш. Матнларни солиштириб, қуйидаги саволлар асосида тақдимот ўтказиш: 1.Қайси матнда ҳиссиёт кучли? 2.Қайси матнда фикрлар аниқ ва исботлар билан берилган? 3.Ҳар иккала матндаги ахборот деярли бир хилми? “Икки юлдуз бир тилак” асосида бир-бирларини баҳолаш. Дескрипторлар: <ul style="list-style-type: none"> -ҳиссиёт кучли берилган матнни аниқлайди, - фикрлар аниқ ва исботлар билан берилган матнни топади, -матндаги ахборотларни фарқлайди. <i>Қолиплаштирувчи баҳолаш (ўз-ўзини баҳолаш)</i></p>

	<p><u>ЎҚИШ ВА ТИНГЛАШ</u> 3- топшириқ. 14-машқ. Жуфтликда ишлаш. Матн мазмунини ўқинг ва хулоса чиқаринг. Берилган матннинг услубини аниқланг. Бадиий услубга хос хусусиятларни “Иссиқ ўриндиқ” усули орқали тушунтиринг.</p> <p>.Дескрипторлар: -матн мазмунини ўзлаштиради; -услубни фарқлай олади; -мураккаб ва осон савол тузади; -бадиий услубга хос хусусиятларни айта олади.</p> <p><i>Қолиплаштирувчи баҳолаш (ўзаро бир-бирини баҳолаш)</i></p>
--	---

I БЎЛИМ. ҚАДИМГИ ТУРКИЙ ЁЗУВЛАР ВА ЎЗБЕК ЁЗУВИ	
Дарс мавзуси	“ТИЛГА ИХТИЁРСИЗ – ЭЛГА ЭЪТИБОРСИЗ”
Таълимий мақсадлар	<p>8.3.4.1 маълум мақсадга йўналтирилган аудитория учун адабий-бадиий, маҳаллий тил, илмий-оммавий, публицистик ва расмий услубдан фойдаланган ҳолда ҳикоялаш ва шарҳлаш орқали матн яратиш;</p> <p>8.4.2.1 адабий тил меъёрларига амал қилган ҳолда гап бўлаклари ва уларнинг турларидан керакли жойларда тўғри ва ўринли фойдаланиш.</p>
Баҳолаш мезонлари	<p>-турли услублардан фойдаланган ҳолда шарҳлаш усули орқали матн тузамиз;</p> <p>-адабий тил ва нутқ услубларини ўрганамиз;</p> <p>-матннинг услубини аниқлаймиз;</p>
Фикрлаш даражаси	Тушуниш, қўллаш
Дескриптор	<p>Тинглашолди топшириқлари: 1-топшириқ “Оқ саҳифа” усули. Ўқитувчи ўқувчиларга дарснинг мавзусини айтади. Деворда ёпиштирилган оқ ватман қоғознинг ўртасига мавзу ёзилган. Бошқа ери тоза, бироқ майдонларга бўлиниб, рақамланган. Ўқитувчи 1- майдондан бошлаб кичкина мавзу ёзади-да, ўқувчилардан шу мавзу бўйича қандайдир жиҳатларни ҳақида айтишларини, ўйланиб жавоб беришларини сўрайди. Ўқувчиларнинг айтганлари майдонларга маркер билан ёзилади. Ўқувчиларнинг ўй-фикрини асосий тушунчага, тўғри жавобга мойил тўлдиради. Шу ҳаракат ҳар бир майдонча бўйлаб такрорланади. Шу ҳолда мавзуга боғлиқ асосий ва иккинчи даражали жиҳатлар аниқланади. Ўқувчиларнинг жавоблари рағбатлантирилади.</p> <p>15-машқ. Матн билан танишиб чиқинг. Матн юзасидан блиц-</p>

	<p>саволлар тайёрланг. “Иссиқ ўриндик” усули орқали саволларга жавоб беринг. “Тилга ихтиётсиз – элга эътиборсиз” ҳикматли сўзни шарҳлаб ёзинг.</p> <p>Дескрипторлар:</p> <ul style="list-style-type: none"> - блиц-саволлар туза олади; - матн услубини аниқлайди; - матндаги тезис-калит сўзларни топа олади; - “Тилга ихтиётсиз – элга эътиборсиз” ҳикматли сўзни шарҳлаб ёза олади. <p>Қолиплаштирувчи баҳолаш (ўзаро бир-бирини баҳолаш)</p> <p><u>ЎҚИШ ВА СЎЗЛАШ</u></p> <p>2-топшириқ.16-машқ.</p> <p>1.Матн билан танишинг, ривоятнинг бош ғоясини аниқланг. Гуруҳда муҳокама қилинг.</p> <p>2.Тушга берилган икки таъбирни “Т-жадвали” усули орқали шарҳланг.</p> <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <thead> <tr> <th colspan="2" style="text-align: center;"><i>Туш таъбирлари</i></th> </tr> <tr> <th style="text-align: center;"><i>1- таъбир</i></th> <th style="text-align: center;"><i>2-таъбир</i></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="height: 20px;"></td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>Матнга мос мақоллар топиб ёзинг.</p> <p>Дескрипторлар:</p> <ul style="list-style-type: none"> -матннинг бош ғоясини аниқлайди; -тушга берилган таъбирни жадвалда шарҳлайди, -матнга мос мақоллар келтиради. <p>Қолиплаштирувчи баҳолаш (ўз-ўзини баҳолаш)</p>	<i>Туш таъбирлари</i>		<i>1- таъбир</i>	<i>2-таъбир</i>		
<i>Туш таъбирлари</i>							
<i>1- таъбир</i>	<i>2-таъбир</i>						

8-синф, Ўзбек адабиёти

«ОТАЛАР СЎЗИ АҚЛНИНГ КЎЗИ» бўлими бўйича қолиплаштирувчи баҳолаш топшириқларининг намуналари

Мавзу	“КУНТУҒМИШ” ДОСТОНИ
Таълимий мақсадлар	8.3.1.1 асар сарлавҳаси ва ғоясини баҳолаш, тарихий ва бадий кадриятларни қиёслаш 8.1.2.1 бадий асарнинг ғояси ва жўшқинлигини миллий манфаатлар нуқтаи назаридан очиш
Баҳолаш мезонлари	- дostonни ўқиб асар сарлавҳаси ва ғоясини баҳолай олади; - дostonдаги қаҳрамонларнинг ижобий ва салбий томонларини тавсифлайди; - бадий асарлардан олган парчаларни ўз кўзқарашларини далиллаш учун ўринли қўллайди.
Фикрлаш	Қўллаш ва умумлаштириш

қобилияти даражаси																
Дескриптор	<p>1-топширик Кунтуғмишнинг қизиқиш доирасини “Тўплаштириш” усули бўйича изоҳланг</p> <div data-bbox="746 392 1053 705" style="text-align: center;"> </div> <ul style="list-style-type: none"> - қаҳрамоннинг қизиқиш доирасини аниқлайди; - Қуёш шуъласи орқали тўплаштиради; - Кунтуғмишнинг қизиқишларини тўлиқ кўрсатади. <p>№ 2 топширик. Жадвални тўлдилинг.</p> <table border="1" data-bbox="488 967 1291 1189"> <thead> <tr> <th></th> <th>Тасвирий восита</th> <th>Далиллар</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-гурух</td> <td>Сифатлаш</td> <td></td> </tr> <tr> <td>2-гурух</td> <td>Ўхшатиш</td> <td></td> </tr> <tr> <td>3-гурух</td> <td>Қаршилантериш</td> <td></td> </tr> <tr> <td>4-гурух</td> <td>Муболаға</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		Тасвирий восита	Далиллар	1-гурух	Сифатлаш		2-гурух	Ўхшатиш		3-гурух	Қаршилантериш		4-гурух	Муболаға	
	Тасвирий восита	Далиллар														
1-гурух	Сифатлаш															
2-гурух	Ўхшатиш															
3-гурух	Қаршилантериш															
4-гурух	Муболаға															
Дескриптор	<ul style="list-style-type: none"> - асардан тасвирий воситаларни топади; - дostonдаги тасвирий воситаларни далиллар билан исботлайди; - жадвални тўлдиради; - дostonдан ҳикматли сўзлар ва мақоллар топади. 															

Мавзу	“КУНТУҒМИШ” ДОСТОНИ
Таълимий мақсадлар	<p>8.3.2.1 асардаги моддий ва маънавий қадриятларни замонавий қадриятлар билан қиёслаб, янглигига баҳо бериш.</p> <p>8.2.4.1 асардан олинган парчаларни ижодий ёндашган ҳолда тасвирлаш ва тузатишлар киритиб баён этиш.</p>
Баҳолаш мезонлари	<ul style="list-style-type: none"> - дарсликда берилган матнни ўқиб ўз фикрини изоҳлайди; - бадий асарнинг ғоясини оча олади; - бадий асарлардан олган парчаларни ўз кўзқарашларини далиллаш учун ўринли қўллайди; - дostonдаги ижобий ва салбий образларни талқин этади

Фикрлаш қобилияти даражаси	Таҳлил қилиш ва қўллаш																		
Дескриптор	<p>Топширик Достон қаҳрамони табиатига хос хусусиятлари “Т-жадвали” усули бўйича шарҳлаш.</p> <table border="1" style="margin-left: 40px;"> <tr> <th colspan="2">Кунтуғмиш</th> </tr> <tr> <td>Ижобий</td> <td>Салбий</td> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> </tr> </table> <table border="1" style="margin-left: 40px;"> <tr> <th colspan="2">Холбека</th> </tr> <tr> <td>Ижобий</td> <td>Салбий</td> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> </tr> </table> <p>- достон қаҳрамони табиатига хос хусусиятларни аниқлайди; - жадвални тўлдиради; - достондаги ижобий ва салбий образларни талқин этади; - асардан далиллар келтира олади.</p> <p>Топширик Достондаги шевага хос сўзларни топинг ва қуйидаги жадвални тўлдириб, иш дафтарингизга ёзиб олинг.</p> <table border="1" style="margin-left: 40px;"> <tr> <th>Шевага хос сўзлар</th> <th>Адабий тилдаги шакли</th> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> </tr> </table>	Кунтуғмиш		Ижобий	Салбий			Холбека		Ижобий	Салбий			Шевага хос сўзлар	Адабий тилдаги шакли				
Кунтуғмиш																			
Ижобий	Салбий																		
Холбека																			
Ижобий	Салбий																		
Шевага хос сўзлар	Адабий тилдаги шакли																		
Дескриптор	<p>- асар матни устида ишлайди; - шевага хос ва адабий сўзларни фарқлайди; - жадвални тўлдиради; - иш дафтарига ёзади</p>																		

Мавзу	ЮСУФ ХОС ҲОЖИБ. «ҚУТАДҒУ БИЛИГ» АСАРИ
Таълимий мақсадлар	8.2.2.1 муаллиф қиёфаси билан қаҳрамонлар муносабатларининг тил ифодасини таҳлил қилиш 8.3.1.1 асар сарлавҳаси ва ғоясини баҳолаш, тарихий ва бадиий қадриятларни қиёслаш
Баҳолаш мезонлари	- муаллиф қиёфаси билан қаҳрамонлар муносабатларининг тил ифодасини таҳлил қилади; - асар сарлавҳаси ва ғоясини баҳолайди, тарихий ва бадиий қадриятларни қиёслайди;

	- адиб ҳақида ўқиб ўрганади ва ўз фикр мулоҳазаларини айта олади															
Фикрлаш қобилияти даражаси	Қўллаш, умумлаштириш, баҳолаш															
Дескриптор	<p>1- топширик Гуруҳларга ўқитувчи ёрдамида дарсликда берилган бобларни гуруҳларга тақсимланади. Боблардаги маънавий фазилатларнинг улуғланиши ҳамда иллатларнинг қораланишига мисоллар келтириб, қуйидаги жадвални тўлдиришади.</p> <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <thead> <tr> <th colspan="2">Бобнинг номланиши</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Фазилатлар</td> <td>Иллатлар</td> </tr> <tr> <td>Мисоллар</td> <td>Мисоллар</td> </tr> </tbody> </table> <p>- берилган бобни ўқиб, ўз фикр мулоҳазалари айтади; - маънавий фазилатлар ва иллатларни таққослайди; - бадий асардаги қаҳрамонларнинг ижобий ва салбий томонларини изоҳлайди.</p> <p>2-топширик Достондаги асосий қаҳрамонлар, уларнинг рамзий маънолари ҳамда бадий вазифаларини тавсифлашади.</p> <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <thead> <tr> <th>Тимсоллар</th> <th>Рамзий вазифаси</th> <th>Бадий вазифаси</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> </tbody> </table> <p>- матн устида ишлайди; - тарихий ва бадий қадриятларни қиёслайди; - бадий асардаги қаҳрамонларнинг рамзий вазифаларини изоҳлайди; - бадий вазифасини аниқлайди.</p>	Бобнинг номланиши		Фазилатлар	Иллатлар	Мисоллар	Мисоллар	Тимсоллар	Рамзий вазифаси	Бадий вазифаси						
Бобнинг номланиши																
Фазилатлар	Иллатлар															
Мисоллар	Мисоллар															
Тимсоллар	Рамзий вазифаси	Бадий вазифаси														
Дескриптор																
Мавзу	“ҚУТАДҒУ БИЛИГ” АСАРИ															
Таълимий мақсадлар	8.1.4.1 бадий асарлардан олган парчаларни ўз кўзқарашларини далиллаш учун ўринли қўллаш 8.3.3.1 асарнинг бадий-ғоявий қадриятларини гуманистик нуқтаи назардан таҳлил қилиб, адабий эссе ёзиш															
Баҳолаш мезонлари	- бадий асарлардан олган парчаларни ўз кўзқарашларини далиллаш учун ўринли қўллайди;															

	<ul style="list-style-type: none"> - асарнинг бадий-ғоявий қадриятларини таҳлил қилади; - адабий эссе ёзади; - берилган матнни ўқиб ўз фикрини айта олади; - шеърини матнни ифодали ўқий олади. 																	
Фикрлаш қобилияти даражаси	Тушуниш ва таҳлил қилиш																	
Дескриптор	<p>Топшириқ Берилган парчадаги ҳикматли сўзларни иш дафтарингизга ёзиб олинг.</p> <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <thead> <tr> <th colspan="2">Ҳикматли сўзлар</th> </tr> <tr> <th>Асардаги нусхаси</th> <th>Замонавий нусхаси</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> </td> <td> </td> </tr> </tbody> </table> <ul style="list-style-type: none"> - ҳикматли сўзларни топади; - ҳикматли сўзларни далиллар билан солиштиради; - жадвални тўлдирди; - ҳаёт билан боғлайди. <p>Топшириқ Асарни “Концептуал жадвал” график органайзери орқали таҳлил қилинг.</p> <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr> <td rowspan="2" style="width: 20%;">Ўрганилаётган асар ғоясини ёритувчи жиҳатлар</td> <td colspan="3">Муҳим белгилар, тавсифлар</td> </tr> <tr> <td style="width: 20%;">1-белги</td> <td style="width: 20%;">2-белги</td> <td style="width: 20%;">3-белги</td> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> </table> <ul style="list-style-type: none"> - берилган матнни ўқиб ўз фикрини айта олади; - асар ғоясини ёритувчи жиҳатларни топади; - асарнинг бадий-ғоявий қадриятлари таҳлил қилади; - тавсифлар асосида таҳлил қилади. 	Ҳикматли сўзлар		Асардаги нусхаси	Замонавий нусхаси			Ўрганилаётган асар ғоясини ёритувчи жиҳатлар	Муҳим белгилар, тавсифлар			1-белги	2-белги	3-белги				
Ҳикматли сўзлар																		
Асардаги нусхаси	Замонавий нусхаси																	
Ўрганилаётган асар ғоясини ёритувчи жиҳатлар	Муҳим белгилар, тавсифлар																	
	1-белги	2-белги	3-белги															
Дескриптор																		

«ОТАЛАР СЎЗИ АҚЛИНИНГ КЎЗИ» бўлими

Мавзу	“КУНТУҒМИШ” ДОСТОНИ
Таълимий мақсадлар	<p>8.3.1.1 асар сарлавҳаси ва ғоясини баҳолаш, тарихий ва бадий қадриятларни қиёслаш</p> <p>8.1.2.1 бадий асарнинг ғояси ва жўшқинлигини миллий манфаатлар нуқтаи назаридан очиш</p>

Баҳолаш мезонлари	<ul style="list-style-type: none"> - дostonни ўқиб асар сарлавҳаси ва ғоясини баҳолай олади; - дostonдаги қаҳрамонларнинг ижобий ва салбий томонларини тавсифлайди; - бадий асарлардан олган парчаларни ўз кўзқарашларини далиллаш учун ўринли қўллайди. 															
Фикрлаш қобилияти даражаси	Қўллаш ва умумлаштириш															
Дескриптор	<p>1-топширик Кунтуғмишнинг қизиқиш доирасини “Тўплаштириш” усули бўйича изоҳланг</p> <div data-bbox="746 645 1054 958" style="text-align: center;"> </div> <ul style="list-style-type: none"> - қаҳрамоннинг қизиқиш доирасини аниқлайди; - Куёш шуъласи орқали тўплаштиради; - Кунтуғмишнинг қизиқишлари тўлиқ кўрсатади. <p>2-топширик. Жадвални тўлдириг.</p> <table border="1" data-bbox="488 1227 1289 1447"> <thead> <tr> <th></th> <th>Тасвирий восита</th> <th>Далиллар</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-гурух</td> <td>Сифатлаш</td> <td></td> </tr> <tr> <td>2-гурух</td> <td>Ўхшатиш</td> <td></td> </tr> <tr> <td>3-гурух</td> <td>Қаршилантириш</td> <td></td> </tr> <tr> <td>4-гурух</td> <td>Муболаға</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		Тасвирий восита	Далиллар	1-гурух	Сифатлаш		2-гурух	Ўхшатиш		3-гурух	Қаршилантириш		4-гурух	Муболаға	
	Тасвирий восита	Далиллар														
1-гурух	Сифатлаш															
2-гурух	Ўхшатиш															
3-гурух	Қаршилантириш															
4-гурух	Муболаға															
Дескриптор	<ul style="list-style-type: none"> - асардан тасвирий воситаларни топади; - дostonдаги тасвирий воситаларни далиллар билан исботлайди; - жадвални тўлдиради; - дostonдан ҳикматли сўзлар ва мақоллар топади. 															

Мавзу	“КУНТУҒМИШ” ДОСТОНИ
Таълимий мақсадлар	<p>8.3.2.1 асардаги моддий ва маънавий кадриятларни замонавий кадриятлар билан киёслаб, янглигига баҳо бериш.</p> <p>8.2.4.1 асардан олинган парчаларни ижодий ёндашган ҳолда тасвирлаш ва тузатишлар киритиб баён этиш.</p>

Баҳолаш мезонлари	<ul style="list-style-type: none"> - дарсликда берилган маттни ўқиб ўз фикрини изоҳлайди; - бадий асарнинг ғоясини оча олади; - бадий асарлардан олган парчаларни ўз кўзкарашларини далиллаш учун ўринли қўллайди; - дostonдаги ижобий ва салбий образларни талқин этади 																		
Фикрлаш қобилияти даражаси	Таҳлил қилиш ва қўллаш																		
Дескриптор	<p>Топширик Дoston қахрамони табиатига хос хусусиятлари “Т-жадвали” усули бўйича шарҳлаш.</p> <table border="1" style="margin-left: 40px;"> <tr><td colspan="2" style="text-align: center;">Кунтуғмиш</td></tr> <tr><td style="width: 50%;">Ижобий</td><td style="width: 50%;">Салбий</td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> </table> <table border="1" style="margin-left: 40px;"> <tr><td colspan="2" style="text-align: center;">Холбека</td></tr> <tr><td style="width: 50%;">Ижобий</td><td style="width: 50%;">Салбий</td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> </table> <ul style="list-style-type: none"> - дoston қахрамони табиатига хос хусусиятларни аниқлайди; - жадвални тўлдиради; - дostonдаги ижобий ва салбий образларни талқин этади; - асардан далиллар келтира олди. <p>Топширик Дostonдаги шевага хос сўзларни топинг ва қуйидаги жадвални тўлдириб, иш дафтарингизга ёзиб олинг.</p> <table border="1" style="margin-left: 40px;"> <tr><td style="width: 50%;">Шевага хос сўзлар</td><td style="width: 50%;">Адабий тилдаги шакли</td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> </table>	Кунтуғмиш		Ижобий	Салбий			Холбека		Ижобий	Салбий			Шевага хос сўзлар	Адабий тилдаги шакли				
Кунтуғмиш																			
Ижобий	Салбий																		
Холбека																			
Ижобий	Салбий																		
Шевага хос сўзлар	Адабий тилдаги шакли																		
Дескриптор	<ul style="list-style-type: none"> - асар матни устида ишлайди; - шевага хос ва адабий сўзларни фарқлайди; - жадвални тўлдиради; - иш дафтарига ёзади 																		

Мавзу	ЮСУФ ХОС ҲОЖИБ. «ҚУТАДҒУ БИЛИГ» АСАРИ
Таълимий мақсадлар	8.2.2.1 муаллиф қиёфаси билан қаҳрамонлар муносабатларининг тил ифодасини таҳлил қилиш 8.3.1.1 асар сарлавҳаси ва ғоясини баҳолаш, тарихий ва бадий қадриятларни қиёслаш
Баҳолаш мезонлари	<ul style="list-style-type: none"> - муаллиф қиёфаси билан қаҳрамонлар муносабатларининг тил ифодасини таҳлил қилади; - асар сарлавҳаси ва ғоясини баҳолайди, тарихий ва бадий қадриятларни қиёслади; - адиб ҳақида ўқиб ўрганади ва ўз фикр мулоҳазаларини айта

	олади															
Фикрлаш қобилияти даражаси	Кўллаш, умумлаштириш, баҳолаш															
Дескриптор	<p>1-топшириқ Гуруҳларга ўқитувчи ёрдамида дарсликда берилган бобларни гуруҳларга тақсимланади. Боблардаги маънавий фазилатларнинг улуғланиши ҳамда иллатларнинг қораланишига мисоллар келтириб, қуйидаги жадвални тўлдиришади.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Бобнинг номланиши</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Фазилатлар</td> <td>Иллатлар</td> </tr> <tr> <td>Мисоллар</td> <td>Мисоллар</td> </tr> </tbody> </table> <p>- берилган бобни ўқиб, ўз фикр мулоҳазалари айтади; - маънавий фазилатлар ва иллатларни таққослайди; - бадиий асардаги қаҳрамонларнинг ижобий ва салбий томонларини изоҳлайди.</p> <p>2-топшириқ Достондаги асосий қаҳрамонлар, уларнинг рамзий маънолари ҳамда бадиий вазифаларини тавсифлашади.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Тимсоллар</th> <th>Рамзий вазифаси</th> <th>Бадиий вазифаси</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>- матн устида ишлайди; - тарихий ва бадиий қаҳрамонларни қиёслайди; - бадиий асардаги қаҳрамонларнинг рамзий вазифаларини изоҳлайди; - бадиий вазифасини аниқлайди.</p>	Бобнинг номланиши		Фазилатлар	Иллатлар	Мисоллар	Мисоллар	Тимсоллар	Рамзий вазифаси	Бадиий вазифаси						
Бобнинг номланиши																
Фазилатлар	Иллатлар															
Мисоллар	Мисоллар															
Тимсоллар	Рамзий вазифаси	Бадиий вазифаси														
Дескриптор																

Мавзу	“ҚУТАДҒУ БИЛИГ” АСАРИ
Таълимий мақсадлар	8.1.4.1 бадиий асарлардан олган парчаларни ўз кўзқарашларини далиллаш учун ўринли қўллаш 8.3.3.1 асарнинг бадиий-ғоявий қаҳрамонларини гуманистик нуқтаи назардан таҳлил қилиб, адабий эссе ёзиш
Баҳолаш мезонлари	- бадиий асарлардан олган парчаларни ўз кўзқарашларини далиллаш учун ўринли қўллайди; - асарнинг бадиий-ғоявий қаҳрамонларини таҳлил қилади; - адабий эссе ёзади;

	- берилган матнни ўқиб ўз фикрини айта олади; - шеърини матнни ифодали ўқий олади.																	
Фикрлаш қобилияти даражаси	Тушуниш ва таҳлил қилиш																	
Дескриптор	<p>Топширик Берилган парчадаги ҳикматли сўзларни иш дафтарингизга ёзиб олинг.</p> <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <thead> <tr> <th colspan="2">Ҳикматли сўзлар</th> </tr> <tr> <th>Асардаги нусхаси</th> <th>Замонавий нусхаси</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> </td> <td> </td> </tr> </tbody> </table> <p>- ҳикматли сўзларни топади; - ҳикматли сўзларни далиллар билан солиштиради; - жадвални тўлдиради; - ҳаёт билан боғлайди.</p> <p>Топширик Асарни “Концептуал жадвал” график органайзери орқали таҳлил қилинг.</p> <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Ўрганилаётган асар ғоясини ёритувчи жиҳатлар</th> <th colspan="3">Мухим белгилар, тавсифлар</th> </tr> <tr> <th>1-белги</th> <th>2-белги</th> <th>3-белги</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> </tbody> </table>	Ҳикматли сўзлар		Асардаги нусхаси	Замонавий нусхаси			Ўрганилаётган асар ғоясини ёритувчи жиҳатлар	Мухим белгилар, тавсифлар			1-белги	2-белги	3-белги				
Ҳикматли сўзлар																		
Асардаги нусхаси	Замонавий нусхаси																	
Ўрганилаётган асар ғоясини ёритувчи жиҳатлар	Мухим белгилар, тавсифлар																	
	1-белги	2-белги	3-белги															
Дескриптор	<p>- берилган матнни ўқиб ўз фикрини айта олди; - асар ғоясини ёритувчи жиҳатларни топади; - асарнинг бадиий-ғоявий қадриятлари таҳлил қилади; - тавсифлар асосида таҳлил қилади.</p>																	

1. Қазақ тілі

5-сынып. «Мәдениет: тіл және қарым-қатынас» бөлімі

Тақырып: Тіл – қатынас құралы.

Оқу мақсаты:

5.Т.А.2 Әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени тақырыптарға байланысты диалог, монологтердегі (ән мәтіні, хабарлама, жарнама, хабарландыру) көтерілген мәселені түсіндіру;

5.Т/А1. Тірек сөздер мен ұсынылған иллюстрациялар арқылы тақырыпты болжау.

Бағалау критерийі:

- мәтіндегі көтерілген мәселені анықтайды;
- анықтаған мәселеге өз ойын білдіреді;
- тірек сөздер арқылы тақырыпқа болжам жасайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Қолдану.

№1 тапсырма.

Мәтінді мұқият тыңдап, төмендегі тапсырмаларды орындаңыз.

Тіл – адамның адамдық белгісінің зоры, жұмсайтын қаруының бірі. Осы дүниедегі адамдар тілінен айырылып, сөйлеуден қалса, қандай күйге түсер еді. Біздің заманымыз - жазу заманы: жазумен сөйлесу ауызбен сөйлеуден артық. Алыстан ауызбен сөйлесуге болмайды. Жазумен дүниенің бір шетіндегі адам екінші шетіндегі адаммен сөйлеседі. Сондықтан сөйлей білу қандай керек болса, жаза білудің керектігі онан да артық. Қай сөз қай орында қалай өзгеріп, қалайша біріне-бірі қиындасып, сөйлегенде сөздің жүйесін, қисынын келтіріп сөйлеу қандай керек болса, жазғанда да сөздің кестесін келтіріп жазу сондай керек (А.Байтұрсынов).

1. Мәтіндегі ең маңызды екі мәселені анықтаңыз.

- a) _____
- b) _____

2. Мәселеге қатысты өз ойыңызды білдіріңіз.

Дескриптор

Білім алушы:

- көтерілген басты екі мәселені анықтайды;
- негізгі мәселеге қатысты өз ойын айтады.

№ 2 тапсырма

Берілген тірек сөздер арқылы тақырыпқа болжам жасаңыз. Жасаған болжамыңыздың себебін түсіндіріңіз.

Сәлемдесу, амандасу, бір-біріне ізет, сый-құрмет, күнделікті өмір, адам баласы, жылы мейірім, достық, жақындық, жылы шырай, таныс-бейтаныс.

Дескриптор

Білім алушы:

- тірек сөздер арқылы тақырыпты болжайды;
- болжамының себебін түсіндіреді.

Тақырып: Тіл – бірлік құралы

Оқу мақсаты: 5.01. Мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты түсіну, анықтау.

Бағалау критерийі: Мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды анықтайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Білу және қолдану.

Тапсырма

Мәтінді оқып, негізгі және қосымша ақпараттарды тауып, екі бағанға бөліп жазыңыз.

Жиренше шешен бір күні жолда келе жатып алдынан қарсы кездескен бір баладан:

- Дүниеде бәрінен не тәтті, балам? – деп сұрайды.

Сонда бала:

- Бал тәтті, - деген екен.
- Ал жұмсақта не жұмсақ?
- Мамық жұмсақ.
- Қаттыда не қатты?
- Тас қатты.

Бұл баланың жауабын тыңдап тұрған екінші бала: «Осы сұрақтарыңызға мен жауап беріп көрейін, рұқсат етіңіз», - деп өтінеді.

- Ал айта ғой, балам, не тәтті? – дейді Жиренше шешен.
- Ананың сүті, - деп жауап беріпті бала.
- Не жұмсақ?
- Ананың қолы!
- Ал енді не қатты? – деп сұрағанда.

- Атаның жүрегі, - деген екен.

Шешен екінші баланың жауабына риза болып, батасын беріпті.

"Ел аузынан" кітабынан (108 сөз)

Негізгі ақпарат	Қосымша ақпарат

Дескриптор

Білім алушы:

- мәтіндегі негізгі ақпаратты анықтайды;
- қосымша ақпаратты ажыратады.

Тақырып: Тіл тазалығы

Оқу мақсаты: 5.03. Хат, хабарлама, жарнама, нұсқаулық, хабарландырудың құрылымы мен рәсімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату.

Бағалау критерийі:

Мәтіннің түрін ажыратады.

Мәтіннің құрылымын, рәсімделуін түсіндіру арқылы жанрлық ерекшелігін көрсетеді.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Қолдану.

Тапсырма

Мәтінді мұқият оқыңыз. Мәтіннің түрін анықтап, құрылымы мен рәсімделуі арқылы жанрлық ерекшелігін ажыратыңыз.

ХАБАРЛАНДЫРУ!

Құрметті ұстаздар мен оқушылар!

9 ақпан күні сағат 15.00-де мектепшілік Мұқағали оқулары өткізіледі.

Ережесі:

1. Мұқағали оқуларына 5-11 сыныптың оқушылары қатыса алады.

2. Мұқағали оқулары 2 бөлім бойынша өткізіледі.

- «Өлең - сөздің патшасы, сөз сарасы» - Мұқағали шығармаларын жатқа айту.

- «Жүйріктен жүйрік озар жарысқанда» - жас ақындар байқауы. (Мұқағалиға арнаған 1 өлеңі және кез-келген тақырыптағы 1 өлеңін жатқа оқиды.)

Мұқағали оқуларының әр бөлімі бойынша жүлделі орындармен, сыйлықтармен марапатталады.

Ұйымдастырушы: Тілдер бірлестігі

Өткізілетін орны: Мультимедия кабинеті

Келемін деушілерге есік ашық!

Мәтіннің түрі	
Мәтіннің құрылымы (кіріспе, негізгі, қорытынды бөлімі)	Мәтіннің рәсімделуі (сайыстың мақсаты, өтетін орны, уақыты)

Дескриптор

Білім алушы:

- мәтіннің түрін ажыратады;

- мәтіннің құрылымын анықтайды;
- мәтіннің рәсімделуін көрсетеді.

«Киім. Сән. Талғам» бөлімі

Тақырып: Ұлттық киім – асыл мұра.

Оқу мақсаты: 5.Т/А4. Тірек сөздер мен жетекші сұрақтар арқылы негізгі ойды анықтау.

Бағалау критерийі: Тірек сөздер мен жетекші сұрақтар арқылы негізгі ойды анықтайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Білу және түсіну.

Тапсырма

Тірек сөздер арқылы суретке қарап, өз ойыңызды білдіріңіз. Сұрақтарға жауап беріңіз.

Тірек сөздер: Ұлттық нақыш, классикалық стиль, отбасылық киім, сән стилі, үйлестіріп кию, сән мінбесі, дизайнер, сәнгер

1. Сән ұлттық киімді қалайсың ба әлде еуропалық киім үлгісіне қызығасың ба?
2. Киімде бүкіл ұлттың, халықтың болмысы жатады деген ойға өз көзқарасыңызды білдіріңіз?

3. Сен киімді қалай таңдайсың? Бағасына қарап па әлде сәнділігіне көңіл бөлесің бе?

Дескриптор

Білім алушы:

- сұрақтарға дұрыс жауап береді;
- тірек сөздерді орынды қолданады.

Тақырып: Мен дизайнер болғым келеді.

Оқу мақсаты: 5.02. Лексиканың ауызекі сөйлеу және жазба стильдік айырмашылықтарын мәтіндер арқылы тану.

Бағалау критерийі: Мәтіндегі ауызекі сөйлеу стиліне тән белгілерді анықтайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Қолдану.

Тапсырма

Мәтінді мұқият оқып, ондағы ауызекі сөйлеу стиліне тән сөйлемдер мен сөз тіркестерін теріп жазыңыз.

- Айдана: Айнұр, орталық базарға барамыз ба?
  - Айнұр: Неге?
  - Айдана: Интернеттегі мына бір ерекше безендірілген жарнаманы бірден байқадым. Қарала, қара, көйлектерге жеңілдіктер бар екен!
  - Айнұр: Ммм! Тағы қандай заттарға жеңілдіктер бар екенін қарап жіберіш?!
  - Айдана: Қаз...
- Сумка және әшекей заттарға, т.б.
- Айнұр: Қойшы, рас па? Онда неғып отырмыз? Әдемі көйлектер мен әшекейлерден құр қалып қоймайық!
  - Айдана: Иә, бүгін баралмасак, бармағымызды тістеп қалармыз. Сондықтан барып көріп, көңілімізді жайландырайық.

Мәтін	Ауызекі сөйлеу тіліне тән сөз тіркестері мен сөйлемдер
	Қарап жіберіш, ... баралмасак ....

Дескриптор

Білім алушы:

- мәтіндегі ауызекі сөйлеу стиліне тән сөз тіркестерін теріп жазады;
- жұбының жұмысымен салыстырады;
- қажеттілігіне қарай өз кестесіне толықтырулар енгізеді.

«Отбасылық дәстүр мен мерекелер» бөлімі

Тақырып: Отбасылық ғұрыптар.

Оқу мақсаты: 5.Т/А1.Тірек сөздер мен ұсынылған иллюстрациялар арқылы тақырыпты болжау.

Бағалау критерийі: Берілген суреттерге қатысты тірек сөздерді анықтайды. Тірек сөздер мен суреттер бойынша тақырыпқа болжам жасайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Қолдану.

Тапсырма

Әр суретке қатысты бірнеше тірек сөздер жазыңыз. Тірек сөздер мен суреттерге ортақ тақырып қойыңыз.

	Тірек сөздер
	
	
	
	

Дескриптор

Білім алушы:

- әр суретке қатысты 3 тірек сөз жазады;
- барлық суреттерге ортақ тақырып ұсынады;
- тақырыпты сөз тіркесімен береді.

Тақырып: Отбасылық мерекелердің тәрбиелік мәні.

Оқу мақсаты: 5.04. Ауызекі стильдегі мәтіндердің мазмұнын, тақырыбын және тілдік құралдарын салыстыру.

Бағалау критерийі:

- Мәтіндердің мазмұнын, тақырыбын, стилін анықтайды.
- Айырмашылығын табады.
- Тілдік құралдарға салыстыру жасайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Жоғары деңгей дағдылары.

Тапсырма

Төмендегі екі мәтінді мазмұн, тақырып жағынан салыстырыңыз. Мәтіндегі тілдік құралдардың айырмашылығын анықтаңыз (70-80 сөз).

1-мәтін

- Сәлем, Айдар, қалайсың?
- Сәлем, Жандос, жақсымын. Өзіңнің қалың қалай?
- Менде бәрі шүкір. Алдында Жайнаның туған күніне неге келмедің?
- Мен ол кезде қалада болмаған едім, сондықтан келе алмадым. Бірақ қоңырау шалып құттықтағанмын. Туған күн қалай өтті? Сен барып пе едің?
- Иә, мен бардым. Туған күн өте керемет болды. Анасының пісірген тағамы бәрімізге ұнады. Тамақтанып болған соң, бәріміз кинотеатрға барғанбыз.
- Әә, солай де! Қызықты болған сияқты. Мен қазір шұғыл шаруам шығып қалып еді, соған асығып бара жатырмын. Келесіде жүздескенше, Айдар. Сау бол!
- Сау бол, Жандос.

2-мәтін

Арман: - Сәлем! бүгін сенің киноға барғың келмейді ма?

Бағдат: - Жоқ, шынымды айтсам ауа райы қолайсыз болғандықтан барғым келіп тұрған жоқ!

Арман: - Ал ертең барсақ ше?

Бағдат: - Ертең барсақ барайық! Мен өткенда теледидарда бір жаңа шыққан киноның жарнамасын көрдім! аты"Шындық пен Сұмдық " екен, маған

жарнамасы ұнады, соған барсақ қалай қарайсың?

Арман: - Жарайды, онда ертең осы уақытта кинотеатрдың алдында кездесейік!

Мәтіндерді салыстыру	
1 -мәтін	2- мәтін
Тақырыбы	
Мазмұны	
Тілдік құрал (ауызекі сөйлеу стиліне тән сөз тіркестері)	

Дескриптор

Білім алушы

- әр мәтіннің тақырыбын сөз тіркесімен береді;
- әр мәтіннің қысқаша мазмұнын 3 сөйлеммен жеткізеді;
- мәтіндердегі ауызекі сөйлеу стиліне тән сөз тіркестерін теріп жазады.

«Жануарлар әлемі мен өсімдіктер дүниесі» бөлімі

Тақырып: Жануарлар және тіршілік.

Оқу мақсаты: 5. Т/А1. Тірек сөздер мен ұсынылған иллюстрациялар арқылы тақырыпты болжау.

Бағалау критерийі:

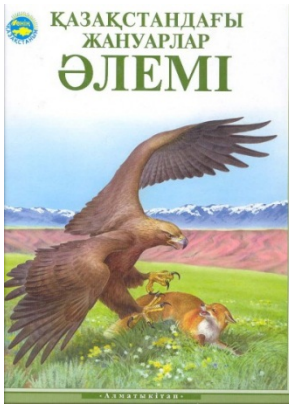
Суреттерге қатысты тірек сөздерді анықтайды.

Суреттерге ортақ тақырып ұсынады.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Қолдану.

Тапсырма

Берілген суреттердің әрқайсысына тірек сөздер ұсыныңыз. Суреттерге ортақ тақырып беріңіз.

Дескриптор

Білім алушы:

- әр сурет бойынша 2 тірек сөз ұсынады;
- суреттерге ортақ тақырып ойластырады.

Тақырып: Өсімдіктер әлемі.

Оқу мақсаты: 5.05. Мәтін мазмұнын түсінуге, нақты ақпараттарды анықтауға бағытталған сұрақтар құрастыру.

Бағалау критерийі:

Мәтіндегі нақты ақпараттарды анықтайды.

Анықталған ақпараттарға қатысты құрастырады.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Қолдану.

Тапсырма

Мәтінді түсініп оқыңыз. Мәтіндегі негізгі ақпараттарды анықтап алыңыз. Анықталған ақпараттар негізінде 3 сұрақ құрастырыңыз. Сұрақтарыңызға жұбыңыздан жауап алыңыз.

Өсімдіктер

Өсімдіктер дүниесі — нағыз тіршілік атаулының тірегі. Ол — өлі табиғат пен тірі табиғат арасындағы дәнекер, яғни органикалық емес заттарды адам мен хайуанаттар дүниесі өкілдерінің организмі қабылдай алатындай етіп бойына түрлі микроэлементтерді, витаминдерді және бойына түрлі микроэлементтерді, витаминдерді және басқа тіршілік негізіне қажетті заттарды жинақтанды. Сонымен қатар жасыл өсімдіктердің басты ролі — табиғатты көмір қышқыл газынан арылтып, оны оттегімен байытып отыруында, яғни ұлы ғалым К.А. Тимирязевтің сөзімен айтқанда, «оттегі фабрикасының» міндетін атқарады. Өсімдіктердің «міндеті» мұнымен ғана шектеліп қоймайды. Олар топырақ құнарлығын арттырып, оны азотпен байытады, әрі ең бастысы, адамның күнделікті өміріне қажетті мыс заттарын, еңбек құралдары мен аң аулау қаруларын жасау үшін пайдаланып, оларды жинап азық етті, түрлі ауруларға

карсы ем ретінде қолданды. Кейін пайдалы деген өсімдіктерді өзінің мекенжайына жақын егіп, адамдар егіндікпен айналысты. Мұнымен бірге жабайы өсімдіктер сыйын тіршілік қажетіне пайдалануды жан-жақты кеңейтіп отырды. Мәдени дақылдардың мол өнім беретін пайдалы түрлерінің жана сорттарын алып, оларды егетін алқаптардың көлемін кеңейтті.

Дескриптор

Білім алушы

- мәтіндегі 3 нақты ақпаратты анықтайды;
- анықталған ақпараттарға қатысты 3 сұрақ құрастырады.

«Бос уақыт және хобби» бөлімі

Тақырып:

Оқу мақсаты: 5.Т/А2. Әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени, тақырыптарға байланысты диалог, монологтердегі (ән мәтіні, хабарлама, жарнама, хабарландыру) көтерілген мәселені түсіндіру.

Бағалау критерийі:

Мәтіндегі көтерілген мәселені анықтайды.
Анықталған мәселеге өз ойын білдіреді.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Қолдану

Тапсырма

Мәтінді мұқият оқыңыз. Мәтіндегі көтерілген мәселені анықтап, жұбыңызға 6 сөйлеммен түсіндіріңіз.

Адамның әрбір күні, әрбір сағаты мақсатсыз өтпеуі керек. Өмірдегі әрбір уақытын, өз бойындағы қайрат - жігерін, ақыл - ойын өмірге, өзі өмір сүріп отырған қоғамға жұмсап, қалтықсыз еңбек етуге, сөйтіп өзі үшін де өзгелер үшін де игіліктер жасауға жұмсауы керек. Уақыт бізбен санаспайды, тез өтіп кетеді. Сондықтан өмірдің әрбір сәтін бір күндік қызықтармен ғана қор қылмай, өмірдің ізсіз, мазмұнсыз болмауын қадағалау керек. Қазіргі жастық шақ – адамның өмірінің қайратты да, мүмкіндігі мол тамаша шағы. Оны жылдың көктем мезгілімен салыстыруға болады. «Көктемнің бір күні - жылға азық», - дейді халық. Ендеше жастықтың бір күні - сенің бүкіл өміріңе азық деуге болады.

Уақыт бар ғой деп бүгінгі ісіңді ертеңге қалдырма. Өмірдің ұзақ екені рас, бірақ ол біреу ғана. Зымырай шапқан асаудың мойнындағы арқандай шұбатылып, ол тез өтіп кетпек, оны өз тұсыңнан өте бергенде бас салмасаң, өтіп кеткеннен кейін қусаң да жете алмайсың. Уақыт зымырап өтіп жатыр. Ол ешқашан тоқтап тұрмақ емес.

Бір данышпанның мынандай бір қанатты сөзі бар: «Кешегі күн өтіп кетті. Ертеңгі күн белгісіз. Сондықтан бүгінгі күннің құны мен қадірін біл». Расында да, біз өтіп жатқан уақыттың құнын біле бермейміз. Көбінесе, уақыт өтіп кеткеннен кейін ғана «ah» ұрамыз. Демек, уақыт - адам баласына берілген өткінші бағалы заты. Уақыт қайта айналып келмейді.

Барлық нәрсе уақытты тиімді пайдалана білуге байланысты. Әр нәрсенің өз уақыты бар. Уақытты меңгере алмаған адам жетістікке жете алмайды.

Уақыттың қадірін білу керек. Әрбір жылдың, айдың, аптаның, бір күннің, бір сағаттың, бір минуттың, бір секундтың өзіндік құны бар. Осыны түсіне біліңіздер!

Дескриптор

Білім алушы:

- мәтіннен көтерілген мәселені анықтайды;
- мәселені 6 сөйлеммен түсіндіреді.

Тақырып:

Оқу мақсаты: 5.Ж4. Эссенің кіріспе, негізгі, қорытынды бөлімдерін сақтай отырып, өзіне таныс адамды, белгілі бір мекен мен оқиғаны сипаттап не суреттеп жазу.

Бағалау критерийі:

Тақырыпқа сай оқиғаны сипаттап жазады.

Эссе құрылымын сақтайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Жоғары деңгей дағдылары

Тапсырма

Берілген суретті пайдалана отырып, ең жақын құрбыңыздың бос уақытын қалай өткізетінін сипаттап жазыңыз (100-120 сөз).

Дескриптор

Білім алушы:

- берілген суреттен тақырыпқа қатысты хобби түрлерін іріктейді;
- іріктелген хобби түрлерін қатыстыра отырып, оқиға құрастырады;
- кіріспе бөлімінде хобби сөзіне түсініктеме береді (25 сөз);
- негізгі бөлімінде құрбысының хоббилері және бос уақытын қалай өткізетіні туралы жазады (70 сөз);
- қорытынды бөлімінде бос уақытта хоббимен айналысуға кеңес береді (25 сөз).

Тақырып:

Оқу мақсаты: Т/А1. Мәтін үзінділерін тыңдай отырып, оқиғаның дамуы мен аяқталуын болжау.

Бағалау критерийі:

Мәтін үзінділерін пайдаланып, оқиғаны дамытады.

Шығарманың аяқталуын болжайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Қолдану

1-тапсырма

Мәтінді тыңдап, оқиғаны әрі қарай өз сөзіңізбен дамытыңыз.

Табиғат ананың Жер, Су, Ауа, Ағаш деген ұлдары болыпты. Олар өте ақылды, мейірімді екен. Табиғат ана бір күні ұлдарын шақырып алып: - Адамдарға көп қызмет еткен ұлыма үлкен сый тартамын,- деп уәде береді. Сонда ұлдары анасының айтқанына қуана келісіп, адамдарға жақсылық жасауға келіседі. - Апатай, сіз қандай керемет күйге түскенсіз, мұның сыры неде? – дегенде, Табиғат ана: - Аяулы ұлдарым менің, мұның сыры сендердің адамзатқа жасаған қайырымдылықтарыңда,- деп жауап береді. Содан бері Жер, Су, Ауа, Ағаш аналарының сұлулығын сақтап қалу үшін адамдарға адал қызмет етіп келеді екен.

Дескриптор

Білім алушы:

- мәтінді мұқият тыңдайды;

- оқиғаны өз сөзімен дамытады.

2- тапсырма

«Екі түрлі түсініктеме күнделігі» бойынша мәтіннің әсер еткен тұстарын топтың ішінде талқылап, оқиғаның аяқталуы бойынша өз пікірлеріңізді ортаға салыңыздар.

Дескриптор

Білім алушы:

- мәтіндегі қатты әсер еткен тұстарды талдайды;

- өз ойларымен бөліседі.

Тақырып: Климаттың өзгеру себептері

Оқу мақсаты: 7.Т/А5. Проблемалық сұрақтарға тыңдалған мәтіннен деректер келтіре отырып, дәделді жауап беру, өз жауабын өзгенің жауабымен салыстыру, талқылау.

Бағалау критерийі:

Проблемалық сұрақтарға деректер келтіру арқылы дәлелді жауап береді;
Өз жауабын өзгелердің жауабымен салыстырып, талқылайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Қолдану.

1-тапсырма

Мәтінді мұқият оқып, топтың ішінде негізгі бес тірек сөздерді анықтаңыз, осы тірек сөздерді қатыстыра отырып мәтін бойынша проблемалық сұрақтар құрастырыңыздар. Осы сұрақтарды басқа топтармен алмастырып проблемалық сұраққа жауап беріңіздер. Аталған проблема бойынша ойларыңызды салыстырыңыздар.

Қоршаған орта саласында Нобель сыйлығының алған ағылшын ғалымы профессор Geoffrey Levermore «Егер әлемнің температурасы +2 градусқа ысыса онда біз не істейтінімізді біле алмаймыз және қиын бір жағдайға ұшырауымыз мүмкін. Шындығында шара қолданбасақ және қажетті қадам баспасақ бұл әлем үшін бір пәлекет болуы мүмкін» деді.

Анталидағы бір конференцияға қатысқан профессор Geoffrey Levermore Анадолы хабар агенттігіне жасаған мәлімдемесінде алдымыздағы кезеңде адам баласын күткен ең маңызды және ең ықпалды дағдарыстың бірі климат өзгерісі болатынын еске салды.

Соңғы уақыттары Жер шарында климаттың үлкен қарқынмен өзгеріп жатқанын байқауға болады. Әлемнің бір нүктесінде қар түсіп аяз орнаса, енді бір жерде аномалиялық аптап ыстық болып тұр. Климаттық өзгерістер айқын көрініс табуда.

Дескриптор

Білім алушы:

- негізгі бес тірек сөз табады;
- проблемалық сұрақтар құрастырады;
- мәтіннен деректер келтіре отырып сұрақтарға жауап береді;
- топтармен пікірталасқа түседі;
- басқа топтың жауабын өз жауаптарымен салыстырады.

Тақырып: Ауа райына қатысты қазақ халқының танымы.

Оқу мақсаты: 7.Об. Оқылым стратегияларын қолдану: коментарий жасау, іріктеп оқу, зерттеп оқу.

Бағалау критерийі:

Мәтіннен негізгі ақпаратты іріктейді;
Зерттеп, пікірін білдіреді.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Жоғары деңгей дағдылары.

1-тапсырма

Мәтінді мұқият оқып, мәтінде көтерілген мәселе бойынша коментарий жасаңыз («Ашық микрофон» әдісін қолдануға болады. Оқушылар қолдарына микрофон ұстап, негізгі ақпарат бойынша коментарий жасайды).

Қазақ халқы ежелден ауа райын қалай болжаған

Қазақ халқы ерте заманнан-ақ табиғатқа етене жақын өскендіктен ауа райын сол табиғат құбылыстары мен жан-жануарлардың тыныс-тіршілігіне қарап болжағаны белгілі. Олар ерте кезден ауа райын алдын ала бақылап, мал-жанның түрлі апаттардан аман сақтау үшін ерте қамданып отырған. Ауа райын болжаушылар табиғат құбылыстарын бақылап, күн есептеудің дәстүрлі әдістерін құпия ұстаған. Оны атадан балаға мұра етіп қалдырып отырған. Сонымен де олар аспан денелері мен табиғат құбылыстарын бақылап, естелікке алып отыруымен бірге, өз кезегінде мал-жанға қолайлы жаңа өріс, ел-жұртқа жайлы құтты қоныс таңдауда да шешуші рөл атқарып келген. Бүгінде сол игі дәстүр ұмытылып бара жатқаны жасырын емес. Себебі интернет дамыған заманда әлемнің кез келген түкпірінде қандай ауа райы екенін немесе алдағы аптада күн райы қандай болатынын үйде отырып та білетін болдық. Әйтсе де бұл болжамдар табиғи апаттар мен зілзалалардан кейде сақтап, кейде бармақ тістетіп жататыны да бар. Ал ертедегі қазақ халқы ауа райын қалай болжаған? Академик-ғалым Ақселеу Сейдімбек «Қазақ әлемі» ғылыми-зерттеу еңбегінде осы ауа райы болжамдарын да жазып кеткен. Ендеше, назарларыңызға ата-бабаларымыздың ауа райы жайындағы жорамалдары мен ырымдарының бірнешеуін ұсынып көрмекпіз.

- Құр мен шіл қар астын қорғаласа, кешікпей-ақ боран болады.
- Бозторғай ұясын ойпаңға салса, жаз қуаң болады. Бозторғай ұясын қыраңға салса, жаз жауынды болады.
- Дуадақ қыстап қалса, қыс жайлы болады.
- Қамыс торғайы ұясын биікке салса, жаз жаңбырлы болып, су көтеріледі.
- Қызыл қаз саздан соғатын ұясының іргесін биік етсе, жаз жаңбырлы болып, су көтеріледі.
- Жыл құстары топтасып ұшса, жылымық күз созыла түседі. Жыл құстары қайтқанда төмен ұшса, қыс қатты болады.
- Жарқабақтағы ұя биікке салынса, су тасқыны болады.
- Саңырау құр бұтаққа қонақтаса, тұман түседі.

Дескриптор

Білім алушы:

- мәтіннен көтерілген негізгі мәселені анықтайды;
- коментарий жасайды.

2-тапсырма

Өздеріңіз білетін ауа райы туралы болжамдарды ортаға салыңыздар. «Егер ..., онда не болар еді?» Оқушылардың бірі жағдаят айтады, қалғандары соның шешімін тауып жалғастыру керек.

Дескриптор

Білім алушы:

- ауа райы туралы өз болжамдарын келтіреді;
- жағдаят бойынша өз пікірін білдіреді.

3. Орыс тілі және әдебиеті.

Учебный предмет «Русский язык и литература» (Я-2)

5 класс

IV Раздел.

Кем я хочу стать, когда вырасту

Тема урока:

Кем быть

Цели обучения:

С 5.1.1.1.- понимать сообщение (3-5 мин), извлекая необходимую информацию, определяя тему текста
С 5.1.4.1.- определять основную мысль текста, опираясь на содержание.

*Критерии
оценивания:*

- 1.Понимает основное содержание;
- 2.Определяет тему стихотворения;
- 3.Делает вывод, приводит аргументы.

*Уровень учебных
навыков:*

понимание, применение, анализ

Задание 1

Послушайте стихотворение « Я не знаю пока, кем стану», ответьте на вопросы, аргументируя примерами из стихотворения:

- а) О чем стихотворение?
- б) Какова его тема?

Дескрипторы:

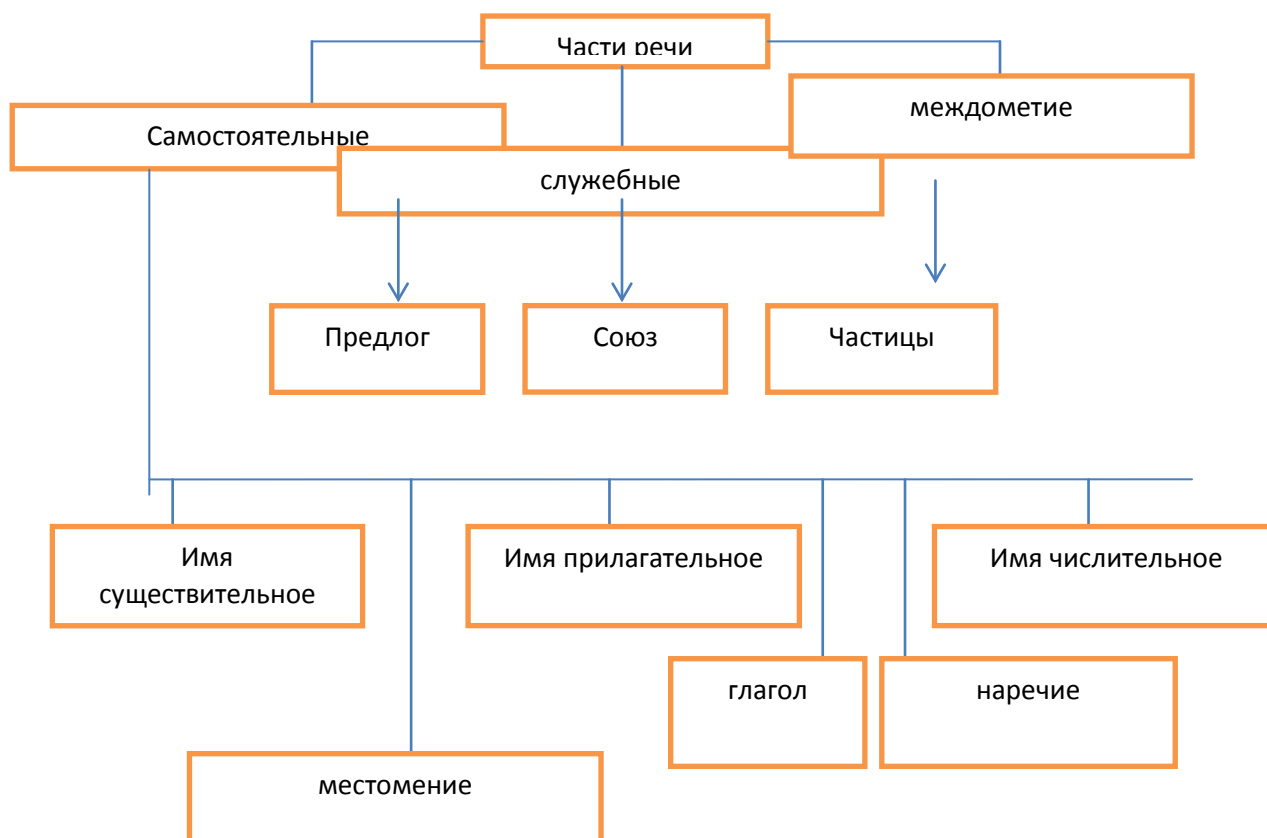
- 1.Находит ключевые слова и предложения
- 2.Опираясь на ключевые слова, формулирует тему
- 3.Самостоятельно делает вывод, аргументирует его

Задание 2. Ознакомьтесь со схемой; назовите известные части речи; сопровождать свой ответ примерами.

Цель обучения: Ч5.3.7.1- извлекать необходимую информацию по предложенной теме из различных источников

Критерии оценивания:
1. Самостоятельно определяет тезис (проблемный);
2.Интерпретирует свое понимание;
3.Делает вывод, приводит аргументы.

Уровень учебных навыков: применение, анализ, синтез

- Внимательно изучите схему
- назови знакомые части речи, приведи примеры
- самостоятельно сделайте вывод

Дескрипторы:

Выписывает из текста два слова, обозначающие предмет, признак или качество, действие;

Объясняет свою позицию в данном вопросе;

Делает вывод на основе опыта (свой, чужой: пословицы-опыт человечества).

Цель обучения: 5.1.1.2 – использовать существительные и прилагательные, правильно согласовывая по роду, числу и падежу.

Критерии оценивания: 1. высказывает свою позицию (устно, письменно), соглашаясь или отрицая авторское мнение;
2. находит и определяет существительные и прилагательные, правильно согласовывая по роду, числу и падежу;
3. правильно находит в предложениях.

Уровень учебных навыков: применение, анализ, синтез

Упр 271. Задание:

1. Знаете ли Вы о В.В. Маяковском? Что читали? Если есть дополнительные сведения о нем?

Кратко запишите свой ответ с учетом цели 5.1.1.2

Уровень учебных навыков: применение, синтез

Дескрипторы:

7. внимательно читает текст;

8. определяет существительные и прилагательные, правильно согласовывая по роду, числу и падежу;

9. теоретические знания применяет на практике.

6 класс

I Раздел. *В человеке всё должно быть красивым*

Тема урока: *А.П. Чехов «Хамелеон»*

Цели обучения: С 6.1.4.1 – определять основную мысль текста на основе ключевых слов и словосочетаний

Критерии оценивания: 1. описание внешности и детали Очумелова и городничего.
2. стиль речи (лексика, синтаксис, художественные средства).

Уровень учебных навыков: понимание, применение.

Задание:

Прочитать автобиографию А. П. Чехова:

- А) Понимает основное содержание
- Б) Составляет классификацию по годам по творчеству А.П. Чехова
- В) Сообщает дополнительную информацию о жизни и творчестве писателя.

Дескрипторы:

- 1.Находит ключевые слова и предложения;
- 2.Опираясь на ключевые слова, формулирует тему;
- 3.Самостоятельно делает вывод, аргументирует его.

Цели обучения: Г 6.3.3.1 – формулировать вопросы, направленные на оценку содержания текста, и отвечать на вопросы, выражая своё мнение по теме и/ или поднимаемой

Критерии оценивания:

- 7. сходство и различие главного и второстепенных героев;
- 8. динамика изменения отношения городничего
- 9. сюжетная линия, авторское отношение .

Уровень учебных навыков: применение, анализ, синтез.

Задание 2

- 1.составить тонкие и толстые вопросы по тексту «Хамелеон»;
- 2.дать характеристику главным героям с элементами описания;
- 3.сделать анализ по диаграмме Венна.

Дескрипторы:

- 5. находит детали и характеры главных персонажей;
- 6. умение делать подробный вывод, найти различие и авторскую позицию.

Цели обучения: 6.4.3.1 – представлять информацию в виде иллюстраций, сюжетных рисунков, комиксов и с использованием информационно-коммуникативных технологий

Критерии оценивания:

- 1. определяет проблему произведения;
- 2. интерпретирует свое понимание;
- 3.Делает вывод, приводит аргументы.

Уровень учебных навыков: применение, анализ, синтез.

Задание: Опишите иллюстрацию к рассказу «Хамелеон»

Дескрипторы:

Приводит основные качества главного героя;

Под воздействием каких причин, меняется главный герой;

Делает вывод и составляет синквейн.

8 класс

Раздел 1

Сквозная тема « Семья и подросток»

Цели обучения	8.1.1.1 – понимать основную и детальную информацию сообщения продолжительностью 4–6 минут, объединяя разрозненные факты в общий контекст, определяя причинно-следственные связи и делая выводы; 8.2.3.1 – соблюдать синтаксические нормы, включающие правила согласования и управления, употребления причастных и деепричастных оборотов.
Критерии оценивания	<i>Обучающийся</i> <ul style="list-style-type: none"> • демонстрирует понимание общего содержания сообщения продолжительностью 4-6 минут, отвечая на вопросы; • создает высказывание, соблюдая синтаксические нормы, включающие правила согласования и управления, употребления причастных и деепричастных оборотов
Уровень мыслительных навыков	Знание и понимание Применение

Задание

Прослушайте текст

Притча о внешней и внутренней красоте

Однажды ученик спросил у Учителя, что важнее в человеке: внешняя красота или внутренняя. В ответ на это Учитель спросил ученика:

- Скажи, если бы тебе понадобилось купить дом, а денег хватало бы либо на красивый внешне, но неудобный дом, либо на невзрачный, но теплый и надежный. Что бы ты выбрал?

- Я бы предпочел простой внешне, но удобный внутри дом.

- А если бы дом покупал человек тщеславный, гордящийся своим положением, но не имеющий достаточно средств для покупки красивого и уютного дома? – снова задал вопрос Учитель.

- Наверное, он предпочел бы внешнюю красоту и блеск удобствам, – ответил Ученик.

- Думаю, ты прав, – сказал Учитель и добавил: – Да только вот вне зависимости от вашего выбора однажды каждый из вас бы понял, что ему не хватает либо красоты, либо уюта, и начал бы к этому стремиться.

- Так, значит, внешняя и внутренняя красота по сути своей равнозначны и ценны лишь в гармонии? – спросил ученик.

- Можно сказать и так, – ответил улыбаясь Учитель, – но я думал прежде всего о том, что, обладая половиной, всегда стоит стремиться к целому, не теряя при этом того, что уже имеешь. Ведь половина, какой бы она ни была, всегда будет лишь половиной.

Задание: составьте устный ответ на вопрос, содержащийся в первом предложении, используя в своем высказывании причастия и причастные обороты. Аргументируйте свою точку зрения [1].

Критерий оценивания:

Дескрипторы:

Обучающийся

демонстрирует понимание общего содержания сообщения продолжительностью 4-6 минут, отвечая на вопросы;

- определяет основную и детальную информацию сообщения;

создает высказывание, соблюдая синтаксические нормы, включающие правила согласования и управления, употребления причастных и деепричастных оборотов

- согласует причастные обороты с определяемым словом;
- демонстрирует грамотную речь;
- аргументирует свой ответ

9 класс

Раздел III «История и личность»

- Цели обучения
- 9.1.1.1 Понимать основную и детальную информацию сообщения, продолжительностью до 5-8 минут, определяя подтекст, цель высказывания и отношение говорящего к событиям и героям и делая выводы.
- 9.1.3.1 Понимать содержание прозаических, драматических, поэтических произведений/фрагментов, определяя слова, с помощью которых автор выражает эмоционально-оценочное отношение к героям, событиям.

Критерии оценивания	<i>Обучающийся</i> <ul style="list-style-type: none"> • демонстрирует понимание основной и детальной информации • определяет слова, с помощью которых автор выражает эмоционально-оценочное отношение к героям, событиям.
Уровень мыслительных навыков	Знание и понимание Применение

Задание. Прослушайте текст, выполните задание.

Музыка для Дагни

Григ писал музыку для Дагни Педерсен больше месяца. Началась зима. Туман закутал город по горло. Заржавленные пароходы приходили из разных стран и дремали у деревянных пристаней, тихонько посапывая паром.

Вскоре пошел снег. Григ видел из своего окна, как он косо летел, цепляясь за верхушки деревьев.

Невозможно, конечно, передать музыку словами, как бы ни был богат наш язык.

Григ писал о глубочайшей прелести девичества и счастья. Он писал и видел, как навстречу ему бежит, задыхаясь от радости, девушка с зелеными сияющими глазами. Она обнимает его за шею и прижимается горячей щекой к его седой небритой щеке. «Спасибо!» – говорит она, сама еще не зная, за что она благодарит его.

«Ты как солнце, – говорит ей Григ. – Как нежный ветер и раннее утро. У тебя на сердце расцвел белый цветок и наполнил все твое существо благоуханием весны. Я видел жизнь. Что бы тебе ни говорили о ней, верь всегда, что она удивительна и прекрасна. Я старик, но я отдал молодежи жизнь, работу, талант. Отдал все без возврата. Поэтому я, может быть, даже счастливее тебя, Дагни.

Ты – белая ночь с ее загадочным светом. Ты – счастье. Ты – блеск зари. От твоего голоса вздрагивает сердце.

Да будет благословенно все, что окружает тебя, что прикасается к тебе и к чему прикасаешься ты, что радует тебя и заставляет задуматься».

Григ думал так и играл обо всем, что думал. Он подозревал, что его подслушивают. Он даже догадывался, кто этим занимается. Это были синицы на дереве, загулявшие матросы из порта, прачка из соседнего дома, сверчок, снег, слетавший с нависшего неба, и Золушка в заштопанном платье.

Каждый слушал по-своему.

Синицы волновались. Как они ни вертелись, их трескотня не могла заглушить рояля.

Загулявшие матросы рассаживались на ступеньках дома и слушали, всхлипывая. Прачка разгибала спину, вытирала ладонью покрасневшие глаза и

покачивала головой. Сверчок вылезал из трещины в кафельной печке и поглядывал в щелку за Григом.

Падавший снег останавливался и повисал в воздухе, чтобы послушать звон, лившийся ручьями из дома. А Золушка смотрела, улыбаясь, на пол. Около ее босых ног стояли хрустальные туфельки. Они вздрагивали, сталкиваясь друг с другом, в ответ на аккорды, долетавшие из комнаты Грига.

Этих слушателей Григ ценил больше, чем нарядных и вежливых посетителей концертов.

(По К.Паустовскому)

Ответьте на вопросы. Какие изобразительно-выразительные средства языка использовал автор? С какой целью?

Критерий оценивания:

Дескрипторы:

Обучающийся

демонстрирует понимание Отвечает на вопросы основной и детальной информации

определяет слова, с помощью которых автор выражает эмоционально-оценочное отношение к героям, событиям.	Находит в тексте эпитеты
	Находит в тексте сравнения
	Находит в тексте олицетворения
	Находит в тексте анафору

Из опыта учителя русского языка и литературы ШЛ №70
Габдрашитовой А.С.

9-сынып

Раздел

Культура народов мира

Цель обучения

9.1.4.1 определять основную мысль текста, учитывая структуру текста;

Критерий оценивания

находит главную мысль текста, учитывая структуру текста;

Уровень мыслительных навыков

Слушание

Задание. Прочитайте текст.

Как здороваются в разных уголках Планеты?

В Тунисе здороваясь на улице принято сначала поклониться, поднести правую руку ко лбу, затем к губам, затем к сердцу. Смысл такого приветствия очень прост, если подробно, то «Я думаю о тебе», «Я говорю о тебе» и «Я тебя уважаю».

Жители страны Тонга, расположенной на островах Тихого океана, при встрече со знакомыми останавливаются на расстоянии: покачивают головой, топают ногами и щелкают пальцами.

Японцы при встрече кланяются.

Эскимосы при встрече знакомого слегка ударяют его кулаком по голове, а также по плечам.

Жители Новой Гвинеи из племени Койри здороваются щечка друга друга под подбородком.

Представители африканского народа акамба, живущего на юге Кении в знак глубокого уважения плюют на встречного.

Жители Республики Замбви в Центральной Африке при встрече хлопают в ладоши и делают реверансы.

У грендланцев отсутствует формальное приветствие, но при встрече они обязательно произносят: «Хорошая погода».

Ватсаби в небольшой стране на юге Африки, большую часть которой занимает пустыня Калахари, традиционное национально «Пуа» переводится как пожелание «Пусть будет дождь».

7. Найдите правильную последовательность значения приветствия жителей Туниса

- А) «Я думаю о тебе», «Я говорю о тебе», «Я тебя уважаю»
- В) «Я тебя уважаю», «Я думаю о тебе», «Я говорю о тебе»
- С) «Я говорю о тебе», «Я тебя уважаю», «Я думаю о тебе»

8. Кто при встрече знакомого слегка ударяет его кулаком по голове, а также по плечам?

- А) жители Туниса
- В) китайцы
- С) эскимосы

9. Представители африканского народа акамба, живущего на юге Кении плюют на встречного. Какое значение несет это приветствие?

- А) знак глубокого уважения
- В) радость от встречи
- С) ссора, неприязнь

4. Докончите предложение: Основная мысль текста

Дескриптор

- Определяет последовательность;
- Выбирает правильный вариант ответа;
- Находит главную мысль.

Раздел

Природные ресурсы планеты Земля

Цель обучения

9.3.2.1 определять стилистические особенности текстов научного стиля (аннотация, тезисы); определять принадлежность текста к различным

типам на основе характерных признаков

<i>Критерий оценивания</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Определяет стилистические особенности текста • Перечисляет отличительные признаки типа текста
----------------------------	---

Уровень мыслительных навыков Чтение

Задания. Прочитайте текст и выполните задания к нему.

Роман «Не стреляйте в белых лебедей» занимает особое место в творчестве Бориса Васильева. За какое бы дело ни брался Егор Полушкин, все кончалось недоразумением. И жена, и соседи звали его не иначе как бедоносцем. Но непутевый этот мужик был наделен талантом истинного художника и собственным взглядом на жизнь, который сильно отличал его от односельчан, практичных и рассудительных. Но в конце концов Егор находит свое призвание, дело, которое у него получается лучше всего, - любить и заботиться о прекрасном. Став лесничим, он с особой нежностью бережет семейство белых лебедей. Но однажды в лес приходят браконьеры [4]....

5. Определите особенности стиля и жанр текста
6. Перечислите 3 отличительных признака типа текста.

Дескриптор

- Определяет стиль текста;
- Указывает особенности стиля текста;
- Определяет жанр;
- Перечисляет отличительные признаки.

Раздел

Реальность и фантазии

Цель обучения

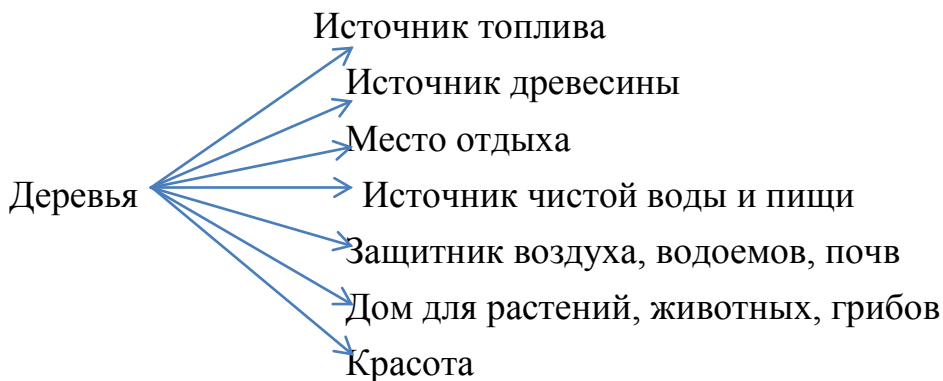
9.4.3.1 представлять информацию в виде отчета, статьи, справки на основе таблиц, схем, диаграмм, графиков и наоборот;
9.5.1.2 использовать глаголы в соответствующих формах.

Критерий оценивания

- Демонстрирует информацию в виде статьи на основе схемы;
- Применяет глаголы в соответствующих формах.

Уровень мыслительных Применение навыков

Задание. Опираясь на данную схему, напишите статью «О роли деревьев в природе и жизни людей». При написании статьи используйте глаголы в соответствующих формах. Объем 140-160 слов.

Дескриптор:

- Пишет статью на основе схемы;
- Раскрывает основную мысль;
- Раскрывает тему статьи;
- Делает вывод;
- Применяет глаголы в соответствующих формах.

Раздел

Знаменитые люди

Цель обучения

9.2.4.1 создавать высказывание (рассуждение, убеждение), используя приемы привлечения внимания и учитывая целевую аудиторию;
9.5.1.2 использовать глаголы в соответствующих формах.

Критерий оценивания

- строит высказывание (рассуждение, убеждение), применяет приемы привлечения внимания и учитывая целевую аудиторию;
- употребляет глаголы в соответствующих формах.

Уровень мыслительных Применение навыков

Задание. Выберите одну из предложенных тем. Постройте высказывание – убеждение, применяя приемы привлечения внимания и учитывая целевую аудиторию. Употребляйте глаголы в соответствующих формах.

7. В.Высоцкий: «В этом мире я ценю только верность. Без этого ты никто и у тебя нет никого. В жизни это единственная валюта, которая никогда не обесценится».
8. Ш.Монтескье: «Чтобы совершать великие дела, не нужно быть величайшим гением; не нужно быть выше людей, нужно быть вместе с ними».
9. Ч.Айтматов: «Добро не лежит на дороге, его случайно не подберешь. Добру человек у человека учится».

Дескриптор:

Строит высказывание – убеждение, применяя приемы привлечения внимания и учитывая целевую аудиторию;

1. Практическое обоснование
2. Приводит 1-ый аргумент
3. Приводит 2-ой аргумент
4. учитывает целевую аудиторию
5. Употребляет глаголы в соответствующих формах.

Раздел

Я и закон

Цель обучения

9.3.2.1 определять стилистические особенности текстов официально-делового стиля (закон); определять принадлежность текста к различным типам на основе характерных признаков.

Критерий оценивания

- установит стилистические особенности текстов официально-делового стиля (закон);

Уровень мыслительных навыков Применение

Задание. Прочитайте текст и выполните задания к нему.

Ежегодно подростками совершается более 145 тыс. преступлений, практически каждый пятый из них направляется для отбывания наказания в виде лишения свободы в воспитательные колонии (ВК).

Существует 4 вида юридической ответственности при нарушениях:

1. Уголовная ответственность – ответственность за нарушение законов, предусмотренных Уголовным кодексом. Преступление - предусмотренное уголовным законом общественно опасное деяние, посягающее на

общественный строй, собственность, личность, права и свободы граждан, общественный порядок.

За злостное хулиганство, кражу, изнасилование уголовная ответственность наступает с 14 лет.

2. Административная ответственность применяется за нарушения, предусмотренные кодексом об административных правонарушениях. К административным нарушениям относятся нарушение правил дорожного движения, нарушение противопожарной безопасности. За административные правонарушения к ответственности привлекаются с 16 лет. Наказание: штраф, предупреждение, исправительные работы.

3. Дисциплинарная ответственность – это нарушение трудовых обязанностей, т.е. нарушение трудового законодательства, к примеру, опоздание на работу, прогул без уважительной причины.

4. Гражданско – правовая ответственность регулирует имущественные отношения. Наказания к правонарушителю: возмещение вреда, уплата ущерба.

3. Заполните пропуски в тексте.

Текст представляет собой (название) _____.

Основной функцией является _____

_____. Текст в полной мере характеризуется _____

(укажите 2 признака стиля) _____

Поэтому его можно отнести к _____

_____ стилю.

Дескриптор:

- определяет название данного текста;
- указывает основную функцию;
- находит 1-й признак стиля текста;
- находит 1-й признак стиля текста.

Задание. Напишите изложение - миниатюру по данному тексту, употребив в письме изобразительно-выразительные средства. Используйте не менее 3 сложных предложений, соответствующие ситуации письменного общения. Объем 100-120 слов.

Ежегодно подростками совершается более 145 тыс. преступлений, практически каждый пятый из них направляется для отбывания наказания в виде лишения свободы в воспитательные колонии (ВК).

Существует 4 вида юридической ответственности при нарушениях:

1. Уголовная ответственность – ответственность за нарушение законов, предусмотренных Уголовным кодексом. Преступление - предусмотренное уголовным законом общественно опасное деяние, посягающее на

общественный строй, собственность, личность, права и свободы граждан, общественный порядок.

За злостное хулиганство, кражу, изнасилование уголовная ответственность наступает с 14 лет.

2. Административная ответственность применяется за нарушения, предусмотренные кодексом об административных правонарушениях. К административным нарушениям относятся нарушение правил дорожного движения, нарушение противопожарной безопасности. За административные правонарушения к ответственности привлекаются с 16 лет. Наказание: штраф, предупреждение, исправительные работы.

3. Дисциплинарная ответственность – это нарушение трудовых обязанностей, т.е. нарушение трудового законодательства, к примеру, опоздание на работу, прогул без уважительной причины.

4. Гражданско – правовая ответственность регулирует имущественные отношения. Наказания к правонарушителю: возмещение вреда, уплата ущерба.

Дескриптор

- пишет изложение-миниатюру;
- применяет эпитет;
- применяет сравнение;
- применяет олицетворение
- применяет метафору
- использует 1 сложное предложение;
- использует 2 сложное предложение;
- использует 3 сложное предложение;

From the experience of an English teacher Adamova B.K.

Grade 5

Unit: «Living things»

The theme: «Living things»

Learning objective: 5.4.1 Understand the main points in a limited range of short simple texts on general and curricular topics

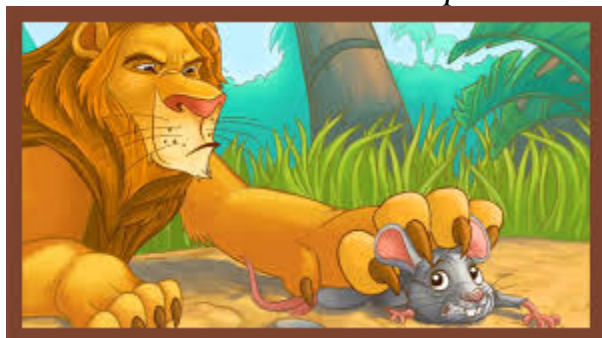
Assessment criteria: Read the given text and identify the general information

The Level of thinking skills: Knowledge and comprehension

Task

Read the text carefully and do the task below

picture-1

A lion is sleeping in his den. A mouse runs into the lion's den, jumps on his head and sits on his nose. The lion is angry. He takes the mouse in his strong paw.

“What are you doing, silly mouse?” roars the lion. “I will eat you”.

The mouse is crying. “Please, don't eat me. Perhaps one day I can help you”. The lion laughs when he hears it. How is a little mouse going to help the King of Beasts? However he lets the mouse go.

Some days later the mouse is looking for food in the forest. Suddenly she sees the lion in a big net. The mouse begins to chew the net. She is making big holes in it. And the lion jumps out from the net. He is free.

“There”, says the mouse. “You see how a little mouse can help a lion”.

Link to the text: <https://lingualeo.com/ru/jungle/the-lion-and-the-mouse>

Link to the picture:

https://www.google.com/search?q=lion+and+mouse+picture&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=eDgprqCbPULNTM%253A%252CeBD6fBeyaeD9PM%252C_&vet=1&usg=AI4_-kRuzeZnGY8IAIDMHjEqtO-dGllvOw&sa=X&ved=2ahUKEwjaormJuLfkAhXkIYsKHbBRB7sQ9QEwBnoECAYQEA#imgsrc=Ky73CFZ60xNYTM:&vet=1

Find and match the halves of the sentences

table-1

10. What are you doing silly mouse?	J. One day I can help you
11. Please don't eat me	K. However he lets the mouse go
12. The lion laughs	L. I will eat you

Keys:

1.C

2.A

3.B

Descriptor: *A learner*

- reads the given text
- identifies the general information

From the experience of an English teacher Adamova B.K.

Grade 5

Unit: «Living things»,

The theme: «Living things»

Learning objective: 5. 5.3 Write with support factual descriptions at text level which describe people, places and objects

Assessment criteria: Write short sentences on a familiar topic with support

The Level of thinking skills: Knowledge, comprehension and application

Task

Read the story about Assel's family. Write five sentences to complete the story

Use the PICTURE and words FROM THE BOX

table-2

a pink dress	a brown skirt	likes his dog
short hair	white and black	tall

Assel's family

picture-2

In this picture, you can see a family. They are very friendly. They help each other every day. Her mother is watering flowers. A dog has a small house in the garden. Assel's family is very happy. They always care about their dog. Her brother feeds it and gives some sweets.

For example: This is Assel. She has a pink dress.

16. _____
17. _____
18. _____
19. _____
20. _____

Link to the picture:

https://www.google.com/search?biw=1366&bih=627&tbm=isch&sa=1&ei=793bW6y4LoLprgTW17qgCw&q=картинки+семья&oq=картинки+семья&gs_l=img.3..0l10.679.2952.0.3135.9.9.0.0.0.0.365.1404.0j5j1j1.7.0...0...1c.1.64.img..2.7.1399...0i7i30k1j0i10k1.0.vQ80jfiSSno#imgrc=n8pPWDjkuc5QuM:

Possible answers:

- 1) This is her father. He has short hair.
- 2) This is her mother. She has a brown skirt.
- 3) This is her brother. He likes dogs.
- 3) These are sunflowers. They are tall.
- 4) This is a dog. It is white and black.

Descriptor: *A learner*

- writes short sentences using topical vocabulary

From the experience of an English teacher Adamova B.K.

Grade 6

Unit: «Our health»

<i>The theme</i>	«Our health»
Learning objective	6.2.5. understand most specific information and detail of supported, extended talk on a range general and curricular topics;
Assessment criteria	Identify specific information and detail in a talk
The Level of thinking skills:	Knowledge and comprehension

Task. Listen to the recording TWICE. Write next to the sentences TRUE (T) or FALSE (F) according to the talk. The first sentence is for you as an example.

table-3

0	<i>The talk is between the son and the father.</i>	T	
1	<i>Time is three thirty.</i>		[1]

2	The son wants to eat an ice-cream		[1]
3	Father suggests broccoli and carrots instead of candy.		[1]
4	The son orders the cheese sandwich.		[1]
5	The son plays computer games while he is waiting for sandwich.		[1]

Keys:

- 1- T
- 2- F
- 3- T
- 4- F
- 5- F

Descriptor: A learner

- writes True or False
-

Tapescript

Snack Time! Healthy Foods for Kids.

Son: Dad!
Father: Yeah, Micky.
Son: Can I have a good snack?
Father: Uh, I do not know. I think it is . . . uh . . . what time it is. I think it is going on dinner.
Son: Uh, it is three thirty.
Father: Three thirty. Uh . . . We had better wait. [Why, Dad?] Well, what kind of snack do you want?
Son: Candy?
Father: No, candy is out. Oh, how about some broccoli? [No!] Uh, carrots? [No!] Well, what else can you suggest?
Son: Candy.
Father: Candy. No, I do not think . . . I think You had better wait.
Son: A sandwich? A spinach sandwich?
Father: Spinach sandwich? Spinach sandwich! When did you start liking spinach?
Son: Uh, today.
Father: Well, what about a small sandwich? [Okay] Okay, I will whip it up in a minute. Play with your toys while you're waiting for it.

From the experience of an English teacher Adamova B.K.

Grade 6

Unit: «Our health»

The theme: «Our health»

Learning objective: 6.6.5. Use common verbs followed by infinitive verb / verb + ing patterns, use infinitive of purpose on a limited range of familiar general and curricular topics

Assessment criteria: Differentiate between usage of infinitive and gerund forms after a limited variety of verbs

The Level of thinking skills: Application

Task. Use infinitive or gerund of the verb in brackets.

16. I was sorry ... (hear) that you are leaving for Almaty next month.

17. It would be a good idea ... (stay) here.

18. Have you tried ... (take) extra lessons.

19. It is necessary to teach kids ... (speak) to adults politely.

20. ... (give) advice about sport is the best way to stay healthy.

Keys:

16. to hear

17. to stay

18. taking

19. to speak

20. giving

Descriptor: *A learner*

• uses words from brackets in a form of gerund and infinitive to complete sentences

From the experience of an English teacher Essembayeva G. A Grade 7

Unit: «Clothes and fashion»

The theme: «Clothes and fashion»

Learning objective: 7.4.1. Understand the main points in text on a limited range of unfamiliar general and curricular topics.

Assessment criteria: find the main idea in the text by answering the questions

The Level of thinking skills: Knowledge and comprehension

Task: Read the text and answer the questions

Buying Clothes

picture-3

I like to do my shopping at big department stores and supermarkets. A department store is composed of many departments: ready-made clothes, fabrics, shoes, sports goods, toys, china and

glass, electric appliances, cosmetics, linen, curtains, cameras, records, etc. You can buy everything you like and for any-year old people there. In the women's clothing department you can find well-known dresses, costumes, blouses, skirts, coats, beautiful underwear and many other things. In the men's clothing department you can choose suits, trousers, overcoats, ties, etc. In the knitwear department, one can buy sweaters, cardigans, short-sleeved and long-sleeved pullovers, woolen jackets. If you want to be more fashionable and good-looking, you can find a new models from the designer right here. There are a lot of new and old-fashioned, new and old stylish, bright and dark colored dresses and wears from different designers. A shop assistant helps the customer in finding what he wants.

Questions:

10. What clothes can you find in many shops?
11. What pullovers can you buy in the knitwear department?
12. What models from the designer you can find here?

Keys:

1. Ready-made clothes
2. Short-sleeved and long-sleeved
3. New and old-fashioned, new and old stylish

Descriptor: A learner

- reads the text and answers the questions

From the experience of an English teacher Essembayeva G. A Grade 7

Unit: «Clothes and fashion»

The theme: «Clothes and fashion»

Learning objective: 7.6.3 Use a variety growing of compound adjectives and adjectives as a participle

Assessment criteria: use suitable compound adjectives in practice

The Level of thinking skills: Higher order of thinking skills

Task: Match these compound adjectives with pictures given below:

*Old-fashioned / Well-known / New –stylish / Short-sleeved / Well-done / Ready-made.
picture-4*

Possible answers:

1. New-stylish blouse
2. Well-done costumes
3. Ready-made clothes
4. Old-fashioned hat
5. Short-sleeved dress
6. Well-known model

Descriptor: *A learner*

- Finds and matches pictures with compound adjectives

From the experience of an English teacher Abisheva K.S.

Grade 7

Unit: «Communication and technology»

The theme: «Social network profile»

Learning objective: 7.2.6 deduce meaning from context with little support in extended talk on a limited range of general and curricular topics;

7.2.1 understand with little support the main points in extended talk on a limited range of general and curricular topics;

Assessment criteria: Identify specific information and details in a talk

The Level of thinking skills: Higher order thinking skills

Task 1. Listen to the recording TWICE. Choose the right option

picture-5

10. Katia believes that people ...
- j) People don't do outdoor things.
  - k) They enjoy virtual life.
  - l) They use Twitter most of all.
11. What does Alex think about Facebook?
- j) It takes too much time.
  - k) It improves laziness.
  - l) Some people might get secret information about us.
12. What is a problem with texting?
- j) People don't text so fast.
  - k) People don't talk face to face.
  - l) Phone texting is not popular.

Task 2. Match the words in the sentences with their synonyms

keep up, disclose, doubting, evolves, spying on

16. I am not ***sure*** if the whole Facebook and Twitter are actually good.
17. It is hard ***to continue*** even for me and even for us.
18. Some people that we do not know might be ***watching us secretly***; we are just open.
19. You know you do not want ***to find*** information to other people, even nonspecifically a country but in a place.
20. Well, it ***develops*** differently.

Descriptor	A learner
	<ul style="list-style-type: none"> • chooses the right option • matches the words with synonyms

Keys:

Task 1

10.A

11.C

12.B

Task 2

16. Doubting
17. keep up
18. spying on
19. disclose
20. evolves

Tapescript

Katia: I am doubting, I am *doubting* if the whole Facebook and Twitter, if that is actually good. It seems like generations now are spending so much time in computers and virtually but not really doing outside activities so I wonder if there should be a change and perhaps not allow it so easily or be or have more restrictions on it.

Alex: That would have to be something with children, right. Like if, children or younger generations are spending more time on Facebook or on social media online than spending time with their real friends outside playing or doing stuff in the park or going to special classes or something. I do not know. I do not have brothers, children, or anyone that I could talk about but I do not know. What do you think?

Katia: I would be worried if I had children and they were into all these social media things that it is hard to *keep up* even for me and even for us. I feel that, you know some people that we do not know might be *spying on* us; we are just open.

Alex: Yeah, that is another case. That is another thing like the one it is very easy for somebody to find out about you and what you do or who your friends are. That specifically, that is a difficult topic in a country like Mexico or some Latin American places where it could be that, criminality is higher and you know you do not want to *disclose* information to other people, even nonspecifically a country but in a place.

Katia: That is true. I would really, I don't know, it seems like my doubts are increasing about social media and what it's actually doing to us and what it will do to our generations so I really wonder how much or how should we handle it? I really do not know. Also, phone texting, it has been used so much that we do not talk on the phone any more or we do not even talk person to person. We just text message.

Alex: That is right, that is right. I have noticed that especially in younger generations. They are so into texting. They text so fast. I cannot do that. Like to me its way easier just to grab the phone and call someone, get the thing done, that's it. However, texting takes so long but there are so many people into it especially younger kids.

Katia: Yeah, so I wonder what it actually does to our communication skills. I am sure they have to change.

Alex: Well it *evolves* differently.

Katia: Yeah.

From the experience of an English teacher Abisheva K.S.

Grade 8

Unit: «Entertainment and Media»

The theme: «Entertainment and Media»

Learning objective: 8.2.6.1 (8.L.6) Deduce meaning from context with little or no support in extended talk on a growing range of general and curricular topics;

Assessment criteria: Figure out true facts in extended talks

The Level of thinking skills: Higher order thinking skills

Listening

Task 1. Listen to the text and choose true facts in the talk

Go to the link: <http://tonail.com/%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82-holidays/>

- A. Originally holidays were religious festivals.
- B. The people of only one religion celebrate Christmas and Easter.
- C. Every person has not his or her own private holiday.
- D. Father's Day is on the fourth Sunday in June.
- E. Independence Day is celebrated on July 4 in the UK.
- F. People of the USA observe Mother's Day on the second Sunday in May.
- G. The dates of some holidays can be changed during the year.

Descriptor: A learner

- chooses true facts from the talk

Keys:

A, B, F, G

Tapescript

Holidays

It is well known that almost every country has holidays honoring important events or people in its history. Many holidays have nothing to do with religion nowadays. Originally, holidays were religious festivals. The very word "holiday" comes from the words "holy day".

Some holidays like New Year's Day are celebrated in many countries, though not necessarily on the same day. Some are observed on the same day, as Independence Day is observed on July 4 in the USA. Some are celebrated in only one part of one country. The people of only one religion celebrate some, as Christmas and Easter are celebrated by Christians.

There are holidays that always come on the same day of the same month, for example Halloween (October 31). Some other holidays, such as Easter, are movable. Easter is the first Sunday after the first full moon after the beginning of spring. Mother's Day is on the second Sunday in May, while Father's Day is on the third Sunday in June.

Every person has his or her own private holiday when their family and friends give them gifts. It is his or her birthday. The traditional wishes on that day are "Happy birthday" or "Many happy returns of this day!"

From the experience of an English teacher Essembayeva G.A.

Grade 8

Unit: «Sport, Health and Exercise»,

The theme: «Sport, Health and Exercise»

Learning objective: 8.2.1 Understand with little or no support the main points in extended talk on a wide range of general and curricular topics.

Assessment criteria: Identify the main points of the text

The Level of thinking skills: Higher order of thinking skills

Listening

Task 1

Listen to the text **TWICE** and write if the statements are **TRUE (T)** or **FALSE (F)**

table -4

Statements	True or False
1. A speaker does not feel some discomfort in his healthy lifestyle.	
2. Martin says that fast food is not a real support for his health.	
3. A speaker is going to change his portions of meal.	
4. A speaker is going to go by bus a lot.	
5. A speaker thinks that time from midnight to the early sunrise will be enough for sleeping.	

Task 2

Listen to the speaker again and choose the right option.

table-5

6. It is time to do some ... in my lifestyle.	A. rewriting B. recycling reformations C. reformations
7. I am going to ... the sport centres	A. attend B. involve C. organize
8. Eating fresh meal means to have more	A. new made food B. vegetables C. new made food fruits
9. Smoking, going to the pub, watching TV a lot are bad	A. thing B. habits C. activity
10. Walking and running helps me to ...	A. keep a diet B. keep up with C. keep fit

Keys:

Task 1

1. False
2. True
3. True
4. False
5. False

Task 2.

6. «C»
7. «A»
8. «A»
9. «B»
10. «C»

Descriptor: *A learner*

- writes True and False
- chooses the right answers and options

Tapescript

Healthy lifestyle

These days, I feel a little bit lazy. It is time to make some lifestyle changes! My friend Martin says that exercise and healthy eating are important. I am going to be more like Martin. I am going to join the gym and getting fit. I am going to eat five portions of fruit and vegetables every day. I am going to have three healthy meals – breakfast, lunch and dinner – and I am going to cook all my food myself with fresh ingredients – no more fast food for me! I am going to drink lots of water. I am going to stop smoking. I am going to stop going to the pub. I am going to stop driving and start walking. I am going to stop watching TV and start running. I am going to go to bed early and get at least eight hours' sleep every night. From now on, I am going to be so healthy! ...Tomorrow, I am going to get fit and healthy...

From the experience of an English teacher Essembayeva G.A.

Grade 8

Unit «Sport, Health and Exercise

The theme: «Sport, Health and Exercise»

Learning objective: 8.3.7 Use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of general topics, and some curricular topics.

Assessment criteria: Apply topic related vocabulary in speech appropriately arranging words and phrases into well-formed sentences.

The Level of thinking skills: Higher order of thinking skills

Speaking

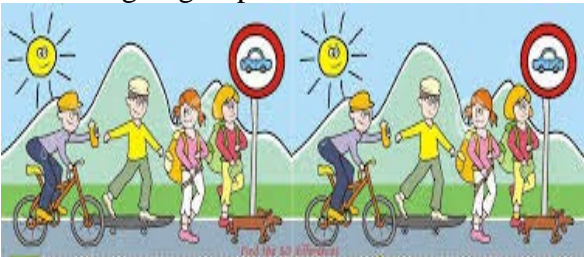
Task

Choose **ONE** of the topics and make up an individual talk. You have **1** minute for preparation, *1-2* minutes for speaking.

Tips for Speaking

- Use subject related vocabulary
- Pronounces words and phrases clearly
- Use tenses with future meaning and a phrasal verb to keep

picture-6

<p><i>Topic 1</i> Good and bad fit habits</p> 	<p>These questions can help you.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. How people are demonstrating their good habit in the picture? 2. Do you agree that these people have a fit habit at the same time?
<p><i>Topic 2</i> Sporting legends</p> 	<p>These questions can help you?</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. What sport is Denis Ten presenting now? 8. How can you describe his emotions?
<p><i>Topic 3</i> Exercising in groups</p> 	<p>Use this topical vocabulary: ride a bike, skate on a board, walk together, play sport games, do fitness.</p>
<p><i>Topic 4</i> Healthy body</p>	<p>Use this topical vocabulary: eat healthy food, do physical exercises, work out, take vitamins, sleep enough time, have regular check-ups.</p>

	
<p><i>Topic 5 Teens and exercise</i></p>	<p><i>These questions can help you.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>How teens spend their sport time?</i> 2. <i>What can be their mutual motivation to do sport?</i>
	

Descriptor

A learner

- Uses topic related vocabulary accurately;
- Pronounces words and phrases clearly;
- Says grammatically correct sentences.

From the experience of an English teacher Abisheva K. S.

Grade 9

Unit: «Reading for pleasure»

The theme: «Reading for pleasure »

Learning objective:

9.4.2 Understand specific information and detail in texts on a range of familiar general and curricular topics, including some extended texts

9.3.4 Respond with growing flexibility at both sentence and discourse level to unexpected comments on a range of general and curricular topics;

Assessment criteria:

Read the given text and identify specific information;
Apply topic related vocabulary

The Level of thinking skills: Higher order thinking skills

Task 1

Match the descriptions of the books to their genres

28.poetry

29.horror story

30.short story

- 31. autobiography
- 32. romantic novel
- 33. historical novel
- 34. travel literature
- 35. crime novel
- 36. science fiction

- bb. *War Horse* by Michael Morpurgo is set during World War I. Albert's father sells his horse Joey to the army and he goes into battle in France.
- cc. *In Noughts and Crosses* by Malorie Blackman, Sephy is a cross and Callum is a nought. They fall in love, but in their world, noughts and crosses should not be friends. Like Romeo and Juliet, their love is forbidden.
- dd. *Jump Ball: A Basketball Season in Poems* by Mel Glenn. Through a series of poems, we get to know the members of a school basketball team.
- ee. *Fahrenheit 451* by Ray Bradbury is about a future world where books are not allowed. All books are burnt by 'firemen' whose job it is to start fires.
- ff. *The Boy Who Biked the World* is by a cyclist, Alastair Humphreys, who completed a cycle trip round the world in four years. The story follows a boy's cycle trip through Europe and all the way through Africa.
- gg. *Boy: Tales of Childhood* by Roald Dahl is about the author's childhood in Norway and his time at an English boarding school.
- hh. *Haunted* by R.L. Stine is about a girl who is visited by a ghost from the future. Together they try to stop the death of a boy from occurring. Sometimes it is quite scary.
- ii. *Whodunit? Detective Stories*, chosen by Philip Pullman, is a collection of detective stories by famous authors.
- jj. *The London Eye Mystery* by Siobhan Dowd. Ted and Kat's cousin Salim gets on the London Eye. He never gets off again. Ted and Kat follow the clues across London to help the police to find the police their cousin.

Task 2. Answer the questions

- 10 What kind of books do you prefer to read? Why?
- 11 Who is your favorite writer?
- 12 Name outstanding authors in Kazakhstani literature

Keys: Task 1 Match the descriptions of the books to their genres

- 1-c
- 2-g
- 3-i
- 4-f
- 5-b

- ҳатто рақам тушунчасини билади.

6-синф

Математика

Мавзу: Интервалларни бирлаштириш ва кесма

Таълимий мақсадлар:

6.2.2.7-рақамли оралиқларни ёзиш учун белгилардан фойдаланинг;

6.2.2.8-рақамли интервалларни кўрсатиш;

6.2.2.9-рақамли интервалларни бирлаштириш ва кесмани топиш.

Баҳолаш мезонлари:

- рақамли оралиқларни ёзиш учун белгиларни ишлатади;

- рақамли интервалларни кўрсатади;

- рақамли интервалларни бирлаштиради;

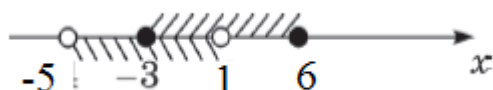
- рақамли интервалларни кесиб ўтади.

Фикрлаш қобилиятлари даражаси:

- билим ва тушуниш;

- дастур.

1-вазифа. 1) расмдан фойдаланиб, уч оралиқни ёзинг:

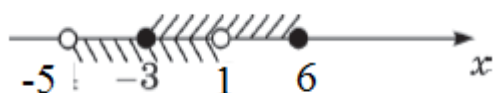
2) ушбу интервалларнинг номларини ёзинг.

Дескриптор:

- турли хил рақамли интервалларни ёзади;

- рақамли интервалларни номларини билади.

2-вазифа. Расмдан фойдаланиб, топинг:

1) бирлаштириш нуқтаси $(-5, 1)$ ва $[3; 6]$;

2) интервалларни кесмаси $(-5, 1)$ ва $[3; 6]$.

Дескриптор:

- рақамли интервалларни кесиб ўтади;

- рақамли интервалларни бирлаштиради.

1-вазифа. 1) расмдан фойдаланиб, уч оралиқни ёзинг:

2) ушбу оралиқларнинг номларини ёзинг.

Дескриптор:

- турли хил рақамли интервалларни ёзади;
- рақамли интервалларни номларини билади.

2-вазифа. Расмдан фойдаланиб, топинг:

- 1) интервалларни бирлаштирувчи нуқталари (0, 10) ва $[-7; 4]$;
- 2) интерваллар кесмаси (0, 10) ва $[-7; 4]$.

Дескриптор:

- рақамли интервалларни кесиб ўтади;
- рақамли интервалларни бирлаштиради.

7-синф

Алгебра

Мавзу: Чизикли функция ва унинг жадвали

Таълимий мақсадлар:

7.4.1.4-функциянинг таърифини билиш, унинг жадвалини тузиш ва унинг жойлашувини қараб белгилаш;

7.4.1.5- чизикли функцияни аниқлашни билиш, унинг жадвалини тузиш ва унинг ўрнини к ва б қийматларига қараб белгилаш;

7.4.1.6 - координатали чизик билан чизикли функция графигининг кесиш нуқталарини топинг (чизмасиз);

7.4.1.7 - белгиланган жадвалнинг чизикли функциясининг к ва б белгиларини аниқланг.

Баҳолаш мезонлари:

- чизикли функцияни аниқлашни билади;
- чизикли функция жадвалини тузиши мумкин;
- к ва б қийматларига қараб чизикли функция графигининг жойлашувини белгилайди.
- координатали чизик билан чизикли функция графигининг кесиш нуқталарини топинг (чизмасиз).

Фикрлаш қобилиятлари даражаси:

- билим ва тушуниш;
- дастур.

Вазифа

1. Функцияни аниқлашнинг аналитик усули, унинг вазифаси _____

2. $y = x + 4$ функциясининг аниқлаш соҳаси

1) $(-\infty; -4) \cup (4; +\infty)$

2) $(-\infty; +\infty)$

3) $(-\infty; -4)$

4) $(-4; +\infty)$

3. $y = x + 6$ функцияси

1) ошириш

2) камайтириш

3) доимий.

4. $y = -x + 10$ функцияси

1) ошириш

2) камайтириш

3) доимий.

5. $y = 8 + x$ функциясининг қийматлари, унда бу рақам оралиғи мусбат

1) $(-\infty; -8) \cup (-8; +\infty)$

2) $(-\infty; +\infty)$

3) $(-\infty; -8)$

4) $(-8; +\infty)$.

6. $y = 2 - x$ функциясининг қийматлари, унда бу рақам оралиғи манфий

1) $(-\infty; 2) \cup (2; +\infty)$

2) $(-\infty; +\infty)$

3) $(-\infty; 2)$

4) $(2; +\infty)$.

7. $y = 1,5 - x$ функциясининг графиги Ох ўқини координатали _ _ _ _ нуктасида кесиб ўтади.

8. $y = 3,5 + x$ функциясининг графиги Оу ўқини координатали _ _ _ _ нуктасида кесиб ўтади.

Дескриптор:

- чизикли функцияни аналитик тарзда ёзиб олиш мумкин;

- чизикли функцияни аниқлаш соҳасини топади;

- берилган функцияни белгилайди;

- камайтириш функциясини белгилайди;

- функция мусбат қадриятларга эга бўлган ораликларни топади;

- функция манфий қийматларни қабул қиладиган ораликларни топади;

- Ох ўқи билан чизикли функция графигининг кесиш нукталарини топинг (чизмасиз);

- Оу ўқи билан чизикли функция графигининг кесишиш нукталарини топинг (чизмасиз).

8-синф

Алгебра

Мавзу: Квадрат тенглама

Таълимий мақсадлар:

8.2.2.1-квадрат тенгламанинг таърифини билиш;

8.2.2.2-квадрат тенгламаларнинг турларини ажратиш.

Баҳолаш мезонлари:

- квадрат тенгламанинг таърифини билади;
- чала квадрат тенгламанинг таърифини билади;
- номаълум квадрат тенгламанинг таърифини билади;
- квадрат тенгламанинг илдизларини аниқлашга қодир;
- чала квадрат тенгламанинг илдизларини қандай топиш мумкинлигини билади.

Фикрлаш қобилиятлари даражаси:

- билим ва тушуниш;
- дастур.

1-вазифа.

Квадрат тенгламани кўрсатинг:

- 1) $2x^2 + x - 6 = 0$;
- 2) $-x^2 + x - 6 = 0$;
- 3) $-3x^2 + 2x - 6 = 0$;
- 4) $x^2 - x + 6 = 0$;
- 10) $x + 2x^2 - 6 = 0$.

Дескриптор:

- квадрат тенгламани танийди;
- квадрат тенгламани ажрата олади.

2-вазифа. Чала квадрат тенгламани кўрсатинг:

- 1) $2x^2 + x - 6 = 0$;
- 2) $-x^2 + x = 6$;
- 3) $2x - 6 = x^2$;
- 4) $x^2 - x = 0$.

Дескриптор:

- квадрат тенгламани танийди;
- чала квадрат тенгламани ажрата олади.

3-вазифа. Квадрат тенгламанинг илдизларини белгиланг $x^2 + x - 6 = 0$.

- 1) 2 и 3;
- 2) -2 и 3;
- 3) -3 и 2;

4) -3 и -2.

Дескриптор:

- квадрат тенгламанинг илдизларини қандай топиш мумкинлигини билади.

4-вазифа. Квадрат тенгламанинг илдизларини топинг $3x^2 + x = 0$.

Дескриптор:

- чала квадрат тенгламанинг илдизларини топиши мумкин.

5-вазифа. Квадрат тенгламанинг илдизларини топинг $3x^2 - 12 = 0$.

Дескриптор:

- чала квадрат тенгламанинг илдизларини қандай топиш мумкинлигини билади.

6-вазифа. Квадрат тенгламанинг илдизларини топинг $3x^2 + 19 = 19$.

Дескриптор:

- чала квадрат тенгламанинг илдизларини қандай топиш мумкинлигини билади.

8-синф

Алгебра

Мавзу: Квадрат функция ва унинг жадвали

Ўқитишнинг мақсади:

8.4.1.2 - хусусиятларни билиш ва график квадрат шаклидаги вазифаларни яшаш
 $y=a(x-m)^2$, $y=ax^2+n$, $y=a(x-m)^2+n$, $a \neq 0$;

8.4.1.3 - хусусиятларни билиш ва шаклнинг квадрат функцияси графикасини яшаш

$$y = ax^2 + bx + c, a \neq 0;$$

8.4.1.4-функциянинг қийматларини аргументнинг маълум қийматлари бўйича топинг ва функциянинг белгиланган қийматлари бўйича аргументнинг қийматини топинг.

Баҳолаш мезонлари:

- квадрат функциянинг таърифини билади;
- квадрат функция графигини қандай ячашни билади;
- квадрат функциянинг хусусиятларини билади;
- функциянинг қийматларини аргументнинг белгиланган қийматлари бўйича топади;
- функциянинг белгиланган қийматлари бўйича аргументнинг қийматини топади.

Фикрлаш қобилиятлари даражаси:

- билим ва тушуниш;
- дастур.

1-вазифа. Функция жадвалини тузинг $y = x^2 + 4$.

Дескриптор: квадрат функциянинг графигини тузиши мумкин.

2-вазифа. Жадвалдан фойдаланиб, 1-вазифадан функциянинг хусусиятлар рўйхатини тузинг:

- 1) функцияни аниқлаш соҳаси;
- 2) функциянинг қийматлари мажмуи;
- 3) функциянинг ортиш вақти;
- 4) функциянинг камайиш вақти;
- 5) парабола симметрия ўқи;
- 6) функциянинг энг катта қиймати;
- 7) функциянинг энг кичик қиймати;
- 8) функциянинг мусбат қийматларни қабул қиладиган оралиқлар;
- 9) функциянинг манфий қийматларни қабул қиладиган оралиқлар;
- 10) аргументнинг қийматлари, унда функция нолга тенг.

Дескриптор:

- функцияни аниқлаш майдонини қандай топиш мумкин;
- функциянинг кўп қийматларини топиши мумкин;
- функциянинг ортиб бориши оралиғини топиши мумкин;
- функциянинг камайиб бориши оралиғини топиши мумкин;
- парабола симметриясининг ўқини топиши мумкин;
- функциянинг энг катта қийматини топиши мумкин;
- функциянинг энг кичик қийматини топиши мумкин;
- функциянинг мусбат қийматларни қабул қиладиган оралиқларни топиши мумкин;
- функциянинг манфий қийматларни қабул қиладиган оралиқларни топиши мумкин;
- функциянинг нолга тенг бўлган аргументнинг қийматларини топиши мумкин.

3-вазифа. Агар аргумент қийматлари бўлса, ўзгарувчининг қийматини топинг.
2 га тенг; -1; 0 ва функция формула билан берилган.

Дескриптор: функциянинг қийматларини аргументнинг белгиланган қийматларига кўра топади.

4-вазифа. Аргументнинг қийматлари қандай функцияда нолга тенг?

Дескриптор: аргументнинг қийматларини топади, унда функция нолга тенг.

8-синф

Алгебра Мавзу: Квадрат тенгсизлик

Таълимий мақсад:

8.2.2.8-квадрат тенгсизликни ҳал қилиш.

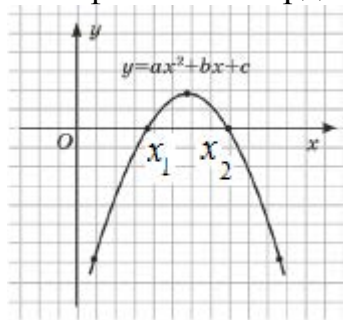
Баҳолаш мезонлари:

- квадрат тенгсизликнинг таърифини билади;
- квадрат тенгсизликни квадрат функцияси графиги ёрдамида тасвирлашни билади.

Фикрлаш қобилиятлари даражаси:

- билим ва тушуниш;
- дастур.

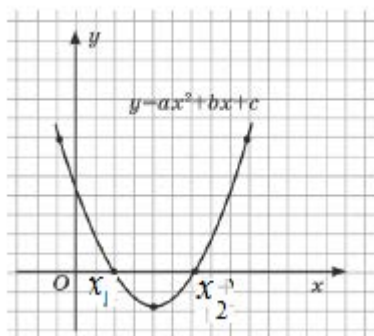
Вазифа 1. Расм ёрдамида квадрат тенгсизлик қарорини кўрсатинг:

- 1) $(-\infty; -x_1) \cup (x_2; +\infty)$
- 2) $(-\infty; -x_1] \cup [x_2; +\infty)$
- 3) $(x_1; x_2)$
- 4) $[x_1; x_2]$
- 5) $(-\infty; +\infty)$

Дескриптор: квадрат тенгсизликка квадрат функция графиги ёрдамида ечим топади.

2-вазифа. Расм ёрдамида квадрат тенгсизлик ечимини кўрсатинг:

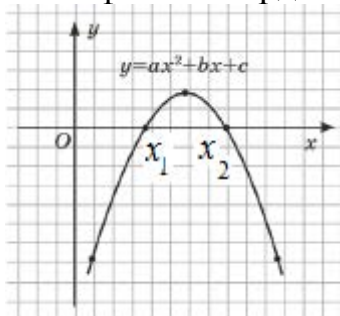

- 1) $(-\infty; -x_1) \cup (x_2; +\infty)$

- 2) $(-\infty; -x_1] \cup [x_2; +\infty)$
- 3) $(x_1; x_2)$
- 4) $[x_1; x_2]$
- 5) $(-\infty; +\infty)$

Дескриптор: квадрат тенгсизлик квадрат функция графиги ёрдамида ечим топади.

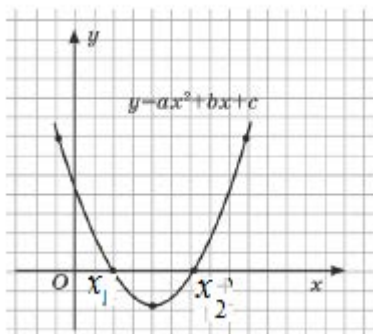
3-вазифа. Расм ёрдамида квадрат тенгсизлик ечимини кўрсатинг:

- 1) $(-\infty; -x_1) \cup (x_2; +\infty)$
- 2) $(-\infty; -x_1] \cup [x_2; +\infty)$
- 3) $(x_1; x_2)$
- 4) $[x_1; x_2]$
- 5) $(-\infty; +\infty)$

Дескриптор: квадрат тенгсизлик квадрат функция графиги ёрдамида ечим топади.

Вазифа 4. Расм ёрдамида квадрат тенгсизлик ечимини кўрсатинг:

- 1) $(-\infty; -x_1) \cup (x_2; +\infty)$
- 2) $(-\infty; -x_1] \cup [x_2; +\infty)$
- 3) $(x_1; x_2)$
- 4) $[x_1; x_2]$
- 5) $(-\infty; +\infty)$

Дескриптор: квадрат тенгсизлик квадрат функция графиги ёрдамида ечим топади.

6-синф

Математика

Мавзу: Пропорционаллар ва нисбатлар

Таълимий мақсадлар:

6.1.2.3 нисбатларнинг таърифини билиш;

6.1.2.4 пропорционаллар ва нисбатларини топиш;

6.1.2.5 пропорционаллар ва нисбатларни қўллаш.

Баҳолаш мезонлари:

- таъриф ёрдамида нисбатларни билади;
- белгиланган шартларга кўра нисбатларни топади;
- нисбатнинг асосий хусусиятини қўллайди.

Фикрлаш қобилиятлари даражаси:

- билим ва тушуниш;
- дастур.

1-топшириқ. 3 га тенг бўлган учта нисбатни ёзинг.

Дескриптор:

- рақамларнинг нисбатларини белгилайди;
- нисбатларнинг таърифини ишлатади;
- нисбатларни қайд қилади.

2-топшириқ. 6 муносабатлари берилган. Топиш:

а) хусусий қийматлар;

б) ўқларни тенг муносабатларга мосланг;

в) улардан тўғри нисбатлар ҳосил қилинг.

<table border="1"><tr><td>13:5</td><td></td></tr></table>	13:5		<table border="1"><tr><td>7,2:12</td><td></td></tr></table>	7,2:12	
13:5					
7,2:12					
<table border="1"><tr><td>3:10</td><td></td></tr></table>	3:10		<table border="1"><tr><td>0,2:5</td><td></td></tr></table>	0,2:5	
3:10					
0,2:5					
<table border="1"><tr><td>$4\frac{1}{5}:7$</td><td></td></tr></table>	$4\frac{1}{5}:7$		<table border="1"><tr><td>$6,5:2\frac{1}{2}$</td><td></td></tr></table>	$6,5:2\frac{1}{2}$	
$4\frac{1}{5}:7$					
$6,5:2\frac{1}{2}$					

Дескриптор:

- ҳар бир муносабатнинг шахсий қийматини ҳисоблаб чиқади;
- олинган қийматларни таққослайди;

- тўғри нисбатлар

3-топширик. Ушбу нисбатнинг асосий хусусиятидан фойдаланиб, бу нисбат тўғри ёки нотўғрилигини текширинг.

$$a) \frac{1}{3} : \frac{7}{8} = \frac{2}{3} : \frac{7}{9}$$

$$b) 3\frac{3}{4} : 1\frac{1}{8} = 2\frac{1}{3} : 0,7$$

$$c) \frac{4}{14} = 14 : 49$$

$$d) 39,1 : 85 = 18,63 : 40,5$$

Дескриптор:

- нисбатларнинг асосий хусусиятини ишлатади;
- тўғри ва нотўғри нисбатларни белгилайди.

9-синф

Геометрия

Мавзу: самолёт конвертация қилиш

Таълимий мақсадлар:

9.1.4.10 самолёт ўзгаришларини қўллаш орқали масалаларни ечиш.

Баҳолаш мезонлари:

- масалаларни ечишда симметрия қўлланилади.

Фикрлаш қобилиятлари даражаси:

- билим ва тушуниш;
- дастур.

1-топширик. Координатали текисликда тўртбурчакнинг қуйидаги турларини тасвирланг:

- 1) симметрия ўқи ёки симметрия маркази бўлмаган тўртбурчак;
- 2) симметрия маркази ва симметрия ўқи бўлган учбурчак;
- 3) симметрия марказига эга параллелограмм;
- 4) икки симметрия ўқи бўлган ромб;
- 6) икки симметрия ўқи бўлган тўртбурчак;
- 7) тўрт симметрия ўқи бўлган квадрат.

Дескриптор:

- нукта ва чизикқа нисбатан симметрия ёрдамида тўртбурчак ҳосил қилади;
- нукта ва чизикқа нисбатан симметрия ёрдамида учбурчак ҳосил қилади;
- бир нуктага нисбатан симметрия ёрдамида параллелограмм ҳосил қилади;
- нисбатан тўғридан-тўғри симметрия ёрдамида кўпбурчак куради;
- тўғри чизикқа нисбатан симметрия ёрдамида тўртбурчак ҳосил қилади;
- тўғри чизикқа нисбатан симметрия ёрдамида квадрат ҳосил қилади;

2-вазифа. 1) тўртбурчакнинг координатали текислигида нукталарни белгиланган координаталари бўйича яшаш.

А	В	С	Д	
(-1;0)	(5;0)	(0;4)	(0;-6)	тўртбурчак

(-4;0)	(5;5)	(4;0)	(-5;-5)	
(-5;0)	(2;2)			параллелограмм
		(5;1)	(-3;2)	параллелограмм
(-3;0)	(0;3)			квадрат
(-5;0)	(0;2)	(5;0)	(0;-2)	
		(4;0)		квадрат
	(0;6)	(4;0)		кўпбурчак
(-1;0)	(-3;5)	(1;0)	(3;-5)	
	(-4;6)			тўртбурчак
(2;1)	(-2;1)	(-2;-1)	(-2;-1)	

2) нуқталарнинг ўтказиб юборилган координаталарини ва рақамлар номларини тўлдириг.

3) симметрия ўқларини чизинг.

Дескриптор:

- белгиланган координаталар бўйича тўртбурчакларни чизади;
- нуқталарнинг ўтказиб юборилган координаталарини тўлдиради;
- рақамлар номларини тўлдиради;
- симметрия ўқларини чизади.

9. «Информатика» фани бўйича ўқувчиларнинг ўқув ютуқлари баҳолаш топшириқларини шакллантириш

Мавзу ҳақида	Маълумот хусусиятлари		
Ўқув мақсади	9.2.1.1 маълумотларнинг хусусиятларини аниқлаш (аҳамиятлилик, аниқлик, ишончлилик, қиймат); 9.4.1.1 компьютерлардан доимий фойдаланиш билан боғлиқ хавфларни танқидий баҳолаш.		
Баҳолаш мезони	- маълумотларнинг асосий хусусиятларини билиш; - ахборотнинг аҳамияти, аниқлиги, ишончилиги ва қийматини аниқлаши мумкин; - компьютердан узоқ вақт фойдаланиш хавфини баҳолаш.		
Ақлий қобилиятлар даражаси	Билим, тушуниш, қўллаш		
	1-топширик. Маълумот хусусиятларини тавсифларга мосланг.		
	А) Муҳимлиги		1) мавжуд бўлган объект, жараён ёки ҳодисанинг ҳолатини ақс эттириш учун унинг мулки томонидан белгиланади
	В) Мавжудлиги		2) бу тўғри қарор қабул қилиш учун минимал, аммо этарли маълумот

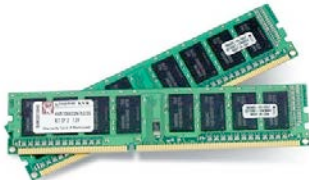

	<table border="1"> <tr> <td></td> <td>тўпламини ўз ичига олганлигини англатади</td> </tr> <tr> <td>С) Тўлиқлиги</td> <td>3) уни тушунарли шаклга ўтказиш орқали таъминланади</td> </tr> <tr> <td>Д) Ишонччилик</td> <td>4) ушбу маълумотнинг шахс ёки жамият учун қанчалик муҳимлиги билан белгиланади</td> </tr> </table> <p>2-топшириқ. Қуйидаги саволларга жавоб беринг:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бошланғич маълумотларга мисоллар келтиринг. Қандай қилиб уларни маълумотга айлантириш мумкин? 2. Маълумотнинг қайси хусусияти сиз учун энг муҳимдир. Нима учун? 3. Қандай нотўғри маълумотлар сизнинг ҳаётингизга таъсир қилиши мумкин? 4. Агар ҳамма ишончли ва тўлиқ маълумотга эга бўлса, дунё қандай бўларди? 5. Маълумотнинг барча хусусиятларидан фойдаланган ҳолда дўстингиз ҳақида маълумот беринг. <p>Дескриптор: ўқувчи - ахборот хусусиятларининг инсон ҳаётига таъсирини тавсифлайди; - мисолда маълумотларнинг барча хоссалари қўлланилади.</p>		тўпламини ўз ичига олганлигини англатади	С) Тўлиқлиги	3) уни тушунарли шаклга ўтказиш орқали таъминланади	Д) Ишонччилик	4) ушбу маълумотнинг шахс ёки жамият учун қанчалик муҳимлиги билан белгиланади
	тўпламини ўз ичига олганлигини англатади						
С) Тўлиқлиги	3) уни тушунарли шаклга ўтказиш орқали таъминланади						
Д) Ишонччилик	4) ушбу маълумотнинг шахс ёки жамият учун қанчалик муҳимлиги билан белгиланади						
Мавзу ҳақида	Ҳужжатлар билан ҳамкорлик қилиш						
Ўқув мақсади	9.1.3.1 булутли технологиялар ёрдамида ҳужжатлар билан ҳамкорлик қилиш						
Баҳолаш мезони	Булутли технологиялар ёрдамида ҳужжатлар билан ҳамкорлик қилади						
Ақлий қобилиятлар даражаси	Тушуниш, қўллаш						
	<p>1-топшириқ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гугл Драйв-да ҳужжат яратинг ва уни жамоангизга тақдим этинг. 2. Гуруҳнинг ҳар бир аъзоси ўзи ҳақида маълумот билан ҳужжатни тўлдириши керак. <p>Дескриптор: ўқувчи - Гугл Драйв -да ҳужжат яратади ва уни ўз жамоасига тақдим этади; - ўзи ҳақида маълумот билан умумий ҳужжатни тўлдиради.</p> <p>2-топшириқ. Саволларга жавоб беринг.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Жамоа билан бирга ишлаш нима учун муҳим? 2. Ҳужжатни онлайн тарзда қандай қилиб жамоа билан баҳам кўриш мумкин? 3. Жамоа ишлаши учун онлайн хизмат турлари қандай? Уларни солиштиринг. <p>Дескриптор: ўқувчи - ҳужжат билан ишлашнинг муҳимлигини тушунтиради;</p>						

	- онлайн ҳужжат билан ишлайдиган жамоа билан биргаликда; - Ҳужжат билан ишлаш учун онлайн хизматлар хусусиятларини таққослайди.
Мавзу ҳақида	Тармоқ одоби
Таълимий мақсадлар	9.4.2.1. Тармоқдаги ахлоқий ва ҳуқуқий меъёрларни бузиш оқибатлари ҳақида гапиринг
Баҳолаш мезони	тармоқдаги ахлоқий ва ҳуқуқий нормаларнинг бузилишининг оқибатларини муҳокама қилади
Ақлий қобилиятлар даражаси	Билим, тушуниш, қўллаш
	<p>1-топшириқ</p> <p>Муаллифлар тармоқ одобига риоя қилишларини аниқланг.</p> <p>а) ХЕЛЛО. ҚАЧОН БОШҚА БЎЛАДИ?</p> <p>б) Сизга тўртинчи марта ёзпман. Сиз электрон почта хабарини олдингизми? !!!!</p> <p>с) Сиздан чарчадим !!! Сизда ақл йўқ !!!!</p> <p>д) Жанна, нон, сут, қаймоқ сотиб олинг.</p> <p>э) Мавзу: "Дўстингизга хат".</p> <p>Салом Алихон.</p> <p>Алихон, ташрифингизни кутмоқдаман. У ерга борганингизда менга қўнғироқ қилинг.</p> <p>Сизнинг содиқ дўстингиз, Нурали.</p> <p>Дескриптор: Ўқувчи</p> <p>- тармоқ одоби қоидаларини тушунтиради;</p> <p>- вазиятлардаги тармоқ одобига мослик ва номувофиқликни аниқлайди.</p> <p>2-топшириқ</p> <p>Қуйидаги саволларни муҳокама қилинг.</p> <p>1. Тармоқ одоби нима?</p> <p>2. Тармоқда маълумотли бўлиш учун нима қилиш керак ва нима қилиш керак эмас?</p> <p>3. Сизнинг ҳаётингиздан тармоқ одоби қоидаларининг бузилишига мисоллар келтиринг.</p> <p>4. Тармоқ одобини билиш инсоннинг ҳаётига қандай таъсир қилиши мумкин?</p> <p>Дескриптор: ўқувчи</p> <p>- тармоқдаги ахлоқий ва ҳуқуқий ахлоқ меъёрлари бузилганлиги тўғрисида билиш;</p> <p>- тармоқдаги ахлоқий ва ҳуқуқий меъёрларнинг бузилишининг оқибатларини тушунади.</p> <p>3-топшириқ</p> <p>Дўстингизга тармоқдаги одоб қоидаларига риоя қилган ҳолда сўнги янгиликлар ва режаларингиз ҳақида хат ёзинг.</p> <p>Дескриптор: ўқувчи</p> <p>- тармоқ одоби бўйича билимларни амалиётга жорий қилади.</p>

9-синф

«Компьютер танлаш» бўлими

Мавзу	Компьютернинг конфигурацияси							
Таълимий мақсадлар	9.1.1.1 мақсадига қараб компьютер конфигурациясини танланг							
Баҳолаш мезони	Мақсадига қараб компьютер конфигурациясини танлайди							
Ақлий қобилиятлар даражаси	Билиш, қўллаш							
	<p>1-топшириқ Мактаб, офис, уй ва шахсий фойдаланиш учун энг мос келадиган компьютер турини танланг: -моноблок; -иш столи компютери; -ноутбук; -ультрабук.</p> <p>Дескриптор: ўқувчи -панель, иш столи компютери, ноутбук, ультрабукнинг конфигурацияси ва мақсадини билади; - турли хил компьютер конфигурацияларининг фарқини тушунади; -мактаб, офис, уй ва шахсий фойдаланиш учун энг мос келадиган компьютер турини танлаш.</p> <p>2-топшириқ Қурилмаларни уларнинг хусусиятларига мосланг.</p> <table border="1" data-bbox="488 1406 1409 1872"> <tbody> <tr> <td data-bbox="488 1406 868 1648"> A) </td> <td data-bbox="868 1406 1011 1648"></td> <td data-bbox="1011 1406 1409 1648"> 1)Anakart Asus TUF X570-Plus Gaming </td> </tr> <tr> <td data-bbox="488 1648 868 1872"> B) </td> <td data-bbox="868 1648 1011 1872"></td> <td data-bbox="1011 1648 1409 1872"> 2)Intel Core i7 9700KF, LGA1151, OEM </td> </tr> </tbody> </table>		 A)		1)Anakart Asus TUF X570-Plus Gaming	 B)		2)Intel Core i7 9700KF, LGA1151, OEM
 A)		1)Anakart Asus TUF X570-Plus Gaming						
 B)		2)Intel Core i7 9700KF, LGA1151, OEM						

 С)		3)SSD ҳайдаш 960 Gb Kingston UV500
 Г)		DDR-4 DIMM 16Gb/3600MHz PC28800

Дескриптор: ўқувчи
 - Қурилмалар расмлари ва уларнинг характеристикалари ўртасидаги мосликни тўғри ташкил қилади.

3-топширик
 Фойдаланувчи мақсадлари ва компьютер қурилмасининг параметрлари берилган.

Мақсад	CPU	Оператив хотира
А) Касбий мақсаддаги ишларни бажариш (графика, муҳандислик, дизайн, илмий тадқиқотлар).	 1) камида 3-3,5 гигагерцли частотага эга бўлган камида 4 ядроли процессор	 1) 8-16 GB
Б) Юқори самарали ўйинлар учун	2) 2 дан 3 гигагерцгача бўлган 2 ядроли процессор	2) 4 ГБ гача
С) уйда, офисда матн муҳаррири, маълумотлар базаси, Интернетда ишлаш, видео ва аудио файлларни томоша қилиш учун ва ҳоказо	3) 3-3,5 гигагерцли частотали 4-8 ядроли процессор	3) камида 8 ГБ

Мақсадларингизга мос келадиган компьютер қурилмаларини танланг. Жавобни жадвалга киритинг ва ўзингизнинг танловингизни тушунтиринг.

Мақсад	CPU	Оператив хотира
А		
В		

	С		
<p>Дескриптор: ўқувчи</p> <ul style="list-style-type: none"> - уйда, офисда матн муҳаррири, маълумотлар базаси, Интернетда ишлаш учун видео ва аудио файлларни кўриш учун процессор ва оператив хотирани тўғри танлайди ва сизнинг танловингизни тушунтиради; - юқори самарали кучли ўйинлар учун процессор ва оператив хотирани тўғри танлайди ва унинг танловини тушунтиради; - профессионал мақсадлар учун (графика, муҳандислик, дизайн, тадқиқот) процессор ва оператив хотирани тўғри танлайди ва унинг танловини тушунтиради 			

Мавзу	"Дастур танлаш"
Таълимий мақсад	9.1.2.1 дастурий таъминотни фойдаланувчи эҳтиёжларига қараб танлаш
Баҳолаш мезони	фойдаланувчи эҳтиёжларига қараб дастурий таъминотни танлайди
Ақлий қобилиятлар даражаси	Билим, қўллаш
	<p>1-топшириқ</p> <p>Жадвалдаги фойдаланувчилар учун керакли дастурларни ёзинг ва мисоллар келтиринг.</p> <p>1. Бастакор _____</p> <p>· _____</p> <p>2. Видео муҳаррири _____</p> <p>· _____</p> <p>3. Аниматор _____</p> <p>· _____</p> <p>4. Бухгалтер _____</p> <p>· _____</p> <p>5. Расм муҳаррири _____</p> <p>· _____</p> <p>2-топшириқ</p> <p>Қуйидаги дастурлар учун муқобил очик дастурий таъминотни топинг:</p> <p>a)Microsoft Office</p> <p>b)Антивирус Kaspersky</p> <p>c)Promo Dj</p> <p>d)Sony Vegas Pro</p> <p>Дескриптор: ўқувчи</p> <ul style="list-style-type: none"> - дастурий таъминот турларини аниқлайди; - дастурий таъминот муҳитини билиш; - муқобил очик дастурий таъминотни топиш мумкин.
Мавзу	"Компьютер нархини ҳисоблаш"
Ўқув мақсади	9.1.1.1 мақсадига қараб компьютер конфигурациясини танлаш; 9.1.2.1 фойдаланувчининг эҳтиёжларига қараб дастурий таъминотни танлаш; 9.3.1.1 электрон жадвалларда жараёнлар (физик, биологик, иқтисодий) моделларини яратиш ва тадқиқ қилиш

Баҳолаш мезони	<ul style="list-style-type: none"> - фойдаланувчининг эҳтиёжларига қараб компьютернинг конфигурацияси ва дастурий мақсадларини билиш; - турли хил компьютер конфигурацияларининг фарқини тушунади; - Мақсадига қараб компьютер конфигурациясини тузиш ва танлаш имкониятига эга; - фойдаланувчининг эҳтиёжларига қараб дастурий таъминотни тузиш ва танлаш имконияти; электрон жадваллардаги технологик (физик, биологик, иқтисодий ва бошқалар) моделларни ишлаб чиқади ва тадқиқ қилади. 																																																																																									
Ақлий қобилиятлар даражаси	Билим, тушуниш, қўллаш																																																																																									
	<p>1-топшириқ. Сиз 3 хил компьютерларни тайёрлашингиз ва уларнинг ҳар бири учун нархни ҳисоблашингиз керак.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мактаб маъмурияти учун компьютер; 2. Информатика лабораторияси учун компьютер; 3. Мультимедиа учун компьютер. <p>Кўрсатмалардан фойдаланинг</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ҳар бир компьютердан фойдаланишни айтиб беринг 2. Компьютерларни ишлашига ва ишлатилишига қараб йиғинг. (Масалан: мультимедиа компютериға юқори тезлик ва хотираға эҳтиёж сезилмайди, 4 ГБ оператив хотира, 250 Гб қаттиқ диск ва 2,0 Гигагерцли процессор етарли) 3. Нархлар рўйхатида ҳар бир қурилманинг нархини қидиринг. 4. Компьютернинг тахминий нархини ҳисобланг. 5. Ҳисоботни 1-жадвалга тўлдириг. <p style="text-align: center;">1- Мультимедиа компютерининг нархи</p> <table border="1" data-bbox="488 1256 1394 2045"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Компьютер қурилмалари</th> <th colspan="2">Мультимедиадан фойдаланиш учун компьютер</th> <th colspan="2">Информатика лабораторияс и учун компьютер</th> <th colspan="2">Мактаб маъмурияти учун компьютер</th> </tr> <tr> <th>тури</th> <th>нарх</th> <th>тури</th> <th>нарх</th> <th>тури</th> <th>нарх</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Анакарт</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>CPU</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Оператив хотира</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Қаттиқ диск</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Видео карта</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Электр таъминоти</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Совутиш тизими</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Танаси</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Монитор</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Сичқонча</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>							Компьютер қурилмалари	Мультимедиадан фойдаланиш учун компьютер		Информатика лабораторияс и учун компьютер		Мактаб маъмурияти учун компьютер		тури	нарх	тури	нарх	тури	нарх	Анакарт							CPU							Оператив хотира							Қаттиқ диск							Видео карта							Электр таъминоти							Совутиш тизими							Танаси							Монитор							Сичқонча						
Компьютер қурилмалари	Мультимедиадан фойдаланиш учун компьютер		Информатика лабораторияс и учун компьютер		Мактаб маъмурияти учун компьютер																																																																																					
	тури	нарх	тури	нарх	тури	нарх																																																																																				
Анакарт																																																																																										
CPU																																																																																										
Оператив хотира																																																																																										
Қаттиқ диск																																																																																										
Видео карта																																																																																										
Электр таъминоти																																																																																										
Совутиш тизими																																																																																										
Танаси																																																																																										
Монитор																																																																																										
Сичқонча																																																																																										

	клавиатура						
	Компьютер карнайлари						
	Операцион тизим						
	Умумий нарх						
Дескриптор: ўқувчи -3 хил компьютер учун нархларни йиғади ва ҳисоблайди; - компьютернинг хусусиятларини аниқлайди.							

10. «Табиатшунослик» фани бўйича ўқувчиларнинг ўқув ютуқларини шакллантириш бўйича вазифалар

5-синф

«Одам. Ер. Олам» бўлими

Мавзу	Макро олам ва микро олам
Таълимий мақсад	5.2.1.1 макро ва микро олам объектларини ажрата билиш ва мисоллар келтириш
Баҳолаш мезони	Ибратли ва микро объектларни ўчиради, техник хусусиятларни белгилайди.
Ақлий фаолият даражаси	Билиш, тушуниш

1-вазифа

Қуйидаги атамаларни аниқланг:

1- *Чизма*

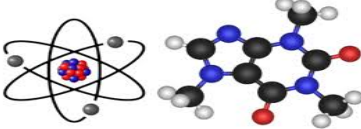

Мега олам	Макро олам	Микро олам	Нано олам

Дескриптор: ўқувчи

- ✓ Мега олам терминини аниқлай олади;
- ✓ Макро олам терминини аниқлай олади;
- ✓ Микро олам терминини аниқлай олади;
- ✓ Нано олам терминини аниқлай олади.

2-вазифа

Қуйидаги расмлар қайси дунё объектлари эканлигига мослаштириш

	<i>2-чизма</i> Макро олам
	Мегаолам
	Микро олам

Дескриптор: ўқувчи

Бутун дунё бўйлаб юборилган расмларни аниқлайди ва уларга мос келади

5-синф

«Одам.Ер.Олам» бўлими

Мавзу	Ер сайёрасининг пайдо бўлиши																			
Таълимий мақсад	5.2.2.1-Ер сайёрасининг пайдо бўлишини тушунтириш																			
Баҳолаш мезони	Ер сайёрасининг пайдо бўлишининг ўзига хос хусусиятларини аниқлаш																			
Ақлий фаолият даражаси	Билиш , тушуниш																			
	<p>1-вазифа Хронологик схемаси билан ишлашда даврларнинг ривожланиши тарихнинг ўзига хос хусусиятларини ёзинг <i>3-чизма</i></p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Давр</th> <th>Ривожланиш тарихи</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Кайнозой</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Мезазой</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Протерезой</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Палейзой</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Архе</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>Дескриптор: ўқувчи</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Кайназой даври тарихини ёзади; ✓ Мезазой даври тарихини ёзади; ✓ Протерезой даври тарихини ёзади; ✓ Палейзой даври тарихини ёзади; ✓ архе даври тарихини ёзади. <p>2-вазифа Ернинг пайдо бўлиши ҳақидаги топилмаларни олимларнинг номлари ва хулосаларига мослаштириб ёзинг <i>4-чизма</i></p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Олимлар</th> <th>Исми -шарифи</th> <th>Тушунчалар</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td>Ер тумандан пайдо бўлган деб тахмин қилинади</td> </tr> </tbody> </table>		Давр	Ривожланиш тарихи	Кайнозой		Мезазой		Протерезой		Палейзой		Архе		Олимлар	Исми -шарифи	Тушунчалар			Ер тумандан пайдо бўлган деб тахмин қилинади
Давр	Ривожланиш тарихи																			
Кайнозой																				
Мезазой																				
Протерезой																				
Палейзой																				
Архе																				
Олимлар	Исми -шарифи	Тушунчалар																		
		Ер тумандан пайдо бўлган деб тахмин қилинади																		

		Erning shakllanishiда kuёshning aloqasi йўk
		Xulosa шуки, kuёsh ўзини ўзига сингдира оладиган каттик зарралардан келиб чиққан
<p>Дескриптор: ўқувчи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Олимларнинг исм-шарфини ёзади; - Хулосаларни мослаштиради. 		

6-синф

Бўлим «Одам.Ер.Олам»

Мавзу	Микро олам ва макро олам
Таълимий мақсад	6.2.1.1 Микро ва макро олам объектларининг параметрларини номланг
Баҳолаш мезони	Макро ва микро олам объектларининг хусусиятларини таққосланг.
Ақлий фаолият даражаси	Таҳлил
	<p>1-вазифа Куйидаги атамаларни аниқланг Макро сўзи _____ Лэпбук _____ (Larbox) _____</p> <p>Дескриптор: ўқувчи</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Макро атамасини тасвирлайди; ✓ Лэпбук атамаларини атайди; <p>2-вазифа Макро объектларининг расмларига қараб хусусиятларини 4-чизма</p>

			
<p>Дескриптор: ўқувчи</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Жонсиз объектларни аниқлайди; ✓ Тирик объектларни аниқлайди; ✓ Сунъий объектларни аниқлайди; 			

6-синф

Бўлим «Одам.Ер.Олам»

Мавзу	Ер ҳақида умумий маълумотлар
Таълимий мақсад	6.2.2.1 Ер юзида бошқариш жараёнлар ва ҳодисаларни тушунтириш
Баҳолаш мезони	Жараёнлар ва ҳодисаларни ажрата олади
Ақлий фаолият даражаси	Таҳлил
	<p>1-вазифа</p> <p>А) ички ва ташқи жараёнларга мисоллар келтиринг</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around; margin: 10px 0;"> <div style="border: 1px solid orange; width: 150px; height: 50px;"></div> <div style="border: 1px solid orange; width: 150px; height: 50px;"></div> </div> <p>Б) Географик жараёнлар турларини тасвирланг ва уларни жадвалга тўлдилинг. <i>1-чизма</i></p> <div style="text-align: center; margin-top: 10px;"> <div style="border: 1px solid orange; width: 150px; height: 40px; margin: 0 auto;"></div> </div>

	
	<p>Дескриптор: ўқувчи</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Географик жараёнлар турларини тасвирлайди ва чизади; ✓ Ички ва ташқи жараёнларга мисол келтиради. <p>1-вазифа</p> <p>Географик ҳодисани чизмага тўлдириш 2-чизма</p> <div style="text-align: center;"> </div> <p>Дескриптор: ўқувчи</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Географик ҳодисани аниқлайди ва ёзади;

11. “Физика” фани бўйича ўқувчиларнинг ўқув ютуқларини шакллантирувчи баҳолаш учун вазифалар

7-синф

“Физика – табиий фанлар” бўлими

Мавзу: «Физика – табиий фанлар»

Ўқитиш мақсади: 7.1.1.1 Физик ҳодисаларга мисоллар келтириш.

Баҳолаш мезонлари: Физик ҳодисаларнинг турларини тан олиш

Ақлий фаолият даражаси Билиш, тушуниш

1- вазифа

Сиртки ўрнатиш: қуйидаги ҳодисалардан қайси бирини механик, электр, магнит, иссиқлик, товуш, ёруғлик ҳодисаларига боғлаш мумкин?

Бир пиёла столдан тушиб кетади ва синади

Ёруғлик

Товуш

Магнит кучи михларни ўзига тортади

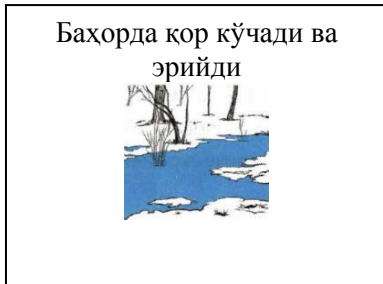

Электр

Магнит

Иссиқлик

Механик

Дескриптор: ўқувчи

- ✓ механик ҳодисаларни фарқлай олади;
- ✓ электрик ҳодисаларни фарқлай олади;
- ✓ магнит ҳодисаларни фарқлай олади;
- ✓ Иссиқлик ҳодисаларни фарқлай олади;
- ✓ Товуш эффектларини ажрата олади;
- ✓ Ёруғлик ҳодисаларини фарқлай олади.

7-синф

Мавзу «Табиатни ўрганишнинг илмий усуллари»

Ўқитиш мақсади:

7.1.1.2 Табиат қонунларини ўрганиш усуллариининг фарқи

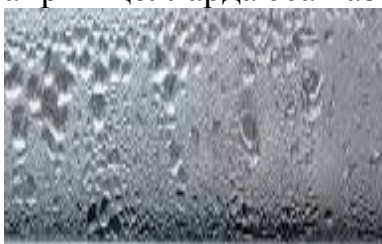
Баҳолаш мезонлари:

- Табиий қонунларни текширишнинг илмий усуллариини белгилайди

Ақлий фаолият даражаси

Билиш, тушуниш

Эрталаб шудринг томчилари чим устида топилди. Металл асбобининг ясси юзасидан ҳам топилди. Айрим ҳолларда шудринг ҳодисаси экспериментал, айрим ҳолларда эса назорат йўли билан кузатилган.

Дескриптор: ўқувчи

- Тажриба нима эканлигини билади;
- Назорат нима эканлигини тушунади.

7-синф

«Физик катталиклар ва ўлчовлар» бўлими

Мавзу: Халқаро бирликлар тизими (СИ)

Ўқитиш мақсади:

7.1.2.1 Физик миқдорларнинг (СИ) бирликлари. Бирликлар билан таққослаш.

Баҳолаш мезонлари:

- Жисмоний миқдорлар ва уларнинг бирликларининг мослигини аниқлайди;
- СИ бирликларини билади

Ақлий фаолият даражаси

Билиш, тушуниш

1-вазифа

Рухсатномаларни тўлдиринг

- 13) SI тизимидаги асосий узунлик бирлиги _____
- 14) SI тизимидаги асосий вақт бирлиги _____
- 15) SI тизимидаги асосий бирлик массаси _____
- 16) SI тизимидаги асосий ҳажм бирлиги _____

Дескриптор: ўқувчи

- ✓ SI тизимидаги асосий узунлик бирлигини ёзинг;
- SI тизимидаги асосий вақт бирлигини ёзинг;
- SI тизимидаги асосий масса бирлигини ёзинг;
- SI тизимидаги асосий ҳажм бирлигини ёзиши мумкин.

7-синф

Мавзу: «Ўлчов ва ҳисоблашнинг аниқлиги. Катта ва кичик рақамларни ёзиш.»

Ўқитиш мақсади: 7.1.2.3 катта ва кичик сонлар кўпайтмасини ёзишда вамаҳсус префиксес қўллаш: микро (μ), Миллий (m), санти (c), деци (d), кило (k) ва (M мега)

Баҳолаш мезонлари :

- Ҳисоблашда карралаи ва префикслар қийматидан фойдаланиш

Ақлий фаолият даражаси

Билиш, тушуниш ва қўллаш

1-вазифа

Катта ва кичик сонларни ёзишда префикс ёрдамида Қозоғистон тоғларини тасвирловчи рақамли маълумотларни ёзинг.

- 13) Хон-Тенгри чўққиси – Қозоғистоннинг энг баланд нуқтаси. Бу тоғнинг баландлиги 7000 метр _____

- 14) Бектау-АТА тракти Бектау-АТА-Қозоғистон, 70 000 _____
Қарағанда вилоятининг Оқтўғай тумани худудида Балхаш шаҳрининг шимолига. Кичик учлари билан козоқ маркази дашт радиуси тахминан ичида 5000 _____ -7000 _____ тоғли тумани

- 3) Канон Шарин. 154 000 м га етди _____. Шарин дарё бирга. Алмати шарқида Хитой чегарасига яқин жойда жойлашган. Бу табиий ҳайкали, Техасдаги жинсларнинг ҳосили, тахминий ёши 000 000 _____ 12 йил бор

- 4) «Қазифурт тоғ» «Қазифурт» - баландлиги 1768 метр бўлган тоғ ' чўққиси. _____ нашкиев. ком. ки 40 000 м. Бу паст тоғ ' оралиғи _____ Шимкент шаҳар, Талас Алатау водийсида жойлашган.

Дескриптор: ўқувчи

- Кратом ва махсус префикс кадриятлар ёрдамида таржима мумкин.

7-синф

Мавзу «Физик катталикларни ўлчаш» лаборатория иши №1

Ўқитиш мақсади: 7.1.3.1 узунлик, жисм формати, ҳарорат ва вақтни ўлчаш, хатоликларни ҳисобга олган ҳолда натижаларни қайд этиш

Баҳолаш мезонлари:

- Ўлчов олади ва маълумотларни SI тизимида қайд этади;
- Қурилмаларнинг хатолигини аниқлайди.

Ақлий фаолият даражаси кўллаш

1-вазифа

Расмда икки секундомер кўрсатилган

а) ҳар бир секундомернинг бўлиниш баҳосини аниқланг ва ёзинг

в) уларнинг ҳар бирини қайси вақт (хатони ҳисобга олган ҳолда) кўрсатади?

а) _____

а) _____

б) _____

б) _____

Хулоса:

Дескриптор: ўқувчи

- ✓ 1-секундомерни тарқатиш харажати аниқлайди;

- ✓ Таксимлаш учун вақт белгилайди;
- ✓ 1-секундомердан ўқишлар олади;
- ✓ 2-секундомердан ўқишлар олади;
- ✓ ўлчаш натижаларини хатоликларини ҳисобга олган ҳолда қайд этади;
- ✓ хулоса қилиш.

7-синф

«Кичик ўлчамдаги жисмларни аниқлаш» бўлими бўйича 2-лаборатория иши

Ўқиш мақсади: 7.1.3.Кичик жисмларни катталигини кетма-кетлик усули орқали аниқлаш

Ақлий фаолият даражаси кўллаш

Баҳолаш мезонлари:

- Кичик жисмларнинг катталигини аниқлаш

1-вазифа

Симнинг диаметрини топиш учун у қаламга маҳкамланади (расмга қаранг), 25 20 мм сим чўзилиши мумкин(расмга қаранг.) Симнинг диаметри нима?

Дескриптор: ўқувчи

- кичик жисмларнинг катталигини аниқлаш формуласини ёзади
- симнинг диаметрини аниқлайди.

2-вазифа 5 тенге ва 10 тенге танга диаметрини миллиметрга бўлинган ҳукмдор билан ўлчанг. Қайси танга энг катта диаметрга эга ва қанчалик катта?

5 танга

10 танга

Хулоса: _____

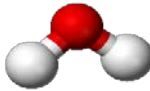
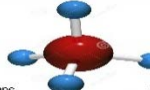
Дескриптор: ўқувчи

- ✓ 1 танга диаметри чора-тадбирлар ;
- ✓ 2 танга диаметри чора-тадбирлар;
- ✓ таққослайди;
- ✓ хулоса қилади.

12. "Химия" фани бўйича ўқувчиларнинг ўқув ютуқларини шакллантириш бўйича вазифалар

7-синф

«Химия» фанидан намуна сифатида формативли баҳолаш топшириқлари

Ўқув мақсади	7.1.2.16 –кимёвий формулалар асосида нисбий молекуляр массани ҳисоблаш				
Фикрлаш қобилиятининг даражаси	Билиш, тушуниш, иш юзасида қўлланиш				
Баҳолаш мезонлари	Кимёвий бирикмаларнинг молекуляр массасини ҳисоблайди				
Топшириқ	Кимёвий модданинг молекуляр модели асосида нисбий молекуляр массани ҳисобланг				
	№	Модданинг номи	Молекуляр модели	Кимёвий формула си	Нисбий молекуляр массаси
	1	кислород			
	2	сув			
3	Метан гази				

	4	мис гидрокси ди		Cu(OH)_2	
Баҳолаш мезонлари	Дескриптор				
Кимёвий бирикманинг молекуляр массасини аниқлайди	1.Кимёвий формуласини тузади 2.Расмга қараб кимёвий модданинг молекуляр массаларини ҳисоблайди				

7-синф

Ўқиш мақсади	7.1.2.16 –кимёвий бирикманинг формуласи асосида нисбий молекуляр массани ҳисоблаш
Фикрлаш қобилиятларининг даражаси	Билиш, тушуниш, иш юзасида қўллаш
Баҳолаш мезонлари	Кимёвий бирикманинг молекуляр массасини аниқлайди
Топшириқ	<p>I гуруҳ: Ушбу моддаларнинг а)углерод(IV) оксидининг CO_2; б)сульфид кислотанинг H_2S нисбий молекуляр массасини ҳисоблаш. Мураккаб моддаларнинг молекуласидаги элементларнинг нисбий массаларини ҳисоблаш</p> <p>II гуруҳ: Қуйидаги моддаларнинг: а)аммиакнинг NH_3; б)алюминий гидроксидининг Al(OH)_3 нисбий молекуляр массасини ҳисоблаш. Мураккаб моддаларнинг молекуласидаги элементларнинг нисбий массаларини ҳисоблаш</p> <p>III гуруҳ: Қуйидаги моддаларнинг: а)метаннинг CH_4; б)сульфат кислотанинг H_2SO_4 нисбий молекуляр массасини ҳисоблаш. Мураккаб моддаларнинг молекуласидаги элементларнинг нисбий массаларини ҳисоблаш</p> <p>IV гуруҳ: Қуйидаги моддаларнинг: а)хлорид кислотанинг HCl; б)ортафосфат кислотасининг H_3PO_4 нисбий молекуляр массасини ҳисоблаш. Мураккаб моддаларнинг молекуласидаги элементларнинг нисбий массаларини ҳисоблаш</p>
Баҳолаш мезонлари	Дескриптор
Кимёвий моддаларнинг молекуляр массаларини ҳисоблаш	1. Кимёвий модданинг формуласи асосида молекуляр массасини ҳисоблайди. 2. Мураккаб моддаларнинг молекуласидаги элементларнинг нисбий массаларини ҳисоблайди

8-синф

Бўлим/ мавзулар	Металларнинг кислота эритмалари билан реакцияга киришиши
Ўқиш мақсади	8.2.4.4 – кислота эритмалари билан ҳар хил металларнинг

	реакцияларини аниқлаш 8.2.4.5 – металлларнинг кислоталар билан тенгламаларини тузиш																								
Баҳолаш мезонлари	<ul style="list-style-type: none"> ✓ кислота эритмалари билан ҳар хил металлларнинг реакцияларини аниқлаш; ✓ металлларнинг кислоталар билан тенгламаларини тузиш; ✓ металлларнинг активлик қаторини фойдаланиб ўрин олиш реакцияларининг юриш мумкинлигини тахмин қилади 																								
Ўйлаш қобилияти	Билиш, тушуниш																								
Топшириқ	<p>Жадвал билан ишлаш металлларнинг активлик қаторидан фойдаланиб, қандай реакция боришини аниқлаб, реакция тенгламасини ёзиш.</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th>Металл</th> <th>Кислота</th> <th>Реакция тенгламаси</th> <th>Реакция белгиси</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Al</td> <td>HCl</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Zn</td> <td>H₂SO₄</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Ag</td> <td>H₂CO₃</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Mg</td> <td>HCl</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Hg</td> <td>H₂SO₄</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Металл	Кислота	Реакция тенгламаси	Реакция белгиси	Al	HCl			Zn	H ₂ SO ₄			Ag	H ₂ CO ₃			Mg	HCl			Hg	H ₂ SO ₄		
Металл	Кислота	Реакция тенгламаси	Реакция белгиси																						
Al	HCl																								
Zn	H ₂ SO ₄																								
Ag	H ₂ CO ₃																								
Mg	HCl																								
Hg	H ₂ SO ₄																								
Дескриптор	<ul style="list-style-type: none"> - Металлларнинг активлик асосида кислоталар билан реакциясини билади; -Реакция тенгламасини яқунлаб, тенглаштиради. 																								

8-синф

Бўлим/ мавзу	Металлларнинг кислота эритмалари билан реакцияси
Ўқиш мақсади	8.2.4.4 - кислота эритмалари билан ҳар хил металлларнинг реакцияларини аниқлаш 8.2.4.5 - металлларнинг кислоталар билан тенгламаларини тузиш
Баҳолаш мезонлари	<ul style="list-style-type: none"> ✓ кислота эритмалари билан ҳар хил металлларнинг реакцияларини аниқлаш; ✓ металлларнинг кислоталар билан тенгламаларини тузиш; ✓ металлларнинг активлик қаторини фойдаланиб ўрин олиш реакцияларининг юриш мумкинлигини тахмин қилади
Фикрлаш қобилиятлари	Билиш, тушуниш
Топшириқ	<p>Топшириқ (мустақил иш) <i>Қуйида берилган сўзларни танлаб олиб, металллар билан кислоталарни реакциясини тузиб, мумкин бўлган кимёвий реакция тенгламасини ёзинг.</i></p> <p>1. _____ + _____ → _____ + _____ 2. _____ + _____ → _____ + _____ 3. _____ + _____ → _____ + _____</p> <p><i>A. водород , калий хлорид, хлорид кислота, калий B. Алюминий сульфати, водород, алюминий, сульфат кислота D.Sulfuric Acid, sodium , hydrogen Gas,sodium Sulfate</i></p>
Дескриптор	<ul style="list-style-type: none"> - Реакцияга киришадиган металл билан кислотани танлайди; -Реакция ҳосилларин тўғри танлайди; -Металл ва кислота қолдиқларининг валентликларини аниқлайди; -Кислота ва туз формуласини тузади;

	-Реакция коэффициентларни қўйиш орқали тенглаштиради
--	--

7-синф

Бўлим 8.1.А.Атомдаги электронларнинг қўзғалиши

Таълимий мақсад: атомдаги электронлар ядродан энергетикалик поғонанинг ўсиш тартиби буйича таралиш босқичини тушуниш.

Баҳолаш мезони: Энергетикалик поғона буйича электронларнинг тарқалишини тушунтириш

Фикрлаш қобилиятининг даражаси: Тушуниш ва билиш

1-топшириқ

Атомнинг ҳар бир энергетик поғонада электрон сони максимал бўлиши мумкин.

- а) Электрон сонини ҳисоблаш формуласини ёзинг _____;
 б) Расмда қандай элементнинг электрон тузилиши ифодаланган, $1s^2 2s^2 2p^2$
 с) 1-топшириқдаги формуладан фойдаланиб жадвални тўлдириш:

Энергетик поғона	Максимал электрон сони	Мисол
1	2	Ne
	18	

Дескриптор: Билим олувчи

- электрон сонини ҳисоблайдиган формулани ёзади;
- электрон тузилиши асосида элементни аниқлайди;
- энергетикалик поғонани аниқлайди;
- энергетик поғонадаги максимал электрон сонини аниқлайди;
- мисол келтиради.

2-топшириқ. Жадвални тўлдириш:

Атом	Атом номери	Массаси	Протон сони	Нейтрон сони	Электрон сони
K	19		19		
Be				5	4
Ar	18	40			
Fe		56			26

Дескриптор

Ўқувчи

- элементнинг даврий жадвалдаги ўрни, массасини аниқлайди
- протон, нейтрон, электрон сонини аниқлайди.

3-топшириқ s, p, d, f –электронларни булут шакллари билан мослаштиради:

S		4	
P		2	
D		1	
f		3	

Дескриптор

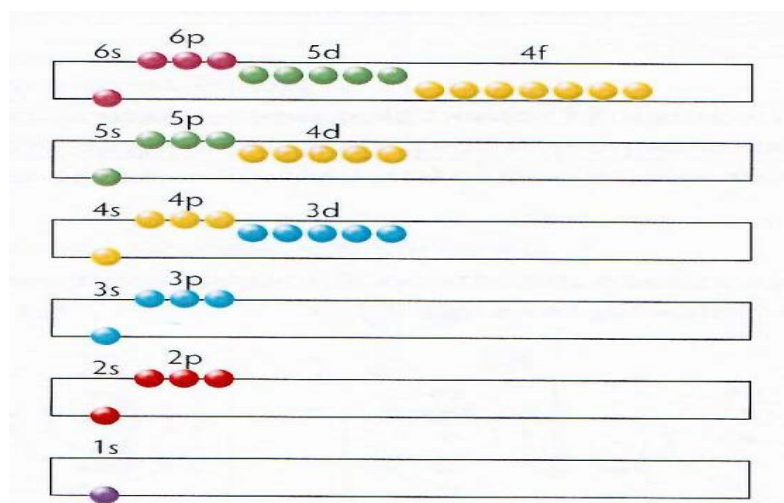
Ўқувчи

- Поғонача шакллари аниқлайди
- расм билан мослаштириш

Қўллаш

Фойдаланиш

1-топшириқ Белгисиз металнинг 20 электрони бор. Ушбу элементнинг электронларини энергетикалик поғонага жойлаштиринг. Электрон конфигурациясини ва электрон-график формуласини (берилган рангли расмни фойдаланиб) тузинг.

Дескриптор: Билим олувчи

- электрон сони орқали аниқлайди
- электронларни энергетик поғонага жойлаштиради

- конфигурациясини ва электрон-график формуласини тузади

2-топширик жадвалдаги бўш ўринларни тўлдилинг. Реактивлиги (раекцияга тушиш қобилияти) энг оз элементни танлаб кўрсатинг:

Кимёвий элемент белгиси	Электронлик формуласи	Электронлик-графикалик формуласи															
Na																	
	$1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6$																
B																	
		<table border="1"> <tr> <td>$1s^2$</td> <td>$2s^2$</td> <td>$2p^6$</td> <td>$3s^2$</td> <td>$3p^2$</td> </tr> <tr> <td>↑↓</td> <td>↑↓</td> <td>↑↓</td> <td>↑↓</td> <td>↑↓</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	$1s^2$	$2s^2$	$2p^6$	$3s^2$	$3p^2$	↑↓	↑↓	↑↓	↑↓	↑↓					
$1s^2$	$2s^2$	$2p^6$	$3s^2$	$3p^2$													
↑↓	↑↓	↑↓	↑↓	↑↓													

Дескриптор

Ўқувчи

-электронлик формуласини тузиш

-электронлик-графикалик формуласини тузиш

Юқори поғона қобилияти

1-топширик. Ташқи энергетикалик поғонада саккиз электрон бўладиган атом ёки ионларни жадвал ичига ёзинг:
 $Mg^{+2}, O, Ar, P, Li^{+1}, S^{-2}, Cl^{-1}, Al^{+3}, K, Ca^{+2}, P^{-3}, Na^{+1}, P^{+5}, F, Ne, H^{+1}$

	Ташқи энергетик поғонада саккиз электрон бор
Атом/ион	

Дескриптор

Ўқувчи

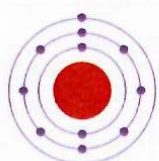
-энергетик поғона тўлган атом, ионларни аниқлайди

2-топширик Расмда қандай элемент электронларининг энергетик поғона бўйича тарқалиб жойлашиши кўрсатилган?

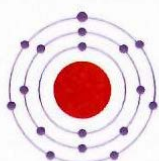
Расмда қандай элемент электронларининг энергетик даражалари бўйича жойлашиши кўрсатилган?

1-расм _____

2-расм _____

1-сурет

2-сурет

Дескриптор:

Ўқувчи

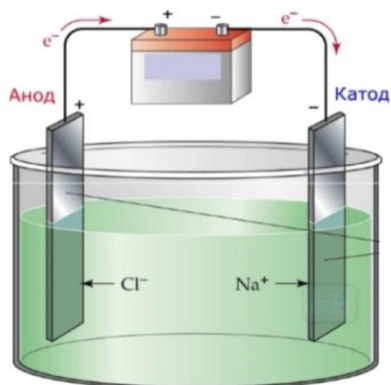
- электронларни энергетик поғона бўйича жойлаштиради
- элементни аниқлайди

9-синф

Бўлим/ Мавзу	9.1АЭлектролитлик диссоциация. Электролитлик диссоциация назарияси
Ўқиш мақсади	9.4.1.3 электролитлик диссоциация теориясининг асосий қоидаларини билиш 9.4.1.4 ион ва қутбли ковалент бойланиши бор моддаларнинг электролитлик диссоциацияланиш механизмини тушунтириш
Баҳолаш мезонлари	<i>Ўқувчи</i> <ul style="list-style-type: none"> • электролитлик диссоциация теориясининг асосий қоидаларини ифодалайди; • электролитлик диссоциацияланиш механизмини ёзади
Фикрлаш қобилиятининг даражаси	Билиш ва тушуниш

Топшириқ

3. Берилган расмга мос электролитлик диссоциация теориясининг асосий қоидаларини ёзинг

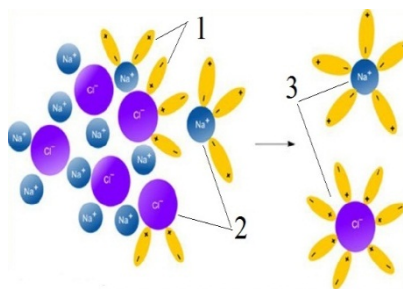

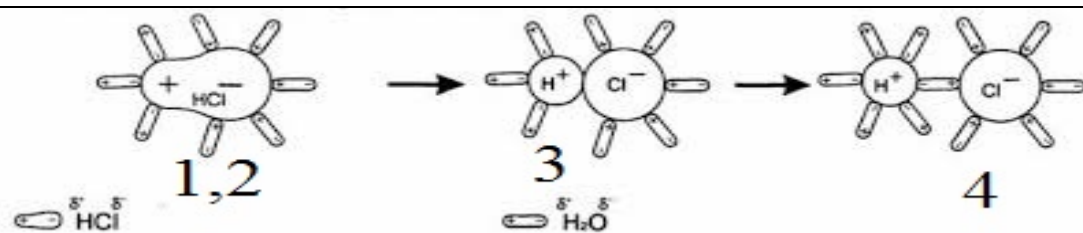

2.а. Ион боғланиш тури бор моддаларнинг диссоциация механизмини расмдаги сонлар тартиби билан ёзинг.

- 1.
- 2.
- 3.

2.в. Қутбли ковалент боғланиш тури бор моддаларнинг диссоциация механизмини расмдаги сонлар тартиби билан ёзинг

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

Дескриптор

Ўқувчи

- электролитлик диссоциация теориясининг асосий қоидаларини ифодалайди.
- электролитлик диссоциацияланиш механизмини ёзади.

Жавоблари:

2. Электролитлик диссоциация теориясининг асосий қоидалари:

26. Моддалар сувда эриганда мусбат ва манфий ионларга ажралади.

27. Диссоциация сабаби – моддаларнинг гидратацияланиши. Электр чирроғи ёнади.

28. Электр тоқининг таъсири билан ионлар катод ва анодга тортилади.

29. Диссоциация қайтар жараён.

30. Электролитлар ҳар хил даражада диссоциацияланади (α).

31. Электролит эритмаларининг кимёвий хоссалари ундаги ионларнинг табиати билан аниқланади.

32. Элемент атоми ва унинг иони хоссалари турлича булади.

2. а. Ион боғланиш тури бор моддаларнинг диссоциация механизми:

1. Кристалл атрофида кутбли сув молекулаларининг тортилиши.

2. Натрий хлоридининг диссоциацияси. $\text{NaCl} = \text{Na}^+ + \text{Cl}^-$

3. Гидратацияланиш – Na^+ , Cl^- ионларининг сув молекулалари билан таъсирлашиши.

2. в. Кутбли ковалент боғланиш тури бор моддаларнинг диссоциация механизми:

1, 2. Хлорид кислота молекуласининг таркибига кутбли сув молекулаларининг тортилиши. Кутбли ковалентли боғланишнинг ионли боғланишга айланиши.

3. Хлорид кислотанинг диссоциацияси. $\text{HCl} = \text{H}^+ + \text{Cl}^-$

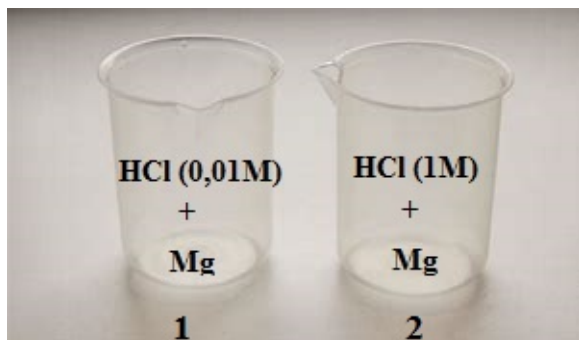
4. Гидратацияланиш – H^+ , Cl^- ионларининг сув молекулалари билан таъсирлашиши.

9-синф Бўлим/ Мавзу	9.1С Кимёвий реакция тезлиги. Кимёвий реакциялар тезлигига таъсир этатин факторлар. № 6 лаборатория тәжрибаси «Реакция тезлигига температура, концентрация таъсири»
Ўқиш мақсади	9.3.2.2 -реакция тезлигига таъсир этатин факторларни аниқлаш ва уни заррачаларнинг кинетикалик теорияси асосида тушунтириш.
Баҳолаш мезонлари	<ul style="list-style-type: none"> • реакция тезлигига таъсир этадиган факторларни аниқлайди; • реакцияларнинг кинетикалик теория жихатидан таърифлайди
Фикрлаш қобилиятининг даражаси	Тушуниш

Топширик

3. Магнийнинг ҳар хил концентрациядаги хлорид кислота билан реакцияга киритгандаги реакция тезлигига концентрациянинг таъсирини кузатиб, қуйидаги реакцияларнинг юришини тушунтириш.

Қуйидаги стаканларнинг қайси қисмига реакция тез юради? Сабаби:

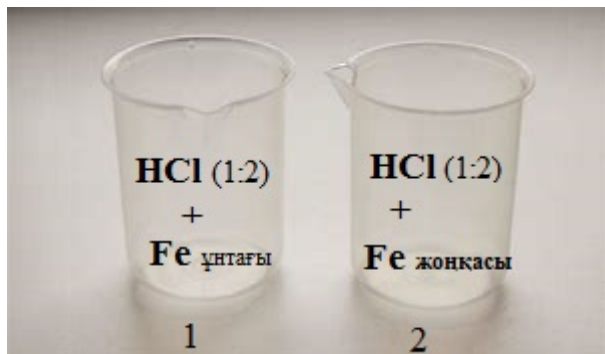

---

4. Биринчи стаканга озгина темир қуқуни, иккинчисига худди шундай миқдорда темир қуқунларини солиб, икки стаканга 2 мл хлорид кислота (1:2) қуйинглар. Нима кузатдинглар?

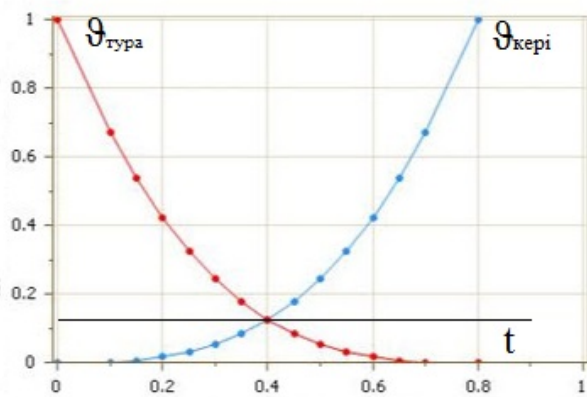

Дескриптор

Ўқувчи

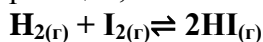
- реакция тезлигига таъсир этатин факторларни аниқлайди.
- реакция тезлигини заррачаларнинг кинетикалик теорияси асосида таърифлаб ёзади.

9-синф Булим/ Мавзу	9.1D Қайтар реакциялар. Кимёвий тенглик.
Ўқиш мақсади	9.3.3.2 Кимёвий мувозанатни динамикалик жараён сифатида таърифлаш ва Ле-Шателье-Браун принципи асосида кимёвий мувозанатнинг силжишини тахминлаш. 9.3.3.4 –кимёвий мувозанатни заррачаларнинг кинетикалик назариясида асосида тушунтириш.
Баҳолаш мезонлари	<ul style="list-style-type: none"> • кимёвий тенгликни заррачаларнинг кинетикалик назарияси асосида таърифлайди; • Ле-Шателье-Браун принципи асосида кимёвий тенгликнинг силжишини тахмин қилади
Фикрлаш қобилиятининг даражаси	Қўллаш

Топшириқ.

1. Қуйида берилган газсимон йўл билан водороднинг реакция тенгламасига мос берилган жадвални фойдаланиб қайтар реакция, кимёвий тенгликларни ифодаланг.

$$Q_{\text{қайтар}} = Q_{\text{қайтмас}}$$

Қайтар реакция –

Кимёвий тенглик- _____

---

2. Ле-Шателье-Браун принципи кимёвий тенглик асосида силжишини тахминлаш.

Фойдаланиладиган белгилар: T – температура, P – босим, C – концентрация, $\uparrow$ — ортади, $\downarrow$ — камаяди

Кимёвий тенгликка таъсир этадиган факторлар	Факторнинг ўзгариши	Мисоллар
T	$\uparrow T$ — кимёвий реакцияниг мувозанати эндотермиялик томонга силжиши	
	$\downarrow T$ — кимёвий мувозанат экзотермиялик реакция томонга силжиши	
P	$\uparrow P$ — ҳажми камаядиган тарафга	
	$\downarrow P$ — ҳажми отрадиган тарафга	

Катализатор Кимёвий мувозанатга таъсир этмайди	
Дескриптор <i>Ўқувчи</i> Кимёвий мувозанатни заррачаларнинг кинетикалик назарияси асосида таърифлайди; • Ле-Шателье-Браун принципи асосида кимёвий мувозанат силжишни таърифлайди.	
9-синф Бўлим/ Мавзу	9.1С Кимёвий реакция тезлиги. Катализаторлар. Ингибиторлар. № 3 лаборатория иши «Реакция тезлигига катализаторнинг таъсири»
Ўқиш мақсади	9.3.2.3 –катализаторнинг реагентдан фарқини ва реакция тезлигига таъсирини тушунтириш; 9.3.2.4 -реакция тезлигига ингибиторнинг таъсирини тушунтириш
Баҳолаш мезонлари	<ul style="list-style-type: none"> катализаторнинг реагентдан фарқини ва реакция тезлигига таъсирини таърифлайди; реакция тезлигига ингибиторнинг таъсирини ёзади.
Фикрлаш	Тушуниш

Топширик

1.а. Катализаторни ва ингибиторларни фойдаланиш видео ролигини кузатинг.

1.б. Расмдаги парашютда берилган сонларга мос кимёвий реакция, катализатор, ингибитор тушунчаларини мослаштиринг ва таърифланг.

Кимёвий реакция
Катализатор
Ингибитор

1.в. Қуйидаги қоидаларнинг тўғри ёки нотўғрилигини аниқланг.

№	Қоидалар	Тўғри	Нотўғри
1	Катализаторлар реакциянинг активлик энергиясини юқорилаштиради		
2	Катализаторлар реакциянинг юришига альтернативли йўл топиб берганлиги сабаб унинг тезлиги ўзгармайди		
3	Актив энергияниг паст булиши, қулайли тўқнашувга керакли энергияга эга молекулалар сонини камайтади		
4	Ишлаб чиқаришда реакция тезлигини ошириш учун катализаторларни фойдаланиш температурани юқорилатишга қараганда кўпроқ тарқалган.		
5	Ингибиторлар реакциянинг активлик энергиясини юқорилатиб, тўқнашувлар сонини камайтади.		

Дескриптор

Ўқувчи

- катализаторнинг реакция тезлигига таъсирини таърифлайди.
- реакция тезлигига ингибиторнинг таъсирини ёзади.

Жавоблари:

13. "Биология" фани бўйича ўқувчиларнинг ўқув ютуқларини шакллантириш бўйича вазифалар

9-синф

Бўлим: 2. Буюмларни ташиш

Мавзу: Организмда моддаларни ташиш

Ўқиш мақсадлари:

- Тирик организмларда озуқа ташишнинг аҳамиятини тушунтиринг;
- Ўсимликларда моддалар ташишни таъминловчи органларни тан олиш.

Баҳолаш мезонлари:

- Тирик организмларда озуқа ташишнинг аҳамиятини изоҳлаб беради.
- Ўсимликларда моддаларнинг ташилишини таъминловчи органлар, органлар тузилиши ва системасини аниқланг .

Ўйлаш одатлантириши даражаси: Билиш, тушуниш, қўллаш

Вазифа 1

Хотира ва олдинги билимларни кенгайтириш:

Нима учун ... сиз нима деб ўйлайсиз?"

1.Нима учун "нарсалар ташилади" деб ўйлайсиз?

2. Модда ташишда қайси орган тизимлари қўлланилади?

3. Моддалар неча хил ташилади? Ҳар бир гуруҳдаги буюмларни кўриб чиқинг.

Вазифа 2

“Ҳазиналарни қидиришда” усули. Дарслик матни билан ишлайди. Гуруҳ билан муҳокама қилиш.

Топшириқ 1-гуруҳ: ўсимлик ва ҳайвонларда озиқ моддаларни ташишда иштирок этадиган структурани номланг.

Тирик организмларда озуқа ташишнинг аҳамиятини тушунтиринг

Дескриптор

Ўқувчи:

- ўсимлик ва ҳайвонларда озуқа моддаларини ташишда иштирок этадиган тузилмаларни номлайди;
- тирик организмларда озуқа ташишнинг аҳамиятини изоҳлаб беради.

2-топширик. Гуруҳлар: расмда ўсимлик пояси ва илдизнинг кўндаланг сегменти кўрсатилган.

(а) илдиз ва поянинг тузилишини кўрсатувчи тасвирни аниқланг

(б) расмдаги композиция номини ёзинг

Дескриптор

Ўқувчи:

- ўсимлик илдизи ва поясининг кесимини расм билан белгилайди;

- илдиз ва илдизнинг тузилишини чақиради.

Топширик учта гуруҳ тузилишидаги номини ёзинг.

(С) бўлиб ҳолатига кўра, ҳар бир тузилишини тасвирлаб беринг.

Қандай буюмлар ташилади?

Дескриптор

Ўқувчи:

- дарс тузилишининг ўзига хос хусусиятларини ва функциясини бажарувчи функция билан биргаликда илдиз тузилишини характерлайди.

Гуруҳлар бир-бирини “уч қарсак” усули билан баҳолайдилар.

2-Вазифа

Индивидуал иш

"Сенсорли стратегия"

Дескриптор

Ўқувчи:

Олинган маълумотлар юзасидан саволларга жавоб беради.

Билим ва тушунча:

1. Юк ташиш буюмлари нима?

2. Ҳайвонларда буюмларни ташиш қандай амалга оширилади?

3. Ўсимликларда моддалар ташиш қандай амалга оширилади?

Дескриптор

Ўқувчи:

- у нарсаларни кўчириш ҳақида нима билади?

- ҳайвонлар қон орқали ташилишини билади, тушунади.

- Ўсимликларнинг вегетатив органлар орқали ташкил этилишини билади, тушунади.

№	Вазифалар	Жавоб
1	Топинглар	
2	Саволга жавоб	

3-вазифа

Гуруҳ 1

“Фикр, жуфт, бўлиш” методи ёрдамида мавзу мазмунини очиб беради.

2-гурух

“Гуллаш тугмаси” билан мавзу мазмунини таҳлил қилиб саволлар тузиш.
(ўқувчилар мавзу мазмунига оид саволлар тузадилар)

- Оддий саволлар
- Саволларга жавоб бериш
- Изоҳловчи саволлар
- Ижодий савол
- Асосли савол

3-гурух

Сарлавҳага режа тузинг

Таҳлил қилиш:

- мазмунини тушунади мавзуни очиб беради,асосий тушунчани топади.

Т. Д.-саволларга жавоб беради,фикр топади, режа тузади.

Г. Д.-саволлар қилиш мумкин, ифода ва фактларни топиш

Фикрлаш даражаси	Баҳолаш критериялари	Дескриптор
------------------	----------------------	------------

Қўлланиш	Мавзу алоқадор белгилайди	ғоясига мавзуни	- Тушунишни ўрганиш - Саволлар чиқаради - Конструктив бирикмалар маъносини очиб беради
Таҳлил қилиш	Мавзуни таҳлил қилиб фикрни очиб бериш		- Мавзу мазмунини таҳлил қилади; - Қўшимча ресурслардан фойдаланади; - Бугунги ҳаёт билан боғлиқ.

4-вазифа (амалиёт дарслари учун) «Айланади йиғма вақт» усули орқали

9-синф

Мавзу: Озиқ-овқат гигиенаси. Овқат ҳазм қилиш тизимининг юқумли касалликлари ва уларнинг олдини олиш. Овқатдан заҳарланишнинг олдини олиш. Биринчи ёрдам чоралари. Ичак касалликларини олдини олиш.

Ўқиш мақсадлари: овқат ҳазм қилиш тракти касалликлари сабаблари ва овқатдан заҳарланиш сабабларини аниқлаш

Баҳолаш мезонлари:

- ✓ Озиқ-овқат гигиенаси қоидаларига эгалик қилади;
- ✓ Инсон организмга кириш сабабларини таҳлил қилади ичак қуртлари патогенлари, ошқозон ичак тракти касалликлари;
- ✓ Овқатдан заҳарланиш сабабларини аниқлайди ва унинг олдини олиш қоидаларига амал қилади.

Ўйлаш одатлантириши даражаси: Билиш, тушуниш

Дескриптор

Ўқувчи

- Жароҳатланган микроорганизмлар ҳақида билади:
- бактериялардан фойдаланиш;
- оддий орқали;
- вируслардан фойдаланиш;
- Озиқ-овқат ўсимлик ва ҳайвонларни ўз ичига олиши кераклигини билади;

- Овқатланиш қоидаларини билади;
- Хавфли ичак касалликлари ҳақида билади;
- Ботулизм сабабини топади;
- Заҳарли қўзиқоринларни ажратиш;
- Овқатдан заҳарланиш учун биринчи ёрдам кўрсатиш.

1-вазифа. Плакат яратиш.

1-гурух: овқат ҳазм қилиш тизимининг юқумли касалликлари тавсифи

2-гурух: “Тўғри овқатланиш – саломатлик гарови”ни қандай тушунасиз?

3-гурух: заҳарланишнинг олдини олиш учун гигиенанинг қандай қоидаларига амал қилиш керак, яна нималарни таклиф қила олардингиз?

3-вазифа Видеони томоша қилиш. «Ботулизм, дизентерия, ичак қуртлари, диетология» сўзларининг маъносини дафтарга ёзиш

Дескриптор ўқувчи

- Ботулизм, дизентерия, қорин бўшлиғи ва шу каби касалликлар муаммоларини билади.

4-вазифа

Гуруҳ иши: матн билан ишлаш

ЖИГСО усулини қўллаш.

Баҳолаш мезонлари: Ичак қуртлари, ошқозон-ичак тракти касалликлари инсон танаси патогенларига кириш сабабларини аниқлайди.

5-вазифа

Синф таҳлил:

Ақлий ҳужум

Ошқозон ва ичакларнинг хавfli касалликлари нима касалликлар борми?
(дизентерия, ич терлама, вабо ва бошқалар.

Касалликнинг белгилари (тана ҳарорати кўтарилади, қусади, ичак функцияси бузилади)

Вабо тарқалган жойда нима қилиш керак? (аввал қўлларингизни совун билан ювинг, кейин қўлларингизни махсус дезинфекцияловчи эритма билан ювинг, кейин яна бир бор тоза сув билан ювинг).

Ошқозон-ичак тракти касалликларини тарқатувчилар (чивинлар, сувараклар) Озиқ-овқатни қаерда сақлаш мумкин? (музлатгичда, махсус идишларда, кутиларда)

Ичак қуртлари касаллик белгилари. (тез чарчаш, бош оғриғи, қушиш, қушиш.) Озиқ-овқатдан заҳарланса, қандай биринчи ёрдам кўрсатиш мумкин? (1 стакан илиқ сувга 1 чой қошиқ ош содасини ёки калий перманганат эритмасини кўшинг, ундан ичакларни тозалаш учун қўлланиш мумкин, бир неча марта такрорланг. Ошқозонни тозалангандан сўнг беморга ширин чой бериб ётқизиши керак)

Ортиқча вазн нима учун зарар?

Дескриптор

Ўқувчи:

- Овқатдан заҳарланишнинг дастлабки белгилари фарқ қилиши мумкин;
- Кундалик вақт ва озиқ-овқат миқдори аниқлай олади;

8 –синф

Мавзу: Витаминлар ва уларнинг аҳамияти. Сувда эрувчан ва эрийдиган витамин. Витаминларнинг суткалик миқдори

Ўқиш мақсадлари:

- Витаминларнинг инсон организмидаги аҳамияти тавсифи;
- Витаминлар муҳим миқдорда ўз ичига олган озиқ-овқат рўйхатини қилиш

Баҳолаш мезонлари:

- Озиқ-овқатларни ва таркибида витаминларнинг аҳамияти, ҳажмини характерлайди;
- Сувда эрувчан витаминлар турларини билади

Дескриптор

Ўқувчи:

- Витаминларнинг инсон аъзосидаги аҳамиятини тавсифлайди

Ўйлаш даражаси: Билиш, тушуниш

1-вазифа

Витаминларнинг инсон организмидаги аҳамиятини таърифланг

Витаминлар	қадр-қимматим
А	
В	
С	
Д	

2-вазифа

ЖИГСО стратегияси.

1-гурух. Витаминларни ўз ичига олган маҳсулотларни номланг.

2-гурух. Ушбу мевалар таркибидаги витаминларни тавсифланг.

3 гурух. Сувда эрувчан ва ёғда эрувчан витаминлар турлари ўртасидаги фарқ

Дескриптор

Ўқувчи:

- Витаминли маҳсулотларга мисоллар келтиринг
- Витаминларни белгилайди

3-вазифа

Дескриптор

Ўқувчи:

- Сувда эрувчан ва ёғда эрувчан витаминларни белгилайди

Индивидуал иш

Жадвални тўлдириш

Витаминлар	Сувда эрийди	Ёғда эрийди
A		
B		
C		
D		
E		
K		

14. «География» ўқув фани бўйича билим олувчиларнинг ўқув ютуқларини сараловчи баҳолаш топшириқлари

7-синф

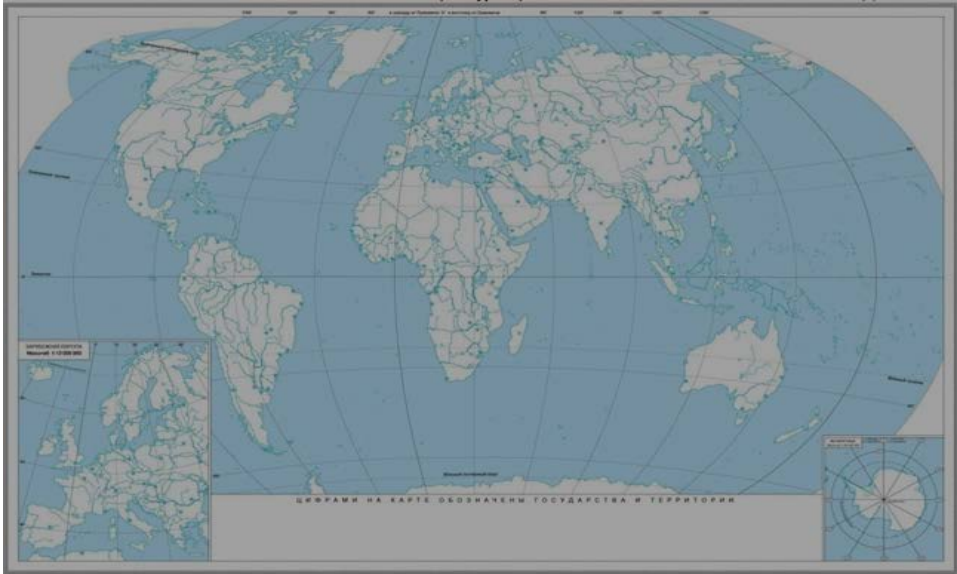
Давлатшунослик ва сиёсий география асослари

Мавзу	Мамлакатлар сиёсий типологияси
Ўқиш мақсадлари	7.6.1.1 Қозоғистон таркибий қисмини географик жойлашувига қўшган ҳолда, чегарадош мамлакатларни тўплаштиради
Баҳолаш мезонлари	жойлашувга қараб мамлакатларни географик орнини аниқлайди
Ўйлаш даражаси	Қўлланиш
	1-вазифа 1. Дунёнинг жисмоний харитасидан фойдаланиб, мамлакатларни географик жойлашувига қараб гуруҳланг Қозоғистон, Россия, Ҳиндистон, АҚШ, Буюк Британия, Малайзия, Янги Зеландия, Италия, Испания, Япония, Хитой, Куба, Польша, Филиппин, Канада, Афғонистон, Мўғулистон, Боливия А. Қўлтиқдаги _____ _____
	В. Оролдаги _____
	С. Архипелагда _____ _____
	Д. Қуруқликда _____
	Е. Денгиз бўйида _____ _____
	Дескриптор Ўқувчи:

	-Ярим оролдаги давлатларни ушбу мамлакатлардан ажратиб туради: -Қозоғистоннинг қўшни давлатларини аниқлайди -Қўшни давлатлардан денгизга чиқа оладиган -Қозоғистоннинг чегарадош давлатларни аниқлайди -Қўшни давлатлардан денгизга чиқа олмайдиган давлатларни аниқлайди
--	---

8-синф

Бўлим «Давлатшунослик ва сиёсий география асослари»

Мавзу	Мамлакатлар сиёсий типологияси				
Ўқув мақсадлари	8.6.1.2 Давлатни шакли ва давлат тузилиши бўйича шакллантиради				
Баҳолаш мезонлари	Мамлакатлар тузилиши бўйича тўплаштиради				
Ўйлаш даражаси	Қўлланиш				
	<p>1-вазифа Расм харитаси: А) 3 та Европа мамлакатлар ҳолатини аниқланг В) Осиё мамлакатларининг 3 федерациясини белгиланг 2-расм</p> <p>Дескриптор Ўқувчи: -Харитада учта Европа монархиясининг тасвирини кўрсатади -Харитада Осиёнинг 3 та федерацион давлатларини аниқлайди</p> <p>1-вазифа Синфдошлари ёрдамида ушбу давлатларни бошқарув шакли ва маъмурий-худудий бирликлари бўйича бирлаштиринг 1-жадвал</p> <table border="1" data-bbox="464 1984 1425 2060"> <tr> <td>Бошқарув шакли</td> <td>Мамлакатлар</td> <td>Маъмурий-худудий тузилиши</td> </tr> </table>		Бошқарув шакли	Мамлакатлар	Маъмурий-худудий тузилиши
Бошқарув шакли	Мамлакатлар	Маъмурий-худудий тузилиши			

	Монархия	1. АҚШ 2. Бразилия 3. Бирлашган Араб Амирликлари 4. Япония 5. Испания	Унитарли
	Республика	6. Қозоғистон 7. Россия 8. Буюк Британия	Федеративли

Дескриптор

Ўқувчи:

-Ушбу мамлакатларнинг монархия ҳолатини аниқлайди ва таснифлайди;

-Ушбу давлатлардан, у республика бошқарув шаклининг типик мамлакатларини белгилайди ва таснифлайди;

-Ушбу мамлакатларнинг унитар давлатларини аниқлайди ва тўплаштиради;

-Ушбу давлатларнинг федерал штатларини аниқлайди ва таснифлайди

1-вазифа

1. Қозоғистон Республикаси ва АҚШда маъмурий-ҳудудий бошқарув шакллари тузилманинг тавсифи

2-жадвал

Қозоғистон	АҚШ
Умумий белгилар	

Дескриптор

Ўқувчи:

-Қозоғистон Республикаси бошқарув ва маъмурий-ҳудудий тузилиш шакллари тавсифлайди

-АҚШ бошқарувини ва маъмурий-ҳудудий тузилишини тавсифлайди

-Иккала мамлакат учун умумий бўлган белгиларни аниқлайди

**Бўлим “Давлатшунослик ва сиёсий география асослари”
8-синф**

Мавзу	Сиёсий харитада рақамли ва сифатли ўзгаришлар
Ўқув мақсадлари	8.6.1.3 Сиёсий харитадаги рақамли ва сифатли ўзгаришларни таҳлил қилинг
Баҳолаш мезонлари	Сиёсий картанинг миқдорий ва сифатий ўзгаришларини аниқлайди ва таснифлайди

Ўйлаш даражаси	Қўлланиш
	<p>1-вазифа Сиёсий харитадаги ўзгаришларни хронологик тартибда кўрсатинг ва уларни миқдорий ва сифат жиҳатидан ўзгариши бўйича таснифланг А. Кўп асрлар давомида Непал монархияси федерал республикага айланди В. Бразилия Рио-де-Жанейро шаҳрига пойтахти мақомини берди С. Туркия пойтахтини Истанбулдан Анкарага кўчирди D. Остона Қозоғистон пойтахти бўлди E. Германия пойтахти Берлин шаҳрига айлантирилди F. Қозоғистон мустақил бўлиб, Қозоғистон Республикаси бўлди</p> <p>Дескриптор Ўқувчи: -Сиёсий картада ўзгаришларни хронологик жиҳатдан тартибда кўрсата олади -Сифатли ўзгаришларини камайтиради</p>

Бўлим «Биосфера»

9-синф

Мавзу	Erekshe qanaqaliq tabaq aumqardyn turleri																					
Ўқув мақсадлари	9.3.4.2 - қўриқхоналар, миллий боғлар, алохида қўриқланадиган ҳудудларни яратиш мақсадини тушунтиради																					
Баҳолаш критерилари	Erekshe qorg`atin a`maktardy ataydy, uyumdastyryly masqsaty men ereksheliklerin aytady Erekshe qanaqaligini aumaqtardyn ornalasyan orna qaray taldaydy, mengizin sipattaydy																					
Ўйлаш даражаси	Қўлланиш юқори босқич кўникмалари																					
	<p>1-вазифа Қозоғистондаги муҳофаза қилинадиган ҳудудларни ўз номларига кўра белгиланг 3- жадвал</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 33%;">Миллий истирохат боғи</td> <td style="width: 33%;"></td> <td style="width: 33%;">Борсакелмас</td> </tr> <tr> <td>Қўриқ</td> <td></td> <td>Баянаул</td> </tr> <tr> <td>Табиий қўриқхона</td> <td></td> <td>Иле Алатау</td> </tr> <tr> <td>Қўркишлар</td> <td></td> <td>Зеренди</td> </tr> <tr> <td>Табиат ёдгорликлари</td> <td></td> <td>Семей ўрмони</td> </tr> <tr> <td>Дендропарк</td> <td></td> <td>Наврўзим</td> </tr> <tr> <td>Хусусий Қўриқ зоналари</td> <td></td> <td>Арис ва Қоратоғ</td> </tr> </table> <p>Дескриптор</p>	Миллий истирохат боғи		Борсакелмас	Қўриқ		Баянаул	Табиий қўриқхона		Иле Алатау	Қўркишлар		Зеренди	Табиат ёдгорликлари		Семей ўрмони	Дендропарк		Наврўзим	Хусусий Қўриқ зоналари		Арис ва Қоратоғ
Миллий истирохат боғи		Борсакелмас																				
Қўриқ		Баянаул																				
Табиий қўриқхона		Иле Алатау																				
Қўркишлар		Зеренди																				
Табиат ёдгорликлари		Семей ўрмони																				
Дендропарк		Наврўзим																				
Хусусий Қўриқ зоналари		Арис ва Қоратоғ																				

Ўқувчи:

- Эрекше портфелини бошқа жойларга йўналтириш

2-вазифа

А. Қозоғистоннинг ҳар бир минтақасидаги кўриқхоналарни қидириб топинг ва очилиш мақсадини айтиб беринг ва уни жадвалда тавсифланг

3-жадвал

Туманлар	Кўриқхонанинг очилиши	Ташкилотнинг мақсади
Шимолий		
Жанубий		
Ғарбий		
Шарқий		
Марказий Осиё		

Дескриптор**Ўқувчи:**

- Шимолий, Жануби, Ғарбий, Шарқий ва Марказий кўриқхоналар номларини аниқлайди

3-вазифа

Қўрғалжин, Борсакелмес кўриқхоналарига қиёсий тавсиф беринг

3-расм

Дескриптор ўқувчи

- Қўрғалжин кўриқхонасининг хусусиятларини тавсифлайди;
 - Борсакелмес пиво заводининг хусусиятларини тавсифлайди;
 - Қўрғалжин, Борсакелмес кўриқхоналаридан ортиқ белгиларини аниқлайди

4-вазифа

Харитадан фойдаланинг ва топшириқларни бажаринг

- А) Қозоғистондаги 4 та ёввойи табиат зонасидаги захираларни номлаш учун харитадан фойдаланинг ва ёзинг;
 В) Давлатимиз учун миллий хавфсизликни ташкил этишнинг аҳамиятини айтиб беринг.
 С) Давлат томонидан муҳофаза қилинадиган ҳайвонлар ва ўсимликларни аниқланг.

Дескриптор

Ўқувчи:

- Қўриқхоналарни Қозоғистоннинг турли табиий ҳудудларида жойлашган;
- Захиралар Қозоғистоннинг баландлик зонасида жойлашган;
- Давлат томонидан муҳофаза қилинадиган табиат захирасини белгилайди;
- қўриқхонани давлат учун аҳамиятини таърифлайди.

Бўлим “Давлатшунослик ва сиёсий география асослари ”
9-синф

Мавзу	Қозоғистон Республикаси ижтимоий, иқтисодий, сиёсий географияси
Ўқув мақсадлари	9.6.1.3. Қозоғистон Республикаси, иқтисодий, сиёсий ва географик ҳолатига ҳар томонлама баҳо беради
Баҳолаш мезонлари	Қозоғистон Республикасининг ижтимоий, иқтисодий, сиёсий ва географик ўрнини таҳлил қилади
Ўйлаш даражаси	Юқори даражадаги кўникмалар

1-вазифа

Қозоғистон иқтисодий-географик жойлашувини SWOT таҳлил қилинг.

Дескриптор

Ўқувчи:

- Қозоғистон иқтисодий-географик ўрнининг кучли томонларини аниқлайди;
- Қозоғистон иқтисодий-географик ўрнининг заиф томонларини аниқлайди;
- Қозоғистоннинг иқтисодий географик жойлашуви хавфини аниқлайди;
- Қозоғистон иқтисодий аҳолининг имкониятларини белгилайди.

15. «Қозоғистон тарихи» фанидан ўқувчиларнинг ўқув ютуқларини баҳолаш

6-синф

Бўлим «XIII-XV асрнинг биринчи ярми»

Мавзу: Мўғуллар истилосининг оқибатлари

Ўқув мақсади:

6.3.1.8 Қозоғистон давлатларини бошқариш тизимининг ўзига хос хусусиятларини аниқлаш

Баҳолаш мезонлари:

- назорат тизими билан боғлиқ номларнинг маъносини белгилайди;
- бошқаришу тизимининг фарқларини аниқлайди.

Фикрлаш қобилияти даражаси: Қўлланиш

Вазифа 1: Қозоғистонда давлатларни бошқариш тизими билан боғлиқ номларнинг маъносини аниқланг

р\с	Сўзлар	Мазмуни
1	Хон	
2	Беккербек	
3	Ходим	
4	Орқа халта	

Дескриптор

Ўқувчи:

- бошқарув тизими билан боғлиқ номлар билан танишиш;
- бошқарув билан боғлиқ исмларнинг маъносини белгилайди.

2-вазифа. Нуқталар ўрнига тегишли сўзларни қўйинг.

... давлатни бошқарган. У ўз фуқароларига ва армиясига ўз болалари каби ғамхўрлик қилиши шарт эди. Хон бўлиш ҳуқуқи фақат унинг авлодларида сақланиб _____ қолган _____

Ҳукумат ... эди. Оқ-Ўрда, Абулхайр хонлиги ва Мўғулистоннинг туркий қабилалари раҳбарлари ... ва Нўғай Ўрда. Давлатнинг меросхўрига меросхўр ... катта _____ аҳамият _____ берди.

Қабила қабилаларини бошқарган аристократ одамга унинг яшаш жойига инсон ҳуқуқларини бермайдиган унвон берилди.

Дескриптор

Ўқувчи:

- воқеалар қаторини тўғри жойлаштиради;

- тегишли маълумотларни тўлдириш;
- асл нусхаси билан таққослайди.

Бўлим «**XIII-XV** асрнинг биринчи ярми»

6-синф

Мавзу: Қозоғистон ҳудудида миллатлар ўрнатилиши

Ўқув мақсади: 6.1.1.2 - **XIII-XV** асрлардаги мамлакатларнинг этно-ижтимоий тузилишини аниқланг.

Баҳолаш мезонлари:

- **XIII-XV** асрлардаги давлатларнинг этно-ижтимоий тузилишини белгилайди.

Ўйлаш даражаси: юқори даражадаги кўникмалар

1-вазифа. *Матнни ўқинг ҳамда давлатларда этник асосда шаклланган маҳаллий туркий халқлар ва бу ерда Олтойдан кўчиб келган қабилаларни аниқланг.*

Қозоғистонда Олтин Ўрда парчаланиб кетгандан кейин бир қанча давлатлар Оқ Ўрда, Мўғулистон, Абулхайр хонлиги, Нўғай Ўрдаси ташкил топди. Бу давлатларда туркий халқлар бор эди. Илк бор маҳаллий этник асосда пайдо бўлган йирик давлат Оқ Ўрда хонлиги. Мустақил қозоқ халқи ва унинг давлати яратилишининг тарихий шарти қозоқ хонлиги яратилади.

1 _____

2 _____

3 _____

Дескриптор

Ўқувчи:

- маҳаллий туркий халқларни аниқлайди;
- Олтойдан кўчиб келган қабилаларни аниқлайди.

2-вазифа. Қуйидаги маълумотларнинг "ҳақиқат" ёки "ёлғонлиги"ни аниқланг.

р/с	Маълумот	Ҳақиқат	Ёлғон
-----	----------	---------	-------

1.	Олтин Ўрданинг асосий қисмини туркий қабилалар, асосан, қипчоқлар ташкил этган		
2.	Оқ Ўрда, Мўғулистон, Абулхайр хонлиги, Нўғай Ўрдаси, туркий лаҳжалар: қозоқлар, ўзбеклар, қирғизлар, қозоқлар, мўғуллар		
3.	Барлос-Маринаредаги Чигатой сулоласининг йирик қабилаларидан эмас		
4.	Мўғулистон этник уюшмасига кўра, Шарқий Туркистоннинг бир неча этно-сиёсий бирлашмалари бўлажак қозоқ, қирғиз, уйғур халқини бирлаштирган.		
5.	Қипчоқ, қарлук, туркларнинг мўғул қабилалари XIV аср охири-XV асрнинг биринчи ярмида "ўзбеклар" умумий номи билан танилди.		
6.	Нўғай ўрдасига киритилган қабилалар (Қўнғирот, манғит, алчин, қангли, керей, қипчоқ, найман, арғин, тама ва хоказо) кейинчалик қозоқ халқининг этник таркиби шаклланишида муҳим роль ўйнади.		

Дескриптор

Ўқувчи:

- маълумотларнинг тўғрилигини аниқлайди;
- маълумотларнинг ёлғон эканлигини аниқлайди.

7-синф. «Мустамлака ва миллий озодлик кураши»

Мавзу: 1836-1838 йиллар Бокей Ордасидаги қозоқларнинг қўзғолони

Ўқув мақсади:

7.3.1.5 - халқнинг мустамлакачиликка қарши миллий озодлик курашининг сабаблари ва оқибатларини аниқлаш;

7.3.1.6 - миллий озодлик қўзғолони раҳбарларининг ролини баҳолаш

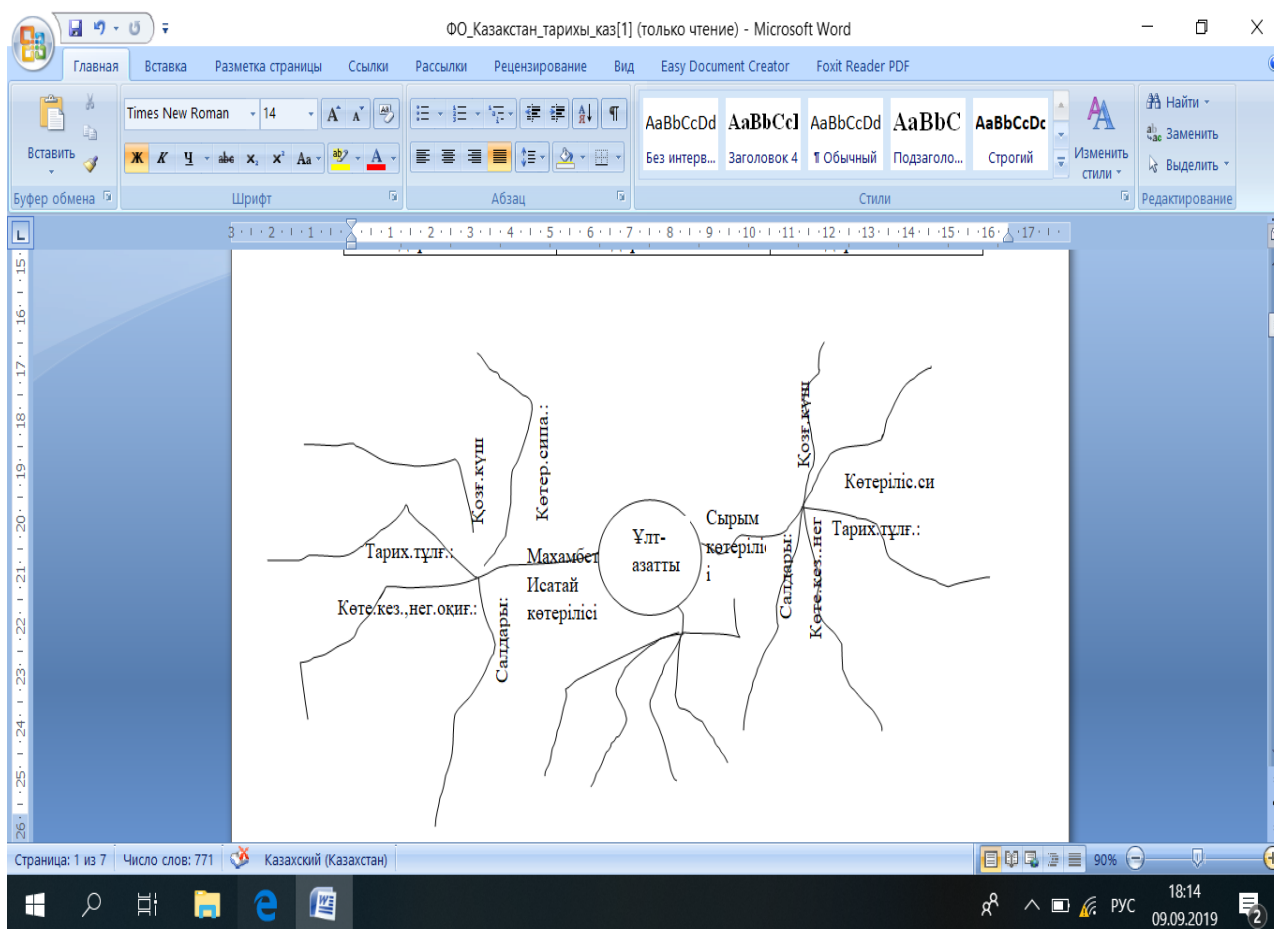
Баҳолаш мезонлари:

- қозоқ халқининг мустамлакачиликка қарши миллий озодлик курашининг асосий сабаб ва оқибатлари;
- миллий озодлик қўзғолони раҳбарларининг ролини баҳолайди.

Ўйлаш даражаси: юқори даражадаги кўникмалар

1-вазифа. Харита асосида воқеани қиёсий таҳлил қилинг.

Махамбет ва Исатай исёни	Ўхшашлик	Фарқи:
1. Исённинг характери	1. Исённинг характери:	1. исённинг характери
2. Ҳаракатлантирувчи куч	2. Ҳаракатлантирувчи куч	2. Ҳаракатлантирувчи куч
3. Тарихий шахс	3. Тарихий шахс:	3. Тарихий шахс:
4. Қўзғолон босқичлари, асосий воқеалар	4. Қўзғолон босқичлари, асосий воқеалар	4. Қўзғолон босқичлари, асосий воқеалар
5. Натижаси	5. Натижаси	5. Натижаси

2-вазифа. Тарихий қахрамон ҳақида маълумот бериш. Махамбет Ўтемисўғли, Исатай Тайманўғли

1. Ҳаёт йўли ҳақида маълумот (келиб чиқиши, ҳаётнинг энг муҳим босқичларидан олинган маълумотлар);
2. Шахс ҳаракат қилган тарихий муҳит ва тарихий вазият тавсифи;
3. Шахсий сифатларининг (ақлий, ахлоқий, молиявий) ўзига қўйилган вазифаларни ҳал этишга мувофиқлиги даражаси;
4. Ҳаётдаги мавқе, идеаллар, хулқ-атвор фаолияти;
5. Жамият ва унинг ҳаракатлари ҳолатига таъсирнинг фойда ва зарари;

6. Мақсадга эришиш учун ҳаракатлар, воситалар, усуллар;
7. Унинг ўғли нима иш деб ўйлайсиз? Ўйлаб жавоб беринг, ким қизиқади;
8. Буюк инсонларнинг тарихий шахсларига баҳо бериш ҳақида фикрингизни билдиринг.
9. Қозоғистон тарихидаги ўрни.

Дескриптор

Ўқувчи:

- Рухий харитада исёнларни тасвирлайди;
- Исоннинг ўзига хос белгилари асосида ўхшашликлар топади.

1-вазифа:

- Миллий озодлик кўзғолони раҳбарларини индивидуал хусусиятлар асосида характерлайди;
- Ҳаёт саёҳат базаси;
- Шахс тарихий муҳитни ва шахс ҳаракат қилган тарихий вазиятни тасвирлайди;
- Шахс шахсий сифатларининг ўзига қўйилган вазифаларни ҳал этишга мувофиқлик даражасини баҳолаш;
- Кредо, идеал, хулқ-атвор фаолиятининг мувофиқлигини таҳлил қилади;
- Давлат ва унинг хатти-ҳаракатлари ва таъсири, зарар-фойдасини баҳолайди;
- Қийматнинг мақсадга эришиш ҳаракати, воситаси, усулини кўрсатади;
- Унинг фикрича, бу унинг буюк ишини белгилайди. Ким қизиқаётганини исботлайди;
- М. Азилханов: "Дунёда бундай форумлар деярли йўқ";
- "Қозоғистон тарихида Қозоғистон муҳим роль ўйнайди", деб ҳисоблайман

Бўлим «Мустамлака ва миллий озодлик кураши»

7-синф

Мавзу: Кенесари Қосимўғли бошчилигидаги миллий озодлик ҳаракати

Ўқув мақсади:

7.3.1.5 - халқнинг мустамлакачиликка қарши миллий озодлик курашининг сабаблари ва оқибатларини аниқлаш;

7.3.1.6 - миллий озодлик кўзғолони раҳбарларининг ролини баҳолаш

Баҳолаш мезонлари:

- қозоқ халқининг мустамлакачиликка қарши миллий озодлик курашининг асосий сабаб ва оқибатлари;
- миллий озодлик кўзғолони раҳбарларининг ролини баҳолайди

Ўйлаш даражаси: юқори даражадаги кўникмалар

1-вазифа

Кенесари Қосимўғли бошчилигидаги миллий озодлик ҳаракатининг учта сабабини ва Бўкей Ўрдасидаги қозоқларнинг кўтарилишини кўрсатинг ва унинг асосий сабабларини исботланг.

1сабаби

.....
.....
.....
.....

2сабаби.....

.....
.....
.....

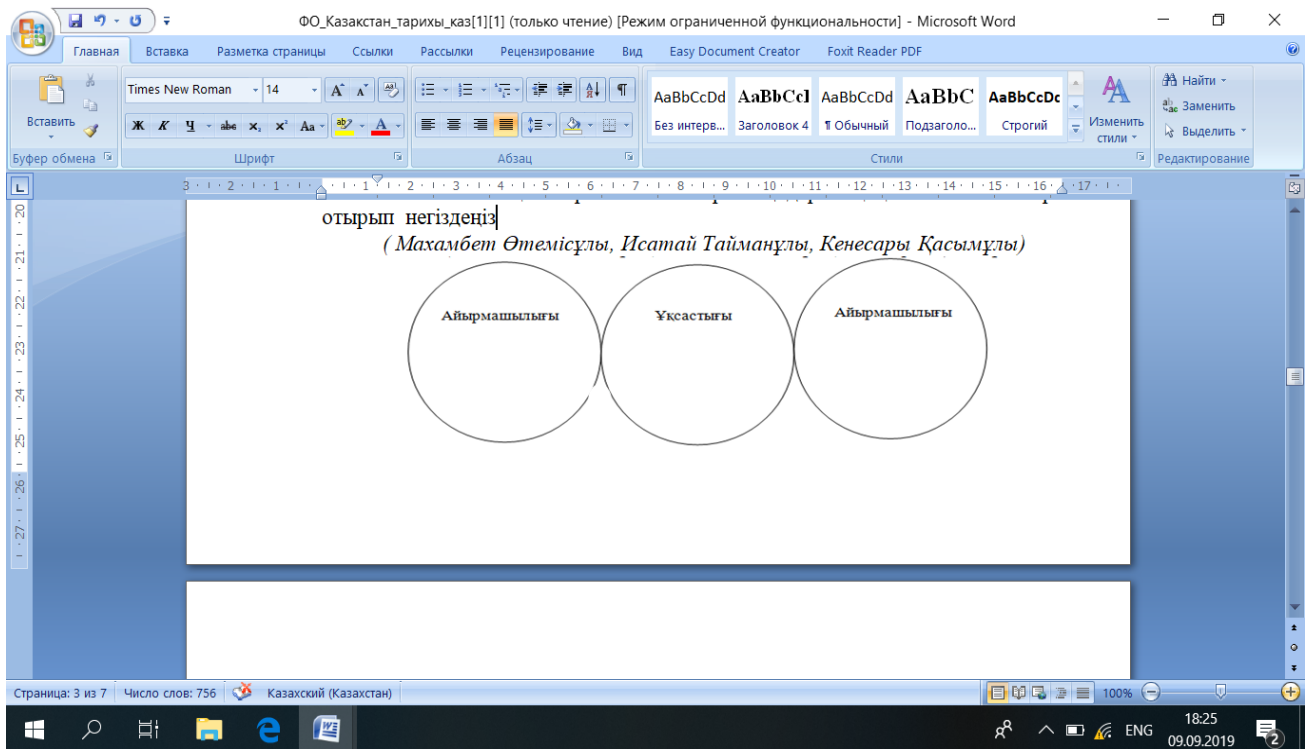
3сабаби.....

.....
.....
.....

Далиллар.....

.....
.....
.....

2-вазифа. Миллий озодлик кўзғолони раҳбарларининг шахсиятини асосланг.
(Махамбет Ўтемисўғли, Исатаи Тайманўғли, Кенесари Қосимўғли)

1-вазифа

- Қозоқ халқи Миллий озодлик курашида қозоқларнинг мустамлакачилигига қарши умумий 1-сабаб-оқибатлар;
- Қозоқ халқининг мустамлакага қарши миллий озодлик курашининг 2-натижасини кўрсатиш;
- Қозоқ халқи Миллий озодлик курашида қозоқларнинг мустамлакачилигига қарши жами 3 та сабабга эга;
- Миллий озодлик курашида қозоқларнинг мустамлакачилигига қарши қозоқ халқи 3 умумий сабаб, асосий оқибатлар бұлган, далиллар келтирган.

Дескриптор

Ўқувчи:

- Миллий озодлик қўзғолони раҳбарларининг ўзига хослигини кўрсатади;
- Миллий озодлик қўзғолони раҳбарларининг индивидуаллигини асослаб беради

Бўлим «Мустамлака ва миллий озодлик кураши»

7-синф

Мавзу: 1822-1824 йиллардаги подшо реформалари.

Ўқув мақсади:

7.3.1.4 - Подшоҳ ҳукумати даврида маъмурий-ҳудудий ўзгаришларни тушунтириш;

7.1.2.1 - ўтган тарихий даврларга нисбатан анъанавий қозоқ жамиятидаги ўзгаришларни аниқлаш.

Баҳолаш мезонлари:

- Чор ҳукумати ислоҳотлари натижасида маъмурий-ҳудудий ўзгаришларни кўрсатинг;

- Чор ҳукумати ислоҳот натижасида ўзгарган анъанавий қозоқ жамиятларини жамоатчилик билан қиёслайди.

Ўйлаш даражаси: Қўлланиш

Вазифалар:

1-вазифа. Чор ҳукуматининг ислоҳотлари натижасида маъмурий-ҳудудий ўзгаришларни харитада кўрсатинг

2-вазифа. Анъанавий қозоқ жамиятида Чор ҳукуматининг ислоҳоти натижасида ўзгартирилган икки ўзгаришни ёритиб беринг.

1.

2.

Дескриптор:

Ўқувчи:

1-вазифа

- харитада чор ҳукуматини ислоҳ қилиш натижасида маъмурий-ҳудудий ўзгаришлар акс эттирилган;

- чор ҳукуматини ислоҳ қилиш натижасида юзага келган маъмурий-худудий ўзгаришларни баён этади.

2-вазифа

- анъанавий қозоқ жамиятида чор ҳукумати ислоҳот натижасида биринчи ўзгаришни намойиш этади;

- анъанавий қозоқ жамиятида чор ҳукумати ислоҳот туфайли иккинчи ўзгаришни намойиш этади.

Бўлим «Совет Қозоғистон маданияти (1946-1985)»

7-синф

Мавзу: XX асрнинг 40-80-йилларида адабиёт ва санъатнинг ривожланиши

Ўқитиш мақсади:

9.2.2.1 совет адабиёти ва санъати асарларида ижтимоий ҳаётнинг акс этиши таҳлили;

9.2.2.2 Мухтор Ауэзов асарларининг жаҳон адабиётидаги ўрнига баҳо бериш

Баҳолаш мезонлари:

- Совет мафқурасининг адабиёт ва санъатга таъсирини белгилайди.

- Совет мафқураси даврида қозоқ маданиятининг ривожланишини тавсифлайди

-

Ўйлаш даражаси: Қўлланиш, баҳолаш.

Вазифа. Жадвалдан фойдаланиб совет мафқурасининг адабиёт ва санъатга таъсирини аниқланг

2-вазифа. «Тарихий диктант» матнида чизик ўрнига тўғри жавобларни белгиланг ва матнни тўлдилинг.

Қозоғистон биринчи профессионал рассом _____
Уруш даврида истеъдодли ёшлар: _____ адабиёт жанговор
рух, _____ ижодий _____ тус _____ берди.

Урушдан кейинги даврда ёзувчилар ижоди қаттиқ мафқуравий назоратга олинади. Бироқ, 40-йиллар охири ва 50-йиллари боши Қозоғистонда Совет адабиёти гуркираган эди. 1947 йили М. Ауэзовнинг _____ асари икки тилга _____ таржима _____ қилди.

Дескриптор:

Ўқувчи:

1-вазифа.

1. Совет мафқурасининг адабиёт ва санъатга таъсирини билади;

2. Жадвални тўғри тўлдиради

2-вазифа.

1. Совет мафкуриси даврида қозоқ маданиятини билади;
2. Матнни тўғри жавоблар билан тўлдиради.

16. «Жаҳон тарихи» фани бўйича талабаларнинг ўқув ютуқларини шакллантириш вазифалари»

6-синф

Бўлим: Рим империясининг инқирозга учраши

Мавзу: Малика Ольга Константинополга ташрифи Киев Русини қандай ўзгартирди?

Ўқув мақсади: 6.3.2.4 Византия дипломатиясининг сиёсатини унинг қўшни давлатлар билан муносабатларига мисол сифатида тавсифланг.

Ўйлаш даражаси: юқори даражадаги кўникмалар

Баҳолаш мезонлари:

- Қўшни давлатлар билан бўлган муносабатлари мисолида Византия дипломатияси сиёсатини белгилайди.

Вазифалар: Киев Руси тарихининг манбаларини кўриб чиқинг ва саволларга жавоб беринг:

Ольга рус тилининг иккинчи усули 9-сентябрь, Чоршанба куни, юқорида айтиб ўтилганларга ўхшаш, рус маликаси Ольга келиши муносабати билан қабул қилинди. Малика ўз қариндошлари Малика ва танланган хизматкорлари билан кирди ва у бошқа барча аёллар олдида юрди ва улар бир-бирига эргашдилар; у Логофет одатда саволлар берган жойда тўхтади. Унинг орқасида рус князлари ва савдо-сотикчиларнинг апокрисияси бор эди ва парданинг пастки қисмига айланди... подшоҳ одатдагидек саройга кирганида, иккинчи зиёфат қуйидагича ўтди. Трислин Юстиниан қирмизи ипак мато билан қопланган бир юксалиш кўйиш эди, ва у Кинг Тҳеопхилус катта тахтини ва шоҳнинг олтин кафедраси ёнида... Кинг Аугустой ва унинг қип-қизил болалар билан воссел қачон, Малика трислин кенургй таклиф этилди ва шоҳ таклифига биноан сев, унга хоҳлаган нарсани айтди. Худди шу куни Юстинианнинг триклинида кечки овқат бўлиб ўтди. Император ва унинг қайнонаси юқорида айтиб ўтилган тахтга ўтирди ва Малика ён томонга айланди... Октябрь 18-чи, якшанба куни, Олтин палатасида кечки овқат деб аталган, ва Русс билан шоҳ ўтирди, ва яна пентакувуклиа Санкт яна бир тушлик берилди. Павлус, ва унинг қип-қизил болалари, келини ва Малика билан император ўтирди ва Малика 200 мил берилди., унинг жияни 20 мил., Рухоний Грегори 8 мил., 16 тахминан аёллар учун 12 миля., 18 қуллари 6 миля учун. **Ўтиш:** сайтда ҳаракатланиш, кидирув, 44 савдогар учун 6 миля. ва 12 милга икки таржимон.

Константин Қизил Рангли. Маросимлар ҳақида. 20 аср

Ольга сувга чўмиш хақида "ўтган йиллар ҳикояси"

Ольга Юнон юртига бориб, Константинополга келди. Кейин шернинг ўғли Тсесар Константин бор эди. Ва у гўзал юзи ва жуда ақлли эканлигини кўриб, у билан гаплашиб, унинг ақли учун қайсар бўйсундириб, ва унга деди: "бу шаҳарда биз билан ҳукмронлик қилиш лойиқ." У шундай деб ўйлади, Тцезарьга жавоб берди: "мен бутпарастман, агар мени сувга чўмдирмоқчи бўлсам, хоч мени ўзи-акс ҳолда мен сувга чўммайман". Ва Тцезарь уни Патриарх билан сувга чўмдирди. [...] Ва у сувга чўмганида, Элена номи, шунингдек, Буюк Константиннинг онаси бўлган қадимги Малика деб аталган. Ва унинг патриархи муборак ва озод. Сувга чўмгандан сўнг, қайсар уни чақирди ва унга: "мен сизни хотинимга олиб кетмоқчиман", деди. У шундай деб жавоб берди: "мени сувга чўмдириб, қизини чақирганда мени қандай қилиб олиб кетмоқчисиз? Ва масиҳийлар бунга рухсат бермайдилар - ўзингизни биласиз. Ва Тсесар унга: "сиз мени ташқарига чиқардингиз, Ольга", деди. У кўплаб совғаларни - олтин, кумуш, паволок ва томирларни турли хил совғалар билан таъминлади ва уни қизи деб атади. Худди шу Ольга Киевга келиб, унга юнон элчилари шоҳи: "сизларга кўплаб совғалар бердим. Сиз менга: "мен Россияга қайтиб келганимда, сизларга кўплаб совғалар юбораман: хизмат, мум, мўйна ва жангчилар ёрдам беради". Ольга элчилар орқали жавоб берди: "Агар сиз Почаинда турсангиз, мен судга борганимда, мен сизга бераман". Ва элчиларни бу сўзлар билан қўйиб юбордим.

Саволлар:

1. Шарқий Рим империяси қандай принципларга амал қилган?
2. Шарқий Рим империяси Киев Руси қандай муносабатда эди?
3. Шарқий Рим империясининг дипломатиясини ўтказиш усуллари баҳоланг.

Дескриптор:

Ўқувчи:

- тарихий манбаларни таҳлил қилиб, Византия империяси ва Киев Руси ўртасидаги муносабатларни тасвирлайди.

7-синф

Бўлим: Феодализм

Мавзу: Феодал жамият қандай қилиб қурилган?

Ўқув мақсади:

6.1.1.1-феодал жамиятнинг ижтимоий тузилишини тасвирлаш;

6.1.2.1-ҳукмрон ва қарам мулк (феодал лордлар ва деҳқонлар) ўртасидаги муносабатларни тавсифлаш.

Ўйлаш даражаси: Қўлланиш, таҳлил.

Баҳолаш мезонлари:

- ҳукмрон ва қарам синфларнинг ижтимоий тузилиши ва ўзаро муносабатларини тавсифлайди;

- ўрта аср синфлари вакиллари вакилларининг турмуш шароитларининг камида 3

фарқлари аниқланади;

Вазифа. Ўрта аср синфлари вакилларининг турмуш шароитининг хусусиятларини аниқланг, кучли ва заиф томонларни таъкидлаб, хавф ва имкониятларни башорат қилинг:

1- гуруҳ: руҳонийлар

2- гуруҳ: феодал Лордлар

3- гуруҳ: деҳқонлар

Ўқувчиларга дарсликдаги маълумотларни ўрганиш ва гуруҳда муҳокама қилиш таклиф этилади. Пайдо бўлган ғоялар жадвалга тегишли (С-С-Б-Р) устунга ёзилади.

Қувват	Заифлик
Хавф	Имконият

Дескриптор: ўқувчи

- ҳар бир синфнинг ҳаёт хусусиятларини аниқланг;
- синфларнинг кучли томонларини аниқланг;
- синфларнинг заиф томонларини аниқланг;
- синфларнинг имкониятларини тахмин қилиш;
- синфларнинг хавф-хатарларини тахмин қилиш.

6-синф

Бўлим: Мўғуллар

Мавзу: Мўғул босқинлари Евроосиёнинг сиёсий харитасини қандай ўзгартирди?

Ўқув мақсади:

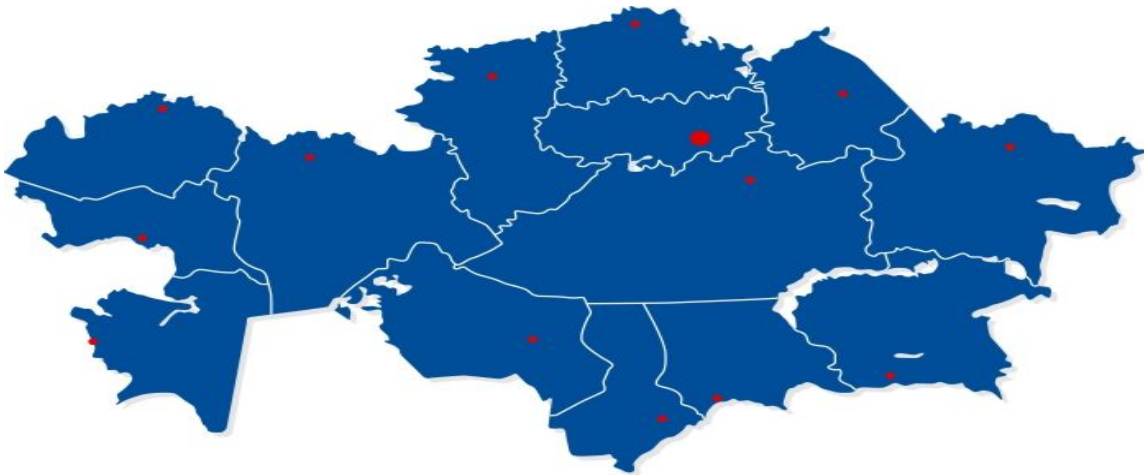
6.3.2.5-ўрта асрлар даврида халқаро муносабатларнинг хусусиятларини аниқлаш;

Фикрлаш даражаси: Қўллаш

Баҳолаш мезонлари:

- Ўрта асрлардаги даврида халқаро муносабатларнинг хусусиятларини аниқлаш.

Вазифа: Мўғул босқинчилигидан кейин пайдо бўлган давлатларнинг харитасини тузинг.

Дескриптор:

Ўқувчи:

- Яратилган давлатларни белгиланг;
- Ушбу давлатларнинг халқаро муносабатлардаги хусусиятларини аниқлаш.

7-синф

Бўлим: Янги вақтнинг бошланиши

Мавзу: XVII аср ўрталарида инглиз буржуа инқилоби қандай аҳамиятга эга эди?

Ўқув мақсади:

7.3.2.1 ғарбий Европада буржуа инқилобининг сабабларини тавсифлаш;

Ўйлаш даражаси: Қўллаш

Баҳолаш мезонлари:

Инглиз буржуа инқилобининг иқтисодий ва сиёсий сабабларини белгилайди.

Вазифа. Матнни ўқинг ва Англияда буржуа инқилобининг иқтисодий ва сиёсий сабабларини аниқланг:

1492 йили Американинг очилиши Европага кумуш оқимини таъминлади, бу эса нарх ва инфляция инқилобига олиб келди. Ушбу жараёнлар савдо буржуазиясининг даромадлари ва деҳқонлар ва ер эгаларининг вайрон бўлишига олиб келди. Буржуа муносабатларининг эркин ривожланишига Қироллик суди, аристократия ва епископларнинг феодал манфаатлари, қонунлар ва сиёсий институтлар тўсқинлик қилди. Маҳаллий уй эгалари ва қишлоқларда ижара ва тўловларни кўпайтирдилар, бу уларнинг аксариятини йўқ қилишга олиб келди. Деҳқонларнинг бир қисми ҳам эски турмуш тарзда яшашни ва қатъий ижара тўлашни хоҳлади. Айниқса, мамлакатнинг шимолий ва ғарбий қисмида уй эгалари ва деҳқонларнинг аксарияти буржуазияга бўйсунмади.

Капитализмни янада ривожлантириш учун эскирган феодал давлатни тугатиш керак эди. XVII аср бошидан буён парламент солиқларни

Ўзбошимчалик билан оширган Яков II га қарши кураш олиб борилди. Қарама-қарши колонияларга нисбатан турли хил муносабатни келтириб чиқарди: буржуа қатламлари Англия колонияларини барқарор даромад манбаи сифатида кўриб чиқдилар, Яков и ва камбағал колониялар зодагонлари учун эса ер манбаи ва халқаро сиёсатда восита бўлди. Қадимги (феодал) ва янги (капиталистик) турдаги эр эгалари ўртасидаги зиддият шоҳ ва парламент ўртасидаги қарама-қаршилик шаклида ифодаланган.

Иқтисодий сабаблар	Сиёсий сабаблар
1	1
2	2
3	3

Дескриптор: ўқувчи

- инглиз буржуа инқилобининг 1 иқтисодий сабабини белгилайди;
- инглиз буржуа инқилобининг 2 иқтисодий сабабини белгилайди;
- инглиз буржуа инқилобининг 3 иқтисодий сабабини белгилайди;
- инглиз буржуа инқилобининг 1 сиёсий сабабини белгилайди;
- инглиз буржуа инқилобининг 2 сиёсий сабабини белгилайди;
- инглиз буржуа инқилобининг 3 сиёсий сабабини белгилайди.

7-синф

Бўлим: Янги вақтнинг бошланиши

Мавзу: Саноат инқилоби дунёни қандай ўзгартирди?

Ўқув мақсади:

7.4.2.2 жамиятни ривожлантиришнинг саноат ва саноат босқичлари ўртасидаги фарқларни аниқлаш;

Ўйлаш даражаси: Қўлланиш

Баҳолаш мезонлари:

Жамиятнинг ривожланишидан олдинги саноат ва саноат босқичлари ўртасидаги фарқларни белгилайди

1-вазифа. Саноатдан олдинги ва саноат жамиятининг белгиларини аниқланг ва жавобларни жадвалга жойлаштиринг.

1. Барқарорлик, ижтимоий тузилманинг ўзгармаслиги
2. Диний дунёқарашнинг устунлиги
3. Урф-одатлар ва урф-одатларга қатъий риоя қилиш
4. Катта феодал лордлар ва шоҳларнинг кучини чеклайдиган қонунларни қабул қилиш

5. Жамиятнинг икки асосий синфини шакллантириш – буржуазия ва ёлланган ишчилар
6. Кредит-банк тизимини шакллантириш
7. Одамларнинг бойлик ва шахсий муваффақиятга эришиш истаги
8. Ибтидоий (қўлда) қўл санъатлари ишлаб чиқариш
9. Асосий ишлаб чиқариш кучи-ёлланган ишчилар
10. Ер – асосий бойлик
11. Машина ишлаб чиқариш
12. Кам ҳаракат

Саноатдан олдинги жамият	Саноат жамияти

Дескриптор: ўқувчи

- саноатдан олдинги жамиятнинг биринчи белгисини белгилайди;
- саноатдан олдинги жамиятнинг иккинчи белгисини белгилайди;
- саноатдан олдинги жамиятнинг учинчи белгисини белгилайди;
- саноатдан олдинги жамиятнинг тўртинчи белгисини белгилайди;
- саноатдан олдинги жамиятнинг бешинчи белгисини белгилайди;
- саноатдан олдинги жамиятнинг олтинчи белгисини белгилайди;
- саноат жамиятининг биринчи хусусиятини белгилайди;
- саноат жамиятининг иккинчи хусусиятини белгилайди;
- саноат жамиятининг учинчи хусусиятини белгилайди;
- саноат жамиятининг тўртинчи хусусиятини белгилайди;
- саноат жамиятининг бешинчи белгисини белгилайди;
- саноат жамиятининг олтинчи хусусиятини белгилайди;

7-синф

Бўлим: Француз инқилобининг сурати

Мавзу: Нима учун Довуд ва Марат ҳақида турли фикрларга эга эди

Ўқув мақсади:

7.2.2.2 санъатдаги асосий оқимларнинг белгиларини аниқлаш (неоклассицизм, романтизм, импрессионизм, реализм);

Ўйлаш даражаси: Қўллаш

Баҳолаш мезонлари:

- Санъатдаги асосий оқимларнинг белгиларини аниқлайди

1-вазифа. Ушбу расмларнинг санъатдаги қайси йўналишини аниқланг ва ҳар

бир ҳаракатнинг хусусиятларини қисқача тавсифланг:

1.

Оқим
Қисқа таъриф:

2.

Оқим
Қисқа таъриф:

3.

Оқим
Қисқа таъриф:

4.

Оқим
Қисқа таъриф:

Дескриптор:

Ўқувчи:

- неоклассицизм услубида расм топади;
- неоклассицизм курсининг асосий белгиларини белгилайди;

- реализм услубида расм топади;
- реализм оқимининг асосий белгиларини белгилайди;
- импрессионизм услубида расм топади;
- импрессионизм курсининг асосий белгиларини белгилайди;
- романтик услубда расм топади;
- романтизм курсининг асосий белгиларини белгилайди.

7-синф

Бўлим: XIX аср Европадаги инқилобий ғояларнинг таъсири

Мавзу: 1848 йили Европада инқилоблар қандай сиёсий ғоялар шакллантирди?

Ўқув мақсади:

7.3.2.5 тарихий воқеаларни тушунтириш учун "либерализм", "консерватизм", "социализм", "марксизм", "миллатчилик" тушунчаларидан фойдаланинг

Ўйлаш даражаси: Қўллаш

Баҳолаш мезонлари:

- "Либерализм", "консерватизм", "социализм", "марксизм", "миллатчилик" тушунчалари ёрдамида тарихий воқеаларни тавсифлайди.

1-вазифа

Тушунчаларга таъриф беринг:

Либерализм	
Консерватизм	
Социализм	
Марксизм	
Миллатчилик	

2-вазифа

1848 йили сиёсий ғоялар Европада буржуа инқилобларига қандай ҳисса қўшганлигини тушунтиринг.

Дескриптор:

Ўқувчи:

1-вазифа

- “либерализм” атамасини белгилайди;
- “консерватизм” атамасини белгилайди;
- “социализм” атамасини белгилайди;
- “марксизм” атамасини белгилайди;
- “миллатчилик” атамасини белгилайди.

2-вазифа

- бу атамалар ёрдамида тарихий воқеаларни тавсифлайди.

ХУЛОСА

Баҳолаш сиёсати таълим жараёнининг ажралмас қисми ҳисобланади. Баҳолаш тўғри бўлиши учун баҳолаш вазифаси юқори сифатли бўлиши керак. Йиллар давомида ўқувчининг муваффақияти бошқа ўқувчининг ютуқлари билан таққослаб баҳоланди. Мезонларга асосланган баҳолаш тизимида яқуний баҳолаш бўлимда ёритилган ўқув мақсадлари учун аниқ кўникмалар учун жорий баҳолаш топшириғини синаш учун чорак охирида белгиланган ўқув мақсадларига мувофиқ ўтказилади. Шунинг учун ўқитувчи ўзининг ҳар бир ишлаб чиқилган вазифаларини таҳлил қилишда "Менинг ишлаб чиққан вазифам ўқувчиларнинг ўқув ютуқларини белгиланган баҳолаш мезонлари орқали аниқлаш мумкинми?" деган савол ҳақида ўйлаб кўринг. Чунки ўқитувчи топшириғидан кутилаётган натижа ўқув мақсадига эришиш мезонидир. Бундан ташқари, ўқув мақсадларига тегишли фикрлаш қобилиятлари даражаси ҳақида ўйлаш муҳимдир. Билим ва тушуниш даражасидан юқори фикрлаш қобилиятига эришиш учун вазифанинг мураккаблик даражаси ҳисобга олиниши керак.

Амалиётда вазифаларнинг қисқача ва тўлиқ жавобгарлиги зарурлигига қараб, топшириқ турларини таснифлаш формуланинг тўғри/ёлғонлигига, аниқлаш ва таққослаш, кўп танловлилигига қараб амалга оширилади.

Қолиплаштирувчи баҳолаш – ўқувчи ва ўқитувчи ўртасида фикр-мулоҳазаларни таъминловчи ва ўқув жараёнини ўз вақтида тўғрилашга имкон берувчи баҳолаш шаклидир. Қолиплаштирувчи баҳолаш – ўқитиш учун баҳолаш, хулоса баҳолаш - ўқитиш баҳолаш. Қолиплаштирувчи баҳолаш дарс билан бирга олиб бориладиган жараён дарслар тизимида алоҳида кўриб чиқилмайди. Қолиплаштирувчи баҳолаш қиймати – ўрганиш учун баҳолаш, таълимни такомиллаштириш усуллари ва бу имкониятлар амалга ошириш шакллари, мақсад – таълим қийинчиликлар аниқлаш, таълим дастури мазмуни ва таълим услуги билим, прогнозлаш ва танлаш, фикрингиз, муваффақият акс эттирувчи омилдир. Баҳолаш моҳияти назорат қилиш, маълумотларни шарҳлаш, кейинги ҳаракатларни аниқлаш учун фойдаланиш мумкин бўлган қарорларни умумлаштириш ҳисобланади. Ўқувчининг янги дарсни, бўлимни қандай ўрганишини узвий равишда кузатиб боради. "Ўзбек тили ва адабиёти", "Математика", "Алгебра", "Геометрия", "Информатика", "Физика", "Кимё", "Биология", "География", "Қозоғистон тарихи", "Жаҳон тарихи" фанларидан баҳолаш вазифаларини шакллантириш таклиф этилди.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. Қозоғистон Республикаси Таълим ва фан вазирининг 2018 йил 31 октябрдаги 604-сонли "Таълимнинг барча даражаларининг давлат умумбашарий таълим стандартларини тасдиқлатўғрисидаги қарори» буйруғи.
2. Қозоғистон Республикаси Таълим ва фан вазирининг 2012 йил 8 ноябрдаги 500-сонли "Қозоғистон Республикаси бошланғич, асосий ўрта, умумий ўрта таълимининг намунавий ўқув режаларини тасдиқлаш тўғрисидаги» буйруғи.
3. Қозоғистон Республикаси Таълим ва фан вазирининг Қозоғистон Республикаси таълим ва фан вазирининг 2012 йил 8 ноябрдаги 500-сонли буйруғига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида "Қозоғистон Республикасининг бошланғич, асосий ўрта ва умумий ўрта таълимининг намунавий ўқув режаларини тасдиқлаш тўғрисидаги” буйруғи.
4. Қозоғистон Республикаси Таълим ва фан вазирининг 2008 йил 18 мартдаги 125-сонли "Ўқувчиларнинг ўзлаштириш, оралиқ ва якуний аттестациясини жорий назоратини ўтказиш намунавий қоидаларини тасдиқлаш тўғрисидаги” буйруғи.
5. Қозоғистон Республикаси Таълим ва фан вазири "Қозоғистон Республикаси таълим ва фан вазирининг 2013 йил 3 апрелдаги № 115 буйруғига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида" 2017 йил 25 октябрдаги 545-сонли буйруғи "Умумтаълим фанлари бўйича намунавий ўқув дастурларини, умумтаълим ташкилотлари учун танлов курслари ва факультативларни тасдиқлаш тўғрисида" буйруғи
6. Қозоғистон Республикаси таълим ва фан вазирининг 2019 йил 26 июлдаги 334-сонли "Қозоғистон Республикаси таълим ва фан вазирининг айрим буйруқларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида" буйруғи.

ИЛОВА

Қозоғистон Республикаси таълим ва фан вазирининг 2008 йил 18 мартдаги 125-сонли буйруғини ўзгартириш ҳақида «Тараққиётнинг жорий назоратини, ўқувчиларни оралиқ ва якуний аттестациядан ўтказишнинг стандарт қоидаларини тасдиқлаш ҳақида»

Қозоғистон Республикаси таълим ва фан вазирининг 2017 йил 6 июндаги 265-сонли буйруғи. Қозоғистон Республикаси Адлия вазирлигида 2017 йил 16 июнда рўйхатдан ўтган, № 15233 туман.

Бошланғич, асосий ўрта, умумий ўрта таълим умумий ўрта таълим дастурларини амалга оширувчи таълим муассасаларида таҳсил олувчиларни академик иш фаолиятини, оралиқ ва якуний аттестациядан ўтказишнинг намунавий қоидалари

1-боб. Умумий қоидалар

9) Қолиплаштирувчи баҳолаш – синфдаги кундалик иш давомида ўтказиладиган баҳолаш тури ўқувчиларнинг академик кўрсаткичларининг жорий кўрсаткичидир, ўқув жараёнида талаба ва ўқитувчи ўртасидаги тезкор муносабатларни таъминлайди, ўқувчи ва ўқитувчи ўртасидаги мулоҳазаларни таъминлайди ва таълим жараёнини такомиллаштиришга имкон беради.

3-боб. Ўрта таълимнинг янгиланган мазмуни бўйича ўқувчиларнинг академик иш фаолиятини жорий назорат қилиш тартиби

12. Ўқувчиларнинг ўқув ютуқларини баҳолаш қолиплаштирувчи ва жамловчи баҳолаш шаклида амалга оширилади.

13. Қолиплаштирувчи баҳолаш ўқувчиларнинг муайян таълим мақсадлари ютуқларини кузатиш ва ҳар бир ўқувчи билан дифференциацияланган ва индивидуал ишларни янада ривожлантириш учун амалга оширилади.

17. Қолиплаштирувчи ва жамловчи баҳолаш вазифалари ўқитувчилар томонидан мустақил равишда тузилади.

24. Таълим олувчиларга, ота-оналарга ёки боланинг қонуний вакилларига қоғоз ёки электрон шаклда қолиплаштирувчи ва жамловчи баҳолаш натижалари бўйича маълумот берилади.

Қолиплаштирувчи баҳолаш натижалари чорак ва ўқув йили учун ҳисоб-китобларни амалга оширишда ҳисобга олинмайди.

МУНДАРИЖА

Жорий.....	452
1 Қолиплаштирувчи баҳолаш хусусиятлари ва тамойиллари.....	454
2 Вазифалар умумтаълим мактаби ўқув фанларида ўқувчиларнинг ўқув ютуқларини баҳолаш.....	458
Хулоса.....	594
Фойдаланилган адабиётлар рўйхати.....	595
Илова.....	596

«НЕГІЗГІ ОРТА МЕКТЕПТИҢ ОҚУ ПӘНДЕРІ БОЙЫНША ҚАЛЫПТАСТЫРУШЫ БАҒАЛАУ ТАПСЫРМАЛАРЫНЫҢ ЖИНАҒЫН ӘЗІРЛЕУ» (Тәжік тілінде)

Муқаддима

Ояндаи кишвар, бешубҳа муваффақияти насли наврас ва муваффақияти татбиқи он мебошад. Яке аз масъалаҳои мубрами ислоҳоти соҳаи маорифи нақши омӯзгор дар ҷомеаи муосир мебошад, бо назардошти он ки унсури асосии кори мактаб ва дастовардҳои хонандагон муаллим мебошад. Мактаби муосир барои муаллимони навтарин, ки ба тағироти иҷтимоӣ зуд мутобиқ мешаванд, осебпазир аст. Аз ин рӯ, барои мутахассисон хеле танқид, эҷодкорона фикр кардан ва ҳаллу фасли ҳама гуна вазифаҳои инноватсионӣ хеле муҳим аст.

Таълиму тарбияи ҳамаҷонибаи насли ҷавон вазифаи асосии ҳар як омӯзгор аст. Муаллим кадом усулро истифода намебарад, ҳадаф азхуд кардани мундариҷаи барнома ба донишҷӯ, ҳавасманд кардани мавзӯ, таълим ва азхудкунии малака мебошад.

Яке аз масъалаҳои мубрами ҷомеаи муосир на танҳо омодагӣ дар шароити иҷтимоӣ, иқтисодӣ ва тағйирёбанда аст, балки ташаккули шахсияте мебошад, ки ба амалисозӣ ва такмили он таъсири мусбӣ мерасонад. Афзалияти аввалини ҷунин шахс эҷодкорӣ, фаъолият, масъулият, дониши амиқ, саводи касбӣ мебошад. Барои ба ин талабот ҷавобгӯ будан, зарур аст, ки дар баҳогузори дониши донишҷӯӣ қомилан нав кор карда шавад.

Яке аз масъалаҳои мубрами ҷомеаи муосир на танҳо омодагӣ дар шароити иҷтимоӣ, иқтисодӣ ва тағйирёбанда аст, балки ташаккули шахсияте мебошад, ки ба амалисозӣ ва такмили он таъсири мусбӣ мерасонад. Афзалияти аввалини ҷунин шахс эҷодкорӣ, фаъолият, масъулият, дониши амиқ, саводи касбӣ мебошад. Барои ба ин талабот ҷавобгӯ будан, зарур аст, ки дар баҳогузори дониши донишҷӯӣ қомилан нав кор карда шавад. Яке аз роҳҳои ҳалли ин талабот таҳлили системаи баҳодихӣ дар асоси меъёрҳои донишҷӯ мебошад. Чизи аз ҳама муҳим дар системаи баҳогузори критерияҳо ҷараёни таълим мебошад, то донишҷӯ худбаҳодихиро омӯзад, афзалиятҳо ва нуқсонҳои дониши худро бинад ва фаҳмад, ки чӣ гуна минбаъд рушд кунад, чӣ гуна донишҷӯ кор мекунад ва системаро баҳо медиҳад. Системаи баҳодихӣ дар асоси меъёрҳо яқинан афзалиятҳо доранд. Онҳо:

✓ системаи рақобатпазир, донишбунёд, соҳибмаърифат, такмилёфтаи муосирро ташаккул медиҳад ва шахсе месозад, ки озодона дар бораи мантиқ фикр мекунад;

✓ минбаъд сатҳи дониш, малака тавассути кори инфиродӣ рушд меёбад;

✓ сифати таҳсилоти хонандагон беҳтар карда шавад;

✓ роҳи ягонаи равона кардани диққати шахсии донишҷӯ ба мавқеи фаъол;

✓ системаи баҳодихии эҷодӣ, ки одамро ба муайян кардани натиҷа, натиҷа, самтгирӣ меорад. Умуман, баҳодихӣ дар асоси меъёрҳо раванDEST, ки ба

меъёрҳои аниқ муайяншуда асос ёфтааст, ки аз ҷониби донишҷӯ, падару модар ва муаллим мувофиқи мақсад ва мундариҷаи дастовардҳои таълимии хонандагон фаҳмо аст.

Баҳогузори ташаккулдиҳанда як қисми чудонашавандаи раванди таълимӣ мебошад, сатҳи дониши хонандагон ва сатҳи донишро инъикос мекунад, душвориҳои омӯзиширо муайян мекунад ва дар ноил шудан ба ҳадафҳои таълимӣ кӯмак мекунад. Ин навъи баҳодиҳӣ фикру мулоҳизоти байни хонандагон ва муаллимонро фароҳам меорад, ба онҳо имкон медиҳад, ки чараёни таълимро бе рейтинг ё рейтинг тасҳеҳ кунанд.

Баҳогузори ташаккулёбанда ин равандест, ки фикру мулоҳизоти байни муаллим ва шогирд, шогирд ва шогирдро фароҳам меорад, ва он шогирдро барои пешрафт ва рушди натиҷаҳои таълимӣ водор мекунад.

Муҳим аст, ки пешрафти ҳар як донишҷӯ ва сатҳи кунунии ташкили таълими босамар муайян карда шавад. Ин баҳодиҳии расмист, ки ба донишҷӯён имкон медиҳад, то оид ба пешрафти таҳсилашон тасмим гиранд.

1. Хусусиятҳо ва принципҳои ташаккули баҳогузори

Ташаккули баҳогузори раванди таълим гузаронида мешавад, ки бо мақсади ба даст овардани иттилоот оид ба сатҳи азхудкунии дониш, ташаккули малакаи таълимгирандагон, инчунин барои ислоҳ намудани раванди таълим, пешниҳод намудани фикру хонандагон ва ҳавасмандгардонии онҳо .

Мақсади асосии ташаккули баҳогузори аст тасҳеҳи фаъолияти муаллимон ва хонандагон дар раванди таълим дар асоси натиҷаҳои бадастомада дар раванди таълим. Ташаккули баҳогузори аст, истифода бурда мешавад барои ошкор кардани қавӣ ва заифи таълимгирандагон .

Вазифаҳои асосии ташаккули баҳогузори:

- ташаккули – муқаррар намудан, ташаккул ва тасдиқи системаи арзишҳои дар амал;

- ҳавасмандгардонии – фароҳам овардани шароити мусоид барои расидан ба шогирди дилхоҳи натиҷаҳои самарабахши пешрафти;

- ангега – бедор намудани шавқи хонандагон ба таълим ва ноил шудан ба натиҷаи[9].

Гузаронидани ташаккули баҳогузори – таъинот, ташаккул ва тасдиқи системаи дороиҳо ба амал. Ҳавасмандгардонии хангоми гузаронидани ташаккули баҳогузори – фароҳам овардани шароити мусоид барои расидан ба омидаеми натиҷа самараноки пешрафти шогирд.

Вазифаҳои асосии ташаккули баҳогузори:

- ҳавасмандгардонии хонандагон ба бартараф намудани камбудиву норасоиҳо дар дониш;

- пайгирӣ инфиродӣ ва пешрафти дальнойшая он тасҳеҳи;

- таъмин намудани фикру дар байни ҳасан, устод-модар;

- ташкил намудани фазои ҳамкории.

Принципиҳои асосии ташаккули баҳогузори:

• Дуруст аст

• Алоқамандии байни таҳсил ва баҳодиҳии

• Возеият

• Рафта нигаронии

• Тамоюли рушди

Ҳангоми банақшагирии дарс муаллим бояд ба истифода барномаҳои таълимӣ, нақшаҳои таълимӣ ва подготавливаемые корӣ барои ташаккули баҳогузори.

Ташаккули баҳогузори мумкин аст сарф шавад, дар ягон марҳилаи дарс. Хангоми омода намудани чойҳои корӣ барои ташаккули баҳогузори бояд ба инбат инфиродӣ ва хусусиятҳои қобилияти хонандагон.

Аз нав барномаҳои таълимӣ дохил таълимӣ мақсад, ки дар назар натиҷа, хангоми таҳияи супоришҳои ташаккули баҳогузори зарур аст, таъмин ноил шудан ба ин мақсад.

Ҳангоми таҳияи супориш ташаккули баҳогузори зарур аст, ки исходи аз мақсадҳои таълим ва меъерҳои баҳогузори бояд мувофиқ сатҳи Блум – гуногун сатҳи малакаи тафаккури.

Меъери баҳогузори нишон медиҳанд, ки бояд омӯхта.

Барои назорати иҷрои супориш тартиб дода мешавад меъери. Меъери - ин тавсифи отражающее мушаххас қадамҳои ҳангоми иҷрои вазифаҳо.

Дар ҷараени дарс истифодаи супоришҳои ташаккули баҳогузори, мутобиқи мақсадҳои таълим.

Вучуд кушода ва пӯшида шакли супоришҳои.

Чанд намуди пӯшидаи супоришҳои: бо интиҳоби як ҷавоби дуруст, якчанд ҷавобҳои дурустро, ки барои муайян намудани мутобиқати муайян муттасилии.

Ба кушода заданиям дохил мешаванд дучор мухтасари ҷавоб, пурра ҷавоб, навиштани эссе.

Барои амали намудани формативного оценивания зарур аст, ки истифодаи фаъол усулҳои таълим.

Оценивание имкон надоданд, дар рафти инфиродии, парной, инчунин гурӯҳӣ кор. Ҳангоми арзебии супоришҳои инфиродӣ набояд фаромӯш кард, ки дар бораи қобилиятҳои инфиродӣ ва имкониятҳои таълимгиранда.

Ҳангоми инфиродии кори зарур аст, ки додани имконият ва вақти барои таълимгиранда.

Дар доираи омӯзиши нав мавзӯҳо зарур аст, ки бештар мустақилона ҷустуҷӯ таълимгиранда, барои ҷӣ зарур аст, ки ташкил намудани вазифаҳои дар асоси тадқиқоти.

Муаллим бояд зада тавонад насб самараноки фикру бо таълимгирандагон.

Тамоси аст, ки ба додан, устод иттилоот дар бораи дастовардҳои хонандагон. Кӯдак бояд дод, ки вақти ба он қодир дуруст ҷавоб ба саволи. Дар сурати ҷавоби нодуруст, беҳтар аст, ки мепурсанд, масъалаҳои иловагӣ ва як кӯдак диҳад ба самти дуруст.

Тамоси муқаррар эътимод ва эҳтироми байни устод ва шогирди. Насби фикру муаллима кор бар он, барои муайян кардани он, ки усвоил талаба, кадом мушкилоти шавам ва нигаронидани он барои рушди минбаъдаи.

Аст, як қатор намудҳои ташаккули баҳогузори:

- Худбаҳодиҳӣ хароб
- Арзебӣ, ки дар кори парной
- Хол дар гурӯҳи

Дар ҷараени худбаҳодиҳӣ хароб муносибат ба пахтачинӣ, маълумот дар бораи худ дониш, анализируют онҳо, подводят сатри худ сатҳи расидан. Ҳатмии шартҳои барои гузаронидани худбаҳодиҳӣ хароб – ин донишани меъерҳои баҳогузори барои кор.

Худбаҳодиҳӣ хароб таълимгирандагон қонеъ мотивационные талаботи, инчунин дастрасӣ. Таълимгирандагони, ки метавонанд, кадр, кори худро муайян карда шавад, ки то ҷӣ андоза наздик онҳо ба мақсад, дар оянда метавонанд фаъолияти худро ба нақша.

Ҳангоми гурӯҳӣ кори муаллим менависад меъерҳои баҳогузорӣ ва дескриптор, дар тахтаи синф сабт менамояд. Баъди иҷрои супориш, гурӯҳ ҳисоб якдигар мутобиқи меъерҳои.

Устод ташаккул яке аз намудиҳои назорат, баррасӣ ва тасдиқ онро бо иштирокчиени.

Ташаккули баҳогузорӣ ишора муайян мақсадҳои ки таълимгирандагони кӯшиш мекунад, ки ба иҷрои супоришҳои баъди тавзеҳот вазифаи. Дар фарҷоми кори хонандагони дар бораи он, ки чӣ гуна ба даст ба ин ҳадаф.

Қисми ҷудонашавандаи ташаккули баҳогузорӣ як тамоси.

Муаллим метавонад гузаронад фикру дар марҳилаҳои гуногуни дарс, нигоҳ робита бо таълимгирандагон ва пешгӯӣ вазъият, ки дар оянда тақвият меканд.

Ба тамоси буд босамари:

Муаллим бояд асос ефта, дар чунин масъалаҳо, ба монанди:

Дар кадом сатҳи дониш аст, ки талаба?

Чӣ тавр ба беҳтар интизор меравад натиҷаи?

Чӣ тавр ман шумо мефаҳмед кӯмак барои ноил шудан ба натиҷаҳои хуб?

Талаба:

Дар кадом марҳилаи таҳсил, ки ман ҳастам?

Чӣ тавр мумкин аст, ки ноил шудан ба натиҷаҳои хуб?

Чӣ ба шумо лозим аст, ки барои рафъи хатоҳои?

Аст, чанд навъҳои фикру: хаттӣ, графическая, шифоӣ.

Ҳангоми навиштани фикру мумкин аст, ки ба навиштани еддошт е ситоиши.

Ва дар сурати шифоӣ фикру мулоҳиза, додани похвалу, бояд сухан ва дар бораи норасоӣҳои.

Оянда ба зинаи ташаккули баҳогузорӣ - таҳлили натиҷаҳои кор таълимгирандагон.

Таҳлили ҳангоми ташаккули баҳогузорӣ имкон медиҳад, ки муайян кардани ба кадом саволҳо ҷавоб, кадом фан е фасли инъом карда намешавад, ва чаро.

Барои он, ки ба таҳлили натиҷаи мусбат нишон дод, муаллим бояд така далелҳои мушаххас.

Барои бартараф намудани камбудӣҳо ва ҳалли мушкилоти бояд муайян, ки чӣ тавр ба тағйир додани усули таълим.

Баъди ташаккули арзбӣ барои ноил шудан ба муваффақият дар баланд бардоштани сифати таълим тавсия дода мешавад, ки боиси, папкаи бо обобщением натиҷаҳои таҳлили.

Устод дар асоси меъерҳои арзбӣ, разработанных дар робита ба дарс ва, ки мутобиқи он бояд дод тавсияҳо, ки ба баланд бардоштани сатҳи маърифатнокии таълимгирандагон.

Ташаккули арзбӣ самаранок ба касоне, ки имкон медиҳад, ки муайян кардани имкониятҳои беҳтар намудани таълим, усулҳои ва роҳи расидан ба мақсадҳои. Ҳангоми ташаккули баҳогузорӣ нест, шароити нисбат ба худ аз

шаҳси дигар, аз ин рӯ, амалӣ карда мешавад баҳодиҳии имкониятҳо оид ба типам меъерҳо ва баррасии роҳҳои расидан ба муваффақият.

Муайян намудани сатҳи дониши таълимгирандагон оид ба муайян меъерҳо мусоидат ба баланд бардоштани сифати таҳсилот бо роҳи гуманизации маориф ва баҳисобгирии инфиродӣ қобилияти хонандагон.

2. Баҳодиҳии дастовардҳои таълимии хонандагон аз фанҳои асосии мактаби ибтидоӣ (таҷикӣ тилинде)

1. Вазифаҳои баҳогузориҳои формативии дастовардҳои таълимии донишҷӯён аз фанни «Забони тоҷикӣ»

Фасли «Маданият, забон ва муомила»

Мавзӯи дарс:	Салом мактаб!
Мақсадҳои таълимӣ:	5.Г/Ш 3. Фаҳмонидани мазмуни интихобшуда, аниқ намудани иловаҳо ба матн 5.Х/И1. Фаҳмонидани ва аниқ намудани ахбори асосӣ ва иловагии матн 5.Н5. шунавоӣ ва хониши мавод дар асоси ахбор матни ҷамъбасти навиштан
Комёбиҳои критериявӣ	- мазмуни матро хонда, аниқ карда метавонанд; - оид ба масъалаи аниқшуда фикри худро илова менамоянд; - калимаҳои додашударо истифода намуда, мавзӯро пешгӯӣ мекунанд;
Дарачаи қобилияти фикрронӣ	Қор фармудан
Дескриптор	Супориши №1 Матро бо диққат хонда шунавед ва масъалаи асосиро аниқ кунед. Доир ба масъалаи додашуда фикри худро баён кунед. Калимаи «забон» дар луғатҳо ба маъноҳои зиёде шарҳ ёфтааст. Агар мазмуни ҳамаи онҳоро дар маҷмӯъ бигирем, як маъно бармеояд: воситаи муҳимтарини алоқаи фикрии байни одамон. Дар олам зиёда аз 2000 забон мавҷуд аст. Ин забонҳо ба гурӯҳҳо ҷудо шуда, то дарачае миёни ҳам хешутаборӣ доранд. Забони модарии мо ба гурӯҳи забонҳои эронӣ мансуб буда, доираи истеъмоли он васеъ аст. Онро дар Эрон забони форсӣ, дар Афғонистон забони дарӣ ва дар Тоҷикистон забони тоҷикӣ мегӯянд. Дескриптор - масъалаи асосии додашударо аниқ мекунад. - доир ба масъалаи асосӣ фикри худро илова мекунад. - бо ҳаёт алоқаманд менамояд.

Дескриптор	<p>Супориши № 2 Калимаҳои додашударо истифода намуда, мавзӯро пешгӯӣ намоед. Сабаби пешгӯии худро фаҳмонед.</p> <p><i>Саломдиҳӣ, якдигарро иззату ҳурмат кардан, ҳаёти ҳаррӯза, фарзанди одамӣ, меҳр, наздикӣ, чеҳраи гарм, шинос, ношинос.</i></p> <p>Дескриптор - бо воситаи калимаҳои додашуда мавзӯро пешгӯӣ мекунад; - сабаби пешгӯиро мефаҳмонад.</p>
-------------------	---

Мавзӯи дарс:	Пандҳо дар бораи сухан
Мақсадҳои таълимӣ:	<p>5.Г/Ш5. Ҷавоб додан ба саволҳои мазмуни матни шунавоӣ, баёни фикри худ оиди масъалаҳои гузошташуда</p> <p>5.Х/И2. Бо воситаи матн шинохтани фарқияти услубии нутқи хаттӣ ва даҳонӣ</p> <p>5.Н5. шунавоӣ ва хониши мавод дар асоси ахбор, матни ҷамъбасти навиштан</p>
Қомёбиҳои критериявӣ	<ul style="list-style-type: none"> - мазмуни матнро хонда, аниқ карда метавонанд; - жанри матнро муайян карда метавонанд; - дар бораи сухан ва суханварӣ фикри худро баён мекунанд; - имлои калимаҳои матнро медонанд;
Дарачаи қобилияти фикрронӣ	Хондан, шунидан, навиштан
	<p>Супориши №1 Машқи 3. Панду ҳикматхоро дар бораи сухан ва суханварӣ бо диққат хонед ва мазмуни онҳоро шарҳ диҳед.</p> <p style="text-align: center;">Сухан бисёр дону андаке гӯй, Якero сад магӯ, садро яке гӯй. Саъдии Шерозӣ</p> <p style="text-align: center;">Сухан аз арши барин омадааст, Баҳри покон ба замин омадааст. Абдурраҳмони Ҷомӣ</p> <p style="text-align: center;">Суханҳои накӯро ёд медор, Ва з-он дар пеши худ устод медор. Носири Хусрав</p> <p style="text-align: center;">Сухан зоҳир кунад сӯзи ниҳонро, Зи шамъи дил барафрӯзад ҷаҳонро</p>

	Бадриддин Ҳилолӣ
Дескриптор:	<p>Дескриптор - пандҳоро ифоданок хонда метавонанд. - мазмуни байтро шарҳ дода метавонад. - аз матн исмҳоро аниқ карда метавонад.</p> <p>Супориши № 2 Машқи 6. Шеърро қироат карда, сифатҳояшро нишон диҳед.</p> <p style="text-align: center;">НУРИ ЧАШМОНИ МАН АСТ</p> <p style="text-align: center;">Гулшани пурнеъматӣ даврони ман, Манбаи илҳомӣ бепоёнӣ ман,</p> <p style="text-align: center;">Қувва дар дил, нур дар чашмони ман, Ҳам ба ҳар як дарди ман дармони ман.</p> <p style="text-align: center;">Дар канораш нозу ҷавлон мекунам, Хизматашро аз дилу ҷон мекунам.</p> <p style="text-align: right;">Бобо Ҳоҷӣ</p> <p>Дескриптор - мазмуни матнро бо ду-се ҷумла навишта метавонад; - дар бораи матн фикр баён карда метавонад; - ба меъёрҳои нутқ риоя мекунад; - сифатҳои матнро аниқ карда метавонад.</p>

Мавзӯи дарс:	Забон ва нутқ
Мақсадҳои таълимӣ:	5.Г/Ш1. Пешгӯӣ мавзӯҳо бо воситаи таъмини суҳанронӣ ва пешниҳоди ҷозибанокии он 5.Н2. Нигоҳ доштани соҳт ва таркиби тафовути жанрҳо ба тарзи хат, реклама, хабарнигорӣ навишта тавоништан
Комёбиҳои критериявӣ	- матнро меҳонанд ва ба он ном мегузоранд; - дар бораи китоб мулоҳиза ронда метавонанд; - шахсу шумора ва феълҳоро аниқ карда метавонанд;
Дарачаи қобилияти фикрронӣ	Мушоҳида кардан ва навиштан
	<p>Супориши №1 Машқи 7. Матнро хонед ва ба он ном гузоред. Феълҳоро ёфта, шахсу шумора ва замони онҳоро муайян кунед. Як рӯз як китобчаи барои худам хеле муҳимро дар ин мадраса ба даст даровардам: дар он мадраса мулло</p>

<p>Дескриптор</p>	<p>Абдулҳаким ном кулобӣ буд, ки дар рӯзҳои таътил ба бозори китоб рафта китобчаллобӣ мекард. Рӯзе ӯ чанд китобро аз бозор оварда, дар пеши дарвозаи мадраса ба муллоҳо муҳим ва пурқимат будани онҳоро таъриф карда нишон меод. Дар миёнаи он китобҳо як ҷузъ барин китобчаи чопи сангин буд, ки ба вай аҳамият надода ба каноре монд. Ман вайро гирифта кушода дидам.и «Маҳмуд ва Аёз» ном як китобчаи шеър буд, ба тарзи байтбарак дар ҳар ҳарфи алифбои араб як ғазал дорад ва ғазалҳояш сода ва раван аст.</p> <p>Ин китобчаро ман бисёр писандидам. Ба болои ин ки ғазалҳояш ба фаҳми ман наздик буданд, ин китоб маро дар байтбарак бо яроқҳои ғолибшаванда мусаллаҳ мекард.</p> <p style="text-align: right;"><i>Садриддин Айни</i></p> <p>Дескриптор</p> <ul style="list-style-type: none"> - ба матн сарлавҳа гузошта метавонанд; - мазмуни матнро кӯтоҳ баён карда метавонанд; - ба матн саволҳо тартиб дода метавонанд; - мазмуни матнро бо ду-се ҷумла баён карда метавонанд; - аз матн феълҳоро ёфта шахсу шумора ва замони онҳоро муайян карда метавонанд; <p>Супориши № 2</p> <p>Машқи 9. Аз рӯи расм амали бачаҳоро муайян кунед.</p> <p>Дескриптор:</p> <ul style="list-style-type: none"> - аз рӯи расм матн сохта метавонад (6-8 ҷумла); - дар матн замонҳои феълро дуруст кор мефармояд; - ба меъёрҳои нутқ риоя мекунад; <p>Дескриптор</p> <ul style="list-style-type: none"> - намуди матни сохташударо аниқ карда метавонад ;
<p>Мавзӯи дарс:</p>	<p>Забон воситаи мулоқот</p>
<p>Мақсадҳои таълимӣ:</p>	<p>5.Н2. Нигоҳ доштани сохт ва таркиби тафовути жанрҳо ба тарзи хат, реклама, хабарнигорӣ навишта тавоништан;</p> <p>5.Г/Ш3. Фаҳмонидани мазмуни интихобшуда, аниқ намудани иловаҳо ба матн</p>
<p>Комёбиҳои критериявӣ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - бо калимаҳои додашуда ҷумла сохта метавонанд; - матнро хонда нақл карда метавонанд; - мубтадо ва хабари ҷумларо аниқ карда метавонанд;
<p>Дарачаи қобилияти фикрронӣ</p>	<p>Мушоҳида кардан ва навиштан</p>

	<p>Супориши №1 Машқи 10. Аз калимаҳои зерин ҷумлаҳо созад. а) Тобистона, мо, расид, охир, ба, таътил б) Гулдаста, рӯз, тақдим, ман, сентябр, намудам, муаллима, якум, ба.</p> <p>- калимаҳои додашударо истифода бурда ҷумла месозад; - мубтадо ва хабари ҷумларо аниқ мекунад; - дар бораи таътил ва мактаб фикр ронда метавонад; - мазмуни матнро бо ду-се ҷумла баён карда метавонанд; - аз матн феълҳои ёфта шахсу шумора ва замони онҳоро муайян карда метавонанд;</p> <p>Супориши № 2 Машқи 11. Шеърро ифоданок қироат карда, онро нависед.</p> <p>Модарам! Модари бихиштиям! Зиндагӣ гаҳ ба хеш мегиряд. Бар замин осмони бепоя, Гоҳ ба ҳоли парешон мегиряд. Модарам! Модари бихиштиям! Осмон боиси чӣ гирён аст? Ашки ту бас набуд, ки дар дунё Боз борону боз борон аст?..</p> <p style="text-align: right;">Лоиқ Шералӣ</p>
<p>Дескриптор</p>	<p>Дескриптор - шеърро ифоданок хонда метавонанд; - мавзӯи асосиро аниқ мекунад; - дар бораи модар панду ҳикмат ва ривоятҳо медонанд;</p> <p>Супориши № 3 Машқи 14. Машқро бо риояи оҳанги ҷумлаҳо хонед.</p> <p style="text-align: center;">Ибни Сино</p> <p>Ҳама кӯшиши ӯро дар ҷустуҷӯи китоб, иштиёқи ӯро ба мутолиа таъриф мекарданд. Ӯ барои ба даст овардани китоби ба худаш даркорӣ ба ҳар кӯю дар сар мезад, дуру наздик нагуфта мерафт. Китобро, ки дар он замон хеле камчин ва гарон буд, ба ба ҳар нарх мехарид, ба ҳар навъе, ки бошад, ба даст медаровард. Фақат ба хондан ва шинос шудани рӯяки қонеъ нашуда, ба навиштаҳои ҳар китоб бо назари танқидӣ менигарист.</p>
<p>Дескриптор</p>	<p>Дескриптор</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - матнро бо риояи оҳанги ҷумлаҳо меҳонад; - дар бораи Ибни Сино ва китоб фикр баён карда метавонад; - мубтадо ва хабари ҷумларо аниқ карда метавонад.
--	---

Мавзӯи дарс:	Забон ва нутқ
Мақсадҳои таълимӣ:	<p>5.Г/Ш2. Диалог вобаста ба ҳаёти иҷтимоӣ, иҷтимоӣ-маданӣ ва монолог ба намудҳои (матн суруд, хабарнома, реклама) масъалаи гузашташударо фаҳмонидан</p> <p>5.Х/И2. Бо воситаи матн шинохтани фарқияти услубии нутқи хаттӣ ва даҳонӣ</p>
Комёбиҳои критериявӣ	<ul style="list-style-type: none"> - мазмуни матнро хонда, аниқ карда метавонанд; - оид ба масъалаи аниқшуда фикри худро илова менамоянд; - калимаҳои додасударо истифода намуда, мавзӯро пешгӯӣ мекунанд;
Дарачаи маҳорати фикрронӣ	Кор фармудан
Дескриптор	<p>Супориши №1 Матнро бо диққат хонед ва масъалаи асосиро аниқ кунед. Доир ба масъалаи додасуда фикри худро баён кунед. Калимаи «забон» дар луғатҳо ба маъноҳои зиёде шарҳ ёфтааст. Агар мазмуни ҳамаи онҳоро дар маҷмӯъ бигирем, як маъно бармеояд: воситаи муҳимтарини алоқаи фикрии байни одамон. Дар олам зиёда аз 2000 забон мавҷуд аст. Ин забонҳо ба гурӯҳҳо ҷудо шуда, то дарачае миёни ҳам хешутаборӣ доранд. Забони модарии мо ба гурӯҳи забонҳои эронӣ мансуб буда, доираи истеъмоли он васеъ аст. Онро дар Эрон забони форсӣ, дар Афғонистон забони дарӣ ва дар Тоҷикистон забони тоҷикӣ мегӯянд.</p> <p>Дескриптор: <ul style="list-style-type: none"> - масъалаи асосии додасударо аниқ мекунад. - доир ба масъалаи асосӣ фикри худро илова мекунад. - бо ҳаёт алоқаманд менамояд. </p> <p>Супориши № 2 Калимаҳои додасударо истифода намуда, мавзӯро пешгӯӣ намоед. Сабаби пешгӯии худро фаҳмонед.</p> <p><i>Саломдиҳӣ, якдигарро иззату ҳурмат кардан, ҳаёти ҳаррӯза, фарзанди одамӣ, меҳр, наздикӣ, чеҳраи гарм, шинос, ношинос.</i></p>

	<p>Дескриптор:</p> <ul style="list-style-type: none"> - бо воситаи калимаҳои додашуда мавҷӯро пешгӯӣ мекунад; - сабаби пешгӯиро мефаҳмонад.
--	--

2.Вазифаҳои баҳогузориҳои формативии дастовардҳои таълимии допишҷӯён аз фанни «Адабиёти тоҷик»

Фасли «Эпоси қаҳрамонҳо»

Мавзӯи дарс:	Эрачи тилисмшикан												
Мақсадҳои дарс:	<p>5. ФҶ 5 нақли мухтасари мазмуни асар ё порча</p> <p>5. ТТ 1 муайян кардани жанр ва нишонаҳои он (афсона, афсонаи адабӣ, ривоят) бо ёрии омӯзгор</p> <p>5.ТТ.6 бо ёрии омӯзгор муайян намудани муносибати муаллиф ба қаҳрамонҳои асосӣ</p>												
Комёбиҳои критериявӣ	<ul style="list-style-type: none"> - афсонаи «Эрачи тилисмшикан»-ро меомӯзад; - хислатҳои қаҳрамонро тавсиф медиҳад; - ба воқеаҳои дар афсона тасвиршуда баҳо медиҳад; - бо ҳаёт алоқаманд менамояд; 												
Дарачаи маҳорати фикрронӣ	Кор фармудан												
	<p>Супориши №1</p> <p>Бо воситаи методи «Чадвали 5 К» ба ҳар гурӯҳ аз афсонаи «Эрачи тилисмшикан» порчаҳо ва чадвал дода мешавад. Ба саволҳои, ки бо ҳарфи «К» сар мешаванд, ҷавоб медиҳанд.</p> <p align="center">«Чадвали 5 К»</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 70%;">Супориш</th> <th style="width: 30%;">Ҷавоб</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.Кадам афсонаро хондед?</td> <td></td> </tr> <tr> <td>2.Кадам қаҳрамони порчаро мусбат номидан мумкин?</td> <td></td> </tr> <tr> <td>3.Кадам хислатҳои қаҳрамон ба шумо маъқул аст?</td> <td></td> </tr> <tr> <td>4.Кай ва дар кучо воқеаҳо авҷ гирифтанд?</td> <td></td> </tr> <tr> <td>5.Кадам қаҳрамонҳои манфӣ иштирокдоранд?</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Супориш	Ҷавоб	1.Кадам афсонаро хондед?		2.Кадам қаҳрамони порчаро мусбат номидан мумкин?		3.Кадам хислатҳои қаҳрамон ба шумо маъқул аст?		4.Кай ва дар кучо воқеаҳо авҷ гирифтанд?		5.Кадам қаҳрамонҳои манфӣ иштирокдоранд?	
Супориш	Ҷавоб												
1.Кадам афсонаро хондед?													
2.Кадам қаҳрамони порчаро мусбат номидан мумкин?													
3.Кадам хислатҳои қаҳрамон ба шумо маъқул аст?													
4.Кай ва дар кучо воқеаҳо авҷ гирифтанд?													
5.Кадам қаҳрамонҳои манфӣ иштирокдоранд?													

Дескриптор	1. Кадом афсонаро хондед? 2. Кадом қаҳрамон дар порчаи хондашуда тасвир шудааст? 3. Кадом хислатҳои қаҳрамон ба шумо маъқул аст? 4. Кай ва дар кучо воқеаҳо авҷ гирифтанд? 5. Кадом қаҳрамонҳои манфӣ иштирок доранд?			
	Дескриптор - дар афсона иштирок доштани қаҳрамонони мусбат ва манфиро аниқ мекунад ва менависад; - кай ва дар кучо иҷро шудани воқеаҳо баён мекунад.			
Дескриптор	Қаҳрамонон	Симо (аз рӯи афсона)	Амалу рафтор	Баҳои хонанда барои кушодани симои қаҳрамонон
	Эраҷ			
	Девҳо			
Дескриптор	Дескриптор - ба симои қаҳрамонон баҳо медиҳад; - ба воситаи таҳлили амалу рафтор симои қаҳрамонро мекушояд.			

Фасли «Насри ривоятӣ»

Мавзӯи дарс:	Абулқосим Фирдавӣ
Мақсадҳои дарс:	7. БМ 1. иштирок дар муҳокима ва баёни фикру ҳиссиёти шахсӣ ва ифодаи фикр дар бораи қаҳрамонҳо ва воқеаҳо; 7. ФҶ 6 ҷавоби далелнок додан ба саволи муаммовии гузошташуда;
Комёбиҳои критериявӣ	- симо ва тарҷумаи ҳоли Фирдавиро меомӯзад; - дар бораи шоир мулоҳизаҳо меронад; - воқеаҳои таърихиро бо ҳаёти имрӯза муқоиса мекунад;
Дарачаи маҳорати фикрронӣ	Таҳлил кардан
	Супориши №1 Ба ҷои нуқтаҳо маълумотҳои зарурро гузоред. Абулқосим Мансур ибни Ҳасани Тӯсӣ, ки дар таърихи адабиёт бо номи Фирдавӣ машҳур гардидааст, аз бузургтарин шoirони форсу тоҷик буда, соли .... дар деҳаи ... ноҳияи Табарони наздикии шаҳри ... дар оилаи заминдор ба дунё омадааст.

<p>Дескриптор</p>	<p>Фирдавсӣ, ки соҳиби истеъдоди баланд буд, бо хоҳиши шохони сомонӣ ва ташвику тарғиби яке аз дӯстонаш - Абӯмансур ибни Муҳаммад ва барои ҷовидонӣ мондани номаш ба навиштани «...» сар кард.</p> <p>Фирдавсӣ дар таълифи «Шохнома» зиёда аз ... соли умри худро сарф кард</p> <p>Фирдавсӣ аз таъкиби одамони султон аз шаҳр ба шаҳр гурехта, ниҳоят соли ... ба ватани худ баргашта, дар синни 86-солагӣ аз олам даргузашт.</p> <p>Дескриптор</p> <ul style="list-style-type: none"> - ба ҷои нуктаҳо маълумотҳои заруриро гузошта метавонад; - тарҷумаи ҳоли Фирдавсиро медонад; - воқеаҳои таърихро таҳлил карда метавонад; <p>Супориши 2</p> <p>Мисраъҳои зеринро таҳлил кунед ва гӯед, ки барои чӣ Фирдавсиро пайғамбар номидаанд?</p> <p>Дар шеър се тан паямбаронанд, Ҳарчанд ки «ло набия баъдӣ»: Афсову қасидаю ғазалро Фирдавсию Анварию Саъдӣ.</p>
<p>Дескриптор</p>	<p>Дескриптор</p> <ul style="list-style-type: none"> - шеърро меомӯзад; - таърихи адабиёти форсу тоҷикро ба хотир меорад. - сабаби пайғамбар шинохта шудани Фирдавсиро аниқ мекунад; - ба воситаи таҳлили амалу рафтор симои қаҳрамонро мекушояд.

<p>Мавзӯи дарс:</p>	<p>Достони “Кова ва Заҳҳок”</p>
<p>Мақсадҳои дарс:</p>	<p>7. ТТ 1. муайян кардани жанр ва нишонаҳои он (саргузашт, шеъри лирикӣ, ҳикояи хаёли, ҳачв, мутоиба, маснавӣ, ҳамоса)</p> <p>7. ФҶ 1. фаҳмиши вожаҳо : дoston, роман, очерк, маснавӣ, самти адабӣ, классика, ҳикояи хаёли, ҳачв, мутоиба, саргузашт, қисмҳои бадеӣ, қаҳрамони лирикӣ, зада, ҳамсадоҳои шадда, талаффузи овозҳои садонок</p>
<p>Комёбиҳои критериявӣ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - матни дostonро меомӯзад; - мавзӯро ва ғояи муаллифро аниқ мекунад; - қаҳрамонҳои мусбат ва манфиро фарқ карда метавонад;
<p>Дарачаи маҳорати</p>	<p>Доништан ва фаҳмидан</p>

фикрронӣ																												
Дескриптор	Супориши №1 Сохти композитсионии дostonро таҳлил намоед.																											
	<table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Анҷом</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Кушоиш</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>Авҷ</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td>Инкишоф</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Оғоз</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>								Анҷом				Кушоиш				Авҷ				Инкишоф				Оғоз			
				Анҷом																								
			Кушоиш																									
		Авҷ																										
	Инкишоф																											
Оғоз																												
Дескриптор	Дескриптор - дostonро аз рӯи нақли воқеаҳои сюжет ба қисматҳо чудо мекунад; - аз рӯи устухонбандӣ сюжети дostonро бо суҳанони худ ҳикоя карда метавонад.																											
Дескриптор	Супориши №2 Хислатҳои Заҳҳокро дар нақша нишон диҳед.																											
<table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>Заҳҳок</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>												Заҳҳок																
		Заҳҳок																										
Дескриптор - хусусиятҳои ба Заҳҳок хосро менависад. - фикри муаллиф ва нуқтаи назари худро муқоиса мекунад.																												

Мавзӯи дарс:	Достони “Кова ва Заҳҳок”. Коваи оҳангар
Мақсадҳои дарс:	7. ТТ 1. муайян кардани жанр ва нишонаҳои он (саргузашт, шеърҳои лирикӣ, ҳикояҳои ҳаёлий, ҳаҷв, мутоиба, маснавӣ, ҳамоса) 7. БМ 1. иштирок дар муҳокима ва баёни фикру ҳиссиёти шахсӣ ва ифодаи фикр дар бораи қаҳрамонҳо ва воқеаҳо
Комёбиҳои критериявӣ	- хислатҳои нек ва бади қаҳрамонони дostonро муҳокима карда метавонад;

	- бо воситаи панду хикматҳо ба симои қаҳрамонон баҳо медиҳад ; - таассуроти худро оид ба қаҳрамонон баён карда метавонад;												
Дарачаи маҳорати фикрронӣ	Баҳо додан ва муқоиса кардан												
Дескриптор	<p>Супориши №1 Бо воситаи методи «Чадвали 5 К» ба ҳар гурӯҳ аз достони «Кова ва Заҳҳок» порчаҳо ва чадвал дода мешавад. Ба саволҳои, ки бо ҳарфи «К» оғоз меёбанд, ҷавоб медиҳанд.</p> <p style="text-align: center;">«Чадвали 5 К»</p> <table border="1" style="width: 100%;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%;">Супориш</th> <th style="width: 50%;">Ҷавоб</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.Қадам достони Фирдавсро омӯхтед?</td> <td></td> </tr> <tr> <td>2.Қадам қаҳрамони порчаро мусбат номидан мумкин?</td> <td></td> </tr> <tr> <td>3.Қадам хислатҳои қаҳрамон ба шумо маъқул аст?</td> <td></td> </tr> <tr> <td>4.Қай ва дар кучо воқеаҳо авҷ гирифтанд?</td> <td></td> </tr> <tr> <td>5.Қадам қаҳрамонҳои манфи иштирокдоранд?</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Супориш	Ҷавоб	1.Қадам достони Фирдавсро омӯхтед?		2.Қадам қаҳрамони порчаро мусбат номидан мумкин?		3.Қадам хислатҳои қаҳрамон ба шумо маъқул аст?		4.Қай ва дар кучо воқеаҳо авҷ гирифтанд?		5.Қадам қаҳрамонҳои манфи иштирокдоранд?	
	Супориш	Ҷавоб											
	1.Қадам достони Фирдавсро омӯхтед?												
	2.Қадам қаҳрамони порчаро мусбат номидан мумкин?												
	3.Қадам хислатҳои қаҳрамон ба шумо маъқул аст?												
4.Қай ва дар кучо воқеаҳо авҷ гирифтанд?													
5.Қадам қаҳрамонҳои манфи иштирокдоранд?													
Дескриптор	<p>Дескриптор - дар дoston иштирок доштани қаҳрамонони мусбат ва манфирано аниқ мекунад ва менависад; - қай ва дар кучо, чӣ тарз иҷро шудани воқеаро баён мекунад.</p>												
	<p>Супориши № 2 Чадвали «Таснифоти қаҳрамонон». Ба симо ва амалу рафтори қаҳрамонон баҳо диҳед. Ба воситаи муқоиса симои қаҳрамонро кушод.</p>												
	<table border="1" style="width: 100%;"> <thead> <tr> <th style="width: 25%;">Қаҳрамонон</th> <th style="width: 25%;">Симо (аз рӯи дoston)</th> <th style="width: 25%;">Амалу рафтор</th> <th style="width: 25%;">Баҳои хонанда барои кушодани симои қаҳрамонон</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Заҳҳок</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Кова</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Қаҳрамонон	Симо (аз рӯи дoston)	Амалу рафтор	Баҳои хонанда барои кушодани симои қаҳрамонон	Заҳҳок				Кова			
Қаҳрамонон	Симо (аз рӯи дoston)	Амалу рафтор	Баҳои хонанда барои кушодани симои қаҳрамонон										
Заҳҳок													
Кова													

Дескриптор	Дескриптор - ба симо ва амалу рафтори қаҳрамонон баҳо дода метавонад; - ба воситаи муқоиса симои қаҳрамононро кушода метавонад.
-------------------	--

Мавзӯи дарс:	Панду андарзҳои Фирдавси
Мақсадҳои дарс:	7. Ҷ 3 мустақилона аз матн муайян кардани суҳанони арзишнок, ифоданок хондан ва аз ёд кардани онҳо, вобаста ба феълҳои ағҷи қаҳрамони лирикӣ ёки образи персонажҳо;
Қомебиҳои критериявӣ	- ба воситаи пандҳо симои муаллифро муайян мекунад; - пандҳои Фирдавсро дар нутқ кор фармуда метавонад; - аз рӯи таассурот ба муаллифи пандҳо мактуб навишта метавонад;
Дарҷаи маҳорати фикрронӣ	Кор фармудан
	<p>Супориши №1 Байти дилхоҳро ба наср баргардонед.</p> <p style="text-align: center;">ПАНДУ АНДАРЗҲОИ ФИРДАВСӢ</p> <p>Агар ду бародар ниҳад пушт, пушт, Тани кӯҳро хок молад ба мушт. Бузургӣ саросар ба гуфтор нест, Дусад гуфта чун ними кирдор нест. Чу некӣ кунад кас, ту подош кун В-агар бад кунад, низ пархош кун. Ба ранҷ андар аст, ай хирадманд, ганҷ, Наёбад касе ганҷ нобурда ранҷ. Чавонмардию ростӣ пеша кун, Ҳама некӯӣ андар андеша кун. Бибахшу бихӯр, то тавонӣ дирам, Ки ҷуз ин дигар ҷумла дард асту ғам.</p>
Дескриптор	Дескриптор - панду ҳикматҳоро меомӯзад; - онҳоро муқоиса мекунад; - пас аз интиҳоб ба наср бармегардонад.
	<p>Супориши № 2 Ба муаллифи панду андарзҳои додашуда мактуб нависед.</p>
Дескриптор	Дескриптор - мавзӯҳои панду ҳикматҳоро муайян мекунад;

	<ul style="list-style-type: none"> - ба маҳорати шоирии Фирдавсӣ баҳо медиҳад; - бо ҳаёт алоқаманд менамояд; - ба воситаи муқоиса симои муаллифро мекушояд; - таассуротҳои худро дар мактуб баён мекунад.
--	---

3. «Қазақ тілі мен әдебиеті» оқу пәні бойынша білім алушылардың оқу жетістігін қалыптастырушы бағалау тапсырмалары

3. Баҳодихии дастовардҳои таълимии донишҷӯён аз фанни «Қазақ тілі мен әдебиеті»

3. Учебный предмет «Казахский язык и литература» (Т2)

5-сынып

Бөлім Ұлы Дала табиғаты
Тақырыбы «Алтынемел» ұлттық табиғи саябағында
Оқу мақсаты 5.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну және нақты ақпаратты анықтау;

Бағалау критерийі Білім алушы
 - нақты ақпаратты анықтай алады;
 - мәтіннің мазмұнын біледі.

Ойлау дағдыларының деңгейі Қолдану

Тапсырма. Мәтінді тыңдап, тірек-сызбаны толықтырыңдар. Тірек-сызба арқылы мазмұнын айтып беріңдер.

«Алтынемел» ұлттық табиғи саябағы

«Алтынемел» – 1996 жылы Алматы облысының Кербұлақ ауданында ашылған ұлттық саябақ. Ол Іле өзенінің солтүстігінде орналасқан. Жер көлемі – 460 метр гектар.

«Алтынемел» саябағы археологиялық ескерткіштерге бай. Онда түрлі-түрлі көне суреттер салынған тастар мен үлкен-үлкен үңгірлер көп.

«Алтынемел» ұлттық табиғи саябағында 1800-ге жуық өсімдіктің түрі, 56-ға жуық жануарлардың түрі, балықтар, құстар бар. Олардың көбі Қазақстанның «Қызыл кітабына» кірген.

Саябақта 17 қорықшы бекеті мен 3 туристік бағыт жұмыс істейді.

(66 сөз)

Дескриптор

Білім алушы

- мәтінді мұқият тыңдайды;
- тірек-сызбада берілген сөйлемдерді толықтыру арқылы мәтіндегі нақты ақпаратты анықтайды;
- тірек-сызба арқылы мәтіннің негізгі мазмұнын түсіндіреді.

Тақырыбы

Шайтанкөл – гажайып құбылыс

Оқу мақсаты

5.2.6.1 тірек сөздерді дұрыс қолданып иллюстрацияларды сипаттау;

Бағалау критерийі

Білім алушы

- иллюстрацияларды сипаттауда тірек сөздерді қолданады.

Ойлау

дағдыларының деңгейі

Қолдану

Тапсырма. Берілген тірек сөздерді суреттермен сәйкестендіріңдер. Тірек сөздер мен суреттерге сүйене отырып «Шайтанкөл – гажайып құбылыс» тақырыбы бойынша ауызша шағын мәтін құраңдар.

Тірек сөздер: керемет, «Бұғылы» тауы, гранитті жартас, карағайлы орман, 1200 метр биіктікте, ұзындығы, ені, мөлдір.

Дескриптор

Білім алушы

- суреттер мен тірек сөздерді сәйкестендіреді;
- тірек сөздерді қолдана отырып иллюстрацияларды сипаттайды;
- тақырып бойынша әңгімелейді.

Тақырыбы

Ақсу-Жабағылы қорығы

Оқу мақсаты

5.3.5.1 қосымша ақпарат көздерінен тақырыпқа байланысты мәліметтерді ала білу;

Бағалау критерийі

Білім алушы

- қосымша ақпарат көздерінен қажетті мәліметтер табады;
- мәліметтер бойынша мәтін құрастырады.

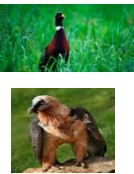

Ойлау

дағдыларының деңгейі

Қолдану

Тапсырма. Қосымша ақпарат көздерінен Ақсу-Жабағылы қорығы туралы мәліметтер тауып, кестені толтырыңдар. «Ақсу-Жабағылы қорығы» тақырыбы бойынша мәтін құрастырыңдар. Мәтінді мұқият оқып, сұрақтар құрастырыңдар.

Ақсу-Жабағылы қорығы

	<p>Орналасқан жері</p>	<p>Құрылған жылы</p>			

Дескриптор   *Білім алушы*

- қосымша ақпарат көздерінен қажетті мәліметтер табады;
- табылған мәліметтер арқылы кестені толықтырады;
- кесте бойынша мәтін құрастырады;
- мәтін бойынша сұрақтар құрастырады.

Тақырыбы   *Табиғат - жаратылыс пернесі*

Оқу мақсаты   5.1.1.1 тақырыпты тірек сөздер арқылы болжау;

Бағалау критерийі   *Білім алушы*

- тірек сөздердің мағынасын түсіне отырып, тақырыпты болжайды

Ойлау   Қолдану

дағдыларының деңгейі

Тапсырма. *Тірек сөздер мен суреттерді сәйкестендіру арқылы мағынасын анықтап, Қадыр Мырза-Әлінің «Табиғат - жаратылыс пернесі» өлеңін тыңдаңдар. Өлеңнің тақырыбын болжаңдар[4].*

Тірек сөздер: байтақ дала, толған ай, солған ай

Дескриптор   *Білім алушы*

- тірек сөздер мен суреттерді сәйкестендіреді;
- тірек сөздер арқылы тақырыпты болжайды;
- тірек сөздер арқылы тыңдалған өлеңнің мазмұнын айтады.

6-сынып

Бөлім	<i>Қазақ ұлттық қолөнері. О. Бөкей «Апамның астауы» әңгімесінен (үзінді), Ф.Оңғарсынова «Оюлар» өлеңі (үзінді)</i>
Тақырыбы	<i>Қазақтың ұлттық қолөнері</i>
Оқу мақсаты	6.1.3.1 тұрмыстық-әлеуметтік тақырыптарға байланысты жаңа сөздер мен тірек сөздердің мағынасын түсіну.
Бағалау критерийі	<i>Білім алушы</i> <ul style="list-style-type: none"> - қазақтың ұлттық қолөнеріне қатысты сөздерді меңгереді; - жаңа сөздер мен тірек сөздерді мағынасына қарай дұрыс қолданады.
Ойлау дағдыларының деңгейі	Білу және түсіну

Тапсырма. Кестедегі суреттер арқылы жаңа сөздердің мағынасын анықтаңдар. Сөйлемдер құрастырыңдар. Мәтінді тыңдап, мазмұнын өз сөздеріңмен айтыңдар.

Қол+өнер		
Ою-өрнек		Ағаш ою өнері
		Тас ою өнері
		Сүйек ою өнері
		Нышан

Қазақтың ұлттық қолөнері

Қазақ ұлттық мәдениетінің ең байырғы, аса құнды салаларының бірі – қолөнер. Қолөнердің сала-саласында кең қолданылып келген, өнердің өте көне әрі күрделі түрі – ою-өрнек өнері. Ою өрнектер әсемдікпен, сәнділіктің белгісі ғана емес, сонымен бірге халықтың арман-ойының, тілек мүддесінің нышаны.

Жазу-сызу шыға қоймаған ерте заманда адам өз ойын тасқа, сүйекке, ағашқа ойып, қашап түсіріп отырған. Қазіргі қолөнер саласындағы «сүйек ою өнері», «ағаш ою өнері» деген сөздер сол ерте заманда қалыптасқан ұғымдар.

Бір кезде тасқа, ағашқа, сүйекке түсірілген ою-таңбалар келе-келе киізге, алаша, кілем тағы басқа заттарға салынатын болған.

(84 сөз)

Дескриптор

Білім алушы

- суреттер арқылы жаңа сөздердің мағынасын анықтайды;
- жаңа сөздермен сөйлемдер құрастырады;
- жаңа сөздердің мазмұнын түсіне отырып тыңдалған мәтіннің мазмұнын айтады.

Тақырыбы

Қазақтың зергерлік өнері

Оқу мақсаты

6.3.6.1 тақырып бойынша үйренген сөздерін қолдана отырып, мәтінде көтерілген мәселені шынайы өмірмен байланыстыру.

Бағалау критерийі

Білім алушы

- жаңа сөздерді меңгереді;
- диалог арқылы үйренген сөздерін шынайы өмірмен байланыстырады.

Ойлау

Білу және түсіну

дағдыларының деңгейі

Тапсырма. Мәтінді оқып, асты сызылған сөздерді кестедегі суреттермен сәйкестендіріп орналастырыңдар. «Менің сыйлығым» тақырыбына диалог құрастырыңдар.

Қазақтардың зергерлік бұйымдары — асыл металдарды әшекейлеп өңдеп, көп жағдайда қымбат тастармен безендіріп алынатын бұйымдар.

Зергерлік әшекей бұйымдардың төмендегідей түрлері болады:

Жүзік, сақина – әйелдердің саусақтарына тағылатын зергерлік бұйымдардың бір түрі. Зергерлер жүзік, сақинаны алтыннан, күмістен жасаған.

Сырға – қыз-келіншектердің аса сүйіп тағатын әсемдік бұйымдардың бірі. Қазақ зергелері жасайтын ай сырға, тас көзді сырға, күмбез сырға, салпыншақ сырға деп аталатын сырғалардың түрлері өте көп.

Шолпы, шаш теңге – қыз-келіншектердің шаштарына тағатын бұйымдары.

Алқа – әйел адамдар мойнына, омырауына тағатын әшекейлі сәнді бұйым.

Білезік – білекке тағылатын әшекейлі, сәндік бұйым. Білезік сыңар қолға да, қос қолға да тағыла береді. Олар көбіне күмістен соғылады[5].

(96 сөз)

Зергерлік әшекей бұйымдар				
				

Дескриптор

Білім алушы

- суреттер арқылы жаңа сөздердің мағынасын анықтайды;
- жаңа сөздерді қолдана отырып диалог құрастырады.

Тақырыбы

Зергерлік өнер көрмесі

Оқу мақсаты

6.2.3.1 ауызша мәтіндер құрауда сұраулы, хабарлы, лепті және бұйрықты сөйлемдердің интонациялық ерекшелігін ескеріп айту.

Бағалау критерийі

Білім алушы

- жай сөйлемдердің түрлерін және олардың жасалу жолдарын біледі;
- сұраулы, хабарлы, лепті және бұйрықты сөйлемдердің интонациялық ерекшелігін ескеріп айта алады.

Ойлау

Білу және түсіну

дағдыларының деңгейі

Тапсырма. Мәтінді оқып, мәтін бойынша диалог құрастырыңдар. Жай сөйлемнің барлық түрлерін қолданыңдар. Диалогтегі сұраулы, хабарлы, лепті және бұйрықты сөйлемдердің интонациялық ерекшелігін ескере отырып, бір-біріңмен тақырып бойынша сөйлесіңдер.

Қазақстан Республикасы Ұлттық музейінде Қазақ хандығының 550 жылдығына орай «Зергерлік өнер» атты көрменің ашылуы өтті.

«Зергерлік өнер» көрмесіне «Әдемі-ай» өнер музейінің топтамаларынан сирек кездесетін зергерлік бұйымдар қойылды. «Әдемі-ай» өнер музейінің негізін 2011 жылы танымал коллекция жинаушы, өнертанушы Бахаргүл Төлеген қалады. Бүгінгі таңда музей экспозициясының қоры мыңнан астам экспонаттардан тұрады.

Барлық әшекейлер қазақ халқының тарихымен тығыз байланысты және тамыры мыңдаған жылдарға бойлайтын ұлттық мәдениеттің дамуын көрсетеді.

(65 сөз)

Дескриптор

Білім алушы

- мәтін бойынша диалог құрастырады;
- сұраулы, хабарлы, лепті және бұйрықты сөйлемдердің интонациялық ерекшелігін ескеріп, бір-бірімен тақырып бойынша сөйлеседі.

Тақырыбы

Оқу мақсаты

О. Бөкей «Апамның астауы» әңгімесінен (үзінді)

6.4.3.1 жазба жұмыстарында теңеу, эпитет сөздерін қолданып жазу.

Бағалау критерийі

- Жазба жұмыстарында теңеу мен метафораны қолданады

Ойлау

дағдыларының деңгейі

Қолдану

1-тапсырма. Мәтінді оқып, мәтіннен теңеулерді тауып жасалу жолдарын түсіндіріңдер. Теңеулерді пайдаланып, тақырып бойынша 3 сөйлем құрастырып жазыңдар.

АПАМНЫҢ АСТАУЫ* (1)

...Он бес жасыма дейін апамның қойнына жаттым; он бес жасыма дейін әкенің, шешенің кім екенін білмей, сол айналайын Апамның тәрбиесінде өстім; он бес жасыма дейін Апамның етегіне жабысып, соңынан қалмай бұлкектеп құлындай еріп ер жеттім. Сол кісімен жүрсем, мал сойған үйдің құлағы, тәттісі мен дәмдісі менің аузыма тиетін. Мен ол кезде Апамның өмір тарихын, тіпті кім екенін білмей алаңсыз шуақты күндерге марқайып маңар едім. Бүгінде көз алдымда: арық ашаң кемпір, тарамысты мықты саусақтар, еріні мен иегін күйік шалып тыртықтанған әдемі ажар, кимешегінен дудырап шығыңқырап жүретін ақ шалмаған қара бұйра шаш қана... менің көз алдымда: қандауырынын қайрап, басының қаны тасыған еркек-ұрғашының кеудесіне

мініп,арам қанын ағызып тұрған;немесе тері илеп,көн тігіп отырған;жүн түтіп, арқан ескен,жіп иіріп, алаша тоқып, оюлап сырмақ тігіп отырған Апам;..ертректе қазақ әйелі не істеу керек болса түгел қолынан келетін Апам;қазақ әйелінің ғана емес,ер-азамат атқарар істі кара нардай қасқая көтерген Апам.

(Оралхан Бөкеев)

(138 сөз)

2-тапсырма. Мәтінді оқып, мәтіннен эпитетті табыңдар. Эпитетті пайдаланып, тақырып бойынша 2 сөйлем құрастырып жазыңдар.

АПАМНЫҢ АСТАУЫ (2)*

...Қазір ойлаймын, егер қазақтың әйелдері атқарар бүкіл ісмерліктің қолөнер институтын немесе фабрикасын ашып, менің апамды бастық сайласа,тұтас бір он саусағы өнер ұрпақ дайындап шығарар еді. Иә, ол кісі тірі кезінде ешкім елеп-ескермеген алтын қолды құдіретті әйел еді. Қазақта осыншалық мықты, осыншалық ақылды ұлы әйелдер болғаны қандай жақсы. Бірақ біздер, жиырмамыншы ғасырдың азаматтары көп ретте осындай асылымызды байқамай айналып өтер едік. Айрылып қалған соң ғана айы өтіп, сан соға өкінер едік.Өзгені қойып, мықтымсынып жүрген мына менің өзім сол Апамнан тірі кезінде неге ғана бәр-бәрін: киіз басып, үй тігуді, арқан есуді, тері илеп, өңдеп киім тігуді, алаша тоқып, өрнектеп сырмақ тігудің, саба, сүйретпе, торсық істеудің бүкіл қыр- сырын тәптіштеп жазып алмадым. Енді міне ... қолымызды мезгілінен кеш сермеп отырғанымыз...

(Оралхан Бөкеев)

(117 сөз)

*Астау – ағаштан ойылып жасалған ас салатын ыдыс.

Дескриптор

Білім алушы

- теңеулер мен эпитеттің жасалу жолдарын анықтайды;
- теңеулер мен эпитетті қолданып, тақырып бойынша сөйлемдер құрастырады.

9-сынып

Бөлім:

Қазақ жазуының даму жолы

Тақырыбы:

Орта ғасыр: түркі тілі – ғылым тілі

Оқу мақсаты:

9.2.3.1 коммуникативтік жағдаятқа сай сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп, өз ойын жеткізу.

Бағалау критерийі

Білім алушы

- коммуникативтік жағдаятқа сай сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп, өз ойын жеткізеді.

<i>сөздер</i>	<i>синонимдер</i>
<i>құлпытас</i>	
<i>шумер, мысырлық, этрустар</i>	
<i>мәйіт</i>	
<i>Түркі қағандығы</i>	
<i>Рәміздік мән-мағынасы</i>	
<i>сақтар</i>	
<i>бітіктастармен</i>	
<i>әрлеу, нақыштау, бедерлеу</i>	
<i>дүниетанымының</i>	
<i>өрнекті көктастар</i>	
<i>тыйым салынды</i>	

Құлпытас – бейітке қойылатын тас белгі. Дүниежүзі халықтарында құлпытастың көптеген түрі кездеседі.

Ежелгі *шумер, мысырлық, этрустар* заманында құлпытастар адам мүсіні түрінде жасалды. Құлпытасқа адам бейнесі қашап салынды. Оны *мәйітпен* бірге қою дәстүрі ғұн заманы. *Түркі қағандығы*, қыпшақ түркеш дәуірлерінде кең жайылды.

Құлпытастардың шығу тегі, *рәміздік мән-мағынасы* туралы ғалымда нақты тұжырым қалыптаспаған. Қалай болғанда да, қазіргі қазақ даласындағы құлпытастардың арғы тарихи *сақтар* мен ежелгі түркілердің тас мүсіндерімен, сондай-ақ көне түркі жазуы қашалған *бітіктастармен* байланысты екен анық.

Құлпытастарды *әзірлеу, нақыштау, бедерлеу* ісі сол кезеңде өмір сүрген халықтың қолөнері мен мемориалдық үрдісі, салт-дәстүрі, әдет-ғұрпы мен *дүниетанымның* белгісі іспетті. Мысалы, түркі жерінде ислам дінінің таралуына байланысты бейнелі құлпытастардың орнына *өрнекті көктастар* қойылатын болды. Ислам дінінде қабір басына белгі қоюға рұқсат етілді. Бірақ аса үлкен құлпытас қойып, оған адамның, малдың немесе әлдебір заттың суретін бейнелеуге *тыйым салынды*. Сондықтан құлпытастарға арабша «Құран» сүрелері мен аяттар жазылды.

Түркістандағы Ясауиге қойылған құлпытаста, сонда жерленген қазақ халқының атақты хандары мен қайраткерлерінің басына қойылған құлпытастарда осы үрдіс сақталған.

Дескриптор Білім алушы:

- берілген сөздерге синонимдер табады;
- синоним сөздермен сөйлем құрастырады;
- мәтіннің стилін анықтайды.

Бөлім:

Қазақ жазуының даму жолы

Тақырыбы:

Әлемдік жазу мәдениетінің реформаторы

Оқу мақсаты 9.1.1.1 тыңдалатын мәтіндегі тірек сөздерді (фразалар мен дәйексөздерді) талқылай отырып, тақырып пен көтерілетін мәселені болжау.

Бағалау критерийі *Білім алушы*
-тыңдалатын мәтіндегі фразалар мен дәйексөздерді талқылай отырып, тақырып пен көтерілетін мәселені болжайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі Жоғары деңгей дағдылары

Ахмет Байтұрсынұлы қазақтың ұлттық жазуының теориясын алғаш рет ғылыми негіздеді. Ғалым мың жыл бойы қолданылып келген араб таңбасын жетілдіріп, қазақтың төте жазуын жасады. Бұл таңбалар қазақтың ауызша және жазбаша тілінің сәйкестігін реттеді. А. Байтұрсынұлы «Әліпби деген тілдің негізгі дыбыстарына арналған таңбалардың жинағы. Әліпби – неғұрлым оқуға, жазуға жеңіл болса, үйретуге оңай болса, заманымыздағы өнер құралдарына орнатуға қолайлы болса, соғұрлым әліпби жақсы болмақшы» деген еді. Ғалым жүйелеген таңбалар меңгеруге жеңіл болды, әріптің дыбыстан аз болуы қазақ тілінің сингармониялық заңымен байланысты. Ғалымның ұстанымдары бүгін де сақталып, ұлт жазуының жаңа жүйесіне тірек болу керек.

Тапсырмалар.

1. Тыңдалатын мәтінге берілген тірек сөздерді (фразалар мен дәйексөздерді) талқылай отырып, тақырып пен көтерілетін мәселені болжаңдар.

Тірек сөздер: төл жазу, ұлттық әліпби, негізделді, жетілдіру, дыбыс, дыбысталуы, ретте, жүйеле.

Мәтіннің тақырыбы _____
Мәтінде көтерілетін мәселе _____

2. Мәтінді тыңдап, тақырыбы мен көтерілетін мәселені анықтаңыздар.

Мәтіннің тақырыбы _____
Мәтінде көтерілген мәселе _____

Дескриптор *Білім алушы*
- тірек сөздер арқылы тыңдалатын мәтіннің тақырыбы мен көтерілетін мәселені болжайды;
мәтінді тыңдап, тақырыбы пен көтерілетін мәселені анықтайды.

Тақырыбы: *Көне түркі жазуын зерттеушілер*

Оқу мақсаты:

9.2.1.1 тыңдалатын мәтіндегі фразалар мен дәйексөздерді талқылай отырып, тақырып пен көтерілетін мәселені болжау.

Бағалау критерийі - тыңдалатын мәтіндегі фразалар мен дәйексөздерді талқылайды;
- тақырып пен көтерілетін мәселені болжайды.

Ойлау дағдыларының деңгейі Қолдану

Тапсырма.

Мәтінді тыңда. «Түртіп алу» тәсілімен негізгі ақпараттарды жазыңдар.

5. Аудиомәтін

<https://drive.google.com/open?id=1XflBd9ZOE00OckX6uLUyFkFOj4fZqYlv>

6. «Түртіп алу» тәсілімен негізгі ақпараттарды жазыңдар.

Негізгі ақпарат

Дескриптор Білім алушы:

- ✓ мәтінді тыңдайды;
- ✓ негізгі ақпаратты анықтай алады.

Тақырыбы: *Күлтегін*

Оқу мақсаты: 9.4.3.1 Жазба жұмыстарында афоризмдерді тиімді қолданып жазу

Бағалау критерийі: - жазба жұмыстарында афоризмдерді қолданып жазады.

Ойлау дағдыларының деңгейі Қолдану

Тапсырма.

6. орыс халқы мен қазақ халқының мақал-мәтелін жазып, салыстырыңдар.
7. суреттегі қандай ескерткіш екенін анықтап, сыртқы бейнесін сипаттап жазыңдар.

орыс халқының мақал-мәтелі	қазақ халқының мақал-мәтелі	ортақ ойы	ерекшелігі

8.

Тірек сөздер: Құлпытас, қашап жазу, көне түркі, жазба ескерткіш.

Дескриптор Білім алушы:

- ✓ мақал-мәтелдерді жазады, салыстырады, ортақ ойды, ерекшеліктерін анықтайды;
- ✓ Суретті анықтап, тірек сөздермен сипаттайды.

Тақырыбы:

Оқу мақсаты:

Қазақ жазба мәдениетінің даму тарихы

9.2.4.1 Эссе құрлымы мен дамуын сипаттап, мәселе бойынша ұсынылған шешімнің артықшылығы мен кемшілік тұстарын салыстыра отырып, өз ойын дәлелдеп жазу.

Бағалау

критерийі:

- эссе құрлымы мен дамуын сипаттайды;
 -мәселе бойынша ұсынылған шешімнің артықшылығы мен кемшілік тұстарын салыстырады;
 -өз ойын дәлелдеп жазады.

Ойлау

дағдыларының деңгейі

Жоғарғы деңгей дағдылары

Тапсырма.

«Тіл және өркениет» тақырыбында ойынды эссе түрінде жазыңыз. Онда халықтың даму тарихындағы ауызша және жазбаша тілдің маңызын, артықшылығы мен кемшілігін көрсетіңіз. Өз ойыңызды дәлелдеңіз.

Дескриптор Білім алушы:

- ✓ кіріспе бөлімде тақырыпқа түсінік береді;
- ✓ өз ойын жазады;
- ✓ негізгі бөлімде өз көзқарасын айқындайды;
- ✓ тақырыпқа қорытынды жасап, ұсыныс білдіреді.

Учебный предмет «Русский язык и литература» (Я-2)

5 класс

IV Раздел. *Кем я хочу стать, когда вырасту*

Тема урока: *Кем быть*

Цели обучения: С 5.1.1.1.- понимать сообщение (3-5 мин), извлекая необходимую информацию, определяя тему текста
С 5.1.4.1.- определять основную мысль текста, опираясь на содержание.

Критерии оценивания: 1.Понимает основное содержание;
2.Определяет тему стихотворения;
3.Делает вывод, приводит аргументы.

Уровень учебных навыков: понимание, применение, анализ

Задание 1

Послушайте стихотворение « Я не знаю пока, кем стану», ответьте на вопросы, аргументируя примерами из стихотворения:

- а) О чем стихотворение?
- б) Какова его тема?

Дескрипторы:

- 1.Находит ключевые слова и предложения
- 2.Опираясь на ключевые слова, формулирует тему
- 3.Самостоятельно делает вывод, аргументирует его

Цель обучения: Ч5.3.7.1- извлекать необходимую информацию по предложенной теме из различных источников

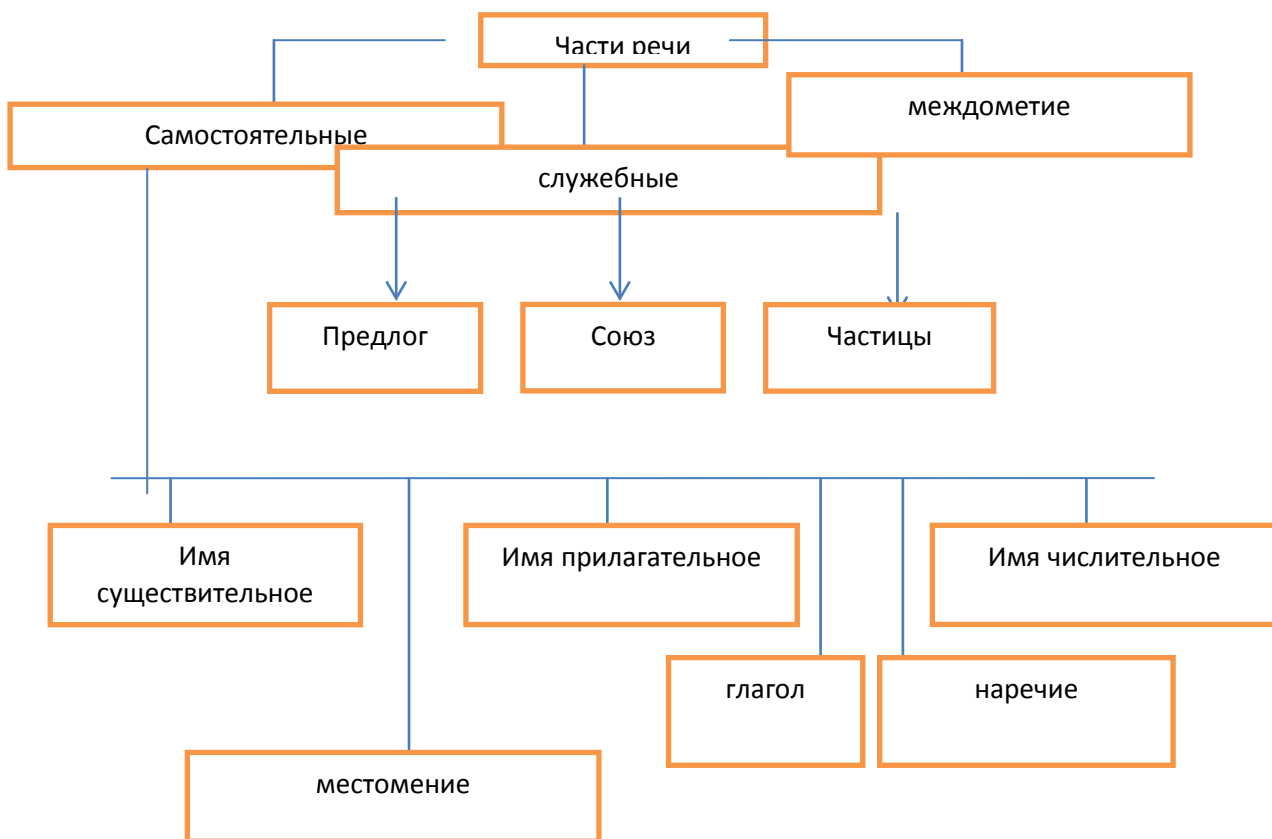
*Критерии
оценивания:*

1. Самостоятельно определяет тезис (проблемный);
- 2.Интерпретирует свое понимание;
- 3.Делает вывод, приводит аргументы.

-

*Уровень учебных
навыков:* применение, анализ, синтез

Задание 2. Ознакомьтесь со схемой; назовите известные части речи; сопроводить свой ответ примерами.

- а) Внимательно изучите схему
- б) назови знакомые части речи, приведи примеры
- в) самостоятельно сделайте вывод

Дескрипторы:

Выписывает из текста два слова, обозначающие предмет, признак или качество, действие;

Объясняет свою позицию в данном вопросе;

Делает вывод на основе опыта (свой, чужой: пословицы-опыт человечества).

Цель обучения: 5.1.1.2 – использовать существительные и прилагательные, правильно согласовывая по роду, числу и падежу.

Критерии оценивания: 1. высказывает свою позицию (устно, письменно), соглашаясь или отрицая авторское мнение;
2. находит и определяет существительные и прилагательные, правильно согласовывая по роду, числу и падежу;
3. правильно находит в предложениях.

Уровень учебных навыков: применение, анализ, синтез

Упр 271. Задание:

1. Знаете ли Вы о В.В. Маяковском? Что читали? Если есть дополнительные сведения о нем?

Кратко запишите свой ответ с учетом цели 5.1.1.2

Уровень учебных навыков: применение, синтез

Дескрипторы:

10. внимательно читает текст;

11. определяет существительные и прилагательные, правильно согласовывая по роду, числу и падежу;

12. теоретические знания применяет на практике.

6 класс

I Раздел. *В человеке всё должно быть красивым*

Тема урока: *А.П. Чехов «Хамелеон»*

Цели обучения: С 6.1.4.1 – определять основную мысль текста на основе ключевых слов и словосочетаний

Критерии оценивания: 1. описание внешности и детали Очумелова и городничего.
2. стиль речи (лексика, синтаксис, художественные средства).

Уровень учебных навыков: понимание, применение.

Задание:

Прочитать автобиографию А. П. Чехова:

- А) Понимает основное содержание
- Б) Составляет классификацию по годам по творчеству А.П. Чехова
- В) Сообщает дополнительную информацию о жизни и творчестве писателя.

Дескрипторы:

- 1.Находит ключевые слова и предложения;
- 2.Опираясь на ключевые слова, формулирует тему;
- 3.Самостоятельно делает вывод, аргументирует его.

Цели обучения: Г 6.3.3.1 – формулировать вопросы, направленные на оценку содержания текста, и отвечать на вопросы, выражая своё мнение по теме и/ или поднимаемой

Критерии оценивания: 10. сходство и различие главного и второстепенных героев;
11. динамика изменения отношения городничего
12. сюжетная линия, авторское отношение .

Уровень учебных навыков: применение, анализ, синтез.

Задание 2

- 1.составить тонкие и толстые вопросы по тексту «Хамелеон»;
- 2.дать характеристику главным героям с элементами описания;
- 3.сделать анализ по диаграмме Венна.

Дескрипторы:

7. находит детали и характеры главных персонажей;
8. умение делать подробный вывод, найти различие и авторскую позицию.

Цели обучения: 6.4.3.1 – представлять информацию в виде иллюстраций, сюжетных рисунков, комиксов и с использованием информационно-коммуникативных технологий

Критерии оценивания: 1. определяет проблему произведения;
2. интерпретирует свое понимание;
3.Делает вывод, приводит аргументы.

Уровень учебных навыков: применение, анализ, синтез.

Задание: Опишите иллюстрацию к рассказу «Хамелеон»

Дескрипторы:

Приводит основные качества главного героя;
Под средством каких причин, меняется главный герой;
Делает вывод и составляет синквейн.

8 класс

Раздел 1

Сквозная тема « Семья и подросток»

Цели обучения	8.1.1.1 – понимать основную и детальную информацию сообщения продолжительностью 4–6 минут, объединяя разрозненные факты в общий контекст, определяя причинно-следственные связи и делая выводы; 8.2.3.1 – соблюдать синтаксические нормы, включающие правила согласования и управления, употребления причастных и деепричастных оборотов.
Критерии оценивания	<i>Обучающийся</i> <ul style="list-style-type: none"> • демонстрирует понимание общего содержания сообщения продолжительностью 4-6 минут, отвечая на вопросы; • создает высказывание, соблюдая синтаксические нормы, включающие правила согласования и управления, употребления причастных и деепричастных оборотов
Уровень мыслительных навыков	Знание и понимание Применение

Задание

Прослушайте текст

Притча о внешней и внутренней красоте

Однажды ученик спросил у Учителя, что важнее в человеке: внешняя красота или внутренняя. В ответ на это Учитель спросил ученика:

- Скажи, если бы тебе понадобилось купить дом, а денег хватало бы либо на красивый внешне, но неудобный дом, либо на невзрачный, но теплый и надежный. Что бы ты выбрал?

- Я бы предпочел простой внешне, но удобный внутри дом.

- А если бы дом покупал человек тщеславный, гордящийся своим положением, но не имеющий достаточно средств для покупки красивого и уютного дома? – снова задал вопрос Учитель.

- Наверное, он предпочел бы внешнюю красоту и блеск удобствам, – ответил Ученик.

- Думаю, ты прав, – сказал Учитель и добавил: – Да только вот вне зависимости от вашего выбора однажды каждый из вас бы понял, что ему не хватает либо красоты, либо уюта, и начал бы к этому стремиться.

- Так, значит, внешняя и внутренняя красота по сути своей равнозначны и ценны лишь в гармонии? – спросил ученик.

- Можно сказать и так, – ответил улыбаясь Учитель, – но я думал прежде всего о том, что, обладая половиной, всегда стоит стремиться к целому, не теряя при этом того, что уже имеешь. Ведь половина, какой бы она ни была, всегда будет лишь половиной.

Задание: составьте устный ответ на вопрос, содержащийся в первом предложении, используя в своем высказывании причастия и причастные обороты. Аргументируйте свою точку зрения [1].

Критерий оценивания:

Дескрипторы:

Обучающийся

демонстрирует понимание общего содержания сообщения продолжительностью 4-6 минут, отвечая на вопросы;

- определяет основную и детальную информацию сообщения;

создает высказывание, соблюдая синтаксические нормы, включающие правила согласования и управления, употребления причастных и деепричастных оборотов

- согласует причастные обороты с определяемым словом;
- демонстрирует грамотную речь;
- аргументирует свой ответ

9 класс

Раздел III «История и личность»

- Цели обучения
- 9.1.1.1 Понимать основную и детальную информацию сообщения, продолжительностью до 5-8 минут, определяя подтекст, цель высказывания и отношение говорящего к событиям и героям и делая выводы.
- 9.1.3.1 Понимать содержание прозаических,

драматических, поэтических произведений/фрагментов, определяя слова, с помощью которых автор выражает эмоционально-оценочное отношение к героям, событиям.

Критерии оценивания	<i>Обучающийся</i> <ul style="list-style-type: none"> • демонстрирует понимание основной и детальной информации • определяет слова, с помощью которых автор выражает эмоционально-оценочное отношение к героям, событиям.
Уровень мыслительных навыков	Знание и понимание Применение

Задание. Прослушайте текст, выполните задание.

Музыка для Дагни

Григ писал музыку для Дагни Педерсен больше месяца. Началась зима. Туман закутал город по горло. Заржавленные пароходы приходили из разных стран и дремали у деревянных пристаней, тихонько посапывая паром.

Вскоре пошел снег. Григ видел из своего окна, как он косо летел, цепляясь за верхушки деревьев.

Невозможно, конечно, передать музыку словами, как бы ни был богат наш язык.

Григ писал о глубочайшей прелести девичества и счастья. Он писал и видел, как навстречу ему бежит, задыхаясь от радости, девушка с зелеными сияющими глазами. Она обнимает его за шею и прижимается горячей щекой к его седой небритой щеке. «Спасибо!» – говорит она, сама еще не зная, за что она благодарит его.

«Ты как солнце, – говорит ей Григ. – Как нежный ветер и раннее утро. У тебя на сердце расцвел белый цветок и наполнил все твое существо благоуханием весны. Я видел жизнь. Что бы тебе ни говорили о ней, верь всегда, что она удивительна и прекрасна. Я старик, но я отдал молодежи жизнь, работу, талант. Отдал все без возврата. Поэтому я, может быть, даже счастливее тебя, Дагни.

Ты – белая ночь с ее загадочным светом. Ты – счастье. Ты – блеск зари. От твоего голоса вздрагивает сердце.

Да будет благословенно все, что окружает тебя, что прикасается к тебе и к чему прикасаешься ты, что радует тебя и заставляет задуматься».

Григ думал так и играл обо всем, что думал. Он подозревал, что его подслушивают. Он даже догадывался, кто этим занимается. Это были синицы

на дереве, загулявшие матросы из порта, прачка из соседнего дома, сверчок, снег, слетавший с нависшего неба, и Золушка в заштопанном платье.

Каждый слушал по-своему.

Синицы волновались. Как они ни вертелись, их трескотня не могла заглушить рояля.

Загулявшие матросы рассаживались на ступеньках дома и слушали, всхлипывая. Прачка разгибала спину, вытирала ладонью покрасневшие глаза и покачивала головой. Сверчок вылезал из трещины в кафельной печке и поглядывал в щелку за Григом.

Падавший снег останавливался и повисал в воздухе, чтобы послушать звон, лившийся ручьями из дома. А Золушка смотрела, улыбаясь, на пол. Около ее босых ног стояли хрустальные туфельки. Они вздрагивали, сталкиваясь друг с другом, в ответ на аккорды, долетавшие из комнаты Грига.

Этих слушателей Григ ценил больше, чем нарядных и вежливых посетителей концертов.

(По К.Паустовскому)

Ответьте на вопросы. Какие изобразительно-выразительные средства языка использовал автор? С какой целью?

Критерий оценивания:

Дескрипторы:

Обучающийся

демонстрирует понимание основной и детальной информации

Отвечает на вопросы

определяет слова, с помощью которых автор выражает эмоционально-оценочное отношение к героям, событиям.

Находит в тексте эпитеты

Находит в тексте сравнения

Находит в тексте олицетворения

Находит в тексте анафору

Из опыта учителя русского языка и литературы ШЛ №70
Габдрашитовой А.С.

9-сынып

Раздел

Культура народов мира

Цель обучения

9.1.4.1 определять основную мысль текста, учитывая структуру текста;

Критерий оценивания

находит главную мысль текста, учитывая структуру текста;

Уровень мыслительных

Слушание

Задание. Прочитайте текст.

Как здороваются в разных уголках Планеты?

В Тунисе здороваясь на улице принято сначала поклониться, поднести правую руку ко лбу, затем к губам, затем к сердцу. Смысл такого приветствия очень прост, если подробно, то «Я думаю о тебе», «Я говорю о тебе» и «Я тебя уважаю».

Жители страны Тонга, расположенной на островах Тихого океана, при встрече со знакомыми останавливаются на расстоянии: покачивают головой, топают ногами и щелкают пальцами.

Японцы при встрече кланяются.

Эскимосы при встрече знакомого слегка ударяют его кулаком по голове, а также по плечам.

Жители Новой Гвинеи из племени Койри здороваются щекоча друг друга под подбородком.

Представители африканского народа акамба, живущего на юге Кении в знак глубокого уважения плюют на встречного.

Жители Республики Замбви в Центральной Африке при встрече хлопают в ладоши и делают реверансы.

У грендланцев отсутствует формальное приветствие, но при встрече они обязательно произносят: «Хорошая погода».

Ватсаби в небольшой стране на юге Африки, большую часть которой занимает пустыня Калахари, традиционное национально «Пуа» переводится как пожелание «Пусть будет дождь».

10. Найдите правильную последовательность значения приветствия жителей Туниса

- А) «Я думаю о тебе», «Я говорю о тебе», «Я тебя уважаю»
- В) «Я тебя уважаю», «Я думаю о тебе», «Я говорю о тебе»
- С) «Я говорю о тебе», «Я тебя уважаю», «Я думаю о тебе»

11. Кто при встрече знакомого слегка ударяет его кулаком по голове, а также по плечам?

- А) жители Туниса
- В) китайцы
- С) эскимосы

12. Представители африканского народа акамба, живущего на юге Кении плюют на встречного. Какое значение несет это приветствие?

- А) знак глубокого уважения
- В) радость от встречи
- С) ссора, неприязнь

4. Закончите предложение: Основная мысль текста

Дескриптор

- Определяет последовательность;
- Выбирает правильный вариант ответа;
- Находит главную мысль.

Раздел

Природные ресурсы планеты Земля

Цель обучения

9.3.2.1 определять стилистические особенности текстов научного стиля (аннотация, тезисы); определять принадлежность текста к различным типам на основе характерных признаков

Критерий оценивания

- Определяет стилистические особенности текста
- Перечисляет отличительные признаки типа текста

Уровень мыслительных навыков Чтение

Задания. Прочитайте текст и выполните задания к нему.

Роман «Не стреляйте в белых лебедей» занимает особое место в творчестве Бориса Васильева. За какое бы дело ни брался Егор Полушкин, все кончалось недоразумением. И жена, и соседи звали его не иначе как бедоносцем. Но непутевый этот мужик был наделен талантом истинного художника и собственным взглядом на жизнь, который сильно отличал его от односельчан, практичных и рассудительных. Но в конце концов Егор находит свое призвание, дело, которое у него получается лучше всего, - любить и заботиться о прекрасном. Став лесничим, он с особой нежностью бережет семейство белых лебедей. Но однажды в лес приходят браконьеры [4]....

7. Определите особенности стиля и жанр текста
8. Перечислите 3 отличительных признака типа текста.

Дескриптор

- Определяет стиль текста;
- Указывает особенности стиля текста;
- Определяет жанр;
- Перечисляет отличительные признаки.

Раздел

Реальность и фантазии

Цель обучения

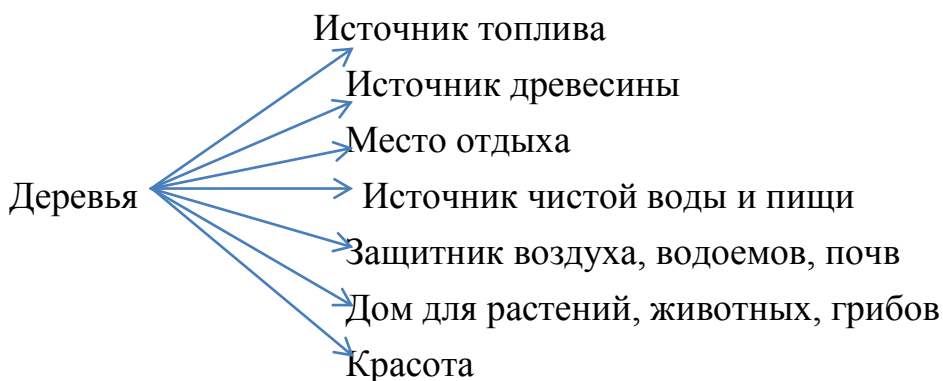
9.4.3.1 представлять информацию в виде отчета, статьи, справки на основе таблиц, схем, диаграмм, графиков и наоборот;
9.5.1.2 использовать глаголы в соответствующих формах.

Критерий оценивания

- Демонстрирует информацию в виде статьи на основе схемы;
- Применяет глаголы в соответствующих формах.

Уровень мыслительных навыков Применение

Задание. Опираясь на данную схему, напишите статью «О роли деревьев в природе и жизни людей». При написании статьи используйте глаголы в соответствующих формах. Объем 140-160 слов.

Дескриптор:

- Пишет статью на основе схемы;
- Раскрывает основную мысль;
- Раскрывает тему статьи;
- Делает вывод;
- Применяет глаголы в соответствующих формах.

Раздел

Знаменитые люди

Цель обучения

9.2.4.1 создавать высказывание (рассуждение, убеждение), используя приемы привлечения внимания и учитывая целевую аудиторию;
9.5.1.2 использовать глаголы в соответствующих формах.

Критерий оценивания

- строит высказывание (рассуждение, убеждение), применяет приемы привлечения внимания и учитывая целевую аудиторию;

- употребляет глаголы в соответствующих формах.

Уровень мыслительных навыков Применение

Задание. Выберите одну из предложенных тем. Постройте высказывание – убеждение, применяя приемы привлечения внимания и учитывая целевую аудиторию. Употребляйте глаголы в соответствующих формах.

10. В.Высоцкий: «В этом мире я ценю только верность. Без этого ты никто и у тебя нет никого. В жизни это единственная валюта, которая никогда не обесценится».
11. Ш.Монтескье: «Чтобы совершать великие дела, не нужно быть величайшим гением; не нужно быть выше людей, нужно быть вместе с ними».
12. Ч.Айтматов: «Добро не лежит на дороге, его случайно не подберешь. Добру человек у человека учится».

Дескриптор:

Строит высказывание – убеждение, применяя приемы привлечения внимания и учитывая целевую аудиторию;

1. Практическое обоснование
2. Приводит 1-ый аргумент
3. Приводит 2-ой аргумент
4. учитывает целевую аудиторию
5. Употребляет глаголы в соответствующих формах.

Раздел

Я и закон

Цель обучения

9.3.2.1 определять стилистические особенности текстов официально-делового стиля (закон); определять принадлежность текста к различным типам на основе характерных признаков.

Критерий оценивания

- установит стилистические особенности текстов официально-делового стиля (закон);

Уровень мыслительных навыков Применение

Задание. Прочитайте текст и выполните задания к нему.

Ежегодно подростками совершается более 145 тыс. преступлений, практически каждый пятый из них направляется для отбывания наказания в виде лишения свободы в воспитательные колонии (ВК).

Существует 4 вида юридической ответственности при нарушениях:

1. Уголовная ответственность – ответственность за нарушение законов, предусмотренных Уголовным кодексом. Преступление - предусмотренное уголовным законом общественно опасное деяние, посягающее на общественный строй, собственность, личность, права и свободы граждан, общественный порядок.

За злостное хулиганство, кражу, изнасилование уголовная ответственность наступает с 14 лет.

2. Административная ответственность применяется за нарушения, предусмотренные кодексом об административных правонарушениях. К административным нарушениям относятся нарушение правил дорожного движения, нарушение противопожарной безопасности. За административные правонарушения к ответственности привлекаются с 16 лет. Наказание: штраф, предупреждение, исправительные работы.

3. Дисциплинарная ответственность – это нарушение трудовых обязанностей, т.е. нарушение трудового законодательства, к примеру, опоздание на работу, прогул без уважительной причины.

4. Гражданско – правовая ответственность регулирует имущественные отношения. Наказания к правонарушителю: возмещение вреда, уплата ущерба.

4. Заполните пропуски в тексте.

Текст представляет собой (название) _____.

Основной функцией является _____

_____. Текст в полной мере характеризуется _____

(укажите 2 признака стиля) _____

Поэтому его можно отнести к _____

_____ стилю.

Дескриптор:

- определяет название данного текста;
- указывает основную функцию;
- находит 1-й признак стиля текста;
- находит 1-й признак стиля текста.

Задание. Напишите изложение - миниатюру по данному тексту, употребив в письме изобразительно-выразительные средства. Используйте не менее 3 сложных предложений, соответствующие ситуации письменного общения. Объем 100-120 слов.

Ежегодно подростками совершается более 145 тыс. преступлений, практически каждый пятый из них направляется для отбывания наказания в виде лишения свободы в воспитательные колонии (ВК).

Существует 4 вида юридической ответственности при нарушениях:

1. Уголовная ответственность – ответственность за нарушение законов, предусмотренных Уголовным кодексом. Преступление - предусмотренное уголовным законом общественно опасное деяние, посягающее на общественный строй, собственность, личность, права и свободы граждан, общественный порядок.

За злостное хулиганство, кражу, изнасилование уголовная ответственность наступает с 14 лет.

2. Административная ответственность применяется за нарушения, предусмотренные кодексом об административных правонарушениях. К административным нарушениям относятся нарушение правил дорожного движения, нарушение противопожарной безопасности. За административные правонарушения к ответственности привлекаются с 16 лет. Наказание: штраф, предупреждение, исправительные работы.

3. Дисциплинарная ответственность – это нарушение трудовых обязанностей, т.е. нарушение трудового законодательства, к примеру, опоздание на работу, прогул без уважительной причины.

4. Гражданско – правовая ответственность регулирует имущественные отношения. Наказания к правонарушителю: возмещение вреда, уплата ущерба.

Дескриптор

- пишет изложение-миниатюру;
- применяет эпитет;
- применяет сравнение;
- применяет олицетворение
- применяет метафору
- использует 1 сложное предложение;
- использует 2 сложное предложение;
- использует 3 сложное предложение;

From the experience of an English teacher Adamova B.K.

Grade 5

Unit: «Living things»

The theme: «Living things»

Learning objective: 5.4.1 Understand the main points in a limited range of short simple texts on general and curricular topics

Assessment criteria: Read the given text and identify the general information

The Level of thinking skills: Knowledge and comprehension

Task

Read the text carefully and do the task below

picture-1

A lion is sleeping in his den. A mouse runs into the lion's den, jumps on his head and sits on his nose. The lion is angry. He takes the mouse in his strong paw.

“What are you doing, silly mouse?” roars the lion. “I will eat you”.

The mouse is crying. “Please, don't eat me. Perhaps one day I can help you”.

The lion laughs when he hears it. How is a little mouse going to help the King of Beasts? However he lets the mouse go.

Some days later the mouse is looking for food in the forest. Suddenly she sees the lion in a big net. The mouse begins to chew the net. She is making big holes in it. And the lion jumps out from the net. He is free.

“There”, says the mouse. “You see how a little mouse can help a lion”.

Link to the text: <https://lingualeo.com/ru/jungle/the-lion-and-the-mouse>

Link to the picture:

<https://www.google.com/search?q=lion+and+mouse+picture&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=eDgprqCbPULNTM%253A%252CeBD6fBeyaeD9PM%252C&vet=1&usg=AI4-kRuzeZnGY8IAIDMHjEqtO-dGllvOw&sa=X&ved=2ahUKEwjaormJuLfkAhXkIYsKHbBRB7sQ9QEwBnoECAYQEA#imgrc=Ky73CFZ60xNYTM:&vet=1>

Find and match the halves of the sentences

table-1

13. What are you doing silly mouse?	M. One day I can help you
14. Please don't eat me	N. However he lets the mouse go
15. The lion laughs	O. I will eat you

Keys:

1.C

2.A

3.B

Descriptor: A learner

- reads the given text
- identifies the general information

From the experience of an English teacher Adamova B.K.

Grade 5

Unit: «Living things»,

The theme: «Living things»

Learning objective: 5. 5.3 Write with support factual descriptions at text level which describe people, places and objects

Assessment criteria: Write short sentences on a familiar topic with support

The Level of thinking skills: Knowledge, comprehension and application

Task

Read the story about Assel's family. Write five sentences to complete the story
Use the PICTURE and words FROM THE BOX

table-2

a pink dress	a brown skirt	likes his dog
short hair	white and black	tall

Assel's family

picture-2

In this picture, you can see a family. They are very friendly. They help each other every day. Her mother is watering flowers. A dog has a small house in the garden. Assel's family is very happy. They always care about their dog. Her brother feeds it and gives some sweets.

For example: This is Assel. She has a pink dress.

21. _____
22. _____
23. _____
24. _____
25. _____

Link to the picture:

https://www.google.com/search?biw=1366&bih=627&tbm=isch&sa=1&ei=793bW6y4LoLprgTW17qgCw&q=картинки+семья&oq=картинки+семья&gs_l=img.3..0l10.679.2952.0.3135.9.9.0.0.0.0.365.1404.0j5j1j1.7.0....0...1c.1.64.img..2.7.1399...0i7i30k1j0i10k1.0.vQ80jfiSSno#imgrc=n8pPWDjkuc5QuM:

Possible answers:

- 1) This is her father. He has short hair.
- 2) This is her mother. She has a brown skirt.
- 3) This is her brother. He likes dogs.
- 3) These are sunflowers. They are tall.
- 4) This is a dog. It is white and black.

Descriptor: A learner

- writes short sentences using topical vocabulary

**From the experience of an English teacher Adamova B.K.
Grade 6**

Unit: «Our health»

<i>The theme</i>	«Our health»
Learning objective	6.2.5. understand most specific information and detail of supported, extended talk on a range general and curricular topics;
Assessment criteria	Identify specific information and detail in a talk
The Level of thinking skills:	Knowledge and comprehension

Task. Listen to the recording TWICE. Write next to the sentences TRUE (T) or FALSE (F) according to the talk. The first sentence is for you as an example.

table-3

0	<i>The talk is between the son and the father.</i>	T	
1	Time is three thirty.		[1]
2	The son wants to eat an ice-cream		[1]
3	Father suggests broccoli and carrots instead of candy.		[1]
4	The son orders the cheese sandwich.		[1]
5	The son plays computer games while he is waiting for sandwich.		[1]

Keys:

- 1- T
- 2- F
- 3- T
- 4- F
- 5- F

Descriptor: A learner

- writes True or False
-

Tapescript

Snack Time! Healthy Foods for Kids.

Son: Dad!
Father: Yeah, Micky.
Son: Can I have a good snack?
Father: Uh, I do not know. I think it is . . . uh . . . what time it is. I think it is going on dinner.
Son: Uh, it is three thirty.
Father: Three thirty. Uh . . . We had better wait. [Why, Dad?] Well, what kind of snack do you want?
Son: Candy?

Father: No, candy is out. Oh, how about some broccoli? [No!] Uh, carrots? [No!] Well, what else can you suggest?
Son: Candy.
Father: Candy. No, I do not think . . . I think You had better wait.
Son: A sandwich? A spinach sandwich?
Father: Spinach sandwich? Spinach sandwich! When did you start liking spinach?
Son: Uh, today.
Father: Well, what about a small sandwich? [Okay] Okay, I will whip it up in a minute. Play with your toys while you're waiting for it.

From the experience of an English teacher Adamova B.K.

Grade 6

Unit: «Our health»

The theme: «Our health»

Learning objective: 6.6.5. Use common verbs followed by infinitive verb / verb + ing patterns, use infinitive of purpose on a limited range of familiar general and curricular topics

Assessment criteria: Differentiate between usage of infinitive and gerund forms after a limited variety of verbs

The Level of thinking skills: Application

Task. Use infinitive or gerund of the verb in brackets.

21. I was sorry ... (hear) that you are leaving for Almaty next month.
22. It would be a good idea ... (stay) here.
23. Have you tried ... (take) extra lessons.
24. It is necessary to teach kids ... (speak) to adults politely.
25. .... (give) advice about sport is the best way to stay healthy.

Keys:

21. to hear
22. to stay
23. taking
24. to speak
25. giving

Descriptor: *A learner*

- uses words from brackets in a form of gerund and infinitive to complete sentences

From the experience of an English teacher Essembayeva G. A
Grade 7

Unit: «Clothes and fashion»

The theme: «Clothes and fashion»

Learning objective: 7.4.1. Understand the main points in text on a limited range of unfamiliar general and curricular topics.

Assessment criteria: find the main idea in the text by answering the questions

The Level of thinking skills: Knowledge and comprehension

Task: Read the text and answer the questions

Buying Clothes

picture-3

I like to do my shopping at big department stores and supermarkets. A department store is composed of many departments: ready-made clothes, fabrics, shoes, sports goods, toys, china and glass, electric appliances, cosmetics, linen, curtains, cameras, records, etc. You can buy everything you like and for any-year old people there. In the women's clothing department you can

find well-known dresses, costumes, blouses, skirts, coats, beautiful underwear and many other things. In the men's clothing department you can choose suits, trousers, overcoats, ties, etc. In the knitwear department, one can buy sweaters, cardigans, short-sleeved and long-sleeved pullovers, woolen jackets. If you want to be more fashionable and good-looking, you can find a new models from the designer right here. There are a lot of new and old-fashioned, new and old stylish, bright and dark colored dresses and wears from different designers. A shop assistant helps the customer in finding what he wants.

Questions:

13. What clothes can you find in many shops?
14. What pullovers can you buy in the knitwear department?
15. What models from the designer you can find here?

Keys:

1. Ready-made clothes
2. Short-sleeved and long-sleeved
3. New and old-fashioned, new and old stylish

Descriptor: *A learner*

- reads the text and answers the questions

**From the experience of an English teacher Essembayeva G. A
Grade 7**

Unit: «Clothes and fashion»

The theme: «Clothes and fashion»

Learning objective: 7.6.3 Use a variety growing of compound adjectives and adjectives as a participle

Assessment criteria: use suitable compound adjectives in practice

The Level of thinking skills: Higher order of thinking skills

Task: Match these compound adjectives with pictures given below:

Old-fashioned / Well-known / New –stylish / Short-sleeved / Well-done / Ready-made.

picture-4

Possible answers:

1. New-stylish blouse
2. Well-done costumes
3. Ready-made clothes
4. Old-fashioned hat
5. Short-sleeved dress
6. Well-known model

Descriptor: A learner

- Finds and matches pictures with compound adjectives

From the experience of an English teacher Abisheva K.S.

Grade 7

Unit: «Communication and technology»

The theme: «Social network profile»

Learning objective: 7.2.6 deduce meaning from context with little support in extended talk on a limited range of general and curricular topics;

7.2.1 understand with little support the main points in extended talk on a limited range of general and curricular topics;

Assessment criteria: Identify specific information and details in a talk

The Level of thinking skills: Higher order thinking skills

Task 1. Listen to the recording TWICE. Choose the right option

picture-5

13. Katia believes that people ...

- m) People don't do outdoor things.
- n) They enjoy virtual life.
- o) They use Twitter most of all.

14. What does Alex think about Facebook?

- m) It takes too much time.
- n) It improves laziness.
- o) Some people might get secret information about us.

15. What is a problem with texting?

- m) People don't text so fast.
- n) People don't talk face to face.
- o) Phone texting is not popular.

Task 2. Match the words in the sentences with their synonyms

keep up, disclose, doubting, evolves, spying on

21. I am not *sure* if the whole Facebook and Twitter are actually good.
22. It is hard *to continue* even for me and even for us.
23. Some people that we do not know might be *watching us secretly*; we are just open.
24. You know you do not want *to find* information to other people, even nonspecifically a country but in a place.
25. Well, it *develops* differently.

Descriptor	A learner
	<ul style="list-style-type: none"> • chooses the right option • matches the words with synonyms

Keys:

Task 1

13.A

14.C

15.B

Task 2

21. Doubting

22. keep up

23. spying on

24. disclose

25. evolves

Tapescript

Katia: I am doubting, I am *doubting* if the whole Facebook and Twitter, if that is actually good. It seems like generations now are spending so much time in computers and virtually but not really doing outside activities so I wonder if there should be a change and perhaps not allow it so easily or be or have more restrictions on it.

Alex: That would have to be something with children, right. Like if, children or younger generations are spending more time on Facebook or on social media online than spending time with their real friends outside playing or doing stuff in the park or going to special classes or something. I do not know. I do not have brothers, children, or anyone that I could talk about but I do not know. What do you think?

Katia: I would be worried if I had children and they were into all these social media things that it is hard to *keep up* even for me and even for us. I feel that, you know some people that we do not know might be *spying on* us; we are just open.

Alex: Yeah, that is another case. That is another thing like the one it is very easy for somebody to find out about you and what you do or who your friends are. That specifically, that is a difficult topic in a country like Mexico or some Latin American places where it could be that, criminality is higher and you know you do not want to *disclose* information to other people, even nonspecifically a country but in a place.

Katia: That is true. I would really, I don't know, it seems like my doubts are increasing about social media and what it's actually doing to us and what it will do to our generations so I really wonder how much or how should we handle it? I really do not know. Also, phone texting, it has been used so much that we do not talk on the phone any more or we do not even talk person to person. We just text message.

Alex: That is right, that is right. I have noticed that especially in younger generations. They are so into texting. They text so fast. I cannot do that. Like to me its way easier just to grab the phone and call someone, get the thing done, that's it. However, texting takes so long but there are so many people into it especially younger kids.

Katia: Yeah, so I wonder what it actually does to our communication skills. I am sure they have to change.

Alex: Well it *evolves* differently.

Katia: Yeah.

From the experience of an English teacher Abisheva K.S.

Grade 8

Unit: «Entertainment and Media»

The theme: «Entertainment and Media»

Learning objective: 8.2.6.1 (8.L.6) Deduce meaning from context with little or no support in extended talk on a growing range of general and curricular topics;

Assessment criteria: Figure out true facts in extended talks

The Level of thinking skills: Higher order thinking skills

Listening

Task 1. Listen to the text and choose true facts in the talk

Go to the link: <http://tonail.com/%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82-holidays/>

- A. Originally holidays were religious festivals.
- B. The people of only one religion celebrate Christmas and Easter.
- C. Every person has not his or her own private holiday.
- D. Father's Day is on the fourth Sunday in June.
- E. Independence Day is celebrated on July 4 in the UK.
- F. People of the USA observe Mother's Day on the second Sunday in May.
- G. The dates of some holidays can be changed during the year.

Descriptor: A learner

- chooses true facts from the talk

Keys:

A, B, F, G

Tapescript

Holidays

It is well known that almost every country has holidays honoring important events or people in its history. Many holidays have nothing to do with religion nowadays. Originally, holidays were religious festivals. The very word “holiday” comes from the words “holy day”.

Some holidays like New Year’s Day are celebrated in many countries, though not necessarily on the same day. Some are observed on the same day, as Independence Day is observed on July 4 in the USA. Some are celebrated in only one part of one country. The people of only one religion celebrate some, as Christmas and Easter are celebrated by Christians.

There are holidays that always come on the same day of the same month, for example Halloween (October 31). Some other holidays, such as Easter, are movable. Easter is the first Sunday after the first full moon after the beginning of spring. Mother’s Day is on the second Sunday in May, while Father’s Day is on the third Sunday in June.

Every person has his or her own private holiday when their family and friends give them gifts. It is his or her birthday. The traditional wishes on that day are “Happy birthday” or “Many happy returns of this day!”

From the experience of an English teacher Essembayeva G.A.

Grade 8

Unit: «Sport, Health and Exercise»,

The theme: «Sport, Health and Exercise»

Learning objective: 8.2.1 Understand with little or no support the main points in extended talk on a wide range of general and curricular topics.

Assessment criteria: Identify the main points of the text

The Level of thinking skills: Higher order of thinking skills

Listening

Task 1

Listen to the text **TWICE** and write if the statements are **TRUE (T)** or **FALSE (F)**

table -4

Statements	True or False
1. A speaker does not feel some discomfort in his healthy lifestyle.	
2. Martin says that fast food is not a real support for his health.	
3. A speaker is going to change his portions of meal.	
4. A speaker is going to go by bus a lot.	
5. A speaker thinks that time from midnight to the early sunrise will be enough for sleeping.	

Task 2

Listen to the speaker again and choose the right option.

table-5

6. It is time to do some ... in my lifestyle.	A. rewriting B. recycling reformations C. reformations
7. I am going to ... the sport centres	A. attend B. involve C. organize
8. Eating fresh meal means to have more	A. new made food B. vegetables C. new made food fruits
9. Smoking, going to the pub, watching TV a lot are bad	A. thing B. habits C. activity
10. Walking and running helps me to ...	A. keep a diet B. keep up with C. keep fit

Keys:

Task 1

1. False
2. True
3. True
4. False
5. False

Task 2.

6. «C»
7. «A»
8. «A»
9. «B»
10. «C»

Descriptor: *A learner*

- writes True and False
- chooses the right answers and options

Tapescript

Healthy lifestyle

These days, I feel a little bit lazy. It is time to make some lifestyle changes! My friend Martin says that exercise and healthy eating are important. I am going to be more like Martin. I am going to join the gym and getting fit. I am going to eat five portions of fruit and vegetables every day. I am going to have three healthy meals – breakfast, lunch and dinner – and I am going to cook all my food myself with fresh

ingredients – no more fast food for me! I am going to drink lots of water. I am going to stop smoking. I am going to stop going to the pub. I am going to stop driving and start walking. I am going to stop watching TV and start running. I am going to go to bed early and get at least eight hours' sleep every night. From now on, I am going to be so healthy! ...Tomorrow, I am going to get fit and healthy...

From the experience of an English teacher Essembayeva G.A.

Grade 8

Unit «Sport, Health and Exercise

The theme: «Sport, Health and Exercise»

Learning objective: 8.3.7 Use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of general topics, and some curricular topics.

Assessment criteria: Apply topic related vocabulary in speech appropriately arranging words and phrases into well-formed sentences.

The Level of thinking skills: Higher order of thinking skills

Speaking

Task

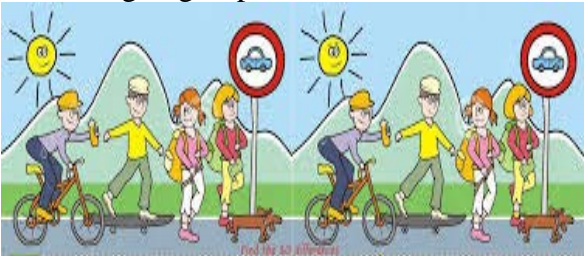

Choose **ONE** of the topics and make up an individual talk. You have **1** minute for preparation, *1-2* minutes for speaking.

Tips for Speaking

- Use subject related vocabulary
- Pronounces words and phrases clearly
- Use tenses with future meaning and a phrasal verb to keep

picture-6

<p><i>Topic 1</i> Good and bad fit habits</p> 	<p>These questions can help you.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. How people are demonstrating their good habit in the picture? 2. Do you agree that these people have a fit habit at the same time?
<p><i>Topic 2</i> Sporting legends</p>	<p>These questions can help you?</p> <ol style="list-style-type: none"> 9. What sport is Denis Ten presenting now? 10. How can you describe his emotions?

	
<p><i>Topic 3</i> Exercising in groups</p> 	<p>Use this topical vocabulary: ride a bike, skate on a board, walk together, play sport games, do fitness.</p>
<p><i>Topic 4</i> Healthy body</p> 	<p>Use this topical vocabulary: eat healthy food, do physical exercises, work out, take vitamins, sleep enough time, have regular check-ups.</p>
<p><i>Topic 5 Teens and exercise</i></p> 	<p><i>These questions can help you.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>How teens spend their sport time?</i> <i>What can be their mutual motivation to do sport?</i>

Descriptor

A learner

- Uses topic related vocabulary accurately;
- Pronounces words and phrases clearly;
- Says grammatically correct sentences.

**From the experience of an English teacher Abisheva K. S.
Grade 9**

Unit: «Reading for pleasure»

The theme: «Reading for pleasure »

Learning objective: 9.4.2 Understand specific information and detail in texts on a range of familiar general and curricular topics, including some extended texts

9.3.4 Respond with growing flexibility at both sentence and discourse level to unexpected comments on a range of general and curricular topics;

Assessment criteria: Read the given text and identify specific information;
Apply topic related vocabulary

The Level of thinking skills: Higher order thinking skills

Task 1

Match the descriptions of the books to their genres

37.poetry

38.horror story

39.short story

40.autobiography

41.romantic novel

42.historical novel

43.travel literature

44.crime novel

45.science fiction

kk. *War Horse* by Michael Morpurgo is set during World War I. Albert's father sells his horse Joey to the army and he goes into battle in France.

ll. *In Noughts and Crosses* by Malorie Blackman, Sephy is a cross and Callum is a nought. They fall in love, but in their world, noughts and crosses should not be friends. Like Romeo and Juliet, their love is forbidden.

mm. *Jump Ball: A Basketball Season in Poems* by Mel Glenn. Through a series of poems, we get to know the members of a school basketball team.

nn. *Fahrenheit 451* by Ray Bradbury is about a future world where books are not allowed. All books are burnt by 'firemen' whose job it is to start fires.

oo. *The Boy Who Biked the World* is by a cyclist, Alastair Humphreys, who completed a cycle trip round the world in four years. The story follows a boy's cycle trip through Europe and all the way through Africa.

pp. *Boy: Tales of Childhood* by Roald Dahl is about the author's childhood in Norway and his time at an English boarding school.

qq. *Haunted* by R.L. Stine is about a girl who is visited by a ghost from the future. Together they try to stop the death of a boy from occurring. Sometimes it is quite scary.

rr. *Whodunit? Detective Stories*, chosen by Philip Pullman, is a collection of detective stories by famous authors.

ss. *The London Eye Mystery* by Siobhan Dowd. Ted and Kat's cousin Salim gets on the London Eye. He never gets off again. Ted and Kat follow the clues across London to help the police to find the police their cousin.

Task 2. Answer the questions

13 What kind of books do you prefer to read? Why?

14 Who is your favorite writer?

15 Name outstanding authors in Kazakhstani literature

Keys: Task 1 Match the descriptions of the books to their genres

1-c

2-g

3-i

4-f

5-b

6-a

7-e

8-h

9-d

Descriptor: *A learner*

Task 1 • distinguishes the genres of stories according to descriptions of books

Task 2 • answers the questions

Баҳогузорию дастовардҳои таълимии донишҷӯён аз фанни "Математика"

Синфи 5

Фанни «Математика»

Мавзӯ: Ададҳои натуралӣ ва сифр

Мақсади дарс:

5.1.1.1 – азхуд намудани мафҳуми маҷмӯи ададҳои натуралӣ;

5.1.1.2 – азхуд намудани мафҳуми ададҳои ҷуфт ва тоқ.

Критерияи баҳогузорию:

- маҷмӯи ададҳои натуралӣро медонад;

- таърифи ададҳои ҷуфтро медонад;

- таърифи ададҳои тоқро медонад.

Қобилияти фикрронӣ:

- донистан ва фаҳмидан;
- истифода бурдан.

Супориш.

1. Қатори адади натуралӣ аз адади зерин сар мешавад:

- 1) 5   2) 1   3) 0   4) аз адади дилхоҳ.

2. Қатори ададҳои натуралӣ:

- 1) 0, 1, 2, 3, 4, 5   3) 1, 2, 3, 4, 5
 2) 0, 1, 2, 3, 4, 5, ...   4) 1, 2, 3, 4, 5, ...

3. Ададҳои чуфт:

- 1) 0   2) 5   3) 101   4) 200.

4. Ададҳои тоқ:

- 1) 0   2) 6   3) 100   4) 309.

5. Панҷ адади чуфтро аз ададҳои 20 то 40 нависед.

6. Панҷ адади тоқро аз 30 то 50 нависед.

Дескриптор:

- мафҳуми ададҳои натуралӣ меонад;
- мафҳуми ададҳои тоқро меонад;
- мафҳуми ададҳои чуфтро меонад.

Синфи 6

Фанни «Математика»

Мавзӯ: Якҷояшавӣ ва буриши фосилаҳои ададӣ

Мақсади дарс:

- 6.2.2.7–истифода бурдани ишораҳо барои навишти фосилаҳои ададӣ;
 6.2.2.8–тасвир намудани фосилаҳои ададӣ;
 6.2.2.9–ёфтани якҷояшавӣ ва буришҳои фосилаҳои ададӣ.

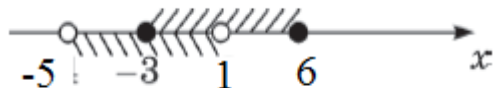
Критерияи баҳогузорӣ:

- барои навишти фосилаҳои ададӣ ишораҳоро истифода мебарад;
- фосилаҳои ададиро тасвир мекунад;
- якҷояшавии фосилаҳои ададиро меёбад;
- буриши фосилаҳои ададиро меёбад.

Қобилияти фикрронӣ:

- донистан ва фаҳмидан;
- истифода бурдан.

Супориши 1. 1) Тасвирро истифода бурда, се фосилаи ададиро нависед:

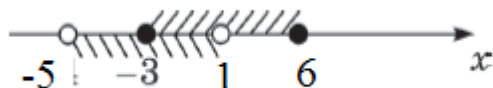

2) номи ин фосилаҳоро нависед.

Дескриптор:

- намудҳои гуногуни фосилаҳои ададиро навишта метавонад;
- номҳои фосилаҳои ададиро медонад.

Супориши 2. Тасвириро истифода бурда ёбед:

- 1) якҷояшавии фосилаҳо $(-5, 1)$ ва $[3; 6]$;
- 2) буриши фосилаҳо $(-5, 1)$ ва $[3; 6]$.

Дескриптор:

- ёфтани буриши фосилаҳои ададӣ;
- ёфтани якҷояшавии фосилаҳои ададӣ.

Супориши 1. 1) Тасвириро истифода бурда се фосиларо нависед:

2) номи ин фосилаҳоро нависед.

Дескриптор:

- намудҳои гуногуни фосилаҳои ададиро навишта метавонад;
- номи фосилаҳои ададиро медонад.

Супориши 2. Тасвириро истифода бурда, ёбед:

- 1) якҷояшавии фосилаҳо $(0, 10)$ ва $[-7; 4]$;
- 2) буриши фосилаҳо $(0, 10)$ ва $[-7; 4]$.

Дескриптор:

- буриши фосилаҳои ададиро ёфта метавонад;
- якҷояшавии фосилаҳои ададиро ёфта метавонад.

Синфи 7
Фанни «Алгебра»
Мавзӯ: Функцияи хаттӣ ва графики он

Мақсади дарс:

7.4.1.4–донистани таърифи функцияи $y = kx$, сохтани графики он ва муайян намудани ҷойгиршавӣ нисбат ба k ;

7.4.1.5–донистани таърифи функцияи хаттӣ $y = kx + b$, сохтани графики он ва муайян намудани ҷойгиршавӣ нисбат ба қиматҳои k ва b ;

7.4.1.6–ёфтани нуқтаи буриши графики функцияи хаттӣ бо тирҳои координатӣ (беграфик);

7.4.1.7 – муайян намудани коэффициентҳои k ва b –и функцияи хаттӣ $y = kx + b$, аз рӯи графики додашуда.

Критерияи баҳогузорӣ:

- таърифи функцияи хаттиро медонад;
- графики функцияи хаттиро тасвир карда метавонад;
- ҷойгиршавии графики функцияи хаттиро нисбат ба қиматҳои k ва b медонад.
- нуқтаи буриши графики функцияи хаттӣ бо тирҳои координатиро ёфта метавонад (бесохтани график).

Қобилияти фикрронӣ:

- доништан ва фаҳмидан;
- истифода бурдан.

Супориш.

1. Супориш бо ёрии _____ дода шуданро, роҳҳои бо аналитикӣ дода шудани функция меноманд.

2. Соҳаи муайянкунии функцияи $y = x + 4$ мебошад:

1) $(-\infty; -4) \cup (4; +\infty)$

2) $(-\infty; +\infty)$

3) $(-\infty; -4)$

4) $(-4; +\infty)$

3. Функцияи $y = 6 - x$ мебошад:

1) афзуншаванда

2) камшаванда

3) доимӣ.

4. Функцияи $y = -x + 10$ мебошад:

- 1) афзуншаванда
- 2) камшаванда
- 3) доимӣ.

5. Функцияи $y = 8 + x$, дар кадом фосилаи ададӣ қимати мусбат қабул мекунад:

- 1) $(-\infty; -8) \cup (-8; +\infty)$
- 2) $(-\infty; +\infty)$
- 3) $(-\infty; -8)$
- 4) $(-8; +\infty)$.

6. Функцияи $y = 2 - x$, дар кадом фосилаи ададӣ қимати манфӣ қабул мекунад:

- 1) $(-\infty; 2) \cup (2; +\infty)$
- 2) $(-\infty; +\infty)$
- 3) $(-\infty; 2)$
- 4) $(2; +\infty)$.

7. Графики функцияи $y = 1,5 - x$ тири Ox -ро дар нуктаи координатааш _____ мебурад.

8. Графики функцияи $y = 3,5 + x$ тири Oy -ро дар нуктаи координатааш _____ мебурад.

Дескриптор:

- функцияи хаттиро бо роҳи аналитикӣ навишта метавонад;
- ёфтани соҳаи муайянии функцияи хаттӣ;
- муайян кардани афзуншавии функция;
- камшавии функцияро муайян мекунад;
- ёфтани фосилаҳое, ки дар он функция қимати мусбат дорад ;
- ёфтани фосилаҳое, ки дар он функция қимати манфӣ дорад;
- ёфтани нуктаи буриши графики функцияи хаттӣ бо тири Ox (бесохтани график);
- ёфтани нуктаи буриши графики функцияи хаттӣ бо тири Oy (бесохтани график).

Синфи 8

Фанни «Алгебра»

Мавзӯ: Муодилаи квадратӣ

Мақсади дарс:

8.2.2.1 – донишҷӯи таърифи муодилаи квадратӣ;

8.2.2.2 – фарқ намудани намудҳои муодилаи квадратӣ.

Критерияи баҳогузорӣ:

- таърифи муодилаи квадратиро медонад;
- таърифи муодилаи квадратии нопурраро медонад;

- таърифи муодилаи квадратии ислохшударо медонад;
- решаи муодилаи квадратиро ёфта метавонад;
- решаи муодилаи квадратии нопурраро ёфта метавонад.

Қобилияти фикрронӣ:

- донистан ва фаҳмидан;
- истифода бурдан.

Супориши 1. Муодилаи квадратии ислоҳқардашударо нишон диҳед:

- 1) $2x^2 + x - 6 = 0$;
- 2) $-x^2 + x - 6 = 0$;
- 3) $-3x^2 + 2x - 6 = 0$;
- 4) $x^2 - x + 6 = 0$;
- 11) $x + 2x^2 - 6 = 0$.

Дескриптор:

- муодилаи квадратиро фарқ мекунад;
- муодилаи квадратии ислохшударо фарқ мекунад.

Супориши 2. Муодилаи квадратии нопурраро нишон диҳед:

- 1) $2x^2 + x - 6 = 0$;
- 2) $-x^2 + x = 6$;
- 3) $2x - 6 = x^2$;
- 4) $x^2 - x = 0$.

Дескриптор:

- муодилаи квадратиро фарқ мекунад;
- муодилаи квадратии нопурраро фарқ мекунад.

Супориши 3. Решаи муодилаи квадратии $x^2 + x - 6 = 0$ -ро ёбед.

- 1) 2 ва 3;
- 2) -2 ва 3;
- 3) -3 ва 2;
- 4) -3 ва -2.

Дескриптор:

- решаи муодилаи квадратиро ёфта метавонад.

Супориши 4. Решаи муодилаи квадратиро ёбед: $3x^2 + x = 0$.

Дескриптор:

- решаи муодилаи квадратии нопурраро ёфта метавонад.

Супориши 5. Решаи муодилаи квадратиро ёбед: $3x^2 - 12 = 0$.

Дескриптор:

- решаи муодилаи квадратии нопурраро ёфта метавонад.

Супориши 6. Решаи муодилаи квадратиро ёбед: $3x^2 + 19 = 19$.

Дескриптор:

- решаи муодилаи квадратии нопурраро ёфта метавонад.

Синфи 8

Фанни «Алгебра»

Мавзӯъ: Функцияи квадратӣ ва графики он

Мақсади дарс:

8.4.1.2–донистани хосият ва сохтани графики функцияҳои намуди $y=a(x-m)^2$, $y=ax^2+n$, $y=a(x-m)^2+n$, $a \neq 0$;

8.4.1.3–донистани хосият ва сохтани графики функцияи квадратии намуди $y = ax^2 + bx + c, a \neq 0$;

8.4.1.4– ёфтани қимати функция аз рӯи қимати аргументи додашуда ва ёфтани қимати аргумент аз рӯи қимати додашудаи функция.

Критерияи баҳогузорӣ:

- таърифи функцияи квадратиро медонад;
- графики функцияи квадратиро сохта метавонад;
- хосияти функцияи квадратиро медонад;
- ёфтани қимати функция аз рӯи аргументи додашуда;
- ёфтани қимати аргумент аз рӯи қимати додашудаи функция.

Қобилияти фикрронӣ:

- доништан ва фаҳмидан;
- истифода бурдан.

Супориши 1. Графики функцияро созед: $y = x^2 + 4$.

Дескриптор: графики функцияи квадратиро сохта метавонад.

Супориши 2. Графики супориши 1-ро истифода бурда, хосияти функцияи $y = x^2 + 4$ -ро муайян кунед:

1) соҳаи муайянии функция;

- 2) маҷмӯи қиматҳои функция;
- 3) фосилаи афзуншавии функция;
- 4) фосилаи камшавии функция;
- 5) тири симметрии парабола;
- 6) қимати калонтарини функция;
- 7) қимати хурдтарини функция ;
- 8) фосилаҳое, ки функция қиматҳои мусбат қабул мекунад;
- 9) фосилаҳое, ки функция қиматҳои манфӣ қабул мекунад;
- 10) дар кадом қимати аргумент, функция ба сифр баробар аст .

Дескриптор:

- соҳаи муайянии функцияро ёфта метавонад;
- маҷмӯи қиматҳои функцияро ёфта метавонад ;
- фосилаҳои афзуншавии функцияро ёфта метавонад;
- фосилаҳои камшавии функцияро ёфта метавонад;
- тири симметрии параболаро ёфта метавонад;
- қимати калонтарини функцияро ёфта метавонад;
- қимати хурдтарини функцияро ёфта метавонад;
- фосилаҳое, ки дар он функция қимати мусбат қабул мекунад ёфта метавонад;
- фосилаҳое, ки дар он функция қимати манфӣ қабул мекунад, ёфта метавонад;
- қимати аргумент, ки дар он функция ба сифр баробар аст, ёфта метавонад.

Супориши 3. Қимати тағирёбандаи вобастаро ёбед, ки агар қимати аргумент ба 2; -1; 0 баробар ва функция бо формулаи зерин дода шуда бошад : $y = x^2 + 2,5x - 10$.

Дескриптор: ёфтани қимати функция аз рӯи қимати аргументи додашуда.

Задание 4. Дар кадом қимати аргумент қимати функцияи $y = x^2 + 14x - 51$ ба сифр баробар аст?

Дескриптор: ёфтани қимати аргумент, агар қимати функция ба сифр баробар бошад.

Синфи 8
Фанни «Алгебра»
Мавзӯ: Нобаробарии квадратӣ

Мақсади дарс: 8.2.2.8 – ҳалли нобаробарии квадратӣ.

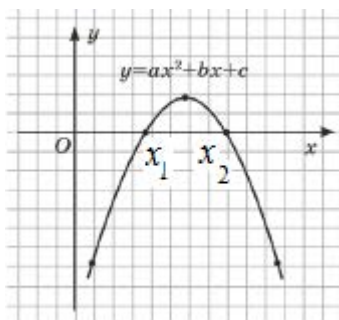
Критерияи баҳогузорӣ:

- таърифи нобаробарии квадратиро медонад;
- бо ёрии графики функцияи квадратӣ, ҳалли нобаробарии квадратиро тасвир карда метавонад.

Қобилияти фикрронӣ:

- доништан ва фаҳмидан;
- истифода бурдан.

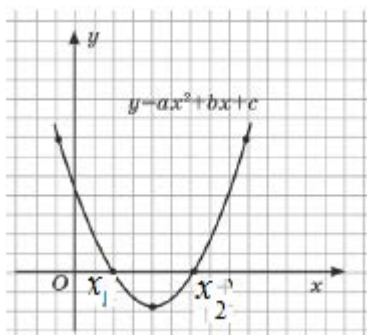
Супориши 1. Тасвирро истифода бурда, ҳалли нобаробарии квадратии $ax^2 + bx + c > 0$ -ро нишон диҳед:

- 1) $(-\infty; -x_1) \cup (x_2; +\infty)$
- 2) $(-\infty; -x_1] \cup [x_2; +\infty)$
- 3) $(x_1; x_2)$
- 4) $[x_1; x_2]$
- 5) $(-\infty; +\infty)$

Дескриптор: бо ёрии графики функцияи квадратӣ, ҳалли нобаробарии квадратиро ёфта метавонад.

Супориши 2. Тасвирро истифода бурда, ҳалли нобаробарии квадратии $ax^2 + bx + c < 0$ -ро нишон диҳед:

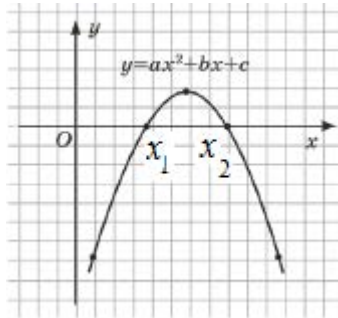

- 1) $(-\infty; -x_1) \cup (x_2; +\infty)$
- 2) $(-\infty; -x_1] \cup [x_2; +\infty)$
- 3) $(x_1; x_2)$

- 4) $[x_1; x_2]$
- 5) $(-\infty; +\infty)$

Дескриптор: бо ёрии графики функцияи квадратӣ, ҳалли нобаробарии квадратиро ёфта метавонад.

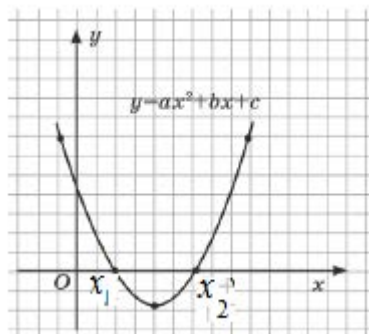
Супориши 3. Аз рӯи тасвир ҳалли нобаробарии квадратии $ax^2 + bx + c \leq 0$ -ро нишон диҳед:

- 1) $(-\infty; -x_1) \cup (x_2; +\infty)$
- 2) $(-\infty; -x_1] \cup [x_2; +\infty)$
- 3) $(x_1; x_2)$
- 4) $[x_1; x_2]$
- 5) $(-\infty; +\infty)$

Дескриптор: бо ёрии графики функцияи квадратӣ, ҳалли нобаробарии квадратиро ёфта метавонад.

Задание 4. Аз рӯи тасвир ҳалли нобаробарии квадратии $ax^2 + bx + c \geq 0$ -ро нишон диҳед:

- 1) $(-\infty; -x_1) \cup (x_2; +\infty)$
- 2) $(-\infty; -x_1] \cup [x_2; +\infty)$
- 3) $(x_1; x_2)$
- 4) $[x_1; x_2]$
- 5) $(-\infty; +\infty)$

Дескриптор: бо ёрии графики функцияи квадратӣ, нобаробарии квадратиро ҳал карда метавонад.

Синфи 6
Фанни «Математика»
Мавзӯ: Нисбат ва таносуб

Мақсади дарс:

6.1.2.3 таърифи таносубро донистан;

6.1.2.4 фаҳмидан ва тартиб додани таносуб;

6.1.2.5 донистан ва истифода бурдани хосияти асосии таносуб .

Критерияи баҳогузорӣ:

- таърифро истифода бурда, таносуб тартиб медиҳад ;

- аз рӯи шарти додашуда таносуб тартиб медиҳад ;

- хосияти асосии таносубро истифода мебарад.

Қобилияти фикрронӣ:

- донистан ва фаҳмидан;

- истифода бурдан.

Супориши 1. Се таносуб нависед, ки нисбати онҳо ба 3 баробар бошад.

Дескриптор:

- нисбати ададхоро муайян мекунад;

- таърифи таносубро истифода мебарад ;

- таносубро менависад.

Супориши 2. 6-то нисбат дода шуда аст. Ёбед:

а) ҳосили тақсим;

в) бо хатҳои самтдор нисбатҳои баробарро пайваст кунед;

с) аз онҳо таносубҳои дуруст тартиб диҳед.

<table border="1"><tr><td>13:5</td><td></td></tr></table>	13:5		<table border="1"><tr><td>7,2:12</td><td></td></tr></table>	7,2:12	
13:5					
7,2:12					

<table border="1"> <tr> <td style="padding: 5px;">3:10</td> <td style="width: 50px; height: 30px;"></td> </tr> </table>	3:10		<table border="1"> <tr> <td style="padding: 5px;">0,2:5</td> <td style="width: 50px; height: 30px;"></td> </tr> </table>	0,2:5	
3:10					
0,2:5					
<table border="1"> <tr> <td style="padding: 5px;">$4\frac{1}{5}:7$</td> <td style="width: 50px; height: 30px;"></td> </tr> </table>	$4\frac{1}{5}:7$		<table border="1"> <tr> <td style="padding: 5px;">$6,5:2\frac{1}{2}$</td> <td style="width: 50px; height: 30px;"></td> </tr> </table>	$6,5:2\frac{1}{2}$	
$4\frac{1}{5}:7$					
$6,5:2\frac{1}{2}$					

Дескриптор:

- қимати ҳар як нисбатро ҳисоб мекунад;
- қиматҳои ҳосил шударо муқоиса мекунад;
- таносубҳои дуруст тартиб медиҳад.

Супориши 3. Хосияти асосии таносубро истифода бурда, санҷед, ки таносубҳо дуруст тартиб дода шудаанд ё не?

- а) $\frac{1}{3}:\frac{7}{8}=\frac{2}{3}:\frac{7}{9}$ в) $3\frac{3}{4}:1\frac{1}{8}=2\frac{1}{3}:0,7$
 с) $\frac{4}{14}=14:49$ д) $39,1:85=18,63:40,5$

Дескриптор:

- хосияти асосии таносубро истифода мебарад;
- дуруст ва нодуруст будани таносубро муайян мекунад.

Синфи 9
Фанни «Геометрия»
Мавзӯ: Табдилдиҳии ҳамвориҳо

Мақсади дарс:

9.1.4.10 Ҳалли масъалаҳо бо ёрии истифодабарии табдилдиҳии ҳамвориҳо .

Критерияи баҳогузорӣ:

- истифода бурдани симметрия дар ҳалли масъалаҳо

Қобилияти фикрронӣ:

-донистан ва фаҳмидан

- истифода бурдан.

Супориши 1. Дар ҳамвори координатӣ намудҳои зерини чоркунҷаҳоро тасвир кунед:

- 1) чоркунҷае, ки на тири симметрия ва на маркази симметрия дорад;

4) секунҷае, ки ҳам маркази симметрия ва ҳам тири симметрия дорад;

3) параллелограмме, ки маркази симметрия дорад;

4) ромбе, ки ду тири симметрия дорад;

5) трапетсияе, ки чор тири симметрия дорад:

12) росткунҷае, ки ду тири симметрия дорад;

13) квадрате, ки чор тири симметрия дорад.

Дескриптор:

- симметрия нисбат ба нуқта ва хати ростро истифода бурда сохтани чоркунҷа;

- строит треугольник, применяя симметрии относительно точки и прямой; симметрия нисбат ба нуқта ва хати ростро истифода бурда сохтани секунҷа;

- симметрия нисбат ба нуқтаро истифода бурда, сохтани параллелограм;

- симметрия нисбат ба нуқтаро истифода бурда сохтани росткунҷа;

- **симметрия нисбат ба хати ростро истифода бурда , квадрат сохтан.**

Супориши 2. Дар ҳамвори координатӣ аз рӯи координатаҳои қуллаҳои додашуда чоркунҷаҳо созад.

A	B	C	D	
(-1;0)	(5;0)	(0;4)	(0;-6)	чоркунҷа
(-4;0)	(5;5)	(4;0)	(-5;-5)	
(-5;0)	(2;2)			параллелограмм
		(5;1)	(-3;2)	параллелограмм
(-3;0)	(0;3)			квадрат
(-5;0)	(0;2)	(5;0)	(0;-2)	
		(4;0)		квадрат
	(0;6)	(4;0)		ромб
(-1;0)	(-3;5)	(1;0)	(3;-5)	
	(-4;6)			росткунҷа
(2;1)	(-2;1)	(-2;-1)	(-2;-1)	

2) Координатаи қуллаҳои партофта шуда ва номи шаклҳоро пур кунед.

3) Тири симметрия созад.

Дескриптор:

- сохтани чоркунҷа аз рӯи координатаҳои додашуда;

- координатаҳои қуллаҳои партофташударо пур мекунад;

- номи шаклҳоро менависад;

- тири симметрия месозад.

	<p style="text-align: center;">аст</p> <p>Тасвиргар: Донишчӯ</p> <p>- мукотибаи байни амволи иттилоот ва хусусиятҳои онро муқаррар менамояд;</p> <p>Вазифа2</p> <p>Ба саволҳои зерин ҷавоб диҳед:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дар атрофи он гиред ва мисолҳои маълумот диҳед. Чӣ гуна шумо метавонед онҳоро ба иттилоот табдил диҳед? 2. Қадом моликияти иттилоот барои шумо аз ҳама муҳим аст? Чаро? 3. Қадом маълумоти нодуруст метавонад ба зиндагии шумо таъсир расонад? 4. Агар ҷаҳон маълумоти боэътимод ва муқаммалро гуфта бошад, он чӣ гуна хоҳад буд? 5. Бо истифода аз тамоми хосиятҳои иттилоот дар бораи дӯсти худ маълумот диҳед. <p>Тасвиргар: Донишчӯ</p> <p>- Таъсири хосиятҳои иттилоотро ба ҳаёти инсон тасвир мекунад;</p> <p>- дар мисол дар ҳама хусусиятҳои иттилоот истифода мешавад.</p>
Мавзӯ	Ҳамкорӣ бо ҳуҷҷатҳо
Мақсади омӯзиш	9.1.3.1 бо ҳуҷҷатҳо бо истифодаи технологияи абрӣ ҳамкорӣ кунед
Меъёри баҳогузорӣ	Бо истифода аз технологияи абрӣ бо ҳуҷҷатҳо ҳамкорӣ мекунад
Сатҳи малакаҳои ақлӣ	Фаҳмиш, дониш
	<p>Вазифа1</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дар Google Drive ҳуҷҷат эҷод кунед ва онро ба дастаи худ дастрас намоед. 2. Ҳар як гурӯҳ бояд ҳуҷҷатро дар бораи худаш пур кунад. <p>Тасвиргар: Донишчӯ</p>

	<p>- дар Google Drive хуччат эҷод мекунад ва ба дастаи худ пешниҳод менамояд; - хуччати умумиро бо маълумот дар бораи худ пур мекунад.</p> <p>Вазифа2 Ба саволҳо ҷавоб диҳед</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Чаро якчоя бо гурӯҳ кор кардан муҳим аст? 2. Чӣ тавр мубодилаи хуччати онлайн бо гурӯҳ? 3. Навъҳои хидмати онлайн барои кори гурӯҳӣ кадомҳоянд? Онҳоро муқоиса кунед. <p>Тасвиргар: Донишҷӯ -аҳамияти кор бо хуччатро мефаҳмонад; - дар якҷоягӣ бо гурӯҳе, ки дар хуччати онлайн кор мекунад; -Хусусиятҳои хидматҳои онлайнро барои ҳамкорӣ бо санад муқоиса мекунад.</p>
Мавзӯ	Этикаи шабакавӣ
Мақсади омӯзиш	9.4.2.1 дар бораи оқибатҳои вайрон кардани меъёрҳои ахлоқӣ ва ҳуқуқӣ дар шабака сӯҳбат кунед
Меъри баҳогузорӣ	оқибатҳои вайронкунии меъёрҳои ахлоқӣ ва ҳуқуқиро дар шабака баррасӣ менамояд
Сатҳи малакаҳои ақлӣ	Дониш, Фаҳмиш
	<p>Вазифа1 Муайян кунед, ки оё муаллифон этикаи шабакаро риоя мекунанд.</p> <ol style="list-style-type: none"> а) Шумо мактуби маро қабул кардед? б) Ман бори дуҷум ба шумо менависам. Шумо паёми электронӣ гирифтаед? !!!! в) Ман аз ту хаста шудам !!! Шумо ақл надоред !!!! г) Мақбар: "Мактуб ба дӯст" <p>Салом Алихон. Шуморо интизорем, Алихон, ташрифатон. Вақте ки шумо ба он ҷо мерасед, ба ман занг занед. Дӯсти вафодори шумо, Нуралӣ.</p>

	<p>Тасвиргар: Донишчӯ</p> <ul style="list-style-type: none"> - қоидаҳои этикаи шабакаро шарҳ медиҳад; - мувофиқат ва риоя накардани этикаи шабакаро дар ҳарфҳо муайян мекунад. <p>Вазифа2</p> <p>Саволҳои зеринро муҳокима кунед.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Этикаи шабака чист? 2. Чӣ қор қардан лозим аст ва барои ноил шудан ба маълумот дар шабака чӣ қор қардан лозим нест? 3. Аз ҳаёти худ вайрон қардани этикаи шабака мисолҳо оред. 4. Этикаи шабакаро ба даст оред, ки ба зиндагии шахс чӣ гуна таъсир расонад? <p>Тасвиргар: Донишчӯ</p> <ul style="list-style-type: none"> - дар бораи вайрон қардани меъёрҳои ахлоқиву ҳуқуқи рафтор дар шабака донишҷӯи онҳо; - оқибатҳои вайронкунии меъёрҳои ахлоқӣ ва ҳуқуқиро дар шабака дарк мекунад. <p>Вазифа3</p> <p>Ба дӯстатон дар бораи хабарҳо ва нақшаҳои охиринаи худ нома нависед, бо риояи тамоми қоидаҳои одоби шабакавӣ.</p> <p>Тасвиргар: Донишчӯ</p> <ul style="list-style-type: none"> - дар амалияи ахлоқи шабака дониши ҳудро қорӣ мекунад.
--	--

Қисмати "Интиҳоби компютер"

Мавзӯ	Танзимоти компютер
Мақсади омӯзиш	9.1.1.1 конфигуратсияи компютерро вобаста ба вазифааш интиҳоб кунед
Меъри баҳогузорӣ	Конфигуратсияи компютерро вобаста ба вазифааш интиҳоб мекунад
Сатҳи малақаҳои ақлӣ	Дониш, Ариза

Вазифа1

Навъи компютерро интихоб кунед, ки барои мактаб, офис, хона ва истифодаи шахсӣ бештар мувофиқ аст.

- моноблок;
- компютери мизи корӣ;
- ноутбук;
- ултабук.

Тасвиргар: Донишҷӯ

- фаъолият ва мақсади моноблок, компютери мизи корӣ, ноутбук, ултрабук;
- фарқи байни конфигуратсияҳои гуногуни компютерро мефаҳмад;
- Муайян кардани намуди компютере, ки барои истифода дар мактаб, офис, хона ва истифодаи шахсӣ мувофиқ аст.

Вазифа2

Дастгоҳҳоро ба хусусиятҳои онҳо мувофиқ кунед.

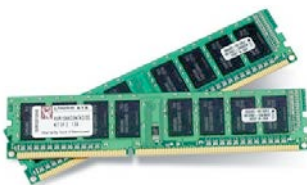
А)

1) Motherboard
Asus TUF X570-
Plus Gaming

Б)

2) Intel Core i7
9700KF,
LGA1151, OEM

В)

3) SSD ронанда
960 Gb Kingston
UV500

Г)

DDR-4 DIMM
16Gb/3600MHz
PC28800

Тасвиргар: Донишҷӯ

- Мувофиқати байни расмҳои дастгоҳҳо ва хусусиятҳои онҳоро дуруст муқаррар мекунад.

Вазифа3

Ҳадафҳои корбар ва параметрҳои дастгоҳи компютерӣ дода мешаванд.

Мақсад	CPU	RAM
А) Иҷрои кори мақсадноки касбӣ (графика, муҳандисӣ, тарроҳӣ, таҳқиқоти илмӣ).	1) ҳадди аққал як протсессори 4-аслӣ бо басомади ҳадди аққал 3-3,5 ГГц	1) 8-16 Гб
В) Барои бозиҳои пурқуввати баланд;	2) Протсессори 2-аслӣ аз 2 то 3 ГГц	2) то 4 Гб
С) Барои кор дар хона, дар коргоҳ бо муҳаррири матн, махзани маълумот, Интернет, тамошои видео ва файлҳои аудио ва ғайра;	3) 4-8 протсессори аслӣ бо басомади 3-3,5 ГГц	3) на камтар аз 8 Гб

Барои мақсадҳои худ дастгоҳҳои компютериро интихоб кунед. Ҷавобро дар ҷадвал пешниҳод кунед ва интихоби худро шарҳ диҳед.

Мақсад	CPU	RAM
А		
Б		
В		

Тасвиргар: Донишҷӯ

- протсессор ва хотираи оперативиро барои кор дар хона, дар коргоҳ бо муҳаррири матнӣ, пойгоҳи додаҳо, интернет дуруст интихоб мекунад, видео ва аудио файлҳоро тамошо мекунад ва интихоби шуморо

	<p>мефаҳмонад; - протсессор ва хотираи хотираро барои бозиҳои пуриктидори баланд дуруст интихоб мекунад ва интихоби онро шарҳ медиҳад; - протсессор ва хотираи оперативиро ба мақсадҳои касбӣ (графика, муҳандисӣ, тарроҳӣ, таҳқиқот) дуруст интихоб мекунад ва интихоби онҳоро шарҳ медиҳад;</p>
Мавзӯ	"Интихоби нармафзор"
Мақсади омӯзиш	9.1.2.1 нармафзорро мувофиқи эҳтиёҷоти корбар интихоб кунед
Меъёри баҳогузорӣ	нармафзорро мувофиқи эҳтиёҷоти корбар интихоб мекунад
Сатҳи малакаҳои ақлӣ	Дониш, Ариза
	<p>Вазифа1</p> <p>Нармафзори заруриро барои корбарон дар ҷадвал нависед ва мисолҳо оред.</p> <p>1. Оҳангсоз _____ . _____</p> <p>2. Муҳаррири видео _____ . _____</p> <p>3. Аниматор _____ . _____</p> <p>4. Муҳосиб _____ . _____</p> <p>5. Муҳаррири акс _____ . _____</p> <p>Вазифа2</p> <p>Нармафзори алтернативии кушодаасосро барои барномаҳои зерин дарёфт кунед:</p> <p>a)Microsoft Office b)Антивирус Kaspersky c)Promo Dj d)Sony Vegas Pro</p> <p>Тасвиргар: Донишҷӯ - намудҳои нармафзорро муайян менамояд;</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - муҳити барномаи нармафзорро эътироф кунед; - нармафзори алтернативии кушодаасосро ёбед. 				
Мавзӯ	"Ҳисоб кардани арзиши компютер"				
Мақсади омӯзиш	<p>9.1.1.1 конфигуратсияи компютерро вобаста ба таъиноти он интиҳоб кунед;</p> <p>9.1.2.1 нармафзорро вобаста ба ниёзҳои корбар интиҳоб мекунад;</p> <p>9.3.1.1 таҳия ва тадқиқоти моделҳои равандҳои физикӣ (биологӣ, иқтисодӣ) дар чадвалҳо</p>				
Меъёри баҳогузори	<ul style="list-style-type: none"> - конфигуратсияи компютерро вобаста ба таъиноташ интиҳоб мекунад; - нармафзорро вобаста ба эҳтиёҷоти корбар интиҳоб мекунад; - моделҳои равандҳои (физикӣ, биологӣ, иқтисодӣ) дар чадвал таҳия ва таҳқиқ мекунад 				
Сатҳи малакаҳои ақли	Дониш, Фаҳмиш, Ариза				
	<p>Вазифа1 Шумо бояд 3 намуди компютерҳои гуногунро омода кунед ва нархи ҳар кадоми онҳоро ҳисоб кунед.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Компютер барои маъмурияти мактаб; 2. Компютер барои лабораторияи илми компютерӣ; 3. Компютер барои истифодаи мултимедиа. <p>Истифода дастурҳо</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Истифодаи ҳар як компютерро шарҳ диҳед 2. Мувофиқи қору истифодаи онҳо компютерҳоро созад. <p>Мисол: як компютери мултимедиявӣ ба суръати баланд ва хотира ниёз надорад, 4 ГБ хотираи оперативӣ, диски саҳт 250 ГБ ва протсессори 2,0 ГГц кофӣ аст.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Дар рӯйхати нархҳо нархи ҳар як дастгоҳро ҷустуҷӯ кунед. 4. Нархи тахминии компютерро ҳисоб кунед. 5. Ҳисоботро дар чадвали 1 пур кунед. <p style="text-align: center;">Чадвали 1 - нархи компютери мултимедиявӣ</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 33%;"></td> <td style="width: 33%; text-align: center;">Компютер</td> <td style="width: 33%; text-align: center;">Компютер</td> <td style="width: 33%; text-align: center;">Компютер</td> </tr> </table>		Компютер	Компютер	Компютер
	Компютер	Компютер	Компютер		

	барои истифодаи мултимедиа		барои лабораторияи илми компютерӣ		барои маъмурияти мактабҳо	
	намуди	нархи	намуди	нархи	намуди	нархи
Motherboard						
CPU						
RAM						
Диски сахт						
Корти видеоӣ						
Таъмини барқ						
Системаи сардшавии						
Бадан						
Монитор						
Муш / клавиатура						
Баландгӯякҳои компютерӣ						
Системаи оператсионӣ						
Нархи умумӣ						

Тасвиргар: Талаба
- Нархи 3 нави компютерро ҷамъоварӣ ва ҳисоб мекунад;
- хусусиятҳои компютерро муайян мекунад.

9. Вазифаҳои баҳогузори формативӣ ва дастовардҳои таълимии талабагон аз фанни « Табиатшиносӣ»

Фасли «Одам. Замин. Сайёра»

Мавзӯ	Макроолам ва микроолам
Мақсади омӯзиш	5.2.1.1 Мавзӯи объектҳои макро ва микроқаламро фарқ кардан ва мисол овардан
Меъёри баҳогузорӣ	Хусусиятҳои объектҳои микро ва макрои ҷаҳонро фарқ мекунад

Сатҳи малакаҳои ақлӣ	Дониш, фаҳмиш			
	Вазифаи 1 Ин истилоҳотро муайян кунед:			
	Мегаолам	Макроолам	Микроолам	Нанаолам
	Дескриптор: Талаба Истилоҳи мегаоламо муайян мекунад; Истилоҳи макрооламо муайян мекунад; Истилоҳи микрооламо муайян мекунад; Истилоҳи нанаоламо муайян мекунад.			
	Вазифаи 2 Тасвири объектҳои ҷаҳонро муқоиса кунед?			
	Макроолам			
	Мегаолам			
	Микроолам			
Дескриптор: Талаба Тасвирҳои пешниҳодшударо муайян ва ҳамчун мекунад				

Фасли «Одам. Замин. Сайёра»

Мавзӯ	Пайдоиши сайёраи Замин
--------------	------------------------

Мақсади омӯзиш	5.2.2.1 Шарҳи назарияи пайдоиши сайёраи Замин	
Меъёри баҳогузорӣ	Хусусиятҳои пайдоиши сайёраи Заминро муҳокима мекунад, хулоса ҳосил мекунад.	
Сатҳи малакаҳои ақлӣ	Дониш, фаҳмиш	
	Вазифаи 1 Бо истифодаи ҷадвали геохоронологӣ хусусиятҳои рушди ҳар даврро нависед:	
	Эраҳо	Таърихи рушд
	Кайнозой	
	Мезозой	
	Протерозой	
	Палеозой	
	Архей	
Дескриптор: Талаба		
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Дар бораи хусусиятҳои рушди давраи кайнозой навиштааст; ✓ Дар бораи хусусиятҳои рушди давраи мезозой навиштааст; ✓ Дар бораи хусусиятҳои рушди давраи протерозой навиштааст; ✓ Дар бораи хусусиятҳои рушди давраи палеозой навиштааст; ✓ Дар бораи хусусиятҳои инкишофи даврони бостон менависад. 		
Вазифаи 1		
Мувофиқи хулосаҳои олимон дар бораи сайёраи Замин муқоиса кунед ва нависед		
Олимон	Номи олим	хулосаҳо
		Тахмин мекунанд, ки замин аз зарраҳои кайҳон ба вучуд омадааст

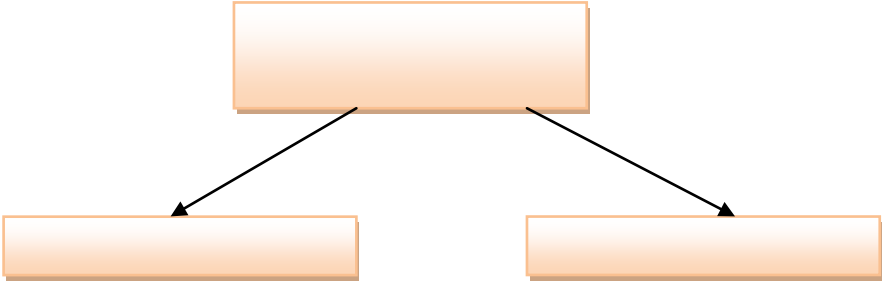
		Хулоса бармеояд, ки Офтоб бо ташаккули Замин робита надорад
		Хулоса бармеояд, ки офтоб аз зарраҳои сахт, пайдо шудааст, ба вучуд омадааст
<p>Дескриптор: Талаба</p> <ul style="list-style-type: none"> - Номи муаллифони гипотезаро менависад - Хулосаҳоро муқоиса мекунад 		

Фасли «Одам. Замин. Сайёра»

Мавзӯ	Микро ва макроолам.
Мақсади омӯзиш	6.2.1.1 Параметрҳои объектҳои микроолам ва макрооламро номбар кардан
Меъёри баҳогузорӣ	Хусусиятҳои объектҳои микрооламро бо объектҳои макроолам муқоиса намудан
Сатҳи маҳорати фикрронӣ	Таҳлил
	<p>Вазифаи 1</p> <p>Истилоҳотро дар зер муайян кунед</p> <p>Макро _____</p> <p>_____</p> <p>Лэпбук</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>Дескриптор: Талаба</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Истилоҳи "Макро" -ро муайян мекунад ✓ Истилоҳи "Лэпбук" -ро муайян мекунад <p>Вазифаи 2 Аз руи расм аломатҳои макрооламро ҷудо кунед.</p>

			
<p>Тасвиргар: Талаба</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ объектҳои зинда муайян мекунад; ✓ объектҳои ғайриманқулно муайян мекунад; ✓ Объекти сунъиро муайян мекунад. 			

Фасли «Одам. Замин. Сайёра»

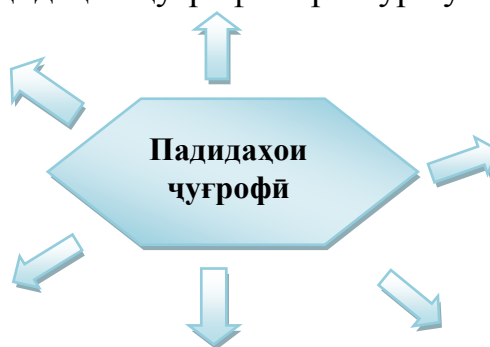
Мавзӯ	Мафҳумҳои умумии сайёраи Замин
Мақсади омӯзиш	6.2.2.1 Шарҳи равандро ва падидаҳои дар сайёраи Замин рӯйдода
Меъёри баҳогузорӣ	Равандҳо ва падидаҳоро муайян мекунад
Сатҳи малакаҳои ақлӣ	Таҳлил
	<p>Супориши 1</p> <p>А) Намудҳои равандро ҷуғрофино тасниф кунед. Ҷадвалро пур кунед</p> <div style="text-align: center;"> </div> <p>В) Мисолҳои равандро дохилӣ ва беруниро нишон диҳед</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around; margin-top: 20px;"> <div style="border: 1px solid orange; width: 200px; height: 60px;"></div> <div style="border: 1px solid orange; width: 200px; height: 60px;"></div> </div>

Дескрипто: Талаба

- ✓ намудҳои равандҳои ҷуғрофиро гурӯҳбандӣ намуда, ҷадвалро пур мекунад
- ✓ равандҳои дохилӣ ва беруниро мисол меорад

Супориши 2

2. Нақшаи «Падидаҳои ҷуғрофӣ» -ро пур кунед

Дескриптор: Талаба

- ✓ зухуротҳои ҷуғрофиро муайян мекунад

11. Баҳозуори дастовардҳои таълимии хонандагон аз фанни "Физика"

Фасли 1

Фасли "Илмҳои физикаи табиӣ"

Фасли "Физика-табиатшиносӣ"

Мақсади таълимӣ: 7.1.1.1 Намунаи зухуроти Ҷисмҳо

Меъёрҳои баҳодихӣ: Намудҳои зухуроти Ҷисмҳоро эътироф мекунад

Сатҳи малакаҳои тафаккур: Бидонед ва дарк кунед

Супориши 1.

Ҳамоҳангӣ: Кадоме аз ин зухуротро ба зухуроти механикӣ, барқӣ, магнитӣ, гармӣ, садо ва рӯшноӣ мансуб кардан мумкин аст?

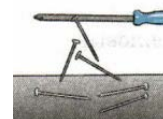
Як пиёла қаҳва ба рӯи миз афтод

Равшанӣ

Садо

Сӯзанаки магнит меххоро кашада мегирад

Сигнали ёрии таъҷилии сигнал медиҳад

Барқ

Магнитӣ

Ҳангоми борон барқ мезанад равшани Намоён мешавад

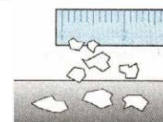
Дар баҳор барф об мешавад

Гармӣ

Механикӣ

Матои пашм пораҳои қоғазиро ба худаш меҷӯшонад

Дескриптор : хонандагон

- феноменҳои механикиро фарқ карда метавонанд;
- зухуроти барқро фарқ карда метавонанд;
- зухуроти магнитиро фарқ карда метавонанд;
- зухуроти гармиро фарқ карда метавонанд;
- фарқияти зухуроти овозиро метавонанд
- зухуроти рӯшноиро фарқ карда метавонанд.

Фасли "Усулҳои илми таҳқиқоти табиат"

Мақсади таълимӣ: 7.1.1.2 Чудо кардани усулҳои омӯзиши қонунҳои табиӣ.

Меъёрҳои баҳодихӣ: хонандагон

- усулҳои илми омӯзиши қонунҳои табииро муайян мекунад;

Сатҳи малакаҳои тафаккур: Донистани ва фаҳмиш

Супориши 1.

Субҳидам дар хок қатраҳо пайдо шуданд. Дар сатҳи ҳамвортари ҳамвор кардани дастгоҳи металлӣ қатраҳои намнок пайдо шуданд. Дар кадом ҳолат падидаи мурғобӣ таҷрибавӣ буд ва дар кадом шароит мушоҳидаҳо мушоҳида карда шуданд?

Дескриптор: хонандагон

- метавонад фарқ кунад, ки озмоиш кадом аст;
- метавонанд маълум кунанд, ки чӣ рӯй дода истодааст;

Фасли "Миқдор ва андозаҳо"

Фасли "Системаи воҳиди байналмилалӣ "

Мақсади таълимӣ: 7.1.2.1 Арзишҳои физикӣ дар системаи СИ муқоиса бо воҳидҳои ҷенкунӣ

Меъёрҳои баҳодихӣ:

-мутобиқати миқдори Ҷисмҳо ва воҳидҳои онро муқаррар мекунад;
-андозаҳои системаи СИ -ро медонад.

Сатҳи малакаҳои тафаккур: Доништан ва фаҳмидан

1- вазифа

Иҷозатҳоро пур кунед.

- 1) Воҳиди асосии дарозӣ дар системаи СИ _____
- 2) Воҳиди асосии вақт дар системаи СИ _____
- 3) Массайи асосии воҳид дар системаи СИ _____
- 4) воҳиди асосии ҳаҷм дар системаи СИ _____

Дескриптор: хонандагон

- метавонад дар системаи воҳиди асосӣ воҳиди дарозиро сабт кунад;
- метавонад дар системаи RS воҳиди асосии вақтро нависад;
- метавонад дар системаи F3X воҳиди асосии массаро нависад;
- дар системаи SI воҳиди асосии ҳаҷмро нависад;

"Андозагирӣ ва саҳеҳии ҳисоб. Рақамҳои калон ва хурдро ба намуди стандартӣ нависед»

Мақсади таълимӣ: 7.1.2.3 Истифодаи префикси зиёд ва баробар барои навиштани рақамҳои калон ва хурд: микро (м), милли (м), санти (с), деци (d), кило (к) ва мега (М)

Меъёрҳои баҳодихӣ:

-ҳангоми ҳисоб арзиши префикси баробари ва баробар истифода мешавад;

Сатҳи малакаҳои тафаккур: Доништан, Фаҳмиш, истифода бурдан

Супориши 1.

Истифодаи префиксҳо барои сабти рақамҳои хурд ва калон. Дар бораи миқдори кӯҳҳои Қазоқистон маълумот диҳед.

- 1) Қуллай Хан-Тенгри баландтарин нуқтаи Қазоқистон аст.
Баландии ин кӯҳ 7000 метр аст _____

2) Кӯҳи Бектау-Ата, дараи Бектау-Ота-Қазоқистон, 70 000 м
_____ Дар шимоли шаҳри Балхаш дар ҳудуди ноҳияи Актоғайи
вилояти Қарағанд. Релефи кӯҳӣ дар миёнаи дашти Қазоқистон радиусаш
тақрибан 5000 _____ - 7000 кв., Ақсои хурд дорад.

3) Дараи Шарын. "Шарын" 154 000 м давом кард. _____ кад-
қади дарё. Он дар шарқи Алмаато дар наздикии сарҳади Чин воқеъ аст. Ин
ёдгориҳои табиӣ аз сангҳои таҳшин иборат аз тақрибан 12,000,000
_____ сол.

4) Кӯҳи «Казыгурт».
"Казыгурт" - баландии 1768 метр. Кӯҳҳои баландкӯҳ _____ . 40 000
м. ин қаторкӯҳи кӯҳистонӣ Ҷойгир аст _____ Аз шадри
Чимкент, Талас дар водии Алатау Ҷойгир аст.

Дескриптор: хонандагон

- арзишҳои пешгуфтор ва муштаракро тарҷума карда метавонад

Кори лаборатории №1 дар мавзӯи "Андозагирии миқдори Ҷисмҳо"

Мақсади таълимӣ 7.1.3.1 Андозагирии дарозӣ, шакли бадан, ҳарорат ва вақти андозагири бо назардошти хатогӣ.

Меъёрҳои баҳодихӣ

- андозагири ва сабти маълумот дар системаи SI.
- хатогии асбобро муайян мекунад.

Сатҳи малакаҳои тафаккур Ариза

Супориши 1.

Дар расм ду сониясанҷи нишон дода шудааст

- а) Сатҳи ҷудокунии ҳар як сониясанҷро муайян кунед ва сабт кунед;
- б) Кай ҳар кадоми онҳо вақтро (бо назардошти хатогӣ) нишон медиҳанд?

а) _____
б) _____

а) _____
б) _____

Хулоса:

_____

_____

Дескриптор: хонандагон

- нархи 1 сонияи сониясанҷро муайян мекунад;
- нархи 2 сонияи сониясанҷро муайян мекунад;
- нишондиҳандаҳоро аз 1 сония нест мекунад;
- нишондиҳандаҳоро аз 2 сония дур мекунад;
- натиҷаи ченакро бо назардошти хатогӣ сабт мекунад;
- хулоса мекунад.

Кори лаборатории № 2. Аз рӯи фасли "Муайянкунии Ҷисмҳои хурд"

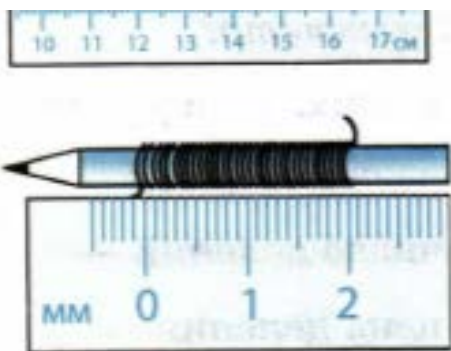
Мақсади таълимӣ: 7.1.3.2 андозаи Ҷасадҳои хурдро бо усули қатор муайян кунед.

Меъёрҳои баҳодиҳӣ: андозаи Ҷасадҳои хурдро муайян мекунад.

Сатҳи малакаҳои тафаккур: доништан, истифода бурдан.

Супориши 1.

Барои ёфтани диаметри сим онро бо қалам часпед (ба Ҷадвал нигаред), 25 ресмони сим 20 мм. фосила. Диаметри сим чанд аст?

Дескриптор: хонандагон

- формуларо барои муайян кардани андозаи даҳон менависад;
- диаметри симро муайян мекунад;

Супориши 2. Диаметри тангаҳоро бо арзиши номиналии 5 тенге ва 10 тенге бо ёрии ҳимояи як миллиметр Ҷудо кунед. Кадом танга диаметри калонтар ва чӣ қадар калон аст?

5 тенге

10 тенге

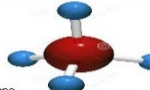
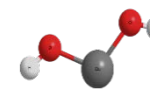
Хулоса:

Дескриптор: хонандагон

- диаметри 1 тангаро чен мекунанд
- андозаҳои 2 тангаро чен мекунанд;
- муқоиса мекунанд;
- хулоса мекунад.

12. Баҳодихии дастовардҳои таълимии хонандагон аз фанни «Химия»

Супоришҳо барои синфи 7

Мавзӯ:	Валентнокӣ. Формулаҳои химиявӣ. Ҳисоб кардани массаи нисбии молекулавии формулаи пайвастагиҳо				
Мақсади омӯзиш	7.1.2.16 - Ҳисоб кардани массаи нисбии молекулавӣ ва формулаи пайвастагии химиявӣ				
Меъёрҳои баҳодихӣ	Массаи молекулаи пайвастҳои химиявиро муайян мекунад				
Сатҳи маҳорати фикрронӣ	Доништан, фаҳмидан, истифода намудан				
Супориш	Массаи нисбии молекулавиро аз рӯи модели молекулавии моддаҳо ҳисоб кунед.				
	№	Номи ашё	Модели молекулавӣ	Формулаи химиявӣ	Массаи нисбии молекулавӣ
	1	оксиген			
	2	об			
	3	метан			
4	гидроксиди мис		$\text{Cu}(\text{OH})_2$		
Дескриптор					

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Формулаи химиявиرو тартиб менамояд 2. Аз рӯи расм массаи нисбии молекулавию моддаҳоро ҳисоб мекунад . 3. Массаи молекулавию пайвастиҳои химиявиру муайян мекунад.
	<p>Супориш</p> <p>Гурӯҳи I: Моддаҳои зеринро: а) оксиди карбон (IV) CO_2; б) Массаи нисбии молекулавию H_2S ёбед . Ҳисоб кардани ҳиссаи массаи элементҳои моддаҳои мураккаб</p> <p>Гурӯҳи II: Моддаҳои зеринро: а) NN_3 аммиак; б) Массаи нисбии молекулавию $\text{Al}(\text{OH})_3$-ро ёбед . Ҳисоб кардани ҳиссаи массаи элементҳои моддаҳои мураккаб</p> <p>Гурӯҳи III: Моддаҳои зеринро: а) CH_4 - метан; б) Массаи нисбии молекулавию H_2SO_4- кислотаи сулфатро ёбед, Ҳисоб кардани ҳиссаи массаи элементҳои моддаҳои мураккаб</p> <p>Гурӯҳи IV: Моддаҳои зеринро: а) HCl – гидроген хлорид; б) Массаи нисбии молекулавию кислотаи фосфат (H_3PO_4)-ро ёбед, Ҳисоб кардани ҳиссаи массаи элементҳои моддаҳои мураккаб</p>

синфи 8

Қисм / мавзӯ	Таъсири мутақобилаи металлҳо бо маҳлули кислотаҳо
Мақсади омӯзиш	8.2.4.4 –мушоҳида намудани реаксияҳои металлҳои гуногун бо маҳлули кислотҳо 8.2.4.5 - Тартиб додани муодилаҳои реаксияи таъсири металлҳо бо кислотаҳо
Меъёрҳои баҳодихӣ	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Реаксияҳои металлҳои гуногун бо кислотаҳоро мушоҳида менамояд; ✓ муодилаҳои реаксияи таъсири металлҳо бо кислотаҳоро тартиб медиҳад; ✓ Аз рӯи қатори шиддатнокии металлҳо эҳтимолияти гузариши реаксияи ҷойгирро пешгӯӣ мекунад
Сатҳи маҳорати фикрронӣ	Доништан, фаҳмидан

Супориш	Кор аз рӯи чадвал		
	Қатори шиддатнокии металлҳоро истифода бурда, кадоми аз онҳо ба реаксия меравад, муодилаи реаксияро нависед		
	Металлҳо	Кислота	Муодилаи реаксия
	Al	HCl	
	Zn	H ₂ SO ₄	
	Ag	H ₂ CO ₃	
	Mg	HCl	
Дескриптор	Hg		
	- Таъсири мутақобилаи кислотаҳо бо металлҳо фаъолро медонад; - муодилаи реаксияро менависад ва баробар мекунад		
	Супориш (кори фардӣ)		
	Калимаҳои дар поён оварда шударо интихоб ва металлро бо кислота таъсир намуда, эҳтимолияти равиши муодилаи реаксияи химиявиро нависед.		
	1. _____ + _____ → _____ + _____		
	2. _____ + _____ → _____ + _____		
	3. _____ + _____ → _____ + _____		
A. гидроген, хлориди калий, кислотаи хлорид, калий			
B. Сульфати алюминий, гидроген, алюминий, кислотаи сулфат			
D. Sulfuric Acid, sodium, hydrogen Gas, sodium Sulfate			

Дескриптор	<ul style="list-style-type: none"> - таъсиркунандаи байниҳамии металл ва кислотаҳоро интихоб мекунад; - маҳсулоти реаксияро дуруст муайян мекунад; - валентнокии металл ва боқимондаи кислотаҳоро муайян мекунад; - формулаи намак ва кислотаро тартиб медиҳанд ; - реаксияро бо гузоштани коэффисентҳо баробар мекунад.
-------------------	---

Синф 8

Қисми 8.1 А Ҳаракати электронҳо дар атом

Мақсади омӯзиш: ядроии электронҳои дар атом аз рӯи афзоиши дараҷаи энергетикӣ ва паҳншавии рақами тартибро донистан.

Меъёрҳои баҳодихӣ: Аз рӯи дараҷаи энергетикӣ паҳншавии электронҳоро мефаҳмонад

Сатҳи маҳорати фикрронӣ: Фаҳмидан ва донистан

Супориши 1: дараҷаи энергетикии шумораи электронҳо дар ҳар яки атомҳо максималӣ шуданаш мумкин

а) Формуларо муайян кардани шумораи электронҳоро нависед

б) Дар расм чӣ тавр сохти электрони элементҳо нишон дода шудааст, $1s^2 2s^2 2p^2$

с) Аз рӯи суполриши 1a формуларо истифода бурда, чадвалро пур кунед:

Дараҷаи энергетикӣ	Шумораи максималии электронҳо	Мисол
1	2	Ne
	18	

Дескриптор

хонанда

- формулаи ҳисоб кардани шумораи электронҳоро менависад;
- аз рӯи сохти элементҳо элементро муайян мекунад;
- дараҷаи энергетикиро муайян мекунад;
- дар дараҷаи энергетикӣ максималии шумораи электронҳоро муайян мекунад;
- мисолҳо меоварад.

Супориши 2

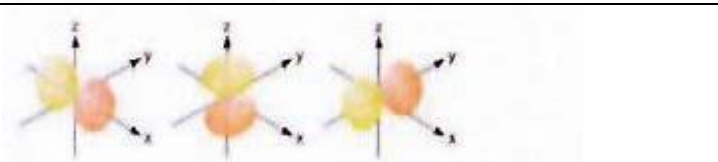
Ҷадвалро пур кунед:

Атом	Рақами атомӣ	Массааш	Шумораи протонҳо	Шумораи нейтронҳо	Шумораи электронҳо
K	19		19		
Be				5	4
Ar	18	40			
Fe		56			26

Дескриптор

- аз рӯи ҷадвали даврӣ ҷои элементро ва массаи онро муайян мекунад
- шумораи протонҳо, нейтронҳо, электронро муайян мекунад

Супориши 3: шаклҳои абрҳои электронӣ S, p, d, f-ро муқоиса намоед:

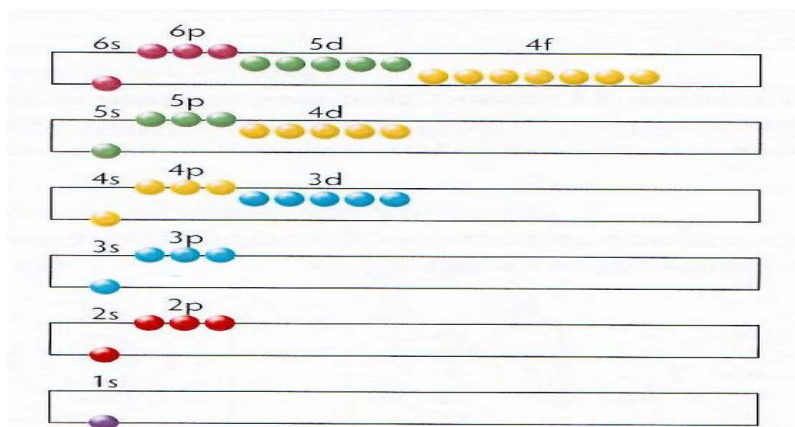
S		4	
P		2	
D		1	

f		3	
---	--	---	--

Дескриптор
хонанда:

- шаклҳои дараҷаҳоро муайян мекунад
- аз рӯи расм муқоиса менамояд

Супориши 1: Номалум металл 20 электрон дорад. Ҳамон электронҳои элементро ба дараҷаи энергетикӣ ҷой диҳед. Конфигурацсияи электронӣ ва формулаи графикаи электрониро (додашудаи ҳаргуна ранг аз рӯи сурат истифода бурда) тартиб диҳед.

Дескриптор:

- Аз рӯи шумораи электронҳо аниқ мекунад
- Электронҳоро ба дараҷаи энергетикӣ ҷойгир мекунад
- Конфигурацсияи электронӣ ва формулаи графикаи электрониро тартиб медиҳад

Супориши 2

Ҷойи холигии чадвалро пур кунед. Қобилияти ба реаксияравии аз ҳама кам элементро интихоб намуда, нишон диҳед

Аломати элементи химиявӣ	Формулаи Электронӣ	формулаи графикаи электронӣ
Na		
	$1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6$	
B		

		$1s^2$	$2s^2$	$2p^6$	$3s^2$	$3p^2$
		↑↓	↑↓	↑↓	↑↓	↑

Дескриптор

Талаба:

- формулаи электрониро тартиб медиҳад
- формулаи графикии электрониро тартиб медиҳад

Малакаҳои дараҷаҳои олӣ

Супориши 1 Дар қабати берунаи дараҷаи энергетикӣ ҳашт электрон доштаи атом ё ин ки дар байни онҳо ионӣ ҳолиро навис:

$Mg^{+2}, O, Ar, P, Li^{+1}, S^{-2}, Cl^{-1}, Al^{+3}, K, Ca^{+2}, P^{-3}, Na^{+1}, P^{+5}, F, Ne, H^{+1}$

	Дар қабати берунаи дараҷаи энергетикӣ ҳашт электрон дорад
Атом/ион	

Дескриптор

Дараҷаи энергетикӣ пуршудаи атом, ионҳоро муайян мекунад

Супориши 2 Дар расм чӣ тавр аз рӯи электронҳои дараҷаи энергетикӣ элемент паҳншуда ҷой гирифтааст, нишон диҳед?

Расми 1 _____

Расми 2 _____

Дескриптор

Талаба:

- электронҳоро аз рӯи дараҷаи энергетикӣ ҷой медиҳад
- элементро муайян мекунад

Синф 9

Қисм / мавзӯ: 9.1А Диссоциатсияи электролитӣ. Назарияи диссоциатсияи электролитӣ

Мақсади омӯзиши:

9.4.1.3 - принципҳои асосии назарияи диссоциатсияшавии электролитиро донистан

9.4.1.4 Фаҳмонидани механизмҳои диссоциатсияшавии электролитии бандҳои ионӣ ва ковалентии қутбнок дошта

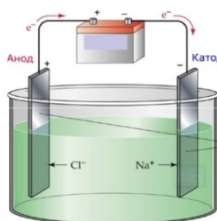
Меъёрҳои баҳодихӣ:

- принципҳои асосии назарияи диссоциатсияи электролитӣ тавсиф мекунад;
- Механизми диссоциатсияи электролитиро менависад

Сатҳи маҳорати фикрронӣ: Доништан ва фаҳмидан

Супориш

- Мувофиқи расми додашуда принципҳои асосии назарияи диссоциатсияшавии электролитиро нависед

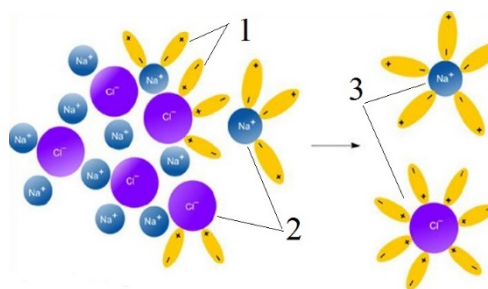

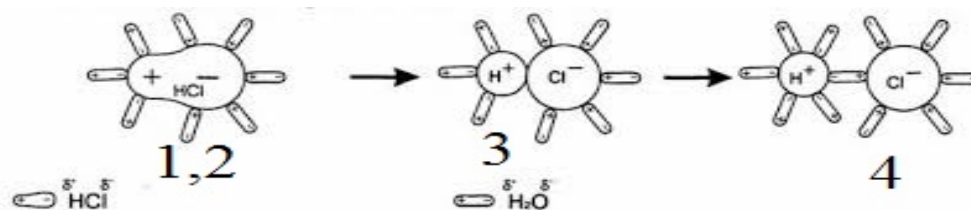

- а. Моддаҳое, ки банди ионӣ дарад, бо як қатор шумораи механизми диссоциатсияи дар расм бударо нависед

- 1.
- 2.
- 3.

- б. Моддаҳое, ки банди ковалентии кутбнок дарад, бо як қатор шумораи механизми диссоциатсияи дар расм бударо нависед

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

Дескриптор:

- принципҳои асосии назарияи диссоциатсияшавии электролитро тавсиф мекунад.
- Механизми диссоциатсияшавии электролитро менависад.

Ҷавобҳо:

1. Принципҳои асосии назарияи диссоциатсияшавии электролитӣ:

- Ҳангоми дар об моддаҳо ҳал шудан ба ионҳои мусбат ва манфӣ ҷудо мешаванд.
- Сабабҳои диссоциатсия (парокандашавӣ) – гидрататсияшавии моддаҳо. Нури барқ равшанӣ медиҳад.

3. Бо таъсири чараёни барқӣ ионҳо ба катод ва анод равона мешаванд.
4. Раванди диссоциация баргарданда аст. Реаксияи баръаксро иттиҳодия (ассотсиатсия) меноманд.
5. Электролитҳо бо микдорҳои гуногун диссоциатсия (пароканда) мешаванд (α).
6. Хусусиятҳои химиявии маҳлулҳои электролит бо табиати ионҳои он муайян карда мешаванд.
7. Атомҳои элемент ва хусусиятҳои иони он гуногунанд.

2.а Механизми диссоциатсияи моддаҳои банди ионӣ дошта:

1. Самти молекулаҳои қутбии об дар атрофи кристалл.
2. Диссоциатсияи хлориди натрий. $\text{NaCl} = \text{Na}^{++} \text{Cl}^-$
3. Гидрататсияшавӣ - ионҳои Na^+ ва Cl^- дар молекулаҳои об ихота шудаанд

2.в. Механизми диссоциатсияи моддаҳои банди ковалентии қутбнок дошта:

- 1, 2. Самти молекулаҳои қутбии об дар атрофи молекулаи кислотаи хлорид. Дигаргуншавии банди ковалентии қутбнок ба намуди ионӣ.
3. диссоциатсияи кислотаи хлорид. $\text{HCl} = \text{H}^+ + \text{Cl}^-$
4. Гидрататсияшавӣ - H^+ ва Cl^- -ионҳо бо молекулаҳои об ихота шудаанд

Синф 9

Қисм / мавзӯ: 9.1С Суръати реаксияи химиявӣ. Омилҳое, ки ба суръати реаксияи химиявӣ таъсир мерасонанд. Лабораторияи № 6 «Таъсири ҳарорат, концентратсия ва андозаи зарра ба суръати реаксия»

Мақсади омӯзиш:

9.3.2.2 - Муайян намудани омилҳои ба суръати реаксия таъсиркунанда ва тафсири он дар заминаи назарияи кинетикии зарраҳо

Меъёрҳои баҳодихӣ:

- реакция жылдамдығына әсер ететін факторларды анықтайды;
- реакция жылдамдығын бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан сипаттайды;

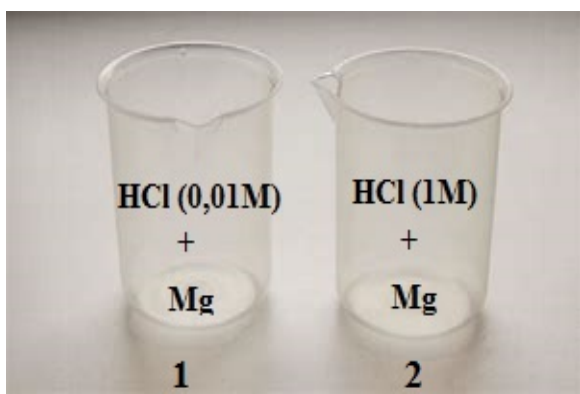
Сатҳи маҳорати фикрронӣ: Донистан

Супориш

1. Таъсири магнийро дар концентратсияи гуногуни кислотаи хлор аз омехтаи реаксия ба суръати реаксия таъсир мерасонад мушоҳида намуда, ҳолати равиши реакцияҳои зеринро шарҳ диҳед:

Дар кадом қисми шишаи дар расм буда реаксия тез мегузарад?

Сабаб:

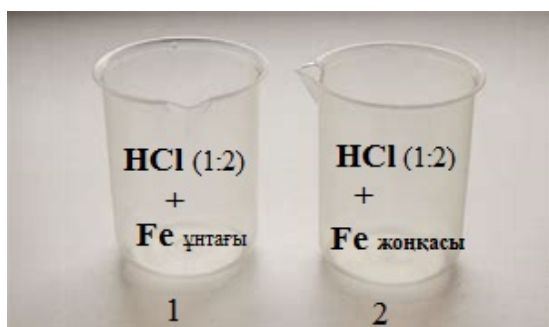

-
-
-
-
-
2. Дар шишаи аввал каме хокаи оҳанӣ шишаи дуюм буттаҳои оҳаниро ба андозаи якхела партоед ва ба лолои онҳо 2 мл гидроген хлорида (1: 2) резед. Чиро мушоҳида намудед?

Дескриптор

- омилҳое, ки ба суръати реаксия таъсир мерасонан, муайян менамояд
- Суръати реаксияро аз рӯи нигоҳи назарияи кинетикӣ маълумот медиҳад

Синф 9

Қисм / Мавзӯ: 9.1D Реаксияҳои баргарданда. Мувозинати химиявӣ

Мақсади омӯзиш:

9.3.3.2 Мувозинатро ҳамчун ҷараёни динамикӣ тавсиф мекунад ва аз рӯи принсипи Ле-Шателье-Браун мувозинати химиявиро пешгӯи мекунад.

9.3.3.4 - Фаҳмонидани мувозинати химиявӣ аз нуқтаи назарияи зарраҳои кинетикӣ

Меъёрҳои баҳодихӣ:

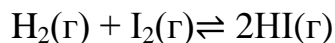
тавозуни кимиёро дар заминаи назарияи кинетикии зарраҳо тавсиф мекунад;

- гузариши мувозинати химиявиро аз рӯи принсипи Ле-Шателье-Браун пешбинӣ мекунад;

Сатҳи маҳорати фикронӣ: муттаҳидкунӣ (ҷамъкунӣ)

Супориш

1. Аз рӯи нақша моддаҳои газмонанд йод ва гази гидрогенро истифода бурда, мафҳуми реаксияҳои баргарданда, мувозинати химиявиро фаҳмонед ва нависед.

Ҷаҳмон = Ҷбаръакс

Реаксияи баргарданда –

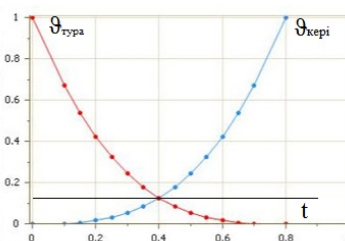

Аз рӯи принципи Ле-Шателье-Браун пешгӯи намуда мисолҳо оред.

Аломатҳои истифодашуда: T -ҳарорат, P -фишор, C -концентратсия, $\uparrow$ - зиёд, $\downarrow$ - кам

Омилҳои таъсиркунанда ба мувозинат	Тағйирёбии омилҳо	Намунаҳо
T	$\uparrow T$ — аз рӯи эндотермӣ мувозинати реаксия дигаргун мешавад	
	$\downarrow T$ — аз рӯи экзотермӣ мувозинати реаксия дигаргун мешавад	
P	$\uparrow P$ — вобаста ба камшавии фишор	
	$\downarrow P$ — вобаста ба зиёдшавии фишор	
C	$\uparrow C_{(\text{реагент})}$ — мувозинат ба тарафи муқобили реаксия мелағжад (аз чап)	
	$\downarrow C_{(\text{реагент})}$ — мувозинат ба тарафи реаксия мелағжад (аз рост)	
Катализатор	мувозинат таъсир намекунад !!!	

Дескриптор

- мувозинати химиявиро аз нуқтаи назарияи зарраҳои кинетикӣ маълумот медиҳад
- гузариши мувозинати химиявиро аз рӯи принципи Ле-Шателье-Браун пешгӯи мекунад;

Қисм / мавзӯ: 9.1С Суръати реаксияи химиявӣ. Катализаторҳо. Ингибиторҳо. Кори амалӣ № 3 «Таъсири катализатор ба суръати реаксия»

Мақсадҳои омӯзиш:

9.3.2.3 фарқи катализаторҳо аз реагентҳо ва фаҳмонидани таъсири онҳо ба суръати реаксия;

9.3.2.4 –Фаҳмонидани таъсири ингибиторҳо ба суръати реаксия

Меъёрҳои баҳодихӣ:

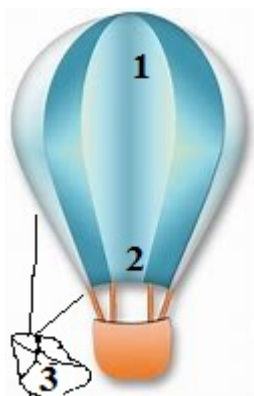

- фарқи катализаторҳо аз реагентҳо ва таъсири онҳо ба суръати реаксияро пешгӯи намудан;
- Таъсири ингибиторро ба суръати реаксия менависад

Сатҳи маҳорати фикрронӣ: Фаҳмидан

Супориш

- 1.а. Катализатор ва ингибиторҳоро аз видеотасма мушоҳида намоед.
- 1.б. мувофиқи шумораи додашуда дар пуффаки ҳавой (воздушный шар) реаксияи химиявӣ, катализаторҳо, ингибиторҳоро муқоиса намуда маълумот диҳед.

Реаксияи химиявӣ
Катализатор
Ингибитор

1.с Муайян кунед, ки оё хулосаҳои зерин дурустанд.

№	Хусусиятҳо	Дуруст	нодуруст
1	Катализаторҳо энергияи реаксияро зиёд мекунад		
2	Катализаторҳо суръати худро тағйир медиҳанд, зеро онҳо роҳи алтернативии реаксияро пайдо мекунад		
3	Сатҳи камии энергияи миқдори молекулаҳо кам мекунад, ки энергияи зарурӣ барои бархӯрдҳои самаранок доранд		
4	Истифодаи катализатор барои зиёд кардани суръати реаксия дар истехсол васеътар аст, на баланд бардоштани ҳарорат		
5	Ингибиторҳо энергияи реаксияро зиёд мекунад ва шумораи бархӯрдҳои самаранокро кам мекунад.		

Дескриптор

- таъсири катализаторро ба суръати реаксия маълумот медиҳад.
- Таъсири ингибиторро ба суръати реаксия нависед.

Ҷавобҳо:

1.б. Катализатор-1, Реаксияи химиявӣ-2, ингибитор-3. 1.с Дуруст - 2, 4, 5. нодуруст - 1, 3.

13. Баҳозурии дастовардҳои таълимии донишҷӯён аз фанни "Биология"

12. Биология

Фан: Биология

Қисм: 2. Нақлиёти моддаҳо

Мавзӯ: Аҳамияти нақлиёти моддаҳо дар ҳаёти организмҳо. Системаи узвҳо ва узвҳои, ки дар нақлиёти моддаҳо иштирок мекунанд.

Мақсади таълимӣ:

Аҳамияти нақлиёти моддаҳои ғизоиро дар организмҳо фаҳмонидан. Донишҷуи узвҳои растаниҳои, ки дар нақлиёти моддаҳо иштирок мекунанд.

Критерияи баҳогузорӣ:

Аҳамияти нақлиёти моддаҳо дар организмҳо фаҳмонидан.

Муайян кардани сохти узв ва системаи узвҳои, ки дар нақлиёти моддаҳо иштирок мекунанд.

Мавзӯро таҳлил карда мақсади асосиро ошкор кардан.

Дарачаи фикрронӣ:

Донишҷу, фаҳмидан, истифода бурдан, таҳлил кардан:

Барои чи... фикри шумо?

1. Чӣ хел фикр мекунад, барои чи «нақлиёти моддаҳо»?

2. Дар нақлиёти моддаҳо чӣ хел системаи узвҳо иштирок мекунанд ?

3. Чан намуди моддаҳо дар нақлиёти моддаҳо иштирок мекунанд?

Супориши 1.

Методи «дар ҷустуҷӯи хазина».

Бо матн кор мекунад. Бо гурӯҳ вазифаро таҳлил карда ҷавоб медиҳад.

Вазифаи гурӯҳи 1: Узвҳои, ки дар нақлиёти моддаҳои ҳайвонот ва растаниҳо иштирок мекунанд номбар кунед.

Аҳамияти нақлиёти моддаҳои ғизоиро дар организмҳо фаҳмонед.

Дескриптор:

- сохти қисми узвҳои, ки дар нақлиёти моддаҳои ғизоӣ иштирок мекунанд, номбар кунед;

- аҳамияти нақлиёти моддаҳои ғизоиро дар организмҳо мефаҳмонад.

Вазифаи гурӯҳи 2: Дар расм буриши бари поя ва реша додашудааст.

(а) Расми поя ва реша тасвиршударо муайян кунед. (б) Расмро истифода бурда номҳоро нависед.

Дескриптор

- аз расм буриши бари поя ва решаро муайян мекунад;

- қисмҳои дарунии поя ва решаро номбар мекунад;

Вазифаи гурӯҳи 3: Номҳои дар расм додашударо нависед. (с) Вазифаҳои қисмҳои дар расм додашударо шарҳ диҳед.

Чӣ хел моддаҳо нақлиёт мешавад?

Дескриптор:

- монанди хусусияти сохти поя ва решаро бо вазифаашон алоқаманд карда шарҳ диҳед.

Гурӯҳҳо якдигарашонро бо усули «Се қарсақ» боҳо медиҳанд.

Вазифаи 2

Қорҳои фардӣ

Стратегияи ба «Худ гирифтани» усули «Ту медонӣ?».

Аз рӯи маълумоти гирифташуда ба саволҳо ҷавоб медиҳад.

Доништан ва фаҳмидан:

1. Нақлиёти моддаҳо чист?
2. Нақлиёти моддаҳо дар ҳайвонот чӣ хел мегузарад?
3. Нақлиёти моддаҳо дар растаниҳо чӣ хел мегузарад?

Дескриптор:

-чи будани нақлиёти моддаҳо медонад.

-бо воситаи хун ба амал омадани нақлиёти моддаҳо дар ҳайвонот медонад ва мефаҳмонанд.

- нақлиёти моддаҳо дар растаниҳо бо воситаи узвҳои нашвӣ гузаштаниширо медонад ва мефаҳмад;

Варақаи худсанҷӣ

№	Намуди вазифа	Аломат
1	Ба худ гирифтани	
2	Ба савол ҷавоб додан	

Супориши 3

Гурӯҳи 1

Бо воситаи методи «Андеша, чуфтшавӣ, тақсим шав» мазмуни мавзӯро мекушоад.

Гурӯҳи 2

Бо ёрии «Тугмаи гул» мазмуни мавзӯро таҳлил карда, саволҳо тартиб додан. (Хонандагон аз мазмуни мавзӯ саволҳо тайёр мекунанд.)

Саволҳои оддӣ

Саволҳои муайян

Саволҳои интерпретасияонӣ

Саволҳои эҷодӣ

Саволҳои баҳодихӣ

Саволҳои амалӣ

Гурӯҳи 3.

Маҷмӯи мавзӯро ба нақша гиред.

Таҳлил:

Т.Д.- Мазмунашро фаҳмида мехонад, мавзӯро ошкор менамояд, мафҳуми асосиро меёбад.

О.Д.- ба саволҳо ҷавоб медиҳад, ғояшро меёбад, нақша месозад.

Ж.Д.-саволҳо тартиб медиҳад, далилҳо мебиёрад.

Дескриптор:

- мазмуни мавзӯро таҳлил мекунад;
- захираҳои иловагиро истифода мебаранд;
- бо ҳаёти имрӯза вобаста мекунад

Супориши 4.(барои мусаҳҳам кардани дарс)

Усули «Ба гирд ҷамъшавӣ»

Синфи 8. фанни «Биология»

Мавзӯ: Гигиенӣ хӯрок.Бемориҳои сироятӣ узвҳои ҳозима ва пешгирии онҳо. Пешгирии захролудшавӣ аз хӯрок. Ёри таъҷилӣ.

Мақсади таълимӣ: Муайян кардани сабабҳои бемориҳои узвҳои ҳозима ва захролудшавӣ.

Критерияи баҳогузорӣ:

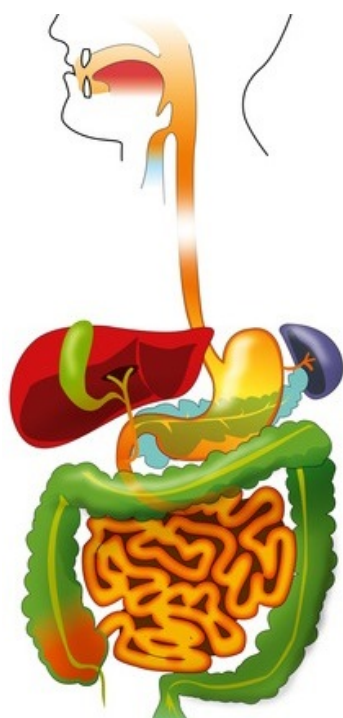
- ✓ Койдаҳои гигиенаи хӯрокро медонад.
- ✓ Сабабҳои сироят аз кирмҳои муфтхӯрӣ руда ва касалиҳои канали ҳозимае, ки кирмҳои муфтхӯрӣ руда меоваранд муайян мекунад.
- ✓ Сабабҳои захролудшавиро муайян карда қоидаҳои пешгирии онро истифода мебаранд.

Сатҳи фикрронӣ:

Доништан, фаҳмидан, истифода бурдан.

Супориши 1 Тартиб додани постерҳо.

Гуруҳи 1 Тавсифи бемориҳои сироятии узвҳои ҳозима.

Гуруҳи 2 «Хурокури дуруст-гарави саломатӣ»

Гуруҳи 3 Барои пешгирии захролудшавӣ бояд чи хел койдахоро риоя кардан лозим ва чӣ хел суратҳоро пешниҳод мекунад.

Дескриптор:

Дар бораи микроорганизмҳои касалиовар медонанд:

Бо воситаи бактерияҳо

Бо воситаи соддатаринҳо

Бо воситаи вирусҳо

Дар таркиби хӯрок мавҷуд будани моддоҳои растанӣ ва хайвонӣ мавҷуд буданашро медонад.

Қойдаи хӯрокхуриро медонанд

Бемориҳои хатарноки рӯдаро медонанд

Замбуруғҳои захронокро ҷудо карда метавонанд

Ёрии аввалинро дар натиҷаи аз хӯрок захролудшави медонанд

Супориши 3 Тамошои видеофилм.

Маънои калимаҳои зеринро ба дафтар нависед «Ботулизм, дизентерия, домана, диетология»

Дескриптор: Пайдоиши касалиҳои ботулизм, дизентерия, доманаро медонанд.

Супориши 4

Кори гуруҳӣ: Кор бо матн

Истифодаи методи ЖИГСО

Дескриптор: Сабабҳои чи хел ба организми одам дохил шудани кирмҳои муфтхури касалиовари рӯдаро муайян мекунад.

Вазифаи 5

Таҳлил дар синф: Саволҳои ҳозир ҷавоб

Ба касалиҳои хатарноки медаю рӯда чи хел касалиҳо дохил мешаванд? (дизентерия, дарунрави, ва ғайраҳо.)

Аломатҳои ин касалиҳоро номбар кунед (Баландшавии ҳарорат, кайд кардан, дарунравӣ)

Дар натиҷаи паҳншавии касалии холера чӣ бояд кард

(аввал дастро бо собун баъд бо махлули дизенфексионӣ ва баъд бо оби тоза мешуянд).

Паҳнкунандагони касалиҳои медаю рӯда (пашшаҳо, нонхуракҳо)

Тарзи нигоҳ доштани хурокҳо (дар яхдон, зарфҳои махсус)

Аломатҳои касалиҳои кримҳои муфтхури рӯда бавучудоваранда (хастаги, сардари, қайткунӣ)

Ёрии аввалин хангоми захролудшавӣ бо хурок (Медаю рударо бо оби як қошук соддадор ёки бо махлули перманганати калийдор якчанд маротиба тоза кардан лозим.)

«Пешгирии муаммоҳое кӣ ба хазми хурок вобастаанд ба худи шахс вобаста мебошад» Шумо чӣ хел мефаҳмед?

Диетология чӣ хел илм мебошад. (илм дар бораи дӯст хӯрок хурдан)

Роҳҳои дӯсти қоидаи хурокхури дар як шабонарӯз (бо як меъёр)

Ҷои калория, ки дар давоми як рӯз истеъмол карда мешавад (20% барои хуроки нахорию шом ва 30% барои хуроки нисбирӯза)

Зарари вазни зиёдати чӣ хел мебошад?

Дескриптор:

Аввалин аломатҳои захролудшавиро чӯдо карда метавонад

Микдор ва вақти хурокхурии харӯзаро муайян карда метавонад

Баҳогузори бо воситаи смайликҳо

14. Баҳогузори дастовардҳои таълимии талабагон аз фанни "Ҷуғрофия"

Ҷадвали «Асосҳои ҷуғрофия ва ҷуғрофияи сиёсӣ»

Мавзӯ	Типологияи сиёсии кишварҳо.
Мақсади омӯзиш	7.6.1.1 Бо истифодаи ҷузъи минтақавӣ, аз рӯи ҷойгиршавӣ кишварҳоро гурӯҳбандӣ мекунад
меъёри баҳогузори	Кишварро аз рӯи макон ҷойгир мекунад
Сатҳи маҳорати фикрронӣ	Истифода бурдан
	Супориши 1 1. Харитаи ҷаҳонии физикиро истифода мебарад ва кишварҳоро аз рӯи ҷойгиршавии ҷуғрофӣ гурӯҳбандӣ мекунад. Қазоқистон, Русия, Ҳиндустон, ИМА, Шохигарии Муттаҳида, Малайзия, Зеландияи Нав, Италия, Испания, Ҷопон, Чин, Куба, Лаҳистон, Филиппин, Канада, Афғонистон, Муғулистон, Боливия А. Дар нимҷазира _____ _____ В. Дар ҷазира _____

С. Дар архипелаг _____

Д. Дар
замин _____

Е. Дар соҳили баҳр _____

Тасвиргар: Донишчӯ

- Кишварҳоеро, ки дар нимҷазира ҷойгиранд, муайян мекунад
- Кишварҳоро дар ҷазираҳо ҷойгир мекунад;
- Кишварҳоеро, ки дар архипелаг ҷойгиранд, муайян мекунад
- Кишварҳои заминро муайян мекунад;
- Кишварҳои соҳилро муайян мекунад

Супориши 2

Мамлакатҳои ҳамсояи сарҳад бо Қазоқистонро муайян кунед, кишварҳое, ки ба баҳр баромад доранд ва баромад ба баҳр надоранд, дар харита нишон диҳед

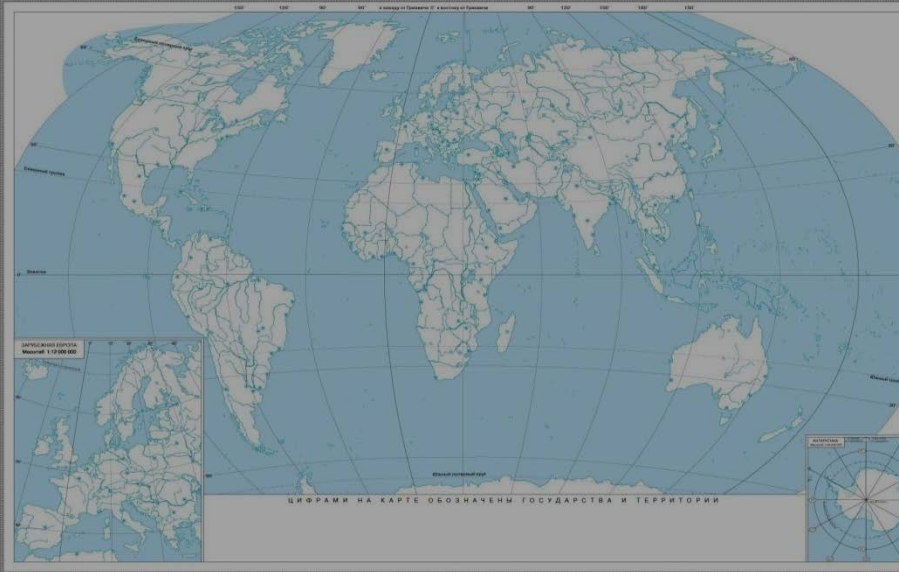
Дескриптор: Донишчӯ

- кишварҳои ҳамсояи Қазоқистонро муайян мекунад;
- Мамлакатҳои ба баҳр дастрасиро (аз давлатҳои ҳамсояи Қазоқистон) муайян менамояд;
- кишварҳоро муайян мекунад, ки баромад ба

	<p>баҳр надоранд (аз кишварҳои ҳамсоия Қазоқистон);</p> <p>- Дар харита кишварҳои ҳамсоия Қазоқистон ишора мекунад.</p>
--	---

Фасли «Асосҳои ҷуғрофия ва ҷуғрофияи сиёсӣ»

Мавзӯ	Типологияи сиёсии кишварҳо
Мақсади омӯзиш	8.6.1.2 Гурӯҳҳо аз рӯи шакли ҳукумат ва сохтори давлатҳо гурӯҳбандӣ мешаванд
меъёри баҳогузорӣ	Давлатҳоро аз рӯи шакли ҳукумат ва ҳукумат тасниф кунед
Сатҳи маҳорати фикрронӣ	донистан
	<p>Супориши 2 Дар харита қайд кунед</p> <p>А) Марк 3 давлати монархияи Аврупо В) Марк 3 Давлатҳои Федеративии Осиё</p>
	
	<p>Дескриптор: Донишҷӯ</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Дар харита 3 давлати монархияи Аврупо қайд мекунад; ✓ қайдҳоро дар харитаи харитаи 3 давлати федералии Осиё қайд мекунад.

Супориши 2

Бо истифода аз атласҳо, маълумоти давлатро мувофиқи шакли идораи давлатӣ ва сохторҳои маъмурӣ-худудӣ гурӯҳбандӣ кунед

Шакли идоракунӣ	Кишварҳо	Сохтори маъмурию худудӣ
Монархӣ	25.ИМА 26.Бразилия 27.Аморати Муттаҳидаи Араб 28.Чопон	Яктарафа
Республика	29.Испания 30.Қазоқистон 31.Россия 32.Бритониёи Кабир	Федеративӣ

Дескриптор: Талаба

- ✓ Давлатҳои монархиявиро муайян ва тасниф мекунад;
- ✓ Кишварҳоро бо шакли идораи ҷумҳуриявӣ муайян ва гурӯҳбандӣ мекунад;
- ✓ Давлатҳои унитариро муайян ва муттаҳид мекунад;
- ✓ Иттиҳоди федеративиро муайян ва тасниф мекунад.

Супориши 3

Системаи идоракунӣ ва сохтори маъмурию худудии Ҷумҳурии Қазоқистон ва ИМА-ро муқоиса ва муайян кунед

Қазоқистон	ИМА

	Аломатҳои умумӣ
	<p>Дескриптор: талаба</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Forms Шаклҳои сохтори давлатӣ ва маъмурию ҳудудии Ҷумҳурии Қазоқистонро тавсиф мекунад ✓ Government Ҳукумати ИМА ва маъмурияти ИМА-ро тавсиф мекунад ✓ Хусусиятҳои умумиро барои ду кишвар муайян мекунад.

Фасли «Асосҳои ҷуғрофия ва ҷуғрофияи сиёсӣ»

Мавзӯ	Тағироти рақамӣ ва сифатӣ дар харитаи сиёсӣ	
Мақсади омӯзиш	8.6.1.3 Таҳлили тағйироти рақамӣ ва сифатино дар харитаи сиёсӣ	
меъёри баҳогузорӣ	Тағироти рақамӣ ва сифатино дар харитаи сиёсӣ муайян ва тасниф мекунад	
Сатҳи маҳорати фикрронӣ	Муайян кардан	
	<p>Супориши 1 Тағйиротро дар харитаи сиёсӣ бо тартиби хронологӣ муайян кунед ва мувофиқи тағироти рақамӣ ва сифатӣ тасниф кунед</p> <p>а) Дар тӯли чандин аср Непал ба як давлати федералӣ бо шакли монархияи идора ва салтанат табдил ёфтааст;</p> <p>б) Бразилия мақоми пойтахтро ба як шаҳри нави</p>	
	Тағйири рақамӣ	Тағйири сифат
	Бразилия додааст;	
	в) Туркия пойтахти худро аз Истамбул ба Анкара кӯчонд;	
	д) Остона пойтахти Қазоқистон буд;	
	Е. Пойтахти Олмон Берлин аст;	
	е) Қазоқистон мустақил шуд ва Ҷумҳурии Қазоқистон гардид;	

	<p>Дескриптор: хонанда</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Тағйирот дар харитаи сиёсиро ба тартиби хронологӣ муайян мекунад ✓ тағирёбии рақамиро муайян мекунад Тағйирёбии сифатро муайян мекунад 	

Фасли «Биосфера»

Мавзӯ	Намудҳои минтақаҳои табиӣ махсус ҳифзшаванда.																						
Мақсади омӯзиш	9.3.4.2 - Онҳо мақсади ташкили минтақаҳои махсус ҳифзшаванда - мамнӯъгоҳҳо, боғҳои миллиро шарҳ медиҳанд.																						
меъёри баҳогузорӣ	<ul style="list-style-type: none"> - Минтақаҳои ҳифзшавандаро муайян мекунад, ҳадаф ва хусусиятҳои худудро тавсиф мекунад - Қойғиршавии минтақаҳои махсус ҳифзшаванда таҳлил карда шуда, фаъолияти онҳо тавсиф карда мешавад. 																						
Сатҳи маҳорати фикрронӣ	Муайян кардан. Малақаҳои сатҳи баланд																						
	<p>Супориши 1 Минтақаҳои ҳифзшавандаро дар Қазоқистон мувофиқи номашон нишон диҳед.</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 33%;">Боғи милли</td> <td style="width: 33%;"></td> <td style="width: 33%;">Барсакелмес</td> </tr> <tr> <td>Мамнӯъгоҳ</td> <td></td> <td>Баянауил</td> </tr> <tr> <td>Табиист Мамнӯъгоҳ</td> <td></td> <td>Или Алатау</td> </tr> <tr> <td>Мамнӯъгоҳҳои табиӣ</td> <td></td> <td>Зеренда</td> </tr> <tr> <td>Ёдгории табиӣ</td> <td></td> <td>Чангал Семей</td> </tr> <tr> <td>Арборетум</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Минтақаҳои сарҳадӣ</td> <td></td> <td>Арыс ва Каратау</td> </tr> </table> <p>Дескриптор: талаба Минтақаҳои ҳифзшавандаро мувофиқи номашон муайян мекунад</p>		Боғи милли		Барсакелмес	Мамнӯъгоҳ		Баянауил	Табиист Мамнӯъгоҳ		Или Алатау	Мамнӯъгоҳҳои табиӣ		Зеренда	Ёдгории табиӣ		Чангал Семей	Арборетум			Минтақаҳои сарҳадӣ		Арыс ва Каратау
Боғи милли		Барсакелмес																					
Мамнӯъгоҳ		Баянауил																					
Табиист Мамнӯъгоҳ		Или Алатау																					
Мамнӯъгоҳҳои табиӣ		Зеренда																					
Ёдгории табиӣ		Чангал Семей																					
Арборетум																							
Минтақаҳои сарҳадӣ		Арыс ва Каратау																					

Супориши 2

а) Дар ҳар як минтақаи Қазоқистон мамнӯъгоҳҳои табиатро ёбед, ҳадафи кашфро шарҳ диҳед ва ба таври мухтасар тавсиф намоед

Минтақаҳо	Номи захира	Мақсади ташкилот
шимол		
Ҷануб		
Ғарб		
Шарқ		
Маркази		

Дескриптор: талаба

- Номҳои мамнӯъгоҳҳои табииро дар минтақаҳои шимолӣ, ҷанубӣ, ғарбӣ, шарқӣ ва марказӣ муайян мекунад
- Ҳадафи ҳар як захираро тавсиф мекунад

Супориши 3

Хусусиятҳои муқоисавии мамнӯъгоҳҳои Корғалчин, Барсакелмес

Дескриптор: талаба

- Хусусиятҳои мамнӯъгоҳи Корғалжинро тавсиф мекунад
- Хусусиятҳои Барсакелмесро тавсиф мекунад
- Хусусиятҳои умумии қонҳои захираҳои Корғалчин ва Барсакелмесро муайян менамояд

Супориши 4

Харита ва вазифаҳои муқамалро истифода баред

- А) Харитаҳоро истифода баред ва дар ҳар 4 минтақаи ҳайвоноти ваҳшии Қазоқистон номи захираро нависед
- В) Бо истифода аз харита номи захираро дар минтақаҳои баландкӯҳи Қазоқистон муайян кунед
- С) Дар яке аз мамнӯъгоҳҳо ҳайвонот ва растаниҳои махсус муҳофизатшавандаро муайян кунед
- Д) Аҳамияти ташкили минтақаҳои ҳифзшавандаро барои давлати мо тавсиф кунед

Дескриптор : талаба

- Дар минтақаҳои гуногуни табиӣ Қазоқистон захираҳо дарёфт мекунад;
- Дар минтақаи баландкӯҳи Қазоқистон захираҳо дарёфт мекунад;
- Мухити табиӣ минтақаи ҳифзшавандаро дар яке аз мамнӯъгоҳҳо муайян мекунад;
- аҳамияти ташкили минтақаҳои ҳифзшавандаро барои давлат шарҳ медиҳад.

Фасли «Асосҳои ҷуғрофия ва ҷуғрофияи сиёсӣ»

Мавзӯ	Мавқеи иҷтимоӣ, иқтисодӣ, сиёсӣ ва ҷуғрофии Ҷумҳурии Қазоқистон
Мақсади омӯзиш	9.6.1.3. Мавқеи иҷтимоӣ, иқтисодӣ, сиёсӣ ва ҷуғрофии Ҷумҳурии Қазоқистонро баҳо медиҳад
Меъёри баҳогузорӣ	Вазъи иҷтимоию иқтисодӣ, сиёсӣ ва ҷуғрофии Ҷумҳурии Қазоқистонро таҳлил мекунад
Сатҳи маҳорати фикронӣ	Малақаҳои сатҳи баланд

Супориши 1

Таҳлили SWOT оид ба вазъи иқтисодӣ ва ҷуғрофии Қазоқистон

Тарафҳои қавӣ

Чанбаҳои заиф

Риски Хавфҳо

Хусусиятҳо

Дескриптор: талаба

- ҷиҳатҳои қавии мавқеи иқтисодӣ ва ҷуғрофии Қазоқистонро муайян мекунад;
- сустиҳои мавқеи иқтисодӣ ва ҷуғрофии Қазоқистонро муайян менамояд;
- хавфҳои мавқеи иқтисодӣ ва ҷуғрофии Қазоқистонро ошкор мекунад;
- Имкониятҳои иқтисодии Қазоқистонро муайян мекунад.

15. Баҳогузори дастовардҳои таҳсилӣ донишҷӯён аз фанни "Таърихи Қазоқистон"

Таърихи Қазоқистон синфи 6

Қисми "Нимаи аввали асри XIII - асри XV"

Мавзӯ: Оқибатҳои ҳуҷуми Муғулистон

Мақсади омӯзиш:

6.3.1.8 Муайян кардани хусусиятҳои сохти идоракунии давлатҳо дар Қазоқистон.

Меъёрҳои баҳогузори:

-мазмунӣ калимаҳои оид ба сохти идоракунии давлатро маънидод менамояд;
Тафовути идоракунии давлатро муайян мекунад.

Сатҳи маҳорати фикрронӣ: истифода бурдан

Супориши 1.

Маъноӣ номҳои системаҳои идоракунии давлати Қазоқистонро муайян кунед.

ш/м	Калимаҳо	Маъноӣ калимаҳо
1	Хонҳо	
2	Бекҳо	
3	Вазир	
4	Андозгир	

Дескриптор: талабагон

- бо номҳои марбут ба системаи идоракунӣ шинос шаванд;
-маъноӣ номҳои бо системаи назорат алоқамандро муайян мекунад.

Супориши 2:

Калимаҳои мувофиқро дар майдони матн насб кунед. Бо асли муқоиса кунед.

... ба давлат сарварӣ кард. Вай вазифадор буд, ки ба тобеи худ ва сипохиёни худ ҳамчун фарзандонаш ғамхорӣ кунад. Ҳуқуқ танҳо дар насли онҳо ҳифз шуда буд ...

Органи идоракунӣ ..... буд.

Сардорони қабилаҳои туркии Ак-Орда, Абулхайр ва Моғулистон ..., ва Ногай Ордо ... номид. Ў вориси тахти давлат аст ..... ахамияти калон дод.

Зодагонҳое, ки аждод ва қабилаҳоро ҳукмронӣ мекарданд, ба онҳо ҳуқуқ дода буданд, ки заминҳои худро аз даст надиханд ... лавозимро гирифт.

Дескриптор: талабагон

- хати ҳодиса пешгӯӣ мекунад;
- маълумоти дахлдорро илова намояд;
- муқоиса мекунад бо асли.

Қисми "Нимаи аввали асри XIII - асри XV"

Мавзӯ: Таъсиси миллатҳо дар қаламрави Қазоқистон.

Мақсади омӯзиш: 6.1.1.2 - Муайянкунии сохтори этно-иҷтимоии давлатҳои асрҳои XIII-XV.

Меъёрҳои баҳогузорӣ: талаба

-он сохтори этно-иҷтимоии давлатҳои асрҳои XIII-XV-ро муайян мекунад.

Сатҳи маҳорати фикрронӣ: Малақаҳои сатҳи баланд

Супориши 1: Тибқи матн, қавмҳои қавмии туркзабони ин кишварҳо ва қабилаҳои Олтойро муайян кунед.

Пас аз барҳам хӯрдани Урдаи тиллоӣ дар қаламрави Қазоқистон якҷанд давлатҳо – Урдаи Сафед, Хонигариҳои Муғулистон, Абилқайр ва Нуғой Урда ҳамчун халқҳои туркӣ ташаккул ёфтанд. Бузурғтарин давлат дар пайдоиши этникии маҳаллӣ хонигарии Урдаи Сафед мебошад. Заминаҳои таърихии ташаккули халқи қазоқ ва давлати он - хонигарии Қазоқ мебошад.

1 _____

2 _____

3 _____

Дескриптор: Талабагон

- миллатҳои маҳаллии туркро муайян мекунад;
- он қабилаҳои муҳоҷирро аз Олтой муайян мекунад.

Супориши 2. То кадом андоза ба ҳақиқат наздик будани маълумотҳои дар поён додашударо муайян кунед.

ш/м	Маълумот	Ҳақиқат аст	Дуруғ аст
1	Асоси аҳолии Урдаи Тиллоиро қабилаи туркизабони қипчоқ ташкил мекард		
2	Ҳамзабонҳои турки дар хонигариҳои Муғулистон, Абилқайр, Урдаи Сафед, Нуғой Урда: қазоқҳо, ўзбекҳо, қирғизҳо, татарҳо, нуғойҳо.		

3	Барлос аз сулолаи аввалини Шағатайи Мувороуннахрӣ набуд.		
4	Якҷояшавии этносҳои Муғулистон ва ягонагии халқҳои этно-сиёсии халқҳои Шарқии Туркистон: қазоқҳо, қирғизҳо, уйғурҳо оварда расонид.		
5	Охири асри XIV ва нимаи аввали асри XV халқҳои туркизабони қипчоқ, қарлуқ бо номи «ӯзбекҳо» маълум шудаанд.		
6	Қабилаҳои, ки дар таркиби Урдаи Нуғой буданд, (қунғурот, манғит, алшин, жалоир, қанли, керей, қипчоқ, найман, арғин, тама в.ғ.) барои ташаккули этноси халқи қазоқ роли муҳим бозид.		

Дескриптор: талабагон

- муайян мекунад, ки оё рост аст;
- муайян мекунад, ки маълумот дурӯғ аст.

«Таърихи Қазоқистон» синфи 7

Қисми "Истило ва муборизаи миллӣ-озодихоӣ"

Мавзӯ: Шӯриши қазоқҳо дар Бокеи Урда солҳои 1836-1838

Мақсади омӯзиш:

7.3.1.5-муайян кардани сабабҳои муборизаи миллӣ - озодихоӣ зидди мустамликадорон

7.3.1.5-баҳогузорӣ ба нақши пешвоёни шӯришҳои миллӣ - озодихоӣ.

Меъёрҳои баҳогузорӣ:

- сабабҳои асосии муборизаи зидди мустамликаи халқи қазоқро ифода мекунад;
- нақши пешвоёни исёни миллиро баҳогузорӣ мекунад.

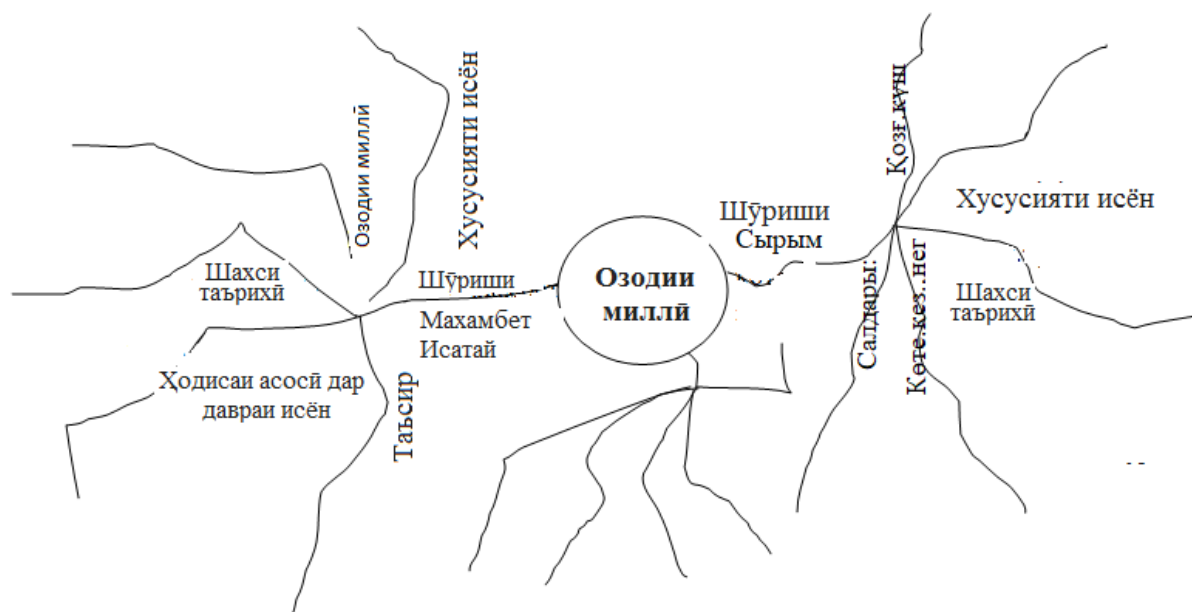
Сатҳи маҳорати фикрронӣ: Малакаи сатҳи баланд

Супоришҳо:

Супориши 1. Таҳлили муқоисавии ҳодисаро аз рӯи харитаи менталӣ таҳлил гузаронед.

Шӯриши Махамбет ва Исатай	Монанди	Шӯриши Сирим
1. Характари шӯриш:	1. Характари шӯриш:	1. Характари шӯриш:
2. Қувваи бедоршавӣ:	2. Қувваи бедоршавӣ:	2. Қувваи бедоршавӣ:
3. Шахсони таърихӣ:	3. Шахсони таърихӣ:	3. Шахсони таърихӣ:

4.Марҳилаҳои шӯриш, воқеаҳои асосӣ: 5. Нишонаҳо:	4.Марҳилаҳои шӯриш, воқеаҳои асосӣ: 5. Нишонаҳо	4.Марҳилаҳои шӯриш, воқеаҳои асосӣ: 5. Нишонаҳо
---	--	--

Супориши 2: Тавсифи характери қаҳрамони таърихӣ: Махамбет Утемисов, Исатай Тайманов (интихобӣ)

1.Маълумот дар бораи тарзи ҳаёт (пайдоиш, пайдоиши марҳилаи муҳимтарин дар ҳаёт);

2. Муҳити таърихӣ ва вазъияти таърихии инсонро тасвир кунед;

3. Хусусиятҳои алоҳидаи шахс (дараҷаи зеҳнӣ, ахлоқӣ, молиявӣ) дараҷаи масъулиятноки ва ҳалли вазифаҳо;

4.Мақсади зиндагӣ, гоҷаҳо, мақсаднокӣ рафтор ва ахлоқ;

5. Фоидаҳо ва зарари ҳаракатҳои ӯ ба ҷамъият ва ҳолати таъсири он;

6. Амал, восита ва, усули расидан ба ҳадаф;

7. Ба фикри шумо, писари ӯ чӣ кор мекунад? Манфиатнокӣ ӯро ба назар гирифта ҷавоб диҳед;

8. Аз рӯи баҳодиҳии шахсони бузург ва таърихӣ тавсиф кунед.

9. Нақш дар таърихи Қазоқистон.

Дескриптор: талаба

Супориши 1:

-аз харитаи ментали воқеаҳои таърихиро тасвир мекунад;

- Монандӣ ва тафовути воқеаҳоро муайян мекунад ва менависад;

Супориши 2:

- ✓ Сарварони инқилоби миллии - озодихоҳиро дар асоси хислатҳои шахси тасвир мекунад;
- ✓ Дар бораи тарзи ҳаёт маълумот медиҳад;
- ✓ Муҳити таърихи ва вазъияти таърихро, ки дар он ҳар як шахс амал мекунад тасвир мекунад;
- ✓ сатҳи мувофиқати қобилиятии шахсро дар ҳалли вазифаҳо баҳо медиҳад;
- ✓ рафтори ахлоқи, идеологӣ ва мақсаднокии шахсро таҳлил менамояд;
- ✓ Фоида ва зарари оқибати амали худро ба ҷамъият ва давлат баҳогузори мекунад;
- ✓ Бо воситаи амал, восита ва усули худ ба расидани ҳадаф нишон медиҳад;
- ✓ Ба андешаи худаш, ҳаракати писарашро муайян мекунад. Ва исбот мекунад, ки ба кӣ манфиатдор аст;
- ✓ андешаҳои худро аз рӯи баҳодиҳии одамони бузург пешниҳод мекунад;
- ✓ Хизматҳои онро дар таърихи Қазоқистон баҳогузори мекунад.

Қисми "Истило ва ҳаракати милли - озодихоҳӣ"

Мавзӯ: Ҷунбиши милли – озодихоҳӣ дар таҳти роҳбарии Кенесары Қосимов

Мақсади омӯзиш:

7.3.1.5 - муайян кардани сабабҳои муборизаи милли - озодихоҳӣ зидди мустамликадорон

7.3.1.6 - баҳогузори ба нақши пешвоёни шӯришҳои милли - озодихоҳӣ.

Меъёрҳои баҳогузори:

- сабабҳои асосии муборизаи зидди мустамликаи халқи қазоқро ифода мекунад;
- нақши пешвоёни исёни миллиро баҳогузори мекунад.

Сатҳи маҳорати фикрронӣ: Малақаҳои сатҳи баланд

Супориши 1.

Се сабабҳои умумии ҳаракати озодихоҳи миллиро таҳти роҳбарии Кенесары Қосимулы ва болоравии қазоқҳо дар Ургаҳи Букей нишон диҳед ва яке аз сабабҳои асосии онро шарҳ диҳед.

1-сабаби.....

.....

.....

.....

2-сабаби .....

3-сабаби .....

Далелхо .....

Супориши 2. Қобилияти ба худ хоси роҳбарони шӯриши миллӣ – озодихоҳиро муқоиса намуда , асоснок кунед.

(Махамбет Қосимулы)   Утемисов,   Исатай   Тайманулы,   Кенесары

Дескриптор: талабагон

Супориши 1.

- ✓ Сабаби якум муборизаи миллӣ – озодихоҳии халқи қазақ зидди мустамликадоронро нишон медиҳад;
- ✓ Сабаби дуум муборизаи миллӣ – озодихоҳии халқи қазақ зидди мустамликадоронро нишон медиҳад;
- ✓ Сабаби сеюм муборизаи миллӣ – озодихоҳии халқи қазақ зидди мустамликадоронро нишон медиҳад;
- ✓ Аз се сабаби муборизаи миллӣ – озодихоҳии халқи қазақ зидди мустамликадору сабаби асосиро нишон диҳед;
- ✓

Супориши 2.

Қобилияти ба худ хоси роҳбарони шӯриши миллӣ – озодихоҳиро нишон дихед;

Қобилияти ба худ хоси роҳбарони шӯриши миллӣ – озодихоҳиро, асоснок кунед.

Қисми "Истило ва ҳаракати миллӣ - озодихоҳӣ

Мавзӯ: Ислоҳоти солҳои 1822-1824.

Мақсади омӯзиш:

7.3.1.4 - шарҳи тағйиротҳои маъмурӣ ва ҳудудӣ дар давраи ҳукмронии ҳукумати подшоҳ;

7.1.2.1 - муайян кардани тағйиротҳо дар ҷомеаи анъанавии халқи қазоқ ва муқоисаи он бо давраҳои таърихии гузашта.

Меъёрҳои баҳогузорӣ:

- тағйиротҳои маъмурӣ - ҳудудӣ дар давраи ҳукмронии ҳукумати подшоҳиро нишон медиҳад;

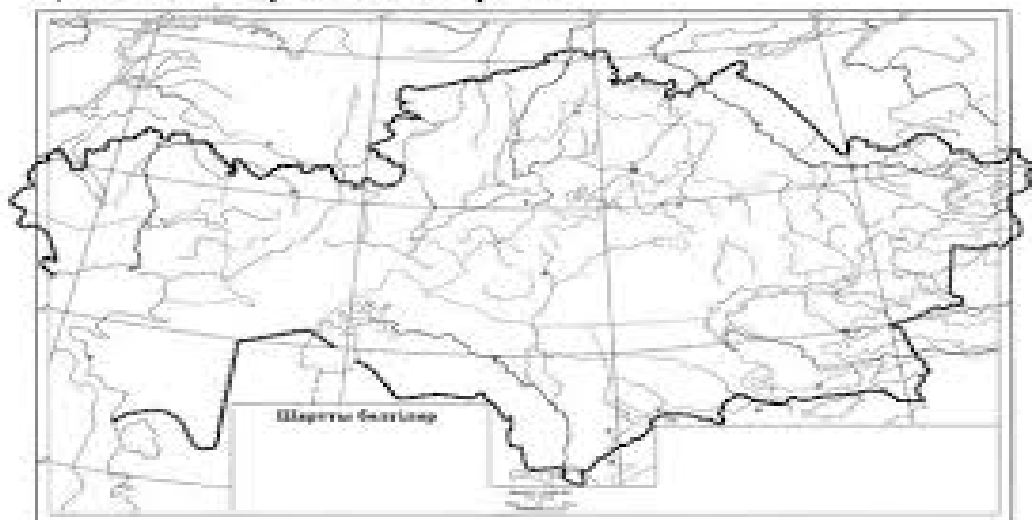
- тағйиротҳои сиёсии ҳукумати подшоҳӣ дар ҷомеаи анъанавии халқи қазоқ ва онро бо давраҳои таърихии гузашта муқоиса мекунад.

Сатҳи малакаҳои тафаккур: Истифода бурдан

Супоришҳо:

Супориши 1. Дар натиҷаи ислоҳоти ҳукумати подшоҳӣ тағйироти маъмурӣ - ҳудудиро нишон дихед ва шарҳ дихед.

Қазақстанның физикалық картасы

Супориши 2. Ду тағйиротро, ки пас аз ислоҳоти ҳукумати подшоҳӣ дар ҷомеаи анъанавии халқи қазоқ ба вучуд омаданд, дар алоҳидагӣ нишон диҳед.

1. _____

2. _____

Дескриптор: талабагон

Супориши 1.

- тағйиротҳои маъмурӣ ва ҳудудиро дар натиҷаи ислоҳоти давлати подшоҳӣ ба вучуд омадааст аз харита нишон медиҳад;
- Тағйироти маъмурӣ ва ҳудудие, ки дар натиҷаи ислоҳоти давлати подшоҳӣ ба вучуд омад нишон медиҳад.

Супориши 2.

- аввалин тағйиротҳое, ки пас аз ислоҳоти ҳукумати подшоҳӣ дар ҷомеаи анъанавии халқи қазоқ ба амал омадааст, нишон медиҳад;
- дигаргунии дуҷомеа, ки пас аз ислоҳоти ҳукумати подшоҳӣ дар ҷомеаи анъанавии халқи қазоқ ба вучуд омад нишон медиҳад.

Синфи 9

Қисми "Фарҳанги Қазоқистони Шӯравӣ (солҳои 1946-1985)"

Мавзӯ: Рушди адабиёт ва санъат дар солҳои 40-80-уми асри XX.

Мақсадҳои омӯзиш:

9.2.2.1 таҳлили пешниҳоди ҳаёти ҷамъиятӣ дар адабиёт ва санъати Шӯравӣ;

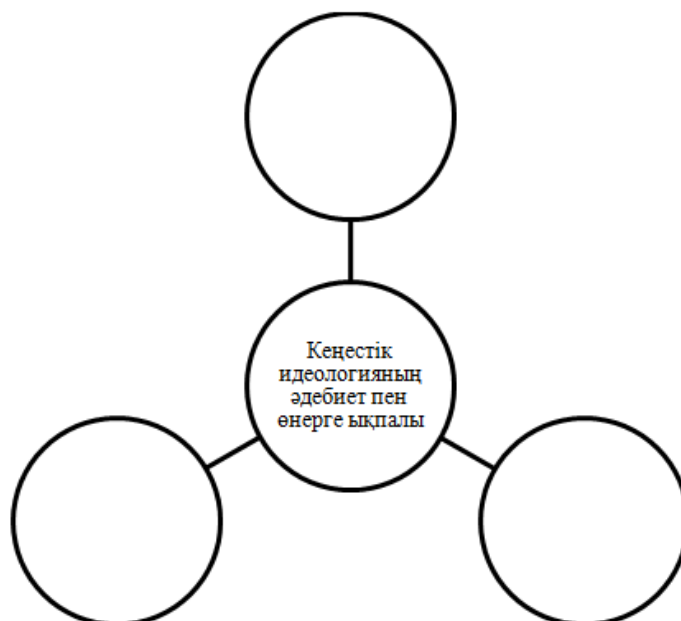
9.2.2.2 Баҳогузори асарҳои Мухтор Ауезов дар адабиёти ҷаҳонӣ.

Меъёрҳои баҳогузорӣ

- Таъсири идеологияи шӯравӣ ба адабиёт ва санъатро муайян мекунад.
- Тараққиёти фарҳанги Қазоқистонро дар давраи идеологияи Шӯравӣ тасвир мекунад.

Сатҳи маҳорати фикрронӣ: Таҳлил, баҳодихӣ.

Супориши 1. Барои муайян кардани таъсири идеологияи Шӯравӣ ба адабиёт ва санъат аз ҷадвал истифода баред.

Супориши 2. Ба ҷои нуқтаҳо ҷавоби дурустро гузошта матнро ба охир расонед.

Аввалин рассоми касбии Қазоқистон А. Кастеев .....

Дар солҳои ҷанг ҷавонони боистеъдод:..... ба адабиёт рӯҳияи баланди эҷодӣ бахшиданд.

Пас аз ҷанг кори адабии рассомон зери назорати қатъии идеологӣ қарор гирифт. Бо вучуди ин, дар охири солҳои 1940 ва ибтидои солҳои 50-ум давраи нашъунамои адабиёти шӯравӣ дар Қазоқистон буд. *Соли 1947,..... М. Ауезов ҷон карда шудааст.*

Дескриптор : талабагон

Супориши 1:

- Таъсири идеологияи шӯравиро ба адабиёт ва санъат медонад;
- Ҷадвалро дуруст пур мекунад.

Супориши 2:

- Фарҳанги идеологияи шӯравии Қазоқистонро медонад;
- Ҷавобҳои дурустро ба ҷои нуқтаҳои сершумори матн гузоред.

16. Баҳогузорию дастовардҳои таҳсилуи талабагон аз фанни "Таърихи ҷаҳон"

Таърихи ҷаҳон синфи 6

Қисми "Барҳам хӯрдани империяи Рим"

Мавзӯ: Муқаддима. Сабаби барҳамхӯрии империяи Ғарбии Рим ?

Мақсади омӯзиш:

6.3.1.1 Донишҷӯи маҳдудиятҳои хронологии «асрҳои қадим, миёна, миёнаи нав» ва муайян кардани мӯҳлати вақт;

6.3.2.1 Муайян ва таснифи сабабҳои парокандашавии империяи Рим.

Меъёрҳои баҳогузорию:

- ҳудуди хронологии асрҳои қадим, миёна ва асрҳои миёнаи навро муайян мекунад;

- Таснифи сабабҳои парокандашавии империяи Рим.

Сатҳи маҳорати фикрронӣ: талаба

Супориши 1. Тавсифи асрҳои ибтидоӣ, миёна, асрҳои миёнаи нав ва ҳадди хронологиро муайян кунед:

Феодализм барҳам хӯрд шуд ва роҳи истеҳсолоти капиталистӣ ба вучуд омад

Дехқонон пурра ба сарварони феодалҳо вобаста буданд. Онҳо заминро аз сарварони феодалӣ ба иҷора мегирифтанд.

Соҳибони заминҳои калон ба вучуд омадаанд. Феодалон ҷамоаҳои дехқононро тобеъ карданд.

Дескриптор: талабагон

- хусусиятҳои асрҳои қадим, миёна ва асрҳои миёнаи навро муайян мекунад;

- хусусиятҳои асрҳои миёнаро аниқ карда ва ҳудуди хронологиро муайян мекунад;

- хусусиятҳои асрҳои миёнаи навро аниқ мекунад ва ҳудуди хронологиро муайян мекунад.

2- вазифа. Сабабҳои барҳам хӯрдани империяи Римро ҷудо кунед:

Сиёсӣ	
Иҷтимоӣ	
Иқтисодӣ	
Назарияи динӣ	

--	--

Дескриптор: талаба

- сабабҳои сиёсии барҳамхӯрии империяи Римро менависад;
- сабаби иҷтимоии барҳамхӯрии империяи Рим менависад;
- сабабҳои иқтисодии барҳамхӯрии империяи Римро менависад;
- сабаби барҳамхӯрии империяи Римро аз рӯи назарияи динӣ менависад.

Қисмати "Барҳамхӯрии империяи Рим."

Мавзӯ: Чаро империяи Рим дар Шарқ барқарор монд?

Мақсади омӯзиш:

6.3.2.3 Сиёсати дохилии Византияро тавсиф кунед ва сабабҳои барқарорӣ онро муайян ва тасниф кунед.

Меъёрҳои баҳгзорӣ:

- сиёсати дохилии Византияро тавсиф мекунад;
- сабабҳои барқарорӣ Византияро муайян ва тасниф менамояд.

Сатҳи маҳорати фикронӣ: Малакаҳои сатҳи баланд

Супориш: Сабабҳои сиёсиву иқтисодӣ ва иҷтимоии барқарорӣ империяи Византияро муайян кунед.

Сиёсӣ	Иқтисодӣ	Иҷтимоӣ
1. _____ _____ _____ _____	1. _____ _____ _____ _____	1. _____ _____ _____ _____

Дескриптор: талаба

- сабаби сиёсии барқарорӣ империяи Византияро муайян мекунад;
- сабабҳои иқтисодии барқарорӣ Империяи Византияро муайян мекунад;
- он сабаби иҷтимоии барқарорӣ Империяи Византияро муайян мекунад.

Қисми "Чараёни салибӣ"

Мавзӯ: чараёни салибӣ чӣ гуна Аврупои масеҳӣ ва ҷаҳони исломро тағир доданд?

Мақсади омӯзиш:

6.2.2.1 Муайян кардани таъсири динҳо ба фарҳанги ҷаҳонӣ тавассути муқаррар кардани рӯйдодҳои ба ҳам алоқаманди таърихӣ.

Меъёрҳои баҳгзорӣ:

-муайян кардани таъсири динҳо ба фарҳанги ҷаҳонӣ тавассути муқаррар кардани рӯйдодҳои ба ҳам алоқаманди таърихӣ.

Сатҳи маҳорати фикрронӣ: истифода бурдан

Супориш:

1. Боварӣ ҳосил кунед, ки маълумоти пешниҳодшуда "ҳақиқат" ё "дурӯғ" аст.

ш/м	Маълумот	Ҳақиқат	дурӯғ
1.	Набудани мақсади умумӣ масеҳиён барои зиддият нишон додан ба олами мусулмонон сабаб шуд		
2.	Тибқи ривоят, Исо дар шаҳри Ерусалим дар асри VII милодӣ аз дасти мусулмонон дафн карда шудааст.		
3.	феодалҳои калон натавонистанд заминҳои навро дар Шарқ забт кунанд.		
4.	Ҳучуми арабҳо дар асрҳои VII-IX исломро дини ҷаҳонӣ гардониданд.		

Дескриптор: талаба

- Набудани мақсади умумӣ масеҳиён барои зиддият нишон додан ба олами мусулмонон сабаб шудани он рост ё дурӯғ аст;

- Тибқи ривоят, Исо дар шаҳри Ерусалим дар асри VII милодӣ аз дасти мусулмонон дафн карда шудааст, ин маълумот рост аст ё дурӯғ.

- феодалҳои калон натавонистанд заминҳои навро дар Шарқ забт кунанд, ин маълумот рост аст ё дурӯғ.

- Ҳучуми арабҳо дар асрҳои VII-IX исломро дини ҷаҳонӣ гардониданд, ин маълумот рост аст ё дурӯғ.

Супориши 2: Таъсири динҳоро ба фарҳанги ҷаҳонӣ муайян кунед:

Таъсири масеҳият ба фарҳанги ҷаҳонӣ

1. _____
 _____
 2. _____
 _____

Таъсири ислом ба фарҳанги ҷаҳонӣ

1. _____
 _____
 2. _____
 _____

Дескриптор: талаба

-таъсири 1-уми масеҳиятро ба фарҳанги ҷаҳонӣ муайян кунед;

- таъсири 2-уми масеҳиятро ба фарҳанги ҷаҳонӣ муайян кунед;
- таъсири 1-уми дини исломро ба фарҳанги ҷаҳонӣ муайян кунед;
- таъсири 2-уми дини исломро ба фарҳанги ҷаҳонӣ муайян кунед.

Қисми "Муғулҳо"

Мавзӯ: Исёни Муғулистон харитаи сиёсии Авруосиёро чӣ гуна дигаргун сохт?

Мақсади омӯзиш: 6.3.2.5 хусусияти муносибатҳои байналмилалии давраи муҳоҷирии асри миёнаро муайян кардан.

Меъёрҳои баҳогузорӣ:

-хусусиятҳои муносибатҳои байналмилалии давраи муҳоҷирии асри миёнаро муайян мекунад.

Сатҳи маҳорати фикрронӣ: истифода бурдан

Супориш:

Бо истифода аз калимаҳои асосӣ муносибатҳои байналмилалиро дар ҳукмронии Муғулистон тавсиф кунед.

Калимаҳои асосӣ: IV Иннокентий, Пано Карпини, Куйик хан, Рубрук, IX Людовиг

1. _____
2. _____

Дескриптор: талаба

- муносибати байни империяи Муғулистон ва Империяи Римро тавсиф мекунад;
- тавсифи муносибати империяи Муғулистон бо шоҳи Фаронса.

Қисми "Абсолютизм: Ғарб ва Шарқ"

Мавзӯ: XIV Людовик ва Пётри Бузург: Ҳукмронии кадоме аз онҳо қисман беохир буд?

Мақсади омӯзиш:

6.3.1.2 Ҷудокунии шаклҳои монархияи Ғарб ва Шарқ (намояндагӣ аз қудрат ва нерӯи беохир).

Меъёрҳои баҳогузорӣ:

- Шаклҳои монархияро дар Ғарб ва Шарқ тақсим мекунад (намояндаи қудрат ва нерӯи беохир).

Сатҳи маҳорати фикрронӣ: истифода бурдан

Супориши 1. Мафҳумро муайян кунед

Абсолютизм: _____

Дескриптор : Донишҷӯ

- муайян кардани кудрати беохир.

Супориши 2. Кишварҳои монархияи мутлақро бо гузоштани калимаҳо дар ҷои худ муайян кунед.

Монархияи мутлақ дар Ғарб ....., ..., ..., дар Шарқ....., ... буданд.

Дескриптор: талаба

- муайян намудани монархияи мутлақ дар Ғарб ва Шарқ.

Супориши 2. Шаклҳои монархия дар Ғарб ва Шарқ:

Шаклҳои зерини идоракуниро дар ҷадвал ҷудо кунед:

1. Қасри миллат

2. Микадо (Император)

3.

Парлумон

4.

Император (Писари осмон)

5. Иттиҳоди Муттаҳида

6. Сегун

7. Кортес

Ғарб	Шарқ

Дескриптор: талаба

- намояндаи аъзои сословиҳои Шарқро муайян мекунад;

- намояндаи аъзои сословиҳои Шарқро муайян мекунад;

Қисми "Ғарб ва Шарқ"

Мавзӯ: Оё Юнле ва Токугава монанди ҳокимони Ғарб ҳукмронӣ мекарданд?

Мақсади омӯзиш:

6.3.1.5 Муқоисаи вазифаҳои ҳокимони гуногун ва ҷиҳати муайян кардани хусусиятҳои ҳокимияти сиёсӣ.

Меъёрҳои баҳогузорӣ: талаба

- фаъолияти ҳокимони гуногунро бо мақсади муайян кардани хусусиятҳои ҳокимияти сиёсӣ муқоиса мекунад.

Сатҳи маҳорати фикрронӣ: истифода бурдан

Супориши 1. XIV Хусусиятҳои идоракунии Людовик ва Юнле муайян кунед.

XIV Людовик		Юнле
	Дастовардҳо дар рушди фарҳанг	

	Рушди иқтисодӣ	
	Рушди иҷтимоӣ	

Дескриптор: талаба

- дастовардҳои рушди фарҳангии Людовик XIV-ро муайян мекунад;
- дастовардҳои рушди фарҳангидаар Юнлеро муайян мекунад;
- рушди иқтисодии давлатро дар замони Людовик XIV муайян мекунад;
- рушди иқтисодии давлатҳоро дар давраи Юнле муайян мекунад;
- рушди иҷтимоии давлатро дар замони Людовик XIV муайян мекунад;
- рушди иҷтимоии давлатро дар вақти Юнле муайян мекунад.

Таърихи умумичаҳонӣ синфи 7

Қисми : Оғози даври нав.

Мавзӯ: Инқилоби Англия буржуазии нимаи асри XVII чӣ гуна аҳамият дошт?

Мақсади омузиш: 7.3.2.1 сабабҳои инқилоби буржуазии аврупои Ғарбро шарҳ диҳед.

Сатҳи маҳорати фикрронӣ: Истифода бурдан

Меъёри баҳогузорӣ:

-муайян кардани сабабҳои инқилоби иқтисодӣ ва сиёсии Англияи буржуазӣ

Супориш.

Хондани матн ва муайян кардани сабабҳои инқилоби иқтисодӣ ва сиёсии Англияи буржуазӣ:

Кашфи Амрико дар соли 1492 воридшавии нуқраро ба Аврупо таъмин намуд, ки нархҳо ва таваррумро ба вучуд овард. Ин равандҳо ба зиёд шудани фоидаи буржуазияи тиҷоратӣ ва харобихои деҳқонон ва заминдорон оварда расонд. Барои рушди озодӣ муносибатҳои буржуазӣ, манфиатҳои феодалии подшоҳӣ, давлатмандон ва рӯҳониён, қонунҳо ва институтҳои сиёсӣ ҳалал расонд. Як қисми соҳибони замин ва маллоҳон иҷорапулӣ ва талаботро ба деҳқонон зиёд карданд, ки боиси талафоти бисёре аз онҳо шуд. Баъзе деҳқонон низ мехостанд бо тарзи пешина зиндагӣ кунанд ва иҷораи доимӣ пардохт кунанд. Аксарияти заминдорон ва деҳқонон, хусусан дар шимол ва ғарби кишвар, ба муносибатҳои буржуазӣ таъсире надоштанд.

Барои рушди минбаъдаи капитализм лозим омад, ки ба давлати феодалии кӯҳна хотима дода шавад.

Аз оғози асри XVII, парламент бар зидди Яъқуби I, ки андохоро худсарона бардошта буд, мубориза мебард. Муносибати гуногун ба колонияҳо бахсро ба вучуд оварданд: табақаҳои буржуазӣ мустамликаҳои Англияро сарчашмаи фоидаи устувори худ меҳисобиданд, дар ҳолате, ки барои Яъқуби I ва авлоди камбизоат колонияҳо сарчашмаи замин ва инчунин восита дар сиёсати байналмилалӣ буданд. Ихтилоф байни соҳибони заминҳои кӯҳна

(феодалӣ) ва нав (капиталистӣ) дар шакли муқовимати подшоҳ ва парламент ифода мешуд.

Сабабҳои иқтисодӣ	Сабабҳои сиёсӣ
1	1
2	2
3	3

Дескриптор: талабагон

- Якумин сабаби иқтисодии инқилоби буржуазии Англияро муайян мекунад;
- Дувумин сабаби иқтисодии инқилоби буржуазии Англияро муайян мекунад;
- Савумин сабаби иқтисодии инқилоби буржуазии Англияро муайян мекунад;
- Якумин роҳи сиёсии инқилоби буржуазии Англияро муайян мекунад;
- Дувумин сабаби сиёсии инқилоби буржуазии Англияро муайян мекунад;
- Савумин сабаби сиёсии инқилоби буржуазии Англияро муайян мекунад.

Қисми: Оғози соли нави вақт

Мавзӯ: Чӣ тавр саноатӣ инқилобӣ ҷаҳонро тағйир дод?

Мақсади омузиш: 7.4.2.2 муайян намудани фарқияти байни марҳилаҳои пешасаноатӣ ва саноатии рушди ҷомеа;

Сатҳи маҳорати фикрронӣ: истифода

Меъёри баҳогузорӣ:

-муайян намуда, фарқияти байни марҳилаҳои пешасаноатӣ ва саноатии рушди ҷомеа

Супориш:

Аломатҳои ҷомеи пешасаноатӣ ва саноатиро муайян кунед ва рақамҳоро дар ҷадвали ҷавобҳо нависед.

1. Устуворӣ, сохтори ивазнашавандаи иҷтимоӣ;
2. Волоияти ҷаҳонбинии мазҳабӣ ;
3. Риояи қатъии анъанаҳо аз тарафи одамон;
4. Қабули қонунҳо барои маҳдуд намудани қудрати бузурги зодагонҳои феодалӣ ва подшоҳон;
5. Ташаккули ду табақаҳои асосии ҷомеа – ғуломон ва ғуломдорон ;
6. Ташаккули низоми бонкӣ - қарздиҳӣ;
7. Кӯшиши одамон ба сарватмандӣ ва муваффақияти шахсӣ;
8. Маҳсулоти хунариҳои дастии қадима;
9. Қувваи асосии истеҳсолкунанда - коргарони меҳнаткаш;
10. Замин - сарвати асосӣ ;
11. Истеҳсоли мошинҳо;
12. Робитаи суғур.

Ҷамеаи пешасаноатӣ	Ҷамеаи саноатӣ
--------------------	----------------

--	--

Дескриптор: талаба

- аломати аввалини ҷомеаи пешазсаноатиро муайян мекунад;
- аломати дуюмини ҷомеаи пешазсаноатиро муайян мекунад;
- аломати сеюмини ҷомеаи пешазсаноатиро муайян мекунад;
- аломати чорумини ҷомеаи пешазсаноатиро муайян мекунад;
- аломати панҷумини ҷомеаи пешазсаноатиро муайян мекунад;
- аломати шашумини ҷомеаи пешазсаноатиро муайян мекунад;
- аломати аввалини ҷомеаи саноатиро муайян мекунад;
- аломати дуюмини ҷомеаи саноатиро муайян мекунад;
- аломати сеюмини ҷомеаи саноатиро муайян мекунад;
- аломати чорумини ҷомеаи саноатиро муайян мекунад;
- аломати панҷумини ҷомеаи саноатиро муайян мекунад;
- аломати шашумини ҷомеаи саноатиро муайян мекунад.

Қисми : Тасвири инқилоби Фаронса

Мавзӯ: Чаро Довуд ва Бодри оиди Марат, ақидаҳои гуногун доштанд?

Мақсади омузиш: 7.2.2.2 нишонаҳои тамоюлҳои асосии санъати муайян кунед (неоклассизм, романтизм, импрессионизм, реализм);

Меъёри баҳогузорӣ:

-муайян намудани ҷараёни асосии санъат

Сатҳи маҳорати фикрронӣ: Дарк кардан

Супориш:

Муайян кардани ба кадом ҷараёни санъат дахлдор будани тасвири додашуда ва тавсифи кӯтоҳи ҳар як ҷараён:

1.

Ҷараён :
Тавсифи мухтасар :

2.

Ҷараён :
Тавсифи мухтасар :

Ҷараён :

3.

Тавсифи мухтасар :

4.

Давоми :
Тавсифи мухтасари :

дескриптор: талабагон

- тасвири услуби неоклассизмро меёбад;
- нишонаҳои асосии ҷараёни неоклассизмро муайян менамояд;
- дар услуби реализм тасвирро меёбад;
- нишонаҳои асосии ҷараёни реализмро муайян мекунад;
- тасвирро дар услуби импрессионизм меёбад;
- аломатҳои асосии рафти импрессионизмро муайян мекунад;
- тасвирро дар услуби романтизм меёбад;
- нишонаҳои асосии ҷараёни романтикиро муайян мекунад.

Таърихи умумичаҳонӣ

Синфи: 7-8

Қисми : Таъсири ғояҳои инқилобӣ дар Аврупои асри XIX

Мавзӯ: Ташаккулёбии ғояҳои сиёсии инқилобии соли 1848 дар Аврупо

Мақсади омӯзиш: 7.3.2.5 истифодаи мафҳумҳои «либерализм», «консерватизм», «социализм», «марксизм», «национализм» барои шарҳи воқеаҳои таърихӣ

Меъёри баҳогузори: талабагон

- рӯйдодҳои таърихро бо истилоҳҳои "либерализм", "консерватизм", "социализм", "марксизм", "миллатгарой" тавсиф мекунад;

Сатҳи маҳорати фикрронӣ: Истифода кардан

Супориши 1. Дарк кардани истилоҳҳо:

Либерализм	
Консерватизм	
Социализм	

Марксизм	
Национализм	

Супориши 2. Тавсиф кунед, ки чӣ гуна маълумотҳои ғояҳои сиёсӣ ба инқилоби буржуазии соли 1848 дар Аврупо мусоидат намуд

Дескриптор: талабагон

- истилоҳи «либерализм»-ро муайян мекунад;
- истилоҳи «консерватизм»-ро муайян мекунад;
- истилоҳи «социализм» муайян мекунад ;
- истилоҳи «марксизм»-ро муайян мекунад;
- истилоҳи «национализм»-ро муайян мекунад;

Хулоса

Меъёри баҳогузори қисми ҷудонопазири ҷараёни таълим мебошад. Вазифаи баҳогузори бояд сифати баланд дошта бошад, то дуруст будани баҳогузори ро кафолат диҳад. Дар тӯли солҳои зиёд, дастовардҳои талаба бо муваффақияти як талабаи дигар нисбатан қадр карда шудааст. Дар системаи баҳогузори дар асоси меъёрҳо, вазифаҳои ҷорӣ баҳогузори мутобиқи ҳадафҳои таълимӣ, ки дар охири вазифаҳои баҳогузори семоҳа муайян карда шудаанд, барои санҷиши маҳорати мушаххаси дар барномаи таълимӣ муқарраршуда гузаронида мешаванд. Аз ин рӯ, ҳангоми таҳлили ҳар як вазифа муаллим фикр мекунад: "Оё вазифаи ман муваффақияти хонандагонро тавассути маҷмӯи меъёрҳои баҳогузори муайян карда метавонад?" Зеро натиҷаи супориши муаллим ченаки иҷрои ҳадафи таълимӣ мебошад. Инчунин зарур аст, ки дар бораи сатҳи малақаҳои тафаккуре, ки ба ҳадафҳои таълимӣ мувофиқанд, фикр кунед. Мушкилии вазифаро бояд ба назар гирифт, то ки малақаҳои тафаккури баландтарро нисбат ба сатҳи дониш ва фаҳмиш ба даст оранд.

Азбаски барои супоришҳо ӯҳдадорӣҳои кӯтоҳ ва пурра талаб карда мешавад, таснифоти намудҳои супоришҳоро ҳамчун ҳақиқат, бардурӯғ, муқоиса ва муқоисаи вазифаҳо амалӣ месозанд.

Баҳогузори формативӣ як намуди баҳодихӣ мебошад, ки фикру мулоҳизоти байни хонанда ва муаллимиро таъмин мекунад ва имкон медиҳад, ки раванди таълим саривақт ислоҳ карда шавад. Баҳогузори формативӣ - Баҳогузори таълимӣ, Баҳогузори ҷамъбасти - Баҳогузори омӯзиш. Баҳогузори ташаккулёбанда равандест, ки дар як дарс дар синф ба як тараф меравад. Маънии баҳогузори формативӣ (баҳогузори омӯзишӣ) ин фикру мулоҳизаҳоест, ки нишон медиҳанд, ки чӣ гуна беҳтар кардани таълим, усулҳо ва тарзи татбиқи ин имкониятҳо, ҳадаф - муайян кардани мушкилот дар таълим, донишдони мундариҷа ва тарзи таълим, пешгӯӣ ва ҷудо кардан, муваффақ шудан. Моҳияти баҳогузори аз таҳлили бозёфтҳо, таҳлили маълумоти бадастомада ва хулосабарори қарорҳое, ки барои муайян кардани амалҳои минбаъда истифода мешаванд. Он чӣ гуна донишомӯз дарс ва боби навро меомӯзад ва пайгирӣ мекунад.

Дар баҳши "Ташаккули баҳогузори баҳодихӣ ва дастурҳо" -и дастурамали таҳия намудани маҷмӯи супоришҳои баҳогузори формативӣ барои мактабҳои таҳсилоти миёна хусусиятҳо ва принсипҳои баҳогузори формативӣ оварда шудаанд, дар баҳши "Баҳогузори дастовардҳои таълимии хонандагон аз ҷанҳои асосии мактаби миёна", "Забони қазоқӣ", "Адабиёти қазоқӣ", "Забон ва адабиёти рус", "Забони русӣ", "Адабиёти рус", "Забон ва адабиёти тоҷик", "Математика", "Алгебра", "Геометрия", "Информатика", "Кишваршиносӣ", "Физика", "Химия", "Биология", "География", "Таърихи Қазоқистон" вазифаҳои ташаккули баҳогузори пешкаш карда шуданд.

ИСТИНОДҲОИ ИСТИФОДАШУДА

1. Фармони Вазири маориф ва илмии Ҷумҳурии Қазоқистон аз 31 октябри соли 2018 №604 "Дар бораи тасдиқи стандартҳои давлатии ҳатмии таълими тамоми зинаҳои таҳсилот".

2. Бо фармони Вазири маориф ва илмии Ҷумҳурии Қазоқистон аз 8 ноябри соли 2012 тасдиқ шудааст "Дар бораи тасдиқи нақшаҳои таълимии намунавии таҳсилоти ибтидоӣ, миёна, миёнаи умумӣ дар Ҷумҳурии Қазоқистон" Фармоиши №500.

3. Бо фармони Вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Қазоқистон аз 8 ноябри соли 2012 тасдиқ шудааст "Дар бораи тасдиқи нақшаҳои таълимии намунавии таҳсилоти ибтидоӣ, миёна, миёнаи умумӣ дар Ҷумҳурии Қазоқистон"» вазири маориф ва илмии Ҷумҳурии Қазоқистон 4 сентябри соли 2018 дар бораи ворид намудани тағйиру иловаҳо ба фармони № 500

Фармони № 441.

4.«Білім алушылардың үлгеріміне ағымдық бақылау, аралық және қорытынды аттестаттау өткізудің үлгілік қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2008 жылғы 18 наурыздағы № 125 бұйрығы.

5. Ба фармони Вазири маориф ва илмии Ҷумҳурии Қазоқистон аз 3 апрели соли 2013, № 115 "Дар бораи тасдиқи барномаҳои таълимии стандартӣ барои фанҳои таълими умумӣ, курсҳои интихобӣ ва фанҳои интихобӣ барои ташкилотҳои таҳсилоти умумӣ" аз 25 октябри соли 2017 ворид карда шавад. Фармоиши №545.

6. Фармони Вазири маориф ва илмии Ҷумҳурии Қазоқистон "Дар бораи ворид намудани тағйироту иловаҳо ба баъзе фармонҳои вазири маориф ва илмии Ҷумҳурии Қазоқистон" Фармони № 334 аз 26 июл.

7.Аудио <https://drive.google.com/open>

7. Аскарлов М.А. Билим бериш жәриянидики критериаллик баһалаш системиси тоғрисида (мәктәп муәллимлириниң әмәлий иш тәҗрибисидин байқаш/ Яш алим. – 2014. – №20.1. – С.34-36. –URL Электронлуқ мәнбә: <https://moluch.ru/archive/79/14071/>

Шәкилләндүргүчи баһалаш сүпәтлик билим беришниң муһим нуқтәий нәзәрийәси сүпитидә. <http://zkoipk.kz/kz/2016smart1/2471-conf.html>.

8. «Йеңиланған билим мәзмуни даирисидә шәкилләндүргүчи баһалашни уюштуруш вә өткүзүш». Электронлуқ мәнбә: <http://orleuastana.kz/kz/2017/09/trening-organizatsiya-i-provedenie-formativnogo-otsenivaniya-v-ramkah-obnovlennogo-soderzhaniya-obrazovaniya/>

9. Қазақ тили вә әдәбияти. Бәйшешек. Дәрислик. 2-бөлүм. Қазақ тилидин башқа тилда оқутилидиған 11 жилиқ умумий билим беридиған мәктәпниң б-синипи үчүн беғишланған. Ф. Ш. Оразбаева, Ж. Т. Дәулетбекова, А. Қ. Рауандина, Р. С. Рахметова, А. Н. Юсуп, Көкжиек-Горизонт 2018

10. Қазақ хәлкиниң зәрғарлик буюмлири. Электронлуқ мәнбә: <https://kk.wikipedia.org>

11. Қазақ тили вә әдәбияти. Бәйшешек. Дәрислик. 1-бөлүм. Қазақ тилидин башқа тилда окутулидиған 11 жиллик умумий билим беридиған мәктәпниң б-синипи үчүн беғишланған / Ф. Ш. Оразбаева, Ж. Т. Дәулетбекова, А. Қ. Рауандина в. б. — Алмута: Көкжиек-Горизонт, 2018

12. Қазақ тили вә әдәбияти. Бәйшешек. Дәрислик. 1-бөлүм. Қазақ тилидин башқа тилда окутулидиған 11 жиллик умумий билим беридиған мәктәпниң б-синипи үчүн беғишланған / Ф. Ш. Оразбаева, Ж. Т. Дәулетбекова, Р.С.Рахметова, А. Қ. Рауандина, Қ.С.Жайлаубаева — Алмута: Көкжиек-Горизонт, 2018

13. Шерзат Шермет – әл-Фарабийға тәхлит қилған яш алим. Электронлуқ мәнбә: <https://official.satbayev.university/kk/massmedia/sherzat-shermet-al-farabigelikteytin-zhas-galym>

14. Т.Султанбеков. Әжайип сәйярә. Электронлуқ мәнбә: <https://kitap.kz/book>

15. Электронлуқ мәнбә: <https://drive.google.com/open>

16.Электронлуқ мәнбә: <https://drive.google.com/open>

17.Электронлуқ мәнбә: <https://lingualeo.com/ru/jungle/the-lion-and-the-mouse>. Link to the picture:

<https://www.google.com/search?q=lion+and+mouse+picture&tbm=isch&source>

18. Электронлуқ мәнбә: Link to the picture: <https://www.google.com/search.biw>

19. Электронлуқ мәнбә: Link to this: <http://tonail.com/snack-time-healthy-foods-for-kids>

20. Электронлуқ мәнбә: Link to this: <http://www.elllo.org/english/1151/T1166-Katia-SocialMedia.html>

21. Электронлуқ мәнбә: Go to the link: <http://tonail.com>

22. Электронлуқ мәнбә: <http://esol.britishcouncil.org/content/learners/skills/speaking/health-and-fitness>

23. Шәкилләндүргүчи (шәкилләш) баһалаш: методикилик қолланма / Е.Н. Кохаева. – Астана: АО «Назарбаев Әқлийә мәктәплири» Педагогикалик маһарәт мәркизи, 2014. (7бәт).

24. Муәллимгә беғишланған нусха. Химия вә Тәбиәтшунаслиқ (43-бәт) «Назарбаев Әқлийә мәктәплири» ШББМ.

Педагогикалик маһарәт мәркизи, 2016 «шәкилләш баһалаш дегән немә вә немә үчүн биз уни пайдилинишимиз керәк?» Джудит Додж. Электронлуқ мәнбә: <https://www.scholastic.com › teaching-content>

ИХТИЁРӢ

"Дар бораи ворид намудани тағйирот ба фармони Вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Қазоқистон аз 18 март соли 2008, №125" Дар бораи тасдиқи Қоидаҳои намунавии назорати ҷорӣ таълими хонандагон, аттестатсияи фосилавӣ ва ниҳоии донишҷӯён"

Фармони Вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Қазоқистон аз 6 июни соли 2017 № 265. Дар Вазорати адлияи Ҷумҳурии Қазоқистон 16 июни соли 2017 № 15233 ба қайд гирифта шудааст.

Қоидаҳои стандартӣ оид ба гузаронидани мониторинги ҷорӣ, аттестатсияи фосилавӣ ва ниҳоии донишҷӯён дар муассисаҳои таълимӣ, ки барномаҳои таълими умумии таҳсилоти ибтидоӣ, миёна ва миёнаи умумиро амалӣ мекунад

Боби 1. Муқарроти умумӣ

9) баҳодиҳии формативӣ - як намуди баҳодиҳӣ, ки дар вақти кори ҳаррӯза дар синф гузаронида мешавад, нишондиҳандаи кунунии муваффақияти донишҷӯ буда, робитаи амалии байни донишҷӯ ва муаллим дар чараёни таълим, робитаи байни донишҷӯ ва муаллимиро таъмин менамояд ва имкон медиҳад, ки раванди таълим беҳтар карда шавад.

Боби 3. Тартиби гузаронидани мониторинги мунтазами муваффақияти хонандагон аз мундариҷаи таҷдидшудаи маълумоти миёна

12. Баҳодиҳии дастовардҳои таълимии донишҷӯён дар шакли баҳодиҳии формативӣ ва ҷамъбасти гузаронида мешавад.

13. Баҳодиҳии нақшавӣ барои назорати дастовардҳои хонандагон ба ҳадафҳои мушаххаси омӯзиш ва ташаккули минбаъдаи кори дифференсионӣ ва инфиродӣ бо ҳар як донишҷӯ гузаронида мешавад.

17. Вазифаҳои баҳогузори нақшавӣ ва ҷамъбастиро омӯзгорон мустақилона тартиб медиҳанд.

24. Маълумот дар бораи натиҷаҳои баҳогузори ҷамъбасти ба донишҷӯён, падару модарон ё намояндагони қонунии кӯдак дар шакли коғазӣ ё электронӣ пешниҳод карда мешавад.

Мундариҷа

Муқаддима.....	598
1 Хусусиятҳо ва принципҳои ташаккули баҳогузори.....	600
2 Баҳодиҳии дастовардҳои таълимии хонандагон аз ҷанҳони асосии мактаби ибтидоӣ.....	604
Хулоса	735
Истинодҳои истифодашуда.....	736
Ихтиёри	738

**НЕГІЗГІ ОРТА МЕКТЕПТІҢ ОҚУ ПӘНДЕРІ БОЙЫНША
ҚАЛЫПТАСТЫРУШЫ БАҒАЛАУ ТАПСЫРМАЛАРЫНЫҢ ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК ЗАДАНИЙ ПО ФОРМАТИВНОМУ ОЦЕНИВАНИЮ ПО
УЧЕБНЫМ ПРЕДМЕТАМ ОСНОВНОГО СРЕДНЕГО УРОВНЯ**

Басуға 17.09.2019. ж. қол қойылды. Пішімі 60×84 1/16.
Қағазы офсеттік. Офсеттік басылыс.
Қаріп түрі «Times New Roman». Шартты баспа табағы 46.

Подписано в печать 17.09.2019. Формат 60×84 1/16.
Бумага офсетная. Печать офсетная.
Шрифт Times New Roman. Усл. п.л. 46.

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
«БІ. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы» РМҚК
010000, Нұр-Сұлтан қ., Мәңгілік ел даңғылы, 8, «Алтын Орда» БО, 15-қабат

Министерство образования и науки Республики Казахстан
Национальная академия образования им. И. Алтынсарина
010000, г. Нур-Султан, пр. Мәңгілік ел, 8, БЦ «Алтын Орда», 15 этаж